

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

Є. Ю. Шара
І. Є. Соколовська-Гонтаренко

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ, 2016

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ

Є. Ю. Шара
І. Є. Соколовська-Гонтаренко

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ, 2016

ББК 65.052я73 В 67

УДК 657(075.8)

Ш 25

Рецензенти:

Ткаченко Н.М., доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету харчових технологій

Скрипник М.І., доктор економічних наук, завідувач кафедри обліку і аудиту Київського Національного університету технології і дизайну

Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко

Ш 25 **Фінансовий облік І. Навчальний посібник.** — К. : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. — 336 с.

ISBN 978-617-673-401-7

Навчальний посібник «Фінансовий облік І» написано відповідно до типової програми навчальної дисципліни «Фінансовий облік І», затвердженої Міністерством освіти і науки України з врахуванням вимог національних стандартів бухгалтерського обліку, нового плану рахунків зі змінами та доповненнями до них, а також інших нормативних документів.

У посібнику в розрізі тем висвітлено: основи побудови фінансового обліку; облік грошових коштів; облік короткострокових фінансових інвестицій; облік довгострокових фінансових інвестицій; облік дебіторської заборгованості; облік основних засобів; облік нематеріальних активів; облік запасів; облік виробничих запасів та палива; облік витрат виробництва; облік випуску готової продукції; облік витрат майбутніх періодів.

У кінці підручника подаються оновлений План рахунків бухгалтерського обліку, предметний покажчик найбільш важливих термінів та понять, які використовуються у нормативних документах з фінансового обліку, а також список рекомендованої літератури.

Навчальний посібник «Фінансовий облік І» підготовлений для студентів вищих навчальних закладів, які здобувають освіту за спеціальністю «Облік і аудит» та аспірантів, слухачів інститутів післядипломної освіти, працівників підприємств та установ, які займаються обліком.

ББК 65.052я73 В 67

УДК 657(075.8)

ISBN 978-617-673-401-7 © Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко І. Є., 2015

© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016.

ББК 65.052я73 В 67

УДК 657(075.8)

Ш 25

Рецензенти:

Ткаченко Н.М., доктор економічних наук, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету харчових технологій

Скрипник М.І., доктор економічних наук, завідувач кафедри обліку і аудиту Київського Національного університету технології і дизайну

Є. Ю. Шара, І. Є. Соколовська-Гонтаренко

Ш 25 **Фінансовий облік І. Навчальний посібник.** — К. : «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. — 336 с.

ISBN 978-617-673-401-7

Навчальний посібник «Фінансовий облік І» написано відповідно до типової програми навчальної дисципліни «Фінансовий облік І», затвердженої Міністерством освіти і науки України з врахуванням вимог національних стандартів бухгалтерського обліку, нового плану рахунків зі змінами та доповненнями до них, а також інших нормативних документів.

У посібнику в розрізі тем висвітлено: основи побудови фінансового обліку; облік грошових коштів; облік короткострокових фінансових інвестицій; облік довгострокових фінансових інвестицій; облік дебіторської заборгованості; облік основних засобів; облік нематеріальних активів; облік запасів; облік виробничих запасів та палива; облік витрат виробництва; облік випуску готової продукції; облік витрат майбутніх періодів.

У кінці підручника подаються оновлений План рахунків бухгалтерського обліку, предметний покажчик найбільш важливих термінів та понять, які використовуються у нормативних документах з фінансового обліку, а також список рекомендованої літератури.

Навчальний посібник «Фінансовий облік І» підготовлений для студентів вищих навчальних закладів, які здобувають освіту за спеціальністю «Облік і аудит» та аспірантів, слухачів інститутів післядипломної освіти, працівників підприємств та установ, які займаються обліком.

ББК 65.052я73 В 67

УДК 657(075.8)

ISBN 978-617-673-401-7 © Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко І. Є., 2015

© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016.

ЗМІСТ

Передмова	5
Зміст дисципліни за темами.....	8
Тема 1. Основи побудови фінансового обліку.....	17
Тема 2. Облік грошових коштів.....	33
Тема 3. Облік короткострокових фінансових інвестицій	69
Тема 4. Облік довгострокових фінансових інвестицій.....	84
Тема 5. Облік дебіторської заборгованості	104
Тема 6. Облік основних засобів	145
Тема 7. Облік нематеріальних активів	196
Тема 8. Облік запасів.....	213
Тема 9. Облік виробничих запасів та палива	219
Тема 10. Облік витрат виробництва	256
Тема 11. Облік готової продукції.....	270
Тема 12 . Облік витрат майбутніх періодів.....	290
Основні терміни до тем	296
Список інформаційних джерел.....	310
Додатки	317

ЗМІСТ

Передмова	5
Зміст дисципліни за темами.....	8
Тема 1. Основи побудови фінансового обліку.....	17
Тема 2. Облік грошових коштів.....	33
Тема 3. Облік короткострокових фінансових інвестицій	69
Тема 4. Облік довгострокових фінансових інвестицій.....	84
Тема 5. Облік дебіторської заборгованості	104
Тема 6. Облік основних засобів	145
Тема 7. Облік нематеріальних активів	196
Тема 8. Облік запасів.....	213
Тема 9. Облік виробничих запасів та палива	219
Тема 10. Облік витрат виробництва	256
Тема 11. Облік готової продукції.....	270
Тема 12 . Облік витрат майбутніх періодів.....	290
Основні терміни до тем	296
Список інформаційних джерел.....	310
Додатки	317

ПЕРЕДМОВА

Реформування системи бухгалтерського обліку є невід'ємною складовою розвитку ринкових відносин в Україні, яка забезпечує всіх членів суспільства надійною, своєчасною та корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність підприємств, організацій різних форм власності.

Курс фінансового обліку є нормативною складовою освітньо-професійної програми вищої школи з підготовки фахівців з економіки і має за мету сприяння всебічному розвитку студентів як професіоналів своєї справи так і особистостей як найвищої цінності суспільства. Збагачення їхнього інтелектуального потенціалу забезпечать інтеграцію України у світову систему освіти.

Посібник підготовлено з врахуванням вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нового плану рахунків, враховуючи останні зміни та доповнення, а також інших нормативних матеріалів.

У посібнику систематизовано навчальний матеріал таким чином, щоб студенти могли засвоїти логіку і методологію обліку з мінімальними витратами часу в умовах кредитно-модульної системи.

Необхідність підготовки навчального посібника зумовило те, що у ньому враховані зміни, які відбулися в системі обліку та дається нормативна база враховуючи останні зміни, в т. ч. які набрали чинності з 1 січня 2014 року, що суттєво впливає на методику ведення фінансового обліку в цілому, а також переходом студентів на кредитно-модульну систему оцінювання згідно вимог Болонського процесу.

У посібнику викладено методику обліку активів а саме:

основи побудови бухгалтерського обліку; облік грошових коштів; облік короткострокових фінансових інвестицій; облік довгострокових фінансових інвестицій; облік дебіторської заборгованості; облік основних засобів; облік нематеріальних активів; облік запасів; облік виробничих запасів та палива; облік витрат виробництва; облік готової продукції; облік витрат майбутніх періодів.

Навчальний посібник «Фінансовий облік I» включає в себе майже всі компоненти методичного забезпечення дисципліни:

робочу програму; стислий курс лекцій; контрольні запитання; завдання для практичних та самостійних робіт; завдання для самоконтролю знань у вигляді тестів; термінологічний словник; список рекомендованої літератури, чим і різниться від інших видань.

ПЕРЕДМОВА

Реформування системи бухгалтерського обліку є невід'ємною складовою розвитку ринкових відносин в Україні, яка забезпечує всіх членів суспільства надійною, своєчасною та корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність підприємств, організацій різних форм власності.

Курс фінансового обліку є нормативною складовою освітньо-професійної програми вищої школи з підготовки фахівців з економіки і має за мету сприяння всебічному розвитку студентів як професіоналів своєї справи так і особистостей як найвищої цінності суспільства. Збагачення їхнього інтелектуального потенціалу забезпечать інтеграцію України у світову систему освіти.

Посібник підготовлено з врахуванням вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, нового плану рахунків, враховуючи останні зміни та доповнення, а також інших нормативних матеріалів.

У посібнику систематизовано навчальний матеріал таким чином, щоб студенти могли засвоїти логіку і методологію обліку з мінімальними витратами часу в умовах кредитно-модульної системи.

Необхідність підготовки навчального посібника зумовило те, що у ньому враховані зміни, які відбулися в системі обліку та дається нормативна база враховуючи останні зміни, в т. ч. які набрали чинності з 1 січня 2014 року, що суттєво впливає на методику ведення фінансового обліку в цілому, а також переходом студентів на кредитно-модульну систему оцінювання згідно вимог Болонського процесу.

У посібнику викладено методику обліку активів а саме:

основи побудови бухгалтерського обліку; облік грошових коштів; облік короткострокових фінансових інвестицій; облік довгострокових фінансових інвестицій; облік дебіторської заборгованості; облік основних засобів; облік нематеріальних активів; облік запасів; облік виробничих запасів та палива; облік витрат виробництва; облік готової продукції; облік витрат майбутніх періодів.

Навчальний посібник «Фінансовий облік I» включає в себе майже всі компоненти методичного забезпечення дисципліни:

робочу програму; стислий курс лекцій; контрольні запитання; завдання для практичних та самостійних робіт; завдання для самоконтролю знань у вигляді тестів; термінологічний словник; список рекомендованої літератури, чим і різниться від інших видань.

**ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І»**

Бюджет навчального часу. Всього: 144 год.

В тому числі: лекцій – 36 год., індивідуальних робіт – 3 год., практичних робіт – 36 год., самостійних робіт – 69 год.

**Тематичний план дисципліни з погодинним розподілом
«Фіансовий облік І»**

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин				
		Всього	лекції	практичні	самост. робота	індиві- ду- альні
Модуль 1 = 1,5 з.к						
1	Тема 1. Основи побудови фінансового обліку	2	2	-	-	-
2	Тема 2. Облік грошових коштів.	16	2	4	10	-
3	Тема 3.Облік короткострокових фінансових інвестицій	18	4	5	8	1
4	Тема 4.Облік довгострокових фінансових інвестицій	18	4	5	8	1
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 1		54	12	14	26	2
Модуль 2 = 1 з.к						
5	Тема 5.Облік дебіторської заборгованості	12	2	4	6	-
6	Тема 6.Облік основних засобів	12	2	4	6	-
7	Тема 7.Облік нематеріальних активів	12	2	4	6	-
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 2		36	6	12	18	-

**ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК І»**

Бюджет навчального часу. Всього: 144 год.

В тому числі: лекцій – 36 год., індивідуальних робіт – 3 год., практичних робіт – 36 год., самостійних робіт – 69 год.

**Тематичний план дисципліни з погодинним розподілом
«Фіансовий облік І»**

№ п/п	Змістовий модуль	Кількість годин				
		Всього	лекції	практичні	самост. робота	індиві- ду- альні
Модуль 1 = 1,5 з.к						
1	Тема 1. Основи побудови фінансового обліку	2	2	-	-	-
2	Тема 2. Облік грошових коштів.	16	2	4	10	-
3	Тема 3.Облік короткострокових фінансових інвестицій	18	4	5	8	1
4	Тема 4.Облік довгострокових фінансових інвестицій	18	4	5	8	1
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 1		54	12	14	26	2
Модуль 2 = 1 з.к						
5	Тема 5.Облік дебіторської заборгованості	12	2	4	6	-
6	Тема 6.Облік основних засобів	12	2	4	6	-
7	Тема 7.Облік нематеріальних активів	12	2	4	6	-
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 2		36	6	12	18	-

Модуль 3 = 1,5 з.к						
8	Тема 8.Облік запасів	14	2	7	4	1
9	Тема 9.Облік виробничих запасів та палива	10	2	3	5	-
10	Тема 10.Облік витрат виробництва	10	2	3	5	-
11	Тема 11. Облік готової продукції	10	2	3	5	-
12	Тема 12. Облік витрат майбутніх періодів	10	2	3	5	-
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 3		54	10	19	24	1
Всього		144	36	36	69	3

Модуль 3 = 1,5 з.к						
8	Тема 8.Облік запасів	14	2	7	4	1
9	Тема 9.Облік виробничих запасів та палива	10	2	3	5	-
10	Тема 10.Облік витрат виробництва	10	2	3	5	-
11	Тема 11. Облік готової продукції	10	2	3	5	-
12	Тема 12. Облік витрат майбутніх періодів	10	2	3	5	-
Форма контролю - МКР						
Всього по модулю 3		54	10	19	24	1
Всього		144	36	36	69	3

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Основи побудови фінансового обліку

Організація фінансового обліку на підприємствах України. Суть господарського обліку. Види обліку. Поняття про фінансовий облік, його значення та завдання на сучасному етапі. Дві галузі фінансового обліку: фінансовий (загальний) та управлінський (виробничий, аналітичний) облік. Спільні риси та відмінності. Основне призначення та об'єкти фінансового обліку. Значення, завдання та об'єкти управлінського (виробничого) обліку. Складові елементи фінансового обліку як економічного процесу. Принципи побудови фінансового та управлінського обліку.

Підприємство як основний об'єкт фінансового обліку. Основні вимоги організації фінансового обліку на підприємстві. Організація документообороту на підприємстві. Основні фактори визначення облікової політики відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Характеристика фінансового обліку і його основні завдання. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Стандарти бухгалтерського обліку і звітності, які регламентують порядок ведення фінансового обліку. Інструкції, положення, методичні вказівки, які регулюють організацію фінансового обліку безпосередньо на підприємстві.

Облікова політика України на сучасному етапі. Облікова політика в Україні та її зміст в умовах нових економічних відносин і ринкової економіки. Організація фінансової служби в умовах нової облікової політики.

Основні нормативні документи, які регламентують облікову політику в Україні. Облікова політика та її роль у формуванні теоретичних, методологічних і організаційних аспектів бухгалтерського обліку в Україні. Реалізація облікової політики в Україні. Фактори, які впливають на побудову фінансового обліку та їх характеристика: розмір підприємства, вид підприємницької діяльності, характер витрат, методика визначення фінансового результату, фінансова звітність, наявність (відсутність) управлінського обліку. Види підприємств. Залежність форм фінансового обліку від виду підприємства. Відповідальність за ведення фінансового обліку.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Основи побудови фінансового обліку

Організація фінансового обліку на підприємствах України. Суть господарського обліку. Види обліку. Поняття про фінансовий облік, його значення та завдання на сучасному етапі. Дві галузі фінансового обліку: фінансовий (загальний) та управлінський (виробничий, аналітичний) облік. Спільні риси та відмінності. Основне призначення та об'єкти фінансового обліку. Значення, завдання та об'єкти управлінського (виробничого) обліку. Складові елементи фінансового обліку як економічного процесу. Принципи побудови фінансового та управлінського обліку.

Підприємство як основний об'єкт фінансового обліку. Основні вимоги організації фінансового обліку на підприємстві. Організація документообороту на підприємстві. Основні фактори визначення облікової політики відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Характеристика фінансового обліку і його основні завдання. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Стандарти бухгалтерського обліку і звітності, які регламентують порядок ведення фінансового обліку. Інструкції, положення, методичні вказівки, які регулюють організацію фінансового обліку безпосередньо на підприємстві.

Облікова політика України на сучасному етапі. Облікова політика в Україні та її зміст в умовах нових економічних відносин і ринкової економіки. Організація фінансової служби в умовах нової облікової політики.

Основні нормативні документи, які регламентують облікову політику в Україні. Облікова політика та її роль у формуванні теоретичних, методологічних і організаційних аспектів бухгалтерського обліку в Україні. Реалізація облікової політики в Україні. Фактори, які впливають на побудову фінансового обліку та їх характеристика: розмір підприємства, вид підприємницької діяльності, характер витрат, методика визначення фінансового результату, фінансова звітність, наявність (відсутність) управлінського обліку. Види підприємств. Залежність форм фінансового обліку від виду підприємства. Відповідальність за ведення фінансового обліку.

Тема 2. Облік грошових коштів

Економічна сутність грошового обігу і розрахунку. Загальний порядок ведення касових операцій. Оцінка грошових коштів. Документальне оформлення касових операцій. Аналітичний і синтетичний облік касових операцій. Порядок заповнення журналу 1 і відомості 1.1. Облік касових операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Характеристика рахунку 30 «Готівка». Порядок проведення інвентаризації коштів. Методика і техніка складання касової книги і порядок здавання звіту касира. Порядок перевірки і обробки звіту касира бухгалтером. Облік і шлях грошових коштів. Облік грошових коштів в дорозі та грошових документів.

Основні форми безготівкових розрахунків. Порядок здійснення та відображення в обліку розрахунків платіжними дорученнями, розрахунковими чеками, вимогами, акредитивами. Поняття про поточні та бюджетні рахунки. Порядок відкриття рахунку в банку. Документи, які необхідно подати в кредитну установу для відкриття рахунку. Виписка банку, її зміст, структура, порядок одержання та обробки. Характеристика рахунку 31 «Рахунки в банках». Порядок ведення журналу 1 та відомості 1.2. Відображення руху грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку.

Основні поняття з обліку грошових коштів на валютних рахунках. Порядок відкриття та закриття валютних рахунків. Документальне оформлення операцій на валютних рахунках.

Синтетичний та аналітичний облік операцій на валютних рахунках. Порядок проведення перерахунку іноземної валюти. Облік курсових різниць. Облік операцій з купівлі та продажу валюти. Особливості ведення журналу 1 та відомості 1.2 з обліку грошових коштів на валютних рахунках.

Тема 3. Облік короткострокових фінансових інвестицій

Визнання та класифікація фінансових інвестицій. Еквіваленти грошових коштів. Облік цінних паперів. Особливості бухгалтерського обліку різних видів цінних паперів: облік акцій, облігацій. Основні бухгалтерські проводки з обліку руху акцій, облігацій. Облік поточних фінансових інвестицій. Придбання короткострокових фінансових інвестицій. Реалізація (продаж) поточних фінансових інвестицій. Документування господарських операцій з обліку поточних фінансових інвестицій. Характеристика рахунку

Тема 2. Облік грошових коштів

Економічна сутність грошового обігу і розрахунку. Загальний порядок ведення касових операцій. Оцінка грошових коштів. Документальне оформлення касових операцій. Аналітичний і синтетичний облік касових операцій. Порядок заповнення журналу 1 і відомості 1.1. Облік касових операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Характеристика рахунку 30 «Готівка». Порядок проведення інвентаризації коштів. Методика і техніка складання касової книги і порядок здавання звіту касира. Порядок перевірки і обробки звіту касира бухгалтером. Облік і шлях грошових коштів. Облік грошових коштів в дорозі та грошових документів.

Основні форми безготівкових розрахунків. Порядок здійснення та відображення в обліку розрахунків платіжними дорученнями, розрахунковими чеками, вимогами, акредитивами. Поняття про поточні та бюджетні рахунки. Порядок відкриття рахунку в банку. Документи, які необхідно подати в кредитну установу для відкриття рахунку. Виписка банку, її зміст, структура, порядок одержання та обробки. Характеристика рахунку 31 «Рахунки в банках». Порядок ведення журналу 1 та відомості 1.2. Відображення руху грошових коштів на рахунках бухгалтерського обліку.

Основні поняття з обліку грошових коштів на валютних рахунках. Порядок відкриття та закриття валютних рахунків. Документальне оформлення операцій на валютних рахунках.

Синтетичний та аналітичний облік операцій на валютних рахунках. Порядок проведення перерахунку іноземної валюти. Облік курсових різниць. Облік операцій з купівлі та продажу валюти. Особливості ведення журналу 1 та відомості 1.2 з обліку грошових коштів на валютних рахунках.

Тема 3. Облік короткострокових фінансових інвестицій

Визнання та класифікація фінансових інвестицій. Еквіваленти грошових коштів. Облік цінних паперів. Особливості бухгалтерського обліку різних видів цінних паперів: облік акцій, облігацій. Основні бухгалтерські проводки з обліку руху акцій, облігацій. Облік поточних фінансових інвестицій. Придбання короткострокових фінансових інвестицій. Реалізація (продаж) поточних фінансових інвестицій. Документування господарських операцій з обліку поточних фінансових інвестицій. Характеристика рахунку

35 «Поточні фінансові інвестиції». Аналітичний облік короткострокових фінансових інвестицій. Синтетичний облік короткострокових фінансових інвестицій. Порядок ведення журналу 4 та відомості 4.2. Розкриття інформації про короткострокові фінансові інвестиції у фінансовій звітності. Узагальнення операцій з обліку короткострокових фінансових інвестицій у регістрах бухгалтерського обліку.

Тема 4. Облік довгострокових фінансових інвестицій

Первісна оцінка довгострокових фінансових інвестицій.

Собівартість фінансових інвестицій, в залежності від способу придбання. Аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій. Характеристика рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Облік фінансових інвестицій, що надають право власності. Відображення довгострокових фінансових інвестицій за справедливою вартістю, за методом участі в капіталі, за амортизованою собівартістю та за собівартістю з урахуванням зменшення корисності.

Фінансові інвестиції у спільну діяльність із створенням юридичної особи. Фінансові інвестиції у спільну діяльність без створення юридичної особи. Розкриття інформації щодо фінансових інвестицій у Примітках до фінансової звітності. Узагальнення операцій з обліку фінансових інвестицій у регістрах бухгалтерського обліку.

Тема 5. Облік дебіторської заборгованості

Визнання довгострокової дебіторської заборгованості. Оцінка довгострокової дебіторської заборгованості. Класифікація дебіторської заборгованості. Види довгострокової дебіторської заборгованості. Характеристика рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи». Дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду. Характеристика субрахунку 181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду». Довгострокові векселі одержані. Характеристика субрахунку 182 «Довгострокові векселі одержанні». Характеристика субрахунку 183 «Інша дебіторська заборгованість». Характеристика субрахунку 184 «Інші необоротні активи» Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості. Відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку з обліку довгострокової дебіторської заборгованості. Узагальнення інформації про довгострокову дебіторську заборгованість в облікових регістрах.

35 «Поточні фінансові інвестиції». Аналітичний облік короткострокових фінансових інвестицій. Синтетичний облік короткострокових фінансових інвестицій. Порядок ведення журналу 4 та відомості 4.2. Розкриття інформації про короткострокові фінансові інвестиції у фінансовій звітності. Узагальнення операцій з обліку короткострокових фінансових інвестицій у регістрах бухгалтерського обліку.

Тема 4. Облік довгострокових фінансових інвестицій

Первісна оцінка довгострокових фінансових інвестицій.

Собівартість фінансових інвестицій, в залежності від способу придбання. Аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій. Характеристика рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Облік фінансових інвестицій, що надають право власності. Відображення довгострокових фінансових інвестицій за справедливою вартістю, за методом участі в капіталі, за амортизованою собівартістю та за собівартістю з урахуванням зменшення корисності.

Фінансові інвестиції у спільну діяльність із створенням юридичної особи. Фінансові інвестиції у спільну діяльність без створення юридичної особи. Розкриття інформації щодо фінансових інвестицій у Примітках до фінансової звітності. Узагальнення операцій з обліку фінансових інвестицій у регістрах бухгалтерського обліку.

Тема 5. Облік дебіторської заборгованості

Визнання довгострокової дебіторської заборгованості. Оцінка довгострокової дебіторської заборгованості. Класифікація дебіторської заборгованості. Види довгострокової дебіторської заборгованості. Характеристика рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи». Дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду. Характеристика субрахунку 181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду». Довгострокові векселі одержані. Характеристика субрахунку 182 «Довгострокові векселі одержанні». Характеристика субрахунку 183 «Інша дебіторська заборгованість». Характеристика субрахунку 184 «Інші необоротні активи» Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості. Відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку з обліку довгострокової дебіторської заборгованості. Узагальнення інформації про довгострокову дебіторську заборгованість в облікових регістрах.

Визначення основних понять поточної дебіторської заборгованості. Визнання дебіторської заборгованості покупців і замовників. Оцінка дебіторської заборгованості покупців і замовників.

Характеристика рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 34 «Короткострокові векселі одержані». Документування господарських операцій з покупцями та замовниками. Види векселів: прості і переказні та їх коротка характеристика. Поняття про дисконтований вексель. Організація та документальне оформлення зберігання векселів на підприємстві та в банку. Дебіторська заборгованість забезпечена векселями. Відображення заборгованості покупців і замовників в облікових регістрах та фінансовій звітності. Порядок ведення журналу 3 та відомостей 3.1. — 3.6.

Сутність та види дебіторської заборгованості за нетоварними операціями. Документування та облік розрахунків за виданими авансами, з підзвітними особами, за нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодування завданих збитків, за позиками членам кредитних спілок, з іншими дебіторами. Облік розрахунків за виданими авансами. Характеристика рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Характеристика субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами».

Поняття про підзвітні особи. Порядок відображення в обліку господарських витрат здійснених підзвітними особами. Характеристика субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами. Порядок оформлення службового відрядження. Порядок видачі грошей у підзвіт. Правила і порядок оформлення та затвердження звіту про використання коштів наданих на відрядження або під звіт. Розміри відшкодувань витрат на службові відрядження. Порядок стягнення своєчасно не повернених підзвітних сум. Облік розрахунків за нарахованими доходами.

Характеристика субрахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами». Поняття дивідендів, роялті, відсотків. Документування операцій з обліку розрахунків за нарахованими доходами.

Облік розрахунків за претензіями. Характеристика субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями». Порядок оформлення претензії. Момент визнання претензій та відображення їх на бухгалтерських рахунках.

Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків. Характеристика субрахунку 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків». Документування операцій з обліку розрахунків

Визначення основних понять поточної дебіторської заборгованості. Визнання дебіторської заборгованості покупців і замовників. Оцінка дебіторської заборгованості покупців і замовників.

Характеристика рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 34 «Короткострокові векселі одержані». Документування господарських операцій з покупцями та замовниками. Види векселів: прості і переказні та їх коротка характеристика. Поняття про дисконтований вексель. Організація та документальне оформлення зберігання векселів на підприємстві та в банку. Дебіторська заборгованість забезпечена векселями. Відображення заборгованості покупців і замовників в облікових регістрах та фінансовій звітності. Порядок ведення журналу 3 та відомостей 3.1. — 3.6.

Сутність та види дебіторської заборгованості за нетоварними операціями. Документування та облік розрахунків за виданими авансами, з підзвітними особами, за нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодування завданих збитків, за позиками членам кредитних спілок, з іншими дебіторами. Облік розрахунків за виданими авансами. Характеристика рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами». Характеристика субрахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами».

Поняття про підзвітні особи. Порядок відображення в обліку господарських витрат здійснених підзвітними особами. Характеристика субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами». Аналітичний облік розрахунків з підзвітними особами. Порядок оформлення службового відрядження. Порядок видачі грошей у підзвіт. Правила і порядок оформлення та затвердження звіту про використання коштів наданих на відрядження або під звіт. Розміри відшкодувань витрат на службові відрядження. Порядок стягнення своєчасно не повернених підзвітних сум. Облік розрахунків за нарахованими доходами.

Характеристика субрахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами». Поняття дивідендів, роялті, відсотків. Документування операцій з обліку розрахунків за нарахованими доходами.

Облік розрахунків за претензіями. Характеристика субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями». Порядок оформлення претензії. Момент визнання претензій та відображення їх на бухгалтерських рахунках.

Облік розрахунків за відшкодуванням завданих збитків. Характеристика субрахунку 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків». Документування операцій з обліку розрахунків

за відшкодуванням завданих збитків. Інвентаризація дебіторської заборгованості. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності.

Економічна сутність резерву сумнівних боргів. Характеристика П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Визнання дебіторської заборгованості сумнівною. Облік резервів сумнівних боргів. Характеристика рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів». Відображення операцій зі створення резерву сумнівних боргів на рахунках бухгалтерського обліку. Методи нарахування резерву сумнівних боргів виходячи з : платоспроможності окремих дебіторів, питомої ваги безнадійних боргів, класифікації дебіторської заборгованості.

Тема 6. Облік основних засобів

Економічна суть необоротних активів та їх оцінка. Характеристика основних засобів. Структура П(С)БО 7 та основні терміни. Порівняльна характеристика П(С)БО та МСФЗ, які регламентують облік основних засобів.

Шляхи надходження необоротних активів та облік капітальних інвестицій: придбання основних засобів за грошові кошти, безоплатне отримання основних засобів, отримання основних засобів в рахунок внесків до статутного фонду, переведення оборотних активів до основних засобів, надходження основних засобів внаслідок обміну. Документування операцій з надходження основних засобів. Аналітичний облік надходження основних засобів. Характеристика рахунків 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції». Синтетичний облік основних засобів. Порядок ведення журналу 4. Облік капітального будівництва. Поняття про капітальні вкладення, їх класифікація та характеристика. Організація обліку фінансування, кредитування і розрахунків при капітальному будівництві. Облік затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюється підрядним способом. Облік затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюються господарським способом. Синтетичний та аналітичний облік затрат на фінансування капітальних вкладень. Характеристика субрахунку 151 «Капітальне будівництво». Регістри з обліку капітальних вкладень (відомість обліку затрат по капітальних вкладеннях № 4.1). Порядок відображення затрат та фінансування капітальних вкладень у формах звітності.

Організація та порядок здійснення обліку капітального будівництва, виконаного господарським способом. Первинні докумен-

за відшкодуванням завданих збитків. Інвентаризація дебіторської заборгованості. Розкриття інформації про дебіторську заборгованість у фінансовій звітності.

Економічна сутність резерву сумнівних боргів. Характеристика П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Визнання дебіторської заборгованості сумнівною. Облік резервів сумнівних боргів. Характеристика рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів». Відображення операцій зі створення резерву сумнівних боргів на рахунках бухгалтерського обліку. Методи нарахування резерву сумнівних боргів виходячи з : платоспроможності окремих дебіторів, питомої ваги безнадійних боргів, класифікації дебіторської заборгованості.

Тема 6. Облік основних засобів

Економічна суть необоротних активів та їх оцінка. Характеристика основних засобів. Структура П(С)БО 7 та основні терміни. Порівняльна характеристика П(С)БО та МСФЗ, які регламентують облік основних засобів.

Шляхи надходження необоротних активів та облік капітальних інвестицій: придбання основних засобів за грошові кошти, безоплатне отримання основних засобів, отримання основних засобів в рахунок внесків до статутного фонду, переведення оборотних активів до основних засобів, надходження основних засобів внаслідок обміну. Документування операцій з надходження основних засобів. Аналітичний облік надходження основних засобів. Характеристика рахунків 10 «Основні засоби», 13 «Знос необоротних активів», 15 «Капітальні інвестиції». Синтетичний облік основних засобів. Порядок ведення журналу 4. Облік капітального будівництва. Поняття про капітальні вкладення, їх класифікація та характеристика. Організація обліку фінансування, кредитування і розрахунків при капітальному будівництві. Облік затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюється підрядним способом. Облік затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюються господарським способом. Синтетичний та аналітичний облік затрат на фінансування капітальних вкладень. Характеристика субрахунку 151 «Капітальне будівництво». Регістри з обліку капітальних вкладень (відомість обліку затрат по капітальних вкладеннях № 4.1). Порядок відображення затрат та фінансування капітальних вкладень у формах звітності.

Організація та порядок здійснення обліку капітального будівництва, виконаного господарським способом. Первинні докумен-

ти з обліку затрат по капітальних вкладеннях. Облік закінчених та зданих в експлуатацію об'єктів і відображення їх у балансі. Основні бухгалтерські проводки з обліку капітальних вкладень здійснених господарським способом. Порядок ведення основних облікових реєстрів з обліку капітальних вкладень, що здійснюється господарським способом.

Організація та порядок обліку затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюються підрядним способом. Порядок передачі та відображення в обліку капітальних вкладень здійснених підрядним способом. Основні бухгалтерські проводки з обліку капітальних вкладень, здійснених підрядним способом. Порядок ведення основних облікових реєстрів з обліку капітальних вкладень, що здійснюються підрядним способом.

Сутність, об'єкт та період амортизації. Методи амортизації необоротних активів у відповідності по П(С)БО 7 «Основні засоби». Облік амортизації. Перегляд строку корисного використання та методу амортизації необоротних активів. Поняття про амортизацію та необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації: метод рівномірного списання, виробничий, метод прискореного списання, кумулятивний метод, метод залишку, що зменшується. Документальне оформлення розрахунку амортизації. Порядок відображення в обліку нарахування амортизації. Поняття про знос, розміри нарахування зносу та порядок його відображення в обліку. Характеристика рахунку 13 «Знос необоротних активів». Порядок відображення нарахування зносу та амортизації в податковому обліку. Порядок відображення розміру амортизаційного фонду та розміру зносу основних засобів у формах звітності.

Порядок відображення вибуття необоротних активів. Продаж та передача основних засобів; списання (ліквідація) необоротних активів. Розкриття інформації щодо основних засобів у примітках до фінансової звітності. Документування господарських операцій з обліку вибуття основних засобів. Аналітичний облік руху основних засобів. Інвентаризація основних засобів.

Структура П(С)БО 14 «Оренда». Поняття та види оренди. Поняття та види лізингу. Відображення орендних операцій в обліку та звітності орендаря. Відображення орендних операцій в обліку та звітності орендодавця. Переоцінка та зменшення корисності необоротних активів.

Відображення даних про основні засоби в облікових реєстрах та розкриття інформації у фінансовій звітності. .

ти з обліку затрат по капітальних вкладеннях. Облік закінчених та зданих в експлуатацію об'єктів і відображення їх у балансі. Основні бухгалтерські проводки з обліку капітальних вкладень здійснених господарським способом. Порядок ведення основних облікових реєстрів з обліку капітальних вкладень, що здійснюється господарським способом.

Організація та порядок обліку затрат по капітальних вкладеннях, що здійснюються підрядним способом. Порядок передачі та відображення в обліку капітальних вкладень здійснених підрядним способом. Основні бухгалтерські проводки з обліку капітальних вкладень, здійснених підрядним способом. Порядок ведення основних облікових реєстрів з обліку капітальних вкладень, що здійснюються підрядним способом.

Сутність, об'єкт та період амортизації. Методи амортизації необоротних активів у відповідності по П(С)БО 7 «Основні засоби». Облік амортизації. Перегляд строку корисного використання та методу амортизації необоротних активів. Поняття про амортизацію та необхідність її нарахування. Методи нарахування амортизації: метод рівномірного списання, виробничий, метод прискореного списання, кумулятивний метод, метод залишку, що зменшується. Документальне оформлення розрахунку амортизації. Порядок відображення в обліку нарахування амортизації. Поняття про знос, розміри нарахування зносу та порядок його відображення в обліку. Характеристика рахунку 13 «Знос необоротних активів». Порядок відображення нарахування зносу та амортизації в податковому обліку. Порядок відображення розміру амортизаційного фонду та розміру зносу основних засобів у формах звітності.

Порядок відображення вибуття необоротних активів. Продаж та передача основних засобів; списання (ліквідація) необоротних активів. Розкриття інформації щодо основних засобів у примітках до фінансової звітності. Документування господарських операцій з обліку вибуття основних засобів. Аналітичний облік руху основних засобів. Інвентаризація основних засобів.

Структура П(С)БО 14 «Оренда». Поняття та види оренди. Поняття та види лізингу. Відображення орендних операцій в обліку та звітності орендаря. Відображення орендних операцій в обліку та звітності орендодавця. Переоцінка та зменшення корисності необоротних активів.

Відображення даних про основні засоби в облікових реєстрах та розкриття інформації у фінансовій звітності. .

Поняття інших необоротних активів. Характеристика рахунків з обліку інших необоротних матеріальних активів. Документування господарських операцій з обліку інших необоротних матеріальних активів. Облік бібліотечних фондів, малоцінних необоротних матеріальних активів, тимчасових (не титульних) споруд, природних ресурсів, предметів прокату та інших необоротних активів. Загальна характеристика рахунків 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та субрахунків 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», 113 «Тимчасові (не титульні) споруди та 114 «Природні ресурси». Розкриття інформації про інші необоротні активи в облікових регістрах і фінансовій звітності. Інвентаризація необоротних матеріальних активів.

Строки корисного використання (експлуатації) інших необоротних матеріальних активів. Методи нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів. Характеристика субрахунку 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів».

Тема 7. Облік нематеріальних активів

Економічна сутність та класифікація нематеріальних активів. Структура П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та основні терміни. Порівняльна характеристика П(С)БО та МСФЗ, які регламентують облік нематеріальних активів. Характеристика рахунку 12 «Нематеріальні активи».

Придбання нематеріальних активів за грошові кошти, в обмін на інші активи, безоплатне отримання, як внесок до статутного капіталу. Синтетичний та аналітичний облік нематеріальних активів. Документація господарських операцій з обліку придбання нематеріальних активів.

Вибуття нематеріальних активів внаслідок продажу, безкоштовної передачі, ліквідації об'єкта нематеріальних активів, здійснення фінансових вкладень нематеріальними активами до статутного капіталу. Регістри аналітичного обліку нематеріальних активів, що вибули. Інвентаризація нематеріальних активів. Порядок ведення журналу 4 та відомості 4.3., призначеної для обліку нематеріальних активів.

Поняття про амортизацію нематеріальних активів. Методи її нарахування. Способи визначення строків корисного використання нематеріальних активів. Характеристика субрахунку 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

Поняття інших необоротних активів. Характеристика рахунків з обліку інших необоротних матеріальних активів. Документування господарських операцій з обліку інших необоротних матеріальних активів. Облік бібліотечних фондів, малоцінних необоротних матеріальних активів, тимчасових (не титульних) споруд, природних ресурсів, предметів прокату та інших необоротних активів. Загальна характеристика рахунків 11 «Інші необоротні матеріальні активи», 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи» та субрахунків 112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», 113 «Тимчасові (не титульні) споруди та 114 «Природні ресурси». Розкриття інформації про інші необоротні активи в облікових регістрах і фінансовій звітності. Інвентаризація необоротних матеріальних активів.

Строки корисного використання (експлуатації) інших необоротних матеріальних активів. Методи нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів. Характеристика субрахунку 132 «Знос інших необоротних матеріальних активів».

Тема 7. Облік нематеріальних активів

Економічна сутність та класифікація нематеріальних активів. Структура П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та основні терміни. Порівняльна характеристика П(С)БО та МСФЗ, які регламентують облік нематеріальних активів. Характеристика рахунку 12 «Нематеріальні активи».

Придбання нематеріальних активів за грошові кошти, в обмін на інші активи, безоплатне отримання, як внесок до статутного капіталу. Синтетичний та аналітичний облік нематеріальних активів. Документація господарських операцій з обліку придбання нематеріальних активів.

Вибуття нематеріальних активів внаслідок продажу, безкоштовної передачі, ліквідації об'єкта нематеріальних активів, здійснення фінансових вкладень нематеріальними активами до статутного капіталу. Регістри аналітичного обліку нематеріальних активів, що вибули. Інвентаризація нематеріальних активів. Порядок ведення журналу 4 та відомості 4.3., призначеної для обліку нематеріальних активів.

Поняття про амортизацію нематеріальних активів. Методи її нарахування. Способи визначення строків корисного використання нематеріальних активів. Характеристика субрахунку 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

Тема 8. Облік запасів

Економічна сутність товарно-виробничих запасів та їх значення. Класифікація запасів. Структура П(С)БО 9 «Запаси». Оцінка запасів при їх надходженні. Порядок оформлення первісної вартості запасів придбаних за грошові кошти, виготовлених власними силами, внесених до статутного капіталу, одержаних безоплатно, придбаних в результаті обміну на подібні активи, придбаних в результаті обміну на неподібні активи. Оцінка вибуття запасів. Методи оцінки запасів при їх прибутті: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних затрат, ціни продажу. Характеристика рахунків з обліку запасів. Відображення даних про запаси в облікових регістрах та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Тема 9. Облік виробничих запасів та палива

Поняття і класифікація виробничих запасів. Документування господарських операцій з руху виробничих запасів. Характеристика субрахунків обліку виробничих запасів. Аналітичний облік виробничих запасів. Організація та порядок ведення складського обліку товарно-матеріальних цінностей. Порядок складання та представлення звіту про рух товарно – матеріальних цінностей завідуючими складами. Організація та порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку ТМЦ у бухгалтерії. Поняття про сальдовий метод ТМЦ та його переваги. Порядок відображення залишків ТМЦ у формах звітності підприємства. Характеристика рахунку 20 «Виробничі запаси». Синтетичний облік виробничих запасів. Контроль за використанням запасів у виробництві. Облік переоцінки виробничих запасів. Інвентаризація виробничих запасів. Порядок складання інвентаризаційних описів, порівняльних відомостей. Відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку. Відображення операцій з руху виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку.

Поняття про МШП, їх характеристика та класифікація. Особливості обліку МШП. Документування надходження та витрачання МШП. Аналітичний та синтетичний облік МШП. Характеристика рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Бухгалтерське відображення операцій з руху МШП.

Тема 8. Облік запасів

Економічна сутність товарно-виробничих запасів та їх значення. Класифікація запасів. Структура П(С)БО 9 «Запаси». Оцінка запасів при їх надходженні. Порядок оформлення первісної вартості запасів придбаних за грошові кошти, виготовлених власними силами, внесених до статутного капіталу, одержаних безоплатно, придбаних в результаті обміну на подібні активи, придбаних в результаті обміну на неподібні активи. Оцінка вибуття запасів. Методи оцінки запасів при їх прибутті: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, нормативних затрат, ціни продажу. Характеристика рахунків з обліку запасів. Відображення даних про запаси в облікових регістрах та розкриття інформації у фінансовій звітності.

Тема 9. Облік виробничих запасів та палива

Поняття і класифікація виробничих запасів. Документування господарських операцій з руху виробничих запасів. Характеристика субрахунків обліку виробничих запасів. Аналітичний облік виробничих запасів. Організація та порядок ведення складського обліку товарно-матеріальних цінностей. Порядок складання та представлення звіту про рух товарно – матеріальних цінностей завідуючими складами. Організація та порядок ведення аналітичного та синтетичного обліку ТМЦ у бухгалтерії. Поняття про сальдовий метод ТМЦ та його переваги. Порядок відображення залишків ТМЦ у формах звітності підприємства. Характеристика рахунку 20 «Виробничі запаси». Синтетичний облік виробничих запасів. Контроль за використанням запасів у виробництві. Облік переоцінки виробничих запасів. Інвентаризація виробничих запасів. Порядок складання інвентаризаційних описів, порівняльних відомостей. Відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку. Відображення операцій з руху виробничих запасів на рахунках бухгалтерського обліку.

Поняття про МШП, їх характеристика та класифікація. Особливості обліку МШП. Документування надходження та витрачання МШП. Аналітичний та синтетичний облік МШП. Характеристика рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Бухгалтерське відображення операцій з руху МШП.

Тема 10. Облік витрат виробництва

Склад витрат виробництва та їх групування за різними ознаками. Мета та етапи обліку витрат виробництва. Характеристика основних методів калькулювання. Облік витрат допоміжних виробництв. Аналітичний облік витрат основного виробництва. Характеристика рахунку 23 «Виробництво». Синтетичний облік прямих виробничих витрат. Інвентаризація незавершеного виробництва. Відображення операцій з обліку витрат виробництва на рахунках бухгалтерського обліку. Облік виробничої собівартості продукції. Узагальнення витрат виробництва в облікових регістрах та у фінансовій звітності. Порядок ведення журналу 5 та журналу 5А. Зведений облік витрат на виробництво.

Поняття браку у виробництві. Документування виявленого браку у виробництві. Аналітичний облік браку у виробництві. Відшкодування втрат від браку. Поняття напівфабрикату. Продаж напівфабрикатів. Контроль за рухом напівфабрикатів. Характеристика рахунку 24 «Брак у виробництві» та 25 «Напівфабрикати».

Тема 11. Облік готової продукції

Поняття та класифікація готової продукції. Порядок формування первісної вартості готової продукції. Документування господарських операцій з руху готової продукції. Аналітичний облік готової продукції. Інвентаризація готової продукції. Характеристика рахунків обліку готової продукції. Характеристика рахунку 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Порядок організації аналітичного обліку готової продукції. Облік оприбуткування готової продукції. Порядок здійснення складського обліку готової продукції. Первинні документи з оприбуткування та відпуску готової продукції та порядок їх заповнення. Синтетичний облік готової продукції.

Порядок ведення журналу 3 та відомості 3.1. Порядок відображення вартості готової продукції у формах звітності підприємства.

Тема 12. Облік витрат майбутніх періодів

Характеристика рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів». Поняття, документування господарських операцій та розподіл витрат майбутніх періодів. Відображення витрат майбутніх періодів на рахунках бухгалтерського обліку. Облік витрат на підготовку й освоєння нової продукції. Аналітичний та синтетичний облік витрат майбутніх періодів за їх видами.

Тема 10. Облік витрат виробництва

Склад витрат виробництва та їх групування за різними ознаками. Мета та етапи обліку витрат виробництва. Характеристика основних методів калькулювання. Облік витрат допоміжних виробництв. Аналітичний облік витрат основного виробництва. Характеристика рахунку 23 «Виробництво». Синтетичний облік прямих виробничих витрат. Інвентаризація незавершеного виробництва. Відображення операцій з обліку витрат виробництва на рахунках бухгалтерського обліку. Облік виробничої собівартості продукції. Узагальнення витрат виробництва в облікових регістрах та у фінансовій звітності. Порядок ведення журналу 5 та журналу 5А. Зведений облік витрат на виробництво.

Поняття браку у виробництві. Документування виявленого браку у виробництві. Аналітичний облік браку у виробництві. Відшкодування втрат від браку. Поняття напівфабрикату. Продаж напівфабрикатів. Контроль за рухом напівфабрикатів. Характеристика рахунку 24 «Брак у виробництві» та 25 «Напівфабрикати».

Тема 11. Облік готової продукції

Поняття та класифікація готової продукції. Порядок формування первісної вартості готової продукції. Документування господарських операцій з руху готової продукції. Аналітичний облік готової продукції. Інвентаризація готової продукції. Характеристика рахунків обліку готової продукції. Характеристика рахунку 26 «Готова продукція», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Порядок організації аналітичного обліку готової продукції. Облік оприбуткування готової продукції. Порядок здійснення складського обліку готової продукції. Первинні документи з оприбуткування та відпуску готової продукції та порядок їх заповнення. Синтетичний облік готової продукції.

Порядок ведення журналу 3 та відомості 3.1. Порядок відображення вартості готової продукції у формах звітності підприємства.

Тема 12. Облік витрат майбутніх періодів

Характеристика рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів». Поняття, документування господарських операцій та розподіл витрат майбутніх періодів. Відображення витрат майбутніх періодів на рахунках бухгалтерського обліку. Облік витрат на підготовку й освоєння нової продукції. Аналітичний та синтетичний облік витрат майбутніх періодів за їх видами.

Тема 1. ОСНОВИ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

План

1. Мета і сутність фінансового обліку
2. Організація фінансового обліку
3. Концептуальні основи фінансового обліку
4. Облікова політика підприємства

1. Мета і сутність фінансового обліку

Господарська діяльність — це будь-яка діяльність, пов'язана з виробництвом, обміном і споживанням матеріальних та нематеріальних благ. Господарська діяльність, що здійснюється з метою отримання прибутку, є підприємницькою діяльністю (підприємництвом).

Суб'єктами господарської діяльності є фізичні та юридичні особи.

Суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути:

- громадяни України, інших держав, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності;
- юридичні особи всіх форм власності.

Бухгалтерський облік — це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

За обліковими функціями бухгалтерський облік поділяється на фінансовий і управлінський облік.

Фінансовий облік — комплексний системний облік майна, господарської діяльності підприємства через суцільне, повне й безперервне відображення господарських процесів за звітний період. Його ведуть відповідно до законодавства країни та міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку. Фінансовий облік здійснюється для формування вартісних показників діяльності підприємства і виявлення зовнішніх зв'язків із постачальниками, покупцями, банками, інвесторами, акціонерами, обов'язковий для всіх суб'єктів господарювання, оприлюднюється у фінансовій звітності та деклараціях, підлягає аудиту.

Об'єктами фінансового обліку, що відображаються як на синтетичних, так і на аналітичних рахунках, є:

Тема 1. ОСНОВИ ПОБУДОВИ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ

План

1. Мета і сутність фінансового обліку
2. Організація фінансового обліку
3. Концептуальні основи фінансового обліку
4. Облікова політика підприємства

1. Мета і сутність фінансового обліку

Господарська діяльність — це будь-яка діяльність, пов'язана з виробництвом, обміном і споживанням матеріальних та нематеріальних благ. Господарська діяльність, що здійснюється з метою отримання прибутку, є підприємницькою діяльністю (підприємництвом).

Суб'єктами господарської діяльності є фізичні та юридичні особи.

Суб'єктами підприємницької діяльності можуть бути:

- громадяни України, інших держав, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності;
- юридичні особи всіх форм власності.

Бухгалтерський облік — це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про господарську діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень.

За обліковими функціями бухгалтерський облік поділяється на фінансовий і управлінський облік.

Фінансовий облік — комплексний системний облік майна, господарської діяльності підприємства через суцільне, повне й безперервне відображення господарських процесів за звітний період. Його ведуть відповідно до законодавства країни та міжнародних і національних стандартів бухгалтерського обліку. Фінансовий облік здійснюється для формування вартісних показників діяльності підприємства і виявлення зовнішніх зв'язків із постачальниками, покупцями, банками, інвесторами, акціонерами, обов'язковий для всіх суб'єктів господарювання, оприлюднюється у фінансовій звітності та деклараціях, підлягає аудиту.

Об'єктами фінансового обліку, що відображаються як на синтетичних, так і на аналітичних рахунках, є:

- активи підприємства: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові та поточні фінансові інвестиції, виробничі та товарні запаси, довгострокова та поточна дебіторська заборгованість, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні та необоротні активи;

- джерела власних засобів: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал в дооцінках, резервний капітал, цільове фінансування, нерозподілений прибуток;

- зобов'язання і забезпечення підприємства: довгострокові та короткострокові кредити банків і позикові кошти, довгострокові забезпечення, розрахунки з кредиторами, поточні забезпечення, інші поточні зобов'язання;

- витрати діяльності та за елементами, доходи за їх видами;

- фінансові результати діяльності підприємств та їх розподіл;

Господарська операція — це дія або подія, що викликає зміни у структурі активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства, більшість господарських операцій є наслідком вольових дій юридичних або фізичних осіб, які укладають угоди, здійснюють технологічні операції. Господарські операції можуть здійснюватися в результаті певних подій, тобто явищ реальної діяльності, що відбуваються незалежно від волі людини.

Фінансова звітність — це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Користувачі фінансової звітності — фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Таблиця

Користувачі фінансової звітності

Користувачі	Інформаційні потреби
Інвестори	Здатність підприємства сплачувати дивіденди. Для прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу інвестицій
Працівники	Стабільність і прибутковість підприємства. Збереження робочих місць, оплата праці та пенсійне забезпечення
Банки	Своєчасність повернення позики та отримання відсотків

- активи підприємства: основні засоби, нематеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції, довгострокові та поточні фінансові інвестиції, виробничі та товарні запаси, довгострокова та поточна дебіторська заборгованість, гроші та їх еквіваленти, інші оборотні та необоротні активи;

- джерела власних засобів: зареєстрований (пайовий) капітал, капітал в дооцінках, резервний капітал, цільове фінансування, нерозподілений прибуток;

- зобов'язання і забезпечення підприємства: довгострокові та короткострокові кредити банків і позикові кошти, довгострокові забезпечення, розрахунки з кредиторами, поточні забезпечення, інші поточні зобов'язання;

- витрати діяльності та за елементами, доходи за їх видами;

- фінансові результати діяльності підприємств та їх розподіл;

Господарська операція — це дія або подія, що викликає зміни у структурі активів, зобов'язань та власного капіталу підприємства, більшість господарських операцій є наслідком вольових дій юридичних або фізичних осіб, які укладають угоди, здійснюють технологічні операції. Господарські операції можуть здійснюватися в результаті певних подій, тобто явищ реальної діяльності, що відбуваються незалежно від волі людини.

Фінансова звітність — це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Користувачі фінансової звітності — фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Таблиця

Користувачі фінансової звітності

Користувачі	Інформаційні потреби
Інвестори	Здатність підприємства сплачувати дивіденди. Для прийняття рішень щодо придбання, утримання або продажу інвестицій
Працівники	Стабільність і прибутковість підприємства. Збереження робочих місць, оплата праці та пенсійне забезпечення
Банки	Своєчасність повернення позики та отримання відсотків

Постачальники та інші кредитори	Своєчасність оплати рахунків
Клієнти (замовники)	Можливість отримання необхідних товарів і послуг
Уряд	Своєчасність і повнота сплати податків. Для визначення національного доходу, розподілу ресурсів
Громадськість	Вплив діяльності підприємства на добробут суспільства (зайнятність, екологію тощо)

Фінансова звітність задовольняє інформаційні потреби користувачів щодо:

- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу;
- регулювання діяльності підприємства;
- інших рішень.

У бухгалтерському обліку відображаються господарські операції, що є наслідком рішень користувачів, а бухгалтерська звітність забезпечує зворотний зв'язок з користувачами.

Головною метою ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

2. Організація фінансового обліку

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів, а також з метою вдосконалення обліку та фінансової звітності.

Постачальники та інші кредитори	Своєчасність оплати рахунків
Клієнти (замовники)	Можливість отримання необхідних товарів і послуг
Уряд	Своєчасність і повнота сплати податків. Для визначення національного доходу, розподілу ресурсів
Громадськість	Вплив діяльності підприємства на добробут суспільства (зайнятність, екологію тощо)

Фінансова звітність задовольняє інформаційні потреби користувачів щодо:

- придбання, продажу та володіння цінними паперами;
- участі в капіталі підприємства;
- оцінки якості управління;
- оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання;
- забезпеченості зобов'язань підприємства;
- визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу;
- регулювання діяльності підприємства;
- інших рішень.

У бухгалтерському обліку відображаються господарські операції, що є наслідком рішень користувачів, а бухгалтерська звітність забезпечує зворотний зв'язок з користувачами.

Головною метою ведення бухгалтерського обліку та фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

2. Організація фінансового обліку

Бухгалтерський облік на підприємстві ведеться безперервно з дня реєстрації підприємства до його ліквідації.

Державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні здійснюється з метою створення єдиних правил фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів, а також з метою вдосконалення обліку та фінансової звітності.

Регулювання питань методології обліку та складання фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, яке затверджує відповідні національні положення, нормативно-правові акти.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах своєї компетенції розробляють на базі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичні рекомендації щодо їх застосування.

При Міністерстві фінансів діє методологічна рада з бухгалтерського обліку, завданням якої є: розроблення та вдосконалення положень (стандартів) обліку, поліпшення організації, форм і методів обліку, методологічного забезпечення сучасних технологій обробки облікової інформації, а також вирішення питань підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів-бухгалтерів.

Протягом цих років були розроблені 35 Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які регулюють методологічні засади ведення обліку окремих об'єктів - активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Ці положення (стандарти) є основними нормативними актами, які регулюють методологічні основи обліку.

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, що ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник або уповноважений орган, що здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Підприємство самостійно:

- обирає форму організації бухгалтерського обліку;
- визначає облікову політику;
- обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, встановлених Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних;
- розробляє систему і форми внутрішньогосподарського обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

Регулювання питань методології обліку та складання фінансової звітності здійснюється Міністерством фінансів України, яке затверджує відповідні національні положення, нормативно-правові акти.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в межах своєї компетенції розробляють на базі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку методичні рекомендації щодо їх застосування.

При Міністерстві фінансів діє методологічна рада з бухгалтерського обліку, завданням якої є: розроблення та вдосконалення положень (стандартів) обліку, поліпшення організації, форм і методів обліку, методологічного забезпечення сучасних технологій обробки облікової інформації, а також вирішення питань підготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів-бухгалтерів.

Протягом цих років були розроблені 35 Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, які регулюють методологічні засади ведення обліку окремих об'єктів - активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Ці положення (стандарти) є основними нормативними актами, які регулюють методологічні основи обліку.

Бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, що ведеться підприємством. Фінансова, податкова, статистична та інші види звітності, що використовують грошовий вимірник, ґрунтуються на даних бухгалтерського обліку. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник або уповноважений орган, що здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства та установчих документів.

Підприємство самостійно:

- обирає форму організації бухгалтерського обліку;
- визначає облікову політику;
- обирає форму бухгалтерського обліку як певну систему реєстрів обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення інформації в них з дотриманням єдиних засад, встановлених Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», та з урахуванням особливостей своєї діяльності і технології обробки облікових даних;
- розробляє систему і форми внутрішньогосподарського обліку, звітності і контролю господарських операцій, визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів;

– затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку;

– може виводити на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші підрозділи, що зобов'язані вести бухгалтерський облік, з наступним включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

Головний бухгалтер підприємства відповідає за:

– дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у визначені строки фінансової звітності;

– організацію контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

– забезпечення перевірки стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємств.

3. Концептуальні основи фінансового обліку

Практична реалізація будь-якої парадигми бухгалтерського обліку відбувається через систему нормативного регулювання процедур організації та ведення обліку господарської діяльності на міжнародному, національному, галузевому рівнях та на рівні окремих суб'єктів господарювання. Концептуальна основа є базовим вихідним нормативним документом, що визначає основоположний підхід до системи обліку та звітності, який запроваджується на рівні країни.

Основна роль Концептуальної основи виявляється у тому, що вона містить виклад концепцій, на яких ґрунтується складання і подання фінансових звітів зовнішнім користувачам. Розкриваючи основоположний підхід до процесу ведення обліку та складання звітності для забезпечення переважних потреб користувачів Концептуальна основа є основним інструментом доведення концепції глобалізації бізнесу до практичних правил ведення обліку та складання й подання звітності.

Впровадження МСФЗ в Україні передбачене Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Міжнародні стандарти застосовуються для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності в обов'язковому порядку публічними акціонерними товариствами, банками, страховиками, а також підприємствами, які провадять господар-

– затверджує правила документообігу і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку;

– може виводити на окремий баланс філії, представництва, відділення та інші підрозділи, що зобов'язані вести бухгалтерський облік, з наступним включенням їх показників до фінансової звітності підприємства.

Головний бухгалтер підприємства відповідає за:

– дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання і подання у визначені строки фінансової звітності;

– організацію контролю за відображенням на рахунках бухгалтерського обліку всіх господарських операцій;

– забезпечення перевірки стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємств.

3. Концептуальні основи фінансового обліку

Практична реалізація будь-якої парадигми бухгалтерського обліку відбувається через систему нормативного регулювання процедур організації та ведення обліку господарської діяльності на міжнародному, національному, галузевому рівнях та на рівні окремих суб'єктів господарювання. Концептуальна основа є базовим вихідним нормативним документом, що визначає основоположний підхід до системи обліку та звітності, який запроваджується на рівні країни.

Основна роль Концептуальної основи виявляється у тому, що вона містить виклад концепцій, на яких ґрунтується складання і подання фінансових звітів зовнішнім користувачам. Розкриваючи основоположний підхід до процесу ведення обліку та складання звітності для забезпечення переважних потреб користувачів Концептуальна основа є основним інструментом доведення концепції глобалізації бізнесу до практичних правил ведення обліку та складання й подання звітності.

Впровадження МСФЗ в Україні передбачене Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Міжнародні стандарти застосовуються для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності в обов'язковому порядку публічними акціонерними товариствами, банками, страховиками, а також підприємствами, які провадять господар-

ську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України .

Використання в Україні Концептуальної основи як одного з нормативних документів в сфері бухгалтерського обліку викликане характером МСФЗ. Їх розуміння і впровадження передбачає розкриття основоположних принципів та базових положень щодо застосування стандартів відповідно до обраної облікової моделі на рівні суб'єкта господарювання.

Вихідні положення Концептуальної основи впливають із мети фінансової звітності загального призначення.

Метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, діяльність та рух коштів підприємства.

НП(С)БО 1 визначає такі якісні характеристики фінансової звітності:

- дохідливість;
- доречність;
- достовірність;
- порівнянність.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтується на принципах:

Обачності — застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати зниженню оцінки витрат і зобов'язань, і завищенню оцінки активів і доходів.

Повного висвітлення — фінансова звітність повинна містити всю інформацію про наслідки господарської діяльності (господарських операцій, подій), які здатні вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Автономності — кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників.

Послідовності — постійне застосування підприємством обраної облікової політики, зміна облікової політики можлива лише передбаченими стандартами.

Безперервності — оцінка активів і зобов'язань підприємства виходить з припущення, що його діяльність буде продовжуватись протягом невизначеного періоду.

Нарахування та відповідності доходів і витрат — для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи

ську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України .

Використання в Україні Концептуальної основи як одного з нормативних документів в сфері бухгалтерського обліку викликане характером МСФЗ. Їх розуміння і впровадження передбачає розкриття основоположних принципів та базових положень щодо застосування стандартів відповідно до обраної облікової моделі на рівні суб'єкта господарювання.

Вихідні положення Концептуальної основи впливають із мети фінансової звітності загального призначення.

Метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, діяльність та рух коштів підприємства.

НП(С)БО 1 визначає такі якісні характеристики фінансової звітності:

- дохідливість;
- доречність;
- достовірність;
- порівнянність.

Бухгалтерський облік та фінансова звітність ґрунтується на принципах:

Обачності — застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні запобігати зниженню оцінки витрат і зобов'язань, і завищенню оцінки активів і доходів.

Повного висвітлення — фінансова звітність повинна містити всю інформацію про наслідки господарської діяльності (господарських операцій, подій), які здатні вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Автономності — кожне підприємство розглядається як юридична особа, відокремлена від її власників.

Послідовності — постійне застосування підприємством обраної облікової політики, зміна облікової політики можлива лише передбаченими стандартами.

Безперервності — оцінка активів і зобов'язань підприємства виходить з припущення, що його діяльність буде продовжуватись протягом невизначеного періоду.

Нарахування та відповідності доходів і витрат — для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи

звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів.

Превалювання сутності над формою – операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Історичної (фактичної) собівартості – пріоритетною є оцінка активів підприємства виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Єдиного грошового вимірника – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансову звітність здійснюється в єдиній грошовій одиниці (тис.грн)

Періодичності – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання звітності.

4. Облікова політика підприємства

Одним з основних принципів здійснення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є послідовність, тобто постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV та Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика підприємства - це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика визначає форми і методи бухгалтерського обліку, формується керівником, головним бухгалтером, виходячи із загальних принципів методології та організації обліку й конкретних умов діяльності підприємства.

Теорія облікової політики включає принципи обліку, наукові положення конструювання інформаційної системи підприємства, визначення предмета обліку, методів збору й обробки даних, правила складання документів, реєстрів, форм звітності.

Облікова політика затверджується наказом керівника і містить додаток, в якому детально описується теорія, методологія, технологія і організація обліку за такою формою:

- Відомість про підприємство.
- Організація ведення обліку.
- Структура видів діяльності.
- Детальний опис форми.

звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів.

Превалювання сутності над формою – операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми.

Історичної (фактичної) собівартості – пріоритетною є оцінка активів підприємства виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

Єдиного грошового вимірника – вимірювання та узагальнення всіх господарських операцій підприємства у його фінансову звітність здійснюється в єдиній грошовій одиниці (тис.грн)

Періодичності – можливість розподілу діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання звітності.

4. Облікова політика підприємства

Одним з основних принципів здійснення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є послідовність, тобто постійне (з року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV та Національним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» облікова політика підприємства - це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Облікова політика визначає форми і методи бухгалтерського обліку, формується керівником, головним бухгалтером, виходячи із загальних принципів методології та організації обліку й конкретних умов діяльності підприємства.

Теорія облікової політики включає принципи обліку, наукові положення конструювання інформаційної системи підприємства, визначення предмета обліку, методів збору й обробки даних, правила складання документів, реєстрів, форм звітності.

Облікова політика затверджується наказом керівника і містить додаток, в якому детально описується теорія, методологія, технологія і організація обліку за такою формою:

- Відомість про підприємство.
- Організація ведення обліку.
- Структура видів діяльності.
- Детальний опис форми.

- Робочий план рахунків обліку.
- Методика оцінки та обліку.
- Принципи, на яких будується облікова політика.
- Перелік відповідальних осіб та порядок їх звітування перед бухгалтерєю.
 - Інвентаризація.
 - Графіки документообороту.
 - Технологія обробки даних у бухгалтерії.
 - Організація управлінського обліку.
 - Організація контролю.
 - Перелік реєстрів синтетичного й аналітичного обліку та інформація, що в них відображається.
 - Організація матеріальної відповідальності.
 - Відповідальність за складання звітності.
 - Відповідальність керівника за облікову політику.
 - Відповідальність головного бухгалтера за облікову політику.
 - Відповідальність за збереження комерційної таємниці.
 - Відповідальність за порушення встановленого порядку складання документів та реєстрів обліку.
 - Порядок використання чистого прибутку.
 - Організація економічного аналізу та використання його даних для управління.
 - Внесення змін в облікову політику.
 - Відображення інших питань, важливих для формування облікової політики.

Методичні рекомендації щодо облікової політики затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 р. №635, можуть застосовуватися всіма юрособами, крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності.

Розпорядчий документ про облікову політику підприємства визначає, зокрема:

- методи оцінки вибуття запасів;
- періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових

- Робочий план рахунків обліку.
- Методика оцінки та обліку.
- Принципи, на яких будується облікова політика.
- Перелік відповідальних осіб та порядок їх звітування перед бухгалтерєю.
 - Інвентаризація.
 - Графіки документообороту.
 - Технологія обробки даних у бухгалтерії.
 - Організація управлінського обліку.
 - Організація контролю.
 - Перелік реєстрів синтетичного й аналітичного обліку та інформація, що в них відображається.
 - Організація матеріальної відповідальності.
 - Відповідальність за складання звітності.
 - Відповідальність керівника за облікову політику.
 - Відповідальність головного бухгалтера за облікову політику.
 - Відповідальність за збереження комерційної таємниці.
 - Відповідальність за порушення встановленого порядку складання документів та реєстрів обліку.
 - Порядок використання чистого прибутку.
 - Організація економічного аналізу та використання його даних для управління.
 - Внесення змін в облікову політику.
 - Відображення інших питань, важливих для формування облікової політики.

Методичні рекомендації щодо облікової політики затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 р. №635, можуть застосовуватися всіма юрособами, крім банків, бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства застосовують міжнародні стандарти фінансової звітності.

Розпорядчий документ про облікову політику підприємства визначає, зокрема:

- методи оцінки вибуття запасів;
- періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів;
- порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат;
- методи амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, а також довгострокових

біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю;

вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;

підходи до переоцінки необоротних активів; застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 року за №892/4185 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 листопада 2011 року №1591);

підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;

метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби - спосіб визначення коефіцієнта сумнівності);

перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;

порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств);

порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;

сегменти діяльності, пріоритетний вид сегмента, засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках;

перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;

перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);

порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;

дату визначення придбаних у результаті систематичних операцій фінансових активів;

базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;

кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності;

періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань;

критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості;

підходи до класифікації пов'язаних сторін;

біологічних активів та інвестиційної нерухомості, у разі якщо вони обліковуються за первісною вартістю;

вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів;

підходи до переоцінки необоротних активів; застосування класу 8 та/або 9 Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року №291, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 року за №892/4185 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 28 листопада 2011 року №1591);

підходи до періодичності зарахування сум дооцінки необоротних активів до нерозподіленого прибутку;

метод обчислення резерву сумнівних боргів (у разі потреби - спосіб визначення коефіцієнта сумнівності);

перелік створюваних забезпечень майбутніх витрат і платежів;

порядок виплат, які здійснюються за рахунок прибутку (для державних і комунальних підприємств);

порядок оцінки ступеня завершеності операцій з надання послуг;

сегменти діяльності, пріоритетний вид сегмента, засади ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках;

перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат, бази їх розподілу;

перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг);

порядок визначення ступеня завершеності робіт за будівельним контрактом;

дату визначення придбаних у результаті систематичних операцій фінансових активів;

базу розподілу витрат за операціями з інструментами власного капіталу;

кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності;

періодичність відображення відстрочених податкових активів і відстрочених податкових зобов'язань;

критерії розмежування об'єктів операційної нерухомості та інвестиційної нерухомості;

підходи до класифікації пов'язаних сторін;

дату включення простих акцій, випуск яких зареєстровано, до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу;

дату первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу;

складання окремого балансу філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами підприємства;

періодичність та об'єкти проведення інвентаризації; визначення одиниці аналітичного обліку запасів;

спосіб складання звіту про рух грошових коштів;

підходи до віднесення витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду.

Тобто в обліковій політиці підприємства повинні бути відображені всі принципи питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, адже від вибору облікових оцінок підприємства залежить фінансовий результат та об'єктивність і точність розкриття інформації у фінансовій звітності.

Тести до теми 1

1. Інформаційна потреба уряду у фінансовій звітності:

- а) оцінка якості управління;
- б) своєчасність і повнота сплати податків, визначення національного доходу, розподілу ресурсів;
- в) участь в капіталі підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

2. Актив відображається в Балансі за умови:

- а) можливості достовірного визначення його оцінки;
- б) можливості отримання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з його використанням;
- в) всі наведені відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

3. Облікова політика підприємства розкривається у звітності через:

- а) Звіт про власний капітал;
- б) Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід);
- в) примітки да фінансових звітів;
- г) немає правильної відповіді.

4. Облікова оцінка – це:

- а) правило, яким необхідно користуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності;

дату включення простих акцій, випуск яких зареєстровано, до розрахунку середньорічної кількості простих акцій в обігу;

дату первісного визнання необоротних активів та групи вибуття як утримуваних для продажу;

складання окремого балансу філіями, представництвами, відділеннями та іншими відокремленими підрозділами підприємства;

періодичність та об'єкти проведення інвентаризації; визначення одиниці аналітичного обліку запасів;

спосіб складання звіту про рух грошових коштів;

підходи до віднесення витрат, пов'язаних із поліпшенням об'єкта основних засобів, до первісної вартості або витрат звітного періоду.

Тобто в обліковій політиці підприємства повинні бути відображені всі принципи питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві, адже від вибору облікових оцінок підприємства залежить фінансовий результат та об'єктивність і точність розкриття інформації у фінансовій звітності.

Тести до теми 1

1. Інформаційна потреба уряду у фінансовій звітності:

- а) оцінка якості управління;
- б) своєчасність і повнота сплати податків, визначення національного доходу, розподілу ресурсів;
- в) участь в капіталі підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

2. Актив відображається в Балансі за умови:

- а) можливості достовірного визначення його оцінки;
- б) можливості отримання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з його використанням;
- в) всі наведені відповіді правильні;
- г) немає правильної відповіді.

3. Облікова політика підприємства розкривається у звітності через:

- а) Звіт про власний капітал;
- б) Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід);
- в) примітки да фінансових звітів;
- г) немає правильної відповіді.

4. Облікова оцінка – це:

- а) правило, яким необхідно користуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності;

б) попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами;

в) сукупність методів, принципів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;

г) немає правильної відповіді.

5. Принцип автономності:

а) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;

б) передбачає розгляд підприємства як юридичної особи, що відокремлена від власників;

в) передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

г) немає правильної відповіді.

6. Принцип превалювання змісту над формою:

а) передбачає облік операцій відповідно до їх сутності;

б) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

в) згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань, витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

7. Принцип історичної (фактичної) собівартості:

а) передбачає облік операцій відповідно до їх сутності;

б) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

в) згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань, витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

8. Принцип періодичності:

а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;

б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;

в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

б) попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами;

в) сукупність методів, принципів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;

г) немає правильної відповіді.

5. Принцип автономності:

а) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;

б) передбачає розгляд підприємства як юридичної особи, що відокремлена від власників;

в) передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі;

г) немає правильної відповіді.

6. Принцип превалювання змісту над формою:

а) передбачає облік операцій відповідно до їх сутності;

б) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

в) згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань, витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

7. Принцип історичної (фактичної) собівартості:

а) передбачає облік операцій відповідно до їх сутності;

б) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання;

в) згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань, витрат та завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

8. Принцип періодичності:

а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;

б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;

в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;

г) немає правильної відповіді.

9. Принцип обачності:

- а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;
- в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

10. Принцип послідовності:

- а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;
- в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

11. Принцип безперервності:

- а) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх придбання чи виготовлення;
- б) припускає розподіл діяльності підприємства за певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- в) передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;
- г) немає правильної відповіді.

12. Форми фінансової звітності підприємств встановлює:

- а) Державне казначейство України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) немає правильної відповіді.

13. Облікова політика – це ...

- а) правило, яким слід користуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності;
- б) попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами;
- в) сукупність методів, принципів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;
- г) немає правильної відповіді.

9. Принцип обачності:

- а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;
- в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

10. Принцип послідовності:

- а) припускає розподіл діяльності підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- б) передбачає постійне застосування підприємством обраної облікової політики;
- в) передбачає методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати заниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

11. Принцип безперервності:

- а) визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх придбання чи виготовлення;
- б) припускає розподіл діяльності підприємства за певні періоди часу з метою складання фінансової звітності;
- в) передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі;
- г) немає правильної відповіді.

12. Форми фінансової звітності підприємств встановлює:

- а) Державне казначейство України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Національний банк України;
- г) немає правильної відповіді.

13. Облікова політика – це ...

- а) правило, яким слід користуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій і при відображенні їх результатів у фінансовій звітності;
- б) попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами;
- в) сукупність методів, принципів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності;
- г) немає правильної відповіді.

14. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку – це:

- а) нормативно-правовий акт, затверджений Мінфіном України, який визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, що не суперечить міжнародним стандартам;
- б) стандартні вимоги до методів і процедур ведення бухгалтерського обліку;
- в) стандарти з бухгалтерського обліку, які розробляються комітетом з міжнародних стандартів обліку та рекомендуються до застосування в світовій практиці;
- г) нормативно-правовий акт з методики та порядку складання фінансової звітності.

15. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку включають:

- а) стандарти, що регулюють питання складання фінансової звітності;
- б) стандарти, орієнтовані на врегулювання питань, пов'язані з відображенням активів підприємства та проведенням оцінки основних засобів, нематеріальних активів, запасів, дебіторської заборгованості;
- в) стандарти, підпорядковані визначенню облікових процедур з формування доходів та фінансових результатів;
- г) усі наведені варіанти правильні.

16. Під Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку розуміють:

- а) сукупність правил, методів і процедур обліку, розроблених професійними організаціями з метою застосування доступних методів і процедур країнами світу, які носять рекомендаційний характер;
- б) нормативно-правовий акт, затверджений Мінфіном України, який визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, що не суперечить міжнародним стандартам;
- в) облікові правила та процедури, що стосуються виміру, оцінки і надання облікової інформації, розроблені відповідними професійними організаціями;
- г) нормативно-правові акти з організації та ведення бухгалтерського обліку.

17. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «Структура регулювання бухгалтерського обліку в Україні є такою: перший рівень – ..., другий рівень – ..., третій рівень – ...»:

14. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку – це:

- а) нормативно-правовий акт, затверджений Мінфіном України, який визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, що не суперечить міжнародним стандартам;
- б) стандартні вимоги до методів і процедур ведення бухгалтерського обліку;
- в) стандарти з бухгалтерського обліку, які розробляються комітетом з міжнародних стандартів обліку та рекомендуються до застосування в світовій практиці;
- г) нормативно-правовий акт з методики та порядку складання фінансової звітності.

15. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку включають:

- а) стандарти, що регулюють питання складання фінансової звітності;
- б) стандарти, орієнтовані на врегулювання питань, пов'язані з відображенням активів підприємства та проведенням оцінки основних засобів, нематеріальних активів, запасів, дебіторської заборгованості;
- в) стандарти, підпорядковані визначенню облікових процедур з формування доходів та фінансових результатів;
- г) усі наведені варіанти правильні.

16. Під Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку розуміють:

- а) сукупність правил, методів і процедур обліку, розроблених професійними організаціями з метою застосування доступних методів і процедур країнами світу, які носять рекомендаційний характер;
- б) нормативно-правовий акт, затверджений Мінфіном України, який визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, що не суперечить міжнародним стандартам;
- в) облікові правила та процедури, що стосуються виміру, оцінки і надання облікової інформації, розроблені відповідними професійними організаціями;
- г) нормативно-правові акти з організації та ведення бухгалтерського обліку.

17. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «Структура регулювання бухгалтерського обліку в Україні є такою: перший рівень – ..., другий рівень – ..., третій рівень – ...»:

а) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) П(С)БО та План рахунків;

в) накази і лист Мінфіну України;

г) Конституція України.

18. Методологічне керівництво обліком регулює:

а) Міністерство освіти України;

б) Міністерство фінансів України;

в) Верховна Рада України;

г) Державна податкова адміністрація України.

19. Організація бухгалтерського обліку визначається:

а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) НП(С)БО 1;

в) Планом рахунків;

г) Конституцією України.

20. Підприємство, згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», самостійно:

а) визначає облікову політику підприємства;

б) обирає форму бухгалтерського обліку та розробляє систему і форми управлінського обліку;

в) затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку та інше;

г) усі наведені варіанти правильні.

21. Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності включають:

а) обачність, повноту, постійність, автономність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, фактичну собівартість, періодичність, єдиний грошовий вимірник;

б) оцінку та калькуляцію, документацію та інвентаризацію, рахунки та подвійний запис, баланс та звітність;

в) оцінку, спостереження, узагальнення, групування;

г) повноту, постійність, відповідність доходів і витрат.

22. Зобов'язання – це:

а) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких приведе до отримання економічних вигід у майбутньому;

а) Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) П(С)БО та План рахунків;

в) накази і лист Мінфіну України;

г) Конституція України.

18. Методологічне керівництво обліком регулює:

а) Міністерство освіти України;

б) Міністерство фінансів України;

в) Верховна Рада України;

г) Державна податкова адміністрація України.

19. Організація бухгалтерського обліку визначається:

а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) НП(С)БО 1;

в) Планом рахунків;

г) Конституцією України.

20. Підприємство, згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», самостійно:

а) визначає облікову політику підприємства;

б) обирає форму бухгалтерського обліку та розробляє систему і форми управлінського обліку;

в) затверджує правила документообороту і технологію обробки облікової інформації, додаткову систему рахунків і реєстрів аналітичного обліку та інше;

г) усі наведені варіанти правильні.

21. Принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності включають:

а) обачність, повноту, постійність, автономність, безперервність, нарахування та відповідність доходів та витрат, превалювання сутності над формою, фактичну собівартість, періодичність, єдиний грошовий вимірник;

б) оцінку та калькуляцію, документацію та інвентаризацію, рахунки та подвійний запис, баланс та звітність;

в) оцінку, спостереження, узагальнення, групування;

г) повноту, постійність, відповідність доходів і витрат.

22. Зобов'язання – це:

а) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких приведе до отримання економічних вигід у майбутньому;

б) потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів;

в) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;

г) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

23. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень ... інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства»:

а) повної;

б) правдивої;

в) неупередженої;

г) усі наведені варіанти правильні.

24. Споживачами облікової інформації є:

а) інвестори та кредитори;

б) менеджери та управлінський персонал;

в) робітники підприємства;

г) усі відповіді правильні.

25. Фінансова звітність відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»:

а) є комерційною таємницею підприємства;

б) не є комерційною таємницею;

в) не є комерційною таємницею, крім випадків, передбачених законодавством;

г) правильної відповіді немає.

Контрольні питання

1. Що таке господарська діяльність?
2. Хто є суб'єктами господарської діяльності?
3. Що таке бухгалтерський облік?
4. Що таке господарська операція? Дайте визначення її ознак та показників.
5. Що таке бухгалтерська звітність?
6. За якими принципами побудований План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій?

б) потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів;

в) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;

г) заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

23. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень ... інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства»:

а) повної;

б) правдивої;

в) неупередженої;

г) усі наведені варіанти правильні.

24. Споживачами облікової інформації є:

а) інвестори та кредитори;

б) менеджери та управлінський персонал;

в) робітники підприємства;

г) усі відповіді правильні.

25. Фінансова звітність відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»:

а) є комерційною таємницею підприємства;

б) не є комерційною таємницею;

в) не є комерційною таємницею, крім випадків, передбачених законодавством;

г) правильної відповіді немає.

Контрольні питання

1. Що таке господарська діяльність?
2. Хто є суб'єктами господарської діяльності?
3. Що таке бухгалтерський облік?
4. Що таке господарська операція? Дайте визначення її ознак та показників.
5. Що таке бухгалтерська звітність?
6. За якими принципами побудований План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій?

7. До чієї компетенції належать питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві?
8. Які основні функції головного бухгалтера підприємства?
9. Що таке внутрішньогосподарський (управлінський) облік? Які його основні завдання?
10. Що таке облікова політика? Хто її встановлює?
11. Що таке документооборот? З якою метою та у якій формі здійснюється його організація?
12. Які встановлені вимоги до складання та зберігання первинних документів, облікових реєстрів і звітності?
13. Що таке фінансова звітність? З якою метою її складають?
14. Що таке стаття звітності? Яким критеріям вона повинна відповідати?
15. Що таке принцип бухгалтерського обліку?

Література до теми: [1, 4, 9, 10, 11, 12, 15, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 40, 44, 47, 49, 57, 59, 60, 72, 76, 78, 83, 90].

7. До чієї компетенції належать питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві?
8. Які основні функції головного бухгалтера підприємства?
9. Що таке внутрішньогосподарський (управлінський) облік? Які його основні завдання?
10. Що таке облікова політика? Хто її встановлює?
11. Що таке документооборот? З якою метою та у якій формі здійснюється його організація?
12. Які встановлені вимоги до складання та зберігання первинних документів, облікових реєстрів і звітності?
13. Що таке фінансова звітність? З якою метою її складають?
14. Що таке стаття звітності? Яким критеріям вона повинна відповідати?
15. Що таке принцип бухгалтерського обліку?

Література до теми: [1, 4, 9, 10, 11, 12, 15, 24, 25, 26, 27, 29, 31, 33, 40, 44, 47, 49, 57, 59, 60, 72, 76, 78, 83, 90].

ТЕМА 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ

План

1. Облік готівкових операцій та операцій з іншими грошовими коштами.
2. Облік операцій на поточних рахунках у банках та інструменти безготівкових розрахунків.
3. Облік руху грошових коштів на валютних рахунках.

1. Облік готівкових операцій та операцій з іншими грошовими коштами

Операції з оприбуткування готівки в касу та видачі з каси оформляються відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті України, остання редакція якого затверджена постановою Правління Національного банку України від 15 лютого 2004 р. № 637.

Положення складається з таких розділів:

- загальні положення;
- порядок організації готівкових розрахунків;
- порядок оформлення касових операцій;
- порядок ведення касових операцій та обов'язки касира;
- контроль за дотриманням порядку ведення касових операцій.

Касові операції оформляються прибутковими та видатковими касовими ордерами.

Приймання касами підприємств готівки, у тому числі й одержаної із банку, проводиться за прибутковими касовими ордерами, підписаними головним бухгалтером або особою, уповноваженою керівником підприємства. При прийманні готівки видається квитанція за підписами головного бухгалтера або особи, уповноваженої керівником підприємства, і касира, засвідчена печаткою підприємства.

Видача готівки з кас підприємств проводиться за видатковими касовими ордерами або належно оформленими платіжними відомостями. Документи на видачу готівки повинні підписувати: керівник і головний бухгалтер або особи, які на це уповноважені. До видаткових ордерів можуть додаватися: заява на видачу готівки, розрахунки тощо. Якщо на доданих до видаткових касових ордерів документах, заявах, рахунках є дозвільний напис керівника,

ТЕМА 2. ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ

План

1. Облік готівкових операцій та операцій з іншими грошовими коштами.
2. Облік операцій на поточних рахунках у банках та інструменти безготівкових розрахунків.
3. Облік руху грошових коштів на валютних рахунках.

1. Облік готівкових операцій та операцій з іншими грошовими коштами

Операції з оприбуткування готівки в касу та видачі з каси оформляються відповідно до Положення про ведення касових операцій у національній валюті України, остання редакція якого затверджена постановою Правління Національного банку України від 15 лютого 2004 р. № 637.

Положення складається з таких розділів:

- загальні положення;
- порядок організації готівкових розрахунків;
- порядок оформлення касових операцій;
- порядок ведення касових операцій та обов'язки касира;
- контроль за дотриманням порядку ведення касових операцій.

Касові операції оформляються прибутковими та видатковими касовими ордерами.

Приймання касами підприємств готівки, у тому числі й одержаної із банку, проводиться за прибутковими касовими ордерами, підписаними головним бухгалтером або особою, уповноваженою керівником підприємства. При прийманні готівки видається квитанція за підписами головного бухгалтера або особи, уповноваженої керівником підприємства, і касира, засвідчена печаткою підприємства.

Видача готівки з кас підприємств проводиться за видатковими касовими ордерами або належно оформленими платіжними відомостями. Документи на видачу готівки повинні підписувати: керівник і головний бухгалтер або особи, які на це уповноважені. До видаткових ордерів можуть додаватися: заява на видачу готівки, розрахунки тощо. Якщо на доданих до видаткових касових ордерів документах, заявах, рахунках є дозвільний напис керівника,

то підпис керівника на видаткових касових ордерах не обов'язковий.

Під час одержання прибуткових та видаткових касових ордерів або видаткових документів касир зобов'язаний перевірити:

- наявність і справжність на документах підпису головного бухгалтера, а на видатковому документі – дозвільного напису керівника підприємства або осіб, які ним уповноважені;
- правильність оформлення документів, наявність усіх реквізитів;
- наявність перелічених реквізитів у документах.

Прибуткові касові ордери або видаткові документи до передавання в касу реєструються бухгалтерією в **журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів**. Видаткові касові ордери, що оформлені на підставі відомостей на виплату грошей, пов'язані з оплатою праці, реєструються після їх видачі.

Усі надходження й видачу готівки в національній валюті підприємства відображають у **касовій книзі**. Кожне підприємство є юридичною особою і має касу, веде одну касову книгу для обліку операцій з готівкою в національній валюті.

Аркуші касової книги повинні бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені печаткою підприємства юридичної особи. Кількість аркушів у касовій книзі засвідчується підписами керівника і головного бухгалтера підприємства-юридичної особи (типова форма № КО-4).

Записи у касовій книзі здійснюються у двох примірниках чорнилом темного кольору кульковою або чорнильною ручкою. Записи в касовій книзі здійснюються у двох примірниках (другий примірник є звітом касира). Наприкінці робочого дня касир підбиває підсумки оборотів за надходженням і видачею грошей та виводить залишки на наступний день. Перші відривні аркуші, що є звітом касира, разом з прибутковими і видатковими ордерами і доданими до них виправдовуючими документами касир передає до бухгалтерії. Бухгалтер перевіряє правильність оформлення касових ордерів і проти кожної суми проставляє шифр кореспондуючих рахунків.

Отже, реєстром **аналітичного обліку** готівкових операцій є касова книга, відривний листок касової книги разом з прибутковими та видатковими касовими ордерами є звітом касира. На підставі звітів касира бухгалтер складає Журнал № 1 (Кт-рах. 30) та Відомість 1.1 (Дт-рах. 30), що є реєстром **синтетичного обліку**.

то підпис керівника на видаткових касових ордерах не обов'язковий.

Під час одержання прибуткових та видаткових касових ордерів або видаткових документів касир зобов'язаний перевірити:

- наявність і справжність на документах підпису головного бухгалтера, а на видатковому документі – дозвільного напису керівника підприємства або осіб, які ним уповноважені;
- правильність оформлення документів, наявність усіх реквізитів;
- наявність перелічених реквізитів у документах.

Прибуткові касові ордери або видаткові документи до передавання в касу реєструються бухгалтерією в **журналі реєстрації прибуткових і видаткових касових документів**. Видаткові касові ордери, що оформлені на підставі відомостей на виплату грошей, пов'язані з оплатою праці, реєструються після їх видачі.

Усі надходження й видачу готівки в національній валюті підприємства відображають у **касовій книзі**. Кожне підприємство є юридичною особою і має касу, веде одну касову книгу для обліку операцій з готівкою в національній валюті.

Аркуші касової книги повинні бути пронумеровані, прошнуровані та скріплені печаткою підприємства юридичної особи. Кількість аркушів у касовій книзі засвідчується підписами керівника і головного бухгалтера підприємства-юридичної особи (типова форма № КО-4).

Записи у касовій книзі здійснюються у двох примірниках чорнилом темного кольору кульковою або чорнильною ручкою. Записи в касовій книзі здійснюються у двох примірниках (другий примірник є звітом касира). Наприкінці робочого дня касир підбиває підсумки оборотів за надходженням і видачею грошей та виводить залишки на наступний день. Перші відривні аркуші, що є звітом касира, разом з прибутковими і видатковими ордерами і доданими до них виправдовуючими документами касир передає до бухгалтерії. Бухгалтер перевіряє правильність оформлення касових ордерів і проти кожної суми проставляє шифр кореспондуючих рахунків.

Отже, реєстром **аналітичного обліку** готівкових операцій є касова книга, відривний листок касової книги разом з прибутковими та видатковими касовими ордерами є звітом касира. На підставі звітів касира бухгалтер складає Журнал № 1 (Кт-рах. 30) та Відомість 1.1 (Дт-рах. 30), що є реєстром **синтетичного обліку**.

Підприємства за умови забезпечення належного зберігання касових документів можуть вести касову книгу в електронній формі за допомогою комп'ютерних засобів. Програмне забезпечення, за допомогою якого ведеться касова книга, має забезпечувати візуальне відображення і роздрукування кожної з двох частин аркуша касової книги, які за формою і змістом мають відтворювати форму та зміст касової книги в паперовій формі.

Записи в касовій книзі здійснюються на підставі відповідної інформації з касових документів. Записи в касовій книзі мають робитися до початку наступного робочого дня (тобто із залишками на кінець попереднього дня). Сторінки касової книги мають нумеруватися автоматично в порядку зростання з початку року.

Після закінчення календарного року касова книга на електронних носіях має передаватися для зберігання відповідно до законодавства України.

Контроль за правильним веденням касової книги покладається на головного бухгалтера або працівника підприємства, який на це уповноважений керівником.

Облік касових операцій ведеться на рахунку **30 «Готівка»**, який має такі субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті»;

302 «Готівка в іноземній валюті».

По **дебету** рахунку 30 «Готівка» відображають надходження готівки в касу, а по **кредиту** — видачу готівки.

Згідно з п. 1.2 Положення № 637 **ліміт** залишку готівки в касі - це граничний розмір суми готівки, що може залишатися у касі в поза-робочий час.

Порядок визначення ліміту залишку готівки в касі визначено Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженим постановою НБУ від 15.12.2004 р. № 637. Це Положення діє з 15.02.2005 р., зі змінами та доповненнями. Останні зміни внесені постановою НБУ від 06.06.2013 № 210 «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою», які діють з 01.09.2013 р. Ліміт каси підприємства встановлюють самостійно, узгоджувати ліміт з банком не потрібно.

Для затвердження ліміту каси видається наказ керівника підприємства. Цей наказ ґрунтується на розрахунку встановлення ліміту залишку готівки в касі, що підписується головним (старшим) бухгалтером та керівником підприємства. Ліміт каси може встановлюватися за одним з трьох варіантів:

Підприємства за умови забезпечення належного зберігання касових документів можуть вести касову книгу в електронній формі за допомогою комп'ютерних засобів. Програмне забезпечення, за допомогою якого ведеться касова книга, має забезпечувати візуальне відображення і роздрукування кожної з двох частин аркуша касової книги, які за формою і змістом мають відтворювати форму та зміст касової книги в паперовій формі.

Записи в касовій книзі здійснюються на підставі відповідної інформації з касових документів. Записи в касовій книзі мають робитися до початку наступного робочого дня (тобто із залишками на кінець попереднього дня). Сторінки касової книги мають нумеруватися автоматично в порядку зростання з початку року.

Після закінчення календарного року касова книга на електронних носіях має передаватися для зберігання відповідно до законодавства України.

Контроль за правильним веденням касової книги покладається на головного бухгалтера або працівника підприємства, який на це уповноважений керівником.

Облік касових операцій ведеться на рахунку **30 «Готівка»**, який має такі субрахунки:

301 «Готівка в національній валюті»;

302 «Готівка в іноземній валюті».

По **дебету** рахунку 30 «Готівка» відображають надходження готівки в касу, а по **кредиту** — видачу готівки.

Згідно з п. 1.2 Положення № 637 **ліміт** залишку готівки в касі - це граничний розмір суми готівки, що може залишатися у касі в поза-робочий час.

Порядок визначення ліміту залишку готівки в касі визначено Положенням про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затвердженим постановою НБУ від 15.12.2004 р. № 637. Це Положення діє з 15.02.2005 р., зі змінами та доповненнями. Останні зміни внесені постановою НБУ від 06.06.2013 № 210 «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою», які діють з 01.09.2013 р. Ліміт каси підприємства встановлюють самостійно, узгоджувати ліміт з банком не потрібно.

Для затвердження ліміту каси видається наказ керівника підприємства. Цей наказ ґрунтується на розрахунку встановлення ліміту залишку готівки в касі, що підписується головним (старшим) бухгалтером та керівником підприємства. Ліміт каси може встановлюватися за одним з трьох варіантів:

Ліміт затверджується наказом керівника на підставі спеціального розрахунку (додаток 8 до Положення № 637). Керівник підприємства (або уповноважена ним особа) приймає рішення, яким чином розраховувати ліміт каси: на підставі розрахунку середньоденного надходження готівки до каси або її середньоденної видачі з каси (п. 5.3 Положення № 637).

Ліміт затверджується наказом керівника у розмірі не більше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за умови, що середньоденні касові обороти не перевищують десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Наказ про затвердження ліміту каси не видається, в результаті ліміт каси вважається нульовим. Якщо ліміт каси не встановлено, а касові операції проводяться, то вся готівка має або витратитися з каси протягом дня, або здаватися в банк.

Підприємства мають право зберігати у своїй касі готівку, одержану в банку для виплат, що належать до фонду оплати праці, а також пенсій, стипендій, дивідендів (доходу), понад установлений ліміт каси протягом трьох робочих днів, включаючи день одержання готівки в банку.

Підприємство має право зберігати у касі готівку для виплат, які належать до фонду оплати праці та здійснюються за рахунок виручки, понад установлений йому ліміт каси протягом трьох робочих днів з дня настання строків цих виплат у сумі, що зазначена в переданих до каси відомостях на виплату грошей.

Готівкові кошти не вважаються понадлімітними в день їх надходження, якщо вони були здані в сумі, що перевищує встановлений ліміт каси, до обслуговуючих банків не пізніше наступного робочого дня банку або були видані для використання підприємством відповідно до законодавства (без попереднього здавання їх до банку і одночасного отримання з каси банку на зазначені потреби) наступного дня на потреби, які пов'язані з діяльністю підприємства.

Не вважаються понадлімітними в день їх надходження і ті готівкові кошти, що надійшли до кас підприємств у вихідні та святкові дні та були здані в сумі, що перевищує встановлений ліміт каси, до обслуговуючих банків наступного робочого дня банку та підприємства або були видані для використання підприємством відповідно до законодавства (без попереднього здавання їх до банку і одночасного отримання з каси банку на зазначені потре-

Ліміт затверджується наказом керівника на підставі спеціального розрахунку (додаток 8 до Положення № 637). Керівник підприємства (або уповноважена ним особа) приймає рішення, яким чином розраховувати ліміт каси: на підставі розрахунку середньоденного надходження готівки до каси або її середньоденної видачі з каси (п. 5.3 Положення № 637).

Ліміт затверджується наказом керівника у розмірі не більше десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за умови, що середньоденні касові обороти не перевищують десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Наказ про затвердження ліміту каси не видається, в результаті ліміт каси вважається нульовим. Якщо ліміт каси не встановлено, а касові операції проводяться, то вся готівка має або витратитися з каси протягом дня, або здаватися в банк.

Підприємства мають право зберігати у своїй касі готівку, одержану в банку для виплат, що належать до фонду оплати праці, а також пенсій, стипендій, дивідендів (доходу), понад установлений ліміт каси протягом трьох робочих днів, включаючи день одержання готівки в банку.

Підприємство має право зберігати у касі готівку для виплат, які належать до фонду оплати праці та здійснюються за рахунок виручки, понад установлений йому ліміт каси протягом трьох робочих днів з дня настання строків цих виплат у сумі, що зазначена в переданих до каси відомостях на виплату грошей.

Готівкові кошти не вважаються понадлімітними в день їх надходження, якщо вони були здані в сумі, що перевищує встановлений ліміт каси, до обслуговуючих банків не пізніше наступного робочого дня банку або були видані для використання підприємством відповідно до законодавства (без попереднього здавання їх до банку і одночасного отримання з каси банку на зазначені потреби) наступного дня на потреби, які пов'язані з діяльністю підприємства.

Не вважаються понадлімітними в день їх надходження і ті готівкові кошти, що надійшли до кас підприємств у вихідні та святкові дні та були здані в сумі, що перевищує встановлений ліміт каси, до обслуговуючих банків наступного робочого дня банку та підприємства або були видані для використання підприємством відповідно до законодавства (без попереднього здавання їх до банку і одночасного отримання з каси банку на зазначені потре-

би) наступного робочого дня на потреби, які пов'язані з діяльністю підприємства.

Касир відповідно до законодавства України несе повну матеріальну відповідальність за збереження всіх прийнятих ним цінностей. Керівник підприємства в разі зарахування на роботу касира укладає з ним договір про повну матеріальну відповідальність. У разі відсутності касира (у зв'язку з хворобою тощо) цінності, що передані йому під відповідальність, перераховуються іншим касиром, якому вони передаються, в присутності керівника та головного бухгалтера або в присутності комісії, призначеної керівником підприємства. Про результати перерахування і передавання цінностей складається акт за підписами зазначених осіб. Підприємства, штатним розписом яких не передбачено посади касира, виконання його обов'язків можуть покладати відповідно до письмового розпорядження керівника на бухгалтера чи іншого працівника, з яким укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

З метою контролю за схоронністю готівкових коштів на підприємствах проводяться **інвентаризації** кас. Для проведення інвентаризації каси, що має здійснюватися згідно з наказом керівника, призначається комісія, яка після закінчення інвентаризації каси складає акт про результати інвентаризації наявних коштів. Комісія перевіряє наявність коштів шляхом повного перерахування всіх готівкових коштів, що є в касі, цінних паперів, чекових книжок тощо.

У разі зміни матеріально відповідальних осіб акт складається в трьох примірниках (для матеріально відповідальної особи, яка здала цінності, матеріально відповідальної особи, яка прийняла цінності, а також бухгалтерії).

Інвентаризація кас проводиться на кожному підприємстві в строки, що встановлені керівником, з покупюрним перерахуванням усіх готівкових коштів і перевіркою інших цінностей, що зберігаються в касі. Залишок готівки в касі звіряється з даними обліку за книгами обліку. Готівка, що зберігається в касі, але не підтверджена касовими документами, вважається надлишком готівки в касі.

У разі виявлення під час інвентаризації нестачі або надлишку цінностей у касі в акті зазначається сума нестачі або надлишку і з'ясовуються обставини їх виникнення. Сума нестачі відшкодовується відповідно до законодавства України, а надлишок оприбутковується в касі та зараховується в дохід відповідного підприємства.

би) наступного робочого дня на потреби, які пов'язані з діяльністю підприємства.

Касир відповідно до законодавства України несе повну матеріальну відповідальність за збереження всіх прийнятих ним цінностей. Керівник підприємства в разі зарахування на роботу касира укладає з ним договір про повну матеріальну відповідальність. У разі відсутності касира (у зв'язку з хворобою тощо) цінності, що передані йому під відповідальність, перераховуються іншим касиром, якому вони передаються, в присутності керівника та головного бухгалтера або в присутності комісії, призначеної керівником підприємства. Про результати перерахування і передавання цінностей складається акт за підписами зазначених осіб. Підприємства, штатним розписом яких не передбачено посади касира, виконання його обов'язків можуть покладати відповідно до письмового розпорядження керівника на бухгалтера чи іншого працівника, з яким укладається договір про повну матеріальну відповідальність.

З метою контролю за схоронністю готівкових коштів на підприємствах проводяться **інвентаризації** кас. Для проведення інвентаризації каси, що має здійснюватися згідно з наказом керівника, призначається комісія, яка після закінчення інвентаризації каси складає акт про результати інвентаризації наявних коштів. Комісія перевіряє наявність коштів шляхом повного перерахування всіх готівкових коштів, що є в касі, цінних паперів, чекових книжок тощо.

У разі зміни матеріально відповідальних осіб акт складається в трьох примірниках (для матеріально відповідальної особи, яка здала цінності, матеріально відповідальної особи, яка прийняла цінності, а також бухгалтерії).

Інвентаризація кас проводиться на кожному підприємстві в строки, що встановлені керівником, з покупюрним перерахуванням усіх готівкових коштів і перевіркою інших цінностей, що зберігаються в касі. Залишок готівки в касі звіряється з даними обліку за книгами обліку. Готівка, що зберігається в касі, але не підтверджена касовими документами, вважається надлишком готівки в касі.

У разі виявлення під час інвентаризації нестачі або надлишку цінностей у касі в акті зазначається сума нестачі або надлишку і з'ясовуються обставини їх виникнення. Сума нестачі відшкодовується відповідно до законодавства України, а надлишок оприбутковується в касі та зараховується в дохід відповідного підприємства.

Бухгалтерський облік інших грошових коштів здійснюють на активному рахунку 33 «Інші кошти», де ведеться узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства.

Рахунок 33 «Інші кошти» має такі субрахунки:

331 «Грошові документи в національній валюті»

332 «Грошові документи в іноземній валюті»

333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»

334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»

335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»

За **дебетом** рахунку 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі, за **кредитом** - вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

На субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

Електронні гроші - одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. При цьому з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами.

Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами.

Бухгалтерський облік інших грошових коштів здійснюють на активному рахунку 33 «Інші кошти», де ведеться узагальнення інформації про наявність та рух грошових документів (у національній та іноземній валюті), які знаходяться в касі підприємства (поштових марок, марок гербового збору, сплачених проїзних документів, сплачених путівок до санаторіїв, пансіонатів, будинків відпочинку тощо), електронних грошей та про кошти в дорозі, тобто грошові суми, внесені в каси банків, ощадні каси або поштові відділення для подальшого їх зарахування на розрахункові або інші рахунки підприємства.

Рахунок 33 «Інші кошти» має такі субрахунки:

331 «Грошові документи в національній валюті»

332 «Грошові документи в іноземній валюті»

333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»

334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»

335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»

За **дебетом** рахунку 33 «Інші кошти» відображається надходження грошових документів у касу підприємства та коштів в дорозі, за **кредитом** - вибуття грошових документів та списання коштів у дорозі після їх зарахування на відповідні рахунки.

На субрахунку 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» відображаються операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України.

Електронні гроші - одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі. При цьому з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами.

Аналітичний облік грошових документів ведеться за їх видами.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку готівкових операцій

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Надходження в касу			
	Повернуто працівниками раніше видану позику	301	183
	Надійшли кошти за оренду об'єкта (фінансова оренда)	301	181
	Отримано з банку готівкові кошти	301	311
	Отримано гроші в погашення векселя	301	34
	Отримано готівку від покупців за продукцію	301	361
	Повернуто підзвітними особами залишок невикористаних підзвітних сум	30	372
	Отримано дивіденди від об'єкта інвестування	30	373
	Внесено за відшкодування завданих збитків матеріально відповідальними особами	30	375
	Внесено працівниками за путівки, телефонні розмови	30	377
	Отримано пайові внески готівкою	30	41
	Отримано гроші від перепродажу акцій	30	451
	Отримано внесок засновника до статутного капіталу	30	46
	Отримано готівку на цільове фінансування	30	48
Видача з каси			
	Внесено гроші за об'явою про внесення готівки на поточний рахунок	31	30
	Перераховано за придбані путівки на відпочинок	33	30
	Оплата оренди майна, підписки за економічну літературу	39	30
	Повернуто готівкою пай	41	30
	Викуплено акції в акціонерів	451	30
	Повернуто внесок засновника	46	30
	Видано гроші на цільове фінансування	48	30
	Погашено довгострокові векселі готівкою	62	30
	Оплачено постачальникам за продукцію (товари, роботи, послуги)	63	30
	Видано заробітну плату	66	30

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку готівкових операцій

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Надходження в касу			
	Повернуто працівниками раніше видану позику	301	183
	Надійшли кошти за оренду об'єкта (фінансова оренда)	301	181
	Отримано з банку готівкові кошти	301	311
	Отримано гроші в погашення векселя	301	34
	Отримано готівку від покупців за продукцію	301	361
	Повернуто підзвітними особами залишок невикористаних підзвітних сум	30	372
	Отримано дивіденди від об'єкта інвестування	30	373
	Внесено за відшкодування завданих збитків матеріально відповідальними особами	30	375
	Внесено працівниками за путівки, телефонні розмови	30	377
	Отримано пайові внески готівкою	30	41
	Отримано гроші від перепродажу акцій	30	451
	Отримано внесок засновника до статутного капіталу	30	46
	Отримано готівку на цільове фінансування	30	48
Видача з каси			
	Внесено гроші за об'явою про внесення готівки на поточний рахунок	31	30
	Перераховано за придбані путівки на відпочинок	33	30
	Оплата оренди майна, підписки за економічну літературу	39	30
	Повернуто готівкою пай	41	30
	Викуплено акції в акціонерів	451	30
	Повернуто внесок засновника	46	30
	Видано гроші на цільове фінансування	48	30
	Погашено довгострокові векселі готівкою	62	30
	Оплачено постачальникам за продукцію (товари, роботи, послуги)	63	30
	Видано заробітну плату	66	30

Виплачено дивіденди акціонерам	67	30
Оплачено різним кредиторам	68	30
Оплачено витрати виробництва	91:94	30
Оплачено відсотки банку та інших установ	95	30
Вилучені власні акції у акціонерів	331	301
Сплачені проїзні документи,путівки до санаторіїв в іноземній валюті	332	321
Готівка в національній валюті через інкасатора здана для зарахування на поточний рахунок	333	301
Видані працівникам путівки до санаторно-курортних установ,придбані за рахунок коштів підприємства	92	331
Зарахована виручка та інші надходження грошових коштів на валютний ринок	312	332
Списання грошових коштів у дорозі в національній валюті після їх зарахування на поточний рахунок банку	311	333
Списана вартість реалізованої іноземної валюти	942	334

2. Облік операцій на поточних рахунках у банках та інструменти безготівкових розрахунків

Підприємства зберігають свої грошові кошти на поточних рахунках у банках України на договірних засадах. Розрахунки здійснюються у безготівковій або готівковій формах у порядку, визначеному нормативними актами Національного банку України.

Порядок проведення операцій на рахунках регулюється чинним законодавством України і нормативними актами Національного банку України. Відкриваються і закриваються рахунки згідно з Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах», затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. №492, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України І 7 грудня 2003 р. за № 1172/8493 зі змінами та доповненнями.

Умови відкриття рахунка та особливості його функціонування сторони визначають у договорі банківського рахунка або банківського вкладу, які обов'язково мають укладатись у письмовій формі та не повинні суперечити інструкції.

Для відкриття поточних та поточних бюджетних рахунків підприємства подають установам банків такі документи:

Виплачено дивіденди акціонерам	67	30
Оплачено різним кредиторам	68	30
Оплачено витрати виробництва	91:94	30
Оплачено відсотки банку та інших установ	95	30
Вилучені власні акції у акціонерів	331	301
Сплачені проїзні документи,путівки до санаторіїв в іноземній валюті	332	321
Готівка в національній валюті через інкасатора здана для зарахування на поточний рахунок	333	301
Видані працівникам путівки до санаторно-курортних установ,придбані за рахунок коштів підприємства	92	331
Зарахована виручка та інші надходження грошових коштів на валютний ринок	312	332
Списання грошових коштів у дорозі в національній валюті після їх зарахування на поточний рахунок банку	311	333
Списана вартість реалізованої іноземної валюти	942	334

2. Облік операцій на поточних рахунках у банках та інструменти безготівкових розрахунків

Підприємства зберігають свої грошові кошти на поточних рахунках у банках України на договірних засадах. Розрахунки здійснюються у безготівковій або готівковій формах у порядку, визначеному нормативними актами Національного банку України.

Порядок проведення операцій на рахунках регулюється чинним законодавством України і нормативними актами Національного банку України. Відкриваються і закриваються рахунки згідно з Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах», затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. №492, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України І 7 грудня 2003 р. за № 1172/8493 зі змінами та доповненнями.

Умови відкриття рахунка та особливості його функціонування сторони визначають у договорі банківського рахунка або банківського вкладу, які обов'язково мають укладатись у письмовій формі та не повинні суперечити інструкції.

Для відкриття поточних та поточних бюджетних рахунків підприємства подають установам банків такі документи:

- заяву на відкриття рахунку встановленого зразка (взірця) за підписом керівника та головного бухгалтера підприємства;
 - копію документа про створення підприємства (засновницької угоди), засвідчену нотаріально;
 - копію свідоцтва про додержану реєстрацію в органі державної виконавчої влади, іншому органі, уповноваженому здійснювати державну реєстрацію, засвідчену нотаріально чи органом, що видав свідоцтво про державну реєстрацію;
 - копію належним чином зареєстрованого статуту (положення), засвідчену нотаріально чи органом, що реєструє;
 - копію документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік;
 - картку зі зразками підписів осіб, яким, відповідно до чинного законодавства чи установчих документів підприємства, надано право розпорядження рахунком та підписання розрахункових документів (у картку включається також зразок відбитка печатки підприємства);
 - довідку про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України.
- Поточні рахунки закриваються в установах банку на підставі:
- заяви власника рахунка;
 - рішення органу, на який законом покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства;
 - рішення суду або господарського суду про ліквідацію підприємства;
 - в інших випадках, передбачених чинним законодавством України чи договором між установою банку та власником рахунку.
- У банківській практиці використовують різноманітні види рахунків:
- поточні в національній валюті;
 - поточні в іноземній валюті;
 - інші рахунки для організацій та установ, що не займаються виробничою, науково-дослідною та іншою комерційною діяльністю з метою отримання прибутку, мають основні й оборотні кошти та складають самостійний баланс (бюджетні організації, громадські фонди тощо);
 - поточні бюджетні;
 - позикові для зарахування наданих позик;
 - депозитні для зарахування коштів підприємств на зберігання й отримання відсотків від установ банку;
 - рахунки для акумуляції коштів для виїзду за кордон, для лікування громадян;

- заяву на відкриття рахунку встановленого зразка (взірця) за підписом керівника та головного бухгалтера підприємства;
 - копію документа про створення підприємства (засновницької угоди), засвідчену нотаріально;
 - копію свідоцтва про додержану реєстрацію в органі державної виконавчої влади, іншому органі, уповноваженому здійснювати державну реєстрацію, засвідчену нотаріально чи органом, що видав свідоцтво про державну реєстрацію;
 - копію належним чином зареєстрованого статуту (положення), засвідчену нотаріально чи органом, що реєструє;
 - копію документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік;
 - картку зі зразками підписів осіб, яким, відповідно до чинного законодавства чи установчих документів підприємства, надано право розпорядження рахунком та підписання розрахункових документів (у картку включається також зразок відбитка печатки підприємства);
 - довідку про реєстрацію в органах Пенсійного фонду України.
- Поточні рахунки закриваються в установах банку на підставі:
- заяви власника рахунка;
 - рішення органу, на який законом покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства;
 - рішення суду або господарського суду про ліквідацію підприємства;
 - в інших випадках, передбачених чинним законодавством України чи договором між установою банку та власником рахунку.
- У банківській практиці використовують різноманітні види рахунків:
- поточні в національній валюті;
 - поточні в іноземній валюті;
 - інші рахунки для організацій та установ, що не займаються виробничою, науково-дослідною та іншою комерційною діяльністю з метою отримання прибутку, мають основні й оборотні кошти та складають самостійний баланс (бюджетні організації, громадські фонди тощо);
 - поточні бюджетні;
 - позикові для зарахування наданих позик;
 - депозитні для зарахування коштів підприємств на зберігання й отримання відсотків від установ банку;
 - рахунки для акумуляції коштів для виїзду за кордон, для лікування громадян;

– субрахунки для підприємств і організацій, що мають філії, представництва, відділи та інші відособлені підрозділи, виділені на самостійний баланс.

Документування операцій із зарахування або списання коштів із рахунків у банках здійснюється за типовими формами розрахунків і документів.

Розрахункові документи – це складені за встановленою формою документи, що подаються до банку юридичними та фізичними особами і містять письмове доручення про перерахування певної суми грошей у безготівковій формі за отримані товари, роботи, послуги та різні платежі (до бюджету, фондів та ін.).

Розрахункові документи повинні вміщувати такі реквізити:

- назву документа;
- номер документа, число, місяць, рік його виписки;
- назви платника й одержувача коштів, їх ідентифікаційні коди, номери рахунків в установах банків;
- назви банків платника та одержувача, їх місцезнаходження та умовні номери за МФО (код банку);
- суму платежу цифрами та літерами;
- призначення платежу;
- на першому примірнику – відбиток печатки та підписи осіб платника або одержувача коштів;
- підрозділи бюджетної класифікації та строк настання платежу (у разі перерахування коштів до бюджету);
- суму податку на додану вартість або напис «без податку на додану вартість».

Для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках у банку та можуть бути використані на поточні операції, призначено **рахунок 31 «Рахунки в банках»**, що має такі **субрахунки**:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»
- 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті.

– субрахунки для підприємств і організацій, що мають філії, представництва, відділи та інші відособлені підрозділи, виділені на самостійний баланс.

Документування операцій із зарахування або списання коштів із рахунків у банках здійснюється за типовими формами розрахунків і документів.

Розрахункові документи – це складені за встановленою формою документи, що подаються до банку юридичними та фізичними особами і містять письмове доручення про перерахування певної суми грошей у безготівковій формі за отримані товари, роботи, послуги та різні платежі (до бюджету, фондів та ін.).

Розрахункові документи повинні вміщувати такі реквізити:

- назву документа;
- номер документа, число, місяць, рік його виписки;
- назви платника й одержувача коштів, їх ідентифікаційні коди, номери рахунків в установах банків;
- назви банків платника та одержувача, їх місцезнаходження та умовні номери за МФО (код банку);
- суму платежу цифрами та літерами;
- призначення платежу;
- на першому примірнику – відбиток печатки та підписи осіб платника або одержувача коштів;
- підрозділи бюджетної класифікації та строк настання платежу (у разі перерахування коштів до бюджету);
- суму податку на додану вартість або напис «без податку на додану вартість».

Для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках у банку та можуть бути використані на поточні операції, призначено **рахунок 31 «Рахунки в банках»**, що має такі **субрахунки**:

- 311 «Поточні рахунки в національній валюті»
- 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті»
- 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті»
- 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті»
- 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»
- 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті».

Субрахунки 312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» та 314 «Інші рахунки в банку в іноземній валюті» призначені для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів в іноземній валюті.

Субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо.

Субрахунок 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства.

За **дебетом** рахунку 31 «**Рахунки в банках**» відображається надходження грошових коштів, за **кредитом** — їх використання.

Господарські операції на рахунку 31 «Рахунки в банках» відображаються на підставі **виписок** банку і первинних документів, доданих до них.

Виписка банку є **регістром аналітичного обліку** і підставою для бухгалтерських записів. Одержану з банку виписку в бухгалтерії перевіряють і обробляють: додають первинні документи, вказують коди рахунків, що кореспондують з синтетичним рахунком первинного порядку 31 «Рахунки в банках». Форми банківських виписок можуть бути різними, але з обов'язковим зазначенням: вхідного залишку коштів на поточному рахунку на початок дня, надходжень і перерахувань коштів протягом дня окремо за кожним фактом платежу, вихідного залишку на поточному рахунку на кінець дня. По кожному факту платежу вказують, на підставі якого номера документа його було зроблено, реквізити банку і номер рахунка власника. Під час обробки банківських виписок слід брати до уваги, що з точки зору банку всі кошти підприємств (внески) є борговими зобов'язаннями банку, тому залишки коштів та їх надходження на поточний рахунок підприємства відображають у банківській виписці на кредиті, а видачу або перерахування коштів - на дебеті рахунка. Бухгалтер записує ці операції на рахунку 31 «Рахунки в банках» у зворотному порядку: надходження - по дебету, а видачу або перерахування коштів - по кредиту рахунку 31 «Рахунки в банках».

Синтетичний облік операцій на рахунках в банках ведеться у **Журналі 1 розділі 3 за кредитом рахунку 31** та у **Відомості 1.2**.

Основними платіжними документами є:

- об'ява на внесення готівки;
- грошові та розрахункові чеки;

Субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі, а також на інших спеціальних рахунках, відкритих у банку та/або органі Казначейства відповідно до законодавства, тощо.

Субрахунок 316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті» призначений для обліку коштів в іноземній валюті, що підлягають розподілу або додатковому попередньому контролю, у тому числі сум коштів в іноземній валюті, що підлягають обов'язковому продажу відповідно до законодавства.

За **дебетом** рахунку 31 «**Рахунки в банках**» відображається надходження грошових коштів, за **кредитом** — їх використання.

Господарські операції на рахунку 31 «Рахунки в банках» відображаються на підставі **виписок** банку і первинних документів, доданих до них.

Виписка банку є **регістром аналітичного обліку** і підставою для бухгалтерських записів. Одержану з банку виписку в бухгалтерії перевіряють і обробляють: додають первинні документи, вказують коди рахунків, що кореспондують з синтетичним рахунком первинного порядку 31 «Рахунки в банках». Форми банківських виписок можуть бути різними, але з обов'язковим зазначенням: вхідного залишку коштів на поточному рахунку на початок дня, надходжень і перерахувань коштів протягом дня окремо за кожним фактом платежу, вихідного залишку на поточному рахунку на кінець дня. По кожному факту платежу вказують, на підставі якого номера документа його було зроблено, реквізити банку і номер рахунка власника. Під час обробки банківських виписок слід брати до уваги, що з точки зору банку всі кошти підприємств (внески) є борговими зобов'язаннями банку, тому залишки коштів та їх надходження на поточний рахунок підприємства відображають у банківській виписці на кредиті, а видачу або перерахування коштів - на дебеті рахунка. Бухгалтер записує ці операції на рахунку 31 «Рахунки в банках» у зворотному порядку: надходження - по дебету, а видачу або перерахування коштів - по кредиту рахунку 31 «Рахунки в банках».

Синтетичний облік операцій на рахунках в банках ведеться у **Журналі 1 розділі 3 за кредитом рахунку 31** та у **Відомості 1.2**.

Основними платіжними документами є:

- об'ява на внесення готівки;
- грошові та розрахункові чеки;

- платіжні доручення;
- платіжні вимоги-доручення;
- акредитив;
- інкасові доручення;
- інші документи (авізо, ордери, тощо).

Платіжне доручення — документ, який є письмово оформленим дорученням клієнта банку, що його обслуговує, на перерахування визначеної суми коштів із свого рахунку.

Розрахунки дорученнями можуть здійснюватися:

- за фактично відвантаженою продукцію (виконані роботи, надані послуги);
- у порядку попередньої оплати;
- для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості підприємств;
- для перерахування підприємствами сум, які належать фізичним особам (заробітна плата, пенсії, грошові доходи тощо), на їх рахунки, відкриті в установах банків;
- в інших випадках — за згодою сторін;

Доручення приймаються до виконання від платника протягом 10-ти календарних днів. День заповнення доручення не враховується.

Платіжна вимога - доручення — це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин:

- верхня — вимога постачальника безпосередньо до покупця сплатити вартість постановленої йому за договором продукції;
- нижня — доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунку суму постачальникові.

Вимога — доручення заповнюється одержувачем коштів і надсилається безпосередньо платникові. Доставку платіжних вимог-доручень може здійснювати банк одержувача через банк платника.

Чек — це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) установі банку (банку-емітенту), яка веде його рахунок, списати чекотримачеві зазначену в чеку суму коштів.

Акредитив — це форма розрахунків, при якій банк-емітент за дорученням свого клієнта зобов'язаний:

- виконати платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи й надані послуги;
- надати повноваження іншому (виконуючому) банку здійснити цю оплату.

- платіжні доручення;
- платіжні вимоги-доручення;
- акредитив;
- інкасові доручення;
- інші документи (авізо, ордери, тощо).

Платіжне доручення — документ, який є письмово оформленим дорученням клієнта банку, що його обслуговує, на перерахування визначеної суми коштів із свого рахунку.

Розрахунки дорученнями можуть здійснюватися:

- за фактично відвантаженою продукцію (виконані роботи, надані послуги);
- у порядку попередньої оплати;
- для завершення розрахунків за актами звірки взаємної заборгованості підприємств;
- для перерахування підприємствами сум, які належать фізичним особам (заробітна плата, пенсії, грошові доходи тощо), на їх рахунки, відкриті в установах банків;
- в інших випадках — за згодою сторін;

Доручення приймаються до виконання від платника протягом 10-ти календарних днів. День заповнення доручення не враховується.

Платіжна вимога - доручення — це комбінований розрахунковий документ, який складається з двох частин:

- верхня — вимога постачальника безпосередньо до покупця сплатити вартість постановленої йому за договором продукції;
- нижня — доручення платника своєму банку перерахувати з його рахунку суму постачальникові.

Вимога — доручення заповнюється одержувачем коштів і надсилається безпосередньо платникові. Доставку платіжних вимог-доручень може здійснювати банк одержувача через банк платника.

Чек — це документ, що містить письмове розпорядження власника рахунку (чекодавця) установі банку (банку-емітенту), яка веде його рахунок, списати чекотримачеві зазначену в чеку суму коштів.

Акредитив — це форма розрахунків, при якій банк-емітент за дорученням свого клієнта зобов'язаний:

- виконати платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи й надані послуги;
- надати повноваження іншому (виконуючому) банку здійснити цю оплату.

При розрахунках акредитивами виникають економічні відносини між чотирма суб'єктами:

- заявник акредитива – платник, який звернувся до банку, що його обслуговує, для відкриття акредитива;
- банк-емітент – банк платника, що відкриває акредитив своєму клієнтові;
- бенефіціар – юридична особа, на користь якої виставлений акредитив;
- виконуючий банк – банк бенефіціара або інший банк, що за дорученням банку - емітента виконує акредитив.

З цією метою розглянемо наступні види акредитиву:

- 1) покритий (депонований) і непокритий (гарантований);
- 2) відкличний та безвідкличний;
- 3) підтверджений та непідтверджений.

Покритий акредитив означає, що банк-емітент повинен перерахувати суму акредитива (покриття) за рахунок платника або наданого йому кредиту в розпорядження виконуючого банку на весь термін дії акредитива. У цьому випадку всі розрахунки з бенефіціаром здійснюються виконуючим банком саме за рахунок коштів, перерахованих йому банком-емітентом.

Відкриття непокритого акредитива означає, що банк-емітент не перераховує суму акредитива виконуючому банку, проте останній отримує право списувати грошові кошти, які надаються бенефіціару в порядку виконання акредитива, з рахунку, який ведеться у кореспондентському банку-емітента, або в акредитиві вказується інший спосіб відшкодування виконуючому банку сум, виплачених за акредитивом. Порядок списання грошових коштів з кореспондентського рахунку банку-емітента або відшкодування грошової суми, виплаченої за непокритим (гарантованим) акредитиву, іншим способом визначається угодою між банками.

Відкриття відкличного акредитива зберігає за банком-емітентом право скасувати або змінити акредитив без попереднього повідомлення бенефіціара. Беручи до уваги, що вид акредитива визначається в договорі, за яким здійснюються розрахунки, відкличання акредитива не створює будь-яких зобов'язань банку-емітента перед одержувачем коштів за цим договором (бенефіціаром).

Безвідкличний акредитив не може бути змінений або анульований без попередньої згоди бенефіціара, на користь якого він відкритий, на відміну від відкличного, в який ці зміни вносяться

При розрахунках акредитивами виникають економічні відносини між чотирма суб'єктами:

- заявник акредитива – платник, який звернувся до банку, що його обслуговує, для відкриття акредитива;
- банк-емітент – банк платника, що відкриває акредитив своєму клієнтові;
- бенефіціар – юридична особа, на користь якої виставлений акредитив;
- виконуючий банк – банк бенефіціара або інший банк, що за дорученням банку - емітента виконує акредитив.

З цією метою розглянемо наступні види акредитиву:

- 1) покритий (депонований) і непокритий (гарантований);
- 2) відкличний та безвідкличний;
- 3) підтверджений та непідтверджений.

Покритий акредитив означає, що банк-емітент повинен перерахувати суму акредитива (покриття) за рахунок платника або наданого йому кредиту в розпорядження виконуючого банку на весь термін дії акредитива. У цьому випадку всі розрахунки з бенефіціаром здійснюються виконуючим банком саме за рахунок коштів, перерахованих йому банком-емітентом.

Відкриття непокритого акредитива означає, що банк-емітент не перераховує суму акредитива виконуючому банку, проте останній отримує право списувати грошові кошти, які надаються бенефіціару в порядку виконання акредитива, з рахунку, який ведеться у кореспондентському банку-емітента, або в акредитиві вказується інший спосіб відшкодування виконуючому банку сум, виплачених за акредитивом. Порядок списання грошових коштів з кореспондентського рахунку банку-емітента або відшкодування грошової суми, виплаченої за непокритим (гарантованим) акредитиву, іншим способом визначається угодою між банками.

Відкриття відкличного акредитива зберігає за банком-емітентом право скасувати або змінити акредитив без попереднього повідомлення бенефіціара. Беручи до уваги, що вид акредитива визначається в договорі, за яким здійснюються розрахунки, відкличання акредитива не створює будь-яких зобов'язань банку-емітента перед одержувачем коштів за цим договором (бенефіціаром).

Безвідкличний акредитив не може бути змінений або анульований без попередньої згоди бенефіціара, на користь якого він відкритий, на відміну від відкличного, в який ці зміни вносяться

без такого повідомлення. Кожен акредитив повинен ясно вказувати, чи є він відкличним або безвідкличним. за відсутності такої вказівки УСР-500 виходять з того, що акредитив визнається безвідкличним.

Підтверджений акредитив – акредитив, який на прохання банку-емітента підтверджений виконуючим банком. Факт підтвердження акредитива виконуючим банком засвідчує виникнення додаткового зобов'язання виконуючого банку здійснити платежі бенефіціару відповідно до умов акредитива. Підтверджений акредитив не може бути змінений або скасований не тільки без згоди одержувача коштів, але і без згоди виконуючого банку.

В бухгалтерському обліку акредитиви обліковуються на рахунку 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», проте для цілей управління інформації, що акумулюється на цьому рахунку недостатньо. З процедурної точки зору в момент відкриття акредитиву та резервування на ньому коштів, проте, як вище зазначалося, акредитиви можуть бути різних видів, відмінність між якими полягає у порядку перерахунку грошових коштів.

Інкасове доручення (розпорядження) - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (органу державної податкової служби) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

НБУ постановою від 15.04.2015 р. № 257 зобов'язав банки із 18.04.2015 р. приймати й виконувати інкасове доручення (розпорядження) на стягнення податкового боргу, яке оформлене органом ДФС України. У реквізиті «Призначення платежу» інкасового доручення (розпорядження) стягувач зазначає назву, дату видачі й номер (якщо він наданий) рішення керівника контролюючого органу.

Рішення керівника контролюючого органу, на підставі якого оформлено інкасове доручення (розпорядження), банку не подається.

Ці рішення можуть бути видані, якщо встановити, що у випадках, коли податковий борг виник внаслідок несплати грошового зобов'язання, самостійно визначеного платником податків у податковій декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу, і такий податковий борг перевищує 5 мільйонів гривень та відсутні зобов'язання держави щодо повернення такому платнику податків помилково та/або надміру сплачених ним грошових зобов'язань.

без такого повідомлення. Кожен акредитив повинен ясно вказувати, чи є він відкличним або безвідкличним. за відсутності такої вказівки УСР-500 виходять з того, що акредитив визнається безвідкличним.

Підтверджений акредитив – акредитив, який на прохання банку-емітента підтверджений виконуючим банком. Факт підтвердження акредитива виконуючим банком засвідчує виникнення додаткового зобов'язання виконуючого банку здійснити платежі бенефіціару відповідно до умов акредитива. Підтверджений акредитив не може бути змінений або скасований не тільки без згоди одержувача коштів, але і без згоди виконуючого банку.

В бухгалтерському обліку акредитиви обліковуються на рахунку 313 «Інші рахунки в банку в національній валюті», проте для цілей управління інформації, що акумулюється на цьому рахунку недостатньо. З процедурної точки зору в момент відкриття акредитиву та резервування на ньому коштів, проте, як вище зазначалося, акредитиви можуть бути різних видів, відмінність між якими полягає у порядку перерахунку грошових коштів.

Інкасове доручення (розпорядження) - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача (органу державної податкової служби) до банку, що обслуговує платника, здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача.

НБУ постановою від 15.04.2015 р. № 257 зобов'язав банки із 18.04.2015 р. приймати й виконувати інкасове доручення (розпорядження) на стягнення податкового боргу, яке оформлене органом ДФС України. У реквізиті «Призначення платежу» інкасового доручення (розпорядження) стягувач зазначає назву, дату видачі й номер (якщо він наданий) рішення керівника контролюючого органу.

Рішення керівника контролюючого органу, на підставі якого оформлено інкасове доручення (розпорядження), банку не подається.

Ці рішення можуть бути видані, якщо встановити, що у випадках, коли податковий борг виник внаслідок несплати грошового зобов'язання, самостійно визначеного платником податків у податковій декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу, і такий податковий борг перевищує 5 мільйонів гривень та відсутні зобов'язання держави щодо повернення такому платнику податків помилково та/або надміру сплачених ним грошових зобов'язань.

Таблиця

**Відображення в бухгалтерському обліку операцій
на поточному рахунку в національній валюті**

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Надходження грошей			
1.	Надходження коштів від покупців: за реалізацію продукції, робіт, послуг; відшкодування транспортних витрат	311	361
2.	Надходження коштів, що на початок місяця знаходились у дорозі	311	333
3.	Повернуто не використаний акредитив або його залишок	311	331
4.	Отримано кошти на цільове фінансування	311	48
5.	Отримано вклади (депозити) банків	311	35
6.	Надійшли суми для погашення претензій	311	374
7.	Отримано від дебіторів на погашення відшкодувань завданих збитків	311	375
8.	Отримано від засновників, які раніше підписалися на акції	311	46
9.	Зараховані штрафи, неустойки, пеня	311	715
10.	Отримано позики банку: – довгострокову; – короткострокову	311 311	501 601
11.	Перераховані постачальникам за основні засоби, нематеріальні активи	631	311
12.	Перераховано інвестиції (грошові кошти) на території України	141– 143	311
Списання грошей			
13.	Перераховано підрядникам кошти на фінансування капітального будівництва для власних потреб	151	311
14.	Перераховано за придбане устаткування, будівельні матеріали	631	311
15.	Оплачено відсотки за оренду	684	311
16.	Погашено позики банку: – довгострокові; – короткострокові	50 60	311
17.	Оплачено за придбані акції інших підприємств	142	311

Таблиця

**Відображення в бухгалтерському обліку операцій
на поточному рахунку в національній валюті**

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
Надходження грошей			
1.	Надходження коштів від покупців: за реалізацію продукції, робіт, послуг; відшкодування транспортних витрат	311	361
2.	Надходження коштів, що на початок місяця знаходились у дорозі	311	333
3.	Повернуто не використаний акредитив або його залишок	311	331
4.	Отримано кошти на цільове фінансування	311	48
5.	Отримано вклади (депозити) банків	311	35
6.	Надійшли суми для погашення претензій	311	374
7.	Отримано від дебіторів на погашення відшкодувань завданих збитків	311	375
8.	Отримано від засновників, які раніше підписалися на акції	311	46
9.	Зараховані штрафи, неустойки, пеня	311	715
10.	Отримано позики банку: – довгострокову; – короткострокову	311 311	501 601
11.	Перераховані постачальникам за основні засоби, нематеріальні активи	631	311
12.	Перераховано інвестиції (грошові кошти) на території України	141– 143	311
Списання грошей			
13.	Перераховано підрядникам кошти на фінансування капітального будівництва для власних потреб	151	311
14.	Перераховано за придбане устаткування, будівельні матеріали	631	311
15.	Оплачено відсотки за оренду	684	311
16.	Погашено позики банку: – довгострокові; – короткострокові	50 60	311
17.	Оплачено за придбані акції інших підприємств	142	311

18.	Погашення довгострокового векселя	511	311
19.	Погашення (викуп) облігацій	521	311
20.	Погашено заборгованість довгострокової оренди	53	311
21.	Оплачено короткострокові векселі	621	311
22.	Сплачено податок на додану вартість	641	311
23.	Перераховано до бюджету суми недоїмки, пені та фінансові санкції	641	311
24.	Перераховано ЄСВ	651	311
25.	Перераховано орендну плату орендодавцю	685	311

3. Облік руху грошових коштів на валютних рахунках

Валютні рахунки в банках відкриваються підприємствами, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Іноземна валюта використовується як засіб платежу в розрахунках між резидентами і нерезидентами. Кошти в іноземній валюті обраховуються окремо по кожній валюті, яка перераховується в національну валюту України. Банк надає підприємству виписки у валюті та гривнях, на підставі яких здійснюються записи у бухгалтерському обліку та доданих до них розрахунково-платіжних документах:

- технічної документації – паспортів на машини й устаткування, інструкцій з монтажу;
- товарно-супровідної документації – сертифікатів якості, пакувальних листів, комплектуючих відомостей;
- транспортної, експедиторської та страхової документації – залізничних накладних, коносаментів, накладних повітряного, морського, авіаційного та автомобільного транспорту, страхових полісів;
- складської документації – приймальних актів порту, докових розписок про приймання товарів тощо;
- митної декларації – вантажно-митних декларацій, довідок про сплату мита і зборів, податку на додану вартість;
- розрахункової документації – рахунків-фактур, розрахункових специфікацій, перевідних векселів, банківської документації – доручення на оплату, відкриття акредитивів, чекових книжок тощо.

Для обліку іноземної валюти на рахунках у банку є доцільним відкрити до субрахунку 321 «Поточний рахунок в іноземній валюті» такі аналітичні рахунки:

- 3121 «Валютний рахунок у країні»;
- 3122 «Валютний рахунок за кордоном»;

18.	Погашення довгострокового векселя	511	311
19.	Погашення (викуп) облігацій	521	311
20.	Погашено заборгованість довгострокової оренди	53	311
21.	Оплачено короткострокові векселі	621	311
22.	Сплачено податок на додану вартість	641	311
23.	Перераховано до бюджету суми недоїмки, пені та фінансові санкції	641	311
24.	Перераховано ЄСВ	651	311
25.	Перераховано орендну плату орендодавцю	685	311

3. Облік руху грошових коштів на валютних рахунках

Валютні рахунки в банках відкриваються підприємствами, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Іноземна валюта використовується як засіб платежу в розрахунках між резидентами і нерезидентами. Кошти в іноземній валюті обраховуються окремо по кожній валюті, яка перераховується в національну валюту України. Банк надає підприємству виписки у валюті та гривнях, на підставі яких здійснюються записи у бухгалтерському обліку та доданих до них розрахунково-платіжних документах:

- технічної документації – паспортів на машини й устаткування, інструкцій з монтажу;
- товарно-супровідної документації – сертифікатів якості, пакувальних листів, комплектуючих відомостей;
- транспортної, експедиторської та страхової документації – залізничних накладних, коносаментів, накладних повітряного, морського, авіаційного та автомобільного транспорту, страхових полісів;
- складської документації – приймальних актів порту, докових розписок про приймання товарів тощо;
- митної декларації – вантажно-митних декларацій, довідок про сплату мита і зборів, податку на додану вартість;
- розрахункової документації – рахунків-фактур, розрахункових специфікацій, перевідних векселів, банківської документації – доручення на оплату, відкриття акредитивів, чекових книжок тощо.

Для обліку іноземної валюти на рахунках у банку є доцільним відкрити до субрахунку 321 «Поточний рахунок в іноземній валюті» такі аналітичні рахунки:

- 3121 «Валютний рахунок у країні»;
- 3122 «Валютний рахунок за кордоном»;

3123 «Транзитний валютний рахунок».

Методологічні засади обліку операцій в іноземних валютах визначені П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Згідно з П(С)БО 21 операції в іноземній валюті відображують при їх первісному визнанні у грошовій одиниці України шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції. Валютним курсом є встановлений НБУ курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни. Внаслідок зміни валютних курсів виникає курсова різниця.

Курсова різниця — це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах. Курсові різниці відображуються в обліку на дату розрахунку із застосуванням монетарних статей на дату балансу. Курсові різниці виникають й обліковуються у випадках зміни курсу валют у період між:

- відвантаженням продукції та отриманням платежу;
- отриманням запасів і датою погашення заборгованості постачальнику;
- отриманням позик та їх погашенням;
- отриманням векселя та його оплатою;
- видачею коштів на відрядження та отриманням авансового звіту;
- оцінкою окремих видів отриманого майна на дату реєстрації в обліку та оцінкою на дату складання балансу.

Монетарні статті — це статті грошових коштів, а також інших активів та зобов'язань, які будуть отримані або сплачені у фіксованій сумі грошей або їх еквівалентів.

У бухгалтерському обліку нарахування курсової різниці при збільшенні курсу відображують таким чином:

за рахунками активів:

Дт 18, 302, 312, 362;

Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці».

за рахунками зобов'язань:

Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці», 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»;

Кт 502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті», 602 «Короткострокові кредити банків в іноземній валюті», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Зменшення курсу іноземної валюти відображують зворотними проводками:

3123 «Транзитний валютний рахунок».

Методологічні засади обліку операцій в іноземних валютах визначені П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів». Згідно з П(С)БО 21 операції в іноземній валюті відображують при їх первісному визнанні у грошовій одиниці України шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції. Валютним курсом є встановлений НБУ курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни. Внаслідок зміни валютних курсів виникає курсова різниця.

Курсова різниця — це різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах. Курсові різниці відображуються в обліку на дату розрахунку із застосуванням монетарних статей на дату балансу. Курсові різниці виникають й обліковуються у випадках зміни курсу валют у період між:

- відвантаженням продукції та отриманням платежу;
- отриманням запасів і датою погашення заборгованості постачальнику;
- отриманням позик та їх погашенням;
- отриманням векселя та його оплатою;
- видачею коштів на відрядження та отриманням авансового звіту;
- оцінкою окремих видів отриманого майна на дату реєстрації в обліку та оцінкою на дату складання балансу.

Монетарні статті — це статті грошових коштів, а також інших активів та зобов'язань, які будуть отримані або сплачені у фіксованій сумі грошей або їх еквівалентів.

У бухгалтерському обліку нарахування курсової різниці при збільшенні курсу відображують таким чином:

за рахунками активів:

Дт 18, 302, 312, 362;

Кт 714 «Дохід від операційної курсової різниці», 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці».

за рахунками зобов'язань:

Дт 945 «Втрати від операційної курсової різниці», 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»;

Кт 502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті», 602 «Короткострокові кредити банків в іноземній валюті», 632 «Розрахунки з іноземними постачальниками».

Зменшення курсу іноземної валюти відображують зворотними проводками:

для рахунків активів – з використанням субрахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці»;

для рахунків зобов'язань – із використанням субрахунку 714 «Дохід від операційних курсових різниць».

Для відображення операцій, здійснених в іноземній валюті, використовують Журнал 1 і Відомість до нього, які заповнюються у валюті здійснення операцій. Для кожної іноземної валюти ведеться журнал 1 і відповідні відомості до його, в яких зазначається назва іноземної валюти. Аналітичний облік в іноземній валюті ведеться у гривнях, одночасно, у тій валюті, в якій здійснюється операція.

Записи в Журналі 1 і Відомості можуть здійснюватися за 2–3 дні в хронологічному порядку на основі нагромаджувальних допоміжних відомостей з наступним перенесенням підсумків оборотів до Журналу 1 і відомостей.

Основою для записів у реєстри синтетичного й аналітичного обліку є оброблені виписки банку, в яких за кожною господарською операцією визначається кореспондуючий рахунок.

На субрахунку 313 «Інші рахунки в банках у національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банках в іноземній валюті» відображують наявність та рух коштів підприємства, що знаходиться на особливих рахунках, в акредитивах, ощадні сертифікати, приватизаційні папери, компенсаційні сертифікати тощо.

Тести до теми 2

1. Облік операцій по кредиту рахунку 31 «Рахунки в банку» ведуть:

- а) у Журналі 2;
- б) у Журналі 1;
- в) у Відомості 1.2;
- г) немає правильної відповіді.

2. Банк реєструє всі проведені операції у:

- а) виписці;
- б) Журналі 1;
- в) Відомості 1.2;
- г) правильної відповіді немає.

3. З якою періодичністю необхідно здійснювати інвентаризацію в касі?

- а) раз на рік;
- б) щомісяця;
- в) щоквартально і при зміні матеріально відповідальної особи в касі;
- г) при зміні керівника підприємства.

для рахунків активів – з використанням субрахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці»;

для рахунків зобов'язань – із використанням субрахунку 714 «Дохід від операційних курсових різниць».

Для відображення операцій, здійснених в іноземній валюті, використовують Журнал 1 і Відомість до нього, які заповнюються у валюті здійснення операцій. Для кожної іноземної валюти ведеться журнал 1 і відповідні відомості до його, в яких зазначається назва іноземної валюти. Аналітичний облік в іноземній валюті ведеться у гривнях, одночасно, у тій валюті, в якій здійснюється операція.

Записи в Журналі 1 і Відомості можуть здійснюватися за 2–3 дні в хронологічному порядку на основі нагромаджувальних допоміжних відомостей з наступним перенесенням підсумків оборотів до Журналу 1 і відомостей.

Основою для записів у реєстри синтетичного й аналітичного обліку є оброблені виписки банку, в яких за кожною господарською операцією визначається кореспондуючий рахунок.

На субрахунку 313 «Інші рахунки в банках у національній валюті» та 314 «Інші рахунки в банках в іноземній валюті» відображують наявність та рух коштів підприємства, що знаходиться на особливих рахунках, в акредитивах, ощадні сертифікати, приватизаційні папери, компенсаційні сертифікати тощо.

Тести до теми 2

1. Облік операцій по кредиту рахунку 31 «Рахунки в банку» ведуть:

- а) у Журналі 2;
- б) у Журналі 1;
- в) у Відомості 1.2;
- г) немає правильної відповіді.

2. Банк реєструє всі проведені операції у:

- а) виписці;
- б) Журналі 1;
- в) Відомості 1.2;
- г) правильної відповіді немає.

3. З якою періодичністю необхідно здійснювати інвентаризацію в касі?

- а) раз на рік;
- б) щомісяця;
- в) щоквартально і при зміні матеріально відповідальної особи в касі;
- г) при зміні керівника підприємства.

4. У якому документі узагальнюється інформація про рух готівки в касі підприємства?

- а) це звіт касира;
- б) це матеріальний звіт;
- в) це звіт про рух грошових коштів;
- г) це звіт про фінансові результати.

5. Яким документом оформлюється надходження грошей у касу підприємства?

- а) видатковим касовим ордером;
- б) прибутковим касовим ордером;
- в) грошовим чеком;
- г) звітом касира.

6. Яким записом відображається в обліку зарахування грошових коштів на акредитив?

- а) Дт 313 Кт 311;
- б) Дт 312 Кт 311;
- в) Дт 311 Кт 311;
- г) Дт 351 Кт 311.

7. Який документ подається до установи банку для отримання готівки?

- а) заява;
- б) акредитив;
- в) супроводжувальна відомість;
- г) чек.

8. Якими документами оформляється здавання готівки до банку?

- а) чеком;
- б) заявою на переказ готівки;
- в) прибутковим касовим ордером;
- г) платіжним дорученням.

9. Який документ містить інформацію про наявність і рух коштів на поточному рахунку в банку?

- а) акредитив;
- б) меморіальний ордер;
- в) платіжне доручення;
- г) виписка банку.

10. На якому рахунку відображається позитивна курсова різниця грошових коштів на поточному рахунку в іноземній валюті?

- а) 945;
- б) 714;
- в) 744;

4. У якому документі узагальнюється інформація про рух готівки в касі підприємства?

- а) це звіт касира;
- б) це матеріальний звіт;
- в) це звіт про рух грошових коштів;
- г) це звіт про фінансові результати.

5. Яким документом оформлюється надходження грошей у касу підприємства?

- а) видатковим касовим ордером;
- б) прибутковим касовим ордером;
- в) грошовим чеком;
- г) звітом касира.

6. Яким записом відображається в обліку зарахування грошових коштів на акредитив?

- а) Дт 313 Кт 311;
- б) Дт 312 Кт 311;
- в) Дт 311 Кт 311;
- г) Дт 351 Кт 311.

7. Який документ подається до установи банку для отримання готівки?

- а) заява;
- б) акредитив;
- в) супроводжувальна відомість;
- г) чек.

8. Якими документами оформляється здавання готівки до банку?

- а) чеком;
- б) заявою на переказ готівки;
- в) прибутковим касовим ордером;
- г) платіжним дорученням.

9. Який документ містить інформацію про наявність і рух коштів на поточному рахунку в банку?

- а) акредитив;
- б) меморіальний ордер;
- в) платіжне доручення;
- г) виписка банку.

10. На якому рахунку відображається позитивна курсова різниця грошових коштів на поточному рахунку в іноземній валюті?

- а) 945;
- б) 714;
- в) 744;

г) 974.

11 На якому рахунку відображається в обліку позитивна різниця між ринковим та офіційним курсом НБУ при купівлі валюти?

- а) 949;
- б) 945;
- в) 974;
- г) 744.

12. Як відображається в обліку надходження готівки до каси з поточного рахунку у банку?

- а) Дт 30 Кт 60;
- б) Дт 31 Кт 30;
- в) Дт 30 Кт 31;
- г) Дт 372 Кт 30;

13. Яким записом відображається в обліку надходження коштів за реалізовану продукцію?

- а) Дт 311 Кт 701;
- б) Дт 311 Кт 361;
- в) Дт 311 Кт 301;
- г) Дт 311 Кт 26.

14. Яким записом відображається в обліку внесення в касу готівки від учасників у рахунок їх вкладів до статутного капіталу підприємства?

- а) Дт 30 Кт 46;
- б) Дт 30 Кт 372;
- в) Дт 30 Кт 70;
- г) Дт 46 Кт 30.

15. Яким записом відображається здача виручки інкасатору?

- а) Дт 311 Кт 301;
- б) Дт 301 Кт 333;
- в) Дт 311 Кт 333;
- г) Дт 333 Кт 301.

16. Яким записом відображається в обліку виявлений надлишок готівки в касі?

- а) Дт 30 Кт 375;
- б) Дт 30 Кт 701;
- в) Дт 30 Кт 719;
- г) Дт 30 Кт 947.

17. Яким записом відображається в обліку негативна курсова різниця грошових коштів на поточному рахунку?

- а) Дт 945 Кт 714;

г) 974.

11 На якому рахунку відображається в обліку позитивна різниця між ринковим та офіційним курсом НБУ при купівлі валюти?

- а) 949;
- б) 945;
- в) 974;
- г) 744.

12. Як відображається в обліку надходження готівки до каси з поточного рахунку у банку?

- а) Дт 30 Кт 60;
- б) Дт 31 Кт 30;
- в) Дт 30 Кт 31;
- г) Дт 372 Кт 30;

13. Яким записом відображається в обліку надходження коштів за реалізовану продукцію?

- а) Дт 311 Кт 701;
- б) Дт 311 Кт 361;
- в) Дт 311 Кт 301;
- г) Дт 311 Кт 26.

14. Яким записом відображається в обліку внесення в касу готівки від учасників у рахунок їх вкладів до статутного капіталу підприємства?

- а) Дт 30 Кт 46;
- б) Дт 30 Кт 372;
- в) Дт 30 Кт 70;
- г) Дт 46 Кт 30.

15. Яким записом відображається здача виручки інкасатору?

- а) Дт 311 Кт 301;
- б) Дт 301 Кт 333;
- в) Дт 311 Кт 333;
- г) Дт 333 Кт 301.

16. Яким записом відображається в обліку виявлений надлишок готівки в касі?

- а) Дт 30 Кт 375;
- б) Дт 30 Кт 701;
- в) Дт 30 Кт 719;
- г) Дт 30 Кт 947.

17. Яким записом відображається в обліку негативна курсова різниця грошових коштів на поточному рахунку?

- а) Дт 945 Кт 714;

- б) Дт 945 Кт 311;
- в) Дт 945 Кт 312;
- г) Дт 312 Кт 714.

18. Кому належить ініціатива виписки вимоги-доручення?

- а) платнику коштів;
- б) податковій адміністрації;
- в) банку платника коштів;
- г) одержувачу коштів.

19. Ким встановлюється ліміт залишків готівки в касі?

- а) самим підприємством;
- б) установою банку;
- в) податковою адміністрацією;
- г) Міністерством фінансів.

20. Яким записом відображається перерахування коштів на депозитний рахунок?

- а) Дт 311 Кт 313;
- б) Дт 351 Кт 311;
- в) Дт 312 Кт 311;
- г) Дт 313 Кт 311.

21. За рахунок яких джерел покривається нестача готівки в касі?

- а) витрат обігу;
- б) чистого прибутку;
- в) страхового фонду;
- г) відшкодування матеріально-відповідальної особи.

22. Платіжні доручення приймаються банком до виконання протягом:

- а) місяця;
- б) п'ятнадцяти календарних днів;
- в) десяти календарних днів;
- г) п'яти календарних днів.

23. Під грошовими коштами розуміють:

- а) грошові агрегати;
- б) готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання;
- в) валюту України та іноземну валюту;
- г) немає правильної відповіді.

24. Під готівкою розуміють:

- а) валюту України у вигляді грошових коштів;
- б) іноземну валюту у вигляді грошових коштів;
- в) грошові знаки національної валюти України та обігові пам'ятні та ювілейні монети, які є дійсними платіжними засобами;
- г) немає правильної відповіді.

- б) Дт 945 Кт 311;
- в) Дт 945 Кт 312;
- г) Дт 312 Кт 714.

18. Кому належить ініціатива виписки вимоги-доручення?

- а) платнику коштів;
- б) податковій адміністрації;
- в) банку платника коштів;
- г) одержувачу коштів.

19. Ким встановлюється ліміт залишків готівки в касі?

- а) самим підприємством;
- б) установою банку;
- в) податковою адміністрацією;
- г) Міністерством фінансів.

20. Яким записом відображається перерахування коштів на депозитний рахунок?

- а) Дт 311 Кт 313;
- б) Дт 351 Кт 311;
- в) Дт 312 Кт 311;
- г) Дт 313 Кт 311.

21. За рахунок яких джерел покривається нестача готівки в касі?

- а) витрат обігу;
- б) чистого прибутку;
- в) страхового фонду;
- г) відшкодування матеріально-відповідальної особи.

22. Платіжні доручення приймаються банком до виконання протягом:

- а) місяця;
- б) п'ятнадцяти календарних днів;
- в) десяти календарних днів;
- г) п'яти календарних днів.

23. Під грошовими коштами розуміють:

- а) грошові агрегати;
- б) готівку, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання;
- в) валюту України та іноземну валюту;
- г) немає правильної відповіді.

24. Під готівкою розуміють:

- а) валюту України у вигляді грошових коштів;
- б) іноземну валюту у вигляді грошових коштів;
- в) грошові знаки національної валюти України та обігові пам'ятні та ювілейні монети, які є дійсними платіжними засобами;
- г) немає правильної відповіді.

25. На підприємстві, де штатним розкладом не передбачена посада касира, обов'язки останнього може виконувати:

- а) тільки бухгалтер даного підприємства;
- б) заступник директора даного підприємства;
- в) будь-який інший працівник підприємства за письмовим розпорядженням керівника за умови укладання з ним угоди про повну матеріальну відповідальність;
- г) немає правильної відповіді.

26. Обліковий регістр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства, — це:

- а) Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів;
- б) Касова книга;
- в) Звіт касира;
- г) немає правильної відповіді.

27. Виправлення в касовій книзі проводять шляхом:

- а) заклеювання;
- б) коректурним способом за підписом касира і бухгалтера;
- в) лист з помилкою знищується;
- г) лист з помилкою перекреслюється з поміткою «лист зіпсований», правильні записи здійснюються на наступному листі.

28. Кожне підприємство, яке має касу, веде:

- а) дві касові книги: одна в національній валюті, інша — в іноземній валюті;
- б) тільки одну касову книгу;
- в) може вести декілька касових книг, що обов'язково пронумеровані, прошнуровані і опечатані сургучною (або мастичною) печаткою;
- г) немає правильної відповіді.

29. Скільки рахунків у банку може відкрити господарюючий суб'єкт?

- а) один;
- б) два;
- в) кількість рахунків не обмежена;
- г) немає правильної відповіді.

30. Розпорядження обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми на рахунок іншого підприємства — це:

- а) чек;
- б) платіжне доручення;
- в) платіжна вимога;
- г) немає правильної відповіді.

31. Для одержання готівки в касу підприємства з поточного рахунку касир заповнює такий документ:

25. На підприємстві, де штатним розкладом не передбачена посада касира, обов'язки останнього може виконувати:

- а) тільки бухгалтер даного підприємства;
- б) заступник директора даного підприємства;
- в) будь-який інший працівник підприємства за письмовим розпорядженням керівника за умови укладання з ним угоди про повну матеріальну відповідальність;
- г) немає правильної відповіді.

26. Обліковий регістр, призначений для обліку касових операцій касиром підприємства, — це:

- а) Журнал реєстрації прибуткових і видаткових касових ордерів;
- б) Касова книга;
- в) Звіт касира;
- г) немає правильної відповіді.

27. Виправлення в касовій книзі проводять шляхом:

- а) заклеювання;
- б) коректурним способом за підписом касира і бухгалтера;
- в) лист з помилкою знищується;
- г) лист з помилкою перекреслюється з поміткою «лист зіпсований», правильні записи здійснюються на наступному листі.

28. Кожне підприємство, яке має касу, веде:

- а) дві касові книги: одна в національній валюті, інша — в іноземній валюті;
- б) тільки одну касову книгу;
- в) може вести декілька касових книг, що обов'язково пронумеровані, прошнуровані і опечатані сургучною (або мастичною) печаткою;
- г) немає правильної відповіді.

29. Скільки рахунків у банку може відкрити господарюючий суб'єкт?

- а) один;
- б) два;
- в) кількість рахунків не обмежена;
- г) немає правильної відповіді.

30. Розпорядження обслуговуючому банку про перерахування визначеної суми на рахунок іншого підприємства — це:

- а) чек;
- б) платіжне доручення;
- в) платіжна вимога;
- г) немає правильної відповіді.

31. Для одержання готівки в касу підприємства з поточного рахунку касир заповнює такий документ:

- а) чек;
- б) платіжне доручення;
- в) звіт касира;
- г) немає правильної відповіді.

32. Яким документом підтверджується внесення готівки на рахунок у банк?

- а) видатковим касовим ордером;
- б) чеком;
- в) заявою на перказ готівки;
- г) немає парвильної відповіді.

33. Перерахування коштів для придбання або продаж іноземної валюти оформлюється проводкою:

- а) Дт 32 Кт 31;
- б) Дт 33 Кт 31;
- в) Дт 30 Кт 31;
- г) Дт 31 Кт 32.

34. В Україні готівковий обіг регулюється такими нормативними документами:

- а) Порядком ведення касових операцій у національній валюті України;
- б) Інструкцією про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України;
- в) Наказом Мінстату України про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій та НП(С)БО 1;
- г) усі наведені варіанти правильні.

35. З касиром повинен бути укладений договір:

- а) купівлі-продажу;
- б) зберігання;
- в) доручення;
- г) про повну матеріальну відповідальність.

36. Відповідальність за дотримання порядку ведення операцій з готівкою покладена на:

- а) керівника підприємства;
- б) головного бухгалтера;
- в) касира;
- г) фінансового менеджера.

37. Гроші, здані до банку або інкасаторам, але не зараховані на поточний рахунок (до 24-ої години наступного дня), є:

- а) виручкою;
- б) еквівалентами грошових коштів;

- а) чек;
- б) платіжне доручення;
- в) звіт касира;
- г) немає правильної відповіді.

32. Яким документом підтверджується внесення готівки на рахунок у банк?

- а) видатковим касовим ордером;
- б) чеком;
- в) заявою на перказ готівки;
- г) немає парвильної відповіді.

33. Перерахування коштів для придбання або продаж іноземної валюти оформлюється проводкою:

- а) Дт 32 Кт 31;
- б) Дт 33 Кт 31;
- в) Дт 30 Кт 31;
- г) Дт 31 Кт 32.

34. В Україні готівковий обіг регулюється такими нормативними документами:

- а) Порядком ведення касових операцій у національній валюті України;
- б) Інструкцією про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України;
- в) Наказом Мінстату України про затвердження типових форм первинного обліку касових операцій та НП(С)БО 1;
- г) усі наведені варіанти правильні.

35. З касиром повинен бути укладений договір:

- а) купівлі-продажу;
- б) зберігання;
- в) доручення;
- г) про повну матеріальну відповідальність.

36. Відповідальність за дотримання порядку ведення операцій з готівкою покладена на:

- а) керівника підприємства;
- б) головного бухгалтера;
- в) касира;
- г) фінансового менеджера.

37. Гроші, здані до банку або інкасаторам, але не зараховані на поточний рахунок (до 24-ої години наступного дня), є:

- а) виручкою;
- б) еквівалентами грошових коштів;

- в) грошовими коштами;
- г) грошовими коштами в дорозі.

38. До грошових документів належать:

- а) оплачені путівки в санаторії, пансіонати і будинки відпочинку;
- б) поштові марки;
- в) проїзні квитки тощо;
- г) усі наведені варіанти правильні.

39. Щоденний залишок готівки в касі підприємства:

- а) обмежений;
- б) необмежений;
- в) необмежений, крім випадків, передбачених законодавством;
- г) обмежений, крім випадків, передбачених законодавством.

40. Граничний розмір готівки, що може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня, який встановлюється підприємством, називають:

- а) лімітом залишку готівки в касі;
- б) залишком;
- в) запасом;
- г) сальдом.

41. Ліміт каси для кожного підприємства визначається з урахуванням:

- а) режиму і специфіки роботи підприємства, його віддаленості від установи банку;
- б) обсягу касових оборотів;
- в) установлених строків і порядку здавання готівки, готівкової виручки, тривалості операційного часу установи банку та інше;
- г) усі наведені варіанти правильні.

42. Надходження готівки в касу оформлюється таким документом:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) видатковим касовим ордером;
- в) накладною;
- г) платіжним дорученням.

43. Видача готівки з каси оформлюється таким документом:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) видатковим касовим ордером;
- в) накладною;
- г) платіжним дорученням.

44. Прибуткові та видаткові касові ордери до передавання в касу реєструються в:

- а) касовій книзі;
- б) ж/о № 1;

- в) грошовими коштами;
- г) грошовими коштами в дорозі.

38. До грошових документів належать:

- а) оплачені путівки в санаторії, пансіонати і будинки відпочинку;
- б) поштові марки;
- в) проїзні квитки тощо;
- г) усі наведені варіанти правильні.

39. Щоденний залишок готівки в касі підприємства:

- а) обмежений;
- б) необмежений;
- в) необмежений, крім випадків, передбачених законодавством;
- г) обмежений, крім випадків, передбачених законодавством.

40. Граничний розмір готівки, що може залишатися в касі підприємства на кінець робочого дня, який встановлюється підприємством, називають:

- а) лімітом залишку готівки в касі;
- б) залишком;
- в) запасом;
- г) сальдом.

41. Ліміт каси для кожного підприємства визначається з урахуванням:

- а) режиму і специфіки роботи підприємства, його віддаленості від установи банку;
- б) обсягу касових оборотів;
- в) установлених строків і порядку здавання готівки, готівкової виручки, тривалості операційного часу установи банку та інше;
- г) усі наведені варіанти правильні.

42. Надходження готівки в касу оформлюється таким документом:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) видатковим касовим ордером;
- в) накладною;
- г) платіжним дорученням.

43. Видача готівки з каси оформлюється таким документом:

- а) прибутковим касовим ордером;
- б) видатковим касовим ордером;
- в) накладною;
- г) платіжним дорученням.

44. Прибуткові та видаткові касові ордери до передавання в касу реєструються в:

- а) касовій книзі;
- б) ж/о № 1;

- в) журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів;
- г) виписці банку.

45. Приймання і видача грошей за касовими ордерами здійснюється:

- а) протягом трьох днів, включаючи день складання;
- б) протягом строку, встановленого керівником підприємства за узгодженням з уповноваженим банком;
- в) тільки в день складання;
- г) протягом десяти днів.

46. Аналітичний облік касових операцій ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;
- в) ж/о 1, в-1.1;
- г) звіт касира.

47. Аркуші касової книги повинні бути:

- а) пронумеровані;
- б) прошнуровані;
- в) скріплені печаткою підприємства;
- г) усі наведені варіанти правильні.

48. Касова книга заповнюється:

- а) у двох примірниках чорною ручкою або у комп'ютері;
- б) у двох примірниках на друкарській машинці;
- в) в одному примірнику на комп'ютері;
- г) у двох примірниках олівцем.

49. Виправлення в касовій книзі:

- а) забороняються;
- б) здійснюються з допомогою заклеювання;
- в) здійснюються з допомогою підчистки лезом;
- г) не дозволяються, проте, якщо виправлення зроблені, вони повинні бути засвідчені касиром та бухгалтером.

50. Документ, який передається касиром підприємства в бухгалтерію і являє собою відривний листок касової книги з додатком прибуткових та видаткових касових ордерів, називають:

- а) матеріальним звітом;
- б) ж/о 1;
- в) звітом про використання коштів виданих на відрядження та в підзвіт;
- г) звітом касира.

51. Синтетичний облік касових операцій ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;

- в) журналі реєстрації прибуткових та видаткових касових ордерів;
- г) виписці банку.

45. Приймання і видача грошей за касовими ордерами здійснюється:

- а) протягом трьох днів, включаючи день складання;
- б) протягом строку, встановленого керівником підприємства за узгодженням з уповноваженим банком;
- в) тільки в день складання;
- г) протягом десяти днів.

46. Аналітичний облік касових операцій ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;
- в) ж/о 1, в-1.1;
- г) звіт касира.

47. Аркуші касової книги повинні бути:

- а) пронумеровані;
- б) прошнуровані;
- в) скріплені печаткою підприємства;
- г) усі наведені варіанти правильні.

48. Касова книга заповнюється:

- а) у двох примірниках чорною ручкою або у комп'ютері;
- б) у двох примірниках на друкарській машинці;
- в) в одному примірнику на комп'ютері;
- г) у двох примірниках олівцем.

49. Виправлення в касовій книзі:

- а) забороняються;
- б) здійснюються з допомогою заклеювання;
- в) здійснюються з допомогою підчистки лезом;
- г) не дозволяються, проте, якщо виправлення зроблені, вони повинні бути засвідчені касиром та бухгалтером.

50. Документ, який передається касиром підприємства в бухгалтерію і являє собою відривний листок касової книги з додатком прибуткових та видаткових касових ордерів, називають:

- а) матеріальним звітом;
- б) ж/о 1;
- в) звітом про використання коштів виданих на відрядження та в підзвіт;
- г) звітом касира.

51. Синтетичний облік касових операцій ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;

- в) ж/о 1, в-1.1;
- г) інвентарній картці.

52. Для обліку інших грошових коштів використовують такі первинні документи:

- а) прибуткові та видаткові касові ордери або накладні, що їх заміняють;
- б) супровідні відомості;
- в) квитанції установ банків, авізо та інші;
- г) усі наведені варіанти правильні.

53. Для узагальнення інформації по рахунку 33 «Інші грошові кошти» використовують такий документ:

- а) касову книгу;
- б) ж/о 5;
- в) ж/о 1, в-1.3;
- г) ж/о 1, в-1.2.

54. Для узагальнення інформації про наявність грошових документів, які знаходяться в касі підприємства, та про кошти в дорозі призначений рахунок:

- а) 30;
- б) 33;
- в) 32;
- г) 80.

55. Результати інвентаризації каси оформлюються таким документом:

- а) випискою;
- б) інвентарним описом;
- в) порівняльною відомістю;
- г) актом про результати інвентаризації наявних коштів.

56. Лишки в касі, виявлені при інвентаризації, відносять на збільшення:

- а) кредиторської заборгованості;
- б) фінансового результату;
- в) статутного фонду;
- г) зарплати касира.

57. Нестачі в касі, виявлені при інвентаризації, списуються на:

- а) фінансовий результат;
- б) витрати підприємства;
- в) винних осіб;
- г) витрати обігу.

58. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виплачено заробітну плату робітникам підприємства»:

- в) ж/о 1, в-1.1;
- г) інвентарній картці.

52. Для обліку інших грошових коштів використовують такі первинні документи:

- а) прибуткові та видаткові касові ордери або накладні, що їх заміняють;
- б) супровідні відомості;
- в) квитанції установ банків, авізо та інші;
- г) усі наведені варіанти правильні.

53. Для узагальнення інформації по рахунку 33 «Інші грошові кошти» використовують такий документ:

- а) касову книгу;
- б) ж/о 5;
- в) ж/о 1, в-1.3;
- г) ж/о 1, в-1.2.

54. Для узагальнення інформації про наявність грошових документів, які знаходяться в касі підприємства, та про кошти в дорозі призначений рахунок:

- а) 30;
- б) 33;
- в) 32;
- г) 80.

55. Результати інвентаризації каси оформлюються таким документом:

- а) випискою;
- б) інвентарним описом;
- в) порівняльною відомістю;
- г) актом про результати інвентаризації наявних коштів.

56. Лишки в касі, виявлені при інвентаризації, відносять на збільшення:

- а) кредиторської заборгованості;
- б) фінансового результату;
- в) статутного фонду;
- г) зарплати касира.

57. Нестачі в касі, виявлені при інвентаризації, списуються на:

- а) фінансовий результат;
- б) витрати підприємства;
- в) винних осіб;
- г) витрати обігу.

58. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виплачено заробітну плату робітникам підприємства»:

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 301;
- в) Дт 301 Кт 661;
- г) Дт 661 Кт 301.

59. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшла готівкою виручка від реалізації продукції»:

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 361;
- в) Дт 301 Кт 701;
- г) Дт 661 Кт 301.

60. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний рахунок виручку, що була у інкасатора»:

- а) Дт 331 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 333;
- в) Дт 311 Кт 333;
- г) Дт 661 Кт 302.

61. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено лишки грошових коштів у касі»:

- а) Дт 301 Кт 719;
- б) Дт 947 Кт 333;
- в) Дт 301 Кт 791;
- г) Дт 661 Кт 641.

62. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено нестачу грошових коштів у касі»:

- а) Дт 301 Кт 719;
- б) Дт 947 Кт 301;
- в) Дт 791 Кт 947;
- г) Дт 661 Кт 651.

63. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — готівка, кошти на рахунках у банках та депозитах до запитання»:

- а) грошові кошти;
- б) виручка;
- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) валюта.

64. Надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів називають:

- а) рухом грошових коштів;
- б) грошовими потоками;
- в) плінністю грошових коштів та еквівалентів;

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 301;
- в) Дт 301 Кт 661;
- г) Дт 661 Кт 301.

59. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшла готівкою виручка від реалізації продукції»:

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 361;
- в) Дт 301 Кт 701;
- г) Дт 661 Кт 301.

60. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний рахунок виручку, що була у інкасатора»:

- а) Дт 331 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 333;
- в) Дт 311 Кт 333;
- г) Дт 661 Кт 302.

61. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено лишки грошових коштів у касі»:

- а) Дт 301 Кт 719;
- б) Дт 947 Кт 333;
- в) Дт 301 Кт 791;
- г) Дт 661 Кт 641.

62. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено нестачу грошових коштів у касі»:

- а) Дт 301 Кт 719;
- б) Дт 947 Кт 301;
- в) Дт 791 Кт 947;
- г) Дт 661 Кт 651.

63. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — готівка, кошти на рахунках у банках та депозитах до запитання»:

- а) грошові кошти;
- б) виручка;
- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) валюта.

64. Надходження та вибуття грошових коштів та їх еквівалентів називають:

- а) рухом грошових коштів;
- б) грошовими потоками;
- в) плінністю грошових коштів та еквівалентів;

г) безготівковими розрахунками.

65. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — перерахування певної суми коштів платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки одержувачів коштів»:

- а) готівкові розрахунки;
- б) безготівкові розрахунки;
- в) виплати через екстрені обставини;
- г) вексельні розрахунки.

66. Види рахунків:

- а) поточні (у національній та іноземній валюті), бюджетні, депозитні, кредитні;
- б) рахунки типу «Н», «П»;
- в) спеціалізовані рахунки — чекові, акредитивні та інші;
- г) усі наведені варіанти правильні.

67. Розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача, називається:

- а) акредитивом;
- б) платіжною вимогою-дорученням;
- в) платіжним дорученням;
- г) накладною.

68. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої — вимоги одержувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів; нижньої — доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної ним суми коштів та перерахування її на рахунок одержувача»:

- а) платіжна вимога-доручення;
- б) вексель;
- в) заява на переказ готівки;
- г) платіжне доручення.

69. Чек — це:

а) цінний папір, який містить нічим не обумовлене розпорядження чекодавця банку провести платіж зазначеної в ньому суми чекоутримувачу;

б) договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника) або від свого імені проти до-

г) безготівковими розрахунками.

65. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — перерахування певної суми коштів платників на рахунки одержувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки одержувачів коштів»:

- а) готівкові розрахунки;
- б) безготівкові розрахунки;
- в) виплати через екстрені обставини;
- г) вексельні розрахунки.

66. Види рахунків:

- а) поточні (у національній та іноземній валюті), бюджетні, депозитні, кредитні;
- б) рахунки типу «Н», «П»;
- в) спеціалізовані рахунки — чекові, акредитивні та інші;
- г) усі наведені варіанти правильні.

67. Розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача, називається:

- а) акредитивом;
- б) платіжною вимогою-дорученням;
- в) платіжним дорученням;
- г) накладною.

68. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — розрахунковий документ, який складається з двох частин: верхньої — вимоги одержувача безпосередньо до платника про сплату визначеної суми коштів; нижньої — доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку визначеної ним суми коштів та перерахування її на рахунок одержувача»:

- а) платіжна вимога-доручення;
- б) вексель;
- в) заява на переказ готівки;
- г) платіжне доручення.

69. Чек — це:

а) цінний папір, який містить нічим не обумовлене розпорядження чекодавця банку провести платіж зазначеної в ньому суми чекоутримувачу;

б) договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника) або від свого імені проти до-

кументів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж;

в) розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача;

г) наказ кредитора своєму боржнику про сплату в указаний строк зазначеної на ньому суми третій особі (ремітент).

70. Види чеків:

- а) простий і переказний;
- б) прямий та непрямий;
- в) грошовий та розрахунковий;
- г) простий та привілейований.

71. Акредитив – це:

а) наказ кредитора своєму боржнику про сплату в указаний строк зазначеної на ньому суми третій особі (ремітент);

б) розрахунковий документ, що містить доручення власника рахунку (чекодавця) банку-емітента, в якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів;

в) розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача;

г) договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

72. Види акредитивів:

- а) покритий та непокритий;
- б) відзивний та невідзивний;
- в) процентний та безпроцентний;
- г) усі наведені варіанти правильні.

73. Які найбільш поширені форми безготівкових розрахунків на Україні?

- а) платіжні доручення та платіжні вимоги-доручення;
- б) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, векселі, чеки та акредитиви;
- в) електронні картки;
- г) чеки та векселі.

кументів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж;

в) розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача;

г) наказ кредитора своєму боржнику про сплату в указаний строк зазначеної на ньому суми третій особі (ремітент).

70. Види чеків:

- а) простий і переказний;
- б) прямий та непрямий;
- в) грошовий та розрахунковий;
- г) простий та привілейований.

71. Акредитив – це:

а) наказ кредитора своєму боржнику про сплату в указаний строк зазначеної на ньому суми третій особі (ремітент);

б) розрахунковий документ, що містить доручення власника рахунку (чекодавця) банку-емітента, в якому відкрито його рахунок, про сплату чекодержателю зазначеної в чеку суми коштів;

в) розрахунковий документ, що містить письмове доручення платника обслуговуючому банку про списання зі свого рахунку зазначеної суми коштів та її перерахування на рахунок одержувача;

г) договір, що містить зобов'язання банку-емітента, за яким цей банк за дорученням клієнта (заявника) або від свого імені проти документів, які відповідають умовам акредитива, зобов'язаний виконати платіж на користь бенефіціара або доручає іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж.

72. Види акредитивів:

- а) покритий та непокритий;
- б) відзивний та невідзивний;
- в) процентний та безпроцентний;
- г) усі наведені варіанти правильні.

73. Які найбільш поширені форми безготівкових розрахунків на Україні?

- а) платіжні доручення та платіжні вимоги-доручення;
- б) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, векселі, чеки та акредитиви;
- в) електронні картки;
- г) чеки та векселі.

74. При здійсненні операцій на поточному рахунку використовують такі первинні документи:

- а) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги;
- б) акредитиви, чеки, векселі;
- в) об'яви на внесок готівкою;
- г) усі наведені варіанти правильні.

75. При безготівкових розрахунках банківськими документами є:

- а) прибуткові та видаткові касові ордери;
- б) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги;
- в) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, розрахункові чеки, акредитиви, векселі;
- г) накладні, товарно-транспортні накладні.

76. Аналітичний облік операцій на рахунках в банках ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;
- в) картці складського обліку;
- г) ж/о 2.

77. Документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку, називається:

- а) звіт касира;
- б) ж/о1, в-1.2;
- в) виписка банку;
- г) платіжне доручення.

78. Виписка банку є документом:

- а) підприємства;
- б) банку;
- в) податкової інспекції;
- г) бухгалтерії.

79. Синтетичний облік операцій на рахунках у банках ведеться в:

- а) матеріальному звіті;
- б) виписці банку;
- в) картці складського обліку;
- г) ж/о 1, в-ть 1.2.

80. Валютні засоби являють собою грошові активи підприємства, до складу яких входять:

- а) інвалюта на рахунках у банках;
- б) інвалюта, що обліковується в формі зобов'язань на фондових рахунках, цінні папери, оцінка яких здійснюється в інвалюті;

74. При здійсненні операцій на поточному рахунку використовують такі первинні документи:

- а) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги;
- б) акредитиви, чеки, векселі;
- в) об'яви на внесок готівкою;
- г) усі наведені варіанти правильні.

75. При безготівкових розрахунках банківськими документами є:

- а) прибуткові та видаткові касові ордери;
- б) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги;
- в) платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, платіжні вимоги, розрахункові чеки, акредитиви, векселі;
- г) накладні, товарно-транспортні накладні.

76. Аналітичний облік операцій на рахунках в банках ведеться в:

- а) касовій книзі;
- б) виписці банку;
- в) картці складського обліку;
- г) ж/о 2.

77. Документ, що видається банком підприємству і відображає рух грошових коштів на поточному рахунку, називається:

- а) звіт касира;
- б) ж/о1, в-1.2;
- в) виписка банку;
- г) платіжне доручення.

78. Виписка банку є документом:

- а) підприємства;
- б) банку;
- в) податкової інспекції;
- г) бухгалтерії.

79. Синтетичний облік операцій на рахунках у банках ведеться в:

- а) матеріальному звіті;
- б) виписці банку;
- в) картці складського обліку;
- г) ж/о 1, в-ть 1.2.

80. Валютні засоби являють собою грошові активи підприємства, до складу яких входять:

- а) інвалюта на рахунках у банках;
- б) інвалюта, що обліковується в формі зобов'язань на фондових рахунках, цінні папери, оцінка яких здійснюється в інвалюті;

- в) дорогоцінні метали, каміння;
- г) усі наведені варіанти правильні.

81. Види валютних засобів:

- а) вільноконвертована валюта, валюта з обмеженою конвертацією;
- б) валюта клірингу, вільноконвертована валюта, валюта з обмеженою конвертацією;
- в) долари, марки, фінти, рублі, гривні, песо, драхми;
- г) національна та іноземна валюта.

82. Курсова різниця – це:

- а) ціна іншої міжнародної валюти по відношенню до одиниці національної валюти, яка склалася під дією попиту і пропозиції на валютних аукціонах і біржах;
- б) різниці між оцінкою в національній валюті активів і пасивів по курсу на дату реєстрації їх у бухгалтерському обліку і на дату фактичного розрахунку;
- в) співвідношення між грошовими одиницями двох країн, яке використовується для обміну валют при здійсненні валютних та інших операцій;
- г) додаткова вартість, що утворилася при зміні курсу валюти.

83. Види курсових різниць:

- а) позитивні та негативні;
- б) прямі та обернені;
- в) операційні та неопераційні;
- г) грошові та негрошові.

84. Позитивна курсова різниця відноситься на збільшення:

- а) статутного капіталу;
- б) витрат підприємства;
- в) кредиторської заборгованості;
- г) фінансового результату.

85. Негативна курсова різниця списується на зменшення:

- а) витрат підприємства;
- б) фінансового результату;
- в) дебіторської заборгованості;
- г) статутного капіталу.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано з валютного рахунку інвалюти для продажу»:

- а) Дт 312 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 311;
- в) Дт 334 Кт 312;
- г) Дт 23 Кт 201.

- в) дорогоцінні метали, каміння;
- г) усі наведені варіанти правильні.

81. Види валютних засобів:

- а) вільноконвертована валюта, валюта з обмеженою конвертацією;
- б) валюта клірингу, вільноконвертована валюта, валюта з обмеженою конвертацією;
- в) долари, марки, фінти, рублі, гривні, песо, драхми;
- г) національна та іноземна валюта.

82. Курсова різниця – це:

- а) ціна іншої міжнародної валюти по відношенню до одиниці національної валюти, яка склалася під дією попиту і пропозиції на валютних аукціонах і біржах;
- б) різниці між оцінкою в національній валюті активів і пасивів по курсу на дату реєстрації їх у бухгалтерському обліку і на дату фактичного розрахунку;
- в) співвідношення між грошовими одиницями двох країн, яке використовується для обміну валют при здійсненні валютних та інших операцій;
- г) додаткова вартість, що утворилася при зміні курсу валюти.

83. Види курсових різниць:

- а) позитивні та негативні;
- б) прямі та обернені;
- в) операційні та неопераційні;
- г) грошові та негрошові.

84. Позитивна курсова різниця відноситься на збільшення:

- а) статутного капіталу;
- б) витрат підприємства;
- в) кредиторської заборгованості;
- г) фінансового результату.

85. Негативна курсова різниця списується на зменшення:

- а) витрат підприємства;
- б) фінансового результату;
- в) дебіторської заборгованості;
- г) статутного капіталу.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано з валютного рахунку інвалюти для продажу»:

- а) Дт 312 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 311;
- в) Дт 334 Кт 312;
- г) Дт 23 Кт 201.

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виставлено акредитив»:

- а) Дт 333 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 314;
- в) Дт 313 Кт 311;
- г) Дт 685 Кт 301.

88. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено позитивну курсову різницю при оплаті імпортованих ТМЦ»:

- а) Дт 334 Кт 311;
- б) Дт 714 Кт 312;
- в) Дт 714 Кт 632;
- г) Дт 945 Кт 312.

89. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено негативну курсову різницю при реалізації інвалюти»:

- а) Дт 512 Кт 714;
- б) Дт 945 Кт 312;
- в) Дт 714 Кт 791;
- г) Дт 685 Кт 311.

90. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний рахунок підприємства суми невикористаних засобів в акредитивах»:

- а) Дт 651 Кт 301;
- б) Дт 93 Кт 312;
- в) Дт 311 Кт 313;
- г) Дт 26 Кт 23.

Контрольні питання:

1. Що являє собою каса підприємства?
2. Який порядок видачі та приймання готівки у касі?
3. Що таке ліміт залишку готівки у касі?
4. Як визначається ліміт залишку готівки у касі?
5. Хто встановлює ліміт залишку готівки у касі?
6. Що потрібно робити з готівкою, якщо ліміт залишку готівки у касі не встановлений взагалі?
7. На підставі яких первинних документів та реєстрів здійснюється оформлення касових операцій?
8. У чому полягають обов'язки касира?
9. Які дії касира у разі видачі окремії особі грошей за розрахунковим документом?
10. Як можна отримати гроші за особу, яка не має можливості через хворобу або з інших поважних причин поставити особистий підпис?

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виставлено акредитив»:

- а) Дт 333 Кт 311;
- б) Дт 311 Кт 314;
- в) Дт 313 Кт 311;
- г) Дт 685 Кт 301.

88. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено позитивну курсову різницю при оплаті імпортованих ТМЦ»:

- а) Дт 334 Кт 311;
- б) Дт 714 Кт 312;
- в) Дт 714 Кт 632;
- г) Дт 945 Кт 312.

89. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено негативну курсову різницю при реалізації інвалюти»:

- а) Дт 512 Кт 714;
- б) Дт 945 Кт 312;
- в) Дт 714 Кт 791;
- г) Дт 685 Кт 311.

90. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний рахунок підприємства суми невикористаних засобів в акредитивах»:

- а) Дт 651 Кт 301;
- б) Дт 93 Кт 312;
- в) Дт 311 Кт 313;
- г) Дт 26 Кт 23.

Контрольні питання:

1. Що являє собою каса підприємства?
2. Який порядок видачі та приймання готівки у касі?
3. Що таке ліміт залишку готівки у касі?
4. Як визначається ліміт залишку готівки у касі?
5. Хто встановлює ліміт залишку готівки у касі?
6. Що потрібно робити з готівкою, якщо ліміт залишку готівки у касі не встановлений взагалі?
7. На підставі яких первинних документів та реєстрів здійснюється оформлення касових операцій?
8. У чому полягають обов'язки касира?
9. Які дії касира у разі видачі окремії особі грошей за розрахунковим документом?
10. Як можна отримати гроші за особу, яка не має можливості через хворобу або з інших поважних причин поставити особистий підпис?

11. Що зобов'язаний перевірити касир під час одержання прибуткових або видаткових касових ордерів?
12. Де обліковуються всі надходження та видача готівки в національній валюті?
13. Які вимоги висуваються до касової книги та яким чином здійснюються записи до неї?
14. Яким чином здійснюється інвентаризація каси та контроль за дотриманням касової дисципліни?
15. Які існують нормативні документи, що регулюють облік касових операцій?
16. Назвіть основні нормативні документи з обліку грошових коштів на рахунках у банках.
17. Які документи подають юридичні особи до установ банків для відкриття поточних рахунків?
18. Для чого призначений поточний рахунок?
19. Які первинні документи є підставою для виконання операцій на поточних рахунках?
20. Кому належить право першого підпису у картці зі зразками підписів та відтиском печатки, яку подають юридичні особи для відкриття рахунку?
21. Що таке поточний рахунок?
22. Яку кількість поточних рахунків може мати підприємство?
23. На підставі яких первинних документів та облікових регістрів здійснюється облік грошових коштів на підприємстві?
24. Які існують форми безготівкових розрахунків. Дайте їм коротку характеристику.
25. Що таке виписка банку? Який порядок її обробки?
26. Яке призначення валютного рахунку?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

- 1) готівка, призначена для виплати заробітної плати працівникам підприємства, використана на загальновиробничі потреби;
- 2) підприємство видало заробітну плату працівникам коштами з отриманої в касу виручки. На дату виплати заробітної плати підприємство мало податкову заборгованість;
- 3) підприємство протягом одного дня розрахувалося готівкою:
 - з МП «Світанок» на суму 11 000 грн (–);
 - з ТОВ «Світоч» на суму 6 000 грн (+);

11. Що зобов'язаний перевірити касир під час одержання прибуткових або видаткових касових ордерів?
12. Де обліковуються всі надходження та видача готівки в національній валюті?
13. Які вимоги висуваються до касової книги та яким чином здійснюються записи до неї?
14. Яким чином здійснюється інвентаризація каси та контроль за дотриманням касової дисципліни?
15. Які існують нормативні документи, що регулюють облік касових операцій?
16. Назвіть основні нормативні документи з обліку грошових коштів на рахунках у банках.
17. Які документи подають юридичні особи до установ банків для відкриття поточних рахунків?
18. Для чого призначений поточний рахунок?
19. Які первинні документи є підставою для виконання операцій на поточних рахунках?
20. Кому належить право першого підпису у картці зі зразками підписів та відтиском печатки, яку подають юридичні особи для відкриття рахунку?
21. Що таке поточний рахунок?
22. Яку кількість поточних рахунків може мати підприємство?
23. На підставі яких первинних документів та облікових регістрів здійснюється облік грошових коштів на підприємстві?
24. Які існують форми безготівкових розрахунків. Дайте їм коротку характеристику.
25. Що таке виписка банку? Який порядок її обробки?
26. Яке призначення валютного рахунку?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

- 1) готівка, призначена для виплати заробітної плати працівникам підприємства, використана на загальновиробничі потреби;
- 2) підприємство видало заробітну плату працівникам коштами з отриманої в касу виручки. На дату виплати заробітної плати підприємство мало податкову заборгованість;
- 3) підприємство протягом одного дня розрахувалося готівкою:
 - з МП «Світанок» на суму 11 000 грн (–);
 - з ТОВ «Світоч» на суму 6 000 грн (+);

- по декількох платіжних документах на суму 4 000 грн (–);
- 4) здійснено розрахунок готівкою між підприємствами без документів, що підтверджують підстави витрачання готівки;
- 5) видана готівка установою банку військовій частині по чеку без розшифрування призначення готівки;
- 6) підприємство отримало готівку для виплати заробітної плати, залишки якої протягом двох днів перевищували встановлений ліміт;
- 7) підприємство видало в підзвіт готівку працівнику, який не відзвітувався за попередню видану в підзвіт суму;
- 8) касир зберігає в касі особисті гроші;
- 9) у результаті інвентаризації касової готівки виявлено її нестачу. Договору про повну матеріальну відповідальність з касиром не укладено. Хто буде нести відповідальність у цьому випадку?
- 10) підприємство отримало в кінці робочого дня (після завершення роботи вечірньої каси) у касу велику суму готівки, що перевищує ліміт. На наступний день готівку здали до банку.

Необхідно: розглянути ситуації та пояснити їх законність або допущені порушення.

Завдання 2

Дані для виконання:

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.		Надійшли в касу кошти за відпущену за готівку продукцію		
2.		Зараховані на поточний рахунок з каси понадлімітні залишки грошей		
3.		Видано з каси: – заробітну плату – одноразову допомогу		
4.		Надійшла в касу готівка з банку для видачі позики на індивідуальне житлове будівництво		
5.		Видані працівникам підприємства позики на індивідуальне житлове будівництво		
6.		Надійшла в касу готівка з банку для видачі депонованої заробітної плати		
7.		Видана робітнику цеху № 1 Соколову О.В. депонована заробітна плата		
8.		Передано гроші інкасатору		

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи.

- по декількох платіжних документах на суму 4 000 грн (–);
- 4) здійснено розрахунок готівкою між підприємствами без документів, що підтверджують підстави витрачання готівки;
- 5) видана готівка установою банку військовій частині по чеку без розшифрування призначення готівки;
- 6) підприємство отримало готівку для виплати заробітної плати, залишки якої протягом двох днів перевищували встановлений ліміт;
- 7) підприємство видало в підзвіт готівку працівнику, який не відзвітувався за попередню видану в підзвіт суму;
- 8) касир зберігає в касі особисті гроші;
- 9) у результаті інвентаризації касової готівки виявлено її нестачу. Договору про повну матеріальну відповідальність з касиром не укладено. Хто буде нести відповідальність у цьому випадку?
- 10) підприємство отримало в кінці робочого дня (після завершення роботи вечірньої каси) у касу велику суму готівки, що перевищує ліміт. На наступний день готівку здали до банку.

Необхідно: розглянути ситуації та пояснити їх законність або допущені порушення.

Завдання 2

Дані для виконання:

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.		Надійшли в касу кошти за відпущену за готівку продукцію		
2.		Зараховані на поточний рахунок з каси понадлімітні залишки грошей		
3.		Видано з каси: – заробітну плату – одноразову допомогу		
4.		Надійшла в касу готівка з банку для видачі позики на індивідуальне житлове будівництво		
5.		Видані працівникам підприємства позики на індивідуальне житлове будівництво		
6.		Надійшла в касу готівка з банку для видачі депонованої заробітної плати		
7.		Видана робітнику цеху № 1 Соколову О.В. депонована заробітна плата		
8.		Передано гроші інкасатору		

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи.

Завдання 3

Дані для виконання:

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.		На поточний рахунок надійшли кошти від дебіторів у погашення довгострокової заборгованості		
2.		Передано готівку з каси в банк		
3.		Одержано довгострокову позику банку на поточний рахунок		
4.		Перераховано з поточного рахунку гроші для придбання валюти		
5.		Зараховано на поточний рахунок кошти від інкасатора		
6.		На транзитний валютний рахунок надійшла виручка від іноземних покупців		
7.		Повернуто з бюджету на рахунок підприємства грошові кошти		
8.		Оплачено загальновиробничі витрати з поточного рахунку		
9.		Одержано короткострокову позику банку в іноземній валюті		
10.		Перераховано валютну виручку з транзитного на поточний валютний рахунок		
11.		Відкрито акредитив за рахунок власних коштів		
12.		Проведено розрахунки з постачальником за рахунок виставленого акредитива		

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи на підставі наведених господарських операцій:

Завдання 4

Підприємство для придбання 1 000 \$ США перерахувало уповноваженому банку 5 700 грн. Курс на дату перерахування валюти на МВРУ становив 5,4 грн за 1 \$. Курс НБУ на дату купівлі валюти – 5,26 грн за 1 \$. Комісійна винагорода банку – 50 грн.

Необхідно: відобразити в обліку наведені операції.

Завдання 3

Дані для виконання:

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.		На поточний рахунок надійшли кошти від дебіторів у погашення довгострокової заборгованості		
2.		Передано готівку з каси в банк		
3.		Одержано довгострокову позику банку на поточний рахунок		
4.		Перераховано з поточного рахунку гроші для придбання валюти		
5.		Зараховано на поточний рахунок кошти від інкасатора		
6.		На транзитний валютний рахунок надійшла виручка від іноземних покупців		
7.		Повернуто з бюджету на рахунок підприємства грошові кошти		
8.		Оплачено загальновиробничі витрати з поточного рахунку		
9.		Одержано короткострокову позику банку в іноземній валюті		
10.		Перераховано валютну виручку з транзитного на поточний валютний рахунок		
11.		Відкрито акредитив за рахунок власних коштів		
12.		Проведено розрахунки з постачальником за рахунок виставленого акредитива		

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи на підставі наведених господарських операцій:

Завдання 4

Підприємство для придбання 1 000 \$ США перерахувало уповноваженому банку 5 700 грн. Курс на дату перерахування валюти на МВРУ становив 5,4 грн за 1 \$. Курс НБУ на дату купівлі валюти – 5,26 грн за 1 \$. Комісійна винагорода банку – 50 грн.

Необхідно: відобразити в обліку наведені операції.

Приклад виконання практичного завдання

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.	Виписка банку	Одержано довгострокову позику банку на поточний рахунок	31	50

Література до теми: [1, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 14, 23, 24, 26, 32, 33, 34, 37, 45, 48, 54, 56, 64, 69, 82, 87].

Приклад виконання практичного завдання

№ з/п	Назва документа	Зміст операції	Дт	Кт
1.	Виписка банку	Одержано довгострокову позику банку на поточний рахунок	31	50

Література до теми: [1, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 14, 23, 24, 26, 32, 33, 34, 37, 45, 48, 54, 56, 64, 69, 82, 87].

Тема 3. ОБЛІК КОРОТКОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

План

1. Визнання та класифікація фінансових інвестицій.
2. Облік поточних фінансових інвестицій.

1. Визнання та класифікація фінансових інвестицій

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності регламентовані П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Інвестиції — це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

В умовах ринкової економіки предметом купівлі-продажу можуть бути не лише основні засоби (земельні ділянки, будівлі, автотранспортні засоби тощо), матеріальні оборотні засоби (сировина, матеріали, готова продукція, товари і т. д.), нематеріальні активи (патенти, ліцензії, торгові марки і т. д.), а й фінансові інвестиції.

Фінансові інвестиції — це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Не всі вкладення капіталу є фінансовими інвестиціями. Так, у будь-якої юридичної особи, зайнятої у сфері матеріального виробництва або торгівлі, вилучення ресурсів у вкладення з метою отримання доходу будуть означати фінансові вкладення. В організаціях, що зайняті у фінансовій сфері і є професійними учасниками ринку цінних паперів, фінансові вкладення не є вилученням ресурсів І, як наслідок, не є фінансовими вкладеннями. Для названих організацій робота з цінними паперами, що придбані за рахунок власних коштів і за рахунок коштів клієнтів, буде становити предмет їхньої основної (статутної) діяльності. Фінансові вкладення здійснюються із такою метою:

отримання відповідного, як правило, сталого доходу. Наприклад, більшість інвесторів, купуючи акції підприємства, інвестують його з метою отримання прибутку, який складається з двох елементів:

Тема 3. ОБЛІК КОРОТКОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

План

1. Визнання та класифікація фінансових інвестицій.
2. Облік поточних фінансових інвестицій.

1. Визнання та класифікація фінансових інвестицій

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції, операції із спільної діяльності та її розкриття у фінансовій звітності регламентовані П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Інвестиції — це грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

В умовах ринкової економіки предметом купівлі-продажу можуть бути не лише основні засоби (земельні ділянки, будівлі, автотранспортні засоби тощо), матеріальні оборотні засоби (сировина, матеріали, готова продукція, товари і т. д.), нематеріальні активи (патенти, ліцензії, торгові марки і т. д.), а й фінансові інвестиції.

Фінансові інвестиції — це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Не всі вкладення капіталу є фінансовими інвестиціями. Так, у будь-якої юридичної особи, зайнятої у сфері матеріального виробництва або торгівлі, вилучення ресурсів у вкладення з метою отримання доходу будуть означати фінансові вкладення. В організаціях, що зайняті у фінансовій сфері і є професійними учасниками ринку цінних паперів, фінансові вкладення не є вилученням ресурсів І, як наслідок, не є фінансовими вкладеннями. Для названих організацій робота з цінними паперами, що придбані за рахунок власних коштів і за рахунок коштів клієнтів, буде становити предмет їхньої основної (статутної) діяльності. Фінансові вкладення здійснюються із такою метою:

отримання відповідного, як правило, сталого доходу. Наприклад, більшість інвесторів, купуючи акції підприємства, інвестують його з метою отримання прибутку, який складається з двох елементів:

– доходу у вигляді дивідендів (відсотків), отриманих протягом інвестиційного періоду;

– зростання ринкової вартості цінних паперів, що перебувають у власності інвестора. Інвестори зацікавлені у розширенні підприємства, оскільки це приводить до зростання ринкової вартості цінних паперів.

Виявлення впливу на діяльність підприємства, що інвестується. Цей вплив може виявлятися в можливостях інвестора контролювати повністю або частково виробничу чи фінансову діяльність об'єкта інвестицій.

Під здійсненням контролю потрібно розуміти володіння безпосередньо або через більшу кількість пов'язаних фізичних чи юридичних осіб найбільшою часткою (паєм, пакетом акцій) статутного капіталу платника податку, або управління найбільшою кількістю голосів у керівному органі такого платника податку, або володіння часткою (паєм, пакетом акцій), не меншою за 20 % статутного капіталу платника податку.

Підприємства, відносини між якими зумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або суттєво впливати на прийняття фінансових і оперативних рішень іншою стороною, називають **пов'язаними сторонами**.

Для фізичної особи загальна сума володіння часткою статутного капіталу платника податку (голосів у керівному органі) визначається як загальна сума **корпоративних прав**, що належить такій фізичній особі, членам її сім'ї та юридичним особам, які контролюються такою фізичною особою або членами її сім'ї.

Отримання податкових пільг за інвестиціями. Термін вилучення ресурсів у фінансові вкладення визначає саме підприємство, якщо його не зазначено у відповідних документах (установчих договорах — документах, які визначають строки функціонування цінних паперів тощо).

Фінансове інвестування здійснюється підприємством у таких основних формах:

1. Внесення капіталу до **статутних фондів спільних підприємств**. Ця форма фінансового інвестування найбільш пов'язана з операційною діяльністю підприємства. Вона забезпечує зміцнення стратегічних господарських зв'язків з постачальниками сировини і матеріалів (у разі участі в їхньому статутному капіталі); розвиток своєї виробничої інфраструктури; розширення можливостей збуту продукції або проникнення на інші регіональні ринки; різноманітні форми

– доходу у вигляді дивідендів (відсотків), отриманих протягом інвестиційного періоду;

– зростання ринкової вартості цінних паперів, що перебувають у власності інвестора. Інвестори зацікавлені у розширенні підприємства, оскільки це приводить до зростання ринкової вартості цінних паперів.

Виявлення впливу на діяльність підприємства, що інвестується. Цей вплив може виявлятися в можливостях інвестора контролювати повністю або частково виробничу чи фінансову діяльність об'єкта інвестицій.

Під здійсненням контролю потрібно розуміти володіння безпосередньо або через більшу кількість пов'язаних фізичних чи юридичних осіб найбільшою часткою (паєм, пакетом акцій) статутного капіталу платника податку, або управління найбільшою кількістю голосів у керівному органі такого платника податку, або володіння часткою (паєм, пакетом акцій), не меншою за 20 % статутного капіталу платника податку.

Підприємства, відносини між якими зумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або суттєво впливати на прийняття фінансових і оперативних рішень іншою стороною, називають **пов'язаними сторонами**.

Для фізичної особи загальна сума володіння часткою статутного капіталу платника податку (голосів у керівному органі) визначається як загальна сума **корпоративних прав**, що належить такій фізичній особі, членам її сім'ї та юридичним особам, які контролюються такою фізичною особою або членами її сім'ї.

Отримання податкових пільг за інвестиціями. Термін вилучення ресурсів у фінансові вкладення визначає саме підприємство, якщо його не зазначено у відповідних документах (установчих договорах — документах, які визначають строки функціонування цінних паперів тощо).

Фінансове інвестування здійснюється підприємством у таких основних формах:

1. Внесення капіталу до **статутних фондів спільних підприємств**. Ця форма фінансового інвестування найбільш пов'язана з операційною діяльністю підприємства. Вона забезпечує зміцнення стратегічних господарських зв'язків з постачальниками сировини і матеріалів (у разі участі в їхньому статутному капіталі); розвиток своєї виробничої інфраструктури; розширення можливостей збуту продукції або проникнення на інші регіональні ринки; різноманітні форми

галузевої і товарної диверсифікації операційної діяльності та інші стратегічні напрями розвитку підприємства.

2. Внесення капіталу в дохідні види грошових інструментів. Ця форма фінансового інвестування спрямована перш за все на ефективне використання тимчасово вільних грошових активів підприємства. Основним видом інвестування грошових інструментів є депозитний внесок у комерційних банках. Як правило, ця форма використовується для короткострокового інвестування капіталу, її головною метою є генерування інвестиційного прибутку.

3. Внесення капіталу в дохідні види фондових інструментів. Ця форма фінансових інвестицій є найбільш масовою і перспективною. Вона характеризується внесенням капіталу в різноманітні види цінних паперів, що вільно обертаються на фондовому ринку.

Використання цієї форми фінансового інвестування пов'язане з широким вибором альтернативних інвестиційних рішень як щодо інструментів інвестування, так і щодо його термінів; найбільш високим рівнем державного регулювання і захисту інвестицій; розвинутою інфраструктурою фондового ринку; наявністю оперативної інформації про стан і кон'юнктуру ринку в розрізі окремих його сегментів тощо. Основною метою цієї форми фінансового інвестування також є генерування інвестиційного прибутку, хоча в окремих випадках він може бути використаний для встановлення форм фінансового впливу на окремі підприємства при вирішенні стратегічних завдань (шляхом придбання контрольного або достатньо вагомого пакета акцій).

Фінансові інвестиції класифікують за різними ознаками. За **термінами** вони поділяються на **довгострокові** — інвестиції зі строком більше ніж один рік та **короткострокові** — на строк менший ніж один рік. Довгострокові фінансові інвестиції розглядають як необоротні активи, короткострокові — як поточні активи.

Довгострокові фінансові інвестиції — це інвестиції на період більший ніж один рік, а також всі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. До них належать довгострокові фінансові вкладення в боргові цінні папери, акції та інші корпоративні права.

Довгострокові інвестиції, згідно з П(С)БО 12, поділяються на ті, що обліковуються за методом участі в капіталі, та інші інвестиції.

Поточні фінансові інвестиції (фонди та акції інших підприємств) мають такі ознаки: встановлений строк їх погашення не перевищує одного року або вкладення здійснені без наміру отримувати доходи

галузевої і товарної диверсифікації операційної діяльності та інші стратегічні напрями розвитку підприємства.

2. Внесення капіталу в дохідні види грошових інструментів. Ця форма фінансового інвестування спрямована перш за все на ефективне використання тимчасово вільних грошових активів підприємства. Основним видом інвестування грошових інструментів є депозитний внесок у комерційних банках. Як правило, ця форма використовується для короткострокового інвестування капіталу, її головною метою є генерування інвестиційного прибутку.

3. Внесення капіталу в дохідні види фондових інструментів. Ця форма фінансових інвестицій є найбільш масовою і перспективною. Вона характеризується внесенням капіталу в різноманітні види цінних паперів, що вільно обертаються на фондовому ринку.

Використання цієї форми фінансового інвестування пов'язане з широким вибором альтернативних інвестиційних рішень як щодо інструментів інвестування, так і щодо його термінів; найбільш високим рівнем державного регулювання і захисту інвестицій; розвинутою інфраструктурою фондового ринку; наявністю оперативної інформації про стан і кон'юнктуру ринку в розрізі окремих його сегментів тощо. Основною метою цієї форми фінансового інвестування також є генерування інвестиційного прибутку, хоча в окремих випадках він може бути використаний для встановлення форм фінансового впливу на окремі підприємства при вирішенні стратегічних завдань (шляхом придбання контрольного або достатньо вагомого пакета акцій).

Фінансові інвестиції класифікують за різними ознаками. За **термінами** вони поділяються на **довгострокові** — інвестиції зі строком більше ніж один рік та **короткострокові** — на строк менший ніж один рік. Довгострокові фінансові інвестиції розглядають як необоротні активи, короткострокові — як поточні активи.

Довгострокові фінансові інвестиції — це інвестиції на період більший ніж один рік, а також всі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент. До них належать довгострокові фінансові вкладення в боргові цінні папери, акції та інші корпоративні права.

Довгострокові інвестиції, згідно з П(С)БО 12, поділяються на ті, що обліковуються за методом участі в капіталі, та інші інвестиції.

Поточні фінансові інвестиції (фонди та акції інших підприємств) мають такі ознаки: встановлений строк їх погашення не перевищує одного року або вкладення здійснені без наміру отримувати доходи

по них більше одного року. Ці інвестиції, згідно з П(С)БО 12, поділяються на еквіваленти грошових коштів та інші поточні фінансові інвестиції.

2. Облік поточних фінансових інвестицій

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством із метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигід для інвестора.

До фінансових інвестицій відносять інвестиції у:

- акції;
- облігації;
- депозитні сертифікати;
- казначейські зобов'язання;
- інші цінні папери;
- капітал інших підприємств.

Розрізняють довгострокові та поточні фінансові інвестиції.

Поточні фінансові інвестиції – це інвестиції на строк, що не перевищує одного року, та які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

Серед поточних фінансових інвестицій виділяють фінансові інвестиції, які для цілей фінансової звітності визначаються еквівалентами грошових коштів.

Еквіваленти грошових коштів - короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Фінансовий облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів, ведеться на **рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції»**.

За **дебетом** рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за **кредитом** – зменшення їх вартості та вибуття.

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» має субрахунки:

351 «Еквіваленти грошових коштів»;

по них більше одного року. Ці інвестиції, згідно з П(С)БО 12, поділяються на еквіваленти грошових коштів та інші поточні фінансові інвестиції.

2. Облік поточних фінансових інвестицій

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції».

Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством із метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, зростання вартості капіталу або отримання інших вигід для інвестора.

До фінансових інвестицій відносять інвестиції у:

- акції;
- облігації;
- депозитні сертифікати;
- казначейські зобов'язання;
- інші цінні папери;
- капітал інших підприємств.

Розрізняють довгострокові та поточні фінансові інвестиції.

Поточні фінансові інвестиції – це інвестиції на строк, що не перевищує одного року, та які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент.

Серед поточних фінансових інвестицій виділяють фінансові інвестиції, які для цілей фінансової звітності визначаються еквівалентами грошових коштів.

Еквіваленти грошових коштів - короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Фінансовий облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів, ведеться на **рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції»**.

За **дебетом** рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за **кредитом** – зменшення їх вартості та вибуття.

Рахунок 35 «Поточні фінансові інвестиції» має субрахунки:

351 «Еквіваленти грошових коштів»;

352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Витрати, понесені при придбанні фінансових інвестицій (сплата комісійних, податків, зборів, інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням фінансової інвестиції), які включаються до первісної вартості цих інвестицій, відображаються за дебетом рахунку 35 та кредитом відповідних рахунків (розрахунків із кредиторами, бюджетом тощо).

Сума зменшення балансової вартості фінансових інвестицій, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, за рахунок зменшення корисності відображається у складі інших витрат. Сума збільшення балансової вартості фінансових інвестицій, які відображаються за справедливою вартістю, відноситься до інших доходів: Дт 35 Кт 746 – на суму до оцінки; зменшення – у складі інших витрат; Дт 975 Кт 35 – на різницю між первісною й справедливою вартістю. Погашення фінансових інвестицій грошовими коштами відображають записом: Дт 35 Кт 30, 31.

Синтетичний облік операцій за рахунком 35 ведуть у **Журналі 4** (розділ II) і **Відомісті 4.2**.

Тести до теми 3

1. Інвестиції – це ...

а) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких приведе до отримання економічних вигід у майбутньому;

б) грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

в) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;

г) новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентно спроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

2. У статті «Поточні фінансові інвестиції» відображають:

а) фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

б) фінансові інвестиції на період більше одного року, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

352 «Інші поточні фінансові інвестиції».

Витрати, понесені при придбанні фінансових інвестицій (сплата комісійних, податків, зборів, інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням фінансової інвестиції), які включаються до первісної вартості цих інвестицій, відображаються за дебетом рахунку 35 та кредитом відповідних рахунків (розрахунків із кредиторами, бюджетом тощо).

Сума зменшення балансової вартості фінансових інвестицій, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, за рахунок зменшення корисності відображається у складі інших витрат. Сума збільшення балансової вартості фінансових інвестицій, які відображаються за справедливою вартістю, відноситься до інших доходів: Дт 35 Кт 746 – на суму до оцінки; зменшення – у складі інших витрат; Дт 975 Кт 35 – на різницю між первісною й справедливою вартістю. Погашення фінансових інвестицій грошовими коштами відображають записом: Дт 35 Кт 30, 31.

Синтетичний облік операцій за рахунком 35 ведуть у **Журналі 4** (розділ II) і **Відомісті 4.2**.

Тести до теми 3

1. Інвестиції – це ...

а) ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких приведе до отримання економічних вигід у майбутньому;

б) грошові, майнові, інтелектуальні цінності, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

в) зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу;

г) новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентно спроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

2. У статті «Поточні фінансові інвестиції» відображають:

а) фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

б) фінансові інвестиції на період більше одного року, які не можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент;

в) короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

3. Фінансові вкладення здійснюють з метою:

- а) отримання доходу;
- б) виявлення впливу на діяльність підприємства, що інвестується;
- в) отримання податкових пільг за інвестиціями.
- г) всі наведені варіанти відповідей вірні.

4. До еквівалентів грошових коштів відносять високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів та:

- а) строк погашення яких не перевищує 5 місяців;
- б) строк погашення яких на дату балансу не перевищує 3 місяців;
- в) початковий строк погашення яких не перевищує 3 місяців;
- г) немає правильної відповіді.

5. Поточні фінансові інвестиції відображаються у складі оборотних активів за справедливою вартістю:

- а) для кожної інвестиції окремо;
- б) для усього інвестиційного портфеля;
- в) для інвестицій, згрупованих за строком придбання;
- г) немає правильної відповіді.

6. Сума зменшення балансової вартості короткострокових фінансових інвестицій відображається у складі:

- а) втрат від участі в капіталі;
- б) інших витрат;
- в) інших операційних витрат;
- г) немає правильної відповіді.

7. До фінансових інвестицій, що надають право власності, належать:

- а) боргові цінні папери.
- б) довгострокові векселі.
- в) внески до статутного капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

8. Фінансові інвестиції в боргові цінні папери в момент погашення відображаються в обліку за:

- а) фактичною собівартістю;
- б) справедливою вартістю;
- в) номінальною вартістю;
- г) немає правильної відповіді.

в) короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

3. Фінансові вкладення здійснюють з метою:

- а) отримання доходу;
- б) виявлення впливу на діяльність підприємства, що інвестується;
- в) отримання податкових пільг за інвестиціями.
- г) всі наведені варіанти відповідей вірні.

4. До еквівалентів грошових коштів відносять високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів та:

- а) строк погашення яких не перевищує 5 місяців;
- б) строк погашення яких на дату балансу не перевищує 3 місяців;
- в) початковий строк погашення яких не перевищує 3 місяців;
- г) немає правильної відповіді.

5. Поточні фінансові інвестиції відображаються у складі оборотних активів за справедливою вартістю:

- а) для кожної інвестиції окремо;
- б) для усього інвестиційного портфеля;
- в) для інвестицій, згрупованих за строком придбання;
- г) немає правильної відповіді.

6. Сума зменшення балансової вартості короткострокових фінансових інвестицій відображається у складі:

- а) втрат від участі в капіталі;
- б) інших витрат;
- в) інших операційних витрат;
- г) немає правильної відповіді.

7. До фінансових інвестицій, що надають право власності, належать:

- а) боргові цінні папери.
- б) довгострокові векселі.
- в) внески до статутного капіталу;
- г) немає правильної відповіді.

8. Фінансові інвестиції в боргові цінні папери в момент погашення відображаються в обліку за:

- а) фактичною собівартістю;
- б) справедливою вартістю;
- в) номінальною вартістю;
- г) немає правильної відповіді.

9. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості»:

- а) грошові кошти;
- б) еквіваленти грошових коштів;
- в) запаси;
- г) інвестиції.

10. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначаються:

- а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) П(С)БО 10;
- в) П(С)БО 12;
- г) П(С)БО 11.

11. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (процентів, дивідендів), зростання вартості капіталу або інше для інвестора»:

- а) запаси;
- б) фінансові інвестиції;
- в) основні засоби;
- г) дебіторська заборгованість.

12. За видами фінансові інвестиції поділяються на:

- а) вкладання до статутного капіталу інших підприємств;
- б) придбання цінних паперів;
- в) надання позик іншим фізичним та юридичним особам та переведення грошових коштів на депозит;
- г) усі наведені варіанти правильні.

13. За терміном фінансові інвестиції поділяються на:

- а) середньострокові та довгострокові;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) до року і більше року;
- г) короткострокові і середньострокові.

14. Короткострокові фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни вартості, — це:

- а) поточні фінансові інвестиції;
- б) фінансові вкладення;

9. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості»:

- а) грошові кошти;
- б) еквіваленти грошових коштів;
- в) запаси;
- г) інвестиції.

10. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначаються:

- а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;
- б) П(С)БО 10;
- в) П(С)БО 12;
- г) П(С)БО 11.

11. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (процентів, дивідендів), зростання вартості капіталу або інше для інвестора»:

- а) запаси;
- б) фінансові інвестиції;
- в) основні засоби;
- г) дебіторська заборгованість.

12. За видами фінансові інвестиції поділяються на:

- а) вкладання до статутного капіталу інших підприємств;
- б) придбання цінних паперів;
- в) надання позик іншим фізичним та юридичним особам та переведення грошових коштів на депозит;
- г) усі наведені варіанти правильні.

13. За терміном фінансові інвестиції поділяються на:

- а) середньострокові та довгострокові;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) до року і більше року;
- г) короткострокові і середньострокові.

14. Короткострокові фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і характеризуються незначним ризиком зміни вартості, — це:

- а) поточні фінансові інвестиції;
- б) фінансові вкладення;

- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) довгострокові фінансові інвестиції.

15. При придбанні фінансові інвестиції відображаються в обліку за:

- а) емісійною вартістю;
- б) амортизаційною вартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) номінальною вартістю.

16. Види цінних паперів:

- а) акції і облігації;
- б) казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати;
- в) акції, облігації, векселі, чеки;
- г) акції, облігації, казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати.

17. Види оцінки цінних паперів:

- а) номінальна, емісійна та ринкова;
- б) ліквідаційна та викупна;
- в) балансова та облікова;
- г) усі наведені варіанти правильні.

18. Джерелами здійснення фінансових інвестицій є:

- а) власні та залучені;
- б) кошти резервного капіталу, нерозподіленого прибутку та кредитів банку;
- в) власні;
- г) залучені.

19. Облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів ведеться на рахунку:

- а) 33;
- б) 35;
- в) 46;
- г) 77.

20. Аналітичний облік по рахунку 35 ведеться:

- а) за валютою розрахунків;
- б) за видами фінансових інвестицій;
- в) за видами цінних паперів;
- г) за видами діяльності.

21. Регістром синтетичного обліку поточних фінансових інвестицій є:

- а) ж/о 4 та в-4.1;
- б) ж/о 3 та в-3.3;
- в) матеріальний звіт;
- г) ж/о 4 та в-4.2.

- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) довгострокові фінансові інвестиції.

15. При придбанні фінансові інвестиції відображаються в обліку за:

- а) емісійною вартістю;
- б) амортизаційною вартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) номінальною вартістю.

16. Види цінних паперів:

- а) акції і облігації;
- б) казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати;
- в) акції, облігації, векселі, чеки;
- г) акції, облігації, казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати.

17. Види оцінки цінних паперів:

- а) номінальна, емісійна та ринкова;
- б) ліквідаційна та викупна;
- в) балансова та облікова;
- г) усі наведені варіанти правильні.

18. Джерелами здійснення фінансових інвестицій є:

- а) власні та залучені;
- б) кошти резервного капіталу, нерозподіленого прибутку та кредитів банку;
- в) власні;
- г) залучені.

19. Облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів ведеться на рахунку:

- а) 33;
- б) 35;
- в) 46;
- г) 77.

20. Аналітичний облік по рахунку 35 ведеться:

- а) за валютою розрахунків;
- б) за видами фінансових інвестицій;
- в) за видами цінних паперів;
- г) за видами діяльності.

21. Регістром синтетичного обліку поточних фінансових інвестицій є:

- а) ж/о 4 та в-4.1;
- б) ж/о 3 та в-3.3;
- в) матеріальний звіт;
- г) ж/о 4 та в-4.2.

22. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цінних паперів у передбачений в ньому термін, з виплатою фіксованого проценту, якщо інше не передбачено умовами випуску»:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

23. Види облігацій:

- а) іменні та на пред'явника, облігації, що вільно конвертуються і з обмеженим обігом;
- б) процентні та безпроцентні;
- в) облігації з купонною ставкою, з плаваючою купонною ставкою та безкупонні;
- г) усі наведені варіанти правильні.

24. Вид цінних паперів на пред'явника, що засвідчують внесення її власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу, називають:

- а) облігація;
- б) акція;
- в) казначейське зобов'язання;
- г) чек.

25. Вкладення, які мають встановлений строк їх погашення, що не перевищує один рік, або вкладення, здійснені без наміру отримувати доходи по них більше одного року, називають:

- а) довгострокові фінансові інвестиції;
- б) короткострокові фінансові інвестиції;
- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) капітальні інвестиції.

26. Свідоцтво банку про терміновий процентний внесок, що засвідчує право власника на одержання після встановленого терміну суми внеску і процента по ньому, це:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

27. При вибутті цінні папери оцінюються за такими методами:

- а) ідентифікованої собівартості;
- б) фіфо;

22. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цінних паперів у передбачений в ньому термін, з виплатою фіксованого проценту, якщо інше не передбачено умовами випуску»:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

23. Види облігацій:

- а) іменні та на пред'явника, облігації, що вільно конвертуються і з обмеженим обігом;
- б) процентні та безпроцентні;
- в) облігації з купонною ставкою, з плаваючою купонною ставкою та безкупонні;
- г) усі наведені варіанти правильні.

24. Вид цінних паперів на пред'явника, що засвідчують внесення її власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу, називають:

- а) облігація;
- б) акція;
- в) казначейське зобов'язання;
- г) чек.

25. Вкладення, які мають встановлений строк їх погашення, що не перевищує один рік, або вкладення, здійснені без наміру отримувати доходи по них більше одного року, називають:

- а) довгострокові фінансові інвестиції;
- б) короткострокові фінансові інвестиції;
- в) еквіваленти грошових коштів;
- г) капітальні інвестиції.

26. Свідоцтво банку про терміновий процентний внесок, що засвідчує право власника на одержання після встановленого терміну суми внеску і процента по ньому, це:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

27. При вибутті цінні папери оцінюються за такими методами:

- а) ідентифікованої собівартості;
- б) фіфо;

- в) середньозваженої собівартості;
- г) усі варіанти правильні.

28. Господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно, називають:

- а) інвестицією;
- б) вкладеннями;
- в) капітальними вкладеннями;
- г) фінансовими інвестиціями.

29. Господарська операція, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу, отриманого від інвестиційних операцій, називають:

- а) фінансуванням;
- б) реінвестицією;
- в) інвестицією;
- г) позикою.

30. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – господарську операцію, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою»:

- а) портфельна інвестиція;
- б) капітальна інвестиція;
- в) реінвестиція;
- г) пряма інвестиція.

31. Господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку, називають:

- а) прямою інвестицією;
- б) реінвестицією;
- в) портфельною інвестицією;
- г) короткостроковою інвестицією.

32. Стандартний документ, що засвідчує право чи зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому – це:

- а) інвестиція;
- б) цінний папір;
- в) дериватив;
- г) опціон.

33. Стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час на ви-

- в) середньозваженої собівартості;
- г) усі варіанти правильні.

28. Господарська операція, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів, корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно, називають:

- а) інвестицією;
- б) вкладеннями;
- в) капітальними вкладеннями;
- г) фінансовими інвестиціями.

29. Господарська операція, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу, отриманого від інвестиційних операцій, називають:

- а) фінансуванням;
- б) реінвестицією;
- в) інвестицією;
- г) позикою.

30. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – господарську операцію, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою»:

- а) портфельна інвестиція;
- б) капітальна інвестиція;
- в) реінвестиція;
- г) пряма інвестиція.

31. Господарська операція, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку, називають:

- а) прямою інвестицією;
- б) реінвестицією;
- в) портфельною інвестицією;
- г) короткостроковою інвестицією.

32. Стандартний документ, що засвідчує право чи зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому – це:

- а) інвестиція;
- б) цінний папір;
- в) дериватив;
- г) опціон.

33. Стандартний документ, який засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) цінні папери, товари або кошти у визначений час на ви-

значених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладання такого контракту, називають:

- а) дериватив;
- б) форвардний контракт;
- в) опціон;
- г) фондовий дериватив.

**34. Яким записом відображається в обліку придбання акцій за го-
тівку:**

- а) Д351 К301
- б) Д311 К301
- в) Д 45 К 301
- г) Д 301 К46

**35. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний ра-
хунок засоби, отримані від реалізації цінних паперів на фондовій біржі»:**

- а) Дт 301 Кт 371;
- б) Дт 312 Кт 361;
- в) Дт 311 Кт 712;
- г) Дт 39 Кт 311.

Контрольні питання

1. Що таке фінансові інвестиції?
2. Як поділяються фінансові інвестиції?
3. Дайте визначення прямим та портфельним інвестиціям.
4. Розкрийте суть пайових та позикових інвестицій.
5. Що таке реінвестиція?
6. Які витрати формують собівартість придбаних фінансових інвестицій?
7. Які Ви знаєте методи обліку фінансових інвестицій?
8. За якою вартістю на дату балансу відображаються фінансові інвестиції?
9. Як відображаються на дату балансу фінансові інвестиції від провадження спільної діяльності зі створенням юридичної особи?
10. Як відображаються на дату балансу фінансові інвестиції, справедливую вартість яких визначити неможливо?
11. Що таке справедлива вартість фінансових інвестицій?
12. У яких випадках фінансові інвестиції оцінюються за справедливою вартістю?
13. Які рахунки бухгалтерського обліку призначені для обліку фінансових інвестицій?

значених умовах у майбутньому, з фіксацією цін такого продажу під час укладання такого контракту, називають:

- а) дериватив;
- б) форвардний контракт;
- в) опціон;
- г) фондовий дериватив.

**34. Яким записом відображається в обліку придбання акцій за го-
тівку:**

- а) Д351 К301
- б) Д311 К301
- в) Д 45 К 301
- г) Д 301 К46

**35. Вказати кореспонденцію рахунків: «Зараховано на поточний ра-
хунок засоби, отримані від реалізації цінних паперів на фондовій біржі»:**

- а) Дт 301 Кт 371;
- б) Дт 312 Кт 361;
- в) Дт 311 Кт 712;
- г) Дт 39 Кт 311.

Контрольні питання

1. Що таке фінансові інвестиції?
2. Як поділяються фінансові інвестиції?
3. Дайте визначення прямим та портфельним інвестиціям.
4. Розкрийте суть пайових та позикових інвестицій.
5. Що таке реінвестиція?
6. Які витрати формують собівартість придбаних фінансових інвестицій?
7. Які Ви знаєте методи обліку фінансових інвестицій?
8. За якою вартістю на дату балансу відображаються фінансові інвестиції?
9. Як відображаються на дату балансу фінансові інвестиції від провадження спільної діяльності зі створенням юридичної особи?
10. Як відображаються на дату балансу фінансові інвестиції, справедливую вартість яких визначити неможливо?
11. Що таке справедлива вартість фінансових інвестицій?
12. У яких випадках фінансові інвестиції оцінюються за справедливою вартістю?
13. Які рахунки бухгалтерського обліку призначені для обліку фінансових інвестицій?

14. Що є регістром аналітичного обліку фінансових інвестицій?
 15. Що є регістром синтетичного обліку фінансових інвестицій?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

ТОВ «Еліта» придбало 600 акцій за ціною 2,3 грн за одну акцію. Номінальна вартість акції 1,1 грн, крім того, витрати, пов'язані з оформленням операцій, становили: консультаційні послуги – 150 грн, послуги комісійного брокера – 1 % від вартості укладеної угоди (крім того, ПДВ). Оплата реєстратору – 20 грн (без ПДВ).

Необхідно:

- визначити первісну вартість цінних паперів;
- скласти журнал реєстрації господарських операцій.

Завдання 2

Дані для виконання:

ТОВ «Надія» реалізувало 10 акцій невласної емісії за ціною 250 грн номінальною вартістю 170 грн.

Необхідно: відобразити дані операції на рахунках бухгалтерського обліку

Завдання 3

Дані для виконання:

20.02.20_р. придбано за грошові кошти звичайні акції підприємства «Оріон» – 200 шт. за ціною 2 грн кожна, та звичайні акції підприємства «Горизонт» – 2 000 шт. за ціною 2,5 грн кожна. Послуги брокера становили 100 грн.

30.04.20_р. вартість акцій підприємства «Горизонт» зменшилися на 0,50 грн.

02.05.20_р. реалізовано акції підприємства «Оріон» за 2,20 грн за одиницю та підприємства «Горизонт» за 2,10 грн за одиницю.

Необхідно:

- відобразити в обліку господарські операції, пов'язані з придбанням та реалізацією поточних фінансових інвестицій;
- скласти необхідні розрахунки.

Завдання 4

Дані для виконання:

Компанія «Алекс» придбала 1 млн акцій компанії «Обрій» за справедливою (ринковою) вартістю 5 млн грн (5 грн кожна) в обмін

14. Що є регістром аналітичного обліку фінансових інвестицій?
 15. Що є регістром синтетичного обліку фінансових інвестицій?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

ТОВ «Еліта» придбало 600 акцій за ціною 2,3 грн за одну акцію. Номінальна вартість акції 1,1 грн, крім того, витрати, пов'язані з оформленням операцій, становили: консультаційні послуги – 150 грн, послуги комісійного брокера – 1 % від вартості укладеної угоди (крім того, ПДВ). Оплата реєстратору – 20 грн (без ПДВ).

Необхідно:

- визначити первісну вартість цінних паперів;
- скласти журнал реєстрації господарських операцій.

Завдання 2

Дані для виконання:

ТОВ «Надія» реалізувало 10 акцій невласної емісії за ціною 250 грн номінальною вартістю 170 грн.

Необхідно: відобразити дані операції на рахунках бухгалтерського обліку

Завдання 3

Дані для виконання:

20.02.20_р. придбано за грошові кошти звичайні акції підприємства «Оріон» – 200 шт. за ціною 2 грн кожна, та звичайні акції підприємства «Горизонт» – 2 000 шт. за ціною 2,5 грн кожна. Послуги брокера становили 100 грн.

30.04.20_р. вартість акцій підприємства «Горизонт» зменшилися на 0,50 грн.

02.05.20_р. реалізовано акції підприємства «Оріон» за 2,20 грн за одиницю та підприємства «Горизонт» за 2,10 грн за одиницю.

Необхідно:

- відобразити в обліку господарські операції, пов'язані з придбанням та реалізацією поточних фінансових інвестицій;
- скласти необхідні розрахунки.

Завдання 4

Дані для виконання:

Компанія «Алекс» придбала 1 млн акцій компанії «Обрій» за справедливою (ринковою) вартістю 5 млн грн (5 грн кожна) в обмін

на власні акції. Для здійснення фінансової інвестиції керівництво компанії «Алекс» прийняло рішення про додаткову емісію 1 млн акцій. Компанія «Алекс» обмінює свої акції на акції компанії «Обрій» у пропорції 1:1. Номінальна вартість випущених акцій – 3 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» придбало 25 % акцій підприємства «Сигма» (1 000 000 шт. за ціною 6 грн кожна). Фінансова інвестиція здійснена в обмін на основні засоби. Первісна вартість об'єкта основних засобів 850 000 грн, сума зносу – 350 000 грн. Справедлива вартість переданих основних засобів – 600 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 6

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» придбало 30 % акцій підприємства «Сигма» (240 000 шт. за ціною 1 грн кожна). Фінансова інвестиція здійснена в обмін на товари. Справедлива вартість переданих товарів – 200 000 грн, собівартість – 160 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 7

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» 02.01.20_ р. придбало пакет акцій підприємства «Бета» (60 %) за 1 200 000 грн. За результатами діяльності дочірнє підприємство «Бета» отримало 200 000 грн збитків.

Необхідно:

- відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію за методом участі в капіталі;
- підрахувати балансову вартість інвестицій на кінець року.

Завдання 8

Дані для виконання:

Підприємство «Іскра» передало до статутного капіталу підприємства «Обрій» адміністративний будинок, первісна вартість якого

на власні акції. Для здійснення фінансової інвестиції керівництво компанії «Алекс» прийняло рішення про додаткову емісію 1 млн акцій. Компанія «Алекс» обмінює свої акції на акції компанії «Обрій» у пропорції 1:1. Номінальна вартість випущених акцій – 3 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» придбало 25 % акцій підприємства «Сигма» (1 000 000 шт. за ціною 6 грн кожна). Фінансова інвестиція здійснена в обмін на основні засоби. Первісна вартість об'єкта основних засобів 850 000 грн, сума зносу – 350 000 грн. Справедлива вартість переданих основних засобів – 600 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 6

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» придбало 30 % акцій підприємства «Сигма» (240 000 шт. за ціною 1 грн кожна). Фінансова інвестиція здійснена в обмін на товари. Справедлива вартість переданих товарів – 200 000 грн, собівартість – 160 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію.

Завдання 7

Дані для виконання:

Підприємство «Альфа» 02.01.20_ р. придбало пакет акцій підприємства «Бета» (60 %) за 1 200 000 грн. За результатами діяльності дочірнє підприємство «Бета» отримало 200 000 грн збитків.

Необхідно:

- відобразити в бухгалтерському обліку наведену господарську операцію за методом участі в капіталі;
- підрахувати балансову вартість інвестицій на кінець року.

Завдання 8

Дані для виконання:

Підприємство «Іскра» передало до статутного капіталу підприємства «Обрій» адміністративний будинок, первісна вартість якого

становить — 300 000 грн, знос — 80 000 грн. Погоджена з засновниками підприємства «Обрій» вартість будинку — 340 000 грн. У податковому обліку будинок належить до групи 1, а його балансова вартість становить 240 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку підприємства «Іскра» придбання фінансової інвестиції та передачу активу (за умови, що справедлива вартість переданого об'єкта основних засобів вища від балансової).

Завдання 9

Дані для виконання:

Наприкінці минулого року підприємство «Іскра» на вторинному ринку цінних паперів придбало 10 000 акцій підприємства «Обрій» за номінальною вартістю 10 грн кожна, на суму 100 000 грн. Придбаний пакет акцій становить 40 % статутного капіталу підприємства «Обрій». За результатами звітнього року, підприємство «Обрій» отримало чистий прибуток в сумі 50 000 грн і оголосило про виплату дивідендів у розмірі 30 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку підприємства «Іскра» наведену господарську операцію.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Підприємство придбало 11 000 акцій по 7,30 грн за акцію. Вартість послуг брокерської фірми з урахуванням ПДВ становила 5 400 грн.

Необхідно: визначити собівартість фінансових інвестицій.

Розв'язок

Для підрахунку собівартості придбаних акцій необхідно:
 $(11\,000 \times 7,30) + 5\,400 - 900 = 80\,300 + 5\,400 - 900 = 84\,800$ грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1.	Спрямовано витрати на оплату брокерських послуг на збільшення вартості цінних паперів	35	685	4 500,0
2.	Відображено ПДВ від вартості брокерських послуг	64	685	900,0
3.	Сплачено вартість брокерських послуг	685	31	5 400,0
4.	Отримано цінні папери	35	31	84 800,0

становить — 300 000 грн, знос — 80 000 грн. Погоджена з засновниками підприємства «Обрій» вартість будинку — 340 000 грн. У податковому обліку будинок належить до групи 1, а його балансова вартість становить 240 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку підприємства «Іскра» придбання фінансової інвестиції та передачу активу (за умови, що справедлива вартість переданого об'єкта основних засобів вища від балансової).

Завдання 9

Дані для виконання:

Наприкінці минулого року підприємство «Іскра» на вторинному ринку цінних паперів придбало 10 000 акцій підприємства «Обрій» за номінальною вартістю 10 грн кожна, на суму 100 000 грн. Придбаний пакет акцій становить 40 % статутного капіталу підприємства «Обрій». За результатами звітнього року, підприємство «Обрій» отримало чистий прибуток в сумі 50 000 грн і оголосило про виплату дивідендів у розмірі 30 000 грн.

Необхідно: відобразити в бухгалтерському обліку підприємства «Іскра» наведену господарську операцію.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Підприємство придбало 11 000 акцій по 7,30 грн за акцію. Вартість послуг брокерської фірми з урахуванням ПДВ становила 5 400 грн.

Необхідно: визначити собівартість фінансових інвестицій.

Розв'язок

Для підрахунку собівартості придбаних акцій необхідно:
 $(11\,000 \times 7,30) + 5\,400 - 900 = 80\,300 + 5\,400 - 900 = 84\,800$ грн.

№ з/п	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
1.	Спрямовано витрати на оплату брокерських послуг на збільшення вартості цінних паперів	35	685	4 500,0
2.	Відображено ПДВ від вартості брокерських послуг	64	685	900,0
3.	Сплачено вартість брокерських послуг	685	31	5 400,0
4.	Отримано цінні папери	35	31	84 800,0

**Приклад виконання практичного завдання
з обліку та оцінки фінансових інвестицій за методом участі в капіталі**

Підприємство «Світ» 03 січня 2015 року придбало частку 40 % у власному капіталі підприємства «Злагода» за 740 000 грн. Підприємство «Світ» веде облік фінансових інвестицій в асоційоване підприємство «Злагода» за методом участі в капіталі. За звітний період підприємство «Злагода» отримало прибуток 140 000 грн. Додатковий капітал збільшився внаслідок дооцінки необоротних активів на суму 84 000 грн. Сума дивідендів становить 80 000 грн.

Журнал реєстрації господарських операцій

Показники	Сума	Дт	Кт
Балансова вартість інвестицій на 01.01.2015	740000,0	141	х
Визначаємо частку інвестора в чистому прибутку за 2015 рік (140 000 × 40 %)	56 000,0	141	721
Визначаємо частку інвестора в сумі дивідендів (80 000 × 40 %)	32 000,0	373	141
Визначаємо частку інвестора в сумі збільшення додаткового капіталу (84 000 × 40 %)	33 600,0	141	423
Визначаємо балансову вартість інвестицій на 31.12.2015 (740 000 + (56 000 – 32 000) + 33 600)	797 600,0	141	х

Література до теми: [4, 12, 14, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 38, 45, 63, 66, 75].

**Приклад виконання практичного завдання
з обліку та оцінки фінансових інвестицій за методом участі в капіталі**

Підприємство «Світ» 03 січня 2015 року придбало частку 40 % у власному капіталі підприємства «Злагода» за 740 000 грн. Підприємство «Світ» веде облік фінансових інвестицій в асоційоване підприємство «Злагода» за методом участі в капіталі. За звітний період підприємство «Злагода» отримало прибуток 140 000 грн. Додатковий капітал збільшився внаслідок дооцінки необоротних активів на суму 84 000 грн. Сума дивідендів становить 80 000 грн.

Журнал реєстрації господарських операцій

Показники	Сума	Дт	Кт
Балансова вартість інвестицій на 01.01.2015	740000,0	141	х
Визначаємо частку інвестора в чистому прибутку за 2015 рік (140 000 × 40 %)	56 000,0	141	721
Визначаємо частку інвестора в сумі дивідендів (80 000 × 40 %)	32 000,0	373	141
Визначаємо частку інвестора в сумі збільшення додаткового капіталу (84 000 × 40 %)	33 600,0	141	423
Визначаємо балансову вартість інвестицій на 31.12.2015 (740 000 + (56 000 – 32 000) + 33 600)	797 600,0	141	х

Література до теми: [4, 12, 14, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 38, 45, 63, 66, 75].

Тема 4. ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

План

1. Оцінка фінансових інвестицій
2. Облік довгострокових фінансових інвестицій.

1. Оцінка фінансових інвестицій

Критеріями визнання фінансових інвестицій (тобто інвестицій і їх відображення у фінансовій звітності) є загальні принципи визнання активів, оскільки фінансова інвестиція є таким же активом, як і запаси, основні засоби та ін.

Відповідно до пункту 10 П(С)БО 12 фінансові інвестиції визнаються активом і відображаються на рахунках бухгалтерського обліку та відповідних статтях балансу за таких умов:

- очікується одержання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з їх використанням;
- їх оцінку можна достовірно визначити.

Придбані (отримані в будь-який інший спосіб) фінансові інвестиції, які не відповідають зазначеним умовам, не можуть бути відображені в балансі.

Є декілька видів оцінки цінних паперів: за **номінальною вартістю** (вартість, яка зазначена на бланку цінного папера); **емісійною вартістю** (ціна первинного розміщення цінного папера); **курсвою** (ринковою) вартістю; **ліквідаційною вартістю**; **викупною вартістю** (сума, яку сплачує акціонерне товариство за придбання власних акцій або у разі дострокового погашення облігацій); **балансовою (книжковою) вартістю** (вартість майна акціонерного товариства, створеного за рахунок власних джерел, поділена на кількість випущених акцій); **обліковою вартістю** (вартість, за якою цінні папери обліковуються на балансі підприємства на сьогодні).

Оцінка фінансових вкладень визначається їх видами:

- вкладення до статутного капіталу (купівля паю) іншим підприємством оцінюються в розмірі, встановленому засновницькими та іншими аналогічними документами;
- надані позики та грошові кошти, перераховані на депозит у банку, оцінюються в розмірі фактичної вартості грошових коштів;
- цінні папери, як правило, оцінюються в розмірі фактичних витрат для інвестора (витрат на купівлю цінних паперів, сплати комі-

Тема 4. ОБЛІК ДОВГОСТРОКОВИХ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

План

1. Оцінка фінансових інвестицій
2. Облік довгострокових фінансових інвестицій.

1. Оцінка фінансових інвестицій

Критеріями визнання фінансових інвестицій (тобто інвестицій і їх відображення у фінансовій звітності) є загальні принципи визнання активів, оскільки фінансова інвестиція є таким же активом, як і запаси, основні засоби та ін.

Відповідно до пункту 10 П(С)БО 12 фінансові інвестиції визнаються активом і відображаються на рахунках бухгалтерського обліку та відповідних статтях балансу за таких умов:

- очікується одержання в майбутньому економічних вигід, пов'язаних з їх використанням;
- їх оцінку можна достовірно визначити.

Придбані (отримані в будь-який інший спосіб) фінансові інвестиції, які не відповідають зазначеним умовам, не можуть бути відображені в балансі.

Є декілька видів оцінки цінних паперів: за **номінальною вартістю** (вартість, яка зазначена на бланку цінного папера); **емісійною вартістю** (ціна первинного розміщення цінного папера); **курсвою** (ринковою) вартістю; **ліквідаційною вартістю**; **викупною вартістю** (сума, яку сплачує акціонерне товариство за придбання власних акцій або у разі дострокового погашення облігацій); **балансовою (книжковою) вартістю** (вартість майна акціонерного товариства, створеного за рахунок власних джерел, поділена на кількість випущених акцій); **обліковою вартістю** (вартість, за якою цінні папери обліковуються на балансі підприємства на сьогодні).

Оцінка фінансових вкладень визначається їх видами:

- вкладення до статутного капіталу (купівля паю) іншим підприємством оцінюються в розмірі, встановленому засновницькими та іншими аналогічними документами;
- надані позики та грошові кошти, перераховані на депозит у банку, оцінюються в розмірі фактичної вартості грошових коштів;
- цінні папери, як правило, оцінюються в розмірі фактичних витрат для інвестора (витрат на купівлю цінних паперів, сплати комі-

сійних винагород посередникам тощо), але, враховуючи специфіку обігу цінних паперів, їх оцінка залежить також від їх видів, терміну обігу та зміни ринкової вартості.

Оцінка інвестицій при придбанні

Основною оцінкою в організації інвестора при придбанні фінансових інвестицій та постановці їх на облік є оцінка цінних паперів за фактичною собівартістю (купівельною – ринковою вартістю цінних паперів, включаючи суми фактичних витрат підприємства на вкладення, витрати на сплату комісійних винагород посередникам тощо).

Фактичними витратами на придбання фінансових вкладень можуть бути: суми, що сплачуються згідно з договором продавцю; суми, що сплачуються спеціалізованим підприємством, іншим підприємствам і особам за інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з придбанням цінних паперів; винагороди, що сплачуються посередницьким організаціям, за участі яких придбані цінні папери; витрати на сплату відсотків за позиковими коштами, які використовуються на придбання цінних паперів; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням цінних паперів. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить від способу їх придбання.

Оцінка інвестицій на дату балансу

При складанні звітності застосовують такі методи оцінки: за справедливою вартістю, за амортизованою собівартістю і за методом участі в капіталі.

За справедливою вартістю відображаються всі інвестиції, крім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або обліковуються за методом участі в капіталі, а також інвестиції, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо (з урахуванням зменшення корисності інвестицій).

За амортизованою собівартістю відображаються інвестиції, не призначені для продажу (друга група), вони включають інвестиції в боргові цінні папери та акції.

Як правило, інвестиції в боргові цінні папери придбаються з метою одержання доходу у вигляді відсотків і утримуються підприємством до погашення (інвестиції в облигації, векселі), тому такі інвестиції оцінюються за амортизованою собівартістю.

Якщо інвестицію придбано дешевше, то вона придбана з дисконтом, а якщо покупець заплатив суму, що перевищує номінальну вартість інвестицій, то він купив її з премією.

сійних винагород посередникам тощо), але, враховуючи специфіку обігу цінних паперів, їх оцінка залежить також від їх видів, терміну обігу та зміни ринкової вартості.

Оцінка інвестицій при придбанні

Основною оцінкою в організації інвестора при придбанні фінансових інвестицій та постановці їх на облік є оцінка цінних паперів за фактичною собівартістю (купівельною – ринковою вартістю цінних паперів, включаючи суми фактичних витрат підприємства на вкладення, витрати на сплату комісійних винагород посередникам тощо).

Фактичними витратами на придбання фінансових вкладень можуть бути: суми, що сплачуються згідно з договором продавцю; суми, що сплачуються спеціалізованим підприємством, іншим підприємствам і особам за інформаційні та консультаційні послуги, пов'язані з придбанням цінних паперів; винагороди, що сплачуються посередницьким організаціям, за участі яких придбані цінні папери; витрати на сплату відсотків за позиковими коштами, які використовуються на придбання цінних паперів; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням цінних паперів. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить від способу їх придбання.

Оцінка інвестицій на дату балансу

При складанні звітності застосовують такі методи оцінки: за справедливою вартістю, за амортизованою собівартістю і за методом участі в капіталі.

За справедливою вартістю відображаються всі інвестиції, крім інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення або обліковуються за методом участі в капіталі, а також інвестиції, справедливую вартість яких достовірно визначити неможливо (з урахуванням зменшення корисності інвестицій).

За амортизованою собівартістю відображаються інвестиції, не призначені для продажу (друга група), вони включають інвестиції в боргові цінні папери та акції.

Як правило, інвестиції в боргові цінні папери придбаються з метою одержання доходу у вигляді відсотків і утримуються підприємством до погашення (інвестиції в облигації, векселі), тому такі інвестиції оцінюються за амортизованою собівартістю.

Якщо інвестицію придбано дешевше, то вона придбана з дисконтом, а якщо покупець заплатив суму, що перевищує номінальну вартість інвестицій, то він купив її з премією.

Різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій (дисконт або премія при придбанні) амортизується інвестором протягом періоду з дати придбання до дати їх погашення за методом ефективної ставки відсотка. Ефективна ставка відсотка визначається шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості погашення.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування. Цей метод застосовується для фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, якщо вони не утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати придбання і ведуть діяльність в умовах, які обмежують здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців.

При складанні звіту довгострокові фінансові вкладення в акції та інші корпоративні права оцінюються залежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування. Якщо вона становить менше ніж 25 % власного капіталу об'єкта інвестування, фінансові вкладення мають бути відображені в балансі за собівартістю або (у разі вкладення в ринкові цінні папери) за нижчою з двох оцінок – собівартістю або ринковою вартістю.

Оцінка фінансових інвестицій при вибутті

При вибутті (продажу, обміні тощо) цінних паперів можуть застосовуватися такі методи їх оцінки:

- за вартістю одиниці кожного цінного папера (або одного виду);
- за середньою вартістю;
- за вартістю перших за часом закупівель (метод ФІФО).

Як правило, метод оцінки ФІФО використовується підприємствами, що є професійними учасниками ринку цінних паперів. Поточні активи не повинні оцінюватися дорожче їхньої чистої вартості реалізації, що дорівнює сумі грошових коштів, які отримають підприємства після їх продажу, мінус витрати, необхідні для їх підготовки до продажу організації самого процесу продажу.

За кожним пакетом придбаних цінних паперів у двох примірниках складається **реєстр**, який повинен містити такі обов'язкові реквізити: найменування емітента; номінальну вартість цінного папера; купівельну вартість; номер, серію тощо; загальну кількість; дату купівлі; дату продажу. Всі цінні папери описують у книзі обліку

Різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій (дисконт або премія при придбанні) амортизується інвестором протягом періоду з дати придбання до дати їх погашення за методом ефективної ставки відсотка. Ефективна ставка відсотка визначається шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості погашення.

Метод участі в капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансова вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування. Цей метод застосовується для фінансових інвестицій в асоційовані, дочірні та спільні підприємства, якщо вони не утримуються виключно для продажу протягом дванадцяти місяців з дати придбання і ведуть діяльність в умовах, які обмежують здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує дванадцять місяців.

При складанні звіту довгострокові фінансові вкладення в акції та інші корпоративні права оцінюються залежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування. Якщо вона становить менше ніж 25 % власного капіталу об'єкта інвестування, фінансові вкладення мають бути відображені в балансі за собівартістю або (у разі вкладення в ринкові цінні папери) за нижчою з двох оцінок – собівартістю або ринковою вартістю.

Оцінка фінансових інвестицій при вибутті

При вибутті (продажу, обміні тощо) цінних паперів можуть застосовуватися такі методи їх оцінки:

- за вартістю одиниці кожного цінного папера (або одного виду);
- за середньою вартістю;
- за вартістю перших за часом закупівель (метод ФІФО).

Як правило, метод оцінки ФІФО використовується підприємствами, що є професійними учасниками ринку цінних паперів. Поточні активи не повинні оцінюватися дорожче їхньої чистої вартості реалізації, що дорівнює сумі грошових коштів, які отримають підприємства після їх продажу, мінус витрати, необхідні для їх підготовки до продажу організації самого процесу продажу.

За кожним пакетом придбаних цінних паперів у двох примірниках складається **реєстр**, який повинен містити такі обов'язкові реквізити: найменування емітента; номінальну вартість цінного папера; купівельну вартість; номер, серію тощо; загальну кількість; дату купівлі; дату продажу. Всі цінні папери описують у книзі обліку

цінних паперів, яка повинна бути зброшурована, скріплена печаткою підприємства та підписами керівника і головного бухгалтера, сторінки пронумеровані. Виправлення в книгу можна вносити лише з дозволу керівника та головного бухгалтера із зазначенням дати виправлень.

На розрахунок премії або дисконту складається довідка бухгалтерії. Коли придбані підприємством акції, облигації або інші цінні папери передаються банку на тимчасове зберігання, то в регістрах аналітичного обліку посилаються на відповідний документ, який одержано з банку.

2. Облік довгострокових фінансових інвестицій

Довгострокові фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора строком більше одного року.

Облік операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями відображається на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», який призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облигацій державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо.

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» має такі **субрахунки**:

141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»;

142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»;

143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

За **дебетом** рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відображається вартість довгострокових інвестицій, за **кредитом** їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Аналітичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном.

цінних паперів, яка повинна бути зброшурована, скріплена печаткою підприємства та підписами керівника і головного бухгалтера, сторінки пронумеровані. Виправлення в книгу можна вносити лише з дозволу керівника та головного бухгалтера із зазначенням дати виправлень.

На розрахунок премії або дисконту складається довідка бухгалтерії. Коли придбані підприємством акції, облигації або інші цінні папери передаються банку на тимчасове зберігання, то в регістрах аналітичного обліку посилаються на відповідний документ, який одержано з банку.

2. Облік довгострокових фінансових інвестицій

Довгострокові фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора строком більше одного року.

Облік операцій з довгостроковими фінансовими інвестиціями відображається на рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», який призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облигацій державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо.

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» має такі **субрахунки**:

141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»;

142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»;

143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

За **дебетом** рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відображається вартість довгострокових інвестицій, за **кредитом** їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Аналітичний облік за рахунком 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном.

При придбанні, перепродажу цінних паперів з каси або поточного рахунку підставою для здійснення записів у бухгалтерському обліку є ПКО чи виписка банку.

Сплата за придбані акції може проводитися не тільки шляхом перерахування грошових коштів, а й матеріальними цінностями, нематеріальними активами, основними засобами, що повинно бути обумовлено в договорі. Підставою для здійснення відповідних записів є документи, які підтверджують факт передачі об'єктів інвестором (акт приймання-передачі основних засобів, накладна на відпуск матеріалів на сторону тощо).

Підставою для оприбуткування депозитних сертифікатів і отримання відсотків є виписка банку з рахунків у банку з доданням віправданих документів.

Синтетичний облік довгострокових фінансових інвестицій ведуть у **Журналі 4**, а **аналітичний облік у відомості 4.2** за видами цих інвестицій.

Облік інвестицій за методом участі в капіталі

Для відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із застосуванням методу участі в капіталі, призначено спеціальні рахунки (субрахунки), а саме:

141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі»;

72 «Дохід від участі в капіталі»;

96 «Втрати від участі в капіталі»;

42 «Додатковий капітал».

Субрахунок 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери (статутний капітал) підприємств - пов'язаних осіб, створених на території країни та за кордоном.

На рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі» необхідно узагальнювати інформацію про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок отриманих інвестованими підприємствами прибутків.

На рахунку 42 «Додатковий капітал» відображається інформація про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування завдяки збільшенню інвестованим підприємством свого додаткового капіталу.

При придбанні, перепродажу цінних паперів з каси або поточного рахунку підставою для здійснення записів у бухгалтерському обліку є ПКО чи виписка банку.

Сплата за придбані акції може проводитися не тільки шляхом перерахування грошових коштів, а й матеріальними цінностями, нематеріальними активами, основними засобами, що повинно бути обумовлено в договорі. Підставою для здійснення відповідних записів є документи, які підтверджують факт передачі об'єктів інвестором (акт приймання-передачі основних засобів, накладна на відпуск матеріалів на сторону тощо).

Підставою для оприбуткування депозитних сертифікатів і отримання відсотків є виписка банку з рахунків у банку з доданням віправданих документів.

Синтетичний облік довгострокових фінансових інвестицій ведуть у **Журналі 4**, а **аналітичний облік у відомості 4.2** за видами цих інвестицій.

Облік інвестицій за методом участі в капіталі

Для відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із застосуванням методу участі в капіталі, призначено спеціальні рахунки (субрахунки), а саме:

141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі»;

72 «Дохід від участі в капіталі»;

96 «Втрати від участі в капіталі»;

42 «Додатковий капітал».

Субрахунок 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери (статутний капітал) підприємств - пов'язаних осіб, створених на території країни та за кордоном.

На рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі» необхідно узагальнювати інформацію про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування внаслідок отриманих інвестованими підприємствами прибутків.

На рахунку 42 «Додатковий капітал» відображається інформація про доходи, пов'язані зі збільшенням частки інвестора в чистих активах об'єкта інвестування завдяки збільшенню інвестованим підприємством свого додаткового капіталу.

На рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі» ведуть облік втрат, пов'язаних зі зменшенням означеної частки інвестора внаслідок зазначених інвестованими підприємствами збитків або зменшення їхнього власного капіталу через інші події.

На рахунках 72 «Дохід від участі в капіталі» та 96 «Втрати від участі в капіталі» запис здійснюється за субрахунком, що відповідає статусу інвестованого підприємства: асоційоване (1), спільне (2) або дочірнє (3).

На рахунку 42 «Додатковий капітал» запис здійснюється за субрахунком, що відповідає статті додаткового капіталу інвестованого підприємства, з якої відбувалося збільшення.

Таблиця

**Основні господарські операції
з обліку інвестицій пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі**

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт
1.	Придбання контрольного (блокувального) пакета акцій за кошти, або спрямування інвестицій в спільне підприємство у грошовій формі, достатніх, щоб справляти істотний вплив на його діяльність	141	311
2.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	421
3.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	422
4.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період суми дооцінки активів, що належать об'єкту інвестування	141	423
5.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування в частині, еквівалентній вартості безоплатно отриманих необоротних активів	141	424
6.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого додаткового капіталу	141	425
7.	Витрати на оплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується придбання контрольного або блокувального пакета акцій, додаються до вартості інвестицій	141	685
8.	Частка чистого прибутку асоційованого підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	721

На рахунку 96 «Втрати від участі в капіталі» ведуть облік втрат, пов'язаних зі зменшенням означеної частки інвестора внаслідок зазначених інвестованими підприємствами збитків або зменшення їхнього власного капіталу через інші події.

На рахунках 72 «Дохід від участі в капіталі» та 96 «Втрати від участі в капіталі» запис здійснюється за субрахунком, що відповідає статусу інвестованого підприємства: асоційоване (1), спільне (2) або дочірнє (3).

На рахунку 42 «Додатковий капітал» запис здійснюється за субрахунком, що відповідає статті додаткового капіталу інвестованого підприємства, з якої відбувалося збільшення.

Таблиця

**Основні господарські операції
з обліку інвестицій пов'язаним сторонам за методом участі в капіталі**

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт
1.	Придбання контрольного (блокувального) пакета акцій за кошти, або спрямування інвестицій в спільне підприємство у грошовій формі, достатніх, щоб справляти істотний вплив на його діяльність	141	311
2.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	421
3.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого вкладеного капіталу	141	422
4.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період суми дооцінки активів, що належать об'єкту інвестування	141	423
5.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування в частині, еквівалентній вартості безоплатно отриманих необоротних активів	141	424
6.	Збільшення частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування внаслідок приросту за звітний період іншого додаткового капіталу	141	425
7.	Витрати на оплату послуг сторонніх організацій, якими супроводжується придбання контрольного або блокувального пакета акцій, додаються до вартості інвестицій	141	685
8.	Частка чистого прибутку асоційованого підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	721

9.	Частка чистого прибутку спільного підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	722
10.	Частка чистого прибутку дочірнього підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	723
11.	До наявного пакета акцій іншого підприємства придбається ще певна кількість акцій цього самого підприємства, достатня для того, щоб в сумі ці інвестиції були блокувальним пакетом. Таким чином, об'єкт інвестування перетворюється з непов'язаної сторони на пов'язану	141	143
12.	Зниження частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування настільки, що частка, яка залишилася, не являє собою контрольний (блокувальний) пакет. Таким чином, об'єкт інвестування перетворюється з пов'язаної сторони на непов'язану	143	141
13.	Нарахування доходів до отримання (наприклад, дивідендів або доходів від участі чистого прибутку об'єкта інвестування)	373	141
14.	Частка збитків, належних інвестору за звітний період, зменшує суму інвестицій у дочірнє, асоційоване або спільне підприємство	96	141

Облік фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю

Метод оцінки фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю застосовують до інвестицій, які утримують на підприємстві до їх погашення. Такі інвестиції здійснюються, як правило, способом придбання цінних паперів - облігацій, казначейських зобов'язань та ощадних сертифікатів банку. Після закінчення терміну обігу інвестору буде повернута номінальна вартість придбаного цінного папера.

Отже, амортизована вартість інвестицій - це теперішня вартість боргових цінних паперів на момент їх погашення, приведена до номіналу.

У міжнародній практиці передбачено два методи амортизації — прямолінійний та метод ефективної ставки відсотків. У нашій країні перевага віддається останньому, як більш точному й методологічно правильному.

Амортизована собівартість фінансових інвестицій (АСФІ) - собівартість фінансових інвестицій з урахуванням часткового їх списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії): $АСФІ = \text{первісна собівартість} + (-) \text{накопичена сума амортизації дисконту (премії)}$.

Таким чином, амортизована собівартість визначається способом коригування первісної вартості на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

9.	Частка чистого прибутку спільного підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	722
10.	Частка чистого прибутку дочірнього підприємства, зароблена ним у звітному періоді, збільшує вартість інвестицій	141	723
11.	До наявного пакета акцій іншого підприємства придбається ще певна кількість акцій цього самого підприємства, достатня для того, щоб в сумі ці інвестиції були блокувальним пакетом. Таким чином, об'єкт інвестування перетворюється з непов'язаної сторони на пов'язану	141	143
12.	Зниження частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування настільки, що частка, яка залишилася, не являє собою контрольний (блокувальний) пакет. Таким чином, об'єкт інвестування перетворюється з пов'язаної сторони на непов'язану	143	141
13.	Нарахування доходів до отримання (наприклад, дивідендів або доходів від участі чистого прибутку об'єкта інвестування)	373	141
14.	Частка збитків, належних інвестору за звітний період, зменшує суму інвестицій у дочірнє, асоційоване або спільне підприємство	96	141

Облік фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю

Метод оцінки фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю застосовують до інвестицій, які утримують на підприємстві до їх погашення. Такі інвестиції здійснюються, як правило, способом придбання цінних паперів - облігацій, казначейських зобов'язань та ощадних сертифікатів банку. Після закінчення терміну обігу інвестору буде повернута номінальна вартість придбаного цінного папера.

Отже, амортизована вартість інвестицій - це теперішня вартість боргових цінних паперів на момент їх погашення, приведена до номіналу.

У міжнародній практиці передбачено два методи амортизації — прямолінійний та метод ефективної ставки відсотків. У нашій країні перевага віддається останньому, як більш точному й методологічно правильному.

Амортизована собівартість фінансових інвестицій (АСФІ) - собівартість фінансових інвестицій з урахуванням часткового їх списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії): $АСФІ = \text{первісна собівартість} + (-) \text{накопичена сума амортизації дисконту (премії)}$.

Таким чином, амортизована собівартість визначається способом коригування первісної вартості на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Як зазначалося вище, дисконт (премія) виникає у разі відхилення ринкової вартості облігації від номіналу. Якщо інвестор сплачує більше номіналу, вважається, що боргові зобов'язання придбані з премією, якщо менше – з дисконтом.

Дисконт і премія амортизуються інвестором протягом періоду з дати придбання до дати погашення за методом ефективної ставки відсотка. Сума амортизації дисконту або премії нараховується одночасно з нарахуванням відсотка, що підлягає отриманню.

Нарахування й отримання відсотків за придбаними облігаціями відображається в обліку власником таким чином:

1. Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
Кт 732 «Відсотки одержані» – нарахування відсотків.
2. Дт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» – отримання відсотків.

Субрахунок 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» – це рахунок бухгалтерського обліку довгострокових позик і боргових цінних паперів підприємств, які завдяки основним (пайовим) вкладенням інвестор контролює або на діяльність яких справляє істотний вплив.

За **дебетом** субрахунку 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» відображається вартість придбаних у пов'язаних осіб довгострокових облігацій, а також надання їм необлігаційних позик у кореспонденції з рахунками коштів або розрахунків, за **кредитом** – їх вибуття, зниження вартості чи зменшення заборгованості, в кореспонденції з рахунками розрахунків. Довгострокові фінансові інвестиції на субрахунку 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а облігації – за амортизованою собівартістю.

Субрахунок 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» – це рахунок бухгалтерського обліку довгострокових позик і боргових цінних паперів підприємств, які не є стосовно інвестора дочірніми, асоційованими або спільними. Тобто боргові цінні папери виражають позичання грошей. До них належать: комерційні (товарні) векселі, грошові й ощадні сертифікати, довгострокові та інші документально оформлені зобов'язання з терміном виконання понад один рік. Довгострокові фінансові інвестиції на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а векселі та облігації – за амортизованою собівартістю.

Як зазначалося вище, дисконт (премія) виникає у разі відхилення ринкової вартості облігації від номіналу. Якщо інвестор сплачує більше номіналу, вважається, що боргові зобов'язання придбані з премією, якщо менше – з дисконтом.

Дисконт і премія амортизуються інвестором протягом періоду з дати придбання до дати погашення за методом ефективної ставки відсотка. Сума амортизації дисконту або премії нараховується одночасно з нарахуванням відсотка, що підлягає отриманню.

Нарахування й отримання відсотків за придбаними облігаціями відображається в обліку власником таким чином:

1. Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
Кт 732 «Відсотки одержані» – нарахування відсотків.
2. Дт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»;
Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» – отримання відсотків.

Субрахунок 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» – це рахунок бухгалтерського обліку довгострокових позик і боргових цінних паперів підприємств, які завдяки основним (пайовим) вкладенням інвестор контролює або на діяльність яких справляє істотний вплив.

За **дебетом** субрахунку 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» відображається вартість придбаних у пов'язаних осіб довгострокових облігацій, а також надання їм необлігаційних позик у кореспонденції з рахунками коштів або розрахунків, за **кредитом** – їх вибуття, зниження вартості чи зменшення заборгованості, в кореспонденції з рахунками розрахунків. Довгострокові фінансові інвестиції на субрахунку 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а облігації – за амортизованою собівартістю.

Субрахунок 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» – це рахунок бухгалтерського обліку довгострокових позик і боргових цінних паперів підприємств, які не є стосовно інвестора дочірніми, асоційованими або спільними. Тобто боргові цінні папери виражають позичання грошей. До них належать: комерційні (товарні) векселі, грошові й ощадні сертифікати, довгострокові та інші документально оформлені зобов'язання з терміном виконання понад один рік. Довгострокові фінансові інвестиції на субрахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» обліковуються за собівартістю або справедливою вартістю, а векселі та облігації – за амортизованою собівартістю.

Таблиця

**Основні господарські операції з обліку інших інвестицій пов'язаним
сторонам та інвестицій непов'язаним сторонам**

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт
1.	Придбання довгострокових боргових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики	142	311
2.	Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов'язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе лише у випадках, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню	142	64
3.	Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів	142	733
4.	Погашення довгострокових облігацій або наданих позик. Проведення можливе в разі, якщо зазначені інвестиції значилися в складі довгострокових до моменту погашення	311	142
5.	Нарахування амортизації премії (на балансі утримувача облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат	952	142
6.	Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу	971	142
7.	Втрата фінансових інвестицій унаслідок надзвичайних подій	99	142
8.	Придбання довгострокових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики	143	311
9.	Отримання довгострокового кредиту або позики довгостроковими борговими цінними паперами	143	50
10.	Отримання короткострокового кредиту або позики у вигляді довгострокових боргових цінних паперів	143	60
11.	Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов'язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе у разі, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню	143	64
12.	Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів	143	733
13.	Погашення довгострокових облігацій, векселів, наданих позик і повернення коштів з депозиту	311	143

Таблиця

**Основні господарські операції з обліку інших інвестицій пов'язаним
сторонам та інвестицій непов'язаним сторонам**

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт
1.	Придбання довгострокових боргових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики	142	311
2.	Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов'язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе лише у випадках, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню	142	64
3.	Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів	142	733
4.	Погашення довгострокових облігацій або наданих позик. Проведення можливе в разі, якщо зазначені інвестиції значилися в складі довгострокових до моменту погашення	311	142
5.	Нарахування амортизації премії (на балансі утримувача облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат	952	142
6.	Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу	971	142
7.	Втрата фінансових інвестицій унаслідок надзвичайних подій	99	142
8.	Придбання довгострокових цінних паперів або надання довгострокової грошової позики за договором позики	143	311
9.	Отримання довгострокового кредиту або позики довгостроковими борговими цінними паперами	143	50
10.	Отримання короткострокового кредиту або позики у вигляді довгострокових боргових цінних паперів	143	60
11.	Включення до первісної вартості фінансових інвестицій податків або обов'язкових платежів, обкладенням якими супроводжується придбання цінних паперів або укладення договорів позики. Проведення можливе у разі, коли ці податки та платежі не підлягають відшкодуванню	143	64
12.	Нарахування амортизації дисконту (на балансі утримувача облігацій), зарахування збільшеної таким чином вартості цінних паперів до складу фінансових доходів	143	733
13.	Погашення довгострокових облігацій, векселів, наданих позик і повернення коштів з депозиту	311	143

14.	Нарахування амортизації премії (на балансі власника облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат	952	143
15.	Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу	971	143
16.	Втрата фінансових інвестицій унаслідок надзвичайних подій	99	143

Тести до теми 4

1. Якщо придбання фінансових інвестицій здійснюється шляхом обміну на інші активи, то їх собівартість визначається за:

- а) справедливою вартістю цих активів;
- б) залишковою вартістю цих активів;
- в) первісною вартістю цих активів;
- г) немає правильної відповіді.

2. Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються на дату балансу за:

- а) собівартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) залишковою вартістю;
- г) собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій.

3. Фінансові інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату балансу за:

- а) собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій;
- б) собівартістю;
- в) справедливою вартістю;
- г) амортизованою собівартістю.

4. Амортизована собівартість інвестицій визначається як різниця між:

- а) сумою амортизації премії за звітний період і вартістю інвестицій на попередню дату;
- б) вартістю інвестицій за звітний період і сумою амортизації на попередню дату;
- в) вартістю інвестицій на попередню дату і сумою амортизації за звітний період;
- г) немає правильної відповіді.

5. Сума амортизації дисконту визначається як:

- а) різниця між вартістю інвестицій на попередню дату і сумою амортизації премії за звітний період;
- б) різниця між номінальною сумою відсотка і сумою відсотка за ефективною ставкою;

14.	Нарахування амортизації премії (на балансі власника облігацій), зарахування суми зниження вартості цінних паперів до складу фінансових витрат	952	143
15.	Списання довгострокових цінних паперів, а також інших довгострокових вкладень (крім позик) унаслідок їх продажу	971	143
16.	Втрата фінансових інвестицій унаслідок надзвичайних подій	99	143

Тести до теми 4

1. Якщо придбання фінансових інвестицій здійснюється шляхом обміну на інші активи, то їх собівартість визначається за:

- а) справедливою вартістю цих активів;
- б) залишковою вартістю цих активів;
- в) первісною вартістю цих активів;
- г) немає правильної відповіді.

2. Фінансові інвестиції, справедливу вартість яких достовірно визначити неможливо, відображаються на дату балансу за:

- а) собівартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) залишковою вартістю;
- г) собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій.

3. Фінансові інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату балансу за:

- а) собівартістю з урахуванням зменшення корисності інвестицій;
- б) собівартістю;
- в) справедливою вартістю;
- г) амортизованою собівартістю.

4. Амортизована собівартість інвестицій визначається як різниця між:

- а) сумою амортизації премії за звітний період і вартістю інвестицій на попередню дату;
- б) вартістю інвестицій за звітний період і сумою амортизації на попередню дату;
- в) вартістю інвестицій на попередню дату і сумою амортизації за звітний період;
- г) немає правильної відповіді.

5. Сума амортизації дисконту визначається як:

- а) різниця між вартістю інвестицій на попередню дату і сумою амортизації премії за звітний період;
- б) різниця між номінальною сумою відсотка і сумою відсотка за ефективною ставкою;

в) добуток вартості інвестицій на попередню дату та ефективної ставки відсотка;

г) немає правильної відповіді.

6. Собівартість фінансової інвестиції складається з:

а) ціни її придбання;

б) комерційних винагород, мита;

в) податків, зборів, обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із придбанням фінансових інвестицій;

г) усіх вищеперерахованих відповідей.

7. Витрати, які відображаються у складі інших витрат з одночасним зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій, називаються:

а) витратами від корисності фінансових інвестицій;

б) витратами від збільшення корисності фінансових інвестицій;

в) всі вищеперераховані варіанти правильні;

г) немає правильної відповіді.

8. Різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій амортизується інвестором протягом періоду:

а) з дати придбання;

б) з дати придбання до погашення за методом ефективної ставки відсотка;

в) з дати погашення;

г) немає правильної відповіді.

9. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначаються:

а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) П(С)БО 10;

в) П(С)БО 12;

г) П(С)БО 11.

10. Господарську операцію, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно, називають:

а) інвестицією;

б) вкладеннями;

в) капітальними вкладеннями;

г) фінансовими інвестиціями.

11. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (процентів, дивідендів), зростання вартості капіталу або інше для інвестора»:

в) добуток вартості інвестицій на попередню дату та ефективної ставки відсотка;

г) немає правильної відповіді.

6. Собівартість фінансової інвестиції складається з:

а) ціни її придбання;

б) комерційних винагород, мита;

в) податків, зборів, обов'язкових платежів та інших витрат, безпосередньо пов'язаних із придбанням фінансових інвестицій;

г) усіх вищеперерахованих відповідей.

7. Витрати, які відображаються у складі інших витрат з одночасним зменшенням балансової вартості фінансових інвестицій, називаються:

а) витратами від корисності фінансових інвестицій;

б) витратами від збільшення корисності фінансових інвестицій;

в) всі вищеперераховані варіанти правильні;

г) немає правильної відповіді.

8. Різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій амортизується інвестором протягом періоду:

а) з дати придбання;

б) з дати придбання до погашення за методом ефективної ставки відсотка;

в) з дати погашення;

г) немає правильної відповіді.

9. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інвестиції та її розкриття у фінансовій звітності визначаються:

а) Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»;

б) П(С)БО 10;

в) П(С)БО 12;

г) П(С)БО 11.

10. Господарську операцію, яка передбачає придбання основних фондів, нематеріальних активів корпоративних прав та цінних паперів в обмін на кошти або майно, називають:

а) інвестицією;

б) вкладеннями;

в) капітальними вкладеннями;

г) фінансовими інвестиціями.

11. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (процентів, дивідендів), зростання вартості капіталу або інше для інвестора»:

- а) запаси;
- б) фінансові інвестиції;
- в) основні засоби;
- г) дебіторська заборгованість.

12. Фінансові інвестиції включають:

- а) вкладання до статутного капіталу інших підприємств;
- б) придбання цінних паперів;
- в) надання позик іншим фізичним та юридичним особам та переведення грошових коштів на депозит;
- г) усі наведені варіанти правильні.

13. За терміном інвестиції поділяються на:

- а) середньострокові та довгострокові;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) до року і більше року;
- г) короткострокові і середньострокові.

14. Господарську операцію, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу, отриманого від інвестиційних операцій, називають:

- а) фінансуванню;
- б) реінвестицією;
- в) інвестицією;
- г) позикою.

15. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою»:

- а) портфельна інвестиція;
- б) капітальна інвестиція;
- в) реінвестиція;
- г) пряма інвестиція.

16. Господарську операцію, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку, називають:

- а) прямою інвестицією;
- б) реінвестицією;
- в) портфельною інвестицією;
- г) короткостроковою інвестицією.

17. Стандартний документ, що засвідчує право т/чи зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому, називають:

- а) запаси;
- б) фінансові інвестиції;
- в) основні засоби;
- г) дебіторська заборгованість.

12. Фінансові інвестиції включають:

- а) вкладання до статутного капіталу інших підприємств;
- б) придбання цінних паперів;
- в) надання позик іншим фізичним та юридичним особам та переведення грошових коштів на депозит;
- г) усі наведені варіанти правильні.

13. За терміном інвестиції поділяються на:

- а) середньострокові та довгострокові;
- б) короткострокові та довгострокові;
- в) до року і більше року;
- г) короткострокові і середньострокові.

14. Господарську операцію, яка передбачає здійснення капітальних або фінансових інвестицій за рахунок доходу, отриманого від інвестиційних операцій, називають:

- а) фінансуванню;
- б) реінвестицією;
- в) інвестицією;
- г) позикою.

15. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – господарська операція, яка передбачає внесення коштів або майна до статутного фонду юридичної особи в обмін на корпоративні права, емітовані такою юридичною особою»:

- а) портфельна інвестиція;
- б) капітальна інвестиція;
- в) реінвестиція;
- г) пряма інвестиція.

16. Господарську операцію, яка передбачає придбання цінних паперів, деривативів та інших фінансових активів за кошти на фондовому ринку, називають:

- а) прямою інвестицією;
- б) реінвестицією;
- в) портфельною інвестицією;
- г) короткостроковою інвестицією.

17. Стандартний документ, що засвідчує право т/чи зобов'язання придбати або продати цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах у майбутньому, називають:

- а) інвестицією;
- б) цінним папером;
- в) деривативом;
- г) опціоном.

18. При придбанні фінансові інвестиції відображаються в обліку за:

- а) емісійною вартістю;
- б) амортизаційною вартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) номінальною вартістю.

19. При вибутті цінні папери оцінюються за методами:

- а) ідентифікованої собівартості;
- б) фіфо;
- в) середньозваженої собівартості;
- г) усі варіанти правильні.

20. Види цінних паперів:

- а) акції і облігації;
- б) казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати;
- в) акції, облігації, векселі, чеки;
- г) акції, облігації, казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати.

21. Види оцінки цінних паперів:

- а) номінальна, емісійна та ринкова;
- б) ліквідаційна та викупна;
- в) балансова та облікова;
- г) усі наведені варіанти правильні.

22. Облік наявності та руху довгострокових фінансових інвестицій у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств тощо ведеться на рахунку:

- а) 33;
- в) 35;
- в) 46;
- г) 14.

23 Аналітичний облік по рахунку 14 ведеться:

- а) за валютою розрахунків;
- б) за видами фінансових інвестицій та об'єктами інвестування;
- в) за видами цінних паперів;
- г) за видами діяльності.

24. Безстроковий цінний папір, що засвідчує внесок до статутного капіталу акціонерного товариства і дає право на отримання частини до-

- а) інвестицією;
- б) цінним папером;
- в) деривативом;
- г) опціоном.

18. При придбанні фінансові інвестиції відображаються в обліку за:

- а) емісійною вартістю;
- б) амортизаційною вартістю;
- в) фактичною собівартістю;
- г) номінальною вартістю.

19. При вибутті цінні папери оцінюються за методами:

- а) ідентифікованої собівартості;
- б) фіфо;
- в) середньозваженої собівартості;
- г) усі варіанти правильні.

20. Види цінних паперів:

- а) акції і облігації;
- б) казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати;
- в) акції, облігації, векселі, чеки;
- г) акції, облігації, казначейські зобов'язання та депозитні сертифікати.

21. Види оцінки цінних паперів:

- а) номінальна, емісійна та ринкова;
- б) ліквідаційна та викупна;
- в) балансова та облікова;
- г) усі наведені варіанти правильні.

22. Облік наявності та руху довгострокових фінансових інвестицій у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств тощо ведеться на рахунку:

- а) 33;
- в) 35;
- в) 46;
- г) 14.

23 Аналітичний облік по рахунку 14 ведеться:

- а) за валютою розрахунків;
- б) за видами фінансових інвестицій та об'єктами інвестування;
- в) за видами цінних паперів;
- г) за видами діяльності.

24. Безстроковий цінний папір, що засвідчує внесок до статутного капіталу акціонерного товариства і дає право на отримання частини до-

ходу акціонерного товариства у вигляді дивідендів, а також на участь в управлінні товариством, — це:

- а) облігація;
- б) акція;
- в) казначейське зобов'язання;
- г) чек.

25. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цінних паперів у передбачений в ньому термін, з виплатою фіксованого проценту, якщо інше не передбачено умовами випуску»:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

26. Види облігацій:

- а) іменні та на пред'явника, облігації, що вільно конвертуються і з обмеженим обігом;
- б) процентні та безпроцентні;
- в) облігації з купонною ставкою, з плаваючою купонною ставкою та безкупонні;
- г) усі наведені варіанти правильні.

27. Вид цінних паперів на пред'явника, що засвідчує несення її власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу, називають:

- а) облігацією;
- б) акцією;
- в) казначейським зобов'язанням;
- г) чеком.

28. Свідоцтво банку про терміновий процентний внесок, що засвідчує право власника на одержання після встановленого терміну суми внеску і проценту по ньому, це:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

29. Пов'язана особа — це особа:

- а) юридична особа, яка здійснює контроль над платником податку, або контролюється таким платником податку, або перебуває під спільним контролем з таким платником податку;

ходу акціонерного товариства у вигляді дивідендів, а також на участь в управлінні товариством, — це:

- а) облігація;
- б) акція;
- в) казначейське зобов'язання;
- г) чек.

25. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — цінний папір, що засвідчує внесення його власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цінних паперів у передбачений в ньому термін, з виплатою фіксованого проценту, якщо інше не передбачено умовами випуску»:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

26. Види облігацій:

- а) іменні та на пред'явника, облігації, що вільно конвертуються і з обмеженим обігом;
- б) процентні та безпроцентні;
- в) облігації з купонною ставкою, з плаваючою купонною ставкою та безкупонні;
- г) усі наведені варіанти правильні.

27. Вид цінних паперів на пред'явника, що засвідчує несення її власниками грошових коштів до бюджету і дають право на отримання фінансового доходу, називають:

- а) облігацією;
- б) акцією;
- в) казначейським зобов'язанням;
- г) чеком.

28. Свідоцтво банку про терміновий процентний внесок, що засвідчує право власника на одержання після встановленого терміну суми внеску і проценту по ньому, це:

- а) акція;
- б) облігація;
- в) депозитний сертифікат;
- г) казначейське зобов'язання.

29. Пов'язана особа — це особа:

- а) юридична особа, яка здійснює контроль над платником податку, або контролюється таким платником податку, або перебуває під спільним контролем з таким платником податку;

б) фізична особа або члени сім'ї фізичної особи, яка здійснює контроль над платником податку;

в) посадова особа платника податку, уповноважена здійснювати від імені платника податку юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення правових відносин, а також члени її сім'ї;

г) усі наведені варіанти правильні.

30. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить:

а) від способу оцінки;

б) способу придбання;

в) іншого способу;

г) комісійної винагороди.

31 За формою вкладень довгострокові інвестиції поділяються:

а) на довгострокові;

б) позикові;

в) поточні;

г) пайові.

32. Який номер має Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Фінансові інвестиції»:

а) П(С)БО 11;

б) П(С)БО 10;

в) П(С)БО 14;

г) П(С)БО 12.

33. Собівартість фінансових інвестицій з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії), — це:

а) ринкова вартість;

б) амортизована собівартість;

в) справедлива вартість;

г) первісна вартість.

34. Довгострокові фінансові інвестиції в балансі входять до розділу:

а) оборотні активи;

б) необоротні активи;

в) витрати майбутніх періодів;

г) довгострокові зобов'язання.

35. Активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, — це:

а) необоротні активи;

б) нематеріальні активи;

б) фізична особа або члени сім'ї фізичної особи, яка здійснює контроль над платником податку;

в) посадова особа платника податку, уповноважена здійснювати від імені платника податку юридичні дії, спрямовані на встановлення, зміну або зупинення правових відносин, а також члени її сім'ї;

г) усі наведені варіанти правильні.

30. Формування первісної вартості фінансових інвестицій залежить:

а) від способу оцінки;

б) способу придбання;

в) іншого способу;

г) комісійної винагороди.

31 За формою вкладень довгострокові інвестиції поділяються:

а) на довгострокові;

б) позикові;

в) поточні;

г) пайові.

32. Який номер має Положення (стандарт) бухгалтерського обліку «Фінансові інвестиції»:

а) П(С)БО 11;

б) П(С)БО 10;

в) П(С)БО 14;

г) П(С)БО 12.

33. Собівартість фінансових інвестицій з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії), — це:

а) ринкова вартість;

б) амортизована собівартість;

в) справедлива вартість;

г) первісна вартість.

34. Довгострокові фінансові інвестиції в балансі входять до розділу:

а) оборотні активи;

б) необоротні активи;

в) витрати майбутніх періодів;

г) довгострокові зобов'язання.

35. Активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку, — це:

а) необоротні активи;

б) нематеріальні активи;

- в) оборотні активи;
- г) фінансові інвестиції.

36. Фінансові інвестиції класифікують за ознаками на:

- а) довгострокові;
- б) короткострокові;
- в) поточні;
- г) немає правильної відповіді.

37. Виберіть визначення, які стосуються довгострокових фінансових інвестицій (пайових):

- а) приносять дохід у вигляді відсотків;
- б) приносять дохід у вигляді дивідендів;
- в) утримуються інвестором до строку погашення;
- г) не мають встановленого строку обігу.

38. Залежно від чого ведеться бухгалтерський облік фінансових інвестицій?

- а) змісту операцій;
- б) методу;
- в) місця надходження фінансових інвестицій;
- г) ознак.

39. Основною оцінкою в організації інвестора при придбанні фінансових інвестицій та постановці на облік є оцінка цінних паперів:

- а) за ринковою вартістю;
- б) фактичною собівартістю;
- в) первісною вартістю;
- г) справедливою вартістю.

40. За дебетом рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відображають:

- а) їх вибуття;
- б) вартість;
- в) собівартість;
- г) одержання дивідендів від об'єкта інвестування.

41. Якими записами оприбутковуються надлишки фінансових інвестицій:

- а) Дт 14 Кт 46;
- б) Дт 975 Кт 14;
- в) Дт 14 Кт 421;
- г) Дт 14 Кт 35.

42. В якому журналі відображаються операції обліку фінансових інвестицій:

- а) № 1;

- в) оборотні активи;
- г) фінансові інвестиції.

36. Фінансові інвестиції класифікують за ознаками на:

- а) довгострокові;
- б) короткострокові;
- в) поточні;
- г) немає правильної відповіді.

37. Виберіть визначення, які стосуються довгострокових фінансових інвестицій (пайових):

- а) приносять дохід у вигляді відсотків;
- б) приносять дохід у вигляді дивідендів;
- в) утримуються інвестором до строку погашення;
- г) не мають встановленого строку обігу.

38. Залежно від чого ведеться бухгалтерський облік фінансових інвестицій?

- а) змісту операцій;
- б) методу;
- в) місця надходження фінансових інвестицій;
- г) ознак.

39. Основною оцінкою в організації інвестора при придбанні фінансових інвестицій та постановці на облік є оцінка цінних паперів:

- а) за ринковою вартістю;
- б) фактичною собівартістю;
- в) первісною вартістю;
- г) справедливою вартістю.

40. За дебетом рахунку 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» відображають:

- а) їх вибуття;
- б) вартість;
- в) собівартість;
- г) одержання дивідендів від об'єкта інвестування.

41. Якими записами оприбутковуються надлишки фінансових інвестицій:

- а) Дт 14 Кт 46;
- б) Дт 975 Кт 14;
- в) Дт 14 Кт 421;
- г) Дт 14 Кт 35.

42. В якому журналі відображаються операції обліку фінансових інвестицій:

- а) № 1;

- б) № 7;
- в) № 4;
- г) № 2.

43. Ефективна ставка відсотка визначається:

- а) шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту на середню величину собівартості інвестиції та вартості погашення;
- б) як різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій;
- в) шляхом множення суми річного відсотка та дисконту на середню величину собівартості інвестиції та вартості погашення;
- г) як добуток між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій.

44. При складанні звіту довгострокові фінансові інвестиції в акції оцінюють:

- а) якщо частка інвестора становить більше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування;
- б) залежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування;
- в) незалежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування;
- г) якщо частка інвестора становить менше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування.

45. Який документ складається для кожного пакета придбаних цінних паперів?

- а) реєстр;
- б) звіт;
- в) план;
- г) опис.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «номінальна вартість»?
2. Що таке емісійна вартість?
3. Що таке курсова (ринкова) вартість?
4. Перерахуйте умови, за яких фінансові інвестиції визнаються активом.
5. Як оцінюються інвестиції при придбанні?
6. Як оцінюються інвестиції на дату балансу?
7. У чому сутність методу участі в капіталі?
8. Які методи оцінки цінних паперів використовують при їх вибутті (продажу, обміну)?

- б) № 7;
- в) № 4;
- г) № 2.

43. Ефективна ставка відсотка визначається:

- а) шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту на середню величину собівартості інвестиції та вартості погашення;
- б) як різниця між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій;
- в) шляхом множення суми річного відсотка та дисконту на середню величину собівартості інвестиції та вартості погашення;
- г) як добуток між собівартістю та вартістю погашення фінансових інвестицій.

44. При складанні звіту довгострокові фінансові інвестиції в акції оцінюють:

- а) якщо частка інвестора становить більше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування;
- б) залежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування;
- в) незалежно від частки інвестора в капіталі об'єкта інвестування;
- г) якщо частка інвестора становить менше 25 % власного капіталу об'єкта інвестування.

45. Який документ складається для кожного пакета придбаних цінних паперів?

- а) реєстр;
- б) звіт;
- в) план;
- г) опис.

Контрольні питання

1. Дайте визначення поняття «номінальна вартість»?
2. Що таке емісійна вартість?
3. Що таке курсова (ринкова) вартість?
4. Перерахуйте умови, за яких фінансові інвестиції визнаються активом.
5. Як оцінюються інвестиції при придбанні?
6. Як оцінюються інвестиції на дату балансу?
7. У чому сутність методу участі в капіталі?
8. Які методи оцінки цінних паперів використовують при їх вибутті (продажу, обміну)?

9. Назвіть методи оцінки цінних паперів, які застосовуються при складанні звітності?
10. За якими видами вкладень ведеться аналітичний облік фінансових інвестицій?
11. На підставі якого договору проводиться в обліку оприбуткування фінансових інвестицій, отриманих у результаті внеску засновників до статутного капіталу?
12. Від чого залежить облік переоцінки фінансових інвестицій?
13. Назвіть основні вимоги, які встановлюються при інвентаризації цінних паперів.
14. Розкрийте суть методу оцінки фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю.

Навчальні завдання

Завдання 1

Підприємство М 02.01.2015 р. придбало пакет акцій підприємства Д (60 %) за 1 200 000 грн. Протягом року підприємство Д отримало 600 000 грн чистого прибутку та виплатило 100 000 грн дивідендів. Збільшення додаткового капіталу дочірнього підприємства за рік – 25 000 грн.

Завдання 2

Сума контрольного пакета – 300 000 грн, що становить 60-відсоткову частку в капіталі дочірнього підприємства. Витрати, пов'язані з придбанням пакета, становили 8 000 грн.

За минулий після придбання акцій період прибуток дочірнього підприємства становив 100 000 грн. Крім того, його додатковий капітал за рахунок переоцінки основних засобів за період зріс на 11 667 грн, що на частку 60 % становитиме 7 000 грн.

З отриманого прибутку дочірньому підприємству на виплату дивідендів за привілейованими акціями (які не належать материнській) має бути виділено 12 000 грн.

Частка материнського підприємства в прибутку становила:

$$(100,0 - 12,0) \times 60 \% = 52,8 \text{ тис. грн.}$$

Частка материнського підприємства в дивідендах становила 3 500 грн.

На базі цих даних відображено облік інвестицій за методом участі в капіталі.

9. Назвіть методи оцінки цінних паперів, які застосовуються при складанні звітності?
10. За якими видами вкладень ведеться аналітичний облік фінансових інвестицій?
11. На підставі якого договору проводиться в обліку оприбуткування фінансових інвестицій, отриманих у результаті внеску засновників до статутного капіталу?
12. Від чого залежить облік переоцінки фінансових інвестицій?
13. Назвіть основні вимоги, які встановлюються при інвентаризації цінних паперів.
14. Розкрийте суть методу оцінки фінансових інвестицій за амортизованою собівартістю.

Навчальні завдання

Завдання 1

Підприємство М 02.01.2015 р. придбало пакет акцій підприємства Д (60 %) за 1 200 000 грн. Протягом року підприємство Д отримало 600 000 грн чистого прибутку та виплатило 100 000 грн дивідендів. Збільшення додаткового капіталу дочірнього підприємства за рік – 25 000 грн.

Завдання 2

Сума контрольного пакета – 300 000 грн, що становить 60-відсоткову частку в капіталі дочірнього підприємства. Витрати, пов'язані з придбанням пакета, становили 8 000 грн.

За минулий після придбання акцій період прибуток дочірнього підприємства становив 100 000 грн. Крім того, його додатковий капітал за рахунок переоцінки основних засобів за період зріс на 11 667 грн, що на частку 60 % становитиме 7 000 грн.

З отриманого прибутку дочірньому підприємству на виплату дивідендів за привілейованими акціями (які не належать материнській) має бути виділено 12 000 грн.

Частка материнського підприємства в прибутку становила:

$$(100,0 - 12,0) \times 60 \% = 52,8 \text{ тис. грн.}$$

Частка материнського підприємства в дивідендах становила 3 500 грн.

На базі цих даних відображено облік інвестицій за методом участі в капіталі.

Таблиця

№	Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума
На дату придбання пакета акцій				
1	Придбано контрольний пакет акцій	141	311	300 000
2	Нараховані витрати, пов'язані з придбанням пакета акцій	141	685	8 000
На дату закінчення звітного періоду				
3	Зарахована частка в чистому прибутку дочірнього підприємства	141	723	52 800
4	Нарахована частка в прирості додаткового капіталу дочірнього підприємства	141	423	7 000
5	Нараховані дивіденди до отримання	373	141	3 500
6	Інвестиційний дохід, визнаний доходом звітного періоду	723	792	56 300

Завдання 3

Облігації придбано з дисконтом. Підприємство А 01 січня 2015 р. придбало облігації підприємства Б. Номінальна вартість придбаних 01 січня 2015 р. облігацій становить 3 000 грн, ціна придбання – 2 760 грн. Процентна ставка за облігаціями – 5 % річних. Термін погашення облігацій настає через чотири роки. У даному випадку фінансові інвестиції здійснено з метою їх утримання до погашення.

Завдання 4

01 січня 2015 року підприємство А придбало облігації іншого підприємства Б. При цьому номінальна вартість придбаних облігацій становить 3 000 грн, ціна їх придбання 3 240 грн.

Процентна ставка за облігаціями – 5 % річних. Термін погашення облігацій настає через три роки. У даному випадку інвестиції здійснено з метою їх утримання до погашення. Облігації придбані з премією.

Таблиця

№	Зміст операцій	Дебет	Кредит	Сума
На дату придбання пакета акцій				
1	Придбано контрольний пакет акцій	141	311	300 000
2	Нараховані витрати, пов'язані з придбанням пакета акцій	141	685	8 000
На дату закінчення звітного періоду				
3	Зарахована частка в чистому прибутку дочірнього підприємства	141	723	52 800
4	Нарахована частка в прирості додаткового капіталу дочірнього підприємства	141	423	7 000
5	Нараховані дивіденди до отримання	373	141	3 500
6	Інвестиційний дохід, визнаний доходом звітного періоду	723	792	56 300

Завдання 3

Облігації придбано з дисконтом. Підприємство А 01 січня 2015 р. придбало облігації підприємства Б. Номінальна вартість придбаних 01 січня 2015 р. облігацій становить 3 000 грн, ціна придбання – 2 760 грн. Процентна ставка за облігаціями – 5 % річних. Термін погашення облігацій настає через чотири роки. У даному випадку фінансові інвестиції здійснено з метою їх утримання до погашення.

Завдання 4

01 січня 2015 року підприємство А придбало облігації іншого підприємства Б. При цьому номінальна вартість придбаних облігацій становить 3 000 грн, ціна їх придбання 3 240 грн.

Процентна ставка за облігаціями – 5 % річних. Термін погашення облігацій настає через три роки. У даному випадку інвестиції здійснено з метою їх утримання до погашення. Облігації придбані з премією.

Таблиця

Відображення в обліку облігацій, придбаних з дисконтом

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт	Сума
1.	01.01.15 – купівля облігацій з дисконтом	142 (143)	311	2 760
	Після закінчення першого року:			
2.	31.12.15 – нараховано амортизацію дисконту за перший рік	142(143)	733	51,25
3.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за перший рік	373	732	150
4.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення другого року:			
5.	31.12.16 – нараховано амортизацію дисконту за другий рік	142 (143)	733	54,99
6.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за другий рік	373	732	150
7.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення третього року:			
8.	31.12.17 – нараховано амортизацію дисконту за третій рік	142 (143)	733	58,99
9.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за третій рік	373	372	150
10.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення четвертого року:			
11.	31.12.18 – нараховано амортизацію дисконту за четвертий рік	142 (143)	733	74,77
12.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за четвертий рік	373	732	150
13.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
14.	Погашено облігації (повернення номінальної суми облігацій)	311	142 (143)	2760

Література до теми: [4, 12, 14, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 36, 38, 48, 60, 66, 80].

Таблиця

Відображення в обліку облігацій, придбаних з дисконтом

№ з/п	Зміст операцій	Дт	Кт	Сума
1.	01.01.15 – купівля облігацій з дисконтом	142 (143)	311	2 760
	Після закінчення першого року:			
2.	31.12.15 – нараховано амортизацію дисконту за перший рік	142(143)	733	51,25
3.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за перший рік	373	732	150
4.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення другого року:			
5.	31.12.16 – нараховано амортизацію дисконту за другий рік	142 (143)	733	54,99
6.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за другий рік	373	732	150
7.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення третього року:			
8.	31.12.17 – нараховано амортизацію дисконту за третій рік	142 (143)	733	58,99
9.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за третій рік	373	372	150
10.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
	Після закінчення четвертого року:			
11.	31.12.18 – нараховано амортизацію дисконту за четвертий рік	142 (143)	733	74,77
12.	Нараховано відсотки за облігаціями до отримання за четвертий рік	373	732	150
13.	Отримано відсотки за облігаціями	311	373	150
14.	Погашено облігації (повернення номінальної суми облігацій)	311	142 (143)	2760

Література до теми: [4, 12, 14, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 36, 38, 48, 60, 66, 80].

Тема 5. ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

План

1. Визнання довгострокової дебіторської заборгованості.
2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги.
3. Облік резерву сумнівних боргів.
4. Облік операцій із короткостроковими векселями одержаними.
5. Облік іншої поточної (нетоварної) дебіторської заборгованості.

1. Визнання довгострокової дебіторської заборгованості

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Дебіторська заборгованість — це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визнається активом, якщо існує імовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена (майбутня економічна вигода — це потенціал, який може сприяти надходженню, прямо або непрямо, грошових коштів або їх еквівалентів на підприємство).

Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, повинна визнаватися поточною і відображатися на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

Достовірна оцінка довгострокової дебіторської заборгованості має суттєвий вплив на правильне відображення інформації в облікових регістрах і звітності. Важливу роль при цьому відіграє принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку таких методів оцінки дебіторської заборгованості, які будуть запобігати завищенню оцінки активів. П(С)БО 10 визначає методи оцінки дебіторської заборгованості при зарахуванні її на баланс, на дату складання звітності та при списанні з балансу як безнадійної.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається в балансі за її теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Тема 5. ОБЛІК ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

План

1. Визнання довгострокової дебіторської заборгованості.
2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги.
3. Облік резерву сумнівних боргів.
4. Облік операцій із короткостроковими векселями одержаними.
5. Облік іншої поточної (нетоварної) дебіторської заборгованості.

1. Визнання довгострокової дебіторської заборгованості

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансових звітах визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість».

Дебіторська заборгованість — це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» визнається активом, якщо існує імовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод і її сума може бути достовірно визначена (майбутня економічна вигода — це потенціал, який може сприяти надходженню, прямо або непрямо, грошових коштів або їх еквівалентів на підприємство).

Частина довгострокової дебіторської заборгованості, яка підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, повинна визнаватися поточною і відображатися на ту саму дату в складі поточної дебіторської заборгованості.

Достовірна оцінка довгострокової дебіторської заборгованості має суттєвий вплив на правильне відображення інформації в облікових регістрах і звітності. Важливу роль при цьому відіграє принцип обачності, який передбачає застосування в бухгалтерському обліку таких методів оцінки дебіторської заборгованості, які будуть запобігати завищенню оцінки активів. П(С)БО 10 визначає методи оцінки дебіторської заборгованості при зарахуванні її на баланс, на дату складання звітності та при списанні з балансу як безнадійної.

Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається в балансі за її теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від виду заборгованості та умов її погашення.

Теперішня вартість — це грошова вартість майбутніх доходів на сьогодні. Розрахунок теперішньої вартості здійснюється за допомогою дисконтування, довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється за дисконтованою вартістю майбутніх платежів, які очікуються для погашення цієї заборгованості.

Виділяють такі види довгострокової дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду;

- довгострокові векселі одержані;

- інша довгострокова дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду — це сума мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню.

Заборгованість за фінансовою орендою відображається в балансі орендодавця в сумі чистих інвестицій в оренду.

Для обліку довгострокової дебіторської заборгованості Планом рахунків передбачений **рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»**.

Даний рахунок має такі **субрахунки**:

181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду», на якому відображаються чисті інвестиції орендодавця у фінансову оренду, визначені згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»;

182 «Довгострокові векселі одержані» — призначений для обліку векселів, одержаних у забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості. За дебетом субрахунку відображається отримання векселя, за кредитом — отримання коштів у погашення векселя, погашення отриманим векселем кредиторської заборгованості, продаж векселя третій стороні тощо.

183 «Інша дебіторська заборгованість» — призначений для обліку довгострокової дебіторської заборгованості, яка не відображається на інших субрахунках рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», зокрема розрахунки з працівниками за виданими довгостроковими позиками, інші види розрахунків.

184 «Інші необоротні активи» — призначений для обліку інших необоротних активів.

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами

Теперішня вартість — це грошова вартість майбутніх доходів на сьогодні. Розрахунок теперішньої вартості здійснюється за допомогою дисконтування, довгострокова дебіторська заборгованість оцінюється за дисконтованою вартістю майбутніх платежів, які очікуються для погашення цієї заборгованості.

Виділяють такі види довгострокової дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду;

- довгострокові векселі одержані;

- інша довгострокова дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду — це сума мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, що підлягає отриманню.

Заборгованість за фінансовою орендою відображається в балансі орендодавця в сумі чистих інвестицій в оренду.

Для обліку довгострокової дебіторської заборгованості Планом рахунків передбачений **рахунок 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи»**.

Даний рахунок має такі **субрахунки**:

181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду», на якому відображаються чисті інвестиції орендодавця у фінансову оренду, визначені згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 14 «Оренда»;

182 «Довгострокові векселі одержані» — призначений для обліку векселів, одержаних у забезпечення довгострокової дебіторської заборгованості. За дебетом субрахунку відображається отримання векселя, за кредитом — отримання коштів у погашення векселя, погашення отриманим векселем кредиторської заборгованості, продаж векселя третій стороні тощо.

183 «Інша дебіторська заборгованість» — призначений для обліку довгострокової дебіторської заборгованості, яка не відображається на інших субрахунках рахунку 18 «Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи», зокрема розрахунки з працівниками за виданими довгостроковими позиками, інші види розрахунків.

184 «Інші необоротні активи» — призначений для обліку інших необоротних активів.

Аналітичний облік довгострокової дебіторської заборгованості ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами

її виникнення й погашення. Регістром аналітичного обліку розрахунків з дебіторами є реєстр дебіторів.

Суб'єкти малого підприємництва, відображаючи в обліку довгострокову дебіторську заборгованість, повинні застосовувати рахунок 18 і його субрахунки.

2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги

Поточна дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу. Дебіторська заборгованість, що виникає в ході нормального операційного циклу, визнається поточною незалежно від строку погашення. Якщо до поточної дебіторської заборгованості підприємства відноситься дебіторська заборгованість зі строком погашення менше 12 місяців та дебіторська заборгованість зі строком погашення більше 12 місяців із дати балансу, то така інформація повинна бути розкрита у примітках до фінансової звітності.

Для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової або поточної необхідно брати до уваги строк, що залишився до погашення заборгованості від дати балансу.

Виділяють такі види поточної дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків);
- інша дебіторська заборгованість.

Оцінка поточної дебіторської заборгованості ґрунтується на первісній вартості, що залежить від виду дебіторської заборгованості та особливостей її визнання.

Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує продукцію в кредит. Така дебіторська заборгованість визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Сума доходу від реалізації товарів, робіт, послуг визнається угодою між продавцем та покупцем як справедлива вартість компенсації, яку отримали чи яка підлягає отриманню.

Основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин з покупцями і замовниками слугують первинні документи

її виникнення й погашення. Регістром аналітичного обліку розрахунків з дебіторами є реєстр дебіторів.

Суб'єкти малого підприємництва, відображаючи в обліку довгострокову дебіторську заборгованість, повинні застосовувати рахунок 18 і його субрахунки.

2. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги

Поточна дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу. Дебіторська заборгованість, що виникає в ході нормального операційного циклу, визнається поточною незалежно від строку погашення. Якщо до поточної дебіторської заборгованості підприємства відноситься дебіторська заборгованість зі строком погашення менше 12 місяців та дебіторська заборгованість зі строком погашення більше 12 місяців із дати балансу, то така інформація повинна бути розкрита у примітках до фінансової звітності.

Для віднесення дебіторської заборгованості до довгострокової або поточної необхідно брати до уваги строк, що залишився до погашення заборгованості від дати балансу.

Виділяють такі види поточної дебіторської заборгованості:

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- дебіторська заборгованість за розрахунками (з бюджетом, за виданими авансами, з нарахованих доходів, із внутрішніх розрахунків);
- інша дебіторська заборгованість.

Оцінка поточної дебіторської заборгованості ґрунтується на первісній вартості, що залежить від виду дебіторської заборгованості та особливостей її визнання.

Поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги виникає, коли підприємство реалізує продукцію в кредит. Така дебіторська заборгованість визнається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю.

Сума доходу від реалізації товарів, робіт, послуг визнається угодою між продавцем та покупцем як справедлива вартість компенсації, яку отримали чи яка підлягає отриманню.

Основними джерелами інформації для контролю розрахункових відносин з покупцями і замовниками слугують первинні документи

з обліку розрахунків:

Таблиця

Документування розрахунків з покупцями та замовниками

Розрахунки з вітчизняними покупцями	Розрахунки з іноземними покупцями
Виникнення заборгованості	
– накладні; – рахунки-фактури; – рахунки; – акт прийняття робіт, послуг; – податкові накладні; – товарно-транспортні накладні (ТМ-1); – товарні накладні	– комерційні документи (рахунки-фактури); – транспортні накладні; – платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на рахунки митних установ; – розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
Виписки банку, ПКО, векселі	Виписки банку, векселі

При здійсненні товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають договори, в яких визначають строки взаємних поставок товарів, обов'язки сторін з виконання умов договору та відповідальність сторін у випадку порушення прийнятих зобов'язань.

При відвантаженні товару (виконанні робіт, наданні послуг) за бартерним обміном в обов'язковому порядку складають рахунки-фактури, накладні, акти тощо, в яких зазначається окремим рядком сума податку на додану вартість, дата складання, найменування і адреса постачальника та покупця.

Для обліку дебіторської заборгованості покупців і замовників використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» призначений для обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги, крім заборгованості, забезпеченої векселем, а також узагальнення інформації про розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп.

За **дебетом** рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість,

з обліку розрахунків:

Таблиця

Документування розрахунків з покупцями та замовниками

Розрахунки з вітчизняними покупцями	Розрахунки з іноземними покупцями
Виникнення заборгованості	
– накладні; – рахунки-фактури; – рахунки; – акт прийняття робіт, послуг; – податкові накладні; – товарно-транспортні накладні (ТМ-1); – товарні накладні	– комерційні документи (рахунки-фактури); – транспортні накладні; – платіжні документи на перерахування сум митних платежів та інших податків на рахунки митних установ; – розрахунки бухгалтерії про наявність курсових різниць
Погашення заборгованості	
Виписки банку, ПКО, векселі	Виписки банку, векселі

При здійсненні товарообмінних (бартерних) операцій сторони укладають договори, в яких визначають строки взаємних поставок товарів, обов'язки сторін з виконання умов договору та відповідальність сторін у випадку порушення прийнятих зобов'язань.

При відвантаженні товару (виконанні робіт, наданні послуг) за бартерним обміном в обов'язковому порядку складають рахунки-фактури, накладні, акти тощо, в яких зазначається окремим рядком сума податку на додану вартість, дата складання, найменування і адреса постачальника та покупця.

Для обліку дебіторської заборгованості покупців і замовників використовується рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» призначений для обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги, крім заборгованості, забезпеченої векселем, а також узагальнення інформації про розрахунки з учасниками промислово-фінансових груп.

За **дебетом** рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відображається продажна вартість реалізованої продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг (у тому числі на виконання бартерних контрактів), яка включає податок на додану вартість,

акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації; за **кредетом** — сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків.

До рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відкриваються такі **субрахунки**:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» — для обліку розрахунків з покупцями і замовниками, що знаходяться на митній території України;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» — для обліку розрахунків з іноземними покупцями і замовниками з експортних операцій. На ньому ведеться облік сум, аналогічних тим, що обліковуються на субрахунку 361;

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» — для обліку операцій з учасниками промислово-фінансових груп.

364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням» - для обліку розрахунків за гарантійним забезпеченням, пов'язаним зі здійсненням операцій з деривативами.

На первісну вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги впливають такі події, як:

надання покупцю торговельної знижки або знижок з обсягу реалізації;

надання покупцю знижок після реалізації;

повернення продукції, товарів від покупців.

Торговельні знижки або знижки з обсягу реалізації визначаються у відсотках до базової ціни. Супровідні й платіжні документи виписуються за чистою вартістю продажу. На рахунках бухгалтерського обліку такі знижки не відображаються, а тільки зменшують первісну вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Знижки після реалізації — це знижки за дострокову оплату. Механізм надання таких знижок в Україні не відпрацьований. Повернення продукції, товарів від покупців також зменшує суму дебіторської заборгованості та суму податкових зобов'язань з ПДВ.

Бухгалтерські записи з визнання та погашення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на рахунках бухгалтерського обліку відображують таким чином:

акцизи та інші податки, збори (обов'язкові платежі), що підлягають перерахуванню до бюджетів та позабюджетних фондів і включені до вартості реалізації; за **кредетом** — сума платежів, які надійшли на рахунки підприємства в банківських установах, в касу та інші види розрахунків.

До рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» відкриваються такі **субрахунки**:

361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» — для обліку розрахунків з покупцями і замовниками, що знаходяться на митній території України;

362 «Розрахунки з іноземними покупцями» — для обліку розрахунків з іноземними покупцями і замовниками з експортних операцій. На ньому ведеться облік сум, аналогічних тим, що обліковуються на субрахунку 361;

363 «Розрахунки з учасниками ПФГ» — для обліку операцій з учасниками промислово-фінансових груп.

364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням» - для обліку розрахунків за гарантійним забезпеченням, пов'язаним зі здійсненням операцій з деривативами.

На первісну вартість дебіторської заборгованості за реалізовану продукцію, товари, роботи, послуги впливають такі події, як:

надання покупцю торговельної знижки або знижок з обсягу реалізації;

надання покупцю знижок після реалізації;

повернення продукції, товарів від покупців.

Торговельні знижки або знижки з обсягу реалізації визначаються у відсотках до базової ціни. Супровідні й платіжні документи виписуються за чистою вартістю продажу. На рахунках бухгалтерського обліку такі знижки не відображаються, а тільки зменшують первісну вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги.

Знижки після реалізації — це знижки за дострокову оплату. Механізм надання таких знижок в Україні не відпрацьований. Повернення продукції, товарів від покупців також зменшує суму дебіторської заборгованості та суму податкових зобов'язань з ПДВ.

Бухгалтерські записи з визнання та погашення дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на рахунках бухгалтерського обліку відображують таким чином:

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків з покупцями і замовниками за реалізовану прдукцію, товари, роботи, послуги

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Відображається реалізація продукції, товарів, робіт, послуг	361	701,702,703
Нараховано сума податкових зобовязань по операціях з продажу готової продукції, товарів, робіт, послуг	701,702,703,	641
Відображається списання реалізованої готової продукції, товарів, робіт, послуг	901,902,903	26,27,28,23
Відображається погашення дебіторської заборгованості грошовими коштами	311,301	361
Відображається погашення дебіторської заборгованості взаєморозрахунками	631,685	361
Відображається повернення готової продукції, товарів	704	361,301
Відображається зменшення суми податкових зобовязань по операціях з повернення готової продукції, товарів	704	641

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем і замовником, за кожним пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією. З цією метою підприємство може вести картки аналітичного обліку на кожного дебітора або накопичувальну відомість довільної форми.

Синтетичний облік ведуть у **Журналі 3**. Записи в даному журналі здійснюють на підставі даних підсумкової відомості 3.1 та первинних документів. Відомість 3.1 призначена для аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи й послуги, що відображаються на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

3. Облік резерву сумнівних боргів

Сумнівний борг — це поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Сумнівні борги завищують реальний результат від реалізації, тому згідно з принципом обачності підприємство повинне визнати

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків з покупцями і замовниками за реалізовану прдукцію, товари, роботи, послуги

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Відображається реалізація продукції, товарів, робіт, послуг	361	701,702,703
Нараховано сума податкових зобовязань по операціях з продажу готової продукції, товарів, робіт, послуг	701,702,703,	641
Відображається списання реалізованої готової продукції, товарів, робіт, послуг	901,902,903	26,27,28,23
Відображається погашення дебіторської заборгованості грошовими коштами	311,301	361
Відображається погашення дебіторської заборгованості взаєморозрахунками	631,685	361
Відображається повернення готової продукції, товарів	704	361,301
Відображається зменшення суми податкових зобовязань по операціях з повернення готової продукції, товарів	704	641

Аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками ведеться за кожним покупцем і замовником, за кожним пред'явленим до сплати рахунком, за кожною операцією. З цією метою підприємство може вести картки аналітичного обліку на кожного дебітора або накопичувальну відомість довільної форми.

Синтетичний облік ведуть у **Журналі 3**. Записи в даному журналі здійснюють на підставі даних підсумкової відомості 3.1 та первинних документів. Відомість 3.1 призначена для аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи й послуги, що відображаються на рахунку 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

3. Облік резерву сумнівних боргів

Сумнівний борг — це поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником.

Сумнівні борги завищують реальний результат від реалізації, тому згідно з принципом обачності підприємство повинне визнати

можливі втрати від неповернення частини боргів покупцями у момент визнання доходу від реалізації, а не в тому періоді, коли покупці не змогли оплатити товар.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості — це сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів. За чистою реалізаційною вартістю поточна дебіторська заборгованість включається до підсумку Балансу.

Визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості здійснюється шляхом нарахування резерву сумнівних боргів.

У п. 8 П(С)БО 10 зазначено, що величина резерву визначається за одним із двох методів:

1) застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості. За цим методом величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності кожного окремого дебітора;

2) застосування коефіцієнта сумнівності. За цим методом величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності — це відсоток сумнівних боргів від загальної суми дебіторської заборгованості встановленої групи. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботу, послуги за попередні періоди. Як правило, коефіцієнт зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

а) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
б) класифікація дебіторської заборгованості за строками непогашення;

в) визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 - 5 років.

Підприємство може обрати один із методів розрахунку резерву. І цей вибір необхідно зафіксувати у наказі про облікову політику або в окремому наказі керівника підприємства, що видається перед першим формуванням резерву. Також у наказі визначаються критерії сумнівності та інші параметри, за допомогою яких розраховується резерв. Величина сумнівних боргів на кожну дату балансу, що буде

можливі втрати від неповернення частини боргів покупцями у момент визнання доходу від реалізації, а не в тому періоді, коли покупці не змогли оплатити товар.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості — це сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів. За чистою реалізаційною вартістю поточна дебіторська заборгованість включається до підсумку Балансу.

Визначення чистої реалізаційної вартості дебіторської заборгованості здійснюється шляхом нарахування резерву сумнівних боргів.

У п. 8 П(С)БО 10 зазначено, що величина резерву визначається за одним із двох методів:

1) застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості. За цим методом величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності кожного окремого дебітора;

2) застосування коефіцієнта сумнівності. За цим методом величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності — це відсоток сумнівних боргів від загальної суми дебіторської заборгованості встановленої групи. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботу, послуги за попередні періоди. Як правило, коефіцієнт зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

а) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
б) класифікація дебіторської заборгованості за строками непогашення;

в) визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 - 5 років.

Підприємство може обрати один із методів розрахунку резерву. І цей вибір необхідно зафіксувати у наказі про облікову політику або в окремому наказі керівника підприємства, що видається перед першим формуванням резерву. Також у наказі визначаються критерії сумнівності та інші параметри, за допомогою яких розраховується резерв. Величина сумнівних боргів на кожну дату балансу, що буде

визначена за обраним методом, становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату. Інформацію про обраний метод розрахунку резерву та всі параметри розрахунку також потрібно наводити у примітках до фінзвітності згідно з п. 13.4 П(С)БО 10.

У Примітках до фінансової звітності повинна розкриватись така інформація щодо дебіторської заборгованості:

- перелік дебіторів і сума довгострокової дебіторської заборгованості;
- перелік дебіторів і сума дебіторської заборгованості пов'язаних сторін із виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості;
- склад і сума статті Балансу «Інша дебіторська заборгованість»;
- метод визначення величини резерву сумнівних боргів;
- сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги у розрізі її класифікації за строками непогашення.

Документами, які підтверджують визнання заборгованості безнадійною і її списання, можуть бути: виписка з Єдиного державного реєстру або довідка податкового органу про ліквідацію боржника; повідомлення ліквідаційної комісії або рішення суду про відмову в задоволенні вимог із стягнення відповідної заборгованості через недостатність майна ліквідованого підприємства-боржника; акт судового виконавця про неможливість стягнення заборгованості з боржника.

Облік резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої існує ризик неповернення, ведеться на рахунку **38 «Резерв сумнівних боргів»**. Даний рахунок є контрактивним, балансовим, регулюючим і застосовується для уточнення оцінки поточної дебіторської заборгованості. За **кредитом** рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» у кореспонденції з рахунками обліку витрат відображається створення резерву сумнівних боргів, за **дебетом** у кореспонденції з рахунком обліку дебіторської заборгованості — списання сумнівної заборгованості, та в кореспонденції з рахунками обліку доходів — зменшення нарахованого резерву. Рахунок не закривається в кінці звітного періоду, його сальдо є сумою потенційної безнадійної дебіторської заборгованості.

Аналітичний облік за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів» ведеться в розрізі боржників або за строками непогашення дебіторської заборгованості залежно від того, за яким методом здійснюється нарахування резерву сумнівних боргів. На підприємстві на кожного дебітора відкривають картку довільної форми, в якій зазначається

визначена за обраним методом, становить залишок резерву сумнівних боргів на ту саму дату. Інформацію про обраний метод розрахунку резерву та всі параметри розрахунку також потрібно наводити у примітках до фінзвітності згідно з п. 13.4 П(С)БО 10.

У Примітках до фінансової звітності повинна розкриватись така інформація щодо дебіторської заборгованості:

- перелік дебіторів і сума довгострокової дебіторської заборгованості;
- перелік дебіторів і сума дебіторської заборгованості пов'язаних сторін із виділенням внутрішньогрупового сальдо дебіторської заборгованості;
- склад і сума статті Балансу «Інша дебіторська заборгованість»;
- метод визначення величини резерву сумнівних боргів;
- сума поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги у розрізі її класифікації за строками непогашення.

Документами, які підтверджують визнання заборгованості безнадійною і її списання, можуть бути: виписка з Єдиного державного реєстру або довідка податкового органу про ліквідацію боржника; повідомлення ліквідаційної комісії або рішення суду про відмову в задоволенні вимог із стягнення відповідної заборгованості через недостатність майна ліквідованого підприємства-боржника; акт судового виконавця про неможливість стягнення заборгованості з боржника.

Облік резервів за сумнівною дебіторською заборгованістю, щодо якої існує ризик неповернення, ведеться на рахунку **38 «Резерв сумнівних боргів»**. Даний рахунок є контрактивним, балансовим, регулюючим і застосовується для уточнення оцінки поточної дебіторської заборгованості. За **кредитом** рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» у кореспонденції з рахунками обліку витрат відображається створення резерву сумнівних боргів, за **дебетом** у кореспонденції з рахунком обліку дебіторської заборгованості — списання сумнівної заборгованості, та в кореспонденції з рахунками обліку доходів — зменшення нарахованого резерву. Рахунок не закривається в кінці звітного періоду, його сальдо є сумою потенційної безнадійної дебіторської заборгованості.

Аналітичний облік за рахунком 38 «Резерв сумнівних боргів» ведеться в розрізі боржників або за строками непогашення дебіторської заборгованості залежно від того, за яким методом здійснюється нарахування резерву сумнівних боргів. На підприємстві на кожного дебітора відкривають картку довільної форми, в якій зазначається

найменування покупця, зміст операції, дата оплати за договором, дата фактичної оплати, сума створеного резерву сумнівних боргів.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку формування резерву сумнівних боргів та списання дебіторської заборгованості

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Створено резерв сумнівних боргів	944	38
Списана дебіторська заборгованість покупців, що визнана безнадійною	38	36
Списана безнадійна дебіторська заборгованість за виданими авансами	944	371

4. Облік операцій за короткостроковими векселями одержаними

Вексель — це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця (боржника) сплатити після настання строку платежу певну суму грошей власнику векселя (векселетримачу).

Особливостями векселя є: відсутність у ньому причин виникнення боргу; безперечність оплати у визначений строк.

Векселі бувають прості й переказні. Звичайний (простий) вексель виписує й підписує боржник, а переказний (тратту) кредитор (трасант). Вексель є наказом боржникові (трасанту) оплатити у визначений строк певну суму третій особі. Для того, щоб наказ кредитора-трасанта мав силу, боржник-трасант повинен підтвердити свою згоду здійснити платіж у певний строк. Така згода у письмовій формі на титульній стороні векселя називається акцептом. Акцептант переказного векселя, як і векселедавець звичайного, є головним вексельним боржником, або «боржником першого порядку».

Вексельний бланк має розмір 105×297 мм і виготовляється методом офсетного або високого друку; скріплюється у блоки по 25 або 50 примірників. Після виписки векселя він засвідчується керівником і головним бухгалтером юридичної особи і завіряється печаткою. На відміну від звичайного векселя, переказний обов'язково акцептується.

Будь-який вексель можна передати шляхом передавального напису-індосаменту на зворотній стороні векселя. Наприклад:

найменування покупця, зміст операції, дата оплати за договором, дата фактичної оплати, сума створеного резерву сумнівних боргів.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку формування резерву сумнівних боргів та списання дебіторської заборгованості

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Створено резерв сумнівних боргів	944	38
Списана дебіторська заборгованість покупців, що визнана безнадійною	38	36
Списана безнадійна дебіторська заборгованість за виданими авансами	944	371

4. Облік операцій за короткостроковими векселями одержаними

Вексель — це цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця (боржника) сплатити після настання строку платежу певну суму грошей власнику векселя (векселетримачу).

Особливостями векселя є: відсутність у ньому причин виникнення боргу; безперечність оплати у визначений строк.

Векселі бувають прості й переказні. Звичайний (простий) вексель виписує й підписує боржник, а переказний (тратту) кредитор (трасант). Вексель є наказом боржникові (трасанту) оплатити у визначений строк певну суму третій особі. Для того, щоб наказ кредитора-трасанта мав силу, боржник-трасант повинен підтвердити свою згоду здійснити платіж у певний строк. Така згода у письмовій формі на титульній стороні векселя називається акцептом. Акцептант переказного векселя, як і векселедавець звичайного, є головним вексельним боржником, або «боржником першого порядку».

Вексельний бланк має розмір 105×297 мм і виготовляється методом офсетного або високого друку; скріплюється у блоки по 25 або 50 примірників. Після виписки векселя він засвідчується керівником і головним бухгалтером юридичної особи і завіряється печаткою. На відміну від звичайного векселя, переказний обов'язково акцептується.

Будь-який вексель можна передати шляхом передавального напису-індосаменту на зворотній стороні векселя. Наприклад:

«замість мене заплатіть комерційному банку...» що розміщений за адресою...», «замість мене заплатіть пред'явникові цього векселя» та ін.

Платіж за переказним векселем можна гарантувати за допомогою авалю.

Аваль — це вексельна записка, на підставі якої аваліст (як правило, банк) гарантує оплату в строк методом запису на векселі. Вексель може видаватися на різні строки: до пред'явлення, на конкретний день після пред'явлення, на відповідний день після виписки, на конкретну дату. При відмові заплатити в обумовлений строк векселедержатель повинен заявити протест, що означає офіційне засвідчення факту відмови від оплати.

Перевага вексельної форми розрахунків перед іншими полягає в тому, що посилюється мобільність і гнучкість грошового обороту, розширюється можливість кредитування шляхом комерційного кредиту.

Облік короткострокових векселів одержаних ведуть на **рахунок 34 «Короткострокові векселі одержані»**, на якому узагальнюється інформація щодо заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, забезпеченими векселями. Рахунок 34 має такі **субрахунки**:

341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»;

342 «Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті».

За **дебетом** рахунку 34 відображується отримання векселя за продані товари (роботи, послуги) та за іншими операціями; за **кредитом** — отримання коштів у погашення векселів, погашення отриманим векселем кредиторської заборгованості, продаж векселя третій стороні тощо.

Синтетичний облік за рахунком 34 ведуть у **Журналі 3 і Відомості 3.4**, яка призначена для аналітичного обліку заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, яка забезпечена одержаними векселями.

При отриманні векселів на відвантаженою продукцією (товари), виконані роботи і послуги в обліку робляться такі записи:

Дт 34 «Короткострокові векселі одержані»;

Кт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Одночасно списується фактична собівартість реалізації готової продукції, товарів, робіт чи послуг:

«замість мене заплатіть комерційному банку...» що розміщений за адресою...», «замість мене заплатіть пред'явникові цього векселя» та ін.

Платіж за переказним векселем можна гарантувати за допомогою авалю.

Аваль — це вексельна записка, на підставі якої аваліст (як правило, банк) гарантує оплату в строк методом запису на векселі. Вексель може видаватися на різні строки: до пред'явлення, на конкретний день після пред'явлення, на відповідний день після виписки, на конкретну дату. При відмові заплатити в обумовлений строк векселедержатель повинен заявити протест, що означає офіційне засвідчення факту відмови від оплати.

Перевага вексельної форми розрахунків перед іншими полягає в тому, що посилюється мобільність і гнучкість грошового обороту, розширюється можливість кредитування шляхом комерційного кредиту.

Облік короткострокових векселів одержаних ведуть на **рахунок 34 «Короткострокові векселі одержані»**, на якому узагальнюється інформація щодо заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, забезпеченими векселями. Рахунок 34 має такі **субрахунки**:

341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»;

342 «Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті».

За **дебетом** рахунку 34 відображується отримання векселя за продані товари (роботи, послуги) та за іншими операціями; за **кредитом** — отримання коштів у погашення векселів, погашення отриманим векселем кредиторської заборгованості, продаж векселя третій стороні тощо.

Синтетичний облік за рахунком 34 ведуть у **Журналі 3 і Відомості 3.4**, яка призначена для аналітичного обліку заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантаженою продукцією, виконані роботи, надані послуги та за іншими операціями, яка забезпечена одержаними векселями.

При отриманні векселів на відвантаженою продукцією (товари), виконані роботи і послуги в обліку робляться такі записи:

Дт 34 «Короткострокові векселі одержані»;

Кт 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Одночасно списується фактична собівартість реалізації готової продукції, товарів, робіт чи послуг:

Дт 90 «Собівартість реалізації»;
 Кт 28 «Товари»;
 Кт 26 «Готова продукція»;
 Кт 23 «Виробництво» (на вартість робіт чи послуг та ін.).
 Сума процентів за відстрочку продавцем платежу відображається записом: Дт 34 «Короткострокові векселі одержані»;
 Кт 69 «Доходи майбутніх періодів».

5. Облік іншої поточної (нетоварної) дебіторської заборгованості

Облік розрахунків з різними дебіторами здійснюють на **рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»**. Облік розрахунків ведеться за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами та авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.

По **дебету** рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відображається виникнення дебіторської заборгованості, по **кредиту** – її погашення чи списання.

Аналітичний облік ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Розрахунки з різними дебіторами обліковуються на рахунку 37 на таких субрахунках:

- 371 «Розрахунки за виданими авансами»;
- 372 «Розрахунки з підзвітними особами»;
- 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
- 374 «Розрахунки за претензіями»;
- 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»;
- 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»;
- 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»;
- 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»;
- 379 «Розрахунки з деривативами».

Субрахунок **371 «Розрахунки за виданими авансами»** використовують для відображення операцій з надання авансів різним організаціям відповідно до умов договору. По **дебету** субрахунку 371 відображують суми виданих авансів під поставку ТМЦ, робіт, послуг, а по **кредиту** – її погашення чи списання. Основні господарські операції наведені в таблиці.

Дт 90 «Собівартість реалізації»;
 Кт 28 «Товари»;
 Кт 26 «Готова продукція»;
 Кт 23 «Виробництво» (на вартість робіт чи послуг та ін.).
 Сума процентів за відстрочку продавцем платежу відображається записом: Дт 34 «Короткострокові векселі одержані»;
 Кт 69 «Доходи майбутніх періодів».

5. Облік іншої поточної (нетоварної) дебіторської заборгованості

Облік розрахунків з різними дебіторами здійснюють на **рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами»**. Облік розрахунків ведеться за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами та авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.

По **дебету** рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відображається виникнення дебіторської заборгованості, по **кредиту** – її погашення чи списання.

Аналітичний облік ведеться за кожним дебітором, за видами заборгованості, термінами її виникнення й погашення.

Розрахунки з різними дебіторами обліковуються на рахунку 37 на таких субрахунках:

- 371 «Розрахунки за виданими авансами»;
- 372 «Розрахунки з підзвітними особами»;
- 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
- 374 «Розрахунки за претензіями»;
- 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»;
- 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»;
- 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»;
- 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»;
- 379 «Розрахунки з деривативами».

Субрахунок **371 «Розрахунки за виданими авансами»** використовують для відображення операцій з надання авансів різним організаціям відповідно до умов договору. По **дебету** субрахунку 371 відображують суми виданих авансів під поставку ТМЦ, робіт, послуг, а по **кредиту** – її погашення чи списання. Основні господарські операції наведені в таблиці.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за виданими авансами

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1.	Оплата авансом відображається у платника	371	31
2.	Отримання виробничих запасів малоцінних предметів, за які раніше було перераховано аванс, на суму податкового кредиту з податку на додану вартість	20	371
		22	371
		644	63
3.	Нарахування передоплати (авансу), раніше виданої постачальнику	63	371
4.	Погашення боргу постачальнику	63	31

Субрахунок **372 «Розрахунки з підзвітними особами»** призначений для відображення операцій, пов'язаних із наданням готівки фізичним особам даного підприємства для виконання завдань під час відрядження, а також із видачею грошей на господарські потреби або закупівлю дрібним оптом матеріальних цінностей.

Порядок видачі коштів під звіт і звітування за їх використання регламентується Інструкцією про службові відрядження в межах України і за кордоном, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. №59, із змінами і доповненнями від 19 липня 2013 року №667.

Службовим відрядженням вважається поїздка працівника за розпорядженням керівника підприємства на певний строк в інший населений пункт для виконання службового доручення не за місцем його постійної роботи. Направлення працівника у відрядження оформляється наказом керівника підприємства на строк до 30 - ти календарних днів у межах України та 60 - ти – за кордоном.

Витрати на відрядження відшкодовуються на основі звіту про використання коштів виданих на відрядження та у підзвіт (авансовий звіт), який повинна скласти особа, повернувшись із відрядження, у такі строки:

- протягом 3-х робочих днів при відрядженні;
- протягом 10-ти робочих днів при видачі грошей на закупівлю сільгосппродукції та вторинної сировини (крім металобрухту);
- на наступний день при видачі грошей на господарські потреби.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за виданими авансами

№ з/п	Зміст господарських операцій (фактів, подій)	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1.	Оплата авансом відображається у платника	371	31
2.	Отримання виробничих запасів малоцінних предметів, за які раніше було перераховано аванс, на суму податкового кредиту з податку на додану вартість	20	371
		22	371
		644	63
3.	Нарахування передоплати (авансу), раніше виданої постачальнику	63	371
4.	Погашення боргу постачальнику	63	31

Субрахунок **372 «Розрахунки з підзвітними особами»** призначений для відображення операцій, пов'язаних із наданням готівки фізичним особам даного підприємства для виконання завдань під час відрядження, а також із видачею грошей на господарські потреби або закупівлю дрібним оптом матеріальних цінностей.

Порядок видачі коштів під звіт і звітування за їх використання регламентується Інструкцією про службові відрядження в межах України і за кордоном, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. №59, із змінами і доповненнями від 19 липня 2013 року №667.

Службовим відрядженням вважається поїздка працівника за розпорядженням керівника підприємства на певний строк в інший населений пункт для виконання службового доручення не за місцем його постійної роботи. Направлення працівника у відрядження оформляється наказом керівника підприємства на строк до 30 - ти календарних днів у межах України та 60 - ти – за кордоном.

Витрати на відрядження відшкодовуються на основі звіту про використання коштів виданих на відрядження та у підзвіт (авансовий звіт), який повинна скласти особа, повернувшись із відрядження, у такі строки:

- протягом 3-х робочих днів при відрядженні;
- протягом 10-ти робочих днів при видачі грошей на закупівлю сільгосппродукції та вторинної сировини (крім металобрухту);
- на наступний день при видачі грошей на господарські потреби.

Розмір добових у межах України становить 0,2 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітнього податкового року, в розрахунку на добу, а за кордон – 0,75 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітнього податкового року, в розрахунку на добу.

У випадках харчування в готелях і включення його в оплату за проживання добові оплачуються в пониженому розмірі від норми:

- при одноразовому харчуванні – 80 %;
- при дворазовому – 60 %;
- при триразовому – 40 %.

Облік розрахунків з підзвітними особами ведеться на субрахунку 372 в розрізі фізичних осіб, яким видано гроші під звіт. Дебетове сальдо показує суму заборгованості, за якою не подано у бухгалтерію авансового звіту або не внесено невикористаної суми в касу підприємства.

Аналітичний облік розрахунків із підзвітними особами ведеться у **Відомості 3.2**, з якої загальна сума переноситься як кредитовий оборот рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» у Журнал 3.

Записи у Відомості 3.2 відображаються на підставі звітів касира (дебет субрахунку 372) та звітів про використання коштів виданих на відрядження та у підзвіт (кредит субрахунку 372). Сальдо на кінець місяця виводиться за алгоритмом – сальдо на початок дебетове плюс оборот дебетовий мінус оборот кредитовий, якщо сальдо буде дебетовим, або сальдо на початок кредитове плюс кредитовий оборот мінус дебетовий оборот. Сальдо за субрахунком 372 може бути як дебетовим, так і кредитовим, тому в балансі його треба відображати окремо в активі (дебетове) і пасиві (кредитове).

Синтетичний облік розрахунків із підзвітними особами ведуть у **Журналі 3**.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з обліку розрахунків з підзвітними особами

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Видано з каси готівку у підзвіт на відрядження	372	301
Списано суму витрат по відрядженню	91,92,93,94	372
Повернено в касу невикористану підзвітну суму	301	372
Придбано за рахунок підзвітних сум т.м.ц.	20,22	372
Відображається сума податкового кредиту по отриманих за рахунок підзвітних сум т.м.ц.	641	372
Утримано із заробітної плати невикористану підзвітну суму	661	372

Розмір добових у межах України становить 0,2 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітнього податкового року, в розрахунку на добу, а за кордон – 0,75 розміру МЗП, що діяв на 1 січня звітнього податкового року, в розрахунку на добу.

У випадках харчування в готелях і включення його в оплату за проживання добові оплачуються в пониженому розмірі від норми:

- при одноразовому харчуванні – 80 %;
- при дворазовому – 60 %;
- при триразовому – 40 %.

Облік розрахунків з підзвітними особами ведеться на субрахунку 372 в розрізі фізичних осіб, яким видано гроші під звіт. Дебетове сальдо показує суму заборгованості, за якою не подано у бухгалтерію авансового звіту або не внесено невикористаної суми в касу підприємства.

Аналітичний облік розрахунків із підзвітними особами ведеться у **Відомості 3.2**, з якої загальна сума переноситься як кредитовий оборот рахунку 37 «Розрахунки з різними дебіторами» у Журнал 3.

Записи у Відомості 3.2 відображаються на підставі звітів касира (дебет субрахунку 372) та звітів про використання коштів виданих на відрядження та у підзвіт (кредит субрахунку 372). Сальдо на кінець місяця виводиться за алгоритмом – сальдо на початок дебетове плюс оборот дебетовий мінус оборот кредитовий, якщо сальдо буде дебетовим, або сальдо на початок кредитове плюс кредитовий оборот мінус дебетовий оборот. Сальдо за субрахунком 372 може бути як дебетовим, так і кредитовим, тому в балансі його треба відображати окремо в активі (дебетове) і пасиві (кредитове).

Синтетичний облік розрахунків із підзвітними особами ведуть у **Журналі 3**.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку операцій з обліку розрахунків з підзвітними особами

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Видано з каси готівку у підзвіт на відрядження	372	301
Списано суму витрат по відрядженню	91,92,93,94	372
Повернено в касу невикористану підзвітну суму	301	372
Придбано за рахунок підзвітних сум т.м.ц.	20,22	372
Відображається сума податкового кредиту по отриманих за рахунок підзвітних сум т.м.ц.	641	372
Утримано із заробітної плати невикористану підзвітну суму	661	372

Субрахунок 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» призначений для відображення нарахованих дивідендів, процентів, роялті, які слід отримати підприємству від спільної діяльності та володіння корпоративними правами. По дебету субрахунок 373 відображують нараховані суми дивідендів, відсотків, роялті; а по кредиту отримані суми дивідендів, відсотків, роялті.

Дивіденди — це доходи, що отримують за корпоративними правами у вигляді частини прибутку, включаючи доходи, нараховані як відсотки на акції, придбані у юридичних осіб, чи на внески до їх статутних капіталів.

Відсотки — це доходи, пов'язані з платежами позичальника на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених ним на певний термін коштів чи майна. До відсотків належать платежі за:

- використання коштів або товарів, отриманих у кредит на умовах комерційного кредиту;
- використання коштів, залучених на депозит;
- придбання населенням товарів у кредит;
- використання майна, зданого в оренду (лізинг, рента);
- придбані акції, облігації, ощадні сертифікати тощо.

Роялті — це періодичні відрахування продавцеві (ліцензіарові), що згідно з ліцензійною угодою сплачує ліцензіат за право користуватися предметом ліцензійної угоди — винаходом, патентом, записом на різних носіях інформації, товарним знаком, правом на промислові та наукові зразки, видання книги, прокат кінофільму, постановку п'єси, виконанням авторської музики тощо.

Дивіденди підприємство отримує у вигляді доходів від інвестицій:

- у спільні підприємства;
- в асоційовані підприємства;
- в дочірні підприємства.

Нараховані дивіденди, відсотки, роялті відображаються таким записом:

- Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
 - Кт 731 «Дивіденди отримані»;
 - Кт 732 «Відсотки отримані»;
 - Кт 733 «Інші доходи від фінансової діяльності».
- Отримання нарахованих доходів відображається:

Субрахунок 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» призначений для відображення нарахованих дивідендів, процентів, роялті, які слід отримати підприємству від спільної діяльності та володіння корпоративними правами. По дебету субрахунок 373 відображують нараховані суми дивідендів, відсотків, роялті; а по кредиту отримані суми дивідендів, відсотків, роялті.

Дивіденди — це доходи, що отримують за корпоративними правами у вигляді частини прибутку, включаючи доходи, нараховані як відсотки на акції, придбані у юридичних осіб, чи на внески до їх статутних капіталів.

Відсотки — це доходи, пов'язані з платежами позичальника на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених ним на певний термін коштів чи майна. До відсотків належать платежі за:

- використання коштів або товарів, отриманих у кредит на умовах комерційного кредиту;
- використання коштів, залучених на депозит;
- придбання населенням товарів у кредит;
- використання майна, зданого в оренду (лізинг, рента);
- придбані акції, облігації, ощадні сертифікати тощо.

Роялті — це періодичні відрахування продавцеві (ліцензіарові), що згідно з ліцензійною угодою сплачує ліцензіат за право користуватися предметом ліцензійної угоди — винаходом, патентом, записом на різних носіях інформації, товарним знаком, правом на промислові та наукові зразки, видання книги, прокат кінофільму, постановку п'єси, виконанням авторської музики тощо.

Дивіденди підприємство отримує у вигляді доходів від інвестицій:

- у спільні підприємства;
- в асоційовані підприємства;
- в дочірні підприємства.

Нараховані дивіденди, відсотки, роялті відображаються таким записом:

- Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
 - Кт 731 «Дивіденди отримані»;
 - Кт 732 «Відсотки отримані»;
 - Кт 733 «Інші доходи від фінансової діяльності».
- Отримання нарахованих доходів відображається:

Дт 30 «Готівка»;
 Дт 31 «Рахунки в банках»;
 Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

На суму належних інвестору доходів складається запис:

Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
 Кт 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Отримання дивідендів оформляється у бухгалтерському обліку записом:

Дт 31 «Рахунки в банках»;
 Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

Субрахунок 374 «Розрахунки за претензіями» використовують для контролю за договірною дисципліною та відшкодуванням витрат при доставці вантажів й порушенні умов договорів поставок.

На субрахунок 374 обліковуються претензії, які висуває підприємство постачальникам, підрядникам, транспортним організаціям, що визнані винними юридичними особами чи господарським судом.

На субрахунок 374 ведеться облік претензій за:

- завищення цін на виробничі запаси й інші цінності;
- арифметичні помилки при підрахунках сум у документах;
- невідповідність якості поставлених цінностей умовам договору;
- нестачу вантажів при прийманні на залізниці, на складі;
- браковану продукцію;
- оплату простоїв з вини постачальника;
- помилково списані чи зараховані на поточні рахунки суми з вини працівників банку;
- нестачі вантажів при їх перевезенні;
- пені, штрафи, неустойки за порушення умов договору;
- інші причини.

У претензії відображують таку інформацію:

- повне найменування заявника та відповідача, їх місцезнаходження;
- дата, номер претензії;
- обставини пред'явлення претензії, вимоги заявника;
- розрахунок суми;
- платіжні реквізити заявника;
- перелік документів, що додаються до претензії;
- підпис керівника підприємства.

Дт 30 «Готівка»;
 Дт 31 «Рахунки в банках»;
 Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

На суму належних інвестору доходів складається запис:

Дт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами»;
 Кт 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Отримання дивідендів оформляється у бухгалтерському обліку записом:

Дт 31 «Рахунки в банках»;
 Кт 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

Субрахунок 374 «Розрахунки за претензіями» використовують для контролю за договірною дисципліною та відшкодуванням витрат при доставці вантажів й порушенні умов договорів поставок.

На субрахунок 374 обліковуються претензії, які висуває підприємство постачальникам, підрядникам, транспортним організаціям, що визнані винними юридичними особами чи господарським судом.

На субрахунок 374 ведеться облік претензій за:

- завищення цін на виробничі запаси й інші цінності;
- арифметичні помилки при підрахунках сум у документах;
- невідповідність якості поставлених цінностей умовам договору;
- нестачу вантажів при прийманні на залізниці, на складі;
- браковану продукцію;
- оплату простоїв з вини постачальника;
- помилково списані чи зараховані на поточні рахунки суми з вини працівників банку;
- нестачі вантажів при їх перевезенні;
- пені, штрафи, неустойки за порушення умов договору;
- інші причини.

У претензії відображують таку інформацію:

- повне найменування заявника та відповідача, їх місцезнаходження;
- дата, номер претензії;
- обставини пред'явлення претензії, вимоги заявника;
- розрахунок суми;
- платіжні реквізити заявника;
- перелік документів, що додаються до претензії;
- підпис керівника підприємства.

Претензія розглядається у місячний термін із дня її отримання.

Про результати розгляду заявникові повідомляється письмово про те, що претензія визнана боржником.

За **дебетом** субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» відображаються:

розрахунки за претензіями до постачальників та підрядників, транспортних організацій за виявленими розбіжностями цін, тарифів, які були застережені в договорах, помилки у розрахунках;

розрахунки за претензіями до постачальників матеріалів, товарів щодо якості поставлених запасів, яка не відповідає вимогам договору;

розрахунки щодо нестач при постачанні;

втрати від простоїв автотранспорту та браку з вини постачальників.

Усі вищезазначені події відображаються в бухгалтерському обліку таким записом:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;

розрахунки по штрафам, пені та неустойки, які стягуються з постачальників та замовників за невиконання договірних зобов'язань у розмірах, обумовлених договором або присуджених арбітражним судом.

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки»;

розрахунки за претензіями щодо помилково списаних грошових коштів з розрахункових рахунків підприємства установами банків відображають записом:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 31 «Рахунки в банках»;

розрахунки за претензіями щодо виданих авансів при порушенні умов договорів поставок та інше:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 371 «Розрахунки за виданими авансами».

За **кредитом** субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» відображаються:

грошові кошти – при зарахуванні претензійних сум:

Дебет 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»

Кредит 374 «Розрахунки за претензіями»;

витрати, якщо постачальники відмовляються від претензійних

Претензія розглядається у місячний термін із дня її отримання.

Про результати розгляду заявникові повідомляється письмово про те, що претензія визнана боржником.

За **дебетом** субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» відображаються:

розрахунки за претензіями до постачальників та підрядників, транспортних організацій за виявленими розбіжностями цін, тарифів, які були застережені в договорах, помилки у розрахунках;

розрахунки за претензіями до постачальників матеріалів, товарів щодо якості поставлених запасів, яка не відповідає вимогам договору;

розрахунки щодо нестач при постачанні;

втрати від простоїв автотранспорту та браку з вини постачальників.

Усі вищезазначені події відображаються в бухгалтерському обліку таким записом:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;

розрахунки по штрафам, пені та неустойки, які стягуються з постачальників та замовників за невиконання договірних зобов'язань у розмірах, обумовлених договором або присуджених арбітражним судом.

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки»;

розрахунки за претензіями щодо помилково списаних грошових коштів з розрахункових рахунків підприємства установами банків відображають записом:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 31 «Рахунки в банках»;

розрахунки за претензіями щодо виданих авансів при порушенні умов договорів поставок та інше:

Дебет 374 «Розрахунки за претензіями»

Кредит 371 «Розрахунки за виданими авансами».

За **кредитом** субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» відображаються:

грошові кошти – при зарахуванні претензійних сум:

Дебет 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках»

Кредит 374 «Розрахунки за претензіями»;

витрати, якщо постачальники відмовляються від претензійних

сум або суд відхиляє претензії:

Дебет 949 «Інші витрати операційної діяльності»

Кредит 374 «Розрахунки за претензіями».

Суми претензій, які відхиляються арбітражним судом та не будуть відшкодовані, повертаються на рахунки, з яких вони були списані.

Аналітичний облік розрахунків за претензіями ведеться за кожним дебітором окремо.

Підприємства ведуть розрахунки зі своїми працівниками з відшкодування матеріальних збитків, завданих ними у результаті недостач і розкрадань грошових і товарно-матеріальних цінностей, виявлених втрат від псування майна та матеріалів, допущеного браку, а також інших видів шкоди.

Збитки – це виражена в грошовій формі шкода, завдана одній особі протиправними діями іншої. Збиток, завданий підприємству, належить до відшкодування особою, яка завдала збиток, у повному обсязі, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Економічна сутність відшкодування збитку полягає не в тому, що винна особа компенсує підприємству облікову вартість, наприклад, викраденого активу, а в тому, що вона покриває витрати на його оновлення. Тому при розрахунку суми відшкодування збитку, нанесеного навмисними діями, використовують коефіцієнт кратності, а розмір збитків може у кілька разів перевищувати розмір прямої дійсної шкоди.

Для обліку розрахунків за відшкодування підприємству завданих збитків у результаті недостач і розкрадання грошових коштів, якщо винуватця виявлено, призначено субрахунок **375 «Розрахунки за відшкодування завданих збитків»**.

Покриття працівниками шкоди в розмірі, що не перевищує середнього місячного заробітку, відбувається за розпорядженням власника як уповноваженої ним особи, а в інших випадках – шляхом подання власником позову до районного (міського) суду. Тому підставами записів сум за дебетом рахунку будуть наказ керівника або відповідне рішення суду, а їх списання з кредиту – документи, що підтверджують погашення заборгованості або утримання сум із заробітної плати.

Основні господарські операції обліку розрахунків із відшкодування завданих збитків наведено в таблиці.

сум або суд відхиляє претензії:

Дебет 949 «Інші витрати операційної діяльності»

Кредит 374 «Розрахунки за претензіями».

Суми претензій, які відхиляються арбітражним судом та не будуть відшкодовані, повертаються на рахунки, з яких вони були списані.

Аналітичний облік розрахунків за претензіями ведеться за кожним дебітором окремо.

Підприємства ведуть розрахунки зі своїми працівниками з відшкодування матеріальних збитків, завданих ними у результаті недостач і розкрадань грошових і товарно-матеріальних цінностей, виявлених втрат від псування майна та матеріалів, допущеного браку, а також інших видів шкоди.

Збитки – це виражена в грошовій формі шкода, завдана одній особі протиправними діями іншої. Збиток, завданий підприємству, належить до відшкодування особою, яка завдала збиток, у повному обсязі, за винятком випадків, передбачених законодавством.

Економічна сутність відшкодування збитку полягає не в тому, що винна особа компенсує підприємству облікову вартість, наприклад, викраденого активу, а в тому, що вона покриває витрати на його оновлення. Тому при розрахунку суми відшкодування збитку, нанесеного навмисними діями, використовують коефіцієнт кратності, а розмір збитків може у кілька разів перевищувати розмір прямої дійсної шкоди.

Для обліку розрахунків за відшкодування підприємству завданих збитків у результаті недостач і розкрадання грошових коштів, якщо винуватця виявлено, призначено субрахунок **375 «Розрахунки за відшкодування завданих збитків»**.

Покриття працівниками шкоди в розмірі, що не перевищує середнього місячного заробітку, відбувається за розпорядженням власника як уповноваженої ним особи, а в інших випадках – шляхом подання власником позову до районного (міського) суду. Тому підставами записів сум за дебетом рахунку будуть наказ керівника або відповідне рішення суду, а їх списання з кредиту – документи, що підтверджують погашення заборгованості або утримання сум із заробітної плати.

Основні господарські операції обліку розрахунків із відшкодування завданих збитків наведено в таблиці.

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків із відшкодування завданих збитків винуватцями

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Віднесено на винну особу фактичну недостачу, що підлягає відшкодуванню	375	716
2.	Відображено різницю між сумою до відшкодування, розрахованою згідно з чинним порядком, та фактичною недостачею	375	719
3.	Погашено заборгованість винною особою	30	
	– грошовими коштами;	31	375
	– матеріальними цінностями	20	
4.	Утримано суму недостачі із заробітної плати	66	375

Аналітичний облік на рахунку ведеться за кожною винною особою.

Субрахунок **376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»** ведеться у кредитних спілках, що відкриваються на підприємствах, за місцем проживання громадян або за професійною ознакою та ін. Кредитні спілки є добровільними об'єднаннями громадян, що належать до небанківських кредитно-фінансових установ і вважаються неприбутковими організаціями.

Засновниками і членами (не менше 50-ти осіб) є громадяни, не молодші 18-річного віку. Кредитні спілки створюються і діють на підставі статуту, погодженого з регіональним підрозділом НБУ щодо операцій кредитування членів кредитних спілок, надання позичок іншим кредитним спілкам та організаціям. Типовий статут кредитної спілки передбачає такі пункти, як:

- 1) мета створення;
- 2) види діяльності (приймання членських внесків, надання позичок членам спілки та іншим спілкам, заснування засобів масової інформації, продаж товарів із власною символікою, проведення навчальних семінарів, лекцій, організація фестивалів, свят тощо);
- 3) правовий статус, назва спілки, юридична адреса;
- 4) склад, порядок утворення і діяльності органів управління спілки;
- 5) умови членства та прийняття нових членів спілки, права та обов'язки членів спілки; кошти й фінансові послуги спілки;

Таблиця

Відображення в бухгалтерському обліку розрахунків із відшкодування завданих збитків винуватцями

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Віднесено на винну особу фактичну недостачу, що підлягає відшкодуванню	375	716
2.	Відображено різницю між сумою до відшкодування, розрахованою згідно з чинним порядком, та фактичною недостачею	375	719
3.	Погашено заборгованість винною особою	30	
	– грошовими коштами;	31	375
	– матеріальними цінностями	20	
4.	Утримано суму недостачі із заробітної плати	66	375

Аналітичний облік на рахунку ведеться за кожною винною особою.

Субрахунок **376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»** ведеться у кредитних спілках, що відкриваються на підприємствах, за місцем проживання громадян або за професійною ознакою та ін. Кредитні спілки є добровільними об'єднаннями громадян, що належать до небанківських кредитно-фінансових установ і вважаються неприбутковими організаціями.

Засновниками і членами (не менше 50-ти осіб) є громадяни, не молодші 18-річного віку. Кредитні спілки створюються і діють на підставі статуту, погодженого з регіональним підрозділом НБУ щодо операцій кредитування членів кредитних спілок, надання позичок іншим кредитним спілкам та організаціям. Типовий статут кредитної спілки передбачає такі пункти, як:

- 1) мета створення;
- 2) види діяльності (приймання членських внесків, надання позичок членам спілки та іншим спілкам, заснування засобів масової інформації, продаж товарів із власною символікою, проведення навчальних семінарів, лекцій, організація фестивалів, свят тощо);
- 3) правовий статус, назва спілки, юридична адреса;
- 4) склад, порядок утворення і діяльності органів управління спілки;
- 5) умови членства та прийняття нових членів спілки, права та обов'язки членів спілки; кошти й фінансові послуги спілки;

б) загальні положення (відкриття філій, ліквідація, внесення змін до статуту).

Кредитні спілки віднесені до неприбуткових організацій, тому не сплачують податку на прибуток із внесків членів спілки і відсотків за позики, а також не сплачують податку на додану вартість.

Відображення в обліку господарських операцій кредитних спілок:

отримання членських внесків:

Дт 30 «Готівка»

Кт 402 «Пайовий капітал»;

видано позику членові спілки в розмірі 3 000 грн під заставу золотих виробів на 3 500 грн. На видачу позики робиться запис:

Дт 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»

Кт 30 «Готівка» – 3 000 грн;

На субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» ведеться облік дебіторської заборгованості, що не знайшла свого відображення на інших рахунках та субрахунках, а саме: розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності (без створення юридичної особи), усі види розрахунків з працівниками (крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами), розрахунки за орендними операціями та інші.

За дебетом відображується виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання. Операції з різними дебіторами відображаються у відомості аналітичного обліку 3.2 за окремими юридичними та фізичними особами, а всередині них – за видами розрахунків. Кредитові обороти переносяться загальною сумою рахунку 37 у Журналі 3.

На субрахунку 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» ведеться облік розрахунків з державними цільовими фондами, зокрема розрахунків з тимчасової непрацездатності тощо.

На субрахунку 379 «Розрахунки за операціями з деривативами» ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами.

Дериватив - це стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати чи продати у майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах. Стандартна (типова) форма деривативів і порядок їх випуску та обігу встановлюються законодавством.

Деривативи - відносяться до складу фінансових інструментів, основні принципи обліку яких викладені в Міжнародних стандартах фінансової звітності, зокрема Міжнародний стандарт

б) загальні положення (відкриття філій, ліквідація, внесення змін до статуту).

Кредитні спілки віднесені до неприбуткових організацій, тому не сплачують податку на прибуток із внесків членів спілки і відсотків за позики, а також не сплачують податку на додану вартість.

Відображення в обліку господарських операцій кредитних спілок:

отримання членських внесків:

Дт 30 «Готівка»

Кт 402 «Пайовий капітал»;

видано позику членові спілки в розмірі 3 000 грн під заставу золотих виробів на 3 500 грн. На видачу позики робиться запис:

Дт 376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»

Кт 30 «Готівка» – 3 000 грн;

На субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами» ведеться облік дебіторської заборгованості, що не знайшла свого відображення на інших рахунках та субрахунках, а саме: розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності (без створення юридичної особи), усі види розрахунків з працівниками (крім розрахунків з оплати праці та з підзвітними особами), розрахунки за орендними операціями та інші.

За дебетом відображується виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання. Операції з різними дебіторами відображаються у відомості аналітичного обліку 3.2 за окремими юридичними та фізичними особами, а всередині них – за видами розрахунків. Кредитові обороти переносяться загальною сумою рахунку 37 у Журналі 3.

На субрахунку 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами» ведеться облік розрахунків з державними цільовими фондами, зокрема розрахунків з тимчасової непрацездатності тощо.

На субрахунку 379 «Розрахунки за операціями з деривативами» ведеться облік розрахунків за операціями з деривативами.

Дериватив - це стандартний документ, що засвідчує право та/або зобов'язання придбати чи продати у майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах. Стандартна (типова) форма деривативів і порядок їх випуску та обігу встановлюються законодавством.

Деривативи - відносяться до складу фінансових інструментів, основні принципи обліку яких викладені в Міжнародних стандартах фінансової звітності, зокрема Міжнародний стандарт

бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», а також в національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». В кінці місяця субрахунок закривається шляхом списання сальдо у кореспонденції з рахунком інших операційних доходів або інших витрат операційної діяльності.

Тести до теми 5

1. Облік розрахунків по претензіях ведеться в:

- а) журналі 3;
- б) журналі 3 і відомості 3.2;
- в) відомості 3.2;
- г) всі відповіді неправильні.

2. Аналітичний облік розрахунків із відшкодування належного матеріального збитку ведеться:

- а) за кожним фактом заподіяного збитку;
- б) за кожною винною особою;
- в) за місцем зберігання ТМЦ;
- г) всі відповіді неправильні.

3. Аналітичний облік розрахунків за підзвітними особами ведеться:

- а) у журналі 3;
- б) у журналі 3 і відомості 3.2;
- в) у відомості 3.2;
- г) всі відповіді неправильні.

4. Яким записом відображається в обліку надходження сум задоволених претензій?

- а) Дт 311 Кт 377;
- б) Дт 311 Кт 374;
- в) Дт 311 Кт 375;
- г) Дт 311 Кт 371.

5. Яким записом відображається списання з-під звіту матеріально-відповідальної особи реалізації готової продукції?

- а) Дт 901 Кт 26;
- б) Дт 701 Кт 26;
- в) Дт 361 Кт 26;
- г) Дт 311 Кт 26.

6. На підставі якого документа списуються використані підзвітні суми?

- а) видаткового касового ордера;

бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» та МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка», а також в національному Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти». В кінці місяця субрахунок закривається шляхом списання сальдо у кореспонденції з рахунком інших операційних доходів або інших витрат операційної діяльності.

Тести до теми 5

1. Облік розрахунків по претензіях ведеться в:

- а) журналі 3;
- б) журналі 3 і відомості 3.2;
- в) відомості 3.2;
- г) всі відповіді неправильні.

2. Аналітичний облік розрахунків із відшкодування належного матеріального збитку ведеться:

- а) за кожним фактом заподіяного збитку;
- б) за кожною винною особою;
- в) за місцем зберігання ТМЦ;
- г) всі відповіді неправильні.

3. Аналітичний облік розрахунків за підзвітними особами ведеться:

- а) у журналі 3;
- б) у журналі 3 і відомості 3.2;
- в) у відомості 3.2;
- г) всі відповіді неправильні.

4. Яким записом відображається в обліку надходження сум задоволених претензій?

- а) Дт 311 Кт 377;
- б) Дт 311 Кт 374;
- в) Дт 311 Кт 375;
- г) Дт 311 Кт 371.

5. Яким записом відображається списання з-під звіту матеріально-відповідальної особи реалізації готової продукції?

- а) Дт 901 Кт 26;
- б) Дт 701 Кт 26;
- в) Дт 361 Кт 26;
- г) Дт 311 Кт 26.

6. На підставі якого документа списуються використані підзвітні суми?

- а) видаткового касового ордера;

- б) акта виконаних робіт;
в) звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;
г) прибуткового касового ордера.

7. Який документ є основою для пред'явлення претензії до органів залізничного транспорту при виявленні нестачі товарів у момент їх оприбуткування?

- а) товарно-супроводжувальні документи;
б) приймальний акт;
в) товарно-транспортна накладна;
г) комерційний акт.

8. Яким записом відображається надходження оплати від покупців за реалізовані товари?

- а) Дт 311 Кт 361;
б) Дт 311 Кт 361, Дт 643 Кт 641;
в) Дт 311 Кт 631;
г) Дт 311 Кт 281.

9. Яким записом відображається в обліку вартість товарів, реалізованих покупцю?

- а) Дт 36 Кт 702;
б) Дт 36 Кт 28;
в) Дт 902 Кт 28;
г) Дт 31 Кт 36.

10. Яким записом відображається нарахування фінансових санкцій за несвоєчасну сплату податків до бюджету?

- а) Дт 948 Кт 641;
б) Дт 443 Кт 641;
в) Дт 641 Кт 948;
г) Дт 311 Кт 948.

11. Яким записом відображається в обліку погашення дебіторської заборгованості, забезпеченої векселем із терміном сплати протягом 3 місяців?

- а) Дт 311 Кт 361;
б) Дт 311 Кт 341;
в) Дт 311 Кт 377;
г) Дт 341 Кт 311.

12. Яким записом відображається в обліку створення резерву сумнівних боргів?

- а) Дт 944 Кт 38;
б) Дт 361 Кт 38;

- б) акта виконаних робіт;
в) звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;
г) прибуткового касового ордера.

7. Який документ є основою для пред'явлення претензії до органів залізничного транспорту при виявленні нестачі товарів у момент їх оприбуткування?

- а) товарно-супроводжувальні документи;
б) приймальний акт;
в) товарно-транспортна накладна;
г) комерційний акт.

8. Яким записом відображається надходження оплати від покупців за реалізовані товари?

- а) Дт 311 Кт 361;
б) Дт 311 Кт 361, Дт 643 Кт 641;
в) Дт 311 Кт 631;
г) Дт 311 Кт 281.

9. Яким записом відображається в обліку вартість товарів, реалізованих покупцю?

- а) Дт 36 Кт 702;
б) Дт 36 Кт 28;
в) Дт 902 Кт 28;
г) Дт 31 Кт 36.

10. Яким записом відображається нарахування фінансових санкцій за несвоєчасну сплату податків до бюджету?

- а) Дт 948 Кт 641;
б) Дт 443 Кт 641;
в) Дт 641 Кт 948;
г) Дт 311 Кт 948.

11. Яким записом відображається в обліку погашення дебіторської заборгованості, забезпеченої векселем із терміном сплати протягом 3 місяців?

- а) Дт 311 Кт 361;
б) Дт 311 Кт 341;
в) Дт 311 Кт 377;
г) Дт 341 Кт 311.

12. Яким записом відображається в обліку створення резерву сумнівних боргів?

- а) Дт 944 Кт 38;
б) Дт 361 Кт 38;

19. Яким записом відображається в обліку списання безнадійної дебіторської заборгованості, не пов'язаної з реалізацією продукції (товарів, послуг)?

- а) Дт 93 Кт 377;
- б) Дт 23 Кт 377;
- в) Дт 944 Кт 377;
- г) Дт 947 Кт 377.

20. Списана дебіторська заборгованість протягом не менше 3 років з дати списання для спостереження за можливістю її стягнення з боржника обліковується на рахунку:

- а) 36;
- б) 07;
- в) 63;
- г) 42.

21. На який показник вплине списання дебіторської заборгованості за претензіями після закінчення строку позовної давності?

- а) зменшиться нерозподілений прибуток;
- б) збільшиться нерозподілений прибуток;
- в) зменшиться балансовий і нерозподілений прибуток;
- г) збільшаться витрати обігу.

22. Яким записом відображається в обліку списання безнадійної дебіторської заборгованості?

- а) Дт 38 Кт 361;
- б) Дт 23 Кт 361;
- в) Дт 443 Кт 361;
- г) Дт 93 Кт 361.

23. Резерв сумнівних боргів не створюється для поточної дебіторської заборгованості:

- а) за іншою дебіторською заборгованістю, яка не пов'язана з реалізацією товарів;
- б) щодо реалізації готової продукції, товарів;
- в) щодо надання послуг;
- г) щодо виконання робіт.

24. До поточної дебіторської заборгованості не відноситься заборгованість, яка:

- а) виникла поза операційним циклом;
- б) виникла у ході операційного циклу;
- в) буде погашена протягом 9 місяців з дати балансу;
- г) буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

19. Яким записом відображається в обліку списання безнадійної дебіторської заборгованості, не пов'язаної з реалізацією продукції (товарів, послуг)?

- а) Дт 93 Кт 377;
- б) Дт 23 Кт 377;
- в) Дт 944 Кт 377;
- г) Дт 947 Кт 377.

20. Списана дебіторська заборгованість протягом не менше 3 років з дати списання для спостереження за можливістю її стягнення з боржника обліковується на рахунку:

- а) 36;
- б) 07;
- в) 63;
- г) 42.

21. На який показник вплине списання дебіторської заборгованості за претензіями після закінчення строку позовної давності?

- а) зменшиться нерозподілений прибуток;
- б) збільшиться нерозподілений прибуток;
- в) зменшиться балансовий і нерозподілений прибуток;
- г) збільшаться витрати обігу.

22. Яким записом відображається в обліку списання безнадійної дебіторської заборгованості?

- а) Дт 38 Кт 361;
- б) Дт 23 Кт 361;
- в) Дт 443 Кт 361;
- г) Дт 93 Кт 361.

23. Резерв сумнівних боргів не створюється для поточної дебіторської заборгованості:

- а) за іншою дебіторською заборгованістю, яка не пов'язана з реалізацією товарів;
- б) щодо реалізації готової продукції, товарів;
- в) щодо надання послуг;
- г) щодо виконання робіт.

24. До поточної дебіторської заборгованості не відноситься заборгованість, яка:

- а) виникла поза операційним циклом;
- б) виникла у ході операційного циклу;
- в) буде погашена протягом 9 місяців з дати балансу;
- г) буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

25. Нарахування резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку відображається записом:

- а) Дебет 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- б) Дебет 441 «Нерозподілений прибуток»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- в) Дебет 944 «Сумнівні та безнадійні борги»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- г) усі відповіді неправильні.

26. Безнадійний борг – це:

- а) дебіторська заборгованість, щодо якої існує ймовірність її неповернення боржником;
- б) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником;
- в) дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності;
- г) усі відповіді неправильні.

27. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником, це:

- а) безнадійна дебіторська заборгованість;
- б) сумнівний борг;
- в) довгострокова дебіторська заборгованість;
- г) усі відповіді неправильні.

28. Які умови визнання дебіторської заборгованості активом?

- а) відбувається зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства;
- б) відбувається збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу підприємства;
- в) існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід та може бути достовірно визначена її сума;
- г) усі відповіді неправильні.

29. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги включається до підсумку балансу за:

- а) чистою реалізаційною вартістю;
- б) теперішньою вартістю;
- в) дисконтованою вартістю;
- г) усі відповіді неправильні.

30. Величина резерву сумнівних боргів визначається виходячи з:

- а) платоспроможності окремих дебіторів або на основі класифікації дебіторської заборгованості;

25. Нарахування резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку відображається записом:

- а) Дебет 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- б) Дебет 441 «Нерозподілений прибуток»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- в) Дебет 944 «Сумнівні та безнадійні борги»
Кредит 38 «Резерв сумнівних боргів»;
- г) усі відповіді неправильні.

26. Безнадійний борг – це:

- а) дебіторська заборгованість, щодо якої існує ймовірність її неповернення боржником;
- б) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником;
- в) дебіторська заборгованість, за якою минув строк позовної давності;
- г) усі відповіді неправильні.

27. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги, щодо якої існує невпевненість у її погашенні боржником, це:

- а) безнадійна дебіторська заборгованість;
- б) сумнівний борг;
- в) довгострокова дебіторська заборгованість;
- г) усі відповіді неправильні.

28. Які умови визнання дебіторської заборгованості активом?

- а) відбувається зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства;
- б) відбувається збільшення активів або зменшення зобов'язань, що призводить до збільшення власного капіталу підприємства;
- в) існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід та може бути достовірно визначена її сума;
- г) усі відповіді неправильні.

29. Поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги включається до підсумку балансу за:

- а) чистою реалізаційною вартістю;
- б) теперішньою вартістю;
- в) дисконтованою вартістю;
- г) усі відповіді неправильні.

30. Величина резерву сумнівних боргів визначається виходячи з:

- а) платоспроможності окремих дебіторів або на основі класифікації дебіторської заборгованості;

- б) обраної економічної політики підприємства;
- в) платоспроможності та ліквідності підприємства;
- г) усі відповіді неправильні.

31. Сума резерву сумнівних боргів у звітному періоді відображається у:

- а) звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат;
- б) звіті про фінансові результати у складі інших витрат;
- в) балансі;
- г) усі відповіді неправильні.

32. Резерв сумнівних боргів створюється для:

- а) всієї поточної дебіторської заборгованості;
- б) довгострокової дебіторської заборгованості;
- в) безнадійної дебіторської заборгованості;
- г) сумнівної поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

33. Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається в балансі:

- а) за справедливою вартістю;
- б) за теперішньою вартістю;
- в) за вартістю погашення;
- г) всі відповіді неправильні.

34. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — юридичні і фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошей, їх еквівалентів або інших активів»:

- а) кредитори;
- б) дебітори;
- в) підзвітні особи;
- г) покупці.

35. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — юридичні і фізичні особи, які купують товари (роботи, послуги)»:

- а) замовники;
- б) учасники;
- в) покупці;
- г) постачальники.

36. Учасниками договору, на підставі замовлення яких виготовляється конкретна продукція, надаються послуги, виконуються роботи іншим учасникам договору, є:

- а) засновники;
- б) постачальники;
- в) замовники;
- г) кредитори.

- б) обраної економічної політики підприємства;
- в) платоспроможності та ліквідності підприємства;
- г) усі відповіді неправильні.

31. Сума резерву сумнівних боргів у звітному періоді відображається у:

- а) звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат;
- б) звіті про фінансові результати у складі інших витрат;
- в) балансі;
- г) усі відповіді неправильні.

32. Резерв сумнівних боргів створюється для:

- а) всієї поточної дебіторської заборгованості;
- б) довгострокової дебіторської заборгованості;
- в) безнадійної дебіторської заборгованості;
- г) сумнівної поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

33. Довгострокова дебіторська заборгованість, на яку нараховуються відсотки, відображається в балансі:

- а) за справедливою вартістю;
- б) за теперішньою вартістю;
- в) за вартістю погашення;
- г) всі відповіді неправильні.

34. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — юридичні і фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошей, їх еквівалентів або інших активів»:

- а) кредитори;
- б) дебітори;
- в) підзвітні особи;
- г) покупці.

35. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... — юридичні і фізичні особи, які купують товари (роботи, послуги)»:

- а) замовники;
- б) учасники;
- в) покупці;
- г) постачальники.

36. Учасниками договору, на підставі замовлення яких виготовляється конкретна продукція, надаються послуги, виконуються роботи іншим учасникам договору, є:

- а) засновники;
- б) постачальники;
- в) замовники;
- г) кредитори.

37. До товарних належать операції:

- а) з виплати відсотків банку;
- б) з продажу продукції, надання послуг, виконання робіт;
- в) з нарахування і виплати заробітної плати;
- г) з придбання ТМЦ.

38. За якою вартістю заборгованість покупців та замовників включається у підсумок балансу:

- а) первісною;
- б) балансовою;
- в) реалізаційною;
- г) первісною або реалізаційною.

39. Дебіторська заборгованість може бути:

- а) поточною та довгостроковою;
- б) товарною та нетоварною;
- в) безнадійною;
- г) всі наведені варіанти правильні.

40. Сумнівний борг – це:

- а) дебіторська заборгованість, щодо якої існує імовірність її неповернення боржником;
- б) борги підприємства, які виникають через придбання товарів та послуг у кредит, або кредити, які підприємство отримує для свого фінансування;
- в) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності;
- г) короткострокові фінансові зобов'язання, які мають бути погашені протягом поточного операційного циклу підприємства чи протягом року з дати складання балансу.

41. Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності, називається:

- а) сумнівним боргом;
- б) товарною;
- в) довгостроковою;
- г) безнадійною.

42. Резерв сумнівних боргів створюється для:

- а) товарної дебіторської заборгованості;
- б) нетоварної дебіторської заборгованості;
- в) поточних зобов'язань;
- г) сумнівних боргів.

37. До товарних належать операції:

- а) з виплати відсотків банку;
- б) з продажу продукції, надання послуг, виконання робіт;
- в) з нарахування і виплати заробітної плати;
- г) з придбання ТМЦ.

38. За якою вартістю заборгованість покупців та замовників включається у підсумок балансу:

- а) первісною;
- б) балансовою;
- в) реалізаційною;
- г) первісною або реалізаційною.

39. Дебіторська заборгованість може бути:

- а) поточною та довгостроковою;
- б) товарною та нетоварною;
- в) безнадійною;
- г) всі наведені варіанти правильні.

40. Сумнівний борг – це:

- а) дебіторська заборгованість, щодо якої існує імовірність її неповернення боржником;
- б) борги підприємства, які виникають через придбання товарів та послуг у кредит, або кредити, які підприємство отримує для свого фінансування;
- в) поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності;
- г) короткострокові фінансові зобов'язання, які мають бути погашені протягом поточного операційного циклу підприємства чи протягом року з дати складання балансу.

41. Поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності, називається:

- а) сумнівним боргом;
- б) товарною;
- в) довгостроковою;
- г) безнадійною.

42. Резерв сумнівних боргів створюється для:

- а) товарної дебіторської заборгованості;
- б) нетоварної дебіторської заборгованості;
- в) поточних зобов'язань;
- г) сумнівних боргів.

43. Первинними документами з обліку розрахунків з покупцями та замовниками є:

- а) накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури;
- б) податкові накладні, рахунки-фактури, акти приймання робіт, послуг;
- в) прибуткові касові ордери, векселі;
- г) всі наведені варіанти правильні.

44. Обліковим регістром з обліку розрахунків з покупцями та замовниками є:

- а) матеріальний звіт;
- б) виробничий звіт;
- в) ж/о 4;
- г) ж/о 3 та в – 3.1.

45. Для обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги призначено рахунок:

- а) 34;
- б) 63;
- в) 16;
- г) 36.

46. Первинним документом з обліку резерву сумнівних боргів є:

- а) накладна, рахунок-фактура;
- б) прибутковий касовий ордер;
- в) довідка-розрахунок бухгалтерії;
- г) виписка.

47. Рахунок 38 призначений для обліку:

- а) резерву сумнівних боргів;
- б) резервного капіталу;
- в) грошових коштів;
- г) розрахунків з постачальниками і підрядчиками.

48. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – грошова сума, яка видається в рахунок майбутніх платежів або на визначені витрати»:

- а) підзвітні суми;
- б) аванс;
- в) заробітна плата;
- г) позика.

49. По обліку розрахунків за виданими авансами використовуються такі документи:

43. Первинними документами з обліку розрахунків з покупцями та замовниками є:

- а) накладні, товарно-транспортні накладні, рахунки-фактури;
- б) податкові накладні, рахунки-фактури, акти приймання робіт, послуг;
- в) прибуткові касові ордери, векселі;
- г) всі наведені варіанти правильні.

44. Обліковим регістром з обліку розрахунків з покупцями та замовниками є:

- а) матеріальний звіт;
- б) виробничий звіт;
- в) ж/о 4;
- г) ж/о 3 та в – 3.1.

45. Для обліку розрахунків з покупцями та замовниками за відвантажену продукцію, товари, виконані роботи та надані послуги призначено рахунок:

- а) 34;
- б) 63;
- в) 16;
- г) 36.

46. Первинним документом з обліку резерву сумнівних боргів є:

- а) накладна, рахунок-фактура;
- б) прибутковий касовий ордер;
- в) довідка-розрахунок бухгалтерії;
- г) виписка.

47. Рахунок 38 призначений для обліку:

- а) резерву сумнівних боргів;
- б) резервного капіталу;
- в) грошових коштів;
- г) розрахунків з постачальниками і підрядчиками.

48. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: «... – грошова сума, яка видається в рахунок майбутніх платежів або на визначені витрати»:

- а) підзвітні суми;
- б) аванс;
- в) заробітна плата;
- г) позика.

49. По обліку розрахунків за виданими авансами використовуються такі документи:

а) накладні, товарно-транспортні накладні, рахунок-фактура, акт приймання-передачі;

б) платіжні доручення, виписки банку;

в) акредитиви, чеки, платіжні доручення, виписки банку;

г) всі варіанти правильні.

50. Для обліку розрахунків за виданими авансами під поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт, а також з оплати продукції та робіт, прийнятих замовником по частковій готовності, призначено субрахунок:

а) 632;

б) 371;

в) 361;

г) 701.

51. Працівники даного підприємства, які отримали грошові суми у підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом керівника підприємства, це:

а) касир;

б) матеріально-відповідальна особа;

в) підзвітна особа;

г) бухгалтер.

52. Підзвітні суми можуть витрачатись на:

а) службові відрядження;

б) адміністративно-господарські потреби;

в) операційні потреби;

г) усі наведені варіанти правильні.

53. Підставою для відрядження працівника є:

а) посвідчення про відрядження;

б) наказ керівника про відрядження;

в) авансовий звіт;

г) видатковий касовий ордер.

54. Наказ керівника для виконання службового доручення поза постійним місцем роботи є підставою для оформлення та видачі:

а) посвідчення про відрядження;

б) звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

в) журналу З;

г) виписки.

55. Строк перебування у відрядженні в межах України становить:

а) 60 календарних днів;

б) керівник підприємства встановлює самостійно;

а) накладні, товарно-транспортні накладні, рахунок-фактура, акт приймання-передачі;

б) платіжні доручення, виписки банку;

в) акредитиви, чеки, платіжні доручення, виписки банку;

г) всі варіанти правильні.

50. Для обліку розрахунків за виданими авансами під поставку матеріальних цінностей або під виконання робіт, а також з оплати продукції та робіт, прийнятих замовником по частковій готовності, призначено субрахунок:

а) 632;

б) 371;

в) 361;

г) 701.

51. Працівники даного підприємства, які отримали грошові суми у підзвіт для майбутніх витрат згідно з наказом керівника підприємства, це:

а) касир;

б) матеріально-відповідальна особа;

в) підзвітна особа;

г) бухгалтер.

52. Підзвітні суми можуть витрачатись на:

а) службові відрядження;

б) адміністративно-господарські потреби;

в) операційні потреби;

г) усі наведені варіанти правильні.

53. Підставою для відрядження працівника є:

а) посвідчення про відрядження;

б) наказ керівника про відрядження;

в) авансовий звіт;

г) видатковий касовий ордер.

54. Наказ керівника для виконання службового доручення поза постійним місцем роботи є підставою для оформлення та видачі:

а) посвідчення про відрядження;

б) звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

в) журналу З;

г) виписки.

55. Строк перебування у відрядженні в межах України становить:

а) 60 календарних днів;

б) керівник підприємства встановлює самостійно;

в) керівник підприємства встановлює самостійно, але не може перевищувати 30 календарних днів;

г) правильної відповіді немає.

56. Строк перебування у відрядженні за межами України становить:

а) 30 календарних днів;

б) керівник підприємства встановлює самостійно;

в) керівник підприємства встановлює самостійно, але не може перевищувати 60 календарних днів;

г) правильної відповіді немає.

57. Звітним документом підзвітної особи є:

а) накладна;

б) звіт касира;

в) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

г) посвідчення про відрядження.

58. Який встановлено термін для подання звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт до затвердження?

а) три робочі дні після повернення з відрядження;

б) наступного дня після видачі готівки у підзвіт;

в) десять-двадцять днів з дня видачі готівки у підзвіт з дозволу керівника підприємства;

г) всі відповіді неправильні.

59. Протягом скількох днів затверджується звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт?

а) 10;

б) 3;

в) 1;

г) відразу після подання.

60. Вимога кредитора до боржника про сплату боргу, відшкодування збитків, сплату штрафів, усунення недоліків поставленої продукції або виконаної роботи це:

а) позика;

б) зобов'язання;

в) застава;

г) претензія.

61. По обліку розрахунків за претензіями використовують такі основні документи, як:

а) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт приймання, комерційний акт;

в) керівник підприємства встановлює самостійно, але не може перевищувати 30 календарних днів;

г) правильної відповіді немає.

56. Строк перебування у відрядженні за межами України становить:

а) 30 календарних днів;

б) керівник підприємства встановлює самостійно;

в) керівник підприємства встановлює самостійно, але не може перевищувати 60 календарних днів;

г) правильної відповіді немає.

57. Звітним документом підзвітної особи є:

а) накладна;

б) звіт касира;

в) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

г) посвідчення про відрядження.

58. Який встановлено термін для подання звіту про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт до затвердження?

а) три робочі дні після повернення з відрядження;

б) наступного дня після видачі готівки у підзвіт;

в) десять-двадцять днів з дня видачі готівки у підзвіт з дозволу керівника підприємства;

г) всі відповіді неправильні.

59. Протягом скількох днів затверджується звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт?

а) 10;

б) 3;

в) 1;

г) відразу після подання.

60. Вимога кредитора до боржника про сплату боргу, відшкодування збитків, сплату штрафів, усунення недоліків поставленої продукції або виконаної роботи це:

а) позика;

б) зобов'язання;

в) застава;

г) претензія.

61. По обліку розрахунків за претензіями використовують такі основні документи, як:

а) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, рахунок, акт приймання, комерційний акт;

б) письмова угода постачальника на пред'явлені претензії, рішення судових органів;

в) платіжне доручення, платіжна вимога, прибутковий касовий ордер, виписка банку;

г) всі наведені варіанти правильні.

62. Облік розрахунків за претензіями ведеться на субрахунку:

а) 371;

б) 377;

в) 631;

г) 374.

63. Видача позики робітникам і службовцям підприємства:

а) оформлюється у письмовій формі;

б) здійснюється у готівковій і безготівковій формі;

в) не є цільовою та видається на будь-який термін;

г) усі наведені варіанти правильні.

64. Облік розрахунків за позиками членам кредитних спілок ведеться на субрахунку:

а) 685;

б) 502;

в) 373;

г) 376.

65. На субрахунку 375 ведеться облік розрахунків:

а) з постачальниками та підрядчиками;

б) за претензіями;

в) з покупцями та замовниками;

г) за відшкодуванням завданих збитків.

66. Субрахунок 377 призначений для обліку і узагальнення інформації про:

а) виробничі запаси;

б) розрахунки з іншими дебіторами;

в) розрахунки із заробітної плати;

г) витрати виробництва.

67. До розрахунків з іншими дебіторами відносять:

а) розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності;

б) розрахунки з працівниками підприємства за товари, продані в кредит, по позиках;

в) розрахунки з працівниками підприємства по видачі на виплат форменого одягу, страховому відшкодуванню страхових сум працівникам тощо;

б) письмова угода постачальника на пред'явлені претензії, рішення судових органів;

в) платіжне доручення, платіжна вимога, прибутковий касовий ордер, виписка банку;

г) всі наведені варіанти правильні.

62. Облік розрахунків за претензіями ведеться на субрахунку:

а) 371;

б) 377;

в) 631;

г) 374.

63. Видача позики робітникам і службовцям підприємства:

а) оформлюється у письмовій формі;

б) здійснюється у готівковій і безготівковій формі;

в) не є цільовою та видається на будь-який термін;

г) усі наведені варіанти правильні.

64. Облік розрахунків за позиками членам кредитних спілок ведеться на субрахунку:

а) 685;

б) 502;

в) 373;

г) 376.

65. На субрахунку 375 ведеться облік розрахунків:

а) з постачальниками та підрядчиками;

б) за претензіями;

в) з покупцями та замовниками;

г) за відшкодуванням завданих збитків.

66. Субрахунок 377 призначений для обліку і узагальнення інформації про:

а) виробничі запаси;

б) розрахунки з іншими дебіторами;

в) розрахунки із заробітної плати;

г) витрати виробництва.

67. До розрахунків з іншими дебіторами відносять:

а) розрахунки за операціями, пов'язаними із здійсненням спільної діяльності;

б) розрахунки з працівниками підприємства за товари, продані в кредит, по позиках;

в) розрахунки з працівниками підприємства по видачі на виплат форменого одягу, страховому відшкодуванню страхових сум працівникам тощо;

г) всі наведені варіанти правильні.

68. Обліковим регістром по обліку розрахунків з різними дебіторами є:

а) ж 3 та відомості 3.2;

б) ж 7;

в) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

г) касова книга.

69. До витрат майбутніх періодів належать:

а) витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв та агрегатів;

б) сплачені авансом орендні платежі, оплата страхового полісу;

в) передоплата періодичних видань, представницькі витрати;

г) усі варіанти правильні.

70. Дебіторська заборгованість – це:

а) сума заборгованості дебіторів підприємству на дату складання бухгалтерської звітності;

б) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди;

в) сума заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;

г) сума заборгованості, що виникає в ході звичайної операційної діяльності підприємства, яка може передбачати продаж товарів, виконання робіт та надання послуг.

71. Довгострокова дебіторська заборгованість – це:

а) сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході звичайної операційної діяльності підприємства, яка може передбачати продаж товарів, виконання робіт та надання послуг;

б) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;

в) сума заборгованості дебіторів підприємству на дату складання бухгалтерської звітності;

г) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

72. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли кошти від покупців в оплату за раніше відвантажену продукцію»:

г) всі наведені варіанти правильні.

68. Обліковим регістром по обліку розрахунків з різними дебіторами є:

а) ж 3 та відомості 3.2;

б) ж 7;

в) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

г) касова книга.

69. До витрат майбутніх періодів належать:

а) витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв та агрегатів;

б) сплачені авансом орендні платежі, оплата страхового полісу;

в) передоплата періодичних видань, представницькі витрати;

г) усі варіанти правильні.

70. Дебіторська заборгованість – це:

а) сума заборгованості дебіторів підприємству на дату складання бухгалтерської звітності;

б) заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди;

в) сума заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;

г) сума заборгованості, що виникає в ході звичайної операційної діяльності підприємства, яка може передбачати продаж товарів, виконання робіт та надання послуг.

71. Довгострокова дебіторська заборгованість – це:

а) сума дебіторської заборгованості, що виникає в ході звичайної операційної діяльності підприємства, яка може передбачати продаж товарів, виконання робіт та надання послуг;

б) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу;

в) сума заборгованості дебіторів підприємству на дату складання бухгалтерської звітності;

г) сума дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена протягом 12 місяців з дати балансу.

72. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли кошти від покупців в оплату за раніше відвантажену продукцію»:

- а) Дт 631 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 685;
- в) Дт 311 Кт 361;
- г) Дт 99 Кт 311.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано витрати по відрядженню працівника відділу збуту»:

- а) Дт 23 Кт 371;
- б) Дт 92 Кт 39
- в) Дт 791 Кт 23;
- г) Дт 93 Кт 372.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано вексель від покупців за продану продукцію»:

- а) Дт 311 Кт 341;
- б) Дт 341 Кт 361;
- в) Дт 631 Кт 511;
- г) Дт 25 Кт 311.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Придбано МШП підзвітною особою»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 112 Кт 631;
- в) Дт 372 Кт 301;
- г) Дт 23 Кт 372.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображена сума, що підлягає відшкодуванню винною особою»:

- а) Дт 947 Кт 201;
- б) Дт 375 Кт 746;
- в) Дт 311 Кт 375;
- г) Дт 746 Кт 793.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Внесено членські внески учасником кредитної спілки»:

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 331 Кт 46;
- в) Дт 301 Кт 376;
- г) Дт 201 Кт 372.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Переведено короткострокову дебіторську заборгованість до розряду довгострокової»:

- а) Дт 181 Кт 377;
- б) Дт 611 Кт 511;
- в) Дт 26 Кт 23;
- г) Дт 92 Кт 661.

- а) Дт 631 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 685;
- в) Дт 311 Кт 361;
- г) Дт 99 Кт 311.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано витрати по відрядженню працівника відділу збуту»:

- а) Дт 23 Кт 371;
- б) Дт 92 Кт 39
- в) Дт 791 Кт 23;
- г) Дт 93 Кт 372.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано вексель від покупців за продану продукцію»:

- а) Дт 311 Кт 341;
- б) Дт 341 Кт 361;
- в) Дт 631 Кт 511;
- г) Дт 25 Кт 311.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Придбано МШП підзвітною особою»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 112 Кт 631;
- в) Дт 372 Кт 301;
- г) Дт 23 Кт 372.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображена сума, що підлягає відшкодуванню винною особою»:

- а) Дт 947 Кт 201;
- б) Дт 375 Кт 746;
- в) Дт 311 Кт 375;
- г) Дт 746 Кт 793.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Внесено членські внески учасником кредитної спілки»:

- а) Дт 301 Кт 311;
- б) Дт 331 Кт 46;
- в) Дт 301 Кт 376;
- г) Дт 201 Кт 372.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Переведено короткострокову дебіторську заборгованість до розряду довгострокової»:

- а) Дт 181 Кт 377;
- б) Дт 611 Кт 511;
- в) Дт 26 Кт 23;
- г) Дт 92 Кт 661.

79. Вказати кореспонденцію рахунків: «Погашено одержаний вексель»:

- а) Дт 341 Кт 361;
- б) Дт 311 Кт 341;
- в) Дт 341 Кт 301;
- г) Дт 23 Кт 651.

80. Вказати кореспонденцію рахунків: «Утримано із заробітної плати винної особи за завдані збитки»:

- а) Дт 151 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 375;
- в) Дт 661 Кт 375;
- г) Дт 311 Кт 301.

81. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано безнадійну дебіторську заборгованість за рахунок резерву сумнівних боргів»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 38 Кт 361;
- в) Дт 361 Кт 38;
- г) Дт 944 Кт 38.

82. Вказати кореспонденцію рахунків: «Створено резерв сумнівних боргів»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 38 Кт 361;
- в) Дт 361 Кт 38;
- г) Дт 944 Кт 38.

83. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено взаємозалік заборгованостей»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 631 Кт 311;
- в) Дт 631 Кт 361;
- г) Дт 207 Кт 372.

84. Для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу, призначено рахунок:

- а) 34 «Короткострокові векселі одержані»;
- б) 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»;
- в) 16 «Довгострокові біологічні активи»;
- г) 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

85. У якому журналі ведеться облік довгострокової дебіторської заборгованості:

- а) ж. 6;
- б) ж. 3;

79. Вказати кореспонденцію рахунків: «Погашено одержаний вексель»:

- а) Дт 341 Кт 361;
- б) Дт 311 Кт 341;
- в) Дт 341 Кт 301;
- г) Дт 23 Кт 651.

80. Вказати кореспонденцію рахунків: «Утримано із заробітної плати винної особи за завдані збитки»:

- а) Дт 151 Кт 311;
- б) Дт 301 Кт 375;
- в) Дт 661 Кт 375;
- г) Дт 311 Кт 301.

81. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано безнадійну дебіторську заборгованість за рахунок резерву сумнівних боргів»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 38 Кт 361;
- в) Дт 361 Кт 38;
- г) Дт 944 Кт 38.

82. Вказати кореспонденцію рахунків: «Створено резерв сумнівних боргів»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 38 Кт 361;
- в) Дт 361 Кт 38;
- г) Дт 944 Кт 38.

83. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено взаємозалік заборгованостей»:

- а) Дт 311 Кт 361;
- б) Дт 631 Кт 311;
- в) Дт 631 Кт 361;
- г) Дт 207 Кт 372.

84. Для обліку дебіторської заборгованості фізичних та юридичних осіб, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після 12 місяців з дати балансу, призначено рахунок:

- а) 34 «Короткострокові векселі одержані»;
- б) 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками»;
- в) 16 «Довгострокові біологічні активи»;
- г) 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

85. У якому журналі ведеться облік довгострокової дебіторської заборгованості:

- а) ж. 6;
- б) ж. 3;

в) ж. 2;

г) ж. 5.

86. Підзвітні особи зобов'язані подати звіт про витрачання підзвітних сум у відрядженні:

а) протягом 5 робочих днів після повернення з відрядження;

б) наступного робочого дня після повернення з відрядження;

в) протягом 3 робочих днів після повернення з відрядження;

г) протягом 1 тижня після повернення з відрядження.

87. Підзвітні особи зобов'язані звітувати про витрачання підзвітних сум на закупівлю сільськогосподарської продукції:

а) протягом 10 робочих днів після отримання підзвітної суми;

б) протягом 3 робочих днів після отримання підзвітної суми;

в) протягом 5 днів після отримання готівки під звіт;

г) протягом 3 днів після отримання готівки під звіт.

88. За дебетом субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» обліковуються суми:

а) видані під звіт;

б) повернені невикористані;

в) підтвержені авансовими звітами та документами;

г) відображається надходження до каси підприємства грошових документів.

89. Сальдо субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» може бути:

а) дебетовим;

б) дебетовим і кредитовим;

в) кредитовим;

г) субрахунок не має сальдо.

90. Кредитове сальдо відображає:

а) суму заборгованості підзвітних осіб підприємству;

б) суму перевитрат підзвітних осіб за авансовими звітами;

в) суму платежів, які надійшли на рахунок підприємства;

г) немає правильної відповіді.

91. Кількість днів відрядження для сплати добових визначається:

а) без урахування днів вибуття у відрядження та повернення з нього;

б) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як один день;

в) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як два дні;

г) тільки з урахуванням дня вибуття у відрядження.

в) ж. 2;

г) ж. 5.

86. Підзвітні особи зобов'язані подати звіт про витрачання підзвітних сум у відрядженні:

а) протягом 5 робочих днів після повернення з відрядження;

б) наступного робочого дня після повернення з відрядження;

в) протягом 3 робочих днів після повернення з відрядження;

г) протягом 1 тижня після повернення з відрядження.

87. Підзвітні особи зобов'язані звітувати про витрачання підзвітних сум на закупівлю сільськогосподарської продукції:

а) протягом 10 робочих днів після отримання підзвітної суми;

б) протягом 3 робочих днів після отримання підзвітної суми;

в) протягом 5 днів після отримання готівки під звіт;

г) протягом 3 днів після отримання готівки під звіт.

88. За дебетом субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» обліковуються суми:

а) видані під звіт;

б) повернені невикористані;

в) підтвержені авансовими звітами та документами;

г) відображається надходження до каси підприємства грошових документів.

89. Сальдо субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами» може бути:

а) дебетовим;

б) дебетовим і кредитовим;

в) кредитовим;

г) субрахунок не має сальдо.

90. Кредитове сальдо відображає:

а) суму заборгованості підзвітних осіб підприємству;

б) суму перевитрат підзвітних осіб за авансовими звітами;

в) суму платежів, які надійшли на рахунок підприємства;

г) немає правильної відповіді.

91. Кількість днів відрядження для сплати добових визначається:

а) без урахування днів вибуття у відрядження та повернення з нього;

б) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як один день;

в) з урахуванням дня вибуття у відрядження та дня повернення до місця постійної роботи, які зараховуються як два дні;

г) тільки з урахуванням дня вибуття у відрядження.

92. Замість днів відпочинку, що не були використані за час відрядження:

- а) надаються дні відпочинку в будь-який інший день;
- б) невикористані дні додаються до щорічної відпустки;
- в) сплачується грошова компенсація;
- г) інші дні відпочинку не надаються.

93. За особою, яка перебуває у відрядженні, зберігається середній заробіток:

- а) тільки за час відрядження;
- б) середній заробіток не зберігається;
- в) за час відрядження і час перебування в дорозі;
- г) тільки за час перебування в дорозі.

Контрольні питання

1. Характеристика дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та особливості відображення її у фінансовій звітності.
2. Облік векселів отриманих, різниці між відсотковим і безвідсотковим векселем.
3. Методи створення резервів сумнівних боргів.
4. Облік розрахунків з підзвітними особами.
5. Облік розрахунків за претензіями.
6. Облік розрахунків за відшкодування завданих збитків.
7. Види довгострокової дебіторської заборгованості.
8. Яким документом регламентується видача під звіт грошових коштів?
9. Кого вважають підзвітною особою?
10. Назвіть граничний розмір підзвітних сум.
11. На підставі яких документів підзвітній особі видається аванс?
12. Назвіть терміни подання авансового звіту про витрачання підзвітних сум.
13. Що показує сальдо субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами»?
14. Назвіть, де у Балансі відображається сальдо за субрахунком 372.
15. Якими нормативними документами регламентуються службові відрядження?
16. Дайте визначення службового відрядження.
17. Назвіть максимальний термін відрядження в межах України та за кордон.
18. Що таке добові витрати?
19. Назвіть суму добових витрат в межах України.

92. Замість днів відпочинку, що не були використані за час відрядження:

- а) надаються дні відпочинку в будь-який інший день;
- б) невикористані дні додаються до щорічної відпустки;
- в) сплачується грошова компенсація;
- г) інші дні відпочинку не надаються.

93. За особою, яка перебуває у відрядженні, зберігається середній заробіток:

- а) тільки за час відрядження;
- б) середній заробіток не зберігається;
- в) за час відрядження і час перебування в дорозі;
- г) тільки за час перебування в дорозі.

Контрольні питання

1. Характеристика дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та особливості відображення її у фінансовій звітності.
2. Облік векселів отриманих, різниці між відсотковим і безвідсотковим векселем.
3. Методи створення резервів сумнівних боргів.
4. Облік розрахунків з підзвітними особами.
5. Облік розрахунків за претензіями.
6. Облік розрахунків за відшкодування завданих збитків.
7. Види довгострокової дебіторської заборгованості.
8. Яким документом регламентується видача під звіт грошових коштів?
9. Кого вважають підзвітною особою?
10. Назвіть граничний розмір підзвітних сум.
11. На підставі яких документів підзвітній особі видається аванс?
12. Назвіть терміни подання авансового звіту про витрачання підзвітних сум.
13. Що показує сальдо субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами»?
14. Назвіть, де у Балансі відображається сальдо за субрахунком 372.
15. Якими нормативними документами регламентуються службові відрядження?
16. Дайте визначення службового відрядження.
17. Назвіть максимальний термін відрядження в межах України та за кордон.
18. Що таке добові витрати?
19. Назвіть суму добових витрат в межах України.

20. Вкажіть суму добових витрат на відрядження за кордон.
21. Чи компенсуються працівникові дні відпочинку, не використані за час відрядження?
22. У який термін після повернення з відрядження працівник зобов'язаний подати звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт?
23. Які документи після повернення з відрядження зобов'язана подати підзвітна особа до бухгалтерії?

Навчальні завдання

Завдання 1

Згідно з наказом по ТОВ «Омега» (м. Харків) до м. Керч відряджено працівника для виконання виробничого завдання. З каси підприємства йому видано аванс у сумі 400 грн.

Після прибуття з відрядження співробітник подав посвідчення про відрядження з позначками приймаючої сторони та звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження.

На посвідченні про відрядження є позначки сторони, що відправляє, і сторони, що приймає: вибув з м. Харкова – 08.01.20_р., прибув до Керчі – 09.01.20_р., вибув з Керчі – 11.01.20_р., прибув до м. Харкова – 12.01.20_р.

Згідно з даними звіту про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження і доданими підтверджуючими документами, вартість залізничних квитків становить 490 грн (у тому числі ПДВ – 81,66 грн), вартість проживання у готелі – 520 грн (у тому числі ПДВ – 86,66 грн). У готельних рахунках зазначено вартість двох сніданків.

Необхідно: відобразити господарські операції в бухгалтерському обліку.

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Первинний документ	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.		Видано аванс на відрядження			
2.		Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження			
3.		Списано витрати на відрядження на фінансовий результат			
4.		Відображена сума податкового кредиту щодо ПДВ за проживання у готелі			
5.		Відшкодовано працівнику витрати на відрядження			

20. Вкажіть суму добових витрат на відрядження за кордон.
21. Чи компенсуються працівникові дні відпочинку, не використані за час відрядження?
22. У який термін після повернення з відрядження працівник зобов'язаний подати звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт?
23. Які документи після повернення з відрядження зобов'язана подати підзвітна особа до бухгалтерії?

Навчальні завдання

Завдання 1

Згідно з наказом по ТОВ «Омега» (м. Харків) до м. Керч відряджено працівника для виконання виробничого завдання. З каси підприємства йому видано аванс у сумі 400 грн.

Після прибуття з відрядження співробітник подав посвідчення про відрядження з позначками приймаючої сторони та звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження.

На посвідченні про відрядження є позначки сторони, що відправляє, і сторони, що приймає: вибув з м. Харкова – 08.01.20_р., прибув до Керчі – 09.01.20_р., вибув з Керчі – 11.01.20_р., прибув до м. Харкова – 12.01.20_р.

Згідно з даними звіту про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження і доданими підтверджуючими документами, вартість залізничних квитків становить 490 грн (у тому числі ПДВ – 81,66 грн), вартість проживання у готелі – 520 грн (у тому числі ПДВ – 86,66 грн). У готельних рахунках зазначено вартість двох сніданків.

Необхідно: відобразити господарські операції в бухгалтерському обліку.

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Первинний документ	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.		Видано аванс на відрядження			
2.		Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження			
3.		Списано витрати на відрядження на фінансовий результат			
4.		Відображена сума податкового кредиту щодо ПДВ за проживання у готелі			
5.		Відшкодовано працівнику витрати на відрядження			

Завдання 2

Дані для виконання:

Комірнику Яковенко Я.О. за рішенням керівника ТОВ «Надія» Татарської О.А. за видатковим касовим ордером № 82 від 12.10.20_р. був виданий аванс на придбання канцелярських приладів та господарських товарів на суму 550 грн. Заборгованості по підзвітних сумах на 12.10.20_р. у Яковенка Я.О. немає.

Яковенко Я.О. надав у бухгалтерію звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження № 34 від 13.10.20_р. про витрачені суми. До звіту додані такі виправдовувальні документи:

1) товарний чек № 14 магазину роздрібною торгівлі «Поділля» від 12.10.20_р. на суму 620,0 грн, у тому числі:

- 5 пачок паперу за ціною 100 грн;
- 5 кулькових ручок за ціною 14 грн;
- 2 тюбики клею за ціною 25 грн;

2) товарний чек № 83 магазину роздрібною торгівлі «Госптовари» від 12.10.20_р. на суму 1180,00 грн, у тому числі:

- 2 швабри за ціною 85 грн;
- 3 рушники за ціною 95 грн;
- 5 кусків туалетного мила за ціною 33 грн;
- 5 відер за ціною 90 грн;
- 1 лопату за ціною 110 грн;

3) накладні на відпуск вищеперерахованих матеріальних цінностей в експлуатацію, які підписані матеріально відповідальними особами.

Залишок невикористаних сум Яковенко Я.О. вніс в касу за прибутковим касовим ордером № 133 від 13.10.20_р.

Необхідно:

– на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій ТОВ «Надія» та вказати первинні документи.

Завдання 3

Необхідно: вказати бухгалтерські проводки за наведеними нижче операціями, визначити залишки по підзвітних сумах на кінець звітного періоду.

Дані про залишки підзвітних коштів

№	П.І.Б.	Посада	Сума, грн	
			Дебет	Кредит
1.	Ткаченко Т.Г.	Бухгалтер	65,0	
2.	Остапенко О.О.	Експедитор відділу збуту		60,0
3.	Антонов А.О.	Комерційний директор	25,0	

Завдання 2

Дані для виконання:

Комірнику Яковенко Я.О. за рішенням керівника ТОВ «Надія» Татарської О.А. за видатковим касовим ордером № 82 від 12.10.20_р. був виданий аванс на придбання канцелярських приладів та господарських товарів на суму 550 грн. Заборгованості по підзвітних сумах на 12.10.20_р. у Яковенка Я.О. немає.

Яковенко Я.О. надав у бухгалтерію звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження № 34 від 13.10.20_р. про витрачені суми. До звіту додані такі виправдовувальні документи:

1) товарний чек № 14 магазину роздрібною торгівлі «Поділля» від 12.10.20_р. на суму 620,0 грн, у тому числі:

- 5 пачок паперу за ціною 100 грн;
- 5 кулькових ручок за ціною 14 грн;
- 2 тюбики клею за ціною 25 грн;

2) товарний чек № 83 магазину роздрібною торгівлі «Госптовари» від 12.10.20_р. на суму 1180,00 грн, у тому числі:

- 2 швабри за ціною 85 грн;
- 3 рушники за ціною 95 грн;
- 5 кусків туалетного мила за ціною 33 грн;
- 5 відер за ціною 90 грн;
- 1 лопату за ціною 110 грн;

3) накладні на відпуск вищеперерахованих матеріальних цінностей в експлуатацію, які підписані матеріально відповідальними особами.

Залишок невикористаних сум Яковенко Я.О. вніс в касу за прибутковим касовим ордером № 133 від 13.10.20_р.

Необхідно:

– на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій ТОВ «Надія» та вказати первинні документи.

Завдання 3

Необхідно: вказати бухгалтерські проводки за наведеними нижче операціями, визначити залишки по підзвітних сумах на кінець звітного періоду.

Дані про залишки підзвітних коштів

№	П.І.Б.	Посада	Сума, грн	
			Дебет	Кредит
1.	Ткаченко Т.Г.	Бухгалтер	65,0	
2.	Остапенко О.О.	Експедитор відділу збуту		60,0
3.	Антонов А.О.	Комерційний директор	25,0	

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Дата	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	09.11	Бухгалтером Ткаченко Т.Г. повернуто невикористаний залишок підзвітних сум	65,0		
2.	09.11	Видано у підзвіт експедитору Остапенко О.О. на придбання канцелярських приладів	720,0		
3.	09.11	Придбані канцелярські прилади Остапенком О.О.	520,0		
4.	11.11	Видано у підзвіт на господарські потреби бухгалтеру Ткаченко Т.Г.	400,0		
5.	14.11	Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження Ткаченко Т.Г.	550,0		
6.	14.11	Бухгалтером Ткаченко Т.Г. повернено невикористану суму підзвітних коштів			
7.	18.11	Видано у підзвіт комерційному директору Антонову А.О. на відрядження	500,0		
8.	25.11	Комерційним директором Антоновим А.О. витрачено на відрядження	480,0		
9.	25.11	Повернено залишок невикористаної підзвітної суми Антоновим А.О. у касу			

Завдання 4

Дані для виконання:

Працівник фірми направлений у відрядження до США. Тривалість відрядження — 7 днів. Офіційний прогнозний курс національної валюти України до 1 долара США 6,3 грн.

Необхідно:

— розрахувати загальну суму добових у доларах США та гривнях, яку необхідно видати працівнику, що направляється у відрядження за межі України.

Завдання 5

Дані для виконання: завгосп Мірошниченко С.І. є постійною матеріально відповідальною особою, якій наказом керівника підпри-

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Дата	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	09.11	Бухгалтером Ткаченко Т.Г. повернуто невикористаний залишок підзвітних сум	65,0		
2.	09.11	Видано у підзвіт експедитору Остапенко О.О. на придбання канцелярських приладів	720,0		
3.	09.11	Придбані канцелярські прилади Остапенком О.О.	520,0		
4.	11.11	Видано у підзвіт на господарські потреби бухгалтеру Ткаченко Т.Г.	400,0		
5.	14.11	Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження Ткаченко Т.Г.	550,0		
6.	14.11	Бухгалтером Ткаченко Т.Г. повернено невикористану суму підзвітних коштів			
7.	18.11	Видано у підзвіт комерційному директору Антонову А.О. на відрядження	500,0		
8.	25.11	Комерційним директором Антоновим А.О. витрачено на відрядження	480,0		
9.	25.11	Повернено залишок невикористаної підзвітної суми Антоновим А.О. у касу			

Завдання 4

Дані для виконання:

Працівник фірми направлений у відрядження до США. Тривалість відрядження — 7 днів. Офіційний прогнозний курс національної валюти України до 1 долара США 6,3 грн.

Необхідно:

— розрахувати загальну суму добових у доларах США та гривнях, яку необхідно видати працівнику, що направляється у відрядження за межі України.

Завдання 5

Дані для виконання: завгосп Мірошниченко С.І. є постійною матеріально відповідальною особою, якій наказом керівника підпри-

емства дозволено отримувати під звіт кошти для придбання матеріальних цінностей на господарські потреби.

12.09.20_р. за видатковим касовим ордером № 147 йому було видано під звіт аванс – 1600,00 грн для придбання господарських товарів, необхідних для ремонту офісу.

13.09.20_р. Мірошниченко С.І. подав до бухгалтерії авансовий звіт, до якого було додано чеки на суму 1500,00 грн та копію накладної на оприбуткування матеріальних цінностей за таким переліком:

Необхідно: на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій та вказати облікові реєстри, в яких будуть відображені перераховані операції.

№	Назва матеріальних цінностей	Одиниця виміру	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1.	Фарба біла	л	5	100,00	500,00
2.	Гіпс	кг	4	62,50	250,00
3.	Емульсія	л	5	45,0	225,00
4.	Розчинник	л	2	25,00	50,00
5.	Пензлі малярські	шт.	4	37,50	150,00
6.	Щітки	шт.	2	37,50	75,00
	Разом	-	22	-	1250,00

Розв'язок

Визначаємо суму податкового кредиту: $1250,0 \text{ грн} \times 20 \% : 100 = 250,00 \text{ грн}$.

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1.	Видано аванс для придбання господарських товарів	1600,0	372	301
2.	Придбано підзвітною особою: – будівельні матеріали – пензлі та щітки	1025,0 225,0	209 22	372 372
3.	Відображена сума податкового кредиту з придбаних матеріальних цінностей	250,00	64	372
4.	Повернено завгоспу суму перевитрат (102,5 грн + 30,0 грн + 26,5 грн – 150 грн = 9,0 грн)	100,0	372	301

емства дозволено отримувати під звіт кошти для придбання матеріальних цінностей на господарські потреби.

12.09.20_р. за видатковим касовим ордером № 147 йому було видано під звіт аванс – 1600,00 грн для придбання господарських товарів, необхідних для ремонту офісу.

13.09.20_р. Мірошниченко С.І. подав до бухгалтерії авансовий звіт, до якого було додано чеки на суму 1500,00 грн та копію накладної на оприбуткування матеріальних цінностей за таким переліком:

Необхідно: на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій та вказати облікові реєстри, в яких будуть відображені перераховані операції.

№	Назва матеріальних цінностей	Одиниця виміру	Кількість	Ціна без ПДВ	Сума без ПДВ
1.	Фарба біла	л	5	100,00	500,00
2.	Гіпс	кг	4	62,50	250,00
3.	Емульсія	л	5	45,0	225,00
4.	Розчинник	л	2	25,00	50,00
5.	Пензлі малярські	шт.	4	37,50	150,00
6.	Щітки	шт.	2	37,50	75,00
	Разом	-	22	-	1250,00

Розв'язок

Визначаємо суму податкового кредиту: $1250,0 \text{ грн} \times 20 \% : 100 = 250,00 \text{ грн}$.

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1.	Видано аванс для придбання господарських товарів	1600,0	372	301
2.	Придбано підзвітною особою: – будівельні матеріали – пензлі та щітки	1025,0 225,0	209 22	372 372
3.	Відображена сума податкового кредиту з придбаних матеріальних цінностей	250,00	64	372
4.	Повернено завгоспу суму перевитрат (102,5 грн + 30,0 грн + 26,5 грн – 150 грн = 9,0 грн)	100,0	372	301

Операції будуть відображені у таких реєстрах:

операції № 1 і 4 – у журналі 1 та відомості 3.2;
операція № 2 – у журналі 3 та відомості 3.2;
операція № 3 – у журналі 3 та відомості 3.2.

Приклад виконання практичного завдання при обліку розрахунків з підзвітними особами за виданим авансом на відрядження

Дані для виконання: згідно з наказом директора ПП «Зеніт» (платник ПДВ) № 174 від 13.09.20_р. менеджер Ткаченко С.П. відряджений до м. Києва (ЗАТ «Крокус») для укладання угоди на постачання комплектуючих терміном 5 днів – з 17.09 по 21.09.20_р. Для цього йому видано з каси аванс у сумі 400 грн за видатковим касовим ордером № 256 від 17.09.20_р.

Прибувши з відрядження, Ткаченко С.П. відвітував про виконану роботу та витрачені ним підзвітні кошти звітом про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження, від 22.09.20_р., до якого додані такі документи:

- квитки на проїзд: Київ–Львів – 48 грн, Львів–Київ – 51 грн;
 - квитанції на проживання в готелі «Дніпро» з 18.09 по 19.09.20_р. – 108 грн (з одноразовим харчуванням), з 19.09 по 20.09.20_р. – 90 грн (без харчування);
 - рахунок за телефонні розмови з підприємством – 42 грн.
- Звіт затверджено директором підприємства «Зеніт».

Різниця у вигляді доплати видана Ткаченку С.П. у день звіту за видатковим касовим ордером № 271.

Необхідно: на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій та вказати облікові реєстри, в яких будуть відображені перераховані операції.

Розв'язок

Сума добових: 4 дні по 18 грн = 72 грн.

1 день з одноразовим харчуванням по 14,40 грн = 14,40 грн.

Разом: 86,40 грн.

Загальна сума витрат за відрядженням: 48 + 51 + 108 + 90 + 42 + 86,40 = 425,40 грн.

Визначаємо різницю між сумою витрат на відрядження та виданою сумою:

425,40 – 400 = 25,40 грн.

Визначаємо суму податкового кредиту за доданими до авансового звіту документами: $(48+51+108+90+42) \cdot 120 \% \times 20 \% = 56,50$ грн.

Операції будуть відображені у таких реєстрах:

операції № 1 і 4 – у журналі 1 та відомості 3.2;
операція № 2 – у журналі 3 та відомості 3.2;
операція № 3 – у журналі 3 та відомості 3.2.

Приклад виконання практичного завдання при обліку розрахунків з підзвітними особами за виданим авансом на відрядження

Дані для виконання: згідно з наказом директора ПП «Зеніт» (платник ПДВ) № 174 від 13.09.20_р. менеджер Ткаченко С.П. відряджений до м. Києва (ЗАТ «Крокус») для укладання угоди на постачання комплектуючих терміном 5 днів – з 17.09 по 21.09.20_р. Для цього йому видано з каси аванс у сумі 400 грн за видатковим касовим ордером № 256 від 17.09.20_р.

Прибувши з відрядження, Ткаченко С.П. відвітував про виконану роботу та витрачені ним підзвітні кошти звітом про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження, від 22.09.20_р., до якого додані такі документи:

- квитки на проїзд: Київ–Львів – 48 грн, Львів–Київ – 51 грн;
 - квитанції на проживання в готелі «Дніпро» з 18.09 по 19.09.20_р. – 108 грн (з одноразовим харчуванням), з 19.09 по 20.09.20_р. – 90 грн (без харчування);
 - рахунок за телефонні розмови з підприємством – 42 грн.
- Звіт затверджено директором підприємства «Зеніт».

Різниця у вигляді доплати видана Ткаченку С.П. у день звіту за видатковим касовим ордером № 271.

Необхідно: на підставі наведених даних скласти журнал реєстрації господарських операцій та вказати облікові реєстри, в яких будуть відображені перераховані операції.

Розв'язок

Сума добових: 4 дні по 18 грн = 72 грн.

1 день з одноразовим харчуванням по 14,40 грн = 14,40 грн.

Разом: 86,40 грн.

Загальна сума витрат за відрядженням: 48 + 51 + 108 + 90 + 42 + 86,40 = 425,40 грн.

Визначаємо різницю між сумою витрат на відрядження та виданою сумою:

425,40 – 400 = 25,40 грн.

Визначаємо суму податкового кредиту за доданими до авансового звіту документами: $(48+51+108+90+42) \cdot 120 \% \times 20 \% = 56,50$ грн.

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Видано аванс для придбання господарських товарів	400,00	372	301
2.	Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження (425,40 – 56,50)	368,90	92	372
3.	Відображена сума податкового кредиту	56,50	64	372
4.	Видано з каси суму перевитрат	25,40	372	301

Операції будуть відображені у таких реєстрах:
операції № 1, 4 – у журналі 1 та відомості 3.2;
операція № 2 – у журналі 3 і 5А та відомості 3.2;
операція № 3 – у журналі 3 та відомості 3.2.

Завдання 6

01.03.2000 р. підприємством «Промінь» було реалізовано товарів на суму 4 200 грн на умовах комерційного (товарного) кредиту й отримано вексель на суму 4 680 грн терміном на 2 місяці. Плата за відстрочення платежу становить 400 грн, крім того, сума ПДВ, включена до вартості векселя, – 80 грн. 30.04.2000 р. вексель було погашено.

Якими записами у бухгалтерському обліку підприємства «Промінь» ці події будуть відображені?

Завдання 7

Підприємство отримало вексель за реалізовані товари на суму 8 000 грн. Через 20 днів вексель було погашено у банку за 7 500 грн. Сума дисконту становить: 8 000 – 7 500 – 500 (грн).

Які записи у бухгалтерському обліку необхідно зробити?

Завдання 8

Підприємство «Квітень» орендує приміщення для офісу. Згідно з договором орендна плата за місяць становить 1200 грн (у тому числі ПДВ – 200 грн). 01.06.2000 р. авансом була сплачена орендна плата за 3 місяці.

Які записи у бухгалтерському обліку підприємства «Квітень» будуть зроблені?

Література до теми: [1, 4, 8, 12, 14, 19, 20, 24, 33, 36, 37, 44, 55, 67, 71, 81, 85].

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Видано аванс для придбання господарських товарів	400,00	372	301
2.	Затверджено звіт про використання коштів, виданих у підзвіт та на відрядження (425,40 – 56,50)	368,90	92	372
3.	Відображена сума податкового кредиту	56,50	64	372
4.	Видано з каси суму перевитрат	25,40	372	301

Операції будуть відображені у таких реєстрах:
операції № 1, 4 – у журналі 1 та відомості 3.2;
операція № 2 – у журналі 3 і 5А та відомості 3.2;
операція № 3 – у журналі 3 та відомості 3.2.

Завдання 6

01.03.2000 р. підприємством «Промінь» було реалізовано товарів на суму 4 200 грн на умовах комерційного (товарного) кредиту й отримано вексель на суму 4 680 грн терміном на 2 місяці. Плата за відстрочення платежу становить 400 грн, крім того, сума ПДВ, включена до вартості векселя, – 80 грн. 30.04.2000 р. вексель було погашено.

Якими записами у бухгалтерському обліку підприємства «Промінь» ці події будуть відображені?

Завдання 7

Підприємство отримало вексель за реалізовані товари на суму 8 000 грн. Через 20 днів вексель було погашено у банку за 7 500 грн. Сума дисконту становить: 8 000 – 7 500 – 500 (грн).

Які записи у бухгалтерському обліку необхідно зробити?

Завдання 8

Підприємство «Квітень» орендує приміщення для офісу. Згідно з договором орендна плата за місяць становить 1200 грн (у тому числі ПДВ – 200 грн). 01.06.2000 р. авансом була сплачена орендна плата за 3 місяці.

Які записи у бухгалтерському обліку підприємства «Квітень» будуть зроблені?

Література до теми: [1, 4, 8, 12, 14, 19, 20, 24, 33, 36, 37, 44, 55, 67, 71, 81, 85].

Тема 6. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

План

1. Визнання та класифікація основних засобів
2. Облік надходження основних засобів та витрат на їх утримання
3. Облік зносу основних засобів
4. Облік вибуття основних засобів
5. Облік витрат на поліпшення, ремонт і утримання основних засобів
6. Облік інших необоротних матеріальних активів
7. Облік зносу (амортизації) та вибуття інших необоротних матеріальних активів

1. Визнання та класифікація основних засобів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначено в П(С)БО 7 «Основні засоби». Норми цього положення застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами всіх форм власності (крім бюджетних установ).

Згідно з П(С)БО 7 **основні засоби** — матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Об'єкт основних засобів — це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдями до нього або окремих конструктивно відокремлених предметів, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс — певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Тема 6. ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

План

1. Визнання та класифікація основних засобів
2. Облік надходження основних засобів та витрат на їх утримання
3. Облік зносу основних засобів
4. Облік вибуття основних засобів
5. Облік витрат на поліпшення, ремонт і утримання основних засобів
6. Облік інших необоротних матеріальних активів
7. Облік зносу (амортизації) та вибуття інших необоротних матеріальних активів

1. Визнання та класифікація основних засобів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи, а також розкриття інформації про них у фінансовій звітності визначено в П(С)БО 7 «Основні засоби». Норми цього положення застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами всіх форм власності (крім бюджетних установ).

Згідно з П(С)БО 7 **основні засоби** — матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Об'єкт основних засобів — це закінчений пристрій з усіма пристосуваннями і приладдями до нього або окремих конструктивно відокремлених предметів, призначений для виконання певних самостійних функцій, чи відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів одного або різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, внаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс — певну роботу тільки у складі комплексу, а не самостійно.

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів.

Об'єкт основних засобів визнається активом, коли:

- існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта;
- його вартість може бути достовірно визначена.

Крім того, у визначенні основних засобів наведені такі критерії їх визнання, як:

- матеріальність (мають матеріальну форму);
- призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій);
- термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види вартості (за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби») № 92 від 27.04.2000 р.:

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, яка амортизується;
- ліквідаційна вартість.

Первісна вартість — історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінена вартість — вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Залишкова вартість — різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів.

Справедлива вартість — ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі.

Вартість, яка амортизується, — первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість — сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів.

Об'єкт основних засобів визнається активом, коли:

- існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта;
- його вартість може бути достовірно визначена.

Крім того, у визначенні основних засобів наведені такі критерії їх визнання, як:

- матеріальність (мають матеріальну форму);
- призначення (утримуються з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій);
- термін корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Залежно від характеру, стану основних засобів, часу оцінки розрізняють такі види вартості (за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби») № 92 від 27.04.2000 р.:

- первісна вартість;
- переоцінена вартість;
- залишкова вартість;
- справедлива вартість;
- вартість, яка амортизується;
- ліквідаційна вартість.

Первісна вартість — історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінена вартість — вартість необоротних активів після їх переоцінки.

Залишкова вартість — різниця між первісною (переоціненою) вартістю та сумою зносу основних засобів.

Справедлива вартість — ринкова вартість, визначена шляхом експертної оцінки, яку, як правило, визначають професійні оцінювачі.

Вартість, яка амортизується, — первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Ліквідаційна вартість — сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Балансова вартість (відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби») – це сума, за якою актив включається до Балансу після вирахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації).

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, які в свою чергу поділяються на окремі групи.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів.

Рахунки в Плані рахунків відповідають класифікації основних засобів, наведеній у П(С)БО 7. Кожній окремій групі об'єктів основних засобів відповідає один із субрахунків до рахунку «Основні засоби», та один із субрахунків до рахунку «Інші необоротні матеріальні активи».

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Визначення основних засобів	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) (п. 4 П(С)БО 7)	Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості/землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2 500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2 500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) (пп. 14.1.138 п. 14 ПКУ)

Балансова вартість (відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби») – це сума, за якою актив включається до Балансу після вирахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації).

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби поділяються на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи, які в свою чергу поділяються на окремі групи.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів.

Рахунки в Плані рахунків відповідають класифікації основних засобів, наведеній у П(С)БО 7. Кожній окремій групі об'єктів основних засобів відповідає один із субрахунків до рахунку «Основні засоби», та один із субрахунків до рахунку «Інші необоротні матеріальні активи».

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Визначення основних засобів	Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) (п. 4 П(С)БО 7)	Основні засоби – матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості/землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2 500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2 500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) (пп. 14.1.138 п. 14 ПКУ)

2. Групи основних засобів	1. Земельні ділянки. 2. Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом. 3. Будівлі, споруди та передавальні пристрої. 4. Машини та обладнання. 5. Транспортні засоби. 6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі). 7. Тварини. 8. Багаторічні насадження. 9. Інші основні засоби (пп. 5.1 п. 5 П(С)БО 7, пп. 145.1 п. 145 ПКУ	
5. Строк корисного використання основних засобів	Встановлюється підприємством самостійно з урахуванням переліку визначених факторів (п. 23 П(С)БО 7	ПКУ встановлює обов'язкові мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів (пп. 145.1 п. 145 ПКУ

3. Облік надходження основних засобів та витрат на їх утримання

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. **Первісна вартість** – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Визначення первісної вартості об'єкта основних засобів залежить від способу їх надходження на підприємство. Надходження основних засобів на підприємство здійснюється за такими способами:

- 1) створення за допомогою будівництва (підрядним або господарським способом) і виготовлення власними силами;
- 2) придбання за грошові кошти;
- 3) одержання внесків у статутний капітал: від резидентів, від нерезидентів;
- 4) переведення з оборотних активів (товарів, готової продукції тощо);
- 5) безоплатного отримання;
- 6) одержання в обмін на подібні та неподібні об'єкти;
- 7) оприбуткування раніше не облікованих на балансі;
- 8) переведення неправильно зарахованих раніше до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів.

Створені та куплені основні засоби зараховуються на баланс підприємства за **первісною** вартістю, що являє собою фактичну вартість їх створення чи придбання, або справедливую вартість за іншими надходженнями, крім переведення з малоцінних предметів. Справедлива вартість визначається на підставі цін ринків України чи цін міжнародних ринків залежно від того, звідки одержано об'єкт

2. Групи основних засобів	1. Земельні ділянки. 2. Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом. 3. Будівлі, споруди та передавальні пристрої. 4. Машини та обладнання. 5. Транспортні засоби. 6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі). 7. Тварини. 8. Багаторічні насадження. 9. Інші основні засоби (пп. 5.1 п. 5 П(С)БО 7, пп. 145.1 п. 145 ПКУ	
5. Строк корисного використання основних засобів	Встановлюється підприємством самостійно з урахуванням переліку визначених факторів (п. 23 П(С)БО 7	ПКУ встановлює обов'язкові мінімально допустимі строки корисного використання основних засобів (пп. 145.1 п. 145 ПКУ

3. Облік надходження основних засобів та витрат на їх утримання

Придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю. **Первісна вартість** – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Визначення первісної вартості об'єкта основних засобів залежить від способу їх надходження на підприємство. Надходження основних засобів на підприємство здійснюється за такими способами:

- 1) створення за допомогою будівництва (підрядним або господарським способом) і виготовлення власними силами;
- 2) придбання за грошові кошти;
- 3) одержання внесків у статутний капітал: від резидентів, від нерезидентів;
- 4) переведення з оборотних активів (товарів, готової продукції тощо);
- 5) безоплатного отримання;
- 6) одержання в обмін на подібні та неподібні об'єкти;
- 7) оприбуткування раніше не облікованих на балансі;
- 8) переведення неправильно зарахованих раніше до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів.

Створені та куплені основні засоби зараховуються на баланс підприємства за **первісною** вартістю, що являє собою фактичну вартість їх створення чи придбання, або справедливую вартість за іншими надходженнями, крім переведення з малоцінних предметів. Справедлива вартість визначається на підставі цін ринків України чи цін міжнародних ринків залежно від того, звідки одержано об'єкт

основних засобів.

Первісна вартість такого об'єкта, згідно з пунктом 8 П(С)БО 7, складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання з запланованою метою (транспортно-заготівельні тощо).

Витрати на оплату відсотків за користування кредитом не включаються до первинної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок позикового капіталу.

Первісна вартість об'єктів основних засобів, зобов'язання за які визначені загальною сумою, розраховується розподілом цієї суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів.

Первісна вартість об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо дорівнює їхній собівартості, яка визначається згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та 16 «Витрати».

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання основних засобів за грошові кошти

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1.	Одержано компресор від постачальника	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	25 000

Продовження таблиці

основних засобів.

Первісна вартість такого об'єкта, згідно з пунктом 8 П(С)БО 7, складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);
- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;
- витрати на установку, монтаж, налагодження основних засобів;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, в якому вони придатні для використання з запланованою метою (транспортно-заготівельні тощо).

Витрати на оплату відсотків за користування кредитом не включаються до первинної вартості основних засобів, придбаних (створених) повністю або частково за рахунок позикового капіталу.

Первісна вартість об'єктів основних засобів, зобов'язання за які визначені загальною сумою, розраховується розподілом цієї суми пропорційно до справедливої вартості окремого об'єкта основних засобів.

Первісна вартість об'єктів, переведених до основних засобів з оборотних активів, товарів, готової продукції тощо дорівнює їхній собівартості, яка визначається згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та 16 «Витрати».

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання основних засобів за грошові кошти

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1.	Одержано компресор від постачальника	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	25 000

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
2.	Відображується сума податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	5 000
3.	Сплачено постачальнику	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	30 000
4.	Сплачено витрати зі страхування ризиків з доставки об'єкта	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	700
5.	Віднесено на витрати страхування об'єкта	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	700
6.	Сплачено послуги транспортної організації за доставку компресора	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	2 400
7.	Відображується сума податкового кредиту	641 «Розрахунки за податками»	643 «Податкові зобовязання»	400
8.	Відображено вартість транспортних послуг, пов'язаних із придбанням компресора	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	2 000
9.	Списується сума податкового кредиту	644 «Податковий кредит»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	400
10.	Введено в експлуатацію об'єкт	10 «Основні засоби»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	27 700

Первісна вартість основних засобів, створених підрядним чи господарським способом, визначається як сума витрат, безпосередньо пов'язаних з їх виготовленням.

1	2	3	4	5
2.	Відображується сума податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	5 000
3.	Сплачено постачальнику	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	30 000
4.	Сплачено витрати зі страхування ризиків з доставки об'єкта	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	700
5.	Віднесено на витрати страхування об'єкта	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	700
6.	Сплачено послуги транспортної організації за доставку компресора	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	2 400
7.	Відображується сума податкового кредиту	641 «Розрахунки за податками»	643 «Податкові зобовязання»	400
8.	Відображено вартість транспортних послуг, пов'язаних із придбанням компресора	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	2 000
9.	Списується сума податкового кредиту	644 «Податковий кредит»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»	400
10.	Введено в експлуатацію об'єкт	10 «Основні засоби»	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»	27 700

Первісна вартість основних засобів, створених підрядним чи господарським способом, визначається як сума витрат, безпосередньо пов'язаних з їх виготовленням.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з виготовлення основних засобів за допомогою будівництва (підрядним способом)

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1.	Відображено витрати на проектно-кошторисну документацію	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	10 000
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	2 000
3.	Сплачено вартість проектних робіт	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	12 000
4.	Вартість будівельно-монтажних робіт, виконаних підрядником	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	700 000
5.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	140 000
6.	Сплачено вартість будівельно-монтажних робіт, виконаних підрядником	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	840 000
7.	Вартість придбаного обладнання, що потребує монтажу	205 «Будівельні матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	250 000
8.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ із придбаного обладнання	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	50 000

Таблиця

Відображення в обліку операцій з виготовлення основних засобів за допомогою будівництва (підрядним способом)

№	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Дт	Кт	
1	2	3	4	5
1.	Відображено витрати на проектно-кошторисну документацію	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	10 000
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	2 000
3.	Сплачено вартість проектних робіт	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	12 000
4.	Вартість будівельно-монтажних робіт, виконаних підрядником	151 «Капітальне будівництво»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	700 000
5.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	140 000
6.	Сплачено вартість будівельно-монтажних робіт, виконаних підрядником	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	840 000
7.	Вартість придбаного обладнання, що потребує монтажу	205 «Будівельні матеріали»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	250 000
8.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ із придбаного обладнання	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	50 000

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
9.	Сплачено постачальнику за обладнання	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	300 000
10.	Встановлено підрядником обладнання, що потребує монтажу	151 «Капітальне будівництво»	205 «Будівельні матеріали»	170 000
11.	Зараховано будівлі до складу основних засобів (100 000 + 700 000 + + 250 000)	103 «Будинки та споруди»	151 «Капітальне будівництво»	1 130 000

Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, понесених на транспортування і підготовку об'єкта основних засобів до експлуатації.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з безоплатного отримання основних засобів

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, (грн.)
Відображена вартість безоплатно одержаних основних засобів	152	424	3000,00
Відображено витрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих основних засобів	152	631	400,00
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	80,00
Відображується зарахування безоплатно одержаного об'єкта до складу основних засобів	104	152	3400,00

Якщо об'єкт основних засобів надходить на підприємство у вигляді внеску до статутного капіталу, то первісна вартість об'єкта основних засобів на момент прийняття на баланс дорівнює його справедливій вартості, погодженій з засновниками (учасниками).

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
9.	Сплачено постачальнику за обладнання	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»	300 000
10.	Встановлено підрядником обладнання, що потребує монтажу	151 «Капітальне будівництво»	205 «Будівельні матеріали»	170 000
11.	Зараховано будівлі до складу основних засобів (100 000 + 700 000 + + 250 000)	103 «Будинки та споруди»	151 «Капітальне будівництво»	1 130 000

Первісна вартість безоплатно отриманих основних засобів дорівнює їх справедливій вартості на дату отримання з урахуванням витрат, понесених на транспортування і підготовку об'єкта основних засобів до експлуатації.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з безоплатного отримання основних засобів

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, (грн.)
Відображена вартість безоплатно одержаних основних засобів	152	424	3000,00
Відображено витрати на транспортування і монтаж безоплатно отриманих основних засобів	152	631	400,00
Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	631	80,00
Відображується зарахування безоплатно одержаного об'єкта до складу основних засобів	104	152	3400,00

Якщо об'єкт основних засобів надходить на підприємство у вигляді внеску до статутного капіталу, то первісна вартість об'єкта основних засобів на момент прийняття на баланс дорівнює його справедливій вартості, погодженій з засновниками (учасниками).

Таблиця

Відображення в обліку операцій з отримання основних засобів у рахунок внесків до статутного капіталу

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума (грн.)
Відображено суму сформованого статутного капіталу згідно установчих документів	46	40	30000
Отримано від учасника об'єкт основних засобів, як внесок до статутного капіталу	152	46	11000
Відображається сума витрат на транспортування та монтаж об'єкта основних засобів	152	631	1000
Відображається сума податкового кредиту з ПДВ	641	631	200
Введено в дію об'єкт основних засобів, який внесено до статутного капіталу	104	152	12000

Первісна вартість об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта з включенням різниці до витрат звітного періоду. Первісна вартість об'єкта основних засобів, придбаного в обмін на неподібний об'єкт, дорівнює справедливій вартості переданого об'єкта основних засобів, збільшеного (зменшеного) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну.

Введення в експлуатацію придбаних і створених і зарахування іншого надходження основних засобів проводиться згідно з Актом приймання-передавання основних засобів типової форми № 03-1, що складається комісією, призначеною наказом керівника підприємства. В Акті вказуються: первинна вартість об'єкта, коротка технічна характеристика, місце експлуатації. До нього додається технічна документація об'єкта. Кожному об'єкту основних засобів присвоюється інвентарний номер і відкривається

Таблиця

Відображення в обліку операцій з отримання основних засобів у рахунок внесків до статутного капіталу

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума (грн.)
Відображено суму сформованого статутного капіталу згідно установчих документів	46	40	30000
Отримано від учасника об'єкт основних засобів, як внесок до статутного капіталу	152	46	11000
Відображається сума витрат на транспортування та монтаж об'єкта основних засобів	152	631	1000
Відображається сума податкового кредиту з ПДВ	641	631	200
Введено в дію об'єкт основних засобів, який внесено до статутного капіталу	104	152	12000

Первісна вартість об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів. Якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість, то первісною вартістю об'єкта основних засобів, отриманого в обмін на подібний об'єкт, є справедлива вартість переданого об'єкта з включенням різниці до витрат звітного періоду. Первісна вартість об'єкта основних засобів, придбаного в обмін на неподібний об'єкт, дорівнює справедливій вартості переданого об'єкта основних засобів, збільшеного (зменшеного) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну.

Введення в експлуатацію придбаних і створених і зарахування іншого надходження основних засобів проводиться згідно з Актом приймання-передавання основних засобів типової форми № 03-1, що складається комісією, призначеною наказом керівника підприємства. В Акті вказуються: первинна вартість об'єкта, коротка технічна характеристика, місце експлуатації. До нього додається технічна документація об'єкта. Кожному об'єкту основних засобів присвоюється інвентарний номер і відкривається

інвентарна картка типової форми № 03-6. Вона є реєстром аналітичного обліку.

На однотипні об'єкти невеликої вартості (інструменти, виробничий і господарський інвентар тощо), що надійшли на підприємство в одному місяці та будуть експлуатуватися в одному підрозділі, а також мають однаковий строк корисного використання, доцільно відкривати одну загальну інвентарну картку.

Картки основних засобів систематизуються за їхніми класифікаційними групами та місцями експлуатації. Для забезпечення збереження інвентарні картки реєструються в спеціальних описах (ф. № 03-7).

Як зазначалося, за місцями використання (знаходження) облік основних засобів ведеться в інвентарних списках (ф. № 03-9). Щомісячно підсумкові дані інвентарних карток на об'єкти основних засобів, що надійшли на підприємство, заносяться в картки обліку основних засобів (ф. № 03-8), які ведуться в розрізі груп останніх. Ці картки замінюють аналітичні відомості за рахунком 10 «Основні засоби». Тому їхній загальний підсумок щомісячно зіставляється з підсумком синтетичного обліку даного рахунку. Контроль за збереженням основних засобів забезпечують матеріально відповідальні особи, які ведуть їх облік за інвентарними об'єктами, місцем використання або зберігання.

Витрати на придбання та створення основних засобів є капітальними інвестиціями та обліковуються на **рахунку 15 «Капітальні інвестиції»** – на відповідних субрахунках: 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» та 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів», на яких формується первісна вартість об'єкта. Якщо інші надходження основних засобів (безоплатно, внески у статутний капітал, не облікованих, переведення з оборотних активів) не вимагають додаткових витрат з доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання, вони не є капітальними інвестиціями й одразу зараховуються на рахунок 10 «Основні засоби» на відповідні субрахунки.

Синтетичний облік ведеться на **рахунку 10 «Основні засоби»**.

Перелік груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів установлений П(С)БО 7 «Основні засоби» та визначає субрахунки до рахунків 10 «Основні засоби». Рахунок 10 «Основні за-

інвентарна картка типової форми № 03-6. Вона є реєстром аналітичного обліку.

На однотипні об'єкти невеликої вартості (інструменти, виробничий і господарський інвентар тощо), що надійшли на підприємство в одному місяці та будуть експлуатуватися в одному підрозділі, а також мають однаковий строк корисного використання, доцільно відкривати одну загальну інвентарну картку.

Картки основних засобів систематизуються за їхніми класифікаційними групами та місцями експлуатації. Для забезпечення збереження інвентарні картки реєструються в спеціальних описах (ф. № 03-7).

Як зазначалося, за місцями використання (знаходження) облік основних засобів ведеться в інвентарних списках (ф. № 03-9). Щомісячно підсумкові дані інвентарних карток на об'єкти основних засобів, що надійшли на підприємство, заносяться в картки обліку основних засобів (ф. № 03-8), які ведуться в розрізі груп останніх. Ці картки замінюють аналітичні відомості за рахунком 10 «Основні засоби». Тому їхній загальний підсумок щомісячно зіставляється з підсумком синтетичного обліку даного рахунку. Контроль за збереженням основних засобів забезпечують матеріально відповідальні особи, які ведуть їх облік за інвентарними об'єктами, місцем використання або зберігання.

Витрати на придбання та створення основних засобів є капітальними інвестиціями та обліковуються на **рахунку 15 «Капітальні інвестиції»** – на відповідних субрахунках: 151 «Капітальне будівництво», 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів», 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» та 155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів», на яких формується первісна вартість об'єкта. Якщо інші надходження основних засобів (безоплатно, внески у статутний капітал, не облікованих, переведення з оборотних активів) не вимагають додаткових витрат з доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання, вони не є капітальними інвестиціями й одразу зараховуються на рахунок 10 «Основні засоби» на відповідні субрахунки.

Синтетичний облік ведеться на **рахунку 10 «Основні засоби»**.

Перелік груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів установлений П(С)БО 7 «Основні засоби» та визначає субрахунки до рахунків 10 «Основні засоби». Рахунок 10 «Основні за-

соби» активний. Дебетове сальдо означає первісну вартість основних засобів, які перебувають у розпорядженні підприємства.

Обороти за дебетом — це надходження основних засобів на баланс підприємства (придбаних, створених, безоплатно отриманих), сума витрат, пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки об'єкта основних засобів.

Обороти за кредитом — це вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

3. Облік зносу основних засобів

Амортизація є систематичним розподілом первинної чи переоціненої вартості необоротних активів за мінусом їх ліквідаційної вартості протягом строку корисного їх використання (амортизації). Знос є сумою, що нагромаджується з початку корисного використання необоротних активів.

Знос і амортизація — взаємообумовлені категорії обліку. Якщо знос показує, наскільки змінилась вартість основних засобів у результаті їх участі у виробничому процесі, то амортизація, — яка вартість включена у витрати за певний звітний період. Сума зносу завжди визначається в сумі амортизаційних відрахувань. Для визначення останньої використовуються різні методи розрахунків.

Розмір амортизаційних відрахувань визначається в процентах до інвентарної (балансової) вартості окремих видів основних засобів і називається нормою амортизаційних відрахувань.

Амортизаційні відрахування — це вартісне вираження зносу основних засобів, яке включається в собівартість продукції, виконаних робіт і послуг.

П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачає такі методи нарахування амортизації у бухгалтерському обліку:

1. Прямолінійний, за яким річна сума амортизації визначається діленням первісної вартості об'єкта на очікуваний термін корисного використання.

2. Зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається множенням відсотка амортизації на залишкову вартість об'єкта.

соби» активний. Дебетове сальдо означає первісну вартість основних засобів, які перебувають у розпорядженні підприємства.

Обороти за дебетом — це надходження основних засобів на баланс підприємства (придбаних, створених, безоплатно отриманих), сума витрат, пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки об'єкта основних засобів.

Обороти за кредитом — це вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів.

3. Облік зносу основних засобів

Амортизація є систематичним розподілом первинної чи переоціненої вартості необоротних активів за мінусом їх ліквідаційної вартості протягом строку корисного їх використання (амортизації). Знос є сумою, що нагромаджується з початку корисного використання необоротних активів.

Знос і амортизація — взаємообумовлені категорії обліку. Якщо знос показує, наскільки змінилась вартість основних засобів у результаті їх участі у виробничому процесі, то амортизація, — яка вартість включена у витрати за певний звітний період. Сума зносу завжди визначається в сумі амортизаційних відрахувань. Для визначення останньої використовуються різні методи розрахунків.

Розмір амортизаційних відрахувань визначається в процентах до інвентарної (балансової) вартості окремих видів основних засобів і називається нормою амортизаційних відрахувань.

Амортизаційні відрахування — це вартісне вираження зносу основних засобів, яке включається в собівартість продукції, виконаних робіт і послуг.

П(С)БО 7 «Основні засоби» передбачає такі методи нарахування амортизації у бухгалтерському обліку:

1. Прямолінійний, за яким річна сума амортизації визначається діленням первісної вартості об'єкта на очікуваний термін корисного використання.

2. Зменшення залишкової вартості, за яким річна сума амортизації визначається множенням відсотка амортизації на залишкову вартість об'єкта.

3. Прискорений метод, за яким річна сума амортизації визначається множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації (яка обчислюється виходячи зі строку корисного використання об'єкта), що подвоюється.

4. Кумулятивний метод, за яким річна сума амортизації визначається множенням первісної вартості об'єкта (за мінусом ліквідаційної) на кумулятивний коефіцієнт, який розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного терміну використання об'єкта, на суму років його корисного використання.

5. Виробничий метод, за яким місячна сума амортизації визначається множенням фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Вона обчислюється діленням первісної вартості (за вирахуванням ліквідаційної) на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

Якщо окремі компоненти основних засобів мають строк корисного використання, який відрізняється від строку корисного використання всього об'єкта, вони амортизуються окремо від нього за іншими методами амортизації (наприклад, зернозбиральний комбайн і двигун).

Нарахування амортизації основних засобів проводиться щомісячно. Підприємства із сезонним характером виробництва річну суму амортизації нараховують протягом періоду роботи підприємства у звітному році. Місячна сума амортизації при застосуванні всіх методів, крім виробничого, визначається діленням річної суми амортизації на 12.

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку щодо використання методів нарахування амортизації основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1	2	3
1. Методи нарахування амортизації	1. Прямолінійний. 2. Зменшення залишкової вартості. 3. Прискореного зменшення залишкової вартості. 4. Кумулятивний. 5. Виробничий (п. 26 П(С)БО 7, пп. 145.1.5. ПКУ	

3. Прискорений метод, за яким річна сума амортизації визначається множенням залишкової вартості об'єкта на початок звітного року та річної норми амортизації (яка обчислюється виходячи зі строку корисного використання об'єкта), що подвоюється.

4. Кумулятивний метод, за яким річна сума амортизації визначається множенням первісної вартості об'єкта (за мінусом ліквідаційної) на кумулятивний коефіцієнт, який розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця очікуваного терміну використання об'єкта, на суму років його корисного використання.

5. Виробничий метод, за яким місячна сума амортизації визначається множенням фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Вона обчислюється діленням первісної вартості (за вирахуванням ліквідаційної) на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство очікує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів.

Якщо окремі компоненти основних засобів мають строк корисного використання, який відрізняється від строку корисного використання всього об'єкта, вони амортизуються окремо від нього за іншими методами амортизації (наприклад, зернозбиральний комбайн і двигун).

Нарахування амортизації основних засобів проводиться щомісячно. Підприємства із сезонним характером виробництва річну суму амортизації нараховують протягом періоду роботи підприємства у звітному році. Місячна сума амортизації при застосуванні всіх методів, крім виробничого, визначається діленням річної суми амортизації на 12.

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку щодо використання методів нарахування амортизації основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1	2	3
1. Методи нарахування амортизації	1. Прямолінійний. 2. Зменшення залишкової вартості. 3. Прискореного зменшення залишкової вартості. 4. Кумулятивний. 5. Виробничий (п. 26 П(С)БО 7, пп. 145.1.5. ПКУ	

Продовження таблиці

1	2	3
2. Вибір методу амортизації підприємством	Метод нарахування амортизації підприємство обирає самостійно (п. 28 П(С)БО 7)	Здійснюється підприємством за методом, визначеним у наказі про облікову політику відповідно до встановлених ПКУ обмежень: група 1 – земельні ділянки; група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 3 – будівлі, споруди; група 4 – машини та обладнання (виключно метод прискореного зменшення залишкової вартості) (пп. 145.1.5 п. 145 ПКУ); група 5 – транспортні засоби (виключно метод прискореного зменшення залишкової вартості) (пп. 145.1.5 п. 145 ПКУ); група 6 – інструменти, прилади, інвентар (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 7 – тварини; (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 8 – багаторічні насадження (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 9 – інші основні засоби (прямолінійний або виробничий) (пп. 145.1.6 п. 145 ПКУ)
3. Період нарахування амортизації	Нарахування амортизації проводиться щомісячно, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію і зупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших видів поліпшення та консервації (п. 29 П(С)БО 7; пп. 146.2 п. 146 ПКУ)	

У разі переоцінки (дооцінки, уцінки) і зменшення корисності об'єкта основних засобів здійснюється перерахунок річної та місячної суми нарахування амортизації.

Якщо об'єкт основних засобів має 100 % знос і продовжує експлуатуватися, його переоцінюють визначенням нової сучасної справедливої вартості (ринкової або відновлювальної) такого об'єкта. У бухгалтерському обліку вона відображається записом:

Дт 10 «Основні засоби» (відповідний субрахунок)

Кт 42 «Додатковий капітал», субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів».

Продовження таблиці

1	2	3
2. Вибір методу амортизації підприємством	Метод нарахування амортизації підприємство обирає самостійно (п. 28 П(С)БО 7)	Здійснюється підприємством за методом, визначеним у наказі про облікову політику відповідно до встановлених ПКУ обмежень: група 1 – земельні ділянки; група 2 – капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 3 – будівлі, споруди; група 4 – машини та обладнання (виключно метод прискореного зменшення залишкової вартості) (пп. 145.1.5 п. 145 ПКУ); група 5 – транспортні засоби (виключно метод прискореного зменшення залишкової вартості) (пп. 145.1.5 п. 145 ПКУ); група 6 – інструменти, прилади, інвентар (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 7 – тварини; (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 8 – багаторічні насадження (будь-який метод, окрім прискореного зменшення залишкової вартості); група 9 – інші основні засоби (прямолінійний або виробничий) (пп. 145.1.6 п. 145 ПКУ)
3. Період нарахування амортизації	Нарахування амортизації проводиться щомісячно, починаючи з місяця, що настає за місяцем введення об'єкта основних засобів в експлуатацію і зупиняється на період його реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації та інших видів поліпшення та консервації (п. 29 П(С)БО 7; пп. 146.2 п. 146 ПКУ)	

У разі переоцінки (дооцінки, уцінки) і зменшення корисності об'єкта основних засобів здійснюється перерахунок річної та місячної суми нарахування амортизації.

Якщо об'єкт основних засобів має 100 % знос і продовжує експлуатуватися, його переоцінюють визначенням нової сучасної справедливої вартості (ринкової або відновлювальної) такого об'єкта. У бухгалтерському обліку вона відображається записом:

Дт 10 «Основні засоби» (відповідний субрахунок)

Кт 42 «Додатковий капітал», субрахунок 411 «Дооцінка (уцінка) основних засобів».

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку щодо переоцінки основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Переоцінка основних засобів	Підприємство/установа може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт п.16 П(С)БО 7).	Мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою: $K_i = [I(a-1) - 10] : 100$, де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Якщо значення K_i не перевищує одиниці, то індексація не проводиться. Збільшення вартості об'єктів основних засобів, що амортизується, здійснюється станом на кінець року (дату балансу), за результатами якого проводиться переоцінка та використовується для розрахунку амортизації з першого дня наступного року (пп. 146.21 п. 146 ПКУ)

З нової вартості і буде продовжуватися нарахування амортизації, починаючи з наступного за переоцінкою місяця.

Нарахування амортизації на інші необоротні матеріальні активи здійснюється двома методами (крім малоцінних необоротних активів та бібліотечних фондів):

- прямолінійним;
- виробничим.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів нараховується також двома методами:

- у першому місяці використання об'єкта нараховується 50 % вартості, а решта 50 % вартості – у місяці їх виведення зі складу активів;
- у першому місяці нараховується 100 % вартості об'єктів.

Сума амортизаційних відрахувань звітного періоду визначається як сума амортизаційних відрахувань, нарахованих для кожного з календарних кварталів, що входять до такого звітного періоду.

Бухгалтерський облік зносу (амортизації) необоротних активів ведеться на пасивному рахунку **13 «Знос (амортизація) необоротних активів»**, на якому відкрито субрахунки:

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку щодо переоцінки основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Переоцінка основних засобів	Підприємство/установа може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт п.16 П(С)БО 7).	Мають право проводити переоцінку об'єктів основних засобів, застосовуючи щорічну індексацію вартості основних засобів, що амортизується, та суми накопиченої амортизації на коефіцієнт індексації, який визначається за формулою: $K_i = [I(a-1) - 10] : 100$, де $I(a-1)$ – індекс інфляції року, за результатами якого проводиться індексація. Якщо значення K_i не перевищує одиниці, то індексація не проводиться. Збільшення вартості об'єктів основних засобів, що амортизується, здійснюється станом на кінець року (дату балансу), за результатами якого проводиться переоцінка та використовується для розрахунку амортизації з першого дня наступного року (пп. 146.21 п. 146 ПКУ)

З нової вартості і буде продовжуватися нарахування амортизації, починаючи з наступного за переоцінкою місяця.

Нарахування амортизації на інші необоротні матеріальні активи здійснюється двома методами (крім малоцінних необоротних активів та бібліотечних фондів):

- прямолінійним;
- виробничим.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів нараховується також двома методами:

- у першому місяці використання об'єкта нараховується 50 % вартості, а решта 50 % вартості – у місяці їх виведення зі складу активів;
- у першому місяці нараховується 100 % вартості об'єктів.

Сума амортизаційних відрахувань звітного періоду визначається як сума амортизаційних відрахувань, нарахованих для кожного з календарних кварталів, що входять до такого звітного періоду.

Бухгалтерський облік зносу (амортизації) необоротних активів ведеться на пасивному рахунку **13 «Знос (амортизація) необоротних активів»**, на якому відкрито субрахунки:

131 «Знос основних засобів»:

132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»;

133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»;

134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів»;

135 «Знос інвестиційної нерухомості».

По **дебету** рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображають списання суми зносу, по **кредиту** рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображають нарахування (накопичення суми зносу).

Нарахування амортизації здійснюється за рахунок витрат виробництва (витрат обігу у торгівлі). Для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці, застосовується «Розрахунок амортизації основних засобів» (ф. № ОЗ –14, ОЗ –15, ОЗ –16).

Суми амортизаційних відрахувань при журнальній формі обліку ведуть у Журналі 4. При нарахуванні амортизації основних засобів у бухгалтерському обліку здійснюються такі бухгалтерські записи: Дт 23, 91, 92, 93 Кт 131.

4. Облік вибуття основних засобів

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у випадку його вибуття.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх оцінок залишкові вартості цього об'єкта основних засобів включаються до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

Вибуття основних засобів оформляється Актом на списання основних засобів (ф. № 03-3), в якому відображаються: первинна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, причина вибуття об'єкта (реалізація, ліквідація, безоплатна передача тощо), витрати, пов'язані з вибуттям, а також результат від списання об'єкта. На основі акта здійснюються відповідні записи в інвентарних картках та інвентарному списку.

Регістри аналітичного обліку (інвентарні картки) реалізованих основних засобів додаються до документів, якими оформлені факти вибуття таких активів.

131 «Знос основних засобів»:

132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»;

133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»;

134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів»;

135 «Знос інвестиційної нерухомості».

По **дебету** рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображають списання суми зносу, по **кредиту** рахунка 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» відображають нарахування (накопичення суми зносу).

Нарахування амортизації здійснюється за рахунок витрат виробництва (витрат обігу у торгівлі). Для визначення суми амортизації основних засобів, що належить до нарахування у звітному місяці, застосовується «Розрахунок амортизації основних засобів» (ф. № ОЗ –14, ОЗ –15, ОЗ –16).

Суми амортизаційних відрахувань при журнальній формі обліку ведуть у Журналі 4. При нарахуванні амортизації основних засобів у бухгалтерському обліку здійснюються такі бухгалтерські записи: Дт 23, 91, 92, 93 Кт 131.

4. Облік вибуття основних засобів

Відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби» об'єкт основних засобів вилучається з активів (списується з балансу) у випадку його вибуття.

При вибутті об'єктів основних засобів, які раніше були переоцінені, перевищення сум попередніх дооцінок над сумою попередніх оцінок залишкові вартості цього об'єкта основних засобів включаються до складу нерозподіленого прибутку з одночасним зменшенням додаткового капіталу.

Вибуття основних засобів оформляється Актом на списання основних засобів (ф. № 03-3), в якому відображаються: первинна вартість об'єкта, що вибуває, сума нарахованого зносу, залишкова вартість, причина вибуття об'єкта (реалізація, ліквідація, безоплатна передача тощо), витрати, пов'язані з вибуттям, а також результат від списання об'єкта. На основі акта здійснюються відповідні записи в інвентарних картках та інвентарному списку.

Регістри аналітичного обліку (інвентарні картки) реалізованих основних засобів додаються до документів, якими оформлені факти вибуття таких активів.

Рис. Шляхи вибуття основних засобів

У процесі реалізації об'єктів основних засобів за грошові кошти в бухгалтерському обліку на відповідних рахунках відображаються:

- дохід від реалізації в сумі продажної вартості об'єктів;
- податкові зобов'язання з ПДВ;
- списання суми нарахованого зносу й залишкової вартості проданих об'єктів;
- списання витрат, пов'язаних із продажем основних засобів;
- розрахунки з покупцем;
- фінансовий результат, пов'язаний із продажем об'єкта основних засобів.

Об'єктом оподаткування ПДВ по операціях продажу основних засобів є їхня договірна (контрактна) вартість з урахуванням акцизного збору, ввізного мита, інших загальнодержавних податків і зборів за винятком податку на додану вартість. Податкове зобов'язання та право на податковий кредит

Рис. Шляхи вибуття основних засобів

У процесі реалізації об'єктів основних засобів за грошові кошти в бухгалтерському обліку на відповідних рахунках відображаються:

- дохід від реалізації в сумі продажної вартості об'єктів;
- податкові зобов'язання з ПДВ;
- списання суми нарахованого зносу й залишкової вартості проданих об'єктів;
- списання витрат, пов'язаних із продажем основних засобів;
- розрахунки з покупцем;
- фінансовий результат, пов'язаний із продажем об'єкта основних засобів.

Об'єктом оподаткування ПДВ по операціях продажу основних засобів є їхня договірна (контрактна) вартість з урахуванням акцизного збору, ввізного мита, інших загальнодержавних податків і зборів за винятком податку на додану вартість. Податкове зобов'язання та право на податковий кредит

в операціях купівлі-продажу основних засобів виникають тільки у платників ПДВ.

Переміщення основних засобів усередині підприємства (організації): з цеху в цех, із відділу в цех і навпаки – оформляється виписуванням накладної типової форми на внутрішнє переміщення основних засобів. Примірник накладної з розписками одержувача й того, хто здав, передається в бухгалтерію підприємства.

Бухгалтерія підприємства (організації) відмічає у відповідних інвентарних картках передані об'єкти і розміщує їх у картотеці за новим місцезнаходженням. Необхідні записи (відмітки) здійснюються в інвентарних списках об'єктів.

У разі внутрішнього переміщення частини основних засобів, що обліковуються на одній інвентарній картці, бухгалтерія підприємства (організації) здійснює про це відповідну відмітку у примірнику картки, а також в описі інвентарних карток і одночасно виписує на передані об'єкти додаткові примірники інвентарних карток, які розміщуються в картотеці за новим місцезнаходженням переданих основних засобів. Відповідні записи здійснюються в інвентарних картках об'єктів за місцем їх знаходження.

Списання з балансів підприємств (організацій) об'єктів основних засобів, що ліквідуються, здійснюється згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (із змінами і доповненнями від 18.06.15 р.) та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Ліквідація об'єкта основних засобів оформлюється актами на списання типової форми (03-3 Акт на списання основних засобів і 03-4 Акт на списання автотранспортних засобів, затверджені Міністерством статистики України від 29.12.95 р. № 352), які складаються комісією та затверджуються керівником підприємства.

Оформлений акт на ліквідацію основних засобів передається в бухгалтерію підприємства (організації), яка здійснює відмітку про вибуття об'єкта в інвентарній картці, а також в описі інвентарних карток. Відповідні записи здійснюються в інвентарному списку основних засобів за місцем їх знаходження.

Якщо на одній картці обліковується кілька інвентарних об'єктів, частина з яких ліквідується, бухгалтерія відмічає вибуття об'єктів у картці, описі інвентарних карток і інвентарному списку.

в операціях купівлі-продажу основних засобів виникають тільки у платників ПДВ.

Переміщення основних засобів усередині підприємства (організації): з цеху в цех, із відділу в цех і навпаки – оформляється виписуванням накладної типової форми на внутрішнє переміщення основних засобів. Примірник накладної з розписками одержувача й того, хто здав, передається в бухгалтерію підприємства.

Бухгалтерія підприємства (організації) відмічає у відповідних інвентарних картках передані об'єкти і розміщує їх у картотеці за новим місцезнаходженням. Необхідні записи (відмітки) здійснюються в інвентарних списках об'єктів.

У разі внутрішнього переміщення частини основних засобів, що обліковуються на одній інвентарній картці, бухгалтерія підприємства (організації) здійснює про це відповідну відмітку у примірнику картки, а також в описі інвентарних карток і одночасно виписує на передані об'єкти додаткові примірники інвентарних карток, які розміщуються в картотеці за новим місцезнаходженням переданих основних засобів. Відповідні записи здійснюються в інвентарних картках об'єктів за місцем їх знаходження.

Списання з балансів підприємств (організацій) об'єктів основних засобів, що ліквідуються, здійснюється згідно з Інструкцією про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (із змінами і доповненнями від 18.06.15 р.) та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби».

Ліквідація об'єкта основних засобів оформлюється актами на списання типової форми (03-3 Акт на списання основних засобів і 03-4 Акт на списання автотранспортних засобів, затверджені Міністерством статистики України від 29.12.95 р. № 352), які складаються комісією та затверджуються керівником підприємства.

Оформлений акт на ліквідацію основних засобів передається в бухгалтерію підприємства (організації), яка здійснює відмітку про вибуття об'єкта в інвентарній картці, а також в описі інвентарних карток. Відповідні записи здійснюються в інвентарному списку основних засобів за місцем їх знаходження.

Якщо на одній картці обліковується кілька інвентарних об'єктів, частина з яких ліквідується, бухгалтерія відмічає вибуття об'єктів у картці, описі інвентарних карток і інвентарному списку.

Ліквідація окремих пристроїв, що входять до складу інвентарного об'єкта, тобто його часткова ліквідація, оформляється за загальними правилами.

Фінансовий результат від ліквідації об'єктів основних засобів внаслідок фізичного або морального зносу визначається як різниця між доходом від вибуття (за вирахуванням непрямих податків) та залишковою вартістю об'єкта й витратами, пов'язаними з його ліквідацією.

Аналітичний облік основних засобів та зносу по них (крім інструментів, приладів та інвентарю, малоцінних необоротних матеріальних активів, інвентарної тари, інших необоротних матеріальних активів) ведеться за кожним об'єктом окремо. Крім того, в картках обліку позначається, до якого виду відноситься об'єкт основних засобів: власні та отримані на умовах фінансової оренди; виробничі та невиробничі.

Для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів, нарахування зносу та для відображення капітальних інвестицій призначений **Журнал 4**, який складається з двох розділів:

- розділ I «Облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та зносу необоротних активів» (за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 19);
- розділ II «Облік капітальних та фінансових інвестицій та інших необоротних активів» (за кредитом рахунків 14, 15, 18, 35).

Записи у Журнал 4 здійснюються на підставі первинних та зведених облікових документів:

- акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів;
- акт списання основних засобів;
- розрахунок амортизації тощо.

У першому розділі Журналу 4 відображається:

- вибуття основних засобів внаслідок їх продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом;
- сума уцінки, яка відображається за кредитом відповідних рахунків основних засобів;
- сума нарахованої амортизації;
- сума збільшення зносу основних засобів внаслідок їх дооцінки та зменшення корисності.

У другому розділі Журналу 4 відображаються капітальні інвестиції (введення в дію основних засобів, вибуття капітальних інвестицій внаслідок продажу, уцінка тощо). Для аналітичного обліку капітальних інвестицій призначена відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій, яка ведеться у розрізі:

Ліквідація окремих пристроїв, що входять до складу інвентарного об'єкта, тобто його часткова ліквідація, оформляється за загальними правилами.

Фінансовий результат від ліквідації об'єктів основних засобів внаслідок фізичного або морального зносу визначається як різниця між доходом від вибуття (за вирахуванням непрямих податків) та залишковою вартістю об'єкта й витратами, пов'язаними з його ліквідацією.

Аналітичний облік основних засобів та зносу по них (крім інструментів, приладів та інвентарю, малоцінних необоротних матеріальних активів, інвентарної тари, інших необоротних матеріальних активів) ведеться за кожним об'єктом окремо. Крім того, в картках обліку позначається, до якого виду відноситься об'єкт основних засобів: власні та отримані на умовах фінансової оренди; виробничі та невиробничі.

Для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів, нарахування зносу та для відображення капітальних інвестицій призначений **Журнал 4**, який складається з двох розділів:

- розділ I «Облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та зносу необоротних активів» (за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 19);
- розділ II «Облік капітальних та фінансових інвестицій та інших необоротних активів» (за кредитом рахунків 14, 15, 18, 35).

Записи у Журнал 4 здійснюються на підставі первинних та зведених облікових документів:

- акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів;
- акт списання основних засобів;
- розрахунок амортизації тощо.

У першому розділі Журналу 4 відображається:

- вибуття основних засобів внаслідок їх продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом;
- сума уцінки, яка відображається за кредитом відповідних рахунків основних засобів;
- сума нарахованої амортизації;
- сума збільшення зносу основних засобів внаслідок їх дооцінки та зменшення корисності.

У другому розділі Журналу 4 відображаються капітальні інвестиції (введення в дію основних засобів, вибуття капітальних інвестицій внаслідок продажу, уцінка тощо). Для аналітичного обліку капітальних інвестицій призначена відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій, яка ведеться у розрізі:

- витрат капітального характеру (будівельні, монтажні, проектні роботи, вартість придбаного устаткування, що потребує і не потребує монтажу);
- затрат на придбання (виготовлення, спорудження) необоротних матеріальних активів;
- фінансової оренди;
- інших інвестицій у капітальне будівництво, що виконано підрядним і господарським способом.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з реалізації, ліквідації, безкоштовної передачі, як внесок до статутного капіталу основних засобів

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Реалізація основних засобів			
1.	Відображено дохід від реалізації основних засобів	31 «Рахунки в банках», 37 «Розрахунки з різними дебіторами»	742 «Дохід від відновлення корисності активів»
2.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	641 «Розрахунки за податками»
3.	Списано знос реалізованих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
4.	Відображено залишкову вартість реалізованих основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	10 «Основні засоби»
5.	Відображено фінансовий результат від реалізації основних засобів	793 «Результат іншої діяльності»	972 «Втрати від зменшення корисності активів»
6.	Списується сума доходу від відновлення корисності активів на фінансові результати	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	793 «Результат іншої діяльності»
Ліквідація основних засобів			
1.	Списано знос ліквідованих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
2.	Відображено залишкову вартість ліквідованих основних засобів	976 «Списання необоротних активів»	10 «Основні засоби»

- витрат капітального характеру (будівельні, монтажні, проектні роботи, вартість придбаного устаткування, що потребує і не потребує монтажу);
- затрат на придбання (виготовлення, спорудження) необоротних матеріальних активів;
- фінансової оренди;
- інших інвестицій у капітальне будівництво, що виконано підрядним і господарським способом.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з реалізації, ліквідації, безкоштовної передачі, як внесок до статутного капіталу основних засобів

№	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Реалізація основних засобів			
1.	Відображено дохід від реалізації основних засобів	31 «Рахунки в банках», 37 «Розрахунки з різними дебіторами»	742 «Дохід від відновлення корисності активів»
2.	Відображено суму податкових зобов'язань з ПДВ	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	641 «Розрахунки за податками»
3.	Списано знос реалізованих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
4.	Відображено залишкову вартість реалізованих основних засобів	972 «Втрати від зменшення корисності активів»	10 «Основні засоби»
5.	Відображено фінансовий результат від реалізації основних засобів	793 «Результат іншої діяльності»	972 «Втрати від зменшення корисності активів»
6.	Списується сума доходу від відновлення корисності активів на фінансові результати	742 «Дохід від відновлення корисності активів»	793 «Результат іншої діяльності»
Ліквідація основних засобів			
1.	Списано знос ліквідованих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
2.	Відображено залишкову вартість ліквідованих основних засобів	976 «Списання необоротних активів»	10 «Основні засоби»

Продовження таблиці

1	2	3	4
3.	Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією основних засобів	976 «Списання необоротних активів»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхуванням», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
4.	Відображено доходи від ліквідації основних засобів	20 «Виробничі запаси», 22 «МШП», 28 «Товари»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
5.	Відображено фінансовий результат від ліквідації основних засобів	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	976 «Списання необоротних активів»
		746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	793 «Результат іншої діяльності»
Передача основних засобів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства			
1.	Списано знос переданих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
2.	Відображено залишкову вартість переданих основних засобів	14 «Інвестиції»	10 «Основні засоби»

5. Облік витрат на поліпшення, ремонт і утримання основних засобів

Підприємства підтримують свої основні засоби в робочому стані та забезпечують їх функціонування способом як поліпшення, так і за допомогою системи технічного обслуговування й системи планово-попереджувального ремонту.

Технічне обслуговування – це комплекс операцій або операція з підтримки працездатності чи справності об'єкта під час його використання за призначенням способом його періодичного огляду (мастильні й очищувальні роботи, перевірка рівня працездатності тощо) та ремонтних робіт невеликої вартості, що не збільшують первісну вартість об'єкта.

Поточний ремонт – це комплекс операцій або операція з часткової заміни окремих запасних частин, деталей, дрібний ремонт окремих частин, побілка стін, ремонт дверей, підлог та інший ремонт з підтримання основних засобів у робочому стані, які не збільшують первісну вартість. Виконується поточний ремонт без проекту та без відповідних дозволів на виконання робіт.

Продовження таблиці

1	2	3	4
3.	Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією основних засобів	976 «Списання необоротних активів»	66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхуванням», 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
4.	Відображено доходи від ліквідації основних засобів	20 «Виробничі запаси», 22 «МШП», 28 «Товари»	746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
5.	Відображено фінансовий результат від ліквідації основних засобів	793 «Результат іншої звичайної діяльності»	976 «Списання необоротних активів»
		746 «Інші доходи від звичайної діяльності»	793 «Результат іншої діяльності»
Передача основних засобів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства			
1.	Списано знос переданих основних засобів	131 «Знос основних засобів»	10 «Основні засоби»
2.	Відображено залишкову вартість переданих основних засобів	14 «Інвестиції»	10 «Основні засоби»

5. Облік витрат на поліпшення, ремонт і утримання основних засобів

Підприємства підтримують свої основні засоби в робочому стані та забезпечують їх функціонування способом як поліпшення, так і за допомогою системи технічного обслуговування й системи планово-попереджувального ремонту.

Технічне обслуговування – це комплекс операцій або операція з підтримки працездатності чи справності об'єкта під час його використання за призначенням способом його періодичного огляду (мастильні й очищувальні роботи, перевірка рівня працездатності тощо) та ремонтних робіт невеликої вартості, що не збільшують первісну вартість об'єкта.

Поточний ремонт – це комплекс операцій або операція з часткової заміни окремих запасних частин, деталей, дрібний ремонт окремих частин, побілка стін, ремонт дверей, підлог та інший ремонт з підтримання основних засобів у робочому стані, які не збільшують первісну вартість. Виконується поточний ремонт без проекту та без відповідних дозволів на виконання робіт.

Капітальний ремонт — це комплекс ремонтно-будівельних чи монтажних робіт, під час якого здійснюється розбирання будівель, споруд, устаткування та інших об'єктів для відновлення або заміни найважливіших чи всіх зношених деталей і вузлів та який проводиться з періодичністю більше одного року. При цьому первісна вартість об'єкта основних засобів не збільшується. На початку року підприємства складають план капітальних ремонтів, що включає в себе:

- поіменний титульний список об'єктів;
- перелік основних робіт;
- кошторисну вартість робіт;
- календарний план-графік ремонтів;
- потребу в основних матеріалах, транспортних засобах механізації та робітниках;
- одержання дозволів Держархбудконтролю та інших державних органів з безпеки та екології.

Модернізація, модифікація, побудова, дообладнання — це розширення окремих будівель і споруд, технічне переобладнання інших об'єктів, запровадження нової техніки й технології, механізація та автоматизація виробництва, які кожен окремо або в сукупності збільшують первісну вартість об'єкта основних засобів. На проведення цих робіт обов'язковими є також наявність проектно-кошторисної документації та відповідних дозволів органів державного контролю й нагляду.

Бухгалтерський облік витрат на поліпшення основних фондів, що збільшують первісну вартість об'єкта, ведуть у розрізі об'єктів аналітичного обліку на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» з наступним зарахуванням їх на рахунок 10 «Основні засоби».

При підрядному способі будівельно-монтажні роботи виконуються згідно з підрядним договором (контрактом) з оплатою їхньої кошторисної вартості. Підприємство-замовник здійснює облік витрат на капітальні інвестиції, веде розрахунки з підрядниками за виконані та прийняті роботи на основі таких документів первинного обліку: Акт приймання виконаних підрядних робіт (ф. № 2 КБ-2в) та Довідка про вартість виконаних робіт (ф. № КБ-3).

Замовник відображає в обліку вартість виконаних і прийнятих за актами будівельно-монтажних робіт за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» (за сумою оплати) і за кредитом субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками».

При господарському способі підприємство-забудовник відображає ведення будівництва й монтажних робіт за дебетом суб-

Капітальний ремонт — це комплекс ремонтно-будівельних чи монтажних робіт, під час якого здійснюється розбирання будівель, споруд, устаткування та інших об'єктів для відновлення або заміни найважливіших чи всіх зношених деталей і вузлів та який проводиться з періодичністю більше одного року. При цьому первісна вартість об'єкта основних засобів не збільшується. На початку року підприємства складають план капітальних ремонтів, що включає в себе:

- поіменний титульний список об'єктів;
- перелік основних робіт;
- кошторисну вартість робіт;
- календарний план-графік ремонтів;
- потребу в основних матеріалах, транспортних засобах механізації та робітниках;
- одержання дозволів Держархбудконтролю та інших державних органів з безпеки та екології.

Модернізація, модифікація, побудова, дообладнання — це розширення окремих будівель і споруд, технічне переобладнання інших об'єктів, запровадження нової техніки й технології, механізація та автоматизація виробництва, які кожен окремо або в сукупності збільшують первісну вартість об'єкта основних засобів. На проведення цих робіт обов'язковими є також наявність проектно-кошторисної документації та відповідних дозволів органів державного контролю й нагляду.

Бухгалтерський облік витрат на поліпшення основних фондів, що збільшують первісну вартість об'єкта, ведуть у розрізі об'єктів аналітичного обліку на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» з наступним зарахуванням їх на рахунок 10 «Основні засоби».

При підрядному способі будівельно-монтажні роботи виконуються згідно з підрядним договором (контрактом) з оплатою їхньої кошторисної вартості. Підприємство-замовник здійснює облік витрат на капітальні інвестиції, веде розрахунки з підрядниками за виконані та прийняті роботи на основі таких документів первинного обліку: Акт приймання виконаних підрядних робіт (ф. № 2 КБ-2в) та Довідка про вартість виконаних робіт (ф. № КБ-3).

Замовник відображає в обліку вартість виконаних і прийнятих за актами будівельно-монтажних робіт за дебетом субрахунку 151 «Капітальне будівництво» (за сумою оплати) і за кредитом субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками».

При господарському способі підприємство-забудовник відображає ведення будівництва й монтажних робіт за дебетом суб-

рахунку 151 «Капітальне будівництво» на відповідних аналітичних рахунках створюваних об'єктів за статтями:

- вартість обладнання, що потребує монтажу;
- прями матеріальні витрати;
- прями витрати на оплату праці з нарахуваннями на соціальні заходи;
- накладні витрати, пов'язані з будівництвом об'єкта;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом об'єкта (отримання дозволу та відведення будівельного майданчика; пошукові роботи на майданчику; проектні роботи; оплата спеціальних послуг, наприклад архітекторів, геодезистів тощо).

Узагальненням даних субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції» обчислюють фактичну собівартість (інвентарну вартість) завершених будівництвом і придбанням об'єктів. Введення в експлуатацію кожного об'єкта оформлюється Актом приймання-передачі основних засобів (ф. № 03-1), на основі якого списується вартість капітальних інвестицій на завершені об'єкти, а також здійснюється зарахування останніх на баланс до складу основних засобів.

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Врахування витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (реконструкція, модернізація, добування, дообладнання і т. д.)	Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта, що призведе до збільшення в майбутньому економічних вигод (п. 14 П(С)БО 7)	ПКУ дозволяє збільшити первісну вартість основних засобів на суму витрат, що призведе до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від виконання об'єктів у сумі, що перевищує 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного податкового року з віднесенням суми поліпшення на об'єкт основного засобу, щодо якого здійснюється ремонт та поліпшення (пп. 146.11 п. 146 ПКУ)
2. Врахування витрат, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням об'єктів ОЗ	Включаються до складу витрат (п. 15 П(С)БО 7)	Входять у суму витрат, якщо сума не перевищує 10 % вартості, яка амортизується на початок звітного періоду. Решта витрат збільшує первісну вартість такого об'єкта (пп. 146.12 п. 146 ПКУ)

рахунку 151 «Капітальне будівництво» на відповідних аналітичних рахунках створюваних об'єктів за статтями:

- вартість обладнання, що потребує монтажу;
- прями матеріальні витрати;
- прями витрати на оплату праці з нарахуваннями на соціальні заходи;
- накладні витрати, пов'язані з будівництвом об'єкта;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з будівництвом об'єкта (отримання дозволу та відведення будівельного майданчика; пошукові роботи на майданчику; проектні роботи; оплата спеціальних послуг, наприклад архітекторів, геодезистів тощо).

Узагальненням даних субрахунків рахунку 15 «Капітальні інвестиції» обчислюють фактичну собівартість (інвентарну вартість) завершених будівництвом і придбанням об'єктів. Введення в експлуатацію кожного об'єкта оформлюється Актом приймання-передачі основних засобів (ф. № 03-1), на основі якого списується вартість капітальних інвестицій на завершені об'єкти, а також здійснюється зарахування останніх на баланс до складу основних засобів.

Таблиця

Порівняльний аналіз бухгалтерського та податкового обліку, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням об'єктів основних засобів

Критерій	П(С)БО 7	ПКУ
1. Врахування витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта (реконструкція, модернізація, добування, дообладнання і т. д.)	Первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкта, що призведе до збільшення в майбутньому економічних вигод (п. 14 П(С)БО 7)	ПКУ дозволяє збільшити первісну вартість основних засобів на суму витрат, що призведе до зростання майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від виконання об'єктів у сумі, що перевищує 10 % сукупної балансової вартості всіх груп основних засобів, що підлягають амортизації, на початок звітного податкового року з віднесенням суми поліпшення на об'єкт основного засобу, щодо якого здійснюється ремонт та поліпшення (пп. 146.11 п. 146 ПКУ)
2. Врахування витрат, пов'язаних з ремонтом та поліпшенням об'єктів ОЗ	Включаються до складу витрат (п. 15 П(С)БО 7)	Входять у суму витрат, якщо сума не перевищує 10 % вартості, яка амортизується на початок звітного періоду. Решта витрат збільшує первісну вартість такого об'єкта (пп. 146.12 п. 146 ПКУ)

6. Облік інших необоротних матеріальних активів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про матеріальні необоротні активи і розкриття їх у фінансовій звітності визначає П(С)БО 7 «Основні засоби». Зважаючи на цей документ, інші **необоротні матеріальні активи** (як і основні засоби) – це активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більший ніж один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік). Зазначимо, що **строк корисного використання (експлуатації)** – це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Для цілей бухгалтерського обліку, згідно з П(С)БО 7, інші необоротні матеріальні активи класифікуються за такими групами:

- бібліотечні фонди;
- малоцінні необоротні матеріальні активи;
- тимчасові (нетитульні) споруди;
- природні ресурси;
- інвентарна тара;
- предмет прокату;
- інші необоротні матеріальні активи.

Облік інших необоротних матеріальних активів ведеться на **рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»**, що призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух інших необоротних матеріальних активів, до яких належать групи основних засобів, що не обліковуються на рахунку 10 «Основні засоби». Рахунок активний.

За дебетом рахунку 11 відображаються:

- надходження придбаних, створених, безоплатно отриманих інших необоротних матеріальних активів на підприємство (за первісною вартістю);
- сума витрат, пов'язана з поліпшенням об'єкта (реконструкція, модернізація), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта;

6. Облік інших необоротних матеріальних активів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про матеріальні необоротні активи і розкриття їх у фінансовій звітності визначає П(С)БО 7 «Основні засоби». Зважаючи на цей документ, інші **необоротні матеріальні активи** (як і основні засоби) – це активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більший ніж один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік). Зазначимо, що **строк корисного використання (експлуатації)** – це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Для цілей бухгалтерського обліку, згідно з П(С)БО 7, інші необоротні матеріальні активи класифікуються за такими групами:

- бібліотечні фонди;
- малоцінні необоротні матеріальні активи;
- тимчасові (нетитульні) споруди;
- природні ресурси;
- інвентарна тара;
- предмет прокату;
- інші необоротні матеріальні активи.

Облік інших необоротних матеріальних активів ведеться на **рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи»**, що призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух інших необоротних матеріальних активів, до яких належать групи основних засобів, що не обліковуються на рахунку 10 «Основні засоби». Рахунок активний.

За дебетом рахунку 11 відображаються:

- надходження придбаних, створених, безоплатно отриманих інших необоротних матеріальних активів на підприємство (за первісною вартістю);
- сума витрат, пов'язана з поліпшенням об'єкта (реконструкція, модернізація), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта;

– сума дооцінки вартості об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

За кредитом рахунку 11 відображається вибуття інших необоротних матеріальних активів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта та сума їх уцінки.

За цим рахунком ведуться такі субрахунки:

111 «Бібліотечні фонди», на якому обліковуюються наявність та рух бібліотечних фондів;

112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», де відображається вартість предметів, строк корисного використання яких більший ніж один рік, спеціальних інструментів і пристосування, вартість яких погашається нарахуванням зносу за встановленою підприємством ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного способу використання таких об'єктів;

113 «Тимчасові (нетитульні) споруди» – облік експлуатаційних тимчасових (нетитульних) споруд;

114 «Природні ресурси» – облік наявності та руху придбаних природних ресурсів для видобутку (нафти, газу тощо);

115 «Інвентарна тара» – облік наявності та руху інвентарної тари;

116 «Предмети прокату» – облік наявності та руху активів, призначених для видачі напрокат;

117 «Інші необоротні матеріальні активи» – облік наявності та руху активів, які не обліковуються на попередніх субрахунках.

Облік бібліотечних фондів ведеться на субрахунку 111 «Бібліотечні фонди». До бібліотечних фондів належать: книги, журнали, підшивки газет, які зберігаються в технічній бібліотеці підприємства та поточному архіві. Аналітичний облік бібліотечних фондів ведеться за тематичним, алфавітним чи лінгвістичним принципом.

Підприємство зобов'язане вести облік книг, що надходять до бібліотечного фонду і вибувають, у встановлених одиницях. Облік має бути сумарним та індивідуальним.

Одиницею обліку бібліотечних фондів є примірник – кожна окрема одиниця книги. Додатковою одиницею є річний комплект – сукупність номерів періодичних видань за рік, що приймається за одну облікову одиницю фонду, а також переплетена одиниця (підшивка) – сукупність номерів періодичних видань, зшитих, переплетених або закріплених іншим способом в одне ціле, які приймаються за одну облікову одиницю.

– сума дооцінки вартості об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

За кредитом рахунку 11 відображається вибуття інших необоротних матеріальних активів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта та сума їх уцінки.

За цим рахунком ведуться такі субрахунки:

111 «Бібліотечні фонди», на якому обліковуюються наявність та рух бібліотечних фондів;

112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи», де відображається вартість предметів, строк корисного використання яких більший ніж один рік, спеціальних інструментів і пристосування, вартість яких погашається нарахуванням зносу за встановленою підприємством ставкою (нормою) з урахуванням очікуваного способу використання таких об'єктів;

113 «Тимчасові (нетитульні) споруди» – облік експлуатаційних тимчасових (нетитульних) споруд;

114 «Природні ресурси» – облік наявності та руху придбаних природних ресурсів для видобутку (нафти, газу тощо);

115 «Інвентарна тара» – облік наявності та руху інвентарної тари;

116 «Предмети прокату» – облік наявності та руху активів, призначених для видачі напрокат;

117 «Інші необоротні матеріальні активи» – облік наявності та руху активів, які не обліковуються на попередніх субрахунках.

Облік бібліотечних фондів ведеться на субрахунку 111 «Бібліотечні фонди». До бібліотечних фондів належать: книги, журнали, підшивки газет, які зберігаються в технічній бібліотеці підприємства та поточному архіві. Аналітичний облік бібліотечних фондів ведеться за тематичним, алфавітним чи лінгвістичним принципом.

Підприємство зобов'язане вести облік книг, що надходять до бібліотечного фонду і вибувають, у встановлених одиницях. Облік має бути сумарним та індивідуальним.

Одиницею обліку бібліотечних фондів є примірник – кожна окрема одиниця книги. Додатковою одиницею є річний комплект – сукупність номерів періодичних видань за рік, що приймається за одну облікову одиницю фонду, а також переплетена одиниця (підшивка) – сукупність номерів періодичних видань, зшитих, переплетених або закріплених іншим способом в одне ціле, які приймаються за одну облікову одиницю.

Формою сумарного обліку є книга, що містить відомості про надходження та вибуття з фонду. Підставою для внесення періодичних видань до Книги сумарного обліку бібліотечного фонду є **акт**, який складається в міру завершення надходжень періодичних видань поточного року. Вибуття окремих одиниць бібліотечного фонду відображається в книзі сумарного обліку та оформляється актом про виключення окремої одиниці з бібліотечного фонду.

Індивідуальний облік кожного примірника може вестися шляхом присвоєння одиниці обліку бібліотечного фонду інвентарного номера чи шляхом реєстрації без присвоєння інвентарного номера. Витрати на придбання періодичних видань збираються на субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів» та списуються в дебет субрахунку 111 «Бібліотечні фонди». Якщо підприємство передплатило періодичні видання, понесені витрати слід обліковувати на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» із подальшим списанням у дебет рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Введення в експлуатацію бібліотечних фондів відображається проводкою:

Дт 111 «Бібліотечні фонди»

Кт 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

Облік малоцінних необоротних матеріальних активів ведеться на субрахунку **112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»**. На цьому субрахунку відображають вартість предметів, строк корисного використання яких більший за один рік, зокрема спеціальних інструментів і пристосувань. Вартість таких активів погашається шляхом нарахування зносу за встановленою нормою, що визначається підприємством самостійно, з урахуванням очікуваного терміну використання цих об'єктів.

Аналітичний облік необоротних матеріальних активів ведеться за кожним інвентарним об'єктом.

Наприклад

Підприємство придбало офісні меблі на суму 75 500 грн:

– письмові столи (5 шт. за ціною 3000,00 грн);

– стільці (5 шт. за ціною 500,00 грн).

Вартість перевезення транспортною організацією – 1200,00 грн.

Формою сумарного обліку є книга, що містить відомості про надходження та вибуття з фонду. Підставою для внесення періодичних видань до Книги сумарного обліку бібліотечного фонду є **акт**, який складається в міру завершення надходжень періодичних видань поточного року. Вибуття окремих одиниць бібліотечного фонду відображається в книзі сумарного обліку та оформляється актом про виключення окремої одиниці з бібліотечного фонду.

Індивідуальний облік кожного примірника може вестися шляхом присвоєння одиниці обліку бібліотечного фонду інвентарного номера чи шляхом реєстрації без присвоєння інвентарного номера. Витрати на придбання періодичних видань збираються на субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних активів» та списуються в дебет субрахунку 111 «Бібліотечні фонди». Якщо підприємство передплатило періодичні видання, понесені витрати слід обліковувати на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» із подальшим списанням у дебет рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Введення в експлуатацію бібліотечних фондів відображається проводкою:

Дт 111 «Бібліотечні фонди»

Кт 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

Облік малоцінних необоротних матеріальних активів ведеться на субрахунку **112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»**. На цьому субрахунку відображають вартість предметів, строк корисного використання яких більший за один рік, зокрема спеціальних інструментів і пристосувань. Вартість таких активів погашається шляхом нарахування зносу за встановленою нормою, що визначається підприємством самостійно, з урахуванням очікуваного терміну використання цих об'єктів.

Аналітичний облік необоротних матеріальних активів ведеться за кожним інвентарним об'єктом.

Наприклад

Підприємство придбало офісні меблі на суму 75 500 грн:

– письмові столи (5 шт. за ціною 3000,00 грн);

– стільці (5 шт. за ціною 500,00 грн).

Вартість перевезення транспортною організацією – 1200,00 грн.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання офісних меблів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1.	Оприбутковано офісні меблі	153	631	93000,0
2.	Відображено суму ПДВ	641	631	18600,0
3.	Оплачено рахунок постачальника	631	311	111600,0
4.	Оплачено рахунок транспортної організації:	631	311	1200
	– відображена вартість перевезення меблів	153	631	1000
	– відображено суму ПДВ	641	631	200
5.	Введено в експлуатацію офісні меблі	112	153	94200

Облік тимчасових (нетитульних) споруд ведеться на **субрахунку 113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»**. До них належать дрібні об'єкти допоміжного характеру, які використовуються для потреб будівництва і не включені до титулу: паркани та огорожі (за винятком спеціальних, архітектурно оформлених), необхідні для виробництва робіт, огорожі майданчиків, ділянок тощо; перенесення з креслень контурів майбутніх об'єктів при розбивці будівель і споруд; пристосування з техніки безпеки;

– складські приміщення (комори) і навіси при об'єктах будівництва; приміщення для обігріву робітників; перехідні містки, ходові дошки; настили, драбини, сходи; тимчасові розводки в межах робочої зони від магістральних і розвідних мереж електроенергії, води, газу і повітря; тачки, лавки та інший дрібний інвентар для монтажних і такелажних робіт тощо.

Витрати на спорудження тимчасових споруд відображаються за дебетом субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів» у кореспонденції з рахунками 20, 23, 65, 66 та ін. Понесені витрати списуються з кредиту субрахунку 153 у дебет субрахунку 113 «Тимчасові (нетитульні) споруди».

Введення в експлуатацію тимчасових (нетитульних) споруд оформляється актом за формою № 8-кб, де зазначають дату будівництва і найменування прийнятого в експлуатацію об'єкта, обліковий код, площу чи об'єм, фактичну собівартість, очікуване по-

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання офісних меблів

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1.	Оприбутковано офісні меблі	153	631	93000,0
2.	Відображено суму ПДВ	641	631	18600,0
3.	Оплачено рахунок постачальника	631	311	111600,0
4.	Оплачено рахунок транспортної організації:	631	311	1200
	– відображена вартість перевезення меблів	153	631	1000
	– відображено суму ПДВ	641	631	200
5.	Введено в експлуатацію офісні меблі	112	153	94200

Облік тимчасових (нетитульних) споруд ведеться на **субрахунку 113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»**. До них належать дрібні об'єкти допоміжного характеру, які використовуються для потреб будівництва і не включені до титулу: паркани та огорожі (за винятком спеціальних, архітектурно оформлених), необхідні для виробництва робіт, огорожі майданчиків, ділянок тощо; перенесення з креслень контурів майбутніх об'єктів при розбивці будівель і споруд; пристосування з техніки безпеки;

– складські приміщення (комори) і навіси при об'єктах будівництва; приміщення для обігріву робітників; перехідні містки, ходові дошки; настили, драбини, сходи; тимчасові розводки в межах робочої зони від магістральних і розвідних мереж електроенергії, води, газу і повітря; тачки, лавки та інший дрібний інвентар для монтажних і такелажних робіт тощо.

Витрати на спорудження тимчасових споруд відображаються за дебетом субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів» у кореспонденції з рахунками 20, 23, 65, 66 та ін. Понесені витрати списуються з кредиту субрахунку 153 у дебет субрахунку 113 «Тимчасові (нетитульні) споруди».

Введення в експлуатацію тимчасових (нетитульних) споруд оформляється актом за формою № 8-кб, де зазначають дату будівництва і найменування прийнятого в експлуатацію об'єкта, обліковий код, площу чи об'єм, фактичну собівартість, очікуване по-

вернення матеріалів і витрати за розбирання, строк експлуатації, суму щорічного погашення об'єкта і особу, відповідальну за повернення матеріалів.

Аналітичний облік тимчасових (нетитульних) споруд ведеться у відповідних регістрах обраної форми обліку. Вартість таких споруд погашається шляхом нарахування зносу.

Наприклад: Будівельна організація уклала договір підряду на будівництво магазину. Нормативний термін будівництва – 5 місяців. У перший місяць було споруджено приміщення для обігріву робітників на суму 5 050 грн, оскільки роботи відбувалися взимку. При цьому було понесено такі витрати:

- 1) матеріали – 13 500,00 грн;
- 2) заробітна плата робітникам – 1 000,00 грн;
- 3) на соціальні заходи – 400,00 грн;
- 4) транспортні послуги – 500,00 грн;
- 5) інші витрати на будівництво приміщення для обігріву – 350,00 грн.

Таблиця

Відображення в обліку тимчасових споруд

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1.	Відображено вартість витрачених матеріалів	153	201	13 500,0
2.	Нараховано заробітну плату робітникам	153	661	1 000,0
3.	Відраховано на соціальні заходи	153	65	400,0
4.	Відображено вартість транспортних послуг	153	685	500,0
5.	Відображено суму ПДВ	641	685	100,0
6.	Відображено інші витрати на будівництво приміщення для обігріву робітників	153	23	350,0
7.	Введено в експлуатацію приміщення для обігріву робітників	113	153	15750,0

Вартість придбаних підприємством природних ресурсів відображається на субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів» згідно з оплаченими чи акцептованими рахунками продавців після їх оприбуткування. Ана-

вернення матеріалів і витрати за розбирання, строк експлуатації, суму щорічного погашення об'єкта і особу, відповідальну за повернення матеріалів.

Аналітичний облік тимчасових (нетитульних) споруд ведеться у відповідних регістрах обраної форми обліку. Вартість таких споруд погашається шляхом нарахування зносу.

Наприклад: Будівельна організація уклала договір підряду на будівництво магазину. Нормативний термін будівництва – 5 місяців. У перший місяць було споруджено приміщення для обігріву робітників на суму 5 050 грн, оскільки роботи відбувалися взимку. При цьому було понесено такі витрати:

- 1) матеріали – 13 500,00 грн;
- 2) заробітна плата робітникам – 1 000,00 грн;
- 3) на соціальні заходи – 400,00 грн;
- 4) транспортні послуги – 500,00 грн;
- 5) інші витрати на будівництво приміщення для обігріву – 350,00 грн.

Таблиця

Відображення в обліку тимчасових споруд

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1.	Відображено вартість витрачених матеріалів	153	201	13 500,0
2.	Нараховано заробітну плату робітникам	153	661	1 000,0
3.	Відраховано на соціальні заходи	153	65	400,0
4.	Відображено вартість транспортних послуг	153	685	500,0
5.	Відображено суму ПДВ	641	685	100,0
6.	Відображено інші витрати на будівництво приміщення для обігріву робітників	153	23	350,0
7.	Введено в експлуатацію приміщення для обігріву робітників	113	153	15750,0

Вартість придбаних підприємством природних ресурсів відображається на субрахунку 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів» згідно з оплаченими чи акцептованими рахунками продавців після їх оприбуткування. Ана-

літичний облік природних ресурсів ведеться в таких розрізах: «Лісові угіддя», «Запаси нафти та газу» тощо.

Природні ресурси обліковуються на **субрахунку 114 «Природні ресурси»**, серед яких будівельний ліс, родовища нафти та газу, джерела мінеральної сировини, що належать до вичерпних активів. Особливістю є те, що при добуванні вони перетворюються на матеріальні запаси.

Облік інвентарної тари здійснюється на **субрахунку 115**. Інвентарною тарою називається тара, яка не передається (продається, купується) разом із продукцією. Вона може використовуватись для внутрішнього перевезення вантажів і для доставки продукції (товарів) споживачам (покупцям). Але при цьому тара зберігає свою основну властивість: вона не передається споживачам, а залишається на балансі підприємства з терміном використання довшим за один рік.

Облік тари ведеться в натурально – вартісному виразі. Аналітичний облік ведеться за кожним об'єктом з групуванням за видами тари: тара з деревини, тара з картону та паперу, тара з металу, тара з пластмаси, тара зі скла, тара з тканини та нетканих матеріалів. За тарою, що обліковується у складі інших необоротних матеріальних активів, щомісячно нараховується знос за встановленими нормами амортизації до повного перенесення вартості на новий продукт. Якщо тара реалізується іншому підприємству, то ця операція відображається як реалізація майна підприємства.

Предмети прокату обліковують на **субрахунку 116 «Предмети прокату»**. Предметами прокату є об'єкти, що передаються громадянам у строкове платне користування (прокат). Отримання та прокат майна оформляються бланками за формою № ПО-П1 та ПО-П2, які є документами суворого обліку.

Форма № ПО-П1 (замовлення-зобов'язання, копія замовлення-зобов'язання) заповнюється у двох примірниках, другий видається замовнику. У цій формі зазначають дані про отримання предметів на прокат, їх стан, кількість та вартість.

Форма № ПО-П2 (квитанція, копія квитанції) заповнюється аналогічно до замовлення-зобов'язання. Вона призначена для приймання грошових коштів за прокат, продовження строків прокату, повернення предметів прокату.

Облік інших необоротних матеріальних активів здійснюється на субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи».

літичний облік природних ресурсів ведеться в таких розрізах: «Лісові угіддя», «Запаси нафти та газу» тощо.

Природні ресурси обліковуються на **субрахунку 114 «Природні ресурси»**, серед яких будівельний ліс, родовища нафти та газу, джерела мінеральної сировини, що належать до вичерпних активів. Особливістю є те, що при добуванні вони перетворюються на матеріальні запаси.

Облік інвентарної тари здійснюється на **субрахунку 115**. Інвентарною тарою називається тара, яка не передається (продається, купується) разом із продукцією. Вона може використовуватись для внутрішнього перевезення вантажів і для доставки продукції (товарів) споживачам (покупцям). Але при цьому тара зберігає свою основну властивість: вона не передається споживачам, а залишається на балансі підприємства з терміном використання довшим за один рік.

Облік тари ведеться в натурально – вартісному виразі. Аналітичний облік ведеться за кожним об'єктом з групуванням за видами тари: тара з деревини, тара з картону та паперу, тара з металу, тара з пластмаси, тара зі скла, тара з тканини та нетканих матеріалів. За тарою, що обліковується у складі інших необоротних матеріальних активів, щомісячно нараховується знос за встановленими нормами амортизації до повного перенесення вартості на новий продукт. Якщо тара реалізується іншому підприємству, то ця операція відображається як реалізація майна підприємства.

Предмети прокату обліковують на **субрахунку 116 «Предмети прокату»**. Предметами прокату є об'єкти, що передаються громадянам у строкове платне користування (прокат). Отримання та прокат майна оформляються бланками за формою № ПО-П1 та ПО-П2, які є документами суворого обліку.

Форма № ПО-П1 (замовлення-зобов'язання, копія замовлення-зобов'язання) заповнюється у двох примірниках, другий видається замовнику. У цій формі зазначають дані про отримання предметів на прокат, їх стан, кількість та вартість.

Форма № ПО-П2 (квитанція, копія квитанції) заповнюється аналогічно до замовлення-зобов'язання. Вона призначена для приймання грошових коштів за прокат, продовження строків прокату, повернення предметів прокату.

Облік інших необоротних матеріальних активів здійснюється на субрахунку 117 «Інші необоротні матеріальні активи».

7. Облік зносу та вибуття інших необоротних матеріальних активів

Відповідно до П(С)БО 7 інші необоротні матеріальні активи списуються з балансу підприємства у разі їх вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості отримання підприємством надалі економічних вигід від використання таких активів.

Незалежно від причин порядок відображення вибуття активів в обліку практично однаковий. Субрахунок 972 «Втрати від зменшення корисності активів» використовується у разі продажу активу.

У разі ліквідації і невідповідності критеріям списання активом застосовується субрахунок 976 «Списання необоротних активів».

Операції з продажу інших НМА до операційної діяльності не належать, тому для їхнього обліку використовують рахунки класу 9. Підприємства, що використовують тільки 8-й клас рахунків, при списанні залишкової вартості використовують рахунок 85 «Інші затрати».

Метод амортизації інших необоротних матеріальних активів обирається підприємством самостійно, з урахуванням очікуваного терміну отримання економічних вигід від їхнього використання.

Амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується протягом строку їх корисного використання (експлуатації), який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс).

Амортизація інших необоротних матеріальних активів проводиться щомісячно, починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому певний об'єкт став придатним для корисного використання, та призупиняється на період реконструкції, модернізації та добудови. У процесі експлуатації інших НМА виникають витрати, пов'язані з їх поліпшенням. Якщо поліпшення об'єкта приводить до збільшення майбутніх економічних вигід (п. 14 П(С)БО 7), такі витрати в бухгалтерському обліку включаються до складу капітальних витрат та накопичуються на субрахунках рахунку 15 «Капітальні інвестиції» і далі збільшують вартість об'єкта інших НМА.

Якщо такого збільшення не відбувається і витрати здійснено для підтримання об'єкта в робочому стані, витрати включаються до витрат періоду (п. 15 П(С)БО 7) і відображаються за дебетом рахунків 23, 91, 92, 93 або збираються на рахунок 23 і списуються після закінчення ремонту.

7. Облік зносу та вибуття інших необоротних матеріальних активів

Відповідно до П(С)БО 7 інші необоротні матеріальні активи списуються з балансу підприємства у разі їх вибуття внаслідок продажу, безоплатної передачі або неможливості отримання підприємством надалі економічних вигід від використання таких активів.

Незалежно від причин порядок відображення вибуття активів в обліку практично однаковий. Субрахунок 972 «Втрати від зменшення корисності активів» використовується у разі продажу активу.

У разі ліквідації і невідповідності критеріям списання активом застосовується субрахунок 976 «Списання необоротних активів».

Операції з продажу інших НМА до операційної діяльності не належать, тому для їхнього обліку використовують рахунки класу 9. Підприємства, що використовують тільки 8-й клас рахунків, при списанні залишкової вартості використовують рахунок 85 «Інші затрати».

Метод амортизації інших необоротних матеріальних активів обирається підприємством самостійно, з урахуванням очікуваного терміну отримання економічних вигід від їхнього використання.

Амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується протягом строку їх корисного використання (експлуатації), який встановлюється підприємством при визнанні цього об'єкта активом (при зарахуванні на баланс).

Амортизація інших необоротних матеріальних активів проводиться щомісячно, починаючи з місяця, наступного за місяцем, в якому певний об'єкт став придатним для корисного використання, та призупиняється на період реконструкції, модернізації та добудови. У процесі експлуатації інших НМА виникають витрати, пов'язані з їх поліпшенням. Якщо поліпшення об'єкта приводить до збільшення майбутніх економічних вигід (п. 14 П(С)БО 7), такі витрати в бухгалтерському обліку включаються до складу капітальних витрат та накопичуються на субрахунках рахунку 15 «Капітальні інвестиції» і далі збільшують вартість об'єкта інших НМА.

Якщо такого збільшення не відбувається і витрати здійснено для підтримання об'єкта в робочому стані, витрати включаються до витрат періоду (п. 15 П(С)БО 7) і відображаються за дебетом рахунків 23, 91, 92, 93 або збираються на рахунок 23 і списуються після закінчення ремонту.

Припинення нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

Згідно з П(С)БО 7 амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується за прямолінійним та виробничим методами. Так, згідно з **прямолінійним методом**, річна сума амортизації визначається шляхом ділення вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта інших необоротних матеріальних активів. Відповідно до **виробничого методу** місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється шляхом ділення вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство планує виробити (виконати) з використанням об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів може нараховуватися у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 % його вартості, що амортизується, решта 50 % — у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) або в першому місяці використання об'єкта 100 % його вартості.

У податковому обліку амортизація інших необоротних активів може нараховуватися за рішенням платника податків у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його вартості, яка амортизується, та решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом або в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 відсотків його вартості (пп. 145.1.6 п. 145.1 ст. 145 ПКУ), адже до малоцінних необоротних матеріальних активів належать необоротні матеріальні активи, вартість яких не перевищує 2500 гривень.

Тести до теми 6

1. Для обліку необоротних активів, фінансових інвестицій призначений:

- а) журнал 4, відомості 4.1, 4.2, 4.3;
- б) журнал 4, 7;
- в) всі наведені відповіді правильні;
- г) всі відповіді неправильні.

2. Амортизація — це:

Припинення нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

Згідно з П(С)БО 7 амортизація інших необоротних матеріальних активів нараховується за прямолінійним та виробничим методами. Так, згідно з **прямолінійним методом**, річна сума амортизації визначається шляхом ділення вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта інших необоротних матеріальних активів. Відповідно до **виробничого методу** місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється шляхом ділення вартості, яка амортизується, на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство планує виробити (виконати) з використанням об'єкта інших необоротних матеріальних активів.

Амортизація малоцінних необоротних матеріальних активів і бібліотечних фондів може нараховуватися у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 % його вартості, що амортизується, решта 50 % — у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) або в першому місяці використання об'єкта 100 % його вартості.

У податковому обліку амортизація інших необоротних активів може нараховуватися за рішенням платника податків у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків його вартості, яка амортизується, та решта 50 відсотків вартості, яка амортизується, у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом або в першому місяці використання об'єкта в розмірі 100 відсотків його вартості (пп. 145.1.6 п. 145.1 ст. 145 ПКУ), адже до малоцінних необоротних матеріальних активів належать необоротні матеріальні активи, вартість яких не перевищує 2500 гривень.

Тести до теми 6

1. Для обліку необоротних активів, фінансових інвестицій призначений:

- а) журнал 4, відомості 4.1, 4.2, 4.3;
- б) журнал 4, 7;
- в) всі наведені відповіді правильні;
- г) всі відповіді неправильні.

2. Амортизація — це:

а) сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання;

б) систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації);

в) поступове віднесення затрат на придбання основних засобів на затрати виробництва в межах норм амортизаційних відрахувань;

г) всі відповіді неправильні.

3. Балансова вартість основних засобів – це:

а) залишкова вартість;

б) первинна вартість;

в) справедлива вартість;

г) всі відповіді неправильні.

4. Суму дооцінки необоротних активів у Балансі відображають у статті:

а) додатковий капітал;

б) статутний капітал;

в) інший додатковий капітал;

г) всі відповіді неправильні.

5. У статті Балансу «Основні засоби» наводиться:

а) вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів;

б) вартість незавершених капітальних інвестицій у будівництво, створення, виготовлення, реконструкцію, модернізацію і придбання основних засобів;

в) вартість діючих основних засобів;

г) всі відповіді неправильні.

6. Яким чином підприємство повинно відобразити в обліку дохід, одержаний від реалізації основних засобів:

а) Дт 70 Кт 79;

б) Дт 31 Кт 742;

в) Дт 31 Кт 79;

г) Дт 36(377) Кт 742;

7. Яким записом відображається нарахування зносу основних засобів загальновиробничого призначення?

а) Дт 23 Кт 131;

б) Дт 91 Кт 131;

в) Дт 10 Кт 131;

г) Дт 93 Кт 131;

а) сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання;

б) систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації);

в) поступове віднесення затрат на придбання основних засобів на затрати виробництва в межах норм амортизаційних відрахувань;

г) всі відповіді неправильні.

3. Балансова вартість основних засобів – це:

а) залишкова вартість;

б) первинна вартість;

в) справедлива вартість;

г) всі відповіді неправильні.

4. Суму дооцінки необоротних активів у Балансі відображають у статті:

а) додатковий капітал;

б) статутний капітал;

в) інший додатковий капітал;

г) всі відповіді неправильні.

5. У статті Балансу «Основні засоби» наводиться:

а) вартість власних та отриманих на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів;

б) вартість незавершених капітальних інвестицій у будівництво, створення, виготовлення, реконструкцію, модернізацію і придбання основних засобів;

в) вартість діючих основних засобів;

г) всі відповіді неправильні.

6. Яким чином підприємство повинно відобразити в обліку дохід, одержаний від реалізації основних засобів:

а) Дт 70 Кт 79;

б) Дт 31 Кт 742;

в) Дт 31 Кт 79;

г) Дт 36(377) Кт 742;

7. Яким записом відображається нарахування зносу основних засобів загальновиробничого призначення?

а) Дт 23 Кт 131;

б) Дт 91 Кт 131;

в) Дт 10 Кт 131;

г) Дт 93 Кт 131;

8. Хто дає дозвіл на відчуження (продаж) основних засобів на державному підприємстві?

- а) керівник підприємства;
- б) Міністерство або Фонд держмайна;
- в) податкова адміністрація;
- г) державна адміністрація.

9. В якому випадку не змінюється первісна вартість основних засобів?

- а) передачі в операційну оренду;
- б) реконструкції;
- в) дооцінки;
- г) модернізації.

10. Яким записом відображаються в обліку безоплатно одержані основні засоби?

- а) Дт 10 Кт 631;
- б) Дт 631 Кт 424;
- в) Дт 15 Кт 631;
- г) Дт 152 Кт 424.

11. Ким надається дозвіл на застосування методів амортизації основних засобів?

- а) Міністерством фінансів;
- б) Міністерством економіки;
- в) вирішує саме підприємство;
- г) податкова адміністрація.

12. На якому рахунку визначається собівартість реалізованих необоротних активів?

- а) 972;
- б) 976;
- в) 90;
- г) 10.

13. Яким документом оформлюється ліквідація основних засобів?

- а) актом;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) інвентаризаційним описом.

14. Яким документом оформлюється зарахування необоротних активів на баланс підприємства?

- а) актом приймання-передачі;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) актом списання.

8. Хто дає дозвіл на відчуження (продаж) основних засобів на державному підприємстві?

- а) керівник підприємства;
- б) Міністерство або Фонд держмайна;
- в) податкова адміністрація;
- г) державна адміністрація.

9. В якому випадку не змінюється первісна вартість основних засобів?

- а) передачі в операційну оренду;
- б) реконструкції;
- в) дооцінки;
- г) модернізації.

10. Яким записом відображаються в обліку безоплатно одержані основні засоби?

- а) Дт 10 Кт 631;
- б) Дт 631 Кт 424;
- в) Дт 15 Кт 631;
- г) Дт 152 Кт 424.

11. Ким надається дозвіл на застосування методів амортизації основних засобів?

- а) Міністерством фінансів;
- б) Міністерством економіки;
- в) вирішує саме підприємство;
- г) податкова адміністрація.

12. На якому рахунку визначається собівартість реалізованих необоротних активів?

- а) 972;
- б) 976;
- в) 90;
- г) 10.

13. Яким документом оформлюється ліквідація основних засобів?

- а) актом;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) інвентаризаційним описом.

14. Яким документом оформлюється зарахування необоротних активів на баланс підприємства?

- а) актом приймання-передачі;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) актом списання.

15. Яким записом відображається оприбуткування основних засобів, виявлених при інвентаризації, що раніше не були взяті на баланс?

- а) Дт 10 Кт 131;
- б) Дт 10 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 424;
- г) Дт 10 Кт 375.

16. На якому рахунку обліковуються прийняті в операційну оренду основні засоби?

- а) 01;
- б) 10;
- в) 02;
- г) 40.

17. Як відображається в обліку амортизація безоплатно одержаних основних засобів загальногосподарського призначення?

- а) Дт 92 Кт 424 Дт 745 Кт 131;
- б) Дт 92 Кт 745;
- в) Дт 92 Кт 131 Дт 424 Кт 745;
- г) Дт 92 Кт 131.

18. Амортизація не нараховується на основні засоби, що знаходяться:

- а) у орендаря у фінансовій оренді;
- б) у власності підприємства;
- в) у орендодавця в операційній оренді;
- г) на консервації.

19. В якому документі аналітичного обліку відображається інформація про об'єкт основних засобів?

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному опису.

20. На підставі якого документа об'єкт основних засобів вводиться в експлуатацію?

- а) Акта приймання-передачі основних засобів;
- б) інвентарного списку основних засобів;
- в) товарно-транспортної накладної;
- г) накладної.

21. Яким записом відображається в обліку передача основних засобів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства?

- а) Дт 10 Кт 14;
- б) Дт 976 Кт 10, Дт 131 Кт 10;

15. Яким записом відображається оприбуткування основних засобів, виявлених при інвентаризації, що раніше не були взяті на баланс?

- а) Дт 10 Кт 131;
- б) Дт 10 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 424;
- г) Дт 10 Кт 375.

16. На якому рахунку обліковуються прийняті в операційну оренду основні засоби?

- а) 01;
- б) 10;
- в) 02;
- г) 40.

17. Як відображається в обліку амортизація безоплатно одержаних основних засобів загальногосподарського призначення?

- а) Дт 92 Кт 424 Дт 745 Кт 131;
- б) Дт 92 Кт 745;
- в) Дт 92 Кт 131 Дт 424 Кт 745;
- г) Дт 92 Кт 131.

18. Амортизація не нараховується на основні засоби, що знаходяться:

- а) у орендаря у фінансовій оренді;
- б) у власності підприємства;
- в) у орендодавця в операційній оренді;
- г) на консервації.

19. В якому документі аналітичного обліку відображається інформація про об'єкт основних засобів?

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному опису.

20. На підставі якого документа об'єкт основних засобів вводиться в експлуатацію?

- а) Акта приймання-передачі основних засобів;
- б) інвентарного списку основних засобів;
- в) товарно-транспортної накладної;
- г) накладної.

21. Яким записом відображається в обліку передача основних засобів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства?

- а) Дт 10 Кт 14;
- б) Дт 976 Кт 10, Дт 131 Кт 10;

- в) Дт 14 Кт 10, Дт 131 Кт 10;
 г) Дт 14 Кт 733.

22. Вартість необоротних активів, яка амортизується, – це:

- а) первинна (переоцінена) вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 б) залишкова вартість;
 в) залишкова вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 г) ліквідаційна вартість за вирахуванням залишкової вартості.

23. Амортизація основних засобів нараховується із застосуванням методу:

- а) прямолінійного;
 б) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці;
 в) ефективної ставки відсотка;
 г) середньозваженої собівартості.

24. Угода, за якою підприємство набуває право користування необоротним активом за плату протягом погодженого з його власником строку:

- а) оренда;
 б) суборенда;
 в) продаж;
 г) поставка.

25. Яким записом відображається придбання земельної ділянки?

- а) Дт 311 Кт 101;
 б) Дт 101 Кт 102;
 в) Дт 152 Кт 631, Дт 101 Кт 152;
 г) Дт 101 Кт 40.

26. Яка з груп основних засобів не амортизується?

- а) земельні ділянки;
 б) транспортні засоби;
 в) багаторічні насадження;
 г) робоча і продуктивна худоба;

27. Групою основних засобів є:

- а) однотипні основні засоби, які схожі за своїми технічними характеристиками;
 б) основні засоби з однаковим строком користування;
 в) основні засоби, на які амортизація нараховується тільки одним методом;
 г) немає правильної відповіді.

28. Вартість, яка амортизується, визначається як різниця між:

- а) первісною і залишковою вартістю;

- в) Дт 14 Кт 10, Дт 131 Кт 10;
 г) Дт 14 Кт 733.

22. Вартість необоротних активів, яка амортизується, – це:

- а) первинна (переоцінена) вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 б) залишкова вартість;
 в) залишкова вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 г) ліквідаційна вартість за вирахуванням залишкової вартості.

23. Амортизація основних засобів нараховується із застосуванням методу:

- а) прямолінійного;
 б) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці;
 в) ефективної ставки відсотка;
 г) середньозваженої собівартості.

24. Угода, за якою підприємство набуває право користування необоротним активом за плату протягом погодженого з його власником строку:

- а) оренда;
 б) суборенда;
 в) продаж;
 г) поставка.

25. Яким записом відображається придбання земельної ділянки?

- а) Дт 311 Кт 101;
 б) Дт 101 Кт 102;
 в) Дт 152 Кт 631, Дт 101 Кт 152;
 г) Дт 101 Кт 40.

26. Яка з груп основних засобів не амортизується?

- а) земельні ділянки;
 б) транспортні засоби;
 в) багаторічні насадження;
 г) робоча і продуктивна худоба;

27. Групою основних засобів є:

- а) однотипні основні засоби, які схожі за своїми технічними характеристиками;
 б) основні засоби з однаковим строком користування;
 в) основні засоби, на які амортизація нараховується тільки одним методом;
 г) немає правильної відповіді.

28. Вартість, яка амортизується, визначається як різниця між:

- а) первісною і залишковою вартістю;

- б) первісною і ліквідаційною вартістю;
- в) первісною вартістю та сумою амортизації;
- г) немає правильної відповіді.

29. Спосіб проведення ремонтних робіт основних засобів сторонніми підприємствами називається:

- а) господарським;
- б) внутрішньопідрядним;
- в) підрядним;
- г) немає правильної відповіді.

30. Метод амортизації основних засобів, заснований на припущенні, що функціональна корисність об'єкта залежить від результатів його використання, називається:

- а) кумулятивним;
- б) методом зменшення залишкової вартості;
- в) виробничим;
- г) немає правильної відповіді.

31. Не є об'єктом амортизації:

- а) земельні ділянки;
- б) робоча та продуктивна худоба;
- в) багаторічні насадження;
- г) немає правильної відповіді.

32. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та розкриття інформації про них у фінансовій звітності регламентуються:

- а) П(С)БО 8;
- б) П(С)БО 10;
- в) П(С)БО 7;
- г) НП(С)БО 1.

33. Характерною рисою основних засобів є:

- а) тривалий строк використання;
- б) поступовий знос;
- в) передача вартості на собівартість новоствореного продукту;
- г) всі варіанти правильні.

34. Об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість, – це:

- а) необоротні активи;
- б) оборотні активи;
- в) подібні активи;
- г) запаси.

35. Об'єкт основних засобів визнається як актив за умов:

- б) первісною і ліквідаційною вартістю;
- в) первісною вартістю та сумою амортизації;
- г) немає правильної відповіді.

29. Спосіб проведення ремонтних робіт основних засобів сторонніми підприємствами називається:

- а) господарським;
- б) внутрішньопідрядним;
- в) підрядним;
- г) немає правильної відповіді.

30. Метод амортизації основних засобів, заснований на припущенні, що функціональна корисність об'єкта залежить від результатів його використання, називається:

- а) кумулятивним;
- б) методом зменшення залишкової вартості;
- в) виробничим;
- г) немає правильної відповіді.

31. Не є об'єктом амортизації:

- а) земельні ділянки;
- б) робоча та продуктивна худоба;
- в) багаторічні насадження;
- г) немає правильної відповіді.

32. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та розкриття інформації про них у фінансовій звітності регламентуються:

- а) П(С)БО 8;
- б) П(С)БО 10;
- в) П(С)БО 7;
- г) НП(С)БО 1.

33. Характерною рисою основних засобів є:

- а) тривалий строк використання;
- б) поступовий знос;
- в) передача вартості на собівартість новоствореного продукту;
- г) всі варіанти правильні.

34. Об'єкти, які мають однакове функціональне призначення та однакову справедливую вартість, – це:

- а) необоротні активи;
- б) оборотні активи;
- в) подібні активи;
- г) запаси.

35. Об'єкт основних засобів визнається як актив за умов:

- а) збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- б) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому, збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- в) зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками;
- г) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому та достовірності оцінки.

36. За функціональним призначенням основні засоби поділяють на:

- а) виробничі та невиробничі;
- б) промислово-виробничі та невиробничі;
- в) власні та залучені;
- г) діючі та недіючі.

37. За ступенем використання у процесі виробничої діяльності основні засоби поділяють на:

- а) діючі та недіючі;
- б) власні та залучені;
- в) виробничі та товарні;
- г) діючі, недіючі, в запасі та на консервації.

38. За якою вартістю основні засоби зараховуються до валюти балансу?

- а) первісною;
- б) балансовою або залишковою;
- в) первісною або залишковою;
- г) ліквідаційною.

39. За якою вартістю основні засоби зараховуються на баланс підприємства при їх надходженні:

- а) первісною;
- б) ліквідаційною;
- в) реалізаційною;
- г) відновною.

40. Первісна вартість основних засобів при надходженні через придбання формується як:

- а) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита та інші податки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- б) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- в) балансова вартість;
- г) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання.

- а) збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- б) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому, збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- в) зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками;
- г) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому та достовірності оцінки.

36. За функціональним призначенням основні засоби поділяють на:

- а) виробничі та невиробничі;
- б) промислово-виробничі та невиробничі;
- в) власні та залучені;
- г) діючі та недіючі.

37. За ступенем використання у процесі виробничої діяльності основні засоби поділяють на:

- а) діючі та недіючі;
- б) власні та залучені;
- в) виробничі та товарні;
- г) діючі, недіючі, в запасі та на консервації.

38. За якою вартістю основні засоби зараховуються до валюти балансу?

- а) первісною;
- б) балансовою або залишковою;
- в) первісною або залишковою;
- г) ліквідаційною.

39. За якою вартістю основні засоби зараховуються на баланс підприємства при їх надходженні:

- а) первісною;
- б) ліквідаційною;
- в) реалізаційною;
- г) відновною.

40. Первісна вартість основних засобів при надходженні через придбання формується як:

- а) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита та інші податки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- б) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- в) балансова вартість;
- г) ринкова вартість на дату прийняття на баланс за вирахуванням сум нарахованого зносу за весь термін його фактичного використання.

ки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

45. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: « — фактична собівартість об'єкта основних засобів або інша його оцінка, відображена у фінансовій звітності замість фактичної вартості за вирахуванням ліквідаційної вартості»:

- а) амортизаційна вартість;
- б) ліквідаційна вартість;
- в) первинна вартість;
- г) відновна вартість.

46. Суму, яку підприємство планує отримати від реалізації активу, зменшена на суму витрат з реалізації, називають:

- а) відновною вартістю;
- б) ліквідаційною вартістю;
- в) реалізаційною вартістю;
- г) справедливою вартістю.

47. Справедлива (реальна) вартість — це:

а) фактична собівартість об'єкта основних засобів або інша його оцінка, відображена у фінансовій звітності замість фактичної вартості за вирахуванням ліквідаційної вартості;

б) сума, яку підприємство передбачає отримати від реалізації активу, зменшена на суму витрат з реалізації;

в) сума, за якою актив може бути обмінаний при здійсненні угоди між компетентними, обізнаними, зацікавленими та незалежними особами;

г) фактична сума витрат на придбання, доставку, встановлення, спорудження і виготовлення.

47. Сума, яку підприємство передбачає отримати в кінці строку корисної експлуатації активу після вирахування витрат, пов'язаних з ліквідацією, — це:

- а) залишкова вартість;
- б) відновна вартість;
- в) ліквідаційна вартість;
- г) балансова вартість.

48. Аналітичний облік основних засобів ведеться в:

- а) інвентарній картці;
- б) картці обліку руху основних засобів;
- в) матеріальному звіті;

ки, які не підлягають поверненню, а також інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

45. Заповнити пропущене місце правильною відповіддю: « — фактична собівартість об'єкта основних засобів або інша його оцінка, відображена у фінансовій звітності замість фактичної вартості за вирахуванням ліквідаційної вартості»:

- а) амортизаційна вартість;
- б) ліквідаційна вартість;
- в) первинна вартість;
- г) відновна вартість.

46. Суму, яку підприємство планує отримати від реалізації активу, зменшена на суму витрат з реалізації, називають:

- а) відновною вартістю;
- б) ліквідаційною вартістю;
- в) реалізаційною вартістю;
- г) справедливою вартістю.

47. Справедлива (реальна) вартість — це:

а) фактична собівартість об'єкта основних засобів або інша його оцінка, відображена у фінансовій звітності замість фактичної вартості за вирахуванням ліквідаційної вартості;

б) сума, яку підприємство передбачає отримати від реалізації активу, зменшена на суму витрат з реалізації;

в) сума, за якою актив може бути обмінаний при здійсненні угоди між компетентними, обізнаними, зацікавленими та незалежними особами;

г) фактична сума витрат на придбання, доставку, встановлення, спорудження і виготовлення.

47. Сума, яку підприємство передбачає отримати в кінці строку корисної експлуатації активу після вирахування витрат, пов'язаних з ліквідацією, — це:

- а) залишкова вартість;
- б) відновна вартість;
- в) ліквідаційна вартість;
- г) балансова вартість.

48. Аналітичний облік основних засобів ведеться в:

- а) інвентарній картці;
- б) картці обліку руху основних засобів;
- в) матеріальному звіті;

г) картці складського обліку.

49. Для забезпечення збереження інвентарні картки реєструють у:

- а) журналі реєстрації інвентарних карток;
- б) інвентарних описах;
- в) описах інвентарних карток;
- г) матеріальному звіті.

50. За місцями зберігання основні засоби обліковуються в:

- а) картках складського обліку;
- б) інвентарних списках;
- в) картках обліку руху основних засобів;
- г) виписці.

51. Для розрахунку амортизації використовується документ:

- а) розрахункова таблиця;
- б) довідка бухгалтерії;
- в) розрахунок амортизації;
- г) амортизаційна записка.

52. Способи здійснення капітальних інвестицій:

- а) підрядний та господарський;
- б) виробничий та невиробничий;
- в) власний та сторонній;
- г) власний, виробничий та підрядний.

53. Підрядний спосіб здійснення капітальних вкладень характеризується:

- а) виконується підрядними спеціалізованими підприємствами;
- б) замовник веде облік витрат на капітальні інвестиції та розрахунки з підрядником;
- в) підрядник здійснює облік витрат у розрізі елементів витрат та статей калькуляції;
- г) всі наведені варіанти правильні.

54. Господарський спосіб здійснення капітальних вкладень характеризується:

- а) виконується силами підприємства;
- б) замовник веде облік витрат на капітальні інвестиції в розрізі елементів витрат та статей калькуляції;
- в) разовим характером, втратою накопиченого досвіду, повненням засобів праці;
- г) всі наведені варіанти правильні.

55. Синтетичний облік капітальних інвестицій ведеться в:

- а) відомості 1.5;
- б) ж/о 4;

г) картці складського обліку.

49. Для забезпечення збереження інвентарні картки реєструють у:

- а) журналі реєстрації інвентарних карток;
- б) інвентарних описах;
- в) описах інвентарних карток;
- г) матеріальному звіті.

50. За місцями зберігання основні засоби обліковуються в:

- а) картках складського обліку;
- б) інвентарних списках;
- в) картках обліку руху основних засобів;
- г) виписці.

51. Для розрахунку амортизації використовується документ:

- а) розрахункова таблиця;
- б) довідка бухгалтерії;
- в) розрахунок амортизації;
- г) амортизаційна записка.

52. Способи здійснення капітальних інвестицій:

- а) підрядний та господарський;
- б) виробничий та невиробничий;
- в) власний та сторонній;
- г) власний, виробничий та підрядний.

53. Підрядний спосіб здійснення капітальних вкладень характеризується:

- а) виконується підрядними спеціалізованими підприємствами;
- б) замовник веде облік витрат на капітальні інвестиції та розрахунки з підрядником;
- в) підрядник здійснює облік витрат у розрізі елементів витрат та статей калькуляції;
- г) всі наведені варіанти правильні.

54. Господарський спосіб здійснення капітальних вкладень характеризується:

- а) виконується силами підприємства;
- б) замовник веде облік витрат на капітальні інвестиції в розрізі елементів витрат та статей калькуляції;
- в) разовим характером, втратою накопиченого досвіду, повненням засобів праці;
- г) всі наведені варіанти правильні.

55. Синтетичний облік капітальних інвестицій ведеться в:

- а) відомості 1.5;
- б) ж/о 4;

- в) відомостях обліку капітальних інвестицій;
г) ж/о 3.

56. Для обліку капітальних інвестицій призначено рахунок:

- а) 14;
б) 15;
в) 23;
г) 63.

57. Основні засоби вилучаються з активів у випадку:

- а) ліквідації чи продажу;
б) продажу чи безоплатної передачі;
в) невідповідності критеріям визнання активом;
г) продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом.

58. Систематичний розподіл вартості, що амортизується протягом строку корисного використання, — це:

- а) знос;
б) амортизація;
в) переоцінка;
г) інвентаризація.

59. Об'єктами амортизації є:

- а) оборотні активи;
б) необоротні активи, крім землі;
в) немонетарні активи;
г) грошові засоби та їх еквіваленти.

60. При визначенні строку корисної експлуатації слід враховувати:

- а) очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
б) фізичний та моральний знос, що передбачається;
в) правові та інші обмеження щодо строків використання об'єкта;
г) всі наведені варіанти правильні.

61. Амортизація нараховується при введенні в експлуатацію об'єкта основних засобів:

- а) з першого числа місяця, наступного за місяцем прийняття об'єкта на облік;
б) з дня введення об'єкта в експлуатацію;
в) через місяць після введення об'єкта в експлуатацію;
г) з моменту оплати цього об'єкта.

62. Амортизація припиняє нараховуватися при виведенні з експлуатації об'єкта основних засобів:

- в) відомостях обліку капітальних інвестицій;
г) ж/о 3.

56. Для обліку капітальних інвестицій призначено рахунок:

- а) 14;
б) 15;
в) 23;
г) 63.

57. Основні засоби вилучаються з активів у випадку:

- а) ліквідації чи продажу;
б) продажу чи безоплатної передачі;
в) невідповідності критеріям визнання активом;
г) продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом.

58. Систематичний розподіл вартості, що амортизується протягом строку корисного використання, — це:

- а) знос;
б) амортизація;
в) переоцінка;
г) інвентаризація.

59. Об'єктами амортизації є:

- а) оборотні активи;
б) необоротні активи, крім землі;
в) немонетарні активи;
г) грошові засоби та їх еквіваленти.

60. При визначенні строку корисної експлуатації слід враховувати:

- а) очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності;
б) фізичний та моральний знос, що передбачається;
в) правові та інші обмеження щодо строків використання об'єкта;
г) всі наведені варіанти правильні.

61. Амортизація нараховується при введенні в експлуатацію об'єкта основних засобів:

- а) з першого числа місяця, наступного за місяцем прийняття об'єкта на облік;
б) з дня введення об'єкта в експлуатацію;
в) через місяць після введення об'єкта в експлуатацію;
г) з моменту оплати цього об'єкта.

62. Амортизація припиняє нараховуватися при виведенні з експлуатації об'єкта основних засобів:

а) з першого числа місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта;

б) з дня виведення об'єкта з експлуатації;

в) через місяць після виведення об'єкта з експлуатації;

г) з моменту ліквідації об'єкта.

63. За прямолінійним методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) множенням кумулятивного коефіцієнта на залишкову вартість;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) множенням первинної вартості на норму амортизації;

г) відніманням від первинної вартості зносу.

64. За методом зменшення залишкової вартості нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) множенням первинної вартості на норму амортизації;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) за фактичним місячним обсягом виробництва та виробничої ставки амортизації;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

65. Річна норма амортизації обчислюється:

а) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість;

б) діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисної експлуатації об'єкта основних засобів, на суму числа років його використання;

в) відніманням від первинної вартості зносу;

г) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість.

66. За методом подвійного зменшення залишкової вартості нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та подвоєної річної норми амортизації;

б) відніманням від первинної вартості зносу;

в) множенням первинної вартості на коефіцієнт індексації;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первин-

а) з першого числа місяця, наступного за місяцем вибуття об'єкта;

б) з дня виведення об'єкта з експлуатації;

в) через місяць після виведення об'єкта з експлуатації;

г) з моменту ліквідації об'єкта.

63. За прямолінійним методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) множенням кумулятивного коефіцієнта на залишкову вартість;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) множенням первинної вартості на норму амортизації;

г) відніманням від первинної вартості зносу.

64. За методом зменшення залишкової вартості нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) множенням первинної вартості на норму амортизації;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) за фактичним місячним обсягом виробництва та виробничої ставки амортизації;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

65. Річна норма амортизації обчислюється:

а) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість;

б) діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисної експлуатації об'єкта основних засобів, на суму числа років його використання;

в) відніманням від первинної вартості зносу;

г) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість.

66. За методом подвійного зменшення залишкової вартості нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та подвоєної річної норми амортизації;

б) відніманням від первинної вартості зносу;

в) множенням первинної вартості на коефіцієнт індексації;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первин-

ною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

67. За кумулятивним методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта;

б) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації;

в) за фактичним місячним обсягом виробництва та виробничої ставки амортизації;

г) множенням первинної вартості на норму амортизації.

68. Кумулятивний коефіцієнт визначається:

а) діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів;

б) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

в) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість;

г) діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисної експлуатації об'єкта основних засобів, на суму числа років його використання.

69. За виробничим методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) як фактичний місячний обсяг виробництва та виробничої ставки амортизації;

б) множенням первісної вартості на коефіцієнт індексації;

в) як різницю між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та подвоєної річної норми амортизації.

70. Виробничий коефіцієнт визначається:

а) діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів;

ною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації.

67. За кумулятивним методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) як добуток вартості, що амортизується, та кумулятивного коефіцієнта;

б) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації;

в) за фактичним місячним обсягом виробництва та виробничої ставки амортизації;

г) множенням первинної вартості на норму амортизації.

68. Кумулятивний коефіцієнт визначається:

а) діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів;

б) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

в) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість;

г) діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисної експлуатації об'єкта основних засобів, на суму числа років його використання.

69. За виробничим методом нарахування амортизації суму амортизаційних відрахувань визначають:

а) як фактичний місячний обсяг виробництва та виробничої ставки амортизації;

б) множенням первісної вартості на коефіцієнт індексації;

в) як різницю між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

г) за залишковою вартістю на початок звітного року або первинною вартістю об'єкта на дату початку нарахування амортизації та подвоєної річної норми амортизації.

70. Виробничий коефіцієнт визначається:

а) діленням вартості, що амортизується, на загальний обсяг продукції, який підприємство очікує виробити з використанням об'єкта основних засобів;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

г) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

71. Для забезпечення збереження експлуатаційних якостей та ефективності використання основних засобів, а також строку служби, основні засоби підлягають:

- а) інвентаризації;
- б) переоцінці;
- в) ремонту;
- г) індексації.

72. Види ремонтів:

- а) частковий та повний;
- б) поточний та капітальний;
- в) зовнішній та внутрішній;
- г) частковий та повний, зовнішній та внутрішній.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість при списанні основних засобів»:

- а) Дт 131 Кт 102;
- б) Дт 976 Кт 10;
- в) Дт 972 Кт 10;
- г) Дт 151 Кт 10.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Передано основні засоби в фінансову оренду»:

- а) Дт 181 Кт 10;
- б) Дт 10 Кт 181;
- в) Дт 10 Кт 531;
- г) Дт 207 Кт 372.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено уцінку основних засобів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 10;
- б) Дт 10 Кт 423;
- в) Дт 424 Кт 131;
- г) Дт 975 Кт 10.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено витрати, пов'язані з транспортуванням придбаних основних засобів»:

- а) Дт 152 Кт 631;
- б) Дт 641 Кт 631;

б) діленням вартості, що амортизується, на очікуваний період часу використання об'єкта основних засобів;

в) як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первинну вартість;

г) діленням справедливої вартості об'єкта, який переоцінюється, на його залишкову вартість.

71. Для забезпечення збереження експлуатаційних якостей та ефективності використання основних засобів, а також строку служби, основні засоби підлягають:

- а) інвентаризації;
- б) переоцінці;
- в) ремонту;
- г) індексації.

72. Види ремонтів:

- а) частковий та повний;
- б) поточний та капітальний;
- в) зовнішній та внутрішній;
- г) частковий та повний, зовнішній та внутрішній.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість при списанні основних засобів»:

- а) Дт 131 Кт 102;
- б) Дт 976 Кт 10;
- в) Дт 972 Кт 10;
- г) Дт 151 Кт 10.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Передано основні засоби в фінансову оренду»:

- а) Дт 181 Кт 10;
- б) Дт 10 Кт 181;
- в) Дт 10 Кт 531;
- г) Дт 207 Кт 372.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено уцінку основних засобів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 10;
- б) Дт 10 Кт 423;
- в) Дт 424 Кт 131;
- г) Дт 975 Кт 10.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено витрати, пов'язані з транспортуванням придбаних основних засобів»:

- а) Дт 152 Кт 631;
- б) Дт 641 Кт 631;

- в) Дт 10 Кт 151;
г) Дт 152 Кт 685.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано нестачу основних засобів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 10;
б) Дт 976 Кт 10;
в) Дт 972 Кт 10;
г) Дт 152 Кт 10.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано лишки основних засобів, виявлених при інвентаризації»:

- а) Дт 10 Кт 424;
б) Дт 976 Кт 10;
в) Дт 10 Кт 719;
г) Дт 152 Кт 10.

79. Інші необоротні матеріальні активи класифікуються на групи:

- а) бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові нетитульні споруди;
б) природні ресурси, інвентарна тара;
в) предмети прокату та інші необоротні матеріальні активи;
г) усі наведені варіанти правильні.

80. Інші необоротні матеріальні активи в балансі відображаються у складі:

- а) виробничих запасів;
б) основних засобів;
в) готової продукції;
г) статутного капіталу.

81. Сума, за якою об'єкт інших необоротних матеріальних активів зараховується на баланс підприємства за мінусом накопиченої амортизації, – це:

- а) первісна вартість;
б) купівельна вартість;
в) балансова або залишкова вартість;
г) ліквідаційна вартість.

82. Для обліку інших необоротних активів використовують документи з обліку:

- а) нематеріальних активів;
б) ТМЦ;
в) основних засобів та МШП;
г) касових операцій.

83. Облік інших необоротних активів ведеться в Журналі:

- а) 4;

- в) Дт 10 Кт 151;
г) Дт 152 Кт 685.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано нестачу основних засобів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 10;
б) Дт 976 Кт 10;
в) Дт 972 Кт 10;
г) Дт 152 Кт 10.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано лишки основних засобів, виявлених при інвентаризації»:

- а) Дт 10 Кт 424;
б) Дт 976 Кт 10;
в) Дт 10 Кт 719;
г) Дт 152 Кт 10.

79. Інші необоротні матеріальні активи класифікуються на групи:

- а) бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові нетитульні споруди;
б) природні ресурси, інвентарна тара;
в) предмети прокату та інші необоротні матеріальні активи;
г) усі наведені варіанти правильні.

80. Інші необоротні матеріальні активи в балансі відображаються у складі:

- а) виробничих запасів;
б) основних засобів;
в) готової продукції;
г) статутного капіталу.

81. Сума, за якою об'єкт інших необоротних матеріальних активів зараховується на баланс підприємства за мінусом накопиченої амортизації, – це:

- а) первісна вартість;
б) купівельна вартість;
в) балансова або залишкова вартість;
г) ліквідаційна вартість.

82. Для обліку інших необоротних активів використовують документи з обліку:

- а) нематеріальних активів;
б) ТМЦ;
в) основних засобів та МШП;
г) касових операцій.

83. Облік інших необоротних активів ведеться в Журналі:

- а) 4;

- б) 5;
- в) 13;
- г) 1.

84. Для обліку наявності та руху інших необоротних активів призначено рахунок:

- а) 20;
- б) 11;
- в) 34;
- г) 72.

85. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено уцінку інших необоротних активів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 12;
- б) Дт 11 Кт 414;
- в) Дт 414 Кт 132;
- г) Дт 975 Кт 11.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість інших необоротних активів при реалізації»:

- а) Дт 132 Кт 11;
- б) Дт 976 Кт 11;
- в) Дт 972 Кт 11;
- г) Дт 151 Кт 10.

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість при списанні інших необоротних активів»:

- а) Дт 131 Кт 10;
- б) Дт 976 Кт 11;
- в) Дт 972 Кт 11;
- г) Дт 151 Кт 10.

88. Який нормативно-правовий акт регламентує ведення бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів?

а) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;

- б) П(С)БО 6;
- в) П(С)БО 7;
- г) П(С)БО 17.

89. На якому рахунку відображаються витрати на придбання інших необоротних матеріальних активів?

- а) 132;
- б) 153;
- в) 11;
- г) 92.

- б) 5;
- в) 13;
- г) 1.

84. Для обліку наявності та руху інших необоротних активів призначено рахунок:

- а) 20;
- б) 11;
- в) 34;
- г) 72.

85. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено уцінку інших необоротних активів по залишковій вартості»:

- а) Дт 131 Кт 12;
- б) Дт 11 Кт 414;
- в) Дт 414 Кт 132;
- г) Дт 975 Кт 11.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість інших необоротних активів при реалізації»:

- а) Дт 132 Кт 11;
- б) Дт 976 Кт 11;
- в) Дт 972 Кт 11;
- г) Дт 151 Кт 10.

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано залишкову вартість при списанні інших необоротних активів»:

- а) Дт 131 Кт 10;
- б) Дт 976 Кт 11;
- в) Дт 972 Кт 11;
- г) Дт 151 Кт 10.

88. Який нормативно-правовий акт регламентує ведення бухгалтерського обліку інших необоротних матеріальних активів?

а) Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність»;

- б) П(С)БО 6;
- в) П(С)БО 7;
- г) П(С)БО 17.

89. На якому рахунку відображаються витрати на придбання інших необоротних матеріальних активів?

- а) 132;
- б) 153;
- в) 11;
- г) 92.

**90. Амортизація інших необоротних матеріальних активів на-
раховується за:**

- а) прямолінійним методом;
- б) виробничим методом;
- в) кумулятивним методом;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а) і б).

Контрольні питання

1. За яких умов об'єкт основних засобів визнається активом?
2. З яких витрат складається собівартість об'єкта основних засобів?
3. Як оцінюються основні засоби, отримані як внесок до статутного капіталу?
4. Як оцінюються основні засоби, отримані безоплатно?
5. Як оцінюються основні засоби, придбані в результаті обміну на подібні та неподібні активи?
6. За якою вартістю включаються основні засоби у підсумок балансу?
7. Чи всі основні засоби є об'єктом нарахування амортизації?
8. Які фактори враховуються при визначенні терміну корисного використання активу?
9. У яких випадках термін корисного використання може змінюватись?
10. Які існують види оцінки основних засобів?
11. Які витрати відносять до капітальних інвестицій?
12. Які існують шляхи надходження та вибуття основних засобів?
13. Які методи нарахування амортизації основних засобів ви знаєте?
14. Що таке амортизація необоротних активів? З якою метою її на-
раховують?
15. Які є види ремонтів основних засобів?
16. У чому відмінність між фінансовою та оперативною орендою?
17. Яку інформацію про необоротні активи слід розкривати у при-
мітках до фінансових звітів?
18. Які документи використовуються для обліку основних засобів?
19. Що таке необоротний матеріальний актив?
20. Які об'єкти входять до складу необоротних матеріальних активів?
21. Дайте загальну характеристику рахунку 11.
22. Які ви знаєте види оцінки інших необоротних матеріальних ак-
тивів?
23. У якому випадку підприємство переоцінює інші необоротні ма-
теріальні активи?

**90. Амортизація інших необоротних матеріальних активів на-
раховується за:**

- а) прямолінійним методом;
- б) виробничим методом;
- в) кумулятивним методом;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильні відповіді а) і б).

Контрольні питання

1. За яких умов об'єкт основних засобів визнається активом?
2. З яких витрат складається собівартість об'єкта основних засобів?
3. Як оцінюються основні засоби, отримані як внесок до статутного капіталу?
4. Як оцінюються основні засоби, отримані безоплатно?
5. Як оцінюються основні засоби, придбані в результаті обміну на подібні та неподібні активи?
6. За якою вартістю включаються основні засоби у підсумок балансу?
7. Чи всі основні засоби є об'єктом нарахування амортизації?
8. Які фактори враховуються при визначенні терміну корисного ви-
користання активу?
9. У яких випадках термін корисного використання може змінюва-
тись?
10. Які існують види оцінки основних засобів?
11. Які витрати відносять до капітальних інвестицій?
12. Які існують шляхи надходження та вибуття основних засобів?
13. Які методи нарахування амортизації основних засобів ви знаєте?
14. Що таке амортизація необоротних активів? З якою метою її на-
раховують?
15. Які є види ремонтів основних засобів?
16. У чому відмінність між фінансовою та оперативною орендою?
17. Яку інформацію про необоротні активи слід розкривати у при-
мітках до фінансових звітів?
18. Які документи використовуються для обліку основних засобів?
19. Що таке необоротний матеріальний актив?
20. Які об'єкти входять до складу необоротних матеріальних активів?
21. Дайте загальну характеристику рахунку 11.
22. Які ви знаєте види оцінки інших необоротних матеріальних ак-
тивів?
23. У якому випадку підприємство переоцінює інші необоротні ма-
теріальні активи?

24. Як формується первісна вартість залежно від шляхів надходження інших необоротних матеріальних активів?
25. Що таке амортизація?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Первісна вартість дерев'яного мосту – 11500,00 грн, сума зносу – 11350,00 грн, сплачено сторонній організації АТП-56 за розбирання мосту і перевезення матеріалів – 320,00 грн, оприбутковано дрова на суму 100,00 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від ліквідації дерев'яного мосту;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Завдання 2

Дані для виконання:

Згідно з накладною № 45 ТОВ «Експрес» продало електрокар, який був придбаний на заводі «Верстат» та введений в експлуатацію в минулому році.

Первісна вартість електрокару – 35800,0 грн, сума нарахованого зносу за весь строк використання – 25120,00 грн, ціна продажу (у т.ч. ПДВ) – 8900,00 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від продажу електрокару;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство ліквідує будівлю цеху, первісна вартість якої – 152 500 грн, сума зносу – 144 100 грн. Від ліквідації будівлі цеху оприбутковано цеглу та арматуру на загальну вартість 700 грн. Робітникам, зайнятим демонтажем, нарахована заробітна плата у сумі 6 000 грн.

Необхідно:

- скласти бухгалтерські записи по наведених операціях;
- визначити фінансовий результат від ліквідації об'єкта основних засобів.

24. Як формується первісна вартість залежно від шляхів надходження інших необоротних матеріальних активів?
25. Що таке амортизація?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Первісна вартість дерев'яного мосту – 11500,00 грн, сума зносу – 11350,00 грн, сплачено сторонній організації АТП-56 за розбирання мосту і перевезення матеріалів – 320,00 грн, оприбутковано дрова на суму 100,00 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від ліквідації дерев'яного мосту;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Завдання 2

Дані для виконання:

Згідно з накладною № 45 ТОВ «Експрес» продало електрокар, який був придбаний на заводі «Верстат» та введений в експлуатацію в минулому році.

Первісна вартість електрокару – 35800,0 грн, сума нарахованого зносу за весь строк використання – 25120,00 грн, ціна продажу (у т.ч. ПДВ) – 8900,00 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від продажу електрокару;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство ліквідує будівлю цеху, первісна вартість якої – 152 500 грн, сума зносу – 144 100 грн. Від ліквідації будівлі цеху оприбутковано цеглу та арматуру на загальну вартість 700 грн. Робітникам, зайнятим демонтажем, нарахована заробітна плата у сумі 6 000 грн.

Необхідно:

- скласти бухгалтерські записи по наведених операціях;
- визначити фінансовий результат від ліквідації об'єкта основних засобів.

Завдання 4

Дані для виконання:

У бухгалтерії встановлено комп'ютер, первісна вартість якого становить 14 800 грн (з ПДВ), ліквідаційна вартість –300 грн, строк корисного використання – 8 років.

Необхідно:

- розрахувати суму зносу (амортизації) за кумулятивним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці);
- скласти бухгалтерські записи щодо придбання, введення в експлуатацію та нарахування зносу;
- вказати первинні документи та облікові реєстри.

Завдання 5

У цеху № 3 встановлено станок, первісна вартість якого 20 200 грн (з ПДВ), ліквідаційна вартість 800 грн, строк корисного використання 5 років. Протягом терміну експлуатації планується виготовити продукції: 1-й рік – 1 000 од., 2-й рік – 1 100 од., 3-й рік – 1 250 од., 4-й рік – 1 200 од., 5-й рік – 1 250 од.

Необхідно:

- розрахувати суму зносу (амортизації) виробничим методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці);
- скласти бухгалтерські записи щодо придбання, введення в експлуатацію та нарахування зносу;
- вказати первинні документи та облікові реєстри за вказаними операціями.

Завдання 6

Дані для виконання:

у жовтні 2015 р. підприємство придбало книги на загальну суму 2500 грн (без ПДВ).

Необхідно: відобразити на рахунках обліку придбання книг.

Журнал реєстрацій господарських операцій

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Згідно з договором із видавництвом отримано книги	2500	153	631
2.	Відображено суму ПДВ	500	641	631
3.	Оплачено вартість книг	3000	631	311

Завдання 4

Дані для виконання:

У бухгалтерії встановлено комп'ютер, первісна вартість якого становить 14 800 грн (з ПДВ), ліквідаційна вартість –300 грн, строк корисного використання – 8 років.

Необхідно:

- розрахувати суму зносу (амортизації) за кумулятивним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці);
- скласти бухгалтерські записи щодо придбання, введення в експлуатацію та нарахування зносу;
- вказати первинні документи та облікові реєстри.

Завдання 5

У цеху № 3 встановлено станок, первісна вартість якого 20 200 грн (з ПДВ), ліквідаційна вартість 800 грн, строк корисного використання 5 років. Протягом терміну експлуатації планується виготовити продукції: 1-й рік – 1 000 од., 2-й рік – 1 100 од., 3-й рік – 1 250 од., 4-й рік – 1 200 од., 5-й рік – 1 250 од.

Необхідно:

- розрахувати суму зносу (амортизації) виробничим методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці);
- скласти бухгалтерські записи щодо придбання, введення в експлуатацію та нарахування зносу;
- вказати первинні документи та облікові реєстри за вказаними операціями.

Завдання 6

Дані для виконання:

у жовтні 2015 р. підприємство придбало книги на загальну суму 2500 грн (без ПДВ).

Необхідно: відобразити на рахунках обліку придбання книг.

Журнал реєстрацій господарських операцій

№ з/п	Зміст господарської операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Згідно з договором із видавництвом отримано книги	2500	153	631
2.	Відображено суму ПДВ	500	641	631
3.	Оплачено вартість книг	3000	631	311

Введення в експлуатацію бібліотечних фондів відображається проводкою:

Дт 111 «Бібліотечні фонди»

Кт 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

Приклад виконання практичного завдання з обліку реалізації основних засобів

Дані для виконання: підприємство реалізувало автомобіль вітчизняному покупцю:

- договірна вартість продажу автомобіля визначена у розмірі 5 400 грн (у т. ч. ПДВ);
- первісна вартість автомобіля – 38 000 грн;
- сума нарахованого зносу автомобіля на дату реалізації – 35 000 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від продажу автомобіля;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відображено дохід від реалізації автомобіля	5 400,0	377	742
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (5 400 × 20 : 120)	900,0	742	641
3.	Списано вартість автомобіля в частині раніше нарахованого зносу	35 000	131	105
4.	Списано залишкову вартість автомобіля	3 000,0	972	105
5.	Списано на фінансові результати дохід від реалізації автомобіля за вирахуванням ПДВ	4 500,0	742	793
6.	Списано на фінансові результати собівартість реалізованого автомобіля	3 000,0	793	972

Прибуток від реалізації автомобіля становить 1 500 грн (4 500 – 3 000).

Приклад виконання практичного завдання з обліку ліквідації основних засобів

Дані для виконання: підприємство ліквідує виробниче обладнання через повний фізичний знос. При цьому:

- первісна вартість обладнання – 11 500,0 грн;
- сума нарахованого зносу – 11 125,0 грн;

Введення в експлуатацію бібліотечних фондів відображається проводкою:

Дт 111 «Бібліотечні фонди»

Кт 153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів».

Приклад виконання практичного завдання з обліку реалізації основних засобів

Дані для виконання: підприємство реалізувало автомобіль вітчизняному покупцю:

- договірна вартість продажу автомобіля визначена у розмірі 5 400 грн (у т. ч. ПДВ);
- первісна вартість автомобіля – 38 000 грн;
- сума нарахованого зносу автомобіля на дату реалізації – 35 000 грн.

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від продажу автомобіля;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відображено дохід від реалізації автомобіля	5 400,0	377	742
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (5 400 × 20 : 120)	900,0	742	641
3.	Списано вартість автомобіля в частині раніше нарахованого зносу	35 000	131	105
4.	Списано залишкову вартість автомобіля	3 000,0	972	105
5.	Списано на фінансові результати дохід від реалізації автомобіля за вирахуванням ПДВ	4 500,0	742	793
6.	Списано на фінансові результати собівартість реалізованого автомобіля	3 000,0	793	972

Прибуток від реалізації автомобіля становить 1 500 грн (4 500 – 3 000).

Приклад виконання практичного завдання з обліку ліквідації основних засобів

Дані для виконання: підприємство ліквідує виробниче обладнання через повний фізичний знос. При цьому:

- первісна вартість обладнання – 11 500,0 грн;
- сума нарахованого зносу – 11 125,0 грн;

- нарахована заробітна плата за розбирання об'єкта – 250,0 грн;
- оприбутковано запасні частини на суму 300,0 грн.

Необхідно: відобразити у бухгалтерському обліку операції із списання основних засобів.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1.	Списано знос ліквідованого обладнання	11 125,0	131	104
2.	Списано залишкову вартість ліквідованого обладнання	375,0	976	104
3.	Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією обладнання	250,0	976	661
4.	Проведено нарахування на соціальні заходи (37,5 %)	93,75	976	65
5.	Оприбутковано одержані від ліквідації обладнання запасні частини	300,0	207	746
6.	Списано на фінансовий результат собівартість ліквідованого обладнання (375+250+93,75)	718,75	793	976
7.	Списано на фінансовий результат дохід від ліквідації обладнання	300,0	746	793

Приклад розрахунку суми амортизаційних відрахувань кумулятивним методом

Придбано вантажний автомобіль вартістю 24 000 грн, ліквідаційна вартість – 600 грн, термін експлуатації 5 років.

Необхідно: розрахувати суму зносу (амортизації) кумулятивним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці).

Розв'язок

Розрахунок суми амортизаційних відрахувань кумулятивним методом

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Коефіцієнт	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	4	$5 = 2 - 3 \times 4$	$6 = 5 + 6$	$7 = 2 - 6$
1.	24 600	600	5/15	8 000	8 000	16 600
2.	24 600	600	4/15	6 400	14 400	10 200
3.	24 600	600	3/15	4 800	19 200	5 400
4.	24 600	600	2/15	3 200	22 400	2 200
5.	24 600	600	1/15	1 600	24 000	600

Сума чисел років експлуатації = 1+2+3+4+5= 15.

- нарахована заробітна плата за розбирання об'єкта – 250,0 грн;
- оприбутковано запасні частини на суму 300,0 грн.

Необхідно: відобразити у бухгалтерському обліку операції із списання основних засобів.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
1.	Списано знос ліквідованого обладнання	11 125,0	131	104
2.	Списано залишкову вартість ліквідованого обладнання	375,0	976	104
3.	Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією обладнання	250,0	976	661
4.	Проведено нарахування на соціальні заходи (37,5 %)	93,75	976	65
5.	Оприбутковано одержані від ліквідації обладнання запасні частини	300,0	207	746
6.	Списано на фінансовий результат собівартість ліквідованого обладнання (375+250+93,75)	718,75	793	976
7.	Списано на фінансовий результат дохід від ліквідації обладнання	300,0	746	793

Приклад розрахунку суми амортизаційних відрахувань кумулятивним методом

Придбано вантажний автомобіль вартістю 24 000 грн, ліквідаційна вартість – 600 грн, термін експлуатації 5 років.

Необхідно: розрахувати суму зносу (амортизації) кумулятивним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці).

Розв'язок

Розрахунок суми амортизаційних відрахувань кумулятивним методом

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Коефіцієнт	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	4	$5 = 2 - 3 \times 4$	$6 = 5 + 6$	$7 = 2 - 6$
1.	24 600	600	5/15	8 000	8 000	16 600
2.	24 600	600	4/15	6 400	14 400	10 200
3.	24 600	600	3/15	4 800	19 200	5 400
4.	24 600	600	2/15	3 200	22 400	2 200
5.	24 600	600	1/15	1 600	24 000	600

Сума чисел років експлуатації = 1+2+3+4+5= 15.

**Приклад розрахунку суми амортизаційних відрахувань
прямолінійним методом**

Придбано верстат столярний вартістю 24 000 грн, ліквідаційна вартість якого становить 600 грн, термін експлуатації 5 років.

Необхідно: розрахувати суму зносу (амортизації) прямолінійним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці).

Розв'язок

Розрахунок суми амортизаційних відрахувань прямолінійним методом

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	$4 = (2-3) / 5р.$	$5 = 4 + 5$	$6 = 2 - 5$
1.	24 600	600	4 800	4 800	19 800
2.	24 600	600	4 800	9 600	15 000
3.	24 600	600	4 800	14 400	10 200
4.	24 600	600	4 800	19 200	5 400
5.	24 600	600	4 800	24 000	600

Література до теми: [2, 4, 7, 12, 16, 22, 24, 33, 36, 38, 43, 50, 55, 65, 71, 80, 88, 89].

**Приклад розрахунку суми амортизаційних відрахувань
прямолінійним методом**

Придбано верстат столярний вартістю 24 000 грн, ліквідаційна вартість якого становить 600 грн, термін експлуатації 5 років.

Необхідно: розрахувати суму зносу (амортизації) прямолінійним методом (розрахунок відобразити у вигляді таблиці).

Розв'язок

Розрахунок суми амортизаційних відрахувань прямолінійним методом

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	$4 = (2-3) / 5р.$	$5 = 4 + 5$	$6 = 2 - 5$
1.	24 600	600	4 800	4 800	19 800
2.	24 600	600	4 800	9 600	15 000
3.	24 600	600	4 800	14 400	10 200
4.	24 600	600	4 800	19 200	5 400
5.	24 600	600	4 800	24 000	600

Література до теми: [2, 4, 7, 12, 16, 22, 24, 33, 36, 38, 43, 50, 55, 65, 71, 80, 88, 89].

Тема 7. ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

План

1. Визнання та оцінка нематеріальних активів.
2. Облік капітальних інвестицій у придбання (створення) нематеріальних активів.
3. Облік амортизації та вибуття нематеріальних активів.

1. Визнання та оцінка нематеріальних активів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

Норми П(С)БО 8 застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Відповідно до П(С)БО 8 нематеріальними вважаються немонетарні активи, які: – не мають матеріальної форми;

– можуть бути ідентифіковані;

Згідно з П(С)БО 8 придбаний нематеріальний актив визнається як актив, тобто відображається в балансі, якщо:

– існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням такого активу;

– можна достовірно визначити його вартість.

Придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі тоді, коли його можна:

– використати окремо або разом з іншими активами у виробництві товарів або наданні послуг, призначених для реалізації;

– обміняти на інші активи;

– використати на погашення заборгованості;

Тема 7. ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

План

1. Визнання та оцінка нематеріальних активів.
2. Облік капітальних інвестицій у придбання (створення) нематеріальних активів.
3. Облік амортизації та вибуття нематеріальних активів.

1. Визнання та оцінка нематеріальних активів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про нематеріальні активи і незавершені капітальні інвестиції в нематеріальні активи та розкриття інформації про них у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

Норми П(С)БО 8 застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами усіх форм власності (крім бюджетних установ).

Відповідно до П(С)БО 8 нематеріальними вважаються немонетарні активи, які: – не мають матеріальної форми;

– можуть бути ідентифіковані;

Згідно з П(С)БО 8 придбаний нематеріальний актив визнається як актив, тобто відображається в балансі, якщо:

– існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням такого активу;

– можна достовірно визначити його вартість.

Придбаний або отриманий нематеріальний актив відображається в балансі тоді, коли його можна:

– використати окремо або разом з іншими активами у виробництві товарів або наданні послуг, призначених для реалізації;

– обміняти на інші активи;

– використати на погашення заборгованості;

– розподілити між власниками підприємства;
– використовувати в господарській діяльності підприємства, спрямованій на отримання прибутку.

На сьогодні є три класичні підходи до оцінки нематеріальних активів, а саме: **витратний, порівняльний і підхід прибутковості**. Найчастіше на підприємствах України використовують перший підхід.

Витратний підхід

Такі об'єкти інтелектуальної власності, як інформаційні бази даних, що підпадають під визначення нематеріального активу, як правило, створюються протягом досить тривалого періоду, і витрати на їх формування найчастіше списують за витратними статтями. Незважаючи на це, зібрана наукова бібліотека, наприклад, може становити величезну цінність – подекуди вона може бути найдорожчим активом підприємства, особливо якщо це підприємство – науковий інститут або вищий навчальний заклад. Такі активи роду оцінюються за методом вартості створення, тобто з погляду витратного підходу.

Витратний підхід застосовується при оцінці вартості нематеріальних активів, якщо неможливо знайти аналоги, а прогнозований прибуток не є стабільним.

Оцінюючи, необхідно врахувати всі істотні витрати, такі як праця, маркетингові та рекламні витрати, витрати на страхування ризиків, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, витрати на вирішення правових конфліктів, на матеріали, витрачені на формування об'єкта інтелектуальної власності, собівартість науково-методичного забезпечення, індивідуалізації власної продукції – логотипа, ліцензій, сертифікатів тощо.

Порівняльний підхід

В економічній літературі цей підхід має ще одну назву – ринковий. Він застосовується, якщо є досить розвинутий ринок продажу нематеріальних активів, що оцінюються. Цей підхід ґрунтується на принципі ринку, що ефективно функціонує, на якому інвестори купують і продають активи аналогічного типу, приймаючи при цьому незалежні індивідуальні рішення.

Підхід прибутковості

При оцінці патентів і ліцензій, торгової марки, франшизи, майнових прав використовується, як правило, третій підхід – підхід прибутковості.

– розподілити між власниками підприємства;
– використовувати в господарській діяльності підприємства, спрямованій на отримання прибутку.

На сьогодні є три класичні підходи до оцінки нематеріальних активів, а саме: **витратний, порівняльний і підхід прибутковості**. Найчастіше на підприємствах України використовують перший підхід.

Витратний підхід

Такі об'єкти інтелектуальної власності, як інформаційні бази даних, що підпадають під визначення нематеріального активу, як правило, створюються протягом досить тривалого періоду, і витрати на їх формування найчастіше списують за витратними статтями. Незважаючи на це, зібрана наукова бібліотека, наприклад, може становити величезну цінність – подекуди вона може бути найдорожчим активом підприємства, особливо якщо це підприємство – науковий інститут або вищий навчальний заклад. Такі активи роду оцінюються за методом вартості створення, тобто з погляду витратного підходу.

Витратний підхід застосовується при оцінці вартості нематеріальних активів, якщо неможливо знайти аналоги, а прогнозований прибуток не є стабільним.

Оцінюючи, необхідно врахувати всі істотні витрати, такі як праця, маркетингові та рекламні витрати, витрати на страхування ризиків, пов'язаних з об'єктами інтелектуальної власності, витрати на вирішення правових конфліктів, на матеріали, витрачені на формування об'єкта інтелектуальної власності, собівартість науково-методичного забезпечення, індивідуалізації власної продукції – логотипа, ліцензій, сертифікатів тощо.

Порівняльний підхід

В економічній літературі цей підхід має ще одну назву – ринковий. Він застосовується, якщо є досить розвинутий ринок продажу нематеріальних активів, що оцінюються. Цей підхід ґрунтується на принципі ринку, що ефективно функціонує, на якому інвестори купують і продають активи аналогічного типу, приймаючи при цьому незалежні індивідуальні рішення.

Підхід прибутковості

При оцінці патентів і ліцензій, торгової марки, франшизи, майнових прав використовується, як правило, третій підхід – підхід прибутковості.

Він ґрунтується на розрахунку економічних вигід, пов'язаних з отриманням прибутку за рахунок нематеріальних активів, не відображених на балансі підприємства, які забезпечують прибуток на активи або власний капітал вище середнього рівня.

Оцінюючи внесок у вигляді майнових прав, вкрай важливо обґрунтовано сформулювати вартість внеску. Обґрунтування передбачає:

- або визначення в угоді про передачу майнових прав методу (способу), за допомогою якого було сформовано ціну майнового права (прав);
- або посилання в угоді про передачу майнових прав на висновок компетентного експерта щодо визначення ціни майнового права (прав).

2. Облік капітальних інвестицій у придбання (створення) нематеріальних активів

Групою нематеріальних активів є сукупність однотипних за призначенням і умовами використання нематеріальних активів.

Їх синтетичний облік ведеться на рахунку **12 «Нематеріальні активи»** за окремими субрахунками, які визначені для обліку окремих груп нематеріальних активів». За **дебетом** рахунку 12 «Нематеріальні активи» відображають надходження нематеріальних активів, а за **кредитом** – їх вибуття внаслідок продажу, ліквідації, безкоштовної передачі тощо. Такими групами є:

Субрахунок **121 «Права користування природними ресурсами»** (права на користування кадрами, у тому числі на розробку родовищ, корисних копалин; права на користування геологічною й іншою інформацією про стан та можливості господарського використання природного середовища в цілому або його елементів, яка міститься у звітах, картах та інших матеріалах; права на використання водних, біологічних і інших ресурсів, що впливає на життєдіяльність підприємства (населеного пункту, регіону).

Субрахунок **122 «Права користування майном»** (право покупця на подальше господарське або інше використання земельної ділянки, будівель чи інших необоротних матеріальних активів; право на оренду землі, приміщень тощо).

При цьому не потрібно ототожнювати плату за право на оренду майна та орендні платежі. Платіж за право на оренду є платою за право на можливе використання об'єкта оренди.

Він ґрунтується на розрахунку економічних вигід, пов'язаних з отриманням прибутку за рахунок нематеріальних активів, не відображених на балансі підприємства, які забезпечують прибуток на активи або власний капітал вище середнього рівня.

Оцінюючи внесок у вигляді майнових прав, вкрай важливо обґрунтовано сформулювати вартість внеску. Обґрунтування передбачає:

- або визначення в угоді про передачу майнових прав методу (способу), за допомогою якого було сформовано ціну майнового права (прав);
- або посилання в угоді про передачу майнових прав на висновок компетентного експерта щодо визначення ціни майнового права (прав).

2. Облік капітальних інвестицій у придбання (створення) нематеріальних активів

Групою нематеріальних активів є сукупність однотипних за призначенням і умовами використання нематеріальних активів.

Їх синтетичний облік ведеться на рахунку **12 «Нематеріальні активи»** за окремими субрахунками, які визначені для обліку окремих груп нематеріальних активів». За **дебетом** рахунку 12 «Нематеріальні активи» відображають надходження нематеріальних активів, а за **кредитом** – їх вибуття внаслідок продажу, ліквідації, безкоштовної передачі тощо. Такими групами є:

Субрахунок **121 «Права користування природними ресурсами»** (права на користування кадрами, у тому числі на розробку родовищ, корисних копалин; права на користування геологічною й іншою інформацією про стан та можливості господарського використання природного середовища в цілому або його елементів, яка міститься у звітах, картах та інших матеріалах; права на використання водних, біологічних і інших ресурсів, що впливає на життєдіяльність підприємства (населеного пункту, регіону).

Субрахунок **122 «Права користування майном»** (право покупця на подальше господарське або інше використання земельної ділянки, будівель чи інших необоротних матеріальних активів; право на оренду землі, приміщень тощо).

При цьому не потрібно ототожнювати плату за право на оренду майна та орендні платежі. Платіж за право на оренду є платою за право на можливе використання об'єкта оренди.

Субрахунок **123 «Права на комерційні позначення»** (засвідчені свідоцтвом права на позначення, за якими товари й послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб: товарні знаки, торгові марки, фірмові назви тощо).

Субрахунок **124 «Права на об'єкти промислової власності»** (винаходи, промислові зразки, корисні моделі, сорт рослин, породи тварин, ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо).

Субрахунок **125 «Авторське право та суміжні з ним права»** (облік прав на опублікування та неопубліковані твори в галузі науки, літератури й мистецтва, виражені в усній, письмовій чи будь-якій іншій формі, а також права на програми для ЕОМ, бази даних тощо).

Субрахунок **127 «Інші нематеріальні активи»** (облік об'єктів права користування економічними, організаційними та іншими вигодами, зокрема: право на місце на товарній, фондовій біржі; право на здійснення певної діяльності (витрати на отримання ліцензій та інших спеціальних дозволів); право на економічні вигоди від користування монопольним становищем на ринку; право на користування податковими господарськими та іншими привілеями).

Аналітичний облік нематеріальних активів і їх амортизації ведеться у **Відомості обліку нематеріальних активів, нарахування амортизації** (форма № ВНА – 1).

Методика обліку операцій із придбання нематеріальних активів залежить від способу їх придбання або отримання.

Незалежно від способу придбання нематеріального активу він повинен бути оприбуткований на підставі первинного документа. В останньому повинна бути наведена детальна характеристика активу, його первісна вартість, строк корисного використання, норма амортизації, підрозділ, у якому використовуватиметься актив, підписи осіб. До первинного документа додаються такі, що містять інформацію про актив або порядок його використання, а також документи, що підтверджують ті чи інші майнові права підприємства (свідоцтва). Такими первинними документами можуть бути акти, аналогічні типовим актам приймання-передачі основних засобів (типова форма № 03-1).

Основною ознакою нематеріального активу є відсутність матеріальної форми, проте повинні бути документи, які підтверджують існування цього активу та права підприємства на його використання.

Субрахунок **123 «Права на комерційні позначення»** (засвідчені свідоцтвом права на позначення, за якими товари й послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб: товарні знаки, торгові марки, фірмові назви тощо).

Субрахунок **124 «Права на об'єкти промислової власності»** (винаходи, промислові зразки, корисні моделі, сорт рослин, породи тварин, ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції тощо).

Субрахунок **125 «Авторське право та суміжні з ним права»** (облік прав на опублікування та неопубліковані твори в галузі науки, літератури й мистецтва, виражені в усній, письмовій чи будь-якій іншій формі, а також права на програми для ЕОМ, бази даних тощо).

Субрахунок **127 «Інші нематеріальні активи»** (облік об'єктів права користування економічними, організаційними та іншими вигодами, зокрема: право на місце на товарній, фондовій біржі; право на здійснення певної діяльності (витрати на отримання ліцензій та інших спеціальних дозволів); право на економічні вигоди від користування монопольним становищем на ринку; право на користування податковими господарськими та іншими привілеями).

Аналітичний облік нематеріальних активів і їх амортизації ведеться у **Відомості обліку нематеріальних активів, нарахування амортизації** (форма № ВНА – 1).

Методика обліку операцій із придбання нематеріальних активів залежить від способу їх придбання або отримання.

Незалежно від способу придбання нематеріального активу він повинен бути оприбуткований на підставі первинного документа. В останньому повинна бути наведена детальна характеристика активу, його первісна вартість, строк корисного використання, норма амортизації, підрозділ, у якому використовуватиметься актив, підписи осіб. До первинного документа додаються такі, що містять інформацію про актив або порядок його використання, а також документи, що підтверджують ті чи інші майнові права підприємства (свідоцтва). Такими первинними документами можуть бути акти, аналогічні типовим актам приймання-передачі основних засобів (типова форма № 03-1).

Основною ознакою нематеріального активу є відсутність матеріальної форми, проте повинні бути документи, які підтверджують існування цього активу та права підприємства на його використання.

Таблиця

Документування операцій з нематеріальними активами

Вид нематеріального активу	Документ
Право користування землею	Оформлено, відповідно до встановленого законодавством порядку, документація, що підтверджує право підприємства на земельну ділянку
Право на винахід, корисні моделі, промислові зразки	Патенти та ліцензійні договори
Ноу-хау	Повний вербальний або винахідний опис
Право на торговий знак	Свідоцтво або договір уступки, зареєстрований належним чином
Геологічна та інша інформація про надра	Геологічні звіти, карти та інші матеріали
Авторські права	Юридично оформлений та такий, що набрав чинності, договір із юридичною особою-продавцем авторських прав

Зарахування нематеріального активу на баланс відбувається на підставі акта про його отримання, який складається після оформлення картки обліку нематеріальних активів, що ведуться за кожним об'єктом нематеріального активу. До таких документів належать, насамперед, документи, що описують нематеріальний актив або порядок його використання, а також документи, що підтверджують ті чи інші майнові права підприємства. Придбання (виготовлення) нематеріального активу обліковується як капітальні інвестиції з використанням субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».

Придбаваючи нематеріальний актив за грошові кошти, підприємство включає до його первісної вартості ціну придбання, сплачену постачальнику, за вирахуванням непрямих податків (ПДВ), що відшкодовуються підприємству, та інші витрати, безпосередньо пов'язані з його придбанням і доведенням до стану його можливого використання за призначенням.

Нематеріальні активи можуть бути виготовлені силами підприємства (господарським способом). У даному разі всі фактичні ви-

Таблиця

Документування операцій з нематеріальними активами

Вид нематеріального активу	Документ
Право користування землею	Оформлено, відповідно до встановленого законодавством порядку, документація, що підтверджує право підприємства на земельну ділянку
Право на винахід, корисні моделі, промислові зразки	Патенти та ліцензійні договори
Ноу-хау	Повний вербальний або винахідний опис
Право на торговий знак	Свідоцтво або договір уступки, зареєстрований належним чином
Геологічна та інша інформація про надра	Геологічні звіти, карти та інші матеріали
Авторські права	Юридично оформлений та такий, що набрав чинності, договір із юридичною особою-продавцем авторських прав

Зарахування нематеріального активу на баланс відбувається на підставі акта про його отримання, який складається після оформлення картки обліку нематеріальних активів, що ведуться за кожним об'єктом нематеріального активу. До таких документів належать, насамперед, документи, що описують нематеріальний актив або порядок його використання, а також документи, що підтверджують ті чи інші майнові права підприємства. Придбання (виготовлення) нематеріального активу обліковується як капітальні інвестиції з використанням субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».

Придбаваючи нематеріальний актив за грошові кошти, підприємство включає до його первісної вартості ціну придбання, сплачену постачальнику, за вирахуванням непрямих податків (ПДВ), що відшкодовуються підприємству, та інші витрати, безпосередньо пов'язані з його придбанням і доведенням до стану його можливого використання за призначенням.

Нематеріальні активи можуть бути виготовлені силами підприємства (господарським способом). У даному разі всі фактичні ви-

трати на підставі первинних документів відображаються за дебетом субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» і кредиту різних рахунків: 20, 66, 65 та інших, а потім на фактичну собівартість таких об'єктів дебетується рахунок 12 і кредитується рахунок 154. Придбання нематеріальних активів може здійснюватись у результаті обміну на подібні й неподібні об'єкти.

При обміні нематеріального активу на подібні активи первісна вартість такого активу дорівнює залишковій вартості переданого нематеріального активу, яка визначається як різниця між первісною вартістю переданого нематеріального активу та сумою накопиченої амортизації. Якщо залишкова вартість переданого активу перевищує його справедливую вартість, то в цьому випадку первісна вартість отриманого нематеріального активу дорівнює справедливій вартості переданого активу. Різниця між справедливою й залишковою вартістю нематеріального активу буде включена до фінансових результатів (витрат) звітного періоду.

Первісна вартість нематеріального активу, отриманого в обмін (або частковий обмін) на неподібний об'єкт, дорівнює справедливій вартості переданого нематеріального активу, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, передану (отриману) при обміні. Нематеріальні активи, отримані безоплатно, оцінюються за первісною вартістю, яка дорівнює справедливій вартості на дату отримання цих активів. Первісною вартістю нематеріальних активів, що внесені до статутного капіталу, визнається узгоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання нематеріальних активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Внесені засновниками та оприбутковані нематеріальні активи до статутного капіталу	12 «Нематеріальні активи»	46 «Неоплачений капітал»
2.	Відображено витрати на придбання програми	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	631 «Розрахунки з вітчизняними поставачальниками»

трати на підставі первинних документів відображаються за дебетом субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» і кредиту різних рахунків: 20, 66, 65 та інших, а потім на фактичну собівартість таких об'єктів дебетується рахунок 12 і кредитується рахунок 154. Придбання нематеріальних активів може здійснюватись у результаті обміну на подібні й неподібні об'єкти.

При обміні нематеріального активу на подібні активи первісна вартість такого активу дорівнює залишковій вартості переданого нематеріального активу, яка визначається як різниця між первісною вартістю переданого нематеріального активу та сумою накопиченої амортизації. Якщо залишкова вартість переданого активу перевищує його справедливую вартість, то в цьому випадку первісна вартість отриманого нематеріального активу дорівнює справедливій вартості переданого активу. Різниця між справедливою й залишковою вартістю нематеріального активу буде включена до фінансових результатів (витрат) звітного періоду.

Первісна вартість нематеріального активу, отриманого в обмін (або частковий обмін) на неподібний об'єкт, дорівнює справедливій вартості переданого нематеріального активу, збільшеній (зменшеній) на суму грошових коштів або їх еквівалентів, передану (отриману) при обміні. Нематеріальні активи, отримані безоплатно, оцінюються за первісною вартістю, яка дорівнює справедливій вартості на дату отримання цих активів. Первісною вартістю нематеріальних активів, що внесені до статутного капіталу, визнається узгоджена засновниками (учасниками) підприємства справедлива вартість.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з придбання нематеріальних активів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Внесені засновниками та оприбутковані нематеріальні активи до статутного капіталу	12 «Нематеріальні активи»	46 «Неоплачений капітал»
2.	Відображено витрати на придбання програми	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	631 «Розрахунки з вітчизняними поставачальниками»

3.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за операцією 2)	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
4.	Відображено витрати на встановлення програми	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
5.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за операцією 4)	641 «Розрахунки за податками»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
6.	Оприбутковано вартість нематеріального активу	125 «Авторське право та суміжні з ним права»	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»
7.	Оплачено рахунки постачальників та інших кредиторів (за операціями 2–4)	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
8.	Нарахована амортизація нематеріальних активів за звітний період	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» 23 «Виробництво» 39 «Витрати майбутніх періодів» 42 «Додатковий капітал»	133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»
		83 «Амортизація» 91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» 94 «Інші витрати операційної діяльності»	

3. Облік амортизації та вибуття нематеріальних активів

За П(С)БО 8 нематеріальні активи підлягають амортизації.

Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку їх корисного використання.

Строк корисного використання об'єкта нематеріальних активів встановлюється підприємством самостійно при визнанні цього об'єкта активом.

3.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за операцією 2)	641 «Розрахунки за податками»	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
4.	Відображено витрати на встановлення програми	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
5.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ (за операцією 4)	641 «Розрахунки за податками»	685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
6.	Оприбутковано вартість нематеріального активу	125 «Авторське право та суміжні з ним права»	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»
7.	Оплачено рахунки постачальників та інших кредиторів (за операціями 2–4)	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
8.	Нарахована амортизація нематеріальних активів за звітний період	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» 23 «Виробництво» 39 «Витрати майбутніх періодів» 42 «Додатковий капітал»	133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»
		83 «Амортизація» 91 «Загальновиробничі витрати» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» 94 «Інші витрати операційної діяльності»	

3. Облік амортизації та вибуття нематеріальних активів

За П(С)БО 8 нематеріальні активи підлягають амортизації.

Нарахування амортизації нематеріальних активів здійснюється протягом строку їх корисного використання.

Строк корисного використання об'єкта нематеріальних активів встановлюється підприємством самостійно при визнанні цього об'єкта активом.

При визначенні строку корисного використання нематеріального активу необхідно враховувати:

- строк корисного використання подібних активів;
- моральний знос, що передбачається;
- правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання та інші фактори.

Методи нарахування амортизації визначені у П(С)БО 7:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний;
- виробничий.

При розрахунку вартості, яка амортизується, ліквідаційна вартість нематеріальних активів прирівнюється до нуля, крім випадків:

- якщо існує невідомне зобов'язання іншої особи щодо придбання цього об'єкта наприкінці строку його корисного використання;
- якщо ліквідаційна вартість може бути визначена на підставі інформації існуючого активного ринку й очікується, що такий ринок існуватиме наприкінці строку корисного використання.

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому нематеріальний актив став придатним для використання, і припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття нематеріального активу.

На рахунках бухгалтерського обліку віднесення витрат на амортизацію до певної статті витрат відповідно до сфери використання нематеріального активу (у разі застосування тільки рахунків класу 9) відображується такими записами:

Дебет 23; 91; 92; 93; 94; 97.

Кредит 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

При застосуванні рахунків класу 8 запис з нарахування амортизації матиме вигляд:

Дебет 833 «Амортизація нематеріальних активів»

Кредит 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

Дебет 23; 91; 92; 93; 94; 97; 99

Кредит 833 «Амортизація нематеріальних активів».

Списання нематеріального активу з балансу здійснюється внаслідок:

- реалізації нематеріальних активів (із переходом права власності на нематеріальні активи);
- реалізації права на користування або розпорядження нематеріальними активами (без переходу права власності на самі нематеріальні активи);

При визначенні строку корисного використання нематеріального активу необхідно враховувати:

- строк корисного використання подібних активів;
- моральний знос, що передбачається;
- правові або інші подібні обмеження щодо строків його використання та інші фактори.

Методи нарахування амортизації визначені у П(С)БО 7:

- прямолінійний;
- зменшення залишкової вартості;
- прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний;
- виробничий.

При розрахунку вартості, яка амортизується, ліквідаційна вартість нематеріальних активів прирівнюється до нуля, крім випадків:

- якщо існує невідомне зобов'язання іншої особи щодо придбання цього об'єкта наприкінці строку його корисного використання;
- якщо ліквідаційна вартість може бути визначена на підставі інформації існуючого активного ринку й очікується, що такий ринок існуватиме наприкінці строку корисного використання.

Нарахування амортизації починається з місяця, наступного за місяцем, у якому нематеріальний актив став придатним для використання, і припиняється, починаючи з місяця, наступного за місяцем вибуття нематеріального активу.

На рахунках бухгалтерського обліку віднесення витрат на амортизацію до певної статті витрат відповідно до сфери використання нематеріального активу (у разі застосування тільки рахунків класу 9) відображується такими записами:

Дебет 23; 91; 92; 93; 94; 97.

Кредит 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

При застосуванні рахунків класу 8 запис з нарахування амортизації матиме вигляд:

Дебет 833 «Амортизація нематеріальних активів»

Кредит 133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів».

Дебет 23; 91; 92; 93; 94; 97; 99

Кредит 833 «Амортизація нематеріальних активів».

Списання нематеріального активу з балансу здійснюється внаслідок:

- реалізації нематеріальних активів (із переходом права власності на нематеріальні активи);
- реалізації права на користування або розпорядження нематеріальними активами (без переходу права власності на самі нематеріальні активи);

- здійснення фінансових вкладень нематеріальними активами до статутного капіталу інших підприємств;
- безкоштовної передачі об'єкта нематеріальних активів;
- ліквідації об'єкта нематеріальних активів;
- недостачі нематеріальних активів, виявленої при інвентаризації.

Фінансовий результат від вибуття нематеріального активу визначається як різниця між доходом від вибуття за мінусом непрямих податків та витрат, пов'язаних із вибуттям і залишковою вартістю.

Регістри аналітичного обліку нематеріальних активів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття цих об'єктів.

Аналітичний облік нематеріальних активів та накопиченої амортизації цих активів ведеться за кожним активом окремо **в картках обліку** з розподілом на власні й отримані на умовах фінансової оренди, виробничі та невиробничі об'єкти.

Для узагальнення інформації про наявність та рух нематеріальних активів та суму накопиченої амортизації призначений **Журнал 4** (за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 35). У першому розділі Журналу 4 відображаються:

- вибуття нематеріальних активів внаслідок їх продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом;
- суму уцінки, яка відображається за кредитом відповідних рахунків нематеріальних активів;
- суму нарахованої амортизації;
- суму збільшення накопиченої амортизації нематеріальних активів внаслідок їх дооцінки та зменшення корисності.

У другому розділі Журналу 4 відображаються капітальні інвестиції (введення в дію нематеріальних активів, вибуття капітальних інвестицій внаслідок продажу, уцінка тощо).

Аналітичний облік капітальних інвестицій у нематеріальні активи ведеться у **Відомості 4.1** за дебетом рахунку 15. Також у цій відомості відображаються витрати на модернізацію, модифікацію нематеріальних активів, які призводять до збільшення первісно очікуваних від їх використання майбутніх економічних вигід.

У **Відомості 4.3** ведеться **аналітичний облік нематеріальних активів** за кожним інвентарним об'єктом.

Операції з продажу та ліквідації нематеріальних активів відображаються за допомогою бухгалтерських записів, що наведені у таблиці.

- здійснення фінансових вкладень нематеріальними активами до статутного капіталу інших підприємств;
- безкоштовної передачі об'єкта нематеріальних активів;
- ліквідації об'єкта нематеріальних активів;
- недостачі нематеріальних активів, виявленої при інвентаризації.

Фінансовий результат від вибуття нематеріального активу визначається як різниця між доходом від вибуття за мінусом непрямих податків та витрат, пов'язаних із вибуттям і залишковою вартістю.

Регістри аналітичного обліку нематеріальних активів, що вибули, додаються до документів, якими оформлені факти вибуття цих об'єктів.

Аналітичний облік нематеріальних активів та накопиченої амортизації цих активів ведеться за кожним активом окремо **в картках обліку** з розподілом на власні й отримані на умовах фінансової оренди, виробничі та невиробничі об'єкти.

Для узагальнення інформації про наявність та рух нематеріальних активів та суму накопиченої амортизації призначений **Журнал 4** (за кредитом рахунків 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 35). У першому розділі Журналу 4 відображаються:

- вибуття нематеріальних активів внаслідок їх продажу, безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активом;
- суму уцінки, яка відображається за кредитом відповідних рахунків нематеріальних активів;
- суму нарахованої амортизації;
- суму збільшення накопиченої амортизації нематеріальних активів внаслідок їх дооцінки та зменшення корисності.

У другому розділі Журналу 4 відображаються капітальні інвестиції (введення в дію нематеріальних активів, вибуття капітальних інвестицій внаслідок продажу, уцінка тощо).

Аналітичний облік капітальних інвестицій у нематеріальні активи ведеться у **Відомості 4.1** за дебетом рахунку 15. Також у цій відомості відображаються витрати на модернізацію, модифікацію нематеріальних активів, які призводять до збільшення первісно очікуваних від їх використання майбутніх економічних вигід.

У **Відомості 4.3** ведеться **аналітичний облік нематеріальних активів** за кожним інвентарним об'єктом.

Операції з продажу та ліквідації нематеріальних активів відображаються за допомогою бухгалтерських записів, що наведені у таблиці.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з продажу та ліквідації нематеріальних активів

Продаж нематеріальних активів			
11.	Відвантажені нематеріальні активи	361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями”	742 „Дохід від відновлення корисності активів”
2.	Відображено податкові зобов’язання з ПДВ	742 „Дохід від відновлення корисності активів”	641 „Розрахунки за податками”
3.	Перераховано до бюджету суму ПДВ	641 „Розрахунки за податками”	311 „Поточні рахунки в національній валюті”
4.	Списана сума амортизації нарахованого об’єкта	133 „Накопичена амортизація нематеріальних активів”	12 „Нематеріальні активи”
5.	Залишкова вартість реалізованого об’єкта нематеріальних активів списується на витрати підприємства	972 „Втрати від зменшення корисності активів”	12 „Нематеріальні активи”
6.	На суму витрат, пов’язаних з продажем нематеріальних активів	972 „Втрати від зменшення корисності активів”	311 „Поточні рахунки в національній валюті”
7.	Надходження грошових коштів за реалізацію нематеріальних активів	311 „Поточні рахунки в національній валюті”	361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями”
8.	Списано недоамортизовані суми реалізованого об’єкта нематеріальних активів і суму витрат, пов’язаних з його продажем, на зменшення фінансових результатів підприємства	793 „Результат іншої діяльності”	972 „Втрати від зменшення корисності активів”

Таблиця

Відображення в обліку операцій з продажу та ліквідації нематеріальних активів

Продаж нематеріальних активів			
11.	Відвантажені нематеріальні активи	361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями”	742 „Дохід від відновлення корисності активів”
2.	Відображено податкові зобов’язання з ПДВ	742 „Дохід від відновлення корисності активів”	641 „Розрахунки за податками”
3.	Перераховано до бюджету суму ПДВ	641 „Розрахунки за податками”	311 „Поточні рахунки в національній валюті”
4.	Списана сума амортизації нарахованого об’єкта	133 „Накопичена амортизація нематеріальних активів”	12 „Нематеріальні активи”
5.	Залишкова вартість реалізованого об’єкта нематеріальних активів списується на витрати підприємства	972 „Втрати від зменшення корисності активів”	12 „Нематеріальні активи”
6.	На суму витрат, пов’язаних з продажем нематеріальних активів	972 „Втрати від зменшення корисності активів”	311 „Поточні рахунки в національній валюті”
7.	Надходження грошових коштів за реалізацію нематеріальних активів	311 „Поточні рахунки в національній валюті”	361 „Розрахунки з вітчизняними покупцями”
8.	Списано недоамортизовані суми реалізованого об’єкта нематеріальних активів і суму витрат, пов’язаних з його продажем, на зменшення фінансових результатів підприємства	793 „Результат іншої діяльності”	972 „Втрати від зменшення корисності активів”

9.	Закриття субрахунку 742 у порядку списання на фінансові результати	742 „Дохід від відновлення корисності активів”	793 „Результат іншої діяльності”
Ліквідація нематеріальних активів			
1.	Списання накопиченої амортизації ліквідованих нематеріальних активів	133 “Накопичена амортизація нематеріальних активів”	125 „Авторське право та суміжні з ним права”
2.	Списання залишкової вартості ліквідованих нематеріальних активів	976 „Списання необоротних активів”	125 ”Авторське право та суміжні з ним права”
3.	Списання недоамортизованої (залишкової) вартості ліквідованого нематеріального активу на зменшення фінансових результатів підприємства	793 „Результат іншої діяльності”	976 „Списання необоротних активів”

Тести до теми 7

1. У якій оцінці нематеріальні активи включаються в валюту балансу?

- а) за залишковою вартістю;
- б) за первісною вартістю;
- в) на суму зносу;
- г) за вартістю можливої реалізації.

2. Яким записом відображається в обліку безоплатно одержані нематеріальні активи?

- а) Дт 10 Кт 631;
- б) Дт 631 Кт 424;
- в) Дт І5 Кт 631;
- г) Дт 125 Кт 424.

3. На якому рахунку визначається собівартість реалізованих нематеріальних активів?

- а) 972;
- б) 976;
- в) 90;
- г) 10.

9.	Закриття субрахунку 742 у порядку списання на фінансові результати	742 „Дохід від відновлення корисності активів”	793 „Результат іншої діяльності”
Ліквідація нематеріальних активів			
1.	Списання накопиченої амортизації ліквідованих нематеріальних активів	133 “Накопичена амортизація нематеріальних активів”	125 „Авторське право та суміжні з ним права”
2.	Списання залишкової вартості ліквідованих нематеріальних активів	976 „Списання необоротних активів”	125 ”Авторське право та суміжні з ним права”
3.	Списання недоамортизованої (залишкової) вартості ліквідованого нематеріального активу на зменшення фінансових результатів підприємства	793 „Результат іншої діяльності”	976 „Списання необоротних активів”

Тести до теми 7

1. У якій оцінці нематеріальні активи включаються в валюту балансу?

- а) за залишковою вартістю;
- б) за первісною вартістю;
- в) на суму зносу;
- г) за вартістю можливої реалізації.

2. Яким записом відображається в обліку безоплатно одержані нематеріальні активи?

- а) Дт 10 Кт 631;
- б) Дт 631 Кт 424;
- в) Дт І5 Кт 631;
- г) Дт 125 Кт 424.

3. На якому рахунку визначається собівартість реалізованих нематеріальних активів?

- а) 972;
- б) 976;
- в) 90;
- г) 10.

4. Яким документом оформлюється ліквідація нематеріальних активів?

- а) актом;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) інвентаризаційним описом.

5. Яким документом оформлюється зарахування нематеріальних активів на баланс підприємства?

- а) актом приймання-передачі;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) актом списання.

6. Як товариства відображають вартість безкоштовно переданих нематеріальних активів?

- а) Дт 901 Кт 12;
- б) Дт 131 Кт 12;
- в) Дт 972 Кт 12;
- г) Дт 976 Кт 12.

7. Яким записом відображається оприбуткування нематеріальних активів, виявлених при інвентаризації, що раніше не були взяті на баланс?

- а) Дт 10 Кт 131;
- б) Дт 10 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 424;
- г) Дт 10 Кт 375.

8. Як впливає нарахування амортизації нематеріальних активів на затрати підприємства?

- а) збільшуються;
- б) зменшуються;
- в) залишаються без змін;
- г) збільшуються на 50 % зносу.

9. У якому документі аналітичного обліку відображається інформація про нематеріальні активи?

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному описі.

10. Яким записом відображається в обліку передача нематеріальних активів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства?

- а) Дт 12 Кт 14;
- б) Дт 976 Кт 12, Дт 131 Кт 12;

4. Яким документом оформлюється ліквідація нематеріальних активів?

- а) актом;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) інвентаризаційним описом.

5. Яким документом оформлюється зарахування нематеріальних активів на баланс підприємства?

- а) актом приймання-передачі;
- б) накладною;
- в) рахунком-фактурою;
- г) актом списання.

6. Як товариства відображають вартість безкоштовно переданих нематеріальних активів?

- а) Дт 901 Кт 12;
- б) Дт 131 Кт 12;
- в) Дт 972 Кт 12;
- г) Дт 976 Кт 12.

7. Яким записом відображається оприбуткування нематеріальних активів, виявлених при інвентаризації, що раніше не були взяті на баланс?

- а) Дт 10 Кт 131;
- б) Дт 10 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 424;
- г) Дт 10 Кт 375.

8. Як впливає нарахування амортизації нематеріальних активів на затрати підприємства?

- а) збільшуються;
- б) зменшуються;
- в) залишаються без змін;
- г) збільшуються на 50 % зносу.

9. У якому документі аналітичного обліку відображається інформація про нематеріальні активи?

- а) інвентарній картці;
- б) описі інвентарних карток;
- в) інвентарному списку основних засобів;
- г) інвентарному описі.

10. Яким записом відображається в обліку передача нематеріальних активів як внесок до статутного капіталу іншого підприємства?

- а) Дт 12 Кт 14;
- б) Дт 976 Кт 12, Дт 131 Кт 12;

- в) Дт 14 Кт 12, Дт 131 Кт 12;
 г) Дт 14 Кт 733.

11. Вартість нематеріальних активів, яка амортизується, — це:

- а) первинна (переоцінена) вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 б) залишкова вартість;
 в) залишкова вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 г) ліквідаційна вартість за вирахуванням залишкової вартості.

12. Амортизація нематеріальних активів нараховується із застосуванням методу:

- а) прямолінійного;
 б) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці;
 в) ефективної ставки відсотка;
 г) середньозваженої собівартості.

13. Які з наведених витрат визнаються нематеріальним активом?

- а) вартість досліджень;
 б) вартість підготовки кадрів;
 в) вартість програми для ЕОМ;
 г) вартість видань.

14. Нарахування амортизації нематеріальних активів відображають записом:

- а) Дт 132 Кт 12;
 б) Дт 92 Кт 12;
 в) Дт 12 Кт 132;
 г) Дт 92 Кт 132.

15. Підприємство може здійснити переоцінку нематеріальних активів на дату балансу, якщо вони є морально застарілими:

- а) так;
 б) ні.

16. Витрати на дослідження включаються до вартості нематеріальних активів.

- а) так;
 б) ні.

17. До якої класифікаційної групи нематеріальних активів необхідно включити придбану підприємством ліцензію на здійснення певної діяльності?

- а) права користування майном;
 б) права на об'єкти промислової власності;
 в) авторські та суміжні з ними права;
 г) інші нематеріальні активи.

- в) Дт 14 Кт 12, Дт 131 Кт 12;
 г) Дт 14 Кт 733.

11. Вартість нематеріальних активів, яка амортизується, — це:

- а) первинна (переоцінена) вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 б) залишкова вартість;
 в) залишкова вартість за вирахуванням ліквідаційної вартості;
 г) ліквідаційна вартість за вирахуванням залишкової вартості.

12. Амортизація нематеріальних активів нараховується із застосуванням методу:

- а) прямолінійного;
 б) ідентифікованої собівартості відповідної одиниці;
 в) ефективної ставки відсотка;
 г) середньозваженої собівартості.

13. Які з наведених витрат визнаються нематеріальним активом?

- а) вартість досліджень;
 б) вартість підготовки кадрів;
 в) вартість програми для ЕОМ;
 г) вартість видань.

14. Нарахування амортизації нематеріальних активів відображають записом:

- а) Дт 132 Кт 12;
 б) Дт 92 Кт 12;
 в) Дт 12 Кт 132;
 г) Дт 92 Кт 132.

15. Підприємство може здійснити переоцінку нематеріальних активів на дату балансу, якщо вони є морально застарілими:

- а) так;
 б) ні.

16. Витрати на дослідження включаються до вартості нематеріальних активів.

- а) так;
 б) ні.

17. До якої класифікаційної групи нематеріальних активів необхідно включити придбану підприємством ліцензію на здійснення певної діяльності?

- а) права користування майном;
 б) права на об'єкти промислової власності;
 в) авторські та суміжні з ними права;
 г) інші нематеріальні активи.

18. Є три класичні підходи до оцінки нематеріальних активів, а саме: витратний, порівняльний і підхід прибутковості. Який з них найчастіше використовують на підприємствах України?

- а) витратний;
- б) порівняльний;
- в) підхід прибутковості;
- г) немає правильної відповіді.

19. «Нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів робіт, послуг), нових технологій тощо». Це визначення:

- а) нематеріального активу;
- б) позитивного гудвілу;
- в) негативного гудвілу;
- г) гудвілу.

20. Сукупність прав на захист від недобросовісної конкуренції належить до групи:

- а) права на знаки для товарів і послуг;
- б) права на знаки для товарів і послуг;
- в) права на об'єкти промислової власності;
- г) права користування майном.

21. Аналітичний облік нематеріальних активів ведеться у Відомості:

- а) 4.3;
- б) 4.4;
- в) 5.7;
- г) 3.4.

22. Що з цього переліку не є складовою первісної вартості нематеріального активу?

- а) вартість придбання;
- б) митний збір (при імпорті);
- в) податки, що не підлягають відшкодуванню;
- г) витрати на рекламу, просування продукції на ринку.

23. Первісна вартість нематеріальних активів, отриманих внаслідок обміну, дорівнює:

- а) первісній вартості переданого об'єкта;
- б) залишковій вартості переданого об'єкта;
- в) балансовій вартості переданого об'єкта;
- г) ринковій вартості переданого об'єкта.

24. Індекс переоцінки визначається шляхом:

18. Є три класичні підходи до оцінки нематеріальних активів, а саме: витратний, порівняльний і підхід прибутковості. Який з них найчастіше використовують на підприємствах України?

- а) витратний;
- б) порівняльний;
- в) підхід прибутковості;
- г) немає правильної відповіді.

19. «Нематеріальний актив, вартість якого визначається як різниця між балансовою вартістю активів підприємства та його звичайною вартістю як цілісного майнового комплексу, що виникає внаслідок використання кращих управлінських якостей, домінуючої позиції на ринку товарів робіт, послуг), нових технологій тощо». Це визначення:

- а) нематеріального активу;
- б) позитивного гудвілу;
- в) негативного гудвілу;
- г) гудвілу.

20. Сукупність прав на захист від недобросовісної конкуренції належить до групи:

- а) права на знаки для товарів і послуг;
- б) права на знаки для товарів і послуг;
- в) права на об'єкти промислової власності;
- г) права користування майном.

21. Аналітичний облік нематеріальних активів ведеться у Відомості:

- а) 4.3;
- б) 4.4;
- в) 5.7;
- г) 3.4.

22. Що з цього переліку не є складовою первісної вартості нематеріального активу?

- а) вартість придбання;
- б) митний збір (при імпорті);
- в) податки, що не підлягають відшкодуванню;
- г) витрати на рекламу, просування продукції на ринку.

23. Первісна вартість нематеріальних активів, отриманих внаслідок обміну, дорівнює:

- а) первісній вартості переданого об'єкта;
- б) залишковій вартості переданого об'єкта;
- в) балансовій вартості переданого об'єкта;
- г) ринковій вартості переданого об'єкта.

24. Індекс переоцінки визначається шляхом:

- а) множення справедливої вартості об'єкта на його ринкову вартість;
- б) ділення справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість;
- в) сумування справедливої вартості об'єкта і його залишкової вартості;
- г) ділення ринкової вартості об'єкта на його залишкову вартість.

25. Який метод нарахування амортизації нематеріальних активів використовують найчастіше на підприємствах України?

- а) метод прямолінійного списання;
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивного.

Контрольні питання

1. Що таке нематеріальні активи?
2. За яких умов нематеріальні активи визнаються в балансі підприємства?
3. На які класифікаційні групи поділяють нематеріальні активи з метою бухгалтерського обліку?
4. Що таке первісна вартість нематеріальних активів? З чого вона складається?
5. Як визначається первісна вартість безоплатно отриманих нематеріальних активів, придбаних шляхом обміну на інші активи?
6. Які методи застосовують для нарахування амортизації нематеріальних активів?
7. Як відображається в обліку сума нарахованої амортизації?
8. З якою метою здійснюється переоцінка нематеріальних активів?
9. Які є методи оцінки нематеріальних активів?
10. За яких умов об'єкт нематеріального активу визнається активом?
11. У яких випадках об'єкт нематеріального активу не визнається активом?
12. За якою вартістю нематеріальні активи зараховуються до валюти балансу?
13. Коли починається нарахування амортизації при введенні в експлуатацію об'єкта нематеріальних активів?
14. Коли припиняється нарахування амортизації при виведенні з експлуатації об'єкта нематеріальних активів?
15. Яким П(С)БО регламентується ведення обліку нематеріальних активів?

- а) множення справедливої вартості об'єкта на його ринкову вартість;
- б) ділення справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість;
- в) сумування справедливої вартості об'єкта і його залишкової вартості;
- г) ділення ринкової вартості об'єкта на його залишкову вартість.

25. Який метод нарахування амортизації нематеріальних активів використовують найчастіше на підприємствах України?

- а) метод прямолінійного списання;
- б) метод зменшення залишкової вартості;
- в) метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- г) кумулятивного.

Контрольні питання

1. Що таке нематеріальні активи?
2. За яких умов нематеріальні активи визнаються в балансі підприємства?
3. На які класифікаційні групи поділяють нематеріальні активи з метою бухгалтерського обліку?
4. Що таке первісна вартість нематеріальних активів? З чого вона складається?
5. Як визначається первісна вартість безоплатно отриманих нематеріальних активів, придбаних шляхом обміну на інші активи?
6. Які методи застосовують для нарахування амортизації нематеріальних активів?
7. Як відображається в обліку сума нарахованої амортизації?
8. З якою метою здійснюється переоцінка нематеріальних активів?
9. Які є методи оцінки нематеріальних активів?
10. За яких умов об'єкт нематеріального активу визнається активом?
11. У яких випадках об'єкт нематеріального активу не визнається активом?
12. За якою вартістю нематеріальні активи зараховуються до валюти балансу?
13. Коли починається нарахування амортизації при введенні в експлуатацію об'єкта нематеріальних активів?
14. Коли припиняється нарахування амортизації при виведенні з експлуатації об'єкта нематеріальних активів?
15. Яким П(С)БО регламентується ведення обліку нематеріальних активів?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Підприємство придбало нематеріальний актив, вартість якого становить 24000 грн. При цьому встановлено термін корисного використання 5 років.

Необхідно: використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації, визначити річну та місячну суму амортизаційних відрахувань.

Завдання 2

Дані для виконання:

Підприємство придбало у січні 20_ р. ліцензії для забезпечення своєї діяльності у майбутньому з оплатою грошовими коштами:

- на виробництво продукції терміном на 5 років за 5000 грн;
- на здійснення роздрібно торгівлі цією продукцією терміном на 1 рік за 1200 грн.

Необхідно: відобразити наведену господарську операцію на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство «Мрія» придбало майно ліквідованого підприємства «Оріон» на загальну суму 1000000 грн. При цьому справедлива вартість активів підприємства «Оріон» на дату придбання становить 1420000 грн, справедлива вартість зобов'язань підприємства «Оріон» на дату придбання – 380000 грн.

Необхідно:

- визначити суму негативного гудвілу;
- відобразити в обліку вказану нижче операцію.

Завдання 4

Дані для виконання:

Підприємство «Світ» отримало безкоштовно від підприємства «Злагода» програмне забезпечення, справедлива вартість якого на дату отримання становить 1800 грн. Тривалість корисної експлуатації – 5 років, обраний прямолінійний метод для нарахування амортизації. Програмне забезпечення буде використовуватись відділом маркетингу.

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Підприємство придбало нематеріальний актив, вартість якого становить 24000 грн. При цьому встановлено термін корисного використання 5 років.

Необхідно: використовуючи прямолінійний метод нарахування амортизації, визначити річну та місячну суму амортизаційних відрахувань.

Завдання 2

Дані для виконання:

Підприємство придбало у січні 20_ р. ліцензії для забезпечення своєї діяльності у майбутньому з оплатою грошовими коштами:

- на виробництво продукції терміном на 5 років за 5000 грн;
- на здійснення роздрібно торгівлі цією продукцією терміном на 1 рік за 1200 грн.

Необхідно: відобразити наведену господарську операцію на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство «Мрія» придбало майно ліквідованого підприємства «Оріон» на загальну суму 1000000 грн. При цьому справедлива вартість активів підприємства «Оріон» на дату придбання становить 1420000 грн, справедлива вартість зобов'язань підприємства «Оріон» на дату придбання – 380000 грн.

Необхідно:

- визначити суму негативного гудвілу;
- відобразити в обліку вказану нижче операцію.

Завдання 4

Дані для виконання:

Підприємство «Світ» отримало безкоштовно від підприємства «Злагода» програмне забезпечення, справедлива вартість якого на дату отримання становить 1800 грн. Тривалість корисної експлуатації – 5 років, обраний прямолінійний метод для нарахування амортизації. Програмне забезпечення буде використовуватись відділом маркетингу.

Необхідно: відобразити в обліку підприємства «Світ» безкоштовне отримання нематеріального активу.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Придбаний підприємством нематеріальний актив вартістю 24000 грн з терміном використання 4 роки, із запланованою кількістю виготовленої продукції 300 одиниць: 1-й рік – 80 од., 2-й рік – 90 од., 3-й рік – 60 од., 4-й рік – 70 од. Сума ліквідаційної вартості становить 600 грн.

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Обсяг виготовленої продукції	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	4	$5 = K \times 4$	$6 = 5 + 6$	$7 = 2 - 6$
1.	24000	600	80	6240	6240	17760
2.	24000	600	90	7020	13260	10740
3.	24000	600	60	4680	17940	6060
4.	24000	600	70	5460	23400	600

Для визначення коефіцієнта (К) необхідно:

$(ПВ - ЛВ) / ЗОВГ$,

де ПВ – первісна вартість нематеріального активу;

ЛВ – ліквідаційна вартість нематеріального активу;

ЗОВГ – загальний обсяг виготовлення продукції.

Література до теми: [4, 7, 12, 17, 24, 30, 33, 35, 36, 41, 43, 58, 66, 73, 74, 85].

Необхідно: відобразити в обліку підприємства «Світ» безкоштовне отримання нематеріального активу.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Придбаний підприємством нематеріальний актив вартістю 24000 грн з терміном використання 4 роки, із запланованою кількістю виготовленої продукції 300 одиниць: 1-й рік – 80 од., 2-й рік – 90 од., 3-й рік – 60 од., 4-й рік – 70 од. Сума ліквідаційної вартості становить 600 грн.

Роки експлуатації	Первісна вартість	Ліквідаційна вартість	Обсяг виготовленої продукції	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1	2	3	4	$5 = K \times 4$	$6 = 5 + 6$	$7 = 2 - 6$
1.	24000	600	80	6240	6240	17760
2.	24000	600	90	7020	13260	10740
3.	24000	600	60	4680	17940	6060
4.	24000	600	70	5460	23400	600

Для визначення коефіцієнта (К) необхідно:

$(ПВ - ЛВ) / ЗОВГ$,

де ПВ – первісна вартість нематеріального активу;

ЛВ – ліквідаційна вартість нематеріального активу;

ЗОВГ – загальний обсяг виготовлення продукції.

Література до теми: [4, 7, 12, 17, 24, 30, 33, 35, 36, 41, 43, 58, 66, 73, 74, 85].

Тема 8. ОБЛІК ЗАПАСІВ

План

1. Визнання та класифікація запасів
2. Оцінка запасів при їх надходженні
3. Методи оцінки вибуття запасів

1. Визнання та класифікація запасів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Запаси визнаються активами, якщо вони відповідають критеріям визнання активу:

– існує ймовірність того, що підприємство отримає у майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням;

– їх вартість може бути достовірно оцінена.

Згідно з П(С)БО 9 **запаси** – це активи, які:

– утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;

– перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

– утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

За визначенням, запаси – це оборотні активи, тобто вони не повинні бути обмежені у використанні та призначені для реалізації або використання протягом року чи операційного циклу, якщо він довший за рік.

Для цілей бухгалтерського обліку всі запаси підприємства можуть бути поділені дві групи:

– власні запаси,

– запаси, які не є власністю підприємства, але знаходяться на його території.

Власні запаси підприємства обліковуються на балансових рахунках. До них відносяться:

Тема 8. ОБЛІК ЗАПАСІВ

План

1. Визнання та класифікація запасів
2. Оцінка запасів при їх надходженні
3. Методи оцінки вибуття запасів

1. Визнання та класифікація запасів

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Запаси визнаються активами, якщо вони відповідають критеріям визнання активу:

– існує ймовірність того, що підприємство отримає у майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням;

– їх вартість може бути достовірно оцінена.

Згідно з П(С)БО 9 **запаси** – це активи, які:

– утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;

– перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;

– утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

За визначенням, запаси – це оборотні активи, тобто вони не повинні бути обмежені у використанні та призначені для реалізації або використання протягом року чи операційного циклу, якщо він довший за рік.

Для цілей бухгалтерського обліку всі запаси підприємства можуть бути поділені дві групи:

– власні запаси,

– запаси, які не є власністю підприємства, але знаходяться на його території.

Власні запаси підприємства обліковуються на балансових рахунках. До них відносяться:

Виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, які підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання в ході нормального операційного циклу. Вони поділяються на:

- сировину – придбані або отримані іншим чином (наприклад, вирощені, видобуті) продукти (матеріали), які знаходяться у власності підприємства і призначені для подальшої переробки;
- основні й допоміжні матеріали;
- комплектуючі вироби, покупні напівфабрикати та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року (інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо).

Незавершене виробництво – це незакінчені обробкою та складанням деталі, вузли і вироби, а також незакінчені технологічні процеси.

Незавершене виробництво підприємства, що виготовляє продукцію, включає витрати, розподілені на незакінчену обробкою продукцію.

Для підприємства, що надає послуги, незавершене виробництво включає витрати з надання послуг, щодо яких підприємство ще не визнало дохід.

Готова продукція – це продукція, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

Товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу.

Склад запасів на кожному конкретному підприємстві залежить від виду діяльності підприємства.

Запаси, які не є власністю підприємства, обліковуються поза балансом і до запасів підприємства, у якого вони знаходяться, не включаються. До них відносяться:

Матеріали, прийняті для переробки, – давальницька сировина, яка не оплачується одержувачем і залишається власністю замовника.

Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні – матеріальні цінності, які реалізовані підприємством і право власності на які перейшло покупцю, але за умовами договору вони знаходяться

Виробничі запаси – це придбані або самостійно виготовлені запаси, які підлягають подальшій переробці на підприємстві або утримуються для іншого споживання в ході нормального операційного циклу. Вони поділяються на:

- сировину – придбані або отримані іншим чином (наприклад, вирощені, видобуті) продукти (матеріали), які знаходяться у власності підприємства і призначені для подальшої переробки;
- основні й допоміжні матеріали;
- комплектуючі вироби, покупні напівфабрикати та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року (інструменти, господарський інвентар, спеціальне оснащення, спеціальний одяг тощо).

Незавершене виробництво – це незакінчені обробкою та складанням деталі, вузли і вироби, а також незакінчені технологічні процеси.

Незавершене виробництво підприємства, що виготовляє продукцію, включає витрати, розподілені на незакінчену обробкою продукцію.

Для підприємства, що надає послуги, незавершене виробництво включає витрати з надання послуг, щодо яких підприємство ще не визнало дохід.

Готова продукція – це продукція, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом.

Товари – це матеріальні цінності, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу.

Склад запасів на кожному конкретному підприємстві залежить від виду діяльності підприємства.

Запаси, які не є власністю підприємства, обліковуються поза балансом і до запасів підприємства, у якого вони знаходяться, не включаються. До них відносяться:

Матеріали, прийняті для переробки, – давальницька сировина, яка не оплачується одержувачем і залишається власністю замовника.

Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні – матеріальні цінності, які реалізовані підприємством і право власності на які перейшло покупцю, але за умовами договору вони знаходяться

на відповідальному зберіганні у підприємства-продавця. Крім того, сюди включаються матеріальні цінності:

- отримані підприємством від постачальника, але не сплачені і заборонені до витрачання,
- одержані надміру, ніж у видаткових документах постачальників,
- на які є відмова від акцепту розрахункових документів постачальників.

Товари на комісії — це товари, одержані в межах договорів комісії (консигнації), поруки та інших цивільно-правових договорів, що уповноважують підприємство здійснювати продаж товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари.

Для накопичення інформації про запаси та відображення операцій по них у Плані рахунків передбачено другий клас рахунків «Запаси».

Облік запасів, які не є власністю підприємства і не можуть бути включені у його баланс, але знаходяться на підприємстві для переробки, на комісії або на відповідальному зберіганні, ведеться на рахунках класу 0 «Позабалансові рахунки»

2. Оцінка запасів при їх надходженні

Згідно з П(С)БО 9 оцінку запасів за їх окремими видами розглядають за етапами їх руху:

- при надходженні;
- при вибутті;
- на дату складання звітності.

Придбані, отримані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю (П(С)БО 9 «Запаси»). Визначення первісної вартості запасів залежить від способу їх надходження на підприємство. П(С)БО 9 розглядає такі способи надходження запасів на підприємство: придбані за плату; виготовлені на підприємстві; внесені до статутного фонду; одержані безоплатно; придбані в результаті обміну.

Первісна вартість запасів, придбаних за плату — це собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і

на відповідальному зберіганні у підприємства-продавця. Крім того, сюди включаються матеріальні цінності:

- отримані підприємством від постачальника, але не сплачені і заборонені до витрачання,
- одержані надміру, ніж у видаткових документах постачальників,
- на які є відмова від акцепту розрахункових документів постачальників.

Товари на комісії — це товари, одержані в межах договорів комісії (консигнації), поруки та інших цивільно-правових договорів, що уповноважують підприємство здійснювати продаж товарів від імені та за дорученням іншої особи без передачі права власності на такі товари.

Для накопичення інформації про запаси та відображення операцій по них у Плані рахунків передбачено другий клас рахунків «Запаси».

Облік запасів, які не є власністю підприємства і не можуть бути включені у його баланс, але знаходяться на підприємстві для переробки, на комісії або на відповідальному зберіганні, ведеться на рахунках класу 0 «Позабалансові рахунки»

2. Оцінка запасів при їх надходженні

Згідно з П(С)БО 9 оцінку запасів за їх окремими видами розглядають за етапами їх руху:

- при надходженні;
- при вибутті;
- на дату складання звітності.

Придбані, отримані або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю (П(С)БО 9 «Запаси»). Визначення первісної вартості запасів залежить від способу їх надходження на підприємство. П(С)БО 9 розглядає такі способи надходження запасів на підприємство: придбані за плату; виготовлені на підприємстві; внесені до статутного фонду; одержані безоплатно; придбані в результаті обміну.

Первісна вартість запасів, придбаних за плату — це собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і

транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів); інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

До витрат на придбання запасів не включаються отримані торговельні знижки, інші знижки та повернення товарів.

До первісної вартості запасів не включаються такі види витрат: понаднормові витрати і нестачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Усі ці витрати включаються до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені).

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається собівартість їх виробництва, яка визначається за П(С)БО 16 «Витрати».

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загально-виробничі витрати та постійні розподілені загально-виробничі витрати.

Первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, є погоджена із засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість.

Таким чином, справедлива вартість запасів буде зафіксована в установчих документах підприємства.

Первісною вартістю запасів, одержаних підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість.

Первісна вартість одиниці запасів, придбаних у результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вар-

транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів); інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.

До витрат на придбання запасів не включаються отримані торговельні знижки, інші знижки та повернення товарів.

До первісної вартості запасів не включаються такі види витрат: понаднормові витрати і нестачі запасів; проценти за користування позиками; витрати на збут; загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Усі ці витрати включаються до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені).

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами підприємства, визнається собівартість їх виробництва, яка визначається за П(С)БО 16 «Витрати».

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- змінні загально-виробничі витрати та постійні розподілені загально-виробничі витрати.

Первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, є погоджена із засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість.

Таким чином, справедлива вартість запасів буде зафіксована в установчих документах підприємства.

Первісною вартістю запасів, одержаних підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість.

Первісна вартість одиниці запасів, придбаних у результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вар-

тістю переданих запасів включається до складу витрат звітного періоду (рахунок 946 «Втрати від знецінення запасів»).

Первісною вартістю запасів, придбаних в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів.

Подібними запасами є запаси, призначення яких співпадає та які мають однакову справедливу вартість. Усі інші запаси є неподібними.

Згідно з П(С)БО 19 справедливою вартістю запасів є сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Таким чином, для визначення справедливої вартості виробничих запасів підприємство може використовувати інформацію прайс-листів та інших подібних документів або скористатися послугами експерта.

Методи оцінки вибуття запасів

Оцінка відпуску у виробництво, продаж та іншому вибутті здійснюється одним із таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів

Запаси, які відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють один одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю.

Цей метод може застосовуватися за умов незначної номенклатури матеріалів чи товарів, що використовуються на підприємстві. Облік надходження матеріалів, їх відпуску та залишків здійснюється щодо конкретних партій.

Такий метод звичайно застосовують при виробництві кораблів, літаків, виконанні індивідуальних замовлень або при торгівлі нерухомістю, автомобілями, коштовностями тощо.

У разі використання, реалізації (іншого вибуття) великої кількості одиниць запасів, які є взаємозамінними, звичайно використовується один з наступних методів для визначення собівартості запасів.

Метод середньозваженої собівартості

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної місяця і вартості одержаних у звітному

тістю переданих запасів включається до складу витрат звітного періоду (рахунок 946 «Втрати від знецінення запасів»).

Первісною вартістю запасів, придбаних в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів.

Подібними запасами є запаси, призначення яких співпадає та які мають однакову справедливу вартість. Усі інші запаси є неподібними.

Згідно з П(С)БО 19 справедливою вартістю запасів є сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Таким чином, для визначення справедливої вартості виробничих запасів підприємство може використовувати інформацію прайс-листів та інших подібних документів або скористатися послугами експерта.

Методи оцінки вибуття запасів

Оцінка відпуску у виробництво, продаж та іншому вибутті здійснюється одним із таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів

Запаси, які відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють один одного, оцінюються за ідентифікованою собівартістю.

Цей метод може застосовуватися за умов незначної номенклатури матеріалів чи товарів, що використовуються на підприємстві. Облік надходження матеріалів, їх відпуску та залишків здійснюється щодо конкретних партій.

Такий метод звичайно застосовують при виробництві кораблів, літаків, виконанні індивідуальних замовлень або при торгівлі нерухомістю, автомобілями, коштовностями тощо.

У разі використання, реалізації (іншого вибуття) великої кількості одиниць запасів, які є взаємозамінними, звичайно використовується один з наступних методів для визначення собівартості запасів.

Метод середньозваженої собівартості

Оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітної місяця і вартості одержаних у звітному

місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних у звітному місяці запасів.

Метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), при вибутті оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Використання методу ФІФО максимально наближає вартість запасів до поточної ринкової вартості.

Метод нормативних затрат

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін.

Застосування нормативних затрат для оцінки запасів у бухгалтерському обліку та звітності допускається лише тоді, якщо результати такої оцінки запасів приблизно дорівнюють їх собівартості. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних, норми затрат і ціни у нормативній базі повинні регулярно перевірятися й переглядатися.

Метод ціни продажу

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати підприємства, що мають значну й змінну номенклатуру товарів із приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на реалізовані товари. Сума торговельної націнки на товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і середнього відсотка торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця, торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартістю залишку товарів на початок звітного місяця та продажною (роздрібною) вартістю одержаних у звітному місяці товарів.

Література: [4, 7, 12, 18, 24, 36, 37, 39, 40, 48, 50, 55, 62, 70, 79, 86].

місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних у звітному місяці запасів.

Метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, в якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), при вибутті оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів.

Використання методу ФІФО максимально наближає вартість запасів до поточної ринкової вартості.

Метод нормативних затрат

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін.

Застосування нормативних затрат для оцінки запасів у бухгалтерському обліку та звітності допускається лише тоді, якщо результати такої оцінки запасів приблизно дорівнюють їх собівартості. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних, норми затрат і ціни у нормативній базі повинні регулярно перевірятися й переглядатися.

Метод ціни продажу

Оцінка за цінами продажу заснована на застосуванні підприємствами роздрібною торгівлі середнього відсотка торговельної націнки товарів. Цей метод можуть застосовувати підприємства, що мають значну й змінну номенклатуру товарів із приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на реалізовані товари. Сума торговельної націнки на товари визначається як добуток продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і середнього відсотка торговельної націнки. Середній відсоток торговельної націнки визначається діленням суми залишку торговельних націнок на початок звітного місяця, торговельних націнок у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів на суму продажною (роздрібною) вартістю залишку товарів на початок звітного місяця та продажною (роздрібною) вартістю одержаних у звітному місяці товарів.

Література: [4, 7, 12, 18, 24, 36, 37, 39, 40, 48, 50, 55, 62, 70, 79, 86].

Тема 9. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ПАЛИВА

План

1. Облік виробничих запасів
2. Облік оборотних малоцінних та швидкозношуваних предметів
3. Облік палива

1. Облік виробничих запасів

Для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів призначено **рахунок 20 «Виробничі запаси»**.

По **дебету** рахунку 20 відображують надходження виробничих запасів, а по **кредиту** – їх вибуття.

До цього рахунку Планом рахунку передбачено відкриття таких **субрахунків**:

201 «Сировина й матеріали» – призначений для відображення наявності та руху сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.

202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» – призначений для відображення та руху купівельних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, придбаних для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці для їх обробки або збирання.

203 «Паливо» – призначений для обліку наявності та руху палива, що купується чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. Тут також обліковуються оплачені талони на бензин, дизельне паливо, газ і мастильні матеріали.

204 «Тара й тарні матеріали» – призначений для відображення наявності та руху всіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари та її ремонту.

205 «Будівельні матеріали» – на даному субрахунку не враховується обладнання, яке не потребує монтажу: транспортні засоби, верстати, будівельні механізми, сільськогосподарські машини, виробничий інструмент, вимірювальні та інші прилади, виробничий

Тема 9. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ТА ПАЛИВА

План

1. Облік виробничих запасів
2. Облік оборотних малоцінних та швидкозношуваних предметів
3. Облік палива

1. Облік виробничих запасів

Для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів призначено **рахунок 20 «Виробничі запаси»**.

По **дебету** рахунку 20 відображують надходження виробничих запасів, а по **кредиту** – їх вибуття.

До цього рахунку Планом рахунку передбачено відкриття таких **субрахунків**:

201 «Сировина й матеріали» – призначений для відображення наявності та руху сировини й основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні.

202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби» – призначений для відображення та руху купівельних напівфабрикатів, готових комплектуючих виробів, придбаних для комплектування продукції, що випускається, які потребують додаткових витрат праці для їх обробки або збирання.

203 «Паливо» – призначений для обліку наявності та руху палива, що купується чи заготовлюється для технологічних потреб виробництва, експлуатації транспортних засобів, а також для вироблення енергії та опалення будівель. Тут також обліковуються оплачені талони на бензин, дизельне паливо, газ і мастильні матеріали.

204 «Тара й тарні матеріали» – призначений для відображення наявності та руху всіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари та її ремонту.

205 «Будівельні матеріали» – на даному субрахунку не враховується обладнання, яке не потребує монтажу: транспортні засоби, верстати, будівельні механізми, сільськогосподарські машини, виробничий інструмент, вимірювальні та інші прилади, виробничий

інвентар тощо. Витрати на придбання такого обладнання, що не потребує монтажу, відображаються безпосередньо на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» при надходженні їх на склад чи інше місце зберігання, експлуатації. Устаткування й будівельні матеріали, передані підряднику для монтажу й виконання будівельних робіт, списуються з субрахунку 205 на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» після підтвердження їх монтажу й використання.

206 «Матеріали, передані в переробку» — призначений для обліку матеріалів, які передаються у переробку на сторону та надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Витрати на переробку матеріалів, що оплачуються стороннім підприємством, відображаються за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, отриманих з переробки.

207 «Запасні частини» — призначений для обліку придбання чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, а також автомобільних шин у запасі та обороті.

208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» — призначений для обліку мінеральних добрив, отрутохімікатів для боротьби зі шкідниками, хімікатів, що використовуються для боротьби з хворобами. Тут відображаються також саджанці, насіння та корм, що використовуються для висаджування, посіву та відгодівлі тварин.

209 «Інші матеріали» — призначений для обліку відходів виробництва, невиправного браку, матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали.

Операції з обліку відпуску виробничих запасів відображаються в **Журналі 5 (5а)**.

Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки залежно від потреби в кількості, необхідній для управління виробництвом. Найбільш типовими розрізами аналітики можуть бути такі: склади, комори, матеріально відповідальні особи, групи запасів, види діяльності тощо.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою **карток складського обліку**, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника. Кожна з груп виробничих запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів привласнюється коротке числове позначення (номенклатурний номер),

інвентар тощо. Витрати на придбання такого обладнання, що не потребує монтажу, відображаються безпосередньо на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» при надходженні їх на склад чи інше місце зберігання, експлуатації. Устаткування й будівельні матеріали, передані підряднику для монтажу й виконання будівельних робіт, списуються з субрахунку 205 на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» після підтвердження їх монтажу й використання.

206 «Матеріали, передані в переробку» — призначений для обліку матеріалів, які передаються у переробку на сторону та надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Витрати на переробку матеріалів, що оплачуються стороннім підприємством, відображаються за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, отриманих з переробки.

207 «Запасні частини» — призначений для обліку придбання чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, а також автомобільних шин у запасі та обороті.

208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» — призначений для обліку мінеральних добрив, отрутохімікатів для боротьби зі шкідниками, хімікатів, що використовуються для боротьби з хворобами. Тут відображаються також саджанці, насіння та корм, що використовуються для висаджування, посіву та відгодівлі тварин.

209 «Інші матеріали» — призначений для обліку відходів виробництва, невиправного браку, матеріальних цінностей, одержаних від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали.

Операції з обліку відпуску виробничих запасів відображаються в **Журналі 5 (5а)**.

Кожне підприємство відкриває аналітичні рахунки залежно від потреби в кількості, необхідній для управління виробництвом. Найбільш типовими розрізами аналітики можуть бути такі: склади, комори, матеріально відповідальні особи, групи запасів, види діяльності тощо.

Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою **карток складського обліку**, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника. Кожна з груп виробничих запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру виробничих запасів привласнюється коротке числове позначення (номенклатурний номер),

яке записують до спеціального реєстру — **номенклатури-цінника**, де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу.

На кожному документі з руху виробничих запасів повинно бути вказано не тільки найменування запасу, але й номенклатурний номер, що дозволяє уникати помилок під час заповнення прибуткових і видаткових документів та здійснення записів у складському і бухгалтерському обліку виробничих запасів.

Відображення надходження та витрачання запасів здійснюється за допомогою карток складського обліку, які виписуються на кожне найменування, профіль, сорт, марку, розмір окремо. У картках складського обліку на підставі залишків на 1-ше число місяця, які виводяться за кожним номенклатурним номером, складаються відомості обліку залишків запасів (сальдові відомості), що використовуються для порівняння даних аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів. Крім даних про виробничі запаси, що формуються у сальдовій відомості, забезпечити оптимальне співвідношення між виробничою програмою та запасами можна за умови оперативнішого надання даних про їх наявність і рух.

Порушення встановлених вимог ведення складського обліку ускладнює процес обробки документів у бухгалтерії і перешкоджає отриманню оперативної, повної, достовірної, неупередженої і точної інформації про рух запасів.

Документальне оформлення надходження матеріальних, сировинних і паливних ресурсів, їх наявності та витрачання є досить складним процесом, адже структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне отримання необхідних даних як для обліку, так і для контролю й оперативного управління виробничими запасами.

Документи з надходження виробничих запасів:

1) Журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1), — застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства;

2) Довіреність (М-2;) — призначена для підтвердження права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отримання запасів;

3) Акт списання бланків довіреностей (М-2а) — призначений для списання використаних бланків довіреностей;

4) Журнал реєстрації довіреностей — призначений для реєстрації виданих довіреностей;

5) Прибутковий ордер (М-4) — використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжно-

яке записують до спеціального реєстру — **номенклатури-цінника**, де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу.

На кожному документі з руху виробничих запасів повинно бути вказано не тільки найменування запасу, але й номенклатурний номер, що дозволяє уникати помилок під час заповнення прибуткових і видаткових документів та здійснення записів у складському і бухгалтерському обліку виробничих запасів.

Відображення надходження та витрачання запасів здійснюється за допомогою карток складського обліку, які виписуються на кожне найменування, профіль, сорт, марку, розмір окремо. У картках складського обліку на підставі залишків на 1-ше число місяця, які виводяться за кожним номенклатурним номером, складаються відомості обліку залишків запасів (сальдові відомості), що використовуються для порівняння даних аналітичного та синтетичного обліку виробничих запасів. Крім даних про виробничі запаси, що формуються у сальдовій відомості, забезпечити оптимальне співвідношення між виробничою програмою та запасами можна за умови оперативнішого надання даних про їх наявність і рух.

Порушення встановлених вимог ведення складського обліку ускладнює процес обробки документів у бухгалтерії і перешкоджає отриманню оперативної, повної, достовірної, неупередженої і точної інформації про рух запасів.

Документальне оформлення надходження матеріальних, сировинних і паливних ресурсів, їх наявності та витрачання є досить складним процесом, адже структура документообігу повинна забезпечувати своєчасне отримання необхідних даних як для обліку, так і для контролю й оперативного управління виробничими запасами.

Документи з надходження виробничих запасів:

1) Журнал обліку вантажів, що надійшли (М-1), — застосовується для реєстрації транспортних документів, пов'язаних з отриманням вантажів та оприбуткуванням їх на склад підприємства;

2) Довіреність (М-2;) — призначена для підтвердження права окремої посадової особи виступати довіреною особою підприємства при отримання запасів;

3) Акт списання бланків довіреностей (М-2а) — призначений для списання використаних бланків довіреностей;

4) Журнал реєстрації довіреностей — призначений для реєстрації виданих довіреностей;

5) Прибутковий ордер (М-4) — використовується на складі, заповнюється в день надходження запасів при відсутності розбіжно-

стей з документами постачальника, при оприбуткуванні запасів із переробки;

6) Акт про приймання матеріалів (М-7) – застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника або коли виробничі запаси надійшли без документів;

7) Картка складського обліку (М-12) – використовується для обліку виробничих запасів на складі;

8) Відомість обліку залишків матеріалів на складі (М-14) – використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку;

9) Матеріальний ярлик (М-16) – використовується для позначення одиниць запасів.

Надходження виробничих запасів оформляються й іншими документами: рахунок-фактура, платіжна вимога-доручення, товарно-транспортна накладна тощо.

Основні господарські операції та кореспонденція рахунків за ними, що відображають надходження виробничих запасів, наведені у таблиці.

Виробничі запаси зі складів підприємства відпускаються в цехи для виготовлення продукції на господарські потреби, а також на сторону для переробки залишків чи реалізації як надлишкові чи непотрібні.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з надходження виробничих запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Переведено виробничі запаси з однієї категорії до іншої	20 „Виробничі запаси”	20 „Виробничі запаси”
2.	Оприбутковано виробничі запаси, повернуті з виробництва або виготовлені власними силами	20 „Виробничі запаси”	23 „Виробництво”
3.	Зменшено суму браку на вартість відходів від бракованої продукції, яку переведено до складу виробничих запасів	20 „Виробничі запаси”	24 „Брак у виробництві”

стей з документами постачальника, при оприбуткуванні запасів із переробки;

6) Акт про приймання матеріалів (М-7) – застосовується при прийнятті запасів, якщо є розбіжності з документами постачальника або коли виробничі запаси надійшли без документів;

7) Картка складського обліку (М-12) – використовується для обліку виробничих запасів на складі;

8) Відомість обліку залишків матеріалів на складі (М-14) – використовується для взаємозв'язку складського та бухгалтерського обліку;

9) Матеріальний ярлик (М-16) – використовується для позначення одиниць запасів.

Надходження виробничих запасів оформляються й іншими документами: рахунок-фактура, платіжна вимога-доручення, товарно-транспортна накладна тощо.

Основні господарські операції та кореспонденція рахунків за ними, що відображають надходження виробничих запасів, наведені у таблиці.

Виробничі запаси зі складів підприємства відпускаються в цехи для виготовлення продукції на господарські потреби, а також на сторону для переробки залишків чи реалізації як надлишкові чи непотрібні.

Таблиця

Відображення в обліку операцій з надходження виробничих запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Переведено виробничі запаси з однієї категорії до іншої	20 „Виробничі запаси”	20 „Виробничі запаси”
2.	Оприбутковано виробничі запаси, повернуті з виробництва або виготовлені власними силами	20 „Виробничі запаси”	23 „Виробництво”
3.	Зменшено суму браку на вартість відходів від бракованої продукції, яку переведено до складу виробничих запасів	20 „Виробничі запаси”	24 „Брак у виробництві”

Продовження таблиці

1	2	3	4
4.	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20 „Виробничі запаси”	28 „Товари”
5.	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, що надійшли	20 „Виробничі запаси”	31 „Рахунки в банках”
6.	Оприбутковано за справедливою вартістю запаси, одержані в результаті обміну на неподібні активи	20 „Виробничі запаси”	36 „Розрахунки з покупцями та замовниками”
7.	Відображено надходження виробничих запасів у рахунок погашення дебіторської заборгованості	20 „Виробничі запаси”	37 „Розрахунки з різними дебіторами”
8.	Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою	20 „Виробничі запаси”	372 „Розрахунки з підзвітними особами”
9.	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу	20 „Виробничі запаси”	401 „Статутний капітал”, 46 „Неоплачений капітал”
10.	Проведено дооцінку запасів	20 „Виробничі запаси”	41 „Капітал в дооцінках”
11.	Відображено надходження виробничих запасів, отриманих як цільове фінансування	20 „Виробничі запаси”	48 „Цільове фінансування і цільові надходження”
12.	Оприбутковано виробничі запаси, що надійшли від постачальника на суму, що сплачується згідно з договором (без ПДВ)	20 „Виробничі запаси”	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
13.	Віднесено до первісної вартості придбаних виробничих запасів суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству	20 „Виробничі запаси”	64 „Розрахунки за податками й платежами”

Продовження таблиці

1	2	3	4
4.	Переведено до складу запасів активи, що були придбані як товар для продажу	20 „Виробничі запаси”	28 „Товари”
5.	Оплачено витрати на транспортування виробничих запасів, що надійшли	20 „Виробничі запаси”	31 „Рахунки в банках”
6.	Оприбутковано за справедливою вартістю запаси, одержані в результаті обміну на неподібні активи	20 „Виробничі запаси”	36 „Розрахунки з покупцями та замовниками”
7.	Відображено надходження виробничих запасів у рахунок погашення дебіторської заборгованості	20 „Виробничі запаси”	37 „Розрахунки з різними дебіторами”
8.	Оприбутковано запаси, придбані підзвітною особою	20 „Виробничі запаси”	372 „Розрахунки з підзвітними особами”
9.	Оприбутковано виробничі запаси як внесок до статутного капіталу	20 „Виробничі запаси”	401 „Статутний капітал”, 46 „Неоплачений капітал”
10.	Проведено дооцінку запасів	20 „Виробничі запаси”	41 „Капітал в дооцінках”
11.	Відображено надходження виробничих запасів, отриманих як цільове фінансування	20 „Виробничі запаси”	48 „Цільове фінансування і цільові надходження”
12.	Оприбутковано виробничі запаси, що надійшли від постачальника на суму, що сплачується згідно з договором (без ПДВ)	20 „Виробничі запаси”	63 „Розрахунки з постачальниками та підрядниками”
13.	Віднесено до первісної вартості придбаних виробничих запасів суми непрямих податків, які не відшкодовуються підприємству	20 „Виробничі запаси”	64 „Розрахунки за податками й платежами”

Продовження таблиці

1	2	3	4
14.	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20 „Виробничі запаси”	718 „Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів”
15.	Оприбутковано лишки запасів, виявлених у результаті інвентаризації	20 „Виробничі запаси”	719 „Інші доходи від операційної діяльності”
16.	Одержано запаси в результаті обміну на неподібні активи	20 „Виробничі запаси”	742 „Дохід від відновлення корисності активів”
17.	Оприбутковано запаси, що надійшли безоплатно	20 „Виробничі запаси”	745 „Дохід від безоплатно одержаних активів”

Відпуск виробничих запасів до виробничих цехів та для господарських потреб вважається внутрішнім переміщенням запасів. При відпуску матеріалів у виробництво необхідно дотримуватись таких вимог:

запаси повинні обліковуватись за вагою, обсягом, масою відповідно до нормативів витрат на визначений обсяг виробництва;

відпуск запасів, як правило, повинен здійснюватись у межах попередньо встановлених лімітів;

з головним бухгалтером повинні узгоджуватись списки осіб, яким надано право отримувати зі складів запаси, а також отримуються зразки їх підписів.

Документи з відпуску виробничих запасів.

1) Лімітно-забірна картка (М-8, 9, 28, 28а) — використовується для систематичного відпуску у виробництво лімітованих матеріалів, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів їх відпуску;

2) Акт-вимога на заміну матеріалів (М-10) — оформляється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб;

Продовження таблиці

1	2	3	4
14.	Оприбутковано безоплатно одержані виробничі запаси	20 „Виробничі запаси”	718 „Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів”
15.	Оприбутковано лишки запасів, виявлених у результаті інвентаризації	20 „Виробничі запаси”	719 „Інші доходи від операційної діяльності”
16.	Одержано запаси в результаті обміну на неподібні активи	20 „Виробничі запаси”	742 „Дохід від відновлення корисності активів”
17.	Оприбутковано запаси, що надійшли безоплатно	20 „Виробничі запаси”	745 „Дохід від безоплатно одержаних активів”

Відпуск виробничих запасів до виробничих цехів та для господарських потреб вважається внутрішнім переміщенням запасів. При відпуску матеріалів у виробництво необхідно дотримуватись таких вимог:

запаси повинні обліковуватись за вагою, обсягом, масою відповідно до нормативів витрат на визначений обсяг виробництва;

відпуск запасів, як правило, повинен здійснюватись у межах попередньо встановлених лімітів;

з головним бухгалтером повинні узгоджуватись списки осіб, яким надано право отримувати зі складів запаси, а також отримуються зразки їх підписів.

Документи з відпуску виробничих запасів.

1) Лімітно-забірна картка (М-8, 9, 28, 28а) — використовується для систематичного відпуску у виробництво лімітованих матеріалів, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів їх відпуску;

2) Акт-вимога на заміну матеріалів (М-10) — оформляється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб;

3) Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11) – використовується для разового відпуску запасів усередині підприємства;

4) Матеріальний звіт (М-19) – складається МВО і передається до бухгалтерії; відображає рух запасів на складі за певний період.

У ряді випадків для разового відпуску матеріалів у виробництво використовуються галузеві форми (наприклад, у прядильному виробництві – форма № 4-п, у ткацькому – форма № 4-мт тощо).

Таблиця

Відображення в обліку операцій з витрачання виробничих запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14 «Інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
2.	Відпущено зі складу виробничі запаси для капітального будівництва власними силами	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
3.	Відпущено зі складу виробничі запаси для виробництва продукції	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
4.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з виправленням браку, або на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму, витрати на утримання гарантійних майстерень	24 «Брак у виробництві»	20 «Виробничі запаси»
1	2	3	4
5.	Переведено до складу товарів для продажу в торговельній мережі виробничі запаси, раніше придбані з метою використання у виробництві	28 «Товари»	20 «Виробничі запаси»
6.	Відвантажено виробничі запаси в обмін на подібні активи	36 «Розрахунки з покупцями та з амовниками»	20 «Виробничі запаси»

3) Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11) – використовується для разового відпуску запасів усередині підприємства;

4) Матеріальний звіт (М-19) – складається МВО і передається до бухгалтерії; відображає рух запасів на складі за певний період.

У ряді випадків для разового відпуску матеріалів у виробництво використовуються галузеві форми (наприклад, у прядильному виробництві – форма № 4-п, у ткацькому – форма № 4-мт тощо).

Таблиця

Відображення в обліку операцій з витрачання виробничих запасів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Передано запаси в обмін на акції акціонерного товариства	14 «Інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
2.	Відпущено зі складу виробничі запаси для капітального будівництва власними силами	15 «Капітальні інвестиції»	20 «Виробничі запаси»
3.	Відпущено зі складу виробничі запаси для виробництва продукції	23 «Виробництво»	20 «Виробничі запаси»
4.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з виправленням браку, або на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму, витрати на утримання гарантійних майстерень	24 «Брак у виробництві»	20 «Виробничі запаси»
1	2	3	4
5.	Переведено до складу товарів для продажу в торговельній мережі виробничі запаси, раніше придбані з метою використання у виробництві	28 «Товари»	20 «Виробничі запаси»
6.	Відвантажено виробничі запаси в обмін на подібні активи	36 «Розрахунки з покупцями та з амовниками»	20 «Виробничі запаси»

Продовження таблиці

7.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв і агрегатів тощо	39 «Витрати майбутніх періодів»	20 «Виробничі запаси»
8.	Списано запаси для загально-виробничих потреб цехам основного та допоміжного виробництва	91 «Загально-виробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»
9.	Використано запаси для адміністративних потреб на утримання і поточний ремонт будівель та інвентарю загальногосподарського призначення й інші господарські потреби	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
10.	Списано запаси для забезпечення збуту продукції	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»
11.	Списано запаси на утримання об'єктів житлово-комунального господарства соціально-культурного призначення тощо	94 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»
12.	Списано облікову вартість реалізованих виробничих запасів	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	20 «Виробничі запаси»
13.	Списано різницю між балансовою і справедливою вартістю виробничих запасів, обмінених на подібні активи	946 «Втрати від знецінення запасів»	20 «Виробничі запаси»
14.	Списано суму зниження ціни виробничих запасів до чистої вартості реалізації	946 «Втрати від знецінення запасів»	20 «Виробничі запаси»
15.	Відображено суму недостачі виробничих запасів у складі витрат звітного періоду	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»
16.	Безоплатно передано запаси іншому підприємству за балансовою вартістю	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»

Продовження таблиці

7.	Списано виробничі запаси на витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв і агрегатів тощо	39 «Витрати майбутніх періодів»	20 «Виробничі запаси»
8.	Списано запаси для загально-виробничих потреб цехам основного та допоміжного виробництва	91 «Загально-виробничі витрати»	20 «Виробничі запаси»
9.	Використано запаси для адміністративних потреб на утримання і поточний ремонт будівель та інвентарю загальногосподарського призначення й інші господарські потреби	92 «Адміністративні витрати»	20 «Виробничі запаси»
10.	Списано запаси для забезпечення збуту продукції	93 «Витрати на збут»	20 «Виробничі запаси»
11.	Списано запаси на утримання об'єктів житлово-комунального господарства соціально-культурного призначення тощо	94 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»
12.	Списано облікову вартість реалізованих виробничих запасів	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	20 «Виробничі запаси»
13.	Списано різницю між балансовою і справедливою вартістю виробничих запасів, обмінених на подібні активи	946 «Втрати від знецінення запасів»	20 «Виробничі запаси»
14.	Списано суму зниження ціни виробничих запасів до чистої вартості реалізації	946 «Втрати від знецінення запасів»	20 «Виробничі запаси»
15.	Відображено суму недостачі виробничих запасів у складі витрат звітного періоду	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»
16.	Безоплатно передано запаси іншому підприємству за балансовою вартістю	949 «Інші витрати операційної діяльності»	20 «Виробничі запаси»

2. Облік оборотних МШП

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) визначаються за єдиним критерієм – строком служби, який у даному випадку – не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік. До них належать: інструменти і прилади, спеціальне взуття тощо.

На МШП, які відносяться до складу запасів, знос не нараховується, а вартість переданих в експлуатацію МШП виключається зі складу активів шляхом її списання на **витрати періоду** з подальшою організацією **оперативного кількісного обліку** таких предметів за **місцями експлуатації** та **відповідальними особами** протягом терміну їх фактичного використання. Отже, якщо МШП вже використовуються і строк їх експлуатації не перевищує одного року, їх кінцева вартість визначається витратами того періоду, в якому вони були передані в експлуатацію.

У процесі документування обліку МШП розрізняють документи бухгалтерського й оперативного обліку.

До первинних документів бухгалтерського обліку належать документи, якими оформлюється відпуск МШП у виробництво, їх списання тощо.

Документи оперативного обліку – це документи, які відображають передачу зазначених предметів у ремонт, поповнення їх запасу в роздавальних коморах, видачу МШП працівникам, їх повернення тощо.

Оперативний і бухгалтерський облік тісно пов'язаний та є складовими єдиної системи, але розподіл первинних документів на документи бухгалтерського та оперативного обліку є важливою передумовою розробки правильного й ефективного функціонуючого графіка документообігу.

Первинні документи з обліку МШП:

1) Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв) (МШ-1) – застосовується для обліку зміни запасу інструментів у роздавальних коморах на підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного оборотного фонду;

2) Картка обліку МШП (МШ-2) – застосовується для обліку предметів, виданих під розписку робітнику чи бригадиру з роздавальної комори цеху для тривалого користування;

2. Облік оборотних МШП

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) визначаються за єдиним критерієм – строком служби, який у даному випадку – не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він перевищує один рік. До них належать: інструменти і прилади, спеціальне взуття тощо.

На МШП, які відносяться до складу запасів, знос не нараховується, а вартість переданих в експлуатацію МШП виключається зі складу активів шляхом її списання на **витрати періоду** з подальшою організацією **оперативного кількісного обліку** таких предметів за **місцями експлуатації** та **відповідальними особами** протягом терміну їх фактичного використання. Отже, якщо МШП вже використовуються і строк їх експлуатації не перевищує одного року, їх кінцева вартість визначається витратами того періоду, в якому вони були передані в експлуатацію.

У процесі документування обліку МШП розрізняють документи бухгалтерського й оперативного обліку.

До первинних документів бухгалтерського обліку належать документи, якими оформлюється відпуск МШП у виробництво, їх списання тощо.

Документи оперативного обліку – це документи, які відображають передачу зазначених предметів у ремонт, поповнення їх запасу в роздавальних коморах, видачу МШП працівникам, їх повернення тощо.

Оперативний і бухгалтерський облік тісно пов'язаний та є складовими єдиної системи, але розподіл первинних документів на документи бухгалтерського та оперативного обліку є важливою передумовою розробки правильного й ефективного функціонуючого графіка документообігу.

Первинні документи з обліку МШП:

1) Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв) (МШ-1) – застосовується для обліку зміни запасу інструментів у роздавальних коморах на підприємствах, де облік ведеться за принципом встановлення постійного оборотного фонду;

2) Картка обліку МШП (МШ-2) – застосовується для обліку предметів, виданих під розписку робітнику чи бригадиру з роздавальної комори цеху для тривалого користування;

3) Замовлення на ремонт або заточування інструментів (МШ-3) – застосовується для обліку інструментів, переданих на заточування або ремонт, що проводиться у централізованому порядку;

4) Акт вибуття МШП (МШ-4) – застосовується для оформлення псування та витрат інструментів (пристроїв) та інших МШП;

5) Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні (МШ-5) – застосовується для оформлення списання інструментів, що стали непридатними, та обміну їх на придатні на тих підприємствах, де облік проводиться за методом обмінного фонду;

6) Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-6) – застосовується для спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються робітникам підприємства в індивідуальне користування за встановленими нормами. Картка ведеться в одному примірнику і зберігається в цеху;

7) Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-7) – застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів робітникам підприємств в індивідуальне користування за встановленими нормами;

8) Акт на списання МШП (МШ-8) – застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів, спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів після закінчення строку використання, інших МШП і здавання їх до комори для утилю.

Надходження МШП на підприємство здійснюється на підставі відвантажувальних документів постачальників.

На МШП, що надійшли, відкривається картка складського обліку (ф. № М-12).

Відпуск робітникам інструментів та інших предметів у тривале користування оформляється вимогою, яка складається у двох примірниках.

Для обліку руху МШП також застосовують первинні документи з обліку матеріалів (форми М-4, М-8, М-9, М-11).

Дані з первинних документів МШП узагальнюються в оборотних відомостях аналітичного та синтетичного обліку для отримання зведених показників.

Отже, існуюча сукупність форм первинної документації з обліку малоцінних та швидкозношувальних предметів дає можливість побудови такої системи обліку, яка б відповідала масштабам підприємства, його організаційній структурі та об'єктивним умовам функціонування.

3) Замовлення на ремонт або заточування інструментів (МШ-3) – застосовується для обліку інструментів, переданих на заточування або ремонт, що проводиться у централізованому порядку;

4) Акт вибуття МШП (МШ-4) – застосовується для оформлення псування та витрат інструментів (пристроїв) та інших МШП;

5) Акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні (МШ-5) – застосовується для оформлення списання інструментів, що стали непридатними, та обміну їх на придатні на тих підприємствах, де облік проводиться за методом обмінного фонду;

6) Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-6) – застосовується для спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів, які видаються робітникам підприємства в індивідуальне користування за встановленими нормами. Картка ведеться в одному примірнику і зберігається в цеху;

7) Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв (МШ-7) – застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів робітникам підприємств в індивідуальне користування за встановленими нормами;

8) Акт на списання МШП (МШ-8) – застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених і непридатних для подальшого використання інструментів, спецодягу, спецвзуття, запобіжних засобів після закінчення строку використання, інших МШП і здавання їх до комори для утилю.

Надходження МШП на підприємство здійснюється на підставі відвантажувальних документів постачальників.

На МШП, що надійшли, відкривається картка складського обліку (ф. № М-12).

Відпуск робітникам інструментів та інших предметів у тривале користування оформляється вимогою, яка складається у двох примірниках.

Для обліку руху МШП також застосовують первинні документи з обліку матеріалів (форми М-4, М-8, М-9, М-11).

Дані з первинних документів МШП узагальнюються в оборотних відомостях аналітичного та синтетичного обліку для отримання зведених показників.

Отже, існуюча сукупність форм первинної документації з обліку малоцінних та швидкозношувальних предметів дає можливість побудови такої системи обліку, яка б відповідала масштабам підприємства, його організаційній структурі та об'єктивним умовам функціонування.

Аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів та однорідними групами, встановленими виходячи з потреб підприємства, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами.

З метою забезпечення збереження МШП в експлуатації на підприємствах повинен бути організований належний контроль за їх рухом, зокрема оперативний облік у кількісному вираженні.

Окрему увагу необхідно приділити належній організації аналітичного обліку МШП, які повернуті на склад з експлуатації.

Для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух МШП призначено рахунок **22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»**.

По **дебету** рахунку 22 відображаються отримані, придбані або виготовлені МШП за первісною вартістю, по **кредиту** – відпуск МШП в експлуатацію за обліковою вартістю зі списанням на рахунки обліку витрат, а також списання недостач і втрат від псування таких предметів.

Синтетичний облік МШП ведуть у **Журналі 5 (5А)**.

3.Облік палива

Складський облік – це сортовий кількісний облік матеріальних цінностей, який ведеться у місцях їх зберігання безпосередньо матеріально відповідальною особою.

Основними питаннями обліку палива на складах є:

вибір облікових реєстрів кількісного обліку палива на складах; затвердження на посаду робітника, що здійснює кількісний облік (матеріально-відповідальної особи);

забезпечення складів зразками підписів осіб, які мають право отримувати або давати дозвіл на видачу палива;

забезпечення складів журналами контрольних записів про стан складського обліку, номенклатурою палива, бланками документів і реєстрами, що використовуються в складському обліку;

встановлення графіку здачі первинних документів в бухгалтерію.

Між підприємством та завідувачим складом підписується договір про повну матеріальну відповідальність.

При надходженні палива на склад кожному виду палива та паливо-мастильних матеріалів надається номенклатурний номер. Номенклатурний номер кожного окремого виду матеріалів складається з семи цифр, де дві останні цифри означають порядковий номер, що належить до відповідної групи.

Аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів та однорідними групами, встановленими виходячи з потреб підприємства, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами.

З метою забезпечення збереження МШП в експлуатації на підприємствах повинен бути організований належний контроль за їх рухом, зокрема оперативний облік у кількісному вираженні.

Окрему увагу необхідно приділити належній організації аналітичного обліку МШП, які повернуті на склад з експлуатації.

Для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух МШП призначено рахунок **22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»**.

По **дебету** рахунку 22 відображаються отримані, придбані або виготовлені МШП за первісною вартістю, по **кредиту** – відпуск МШП в експлуатацію за обліковою вартістю зі списанням на рахунки обліку витрат, а також списання недостач і втрат від псування таких предметів.

Синтетичний облік МШП ведуть у **Журналі 5 (5А)**.

3.Облік палива

Складський облік – це сортовий кількісний облік матеріальних цінностей, який ведеться у місцях їх зберігання безпосередньо матеріально відповідальною особою.

Основними питаннями обліку палива на складах є:

вибір облікових реєстрів кількісного обліку палива на складах; затвердження на посаду робітника, що здійснює кількісний облік (матеріально-відповідальної особи);

забезпечення складів зразками підписів осіб, які мають право отримувати або давати дозвіл на видачу палива;

забезпечення складів журналами контрольних записів про стан складського обліку, номенклатурою палива, бланками документів і реєстрами, що використовуються в складському обліку;

встановлення графіку здачі первинних документів в бухгалтерію.

Між підприємством та завідувачим складом підписується договір про повну матеріальну відповідальність.

При надходженні палива на склад кожному виду палива та паливо-мастильних матеріалів надається номенклатурний номер. Номенклатурний номер кожного окремого виду матеріалів складається з семи цифр, де дві останні цифри означають порядковий номер, що належить до відповідної групи.

Завідувач складом, де зберігається палива, дані про надходження матеріалів з прибуткового ордеру записує у картки складського обліку. Картка складського обліку застосовується для оперативного обліку руху та наявності палива.

У табличному вигляді відображаються відомості про надходження палива від постачальника, відпуск палива у виробництво та інші господарські потреби та сальдо на кінець звітного періоду. При чому ці дані наводяться в натуральних показниках.

Звітним документом завідуючого складом є матеріальний звіт, який складається за місяць на підставі первинних документів. Здається матеріальний звіт періодично в бухгалтерію для таксування і здійснення аналітичного і синтетичного обліку.

Придбання ПММ може здійснюватися шляхом:

безготівкового розрахунку: перерахування суми передоплати з рахунку підприємства на рахунок роздрібного продавця - визначеної автозаправочної станції (АЗС): без придбання талонів або з придбанням талонів; використання електронних карток; купівлі палива в оптових постачальників при наявності власних чи орендованих ємкостей і устаткування для його збереження і заправлення автомобілів; розрахунку готівкою: купівлі палива водієм у дорозі на різних АЗС за рахунок виданих йому під звіт коштів; купівлі палива (як правило, оптової) підзвітною особою підприємства за наявності власних чи орендованих ємкостей і устаткування для його збереження і заправлення автомобілів.

Підставою для придбання палива в постачальника є типовий договір за формою № 23-нп, винятком є використання електронних карток при розрахунках. У цьому випадку можливі два варіанти купівлі нафтопродуктів на АЗС: без придбання талонів і з придбанням талонів. Якщо автопідприємство отримує ПММ по безготівковому розрахунку і не використовує при цьому талони, то воно зобов'язане використовувати відомість на одиничний відпуск нафтопродуктів за формою № 24-нп. Дана відомість призначена для обліку на одноразовий відпуск однорідних ПММ. Заповнення відомості за ф. № 24-нп здійснюється в декілька етапів.

Так, першим етапом є первинне заповнення відомості у момент укладення договору (чи протягом декількох днів після його укладення) - а саме проставлення штампа на даних відомостей, після чого вони передаються на АЗС. Кількість даних відомостей не обмежена, виходячи з цього, вона може бути визначена сторонами, які домовляються на їхній розсуд. У більшості випадків, при визначенні

Завідувач складом, де зберігається палива, дані про надходження матеріалів з прибуткового ордеру записує у картки складського обліку. Картка складського обліку застосовується для оперативного обліку руху та наявності палива.

У табличному вигляді відображаються відомості про надходження палива від постачальника, відпуск палива у виробництво та інші господарські потреби та сальдо на кінець звітного періоду. При чому ці дані наводяться в натуральних показниках.

Звітним документом завідуючого складом є матеріальний звіт, який складається за місяць на підставі первинних документів. Здається матеріальний звіт періодично в бухгалтерію для таксування і здійснення аналітичного і синтетичного обліку.

Придбання ПММ може здійснюватися шляхом:

безготівкового розрахунку: перерахування суми передоплати з рахунку підприємства на рахунок роздрібного продавця - визначеної автозаправочної станції (АЗС): без придбання талонів або з придбанням талонів; використання електронних карток; купівлі палива в оптових постачальників при наявності власних чи орендованих ємкостей і устаткування для його збереження і заправлення автомобілів; розрахунку готівкою: купівлі палива водієм у дорозі на різних АЗС за рахунок виданих йому під звіт коштів; купівлі палива (як правило, оптової) підзвітною особою підприємства за наявності власних чи орендованих ємкостей і устаткування для його збереження і заправлення автомобілів.

Підставою для придбання палива в постачальника є типовий договір за формою № 23-нп, винятком є використання електронних карток при розрахунках. У цьому випадку можливі два варіанти купівлі нафтопродуктів на АЗС: без придбання талонів і з придбанням талонів. Якщо автопідприємство отримує ПММ по безготівковому розрахунку і не використовує при цьому талони, то воно зобов'язане використовувати відомість на одиничний відпуск нафтопродуктів за формою № 24-нп. Дана відомість призначена для обліку на одноразовий відпуск однорідних ПММ. Заповнення відомості за ф. № 24-нп здійснюється в декілька етапів.

Так, першим етапом є первинне заповнення відомості у момент укладення договору (чи протягом декількох днів після його укладення) - а саме проставлення штампа на даних відомостей, після чого вони передаються на АЗС. Кількість даних відомостей не обмежена, виходячи з цього, вона може бути визначена сторонами, які домовляються на їхній розсуд. У більшості випадків, при визначенні

кількості відомостей, використовуються дані про середню кількість заправлень автомобіля за місяць і кількість самих автомобілів.

Другим етапом є вторинне заповнення (але вже на АЗС) усіх граф відомості, які залишилися. При цьому відомість заповнюється в двох екземплярах. Оператор АЗС, при відпуску ПММ по відомості, зобов'язаний поставити штамп про кількість відпущеного палива також і в шляховий лист водія. Наприкінці місяця АЗС зобов'язана передати другий екземпляр відомостей на АТП. Крім того, наприкінці звітного періоду бухгалтерією АЗС виписується видаткова накладна на загальну вартість виданого палива за місяць із вказанням найменувань, кількості і вартості по марках ПММ.

Дані зазначеної відомості бухгалтерія використовує для відображення надходження ПММ у баки транспортних засобів.

При заправленні по талонах, підприємство-покупець закупає визначену кількість талонів в АЗС. Потім ці талони видають водіям. Згідно Інструкції № 81 використовувати талони як засіб платежу на АЗС за паливо заборонено.

Дані відомості (форма № 24-нп і відомість по обліку виданих талонів) менеджери використовують для зустрічного контролю за кількістю палива, отриманого від постачальника за місяць. При цьому порівнюють окремо в акті підсумки про видачу ПММ у літрах з підсумковою товарною накладною за місяць, отриманою від постачальника. Причинами розбіжностей можуть бути: невірно виведений залишок палива в баках транспортних засобів на кінець місяця в обліку (погрішності при вимірі залишків), втрата талонів водіями чи використання їхній не за призначенням (присвоєння), загальна занедбаність в обліку ПММ.

Придбання ПММ в оптових постачальників здійснюється в наступному порядку. Основною особливістю обліку придбання в цьому випадку є те, що паливо, яке надходить по товарних накладних постачальника, виражається у вагових одиницях як правило, у тонах. Оскільки облік відпуск палива ведеться в літрах (об'ємний показник), виникає необхідність перерахування приходу в літри. Для цього використовують спеціальні коефіцієнти перерахування. При даному варіанті заправки ПММ ведеться на власних АЗС чи роздавальних колонках. Заправник чи інша матеріально відповідальна особа веде або аналогічну відомість ф. № 24-нп або лімітно-забірні картки. У будь-якому випадку використовується накопичувальний первинний документ, у якому при кожному заправленні фіксують кількість виданого палива на автомобіль. При цьому керівник або головний інженер затверджує ліміт відпу-

кількості відомостей, використовуються дані про середню кількість заправлень автомобіля за місяць і кількість самих автомобілів.

Другим етапом є вторинне заповнення (але вже на АЗС) усіх граф відомості, які залишилися. При цьому відомість заповнюється в двох екземплярах. Оператор АЗС, при відпуску ПММ по відомості, зобов'язаний поставити штамп про кількість відпущеного палива також і в шляховий лист водія. Наприкінці місяця АЗС зобов'язана передати другий екземпляр відомостей на АТП. Крім того, наприкінці звітного періоду бухгалтерією АЗС виписується видаткова накладна на загальну вартість виданого палива за місяць із вказанням найменувань, кількості і вартості по марках ПММ.

Дані зазначеної відомості бухгалтерія використовує для відображення надходження ПММ у баки транспортних засобів.

При заправленні по талонах, підприємство-покупець закупає визначену кількість талонів в АЗС. Потім ці талони видають водіям. Згідно Інструкції № 81 використовувати талони як засіб платежу на АЗС за паливо заборонено.

Дані відомості (форма № 24-нп і відомість по обліку виданих талонів) менеджери використовують для зустрічного контролю за кількістю палива, отриманого від постачальника за місяць. При цьому порівнюють окремо в акті підсумки про видачу ПММ у літрах з підсумковою товарною накладною за місяць, отриманою від постачальника. Причинами розбіжностей можуть бути: невірно виведений залишок палива в баках транспортних засобів на кінець місяця в обліку (погрішності при вимірі залишків), втрата талонів водіями чи використання їхній не за призначенням (присвоєння), загальна занедбаність в обліку ПММ.

Придбання ПММ в оптових постачальників здійснюється в наступному порядку. Основною особливістю обліку придбання в цьому випадку є те, що паливо, яке надходить по товарних накладних постачальника, виражається у вагових одиницях як правило, у тонах. Оскільки облік відпуск палива ведеться в літрах (об'ємний показник), виникає необхідність перерахування приходу в літри. Для цього використовують спеціальні коефіцієнти перерахування. При даному варіанті заправки ПММ ведеться на власних АЗС чи роздавальних колонках. Заправник чи інша матеріально відповідальна особа веде або аналогічну відомість ф. № 24-нп або лімітно-забірні картки. У будь-якому випадку використовується накопичувальний первинний документ, у якому при кожному заправленні фіксують кількість виданого палива на автомобіль. При цьому керівник або головний інженер затверджує ліміт відпу-

ску бензину (дизтоплива) на кожен автомобіль на день (місяць). Тобто одиницею обліку на цій ділянці є транспортний засіб, а не водій. Якщо водій на транспортному засобі не міняється, кількість відпущеного палива прямо ідентифікується з прізвиськом закріпленого водія. При замінах водіїв або роботі позмінно виникає необхідність розподілу отриманого палива окремо по кожному з водіїв. Це стає необхідним у випадках перевитрати ліміту пального або економії його, оскільки нарахування премій чи утримання з зарплати проводиться строго індивідуально для кожного з водіїв. По закінченні місяця або всякий раз при надходженні товарної накладної, бухгалтерія одержує від постачальника податкову накладну. Остання є підставою для відображення податкового кредиту на суму отриманих ПММ.

Синтетичний облік палива здійснюється на субрахунку **203 «Паливо»**. Цей рахунок є балансовим, активним, по **дебету** відображається надходження палива, а по **кредиту** – їх вибуття.

Надходження палива від постачальників на підставі прибуткового ордеру на рахунках бухгалтерського обліку відображається наступним чином:

Дт 203 «Паливо»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Одночасно на підставі податкової накладної, що надійшла від постачальника, відображається сума податкового кредиту від вартості придбаного палива:

Дт 641 «Розрахунки за податками»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Регістром синтетичного обліку по розрахунках з постачальниками є **Журнал 3**, де в першому розділі журналу відображаються обороти за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». До журналу 3 по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» складається допоміжна відомість аналітичного обліку 3.3.

Іноді умовами договору, що укладається між постачальником передбачено проведення передоплати або здійснення авансового платежу. Авансові платежі постачальникам та іншим підприємствам оформлюються так само платіжними дорученнями, в яких міститься посилання на укладений договір або рахунок-фактуру.

Перерахування авансових платежів постачальнику відображається у бухгалтерському обліку наступним чином:

Дт 371 «Розрахунки за виданими авансами»

Кт 31 «Рахунки в банку»

ску бензину (дизтоплива) на кожен автомобіль на день (місяць). Тобто одиницею обліку на цій ділянці є транспортний засіб, а не водій. Якщо водій на транспортному засобі не міняється, кількість відпущеного палива прямо ідентифікується з прізвиськом закріпленого водія. При замінах водіїв або роботі позмінно виникає необхідність розподілу отриманого палива окремо по кожному з водіїв. Це стає необхідним у випадках перевитрати ліміту пального або економії його, оскільки нарахування премій чи утримання з зарплати проводиться строго індивідуально для кожного з водіїв. По закінченні місяця або всякий раз при надходженні товарної накладної, бухгалтерія одержує від постачальника податкову накладну. Остання є підставою для відображення податкового кредиту на суму отриманих ПММ.

Синтетичний облік палива здійснюється на субрахунку **203 «Паливо»**. Цей рахунок є балансовим, активним, по **дебету** відображається надходження палива, а по **кредиту** – їх вибуття.

Надходження палива від постачальників на підставі прибуткового ордеру на рахунках бухгалтерського обліку відображається наступним чином:

Дт 203 «Паливо»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Одночасно на підставі податкової накладної, що надійшла від постачальника, відображається сума податкового кредиту від вартості придбаного палива:

Дт 641 «Розрахунки за податками»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Регістром синтетичного обліку по розрахунках з постачальниками є **Журнал 3**, де в першому розділі журналу відображаються обороти за кредитом рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». До журналу 3 по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» складається допоміжна відомість аналітичного обліку 3.3.

Іноді умовами договору, що укладається між постачальником передбачено проведення передоплати або здійснення авансового платежу. Авансові платежі постачальникам та іншим підприємствам оформлюються так само платіжними дорученнями, в яких міститься посилання на укладений договір або рахунок-фактуру.

Перерахування авансових платежів постачальнику відображається у бухгалтерському обліку наступним чином:

Дт 371 «Розрахунки за виданими авансами»

Кт 31 «Рахунки в банку»

Після одержання авансу постачальником, ним випишується податкова накладна. На підставі податкової накладної відображається сума податкового кредиту з ПДВ від суми перерахованого авансу:

Дт 641 «Розрахунки за податками»

Кт 644 «Податковий кредит»

Після одержання авансу постачальник здійснює відвантаження палива і надає вже тільки видаткову накладну. Паливо оприбутковується на склад на підставі прибуткового ордеру і документи передаються до бухгалтерії, де оприбутковується паливо записом:

Дт 203 «Паливо»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Одночасно відображається сума ПДВ від вартості одержаних запасів:

Дт 644 «Податковий кредит»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Далі здійснюється зарахування сплаченого авансу і заборгованості перед постачальниками:

Дт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Кт 371 «Розрахунки за авансами виданими»

Регістром синтетичного обліку сплачених постачальникам авансів є журнал 3, де також в першому розділі відображаються операції за кредитом рахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами».

Списання палива проводиться відповідно до норм. Відповідно до загальних положень нормування витрат палива - це встановлення припустимої міри його споживання у визначених умовах експлуатації автомобіля, для чого застосовуються базові лінійні норми, установлені по моделях (модифікаціям) автомобілів, і система нормативів і коректувальних коефіцієнтів, що дозволяють враховувати виконувану транспортну роботу, кліматичні, дорожні й інші умови експлуатації.

Норми застосовуються до усіх видів автотранспортних машин (вантажним, легковим, автобусам). Облік дорожніх, кліматичних і інших експлуатаційних факторів проводиться за допомогою ряду поправочних коефіцієнтів, приведених у формі відсотків чи підвищення зниження базового значення норми. Право встановлення конкретних величин коефіцієнтів у регламентованих межах і термін їх дії надається керівникам підприємств і затверджується наказом по підприємству.

Після одержання авансу постачальником, ним випишується податкова накладна. На підставі податкової накладної відображається сума податкового кредиту з ПДВ від суми перерахованого авансу:

Дт 641 «Розрахунки за податками»

Кт 644 «Податковий кредит»

Після одержання авансу постачальник здійснює відвантаження палива і надає вже тільки видаткову накладну. Паливо оприбутковується на склад на підставі прибуткового ордеру і документи передаються до бухгалтерії, де оприбутковується паливо записом:

Дт 203 «Паливо»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Одночасно відображається сума ПДВ від вартості одержаних запасів:

Дт 644 «Податковий кредит»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Далі здійснюється зарахування сплаченого авансу і заборгованості перед постачальниками:

Дт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Кт 371 «Розрахунки за авансами виданими»

Регістром синтетичного обліку сплачених постачальникам авансів є журнал 3, де також в першому розділі відображаються операції за кредитом рахунку 371 «Розрахунки за виданими авансами».

Списання палива проводиться відповідно до норм. Відповідно до загальних положень нормування витрат палива - це встановлення припустимої міри його споживання у визначених умовах експлуатації автомобіля, для чого застосовуються базові лінійні норми, установлені по моделях (модифікаціям) автомобілів, і система нормативів і коректувальних коефіцієнтів, що дозволяють враховувати виконувану транспортну роботу, кліматичні, дорожні й інші умови експлуатації.

Норми застосовуються до усіх видів автотранспортних машин (вантажним, легковим, автобусам). Облік дорожніх, кліматичних і інших експлуатаційних факторів проводиться за допомогою ряду поправочних коефіцієнтів, приведених у формі відсотків чи підвищення зниження базового значення норми. Право встановлення конкретних величин коефіцієнтів у регламентованих межах і термін їх дії надається керівникам підприємств і затверджується наказом по підприємству.

Таблиця

Норми витрат палива

Вид норми витрати ПММ	Примітки
1	2
Базова лінійна норма	Установлюється ³ на пробіг автомобіля (на 100 км): для вантажних автомобілів (за винятком самоскидів) - у спорядженому стані, і для легкових автомобілів і автобусів (повна маса яких не перевищує 3,5 т) і самоскидів - з половинним навантаженням, для автобусів (повна маса яких перевищує 3,5 т) - з повним навантаженням, для вантажопасажирських автомобілів - у спорядженому стані з половиною маси пасажирів.
Норма на виконання транспортної роботи	Враховує додаткові витрати палива при русі автомобіля з вантажем - на 100 тонно-кілометрів (т-км). Застосовується для бортових вантажних автомобілів і сідельних тягачів у складі автопоїздів, автомобілів-фуругонів і вантажопасажирських автомобілів, що виконують роботу, що враховується в тонно-кілометрах.
Норма на одну тонну спорядженої маси	Враховує додаткові витрати палива при зміні спорядженої маси автомобіля, чи причепа напівпричепа. Застосовується при розрахунках лінійної норми витрати палива при зміні спорядженої маси автомобіля щодо спорядженої маси базового автомобіля, при розрахунках лінійної норми автопоїздів і т.д.
Норма на поїздку з вантажем	Застосовується для автомобілів - самоскидів і автопоїздів із самоскидними кузовами і враховує збільшення витрат палива, зв'язане з маневруванням і виконанням операцій навантаження і розвантаження (на одну поїздку).
1	2
Норма на пробіг при виконанні спеціальної роботи	Установлюється на пробіг автомобіля (на 100 км). Застосовується для спеціальних і спеціалізованих, автомобілів, що виконують спеціальні роботи під час руху (снігоочисники, поливальні і мийні і т.д.)
Норма на роботу спеціального устаткування, встановленого на автомобілях	Застосовується для спеціальних і спеціалізованих автомобілів, що виконують спеціальні роботи під час стоянки (автокрани, компресорні, бурильні установки і т.д.) у літрах на годину роботи чи устаткування в літрах на одну технологічну операцію.

Таблиця

Норми витрат палива

Вид норми витрати ПММ	Примітки
1	2
Базова лінійна норма	Установлюється ³ на пробіг автомобіля (на 100 км): для вантажних автомобілів (за винятком самоскидів) - у спорядженому стані, і для легкових автомобілів і автобусів (повна маса яких не перевищує 3,5 т) і самоскидів - з половинним навантаженням, для автобусів (повна маса яких перевищує 3,5 т) - з повним навантаженням, для вантажопасажирських автомобілів - у спорядженому стані з половиною маси пасажирів.
Норма на виконання транспортної роботи	Враховує додаткові витрати палива при русі автомобіля з вантажем - на 100 тонно-кілометрів (т-км). Застосовується для бортових вантажних автомобілів і сідельних тягачів у складі автопоїздів, автомобілів-фуругонів і вантажопасажирських автомобілів, що виконують роботу, що враховується в тонно-кілометрах.
Норма на одну тонну спорядженої маси	Враховує додаткові витрати палива при зміні спорядженої маси автомобіля, чи причепа напівпричепа. Застосовується при розрахунках лінійної норми витрати палива при зміні спорядженої маси автомобіля щодо спорядженої маси базового автомобіля, при розрахунках лінійної норми автопоїздів і т.д.
Норма на поїздку з вантажем	Застосовується для автомобілів - самоскидів і автопоїздів із самоскидними кузовами і враховує збільшення витрат палива, зв'язане з маневруванням і виконанням операцій навантаження і розвантаження (на одну поїздку).
1	2
Норма на пробіг при виконанні спеціальної роботи	Установлюється на пробіг автомобіля (на 100 км). Застосовується для спеціальних і спеціалізованих, автомобілів, що виконують спеціальні роботи під час руху (снігоочисники, поливальні і мийні і т.д.)
Норма на роботу спеціального устаткування, встановленого на автомобілях	Застосовується для спеціальних і спеціалізованих автомобілів, що виконують спеціальні роботи під час стоянки (автокрани, компресорні, бурильні установки і т.д.) у літрах на годину роботи чи устаткування в літрах на одну технологічну операцію.

Продовження таблиці

Норма на роботу незалежного обігрівача	Установлюється на одну годину роботи незалежного обігрівача. Застосовується для автомобілів, обладнаних незалежними обігрівачами при температурі навколишнього середовища від 0 °С до + 10 °С - до 50 % тривалості роботи автомобіля на лінії, при температурі нижче 0 °С - від 50 до 100 % тривалості роботи автомобіля.
--	---

Норми витрати пального підвищуються чи знижуються при умовах, що відображено у таблиці.

Таблиця

Умови підвищення або зниження норм витрат палива

Умова	Примітка
1	2
Умови підвищення норм витрат палива	
У зимових умовах ⁴	У залежності від фактичної температури: від 0 °С до -10 °С - до 5 % надбавка; від 10 °С до -20 °С - від 5 % до 10 % надбавка; від 20 °С і нижче - від 10 % до 15 % надбавка.
При роботі зі складним дорожнім планом	До 10% до планової витрати
Робота в умовах міста:	У залежності від чисельності населення: з населенням до 0,5 млн. чол. - 5 %; з населенням від 0,5 до 1 млн. чол. - 10 %; з населенням більш 1 млн. чол. - до 15 %.
При роботі, що вимагає частих технологічних зупинок	Роботи, пов'язані з навантаженням і розвантаженням, посадкою і висаджуванням пасажирів і т.д. (у середньому більш ніж одна зупинка на один кілометр пробігу - маршрутні автобуси, обслуговування поштових скриньок, інкасація грошей, обслуговування хворих, інвалідів і т.д.) - до 10 %.
1	2
При виконанні робіт, що вимагають знижених швидкостей	При зниженні швидкості до 20 км/год у задовільних дорожніх умовах (перевезення великогабаритних, вибухонебезпечних, скляних, крихких і т.д. вантажів, при виконанні сільськогосподарських робіт, руху у колонах і т.д.) - до 10 %.
Робота в надважких дорожніх умовах	у період сезонного бездоріжжя, сніжних чи піщаних заметів, паводків і інших стихійних лих - 35 %.

Продовження таблиці

Норма на роботу незалежного обігрівача	Установлюється на одну годину роботи незалежного обігрівача. Застосовується для автомобілів, обладнаних незалежними обігрівачами при температурі навколишнього середовища від 0 °С до + 10 °С - до 50 % тривалості роботи автомобіля на лінії, при температурі нижче 0 °С - від 50 до 100 % тривалості роботи автомобіля.
--	---

Норми витрати пального підвищуються чи знижуються при умовах, що відображено у таблиці.

Таблиця

Умови підвищення або зниження норм витрат палива

Умова	Примітка
1	2
Умови підвищення норм витрат палива	
У зимових умовах ⁴	У залежності від фактичної температури: від 0 °С до -10 °С - до 5 % надбавка; від 10 °С до -20 °С - від 5 % до 10 % надбавка; від 20 °С і нижче - від 10 % до 15 % надбавка.
При роботі зі складним дорожнім планом	До 10% до планової витрати
Робота в умовах міста:	У залежності від чисельності населення: з населенням до 0,5 млн. чол. - 5 %; з населенням від 0,5 до 1 млн. чол. - 10 %; з населенням більш 1 млн. чол. - до 15 %.
При роботі, що вимагає частих технологічних зупинок	Роботи, пов'язані з навантаженням і розвантаженням, посадкою і висаджуванням пасажирів і т.д. (у середньому більш ніж одна зупинка на один кілометр пробігу - маршрутні автобуси, обслуговування поштових скриньок, інкасація грошей, обслуговування хворих, інвалідів і т.д.) - до 10 %.
1	2
При виконанні робіт, що вимагають знижених швидкостей	При зниженні швидкості до 20 км/год у задовільних дорожніх умовах (перевезення великогабаритних, вибухонебезпечних, скляних, крихких і т.д. вантажів, при виконанні сільськогосподарських робіт, руху у колонах і т.д.) - до 10 %.
Робота в надважких дорожніх умовах	у період сезонного бездоріжжя, сніжних чи піщаних заметів, паводків і інших стихійних лих - 35 %.

Продовження таблиці

При пробігу першої тисячі кілометрів	Це відноситься до нових автомобілів і тих, які вийшли з капітального ремонту - до 10 %.
При навчальній їзді	До 15 %.
При погодинній роботі	Для вантажних автомобілів (крім самоскидів) і вантажопасажирських, чи їхня постійна робота як технологічного транспорту, чи вантажних таксомоторів - до 10 %.
Для автомобілів, що експлуатуються більш 8 років	до 5 %.
Умови зниження витрат палива	
Робота за межами приміської зони	У залежності від покриття доріг: на дорогах з цементобетону, асфальтобетону, бруківки, мозаїки - до 15 %; на дорогах з бітумомінеральної суміші, дьогтебетону, щебеню (гравію) - до 5%
Експлуатація міських автобусів не на постійних маршрутах	Працюючих у режимі на «замовлення» чи з іншою метою - до 10 %

Зимовий період вважається з 15 жовтня по 15 квітня. У випадку застосування одночасно декількох коректувальних коефіцієнтів розраховується сумарний коефіцієнт коректування, що дорівнює сумі цих надбавок (зменшувальні коректувальні коефіцієнти віднімаються): $K_c = K_1^5 + K_2 + K_3 + \dots + K_n$. Хоча в розрахунок і вказується коефіцієнт, фактично використовується процентна надбавка, яка в подальшому, при визначенні нормативних витрат палива, переводиться в коефіцієнт шляхом множення на 0,01.

У бухгалтерському обліку списання палива на підставі шляхових листів відображаються наступним записом:

Дт 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут»

Кт 203 «Паливо»

Аналітичний облік палива ведеться у **Відомості 5.1** за матеріально-відповідальними особами. Також, у відомості визначається сума і рівень транспортно-заготівельних витрат. Регістром синтетичного обліку по використанню палива є журнал 5, де в третьому розділі відображаються обороти за кредитом рахунку 20 «Виробничі запаси». Журнал 5 складається по закінченні місяця на підставі лімітно-забірних карток та вимог на відпуск матеріалів. Спочатку в третьому розділі журналу відобража-

Продовження таблиці

При пробігу першої тисячі кілометрів	Це відноситься до нових автомобілів і тих, які вийшли з капітального ремонту - до 10 %.
При навчальній їзді	До 15 %.
При погодинній роботі	Для вантажних автомобілів (крім самоскидів) і вантажопасажирських, чи їхня постійна робота як технологічного транспорту, чи вантажних таксомоторів - до 10 %.
Для автомобілів, що експлуатуються більш 8 років	до 5 %.
Умови зниження витрат палива	
Робота за межами приміської зони	У залежності від покриття доріг: на дорогах з цементобетону, асфальтобетону, бруківки, мозаїки - до 15 %; на дорогах з бітумомінеральної суміші, дьогтебетону, щебеню (гравію) - до 5%
Експлуатація міських автобусів не на постійних маршрутах	Працюючих у режимі на «замовлення» чи з іншою метою - до 10 %

Зимовий період вважається з 15 жовтня по 15 квітня. У випадку застосування одночасно декількох коректувальних коефіцієнтів розраховується сумарний коефіцієнт коректування, що дорівнює сумі цих надбавок (зменшувальні коректувальні коефіцієнти віднімаються): $K_c = K_1^5 + K_2 + K_3 + \dots + K_n$. Хоча в розрахунок і вказується коефіцієнт, фактично використовується процентна надбавка, яка в подальшому, при визначенні нормативних витрат палива, переводиться в коефіцієнт шляхом множення на 0,01.

У бухгалтерському обліку списання палива на підставі шляхових листів відображаються наступним записом:

Дт 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут»

Кт 203 «Паливо»

Аналітичний облік палива ведеться у **Відомості 5.1** за матеріально-відповідальними особами. Також, у відомості визначається сума і рівень транспортно-заготівельних витрат. Регістром синтетичного обліку по використанню палива є журнал 5, де в третьому розділі відображаються обороти за кредитом рахунку 20 «Виробничі запаси». Журнал 5 складається по закінченні місяця на підставі лімітно-забірних карток та вимог на відпуск матеріалів. Спочатку в третьому розділі журналу відобража-

ються обороти за кредитом рахунку 203 «Паливо» в дебет рахунків 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут». Далі з третього розділу дані за рахунками 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» переносяться до першого розділу журналу.

Тести до теми 8 та 9

1. Які з наведених об'єктів не входять до складу запасів підприємства?

- а) товари, що надійшли від іншого підприємства і знаходяться на консигнації;
- б) товари, передані на консигнацію іншому підприємству;
- в) запаси, що знаходяться в дорозі і придбані в іншого підприємства на умовах «фоб – станція відвантаження»;
- г) жодна із наведених позицій.

2. Які з наведених статей не включаються до первісної вартості запасів, придбаних за плату?

- а) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;
- б) витрати на заготівлю;
- в) витрати на збут;
- г) усі наведені вище позиції.

3. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, які були передані в експлуатацію і знаходились у складі запасів підприємства:

- а) не виключаються зі складу активів до повного нарахування суми амортизації;
- б) виключаються зі складу активів з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів;
- в) не виключаються зі складу активів протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року від дати зарахування;
- г) жодна із наведених позицій.

4. Яке з наведених повідомлень є неправильним відносно постійної системи обліку запасів?

- а) система постійного обліку запасів сприяє кращому контролю запасів;
- б) бухгалтерські записи постійно відображають запаси, які є в наявності у будь-який момент часу;
- в) собівартість реалізованої продукції визнається, коли за кожним продажем здійснюється запис;

ються обороти за кредитом рахунку 203 «Паливо» в дебет рахунків 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут». Далі з третього розділу дані за рахунками 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» переносяться до першого розділу журналу.

Тести до теми 8 та 9

1. Які з наведених об'єктів не входять до складу запасів підприємства?

- а) товари, що надійшли від іншого підприємства і знаходяться на консигнації;
- б) товари, передані на консигнацію іншому підприємству;
- в) запаси, що знаходяться в дорозі і придбані в іншого підприємства на умовах «фоб – станція відвантаження»;
- г) жодна із наведених позицій.

2. Які з наведених статей не включаються до первісної вартості запасів, придбаних за плату?

- а) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;
- б) витрати на заготівлю;
- в) витрати на збут;
- г) усі наведені вище позиції.

3. Вартість малоцінних та швидкозношуваних предметів, які були передані в експлуатацію і знаходились у складі запасів підприємства:

- а) не виключаються зі складу активів до повного нарахування суми амортизації;
- б) виключаються зі складу активів з подальшою організацією оперативного кількісного обліку таких предметів;
- в) не виключаються зі складу активів протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року від дати зарахування;
- г) жодна із наведених позицій.

4. Яке з наведених повідомлень є неправильним відносно постійної системи обліку запасів?

- а) система постійного обліку запасів сприяє кращому контролю запасів;
- б) бухгалтерські записи постійно відображають запаси, які є в наявності у будь-який момент часу;
- в) собівартість реалізованої продукції визнається, коли за кожним продажем здійснюється запис;

Дт «Собівартість реалізованої продукції»

Кт «Фінансові результати»;

г) придбання запасів відображається по дебету рахунку «Виробничі запаси».

5. Яким записом відображається в обліку уцінка виробничих запасів?

а) Дт 946 Кт 20;

б) Дт 943 Кт 20;

в) Дт 20 Кт 719;

г) Дт 93 Кт 20.

6. Як обліковуються виробничі запаси у бухгалтерії підприємства?

а) у натурально-вартісному виразі;

б) у натуральному (кількісному) виразі;

в) у вартісному виразі;

г) так само, як у місцях зберігання.

7. На якому рахунку відображаються транспортні витрати за доставку матеріалів:

а) 201;

б) 202;

в) 23;

г) 93.

8. Витрати на транспортування сировини включаються до:

а) загальновиробничих витрат;

б) загальногосподарських витрат;

в) первісної вартості сировини;

г) витрат на виробництво;

9. Фактична собівартість готової продукції визначається шляхом:

а) додавання до виробничої собівартості загальновиробничих змінних та постійних розподілених витрат;

б) узагальнення усіх витрат на виробництво;

в) вирахування із виробничої собівартості залишків незавершеного виробництва;

г) додавання до цехової собівартості витрат з реалізації продукції.

10. До якої групи рахунків належить рахунок 20 «Виробничі запаси»?

а) регулюючої;

б) основної, інвентарної, ресурсів;

в) операційної;

г) збірно-розподільної.

Дт «Собівартість реалізованої продукції»

Кт «Фінансові результати»;

г) придбання запасів відображається по дебету рахунку «Виробничі запаси».

5. Яким записом відображається в обліку уцінка виробничих запасів?

а) Дт 946 Кт 20;

б) Дт 943 Кт 20;

в) Дт 20 Кт 719;

г) Дт 93 Кт 20.

6. Як обліковуються виробничі запаси у бухгалтерії підприємства?

а) у натурально-вартісному виразі;

б) у натуральному (кількісному) виразі;

в) у вартісному виразі;

г) так само, як у місцях зберігання.

7. На якому рахунку відображаються транспортні витрати за доставку матеріалів:

а) 201;

б) 202;

в) 23;

г) 93.

8. Витрати на транспортування сировини включаються до:

а) загальновиробничих витрат;

б) загальногосподарських витрат;

в) первісної вартості сировини;

г) витрат на виробництво;

9. Фактична собівартість готової продукції визначається шляхом:

а) додавання до виробничої собівартості загальновиробничих змінних та постійних розподілених витрат;

б) узагальнення усіх витрат на виробництво;

в) вирахування із виробничої собівартості залишків незавершеного виробництва;

г) додавання до цехової собівартості витрат з реалізації продукції.

10. До якої групи рахунків належить рахунок 20 «Виробничі запаси»?

а) регулюючої;

б) основної, інвентарної, ресурсів;

в) операційної;

г) збірно-розподільної.

11. Як обліковуються виробничі запаси у місцях зберігання?

- а) у натуральному (кількісному) виразі;
- б) у вартісному виразі;
- в) не обліковуються;
- г) правильною відповіді немає.

12. До якої групи рахунків належить рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»?

- а) основних ресурсів;
- б) регулюючої;
- в) операційної;
- г) збірно-розподільної.

13. Як відображається дохід від реалізації виробничих запасів?

- а) Дт 361 Кт 20;
- б) Дт 361 Кт 712;
- в) Дт 311 Кт 7124;
- г) Дт 712 Кт 791.

14. Що означає бухгалтерський запис Дт 151 – Кт 201?

- а) відпуск матеріалів на сторону;
- б) списання матеріалів у виробництво;
- в) списання матеріалів, використаних на модернізацію основних засобів;
- г) списання матеріалів за рахунок раніше нарахованого резерву.

15. На якому рахунку обліковуються бланки довіреностей?

- а) 201;
- б) 93;
- в) 22;
- г) 333.

16. Що визначає сальдо по синтетичному рахунку 201 «Сировина й матеріали»?

- а) залишок матеріалів за фактичною собівартістю без ПДВ;
- б) залишок матеріалів за ціною придбання з ПДВ;
- в) залишок матеріалів за плановою собівартістю;
- г) залишок матеріалів за ціною придбання без ПДВ.

17. До яких бухгалтерських рахунків відноситься рахунок 20 «Виробничі запаси»?

- а) активних, калькуляційних;
- б) пасивних, фондových;
- в) активних, матеріальних;
- г) пасивних, розрахункових.

11. Як обліковуються виробничі запаси у місцях зберігання?

- а) у натуральному (кількісному) виразі;
- б) у вартісному виразі;
- в) не обліковуються;
- г) правильною відповіді немає.

12. До якої групи рахунків належить рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»?

- а) основних ресурсів;
- б) регулюючої;
- в) операційної;
- г) збірно-розподільної.

13. Як відображається дохід від реалізації виробничих запасів?

- а) Дт 361 Кт 20;
- б) Дт 361 Кт 712;
- в) Дт 311 Кт 7124;
- г) Дт 712 Кт 791.

14. Що означає бухгалтерський запис Дт 151 – Кт 201?

- а) відпуск матеріалів на сторону;
- б) списання матеріалів у виробництво;
- в) списання матеріалів, використаних на модернізацію основних засобів;
- г) списання матеріалів за рахунок раніше нарахованого резерву.

15. На якому рахунку обліковуються бланки довіреностей?

- а) 201;
- б) 93;
- в) 22;
- г) 333.

16. Що визначає сальдо по синтетичному рахунку 201 «Сировина й матеріали»?

- а) залишок матеріалів за фактичною собівартістю без ПДВ;
- б) залишок матеріалів за ціною придбання з ПДВ;
- в) залишок матеріалів за плановою собівартістю;
- г) залишок матеріалів за ціною придбання без ПДВ.

17. До яких бухгалтерських рахунків відноситься рахунок 20 «Виробничі запаси»?

- а) активних, калькуляційних;
- б) пасивних, фондových;
- в) активних, матеріальних;
- г) пасивних, розрахункових.

18. Яким записом відображається в обліку списання МШП, переданих у виробництво?

- а) Дт 23 Кт 22;
- б) Дт 23 Кт 132;
- в) Дт 22 Кт 23;
- г) Дт 23 Кт 112.

19. Яким записом відображається безоплатно одержані запасні частини?

- а) Дт 207 Кт 745;
- б) Дт 207 Кт 719;
- в) Дт 207 Кт 361;
- г) Дт 207 Кт 631.

20. Яким записом в обліку відображається придбання МШП?

- а) Дт 112 Кт 631;
- б) Дт 131 Кт 631 Дт 641 Кт 631;
- в) Дт 93 Кт 22;
- г) Дт 22 Кт 631 Дт 641 Кт 631.

21. Комірник складу при значному обсязі документообороту складає:

- а) звіт касира;
- б) обліковий реєстр;
- в) товарний звіт;
- г) головну книгу.

22. Збільшення залишків запасів на кінець кварталу порівняно з залишками запасів на початок кварталу зменшує:

- а) витрати виробництва;
- б) валові доходи;
- в) валові витрати;
- г) собівартість запасів.

23. За результатами інвентаризації на складі при наявності розбіжностей бухгалтерія складає:

- а) інвентаризаційний опис;
- б) звіральну відомість;
- в) контрольну відомість;
- г) інвентаризаційний опис і звіральну відомість.

24. Оприбуткування запасів, придбаних підзвітною особою за грошові кошти, відображається проводкою:

- а) Дт 22 Кт 31;
- б) Дт 23 Кт 31;
- в) Дт 91 Кт 20;
- г) Дт 20 Кт 372.

18. Яким записом відображається в обліку списання МШП, переданих у виробництво?

- а) Дт 23 Кт 22;
- б) Дт 23 Кт 132;
- в) Дт 22 Кт 23;
- г) Дт 23 Кт 112.

19. Яким записом відображається безоплатно одержані запасні частини?

- а) Дт 207 Кт 745;
- б) Дт 207 Кт 719;
- в) Дт 207 Кт 361;
- г) Дт 207 Кт 631.

20. Яким записом в обліку відображається придбання МШП?

- а) Дт 112 Кт 631;
- б) Дт 131 Кт 631 Дт 641 Кт 631;
- в) Дт 93 Кт 22;
- г) Дт 22 Кт 631 Дт 641 Кт 631.

21. Комірник складу при значному обсязі документообороту складає:

- а) звіт касира;
- б) обліковий реєстр;
- в) товарний звіт;
- г) головну книгу.

22. Збільшення залишків запасів на кінець кварталу порівняно з залишками запасів на початок кварталу зменшує:

- а) витрати виробництва;
- б) валові доходи;
- в) валові витрати;
- г) собівартість запасів.

23. За результатами інвентаризації на складі при наявності розбіжностей бухгалтерія складає:

- а) інвентаризаційний опис;
- б) звіральну відомість;
- в) контрольну відомість;
- г) інвентаризаційний опис і звіральну відомість.

24. Оприбуткування запасів, придбаних підзвітною особою за грошові кошти, відображається проводкою:

- а) Дт 22 Кт 31;
- б) Дт 23 Кт 31;
- в) Дт 91 Кт 20;
- г) Дт 20 Кт 372.

25. Облік МШП ведеться у:

- а) зведеної відомості руху матеріалів у грошовому вираженні;
- б) лімітно-забірних картках;
- в) картках (книгах) кількісного обліку;
- г) реєстрах на здачу первинної документації про витрачання та надходження товарно-матеріальних цінностей.

26. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та відображення у фінансовій звітності інформації про запаси регламентуються:

- а) П(С)БО 9;
- б) П(С)БО 7;
- в) НП(С)БО 1;
- г) П(С)БО 20.

27. Запаси – це:

- а) активи, які утримуються для подальшого продажу, використання у виробництві або в адміністративних цілях, знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу;
- б) вироби, що придбані та виготовлені будь-якими підприємствами, які не підлягають подальшій переробці;
- в) основні засоби, що складають активи підприємства;
- г) матеріальні цінності, які призначені для подальшої реалізації.

28. Запаси визнаються активом за умов:

- а) збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- б) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому, збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- в) зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками;
- г) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому та достовірності оцінки.

29. Запаси включають:

- а) будівлі та споруди, транспортні засоби, машини й обладнання, інструменти та пристосування;
- б) сировину та матеріали, НЗВ, готову продукцію, товари, МШП, поточні біологічні активи рослинництва, поточні біологічні активи тваринництва;
- в) основні засоби, нематеріальні активи, довгострокову дебіторську заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, відстрочені податкові активи;
- г) виробничі запаси, векселі одержані, грошові кошти та їх еквіваленти, короткострокову дебіторську заборгованість.

30. Запаси поділяються на:

25. Облік МШП ведеться у:

- а) зведеної відомості руху матеріалів у грошовому вираженні;
- б) лімітно-забірних картках;
- в) картках (книгах) кількісного обліку;
- г) реєстрах на здачу первинної документації про витрачання та надходження товарно-матеріальних цінностей.

26. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та відображення у фінансовій звітності інформації про запаси регламентуються:

- а) П(С)БО 9;
- б) П(С)БО 7;
- в) НП(С)БО 1;
- г) П(С)БО 20.

27. Запаси – це:

- а) активи, які утримуються для подальшого продажу, використання у виробництві або в адміністративних цілях, знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу;
- б) вироби, що придбані та виготовлені будь-якими підприємствами, які не підлягають подальшій переробці;
- в) основні засоби, що складають активи підприємства;
- г) матеріальні цінності, які призначені для подальшої реалізації.

28. Запаси визнаються активом за умов:

- а) збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- б) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому, збільшення зобов'язань та достовірності оцінки;
- в) зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками;
- г) імовірності отримання економічних вигід у майбутньому та достовірності оцінки.

29. Запаси включають:

- а) будівлі та споруди, транспортні засоби, машини й обладнання, інструменти та пристосування;
- б) сировину та матеріали, НЗВ, готову продукцію, товари, МШП, поточні біологічні активи рослинництва, поточні біологічні активи тваринництва;
- в) основні засоби, нематеріальні активи, довгострокову дебіторську заборгованість, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, відстрочені податкові активи;
- г) виробничі запаси, векселі одержані, грошові кошти та їх еквіваленти, короткострокову дебіторську заборгованість.

30. Запаси поділяються на:

- а) промислово-виробничі та невиробничі;
- б) виробничі та товарні;
- в) натуральні, грошові та трудові;
- г) власні та орендовані.

31. Виробничі запаси – це:

- а) активи, що придбані або самостійно виготовлені підприємством, які підлягають подальшій переробці;
- б) вироби, придбані підприємством, призначені для подальшого продажу;
- в) активи, які утримуються для подальшого продажу, використання у виробництві або в адміністративних цілях, знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу;
- г) вироби, що придбані та виготовлені будь-якими підприємствами, які не підлягають подальшій переробці.

32. Залежно від функціональної ролі у виробництві виробничі запаси класифікують на:

- а) промислово-виробничі, невиробничі, виробничі різних галузей народного господарства;
- б) основні та допоміжні;
- в) сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати, НЗВ, МШП, поточні біологічні активи;
- г) будівлі та споруди, транспортні засоби, машини й обладнання, інструменти та пристосування, довгострокові біологічні активи, багаторічні насадження.

33. За економічною класифікацією виробничі запаси класифікують на:

- а) промислово-виробничі, невиробничі, виробничі різних галузей народного господарства;
- б) основні та допоміжні;
- в) сировину і матеріали, купівельні напівфабрикати, НЗВ, МШП, поточні біологічні активи;
- г) сировина та матеріали, НЗВ, готова продукція, товари, МШП, поточні біологічні активи.

34. До основних виробничих запасів належать:

- а) запаси, які створюють основу продукту, що виробляється у процесі виробництва;
- б) запаси, які використовуються засобами праці і при цьому змінюють лише свою форму і розмір;
- в) запаси, які забезпечують нормальний хід виробництва та сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу, не змінюючи своєї форми;

- а) промислово-виробничі та невиробничі;
- б) виробничі та товарні;
- в) натуральні, грошові та трудові;
- г) власні та орендовані.

31. Виробничі запаси – це:

- а) активи, що придбані або самостійно виготовлені підприємством, які підлягають подальшій переробці;
- б) вироби, придбані підприємством, призначені для подальшого продажу;
- в) активи, які утримуються для подальшого продажу, використання у виробництві або в адміністративних цілях, знаходяться у процесі виробництва з метою подальшого продажу;
- г) вироби, що придбані та виготовлені будь-якими підприємствами, які не підлягають подальшій переробці.

32. Залежно від функціональної ролі у виробництві виробничі запаси класифікують на:

- а) промислово-виробничі, невиробничі, виробничі різних галузей народного господарства;
- б) основні та допоміжні;
- в) сировина і матеріали, купівельні напівфабрикати, НЗВ, МШП, поточні біологічні активи;
- г) будівлі та споруди, транспортні засоби, машини й обладнання, інструменти та пристосування, довгострокові біологічні активи, багаторічні насадження.

33. За економічною класифікацією виробничі запаси класифікують на:

- а) промислово-виробничі, невиробничі, виробничі різних галузей народного господарства;
- б) основні та допоміжні;
- в) сировину і матеріали, купівельні напівфабрикати, НЗВ, МШП, поточні біологічні активи;
- г) сировина та матеріали, НЗВ, готова продукція, товари, МШП, поточні біологічні активи.

34. До основних виробничих запасів належать:

- а) запаси, які створюють основу продукту, що виробляється у процесі виробництва;
- б) запаси, які використовуються засобами праці і при цьому змінюють лише свою форму і розмір;
- в) запаси, які забезпечують нормальний хід виробництва та сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу, не змінюючи своєї форми;

г) запаси, які використовуються для ремонтів та входять до складу виробу без будь-яких зовнішніх змін.

35. До допоміжних виробничих запасів належать:

а) запаси, які приєднуються до основних для придання продукту виробництва необхідних властивостей (фарба для тканин, лак для меблів), та запаси, які використовуються засобами праці (мастила для засобів праці) і при цьому змінюють лише свою форму і розмір;

б) запаси, які забезпечують нормальний хід виробництва та сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу, не змінюючи своєї форми;

в) запаси, які використовуються для ремонтів та входять до складу виробу без будь-яких зовнішніх змін;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

36. Під номенклатурою виробничих запасів розуміють:

а) перелік рахунків бухгалтерського обліку;

б) систематизований перелік використовуваних на підприємстві виробничих запасів за видами, сортами, марками, типами, розміром тощо;

в) перелік матеріальних цінностей, що використовуються для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг;

г) перелік найменувань продукції, що виробляється на підприємстві.

37. Відмітною рисою виробничих запасів є:

а) тривалий строк використання та поступове зношення;

б) невизначений строк одержання прибутку;

в) передача вартості на собівартість новоствореного продукту;

г) повне споживання при використанні та перенесення своєї вартості на собівартість продукції.

38. Види оцінки запасів:

а) первинна, балансова, амортизаційна, реалізаційна, ліквідаційна;

б) фактична, залишкова, реалізаційна, справедлива;

в) первісна та чиста реалізаційна;

г) первісна, чиста реалізаційна, справедлива, балансова.

39. Сума фактичних витрат на придбання або виготовлення запасів називається:

а) первісною вартістю;

б) ліквідаційною вартістю;

в) чистою реалізаційною вартістю;

г) балансовою вартістю.

г) запаси, які використовуються для ремонтів та входять до складу виробу без будь-яких зовнішніх змін.

35. До допоміжних виробничих запасів належать:

а) запаси, які приєднуються до основних для придання продукту виробництва необхідних властивостей (фарба для тканин, лак для меблів), та запаси, які використовуються засобами праці (мастила для засобів праці) і при цьому змінюють лише свою форму і розмір;

б) запаси, які забезпечують нормальний хід виробництва та сприяють виготовленню виробів, але не включаються до їх маси або хімічного складу, не змінюючи своєї форми;

в) запаси, які використовуються для ремонтів та входять до складу виробу без будь-яких зовнішніх змін;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

36. Під номенклатурою виробничих запасів розуміють:

а) перелік рахунків бухгалтерського обліку;

б) систематизований перелік використовуваних на підприємстві виробничих запасів за видами, сортами, марками, типами, розміром тощо;

в) перелік матеріальних цінностей, що використовуються для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг;

г) перелік найменувань продукції, що виробляється на підприємстві.

37. Відмітною рисою виробничих запасів є:

а) тривалий строк використання та поступове зношення;

б) невизначений строк одержання прибутку;

в) передача вартості на собівартість новоствореного продукту;

г) повне споживання при використанні та перенесення своєї вартості на собівартість продукції.

38. Види оцінки запасів:

а) первинна, балансова, амортизаційна, реалізаційна, ліквідаційна;

б) фактична, залишкова, реалізаційна, справедлива;

в) первісна та чиста реалізаційна;

г) первісна, чиста реалізаційна, справедлива, балансова.

39. Сума фактичних витрат на придбання або виготовлення запасів називається:

а) первісною вартістю;

б) ліквідаційною вартістю;

в) чистою реалізаційною вартістю;

г) балансовою вартістю.

40. Очікувана ціна реалізації запасів за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізації називається:

- а) первісною вартістю;
- б) ліквідаційною вартістю;
- в) чистою реалізаційною вартістю;
- г) балансовою вартістю.

41. Балансова вартість – це:

- а) вартість запасів, яка визначається за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою реалізаційною;
- б) очікувана ціна реалізації запасів за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізації;
- в) сума фактичних витрат на придбання або виготовлення запасів;
- г) сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість по операціях між поінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.

42. Первісна вартість запасів при надходженні через придбання формується як:

- а) ціна придбання за вирахуванням непрямих податків, сума ввізного мита, ТЗВ та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- б) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- в) балансова вартість;
- г) справедлива вартість.

43. Первісна вартість запасів при надходженні через створення формується як:

- а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- б) ціна придбання за вирахуванням непрямих податків, сума ввізного мита, ТЗВ та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- в) справедлива вартість переданого активу, збільшена на суму грошових коштів, яка була створена у результаті обміну;
- г) балансова вартість.

44. Первісна вартість запасів при надходженні через обмін на неподібний об'єкт формується як:

- а) ринкова вартість на дату прийняття на баланс;
- б) залишкова або справедлива вартість;
- в) балансова вартість;

40. Очікувана ціна реалізації запасів за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізації називається:

- а) первісною вартістю;
- б) ліквідаційною вартістю;
- в) чистою реалізаційною вартістю;
- г) балансовою вартістю.

41. Балансова вартість – це:

- а) вартість запасів, яка визначається за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою реалізаційною;
- б) очікувана ціна реалізації запасів за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізації;
- в) сума фактичних витрат на придбання або виготовлення запасів;
- г) сума, за якою можна обміняти актив чи погасити заборгованість по операціях між поінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.

42. Первісна вартість запасів при надходженні через придбання формується як:

- а) ціна придбання за вирахуванням непрямих податків, сума ввізного мита, ТЗВ та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- б) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- в) балансова вартість;
- г) справедлива вартість.

43. Первісна вартість запасів при надходженні через створення формується як:

- а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;
- б) ціна придбання за вирахуванням непрямих податків, сума ввізного мита, ТЗВ та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання;
- в) справедлива вартість переданого активу, збільшена на суму грошових коштів, яка була створена у результаті обміну;
- г) балансова вартість.

44. Первісна вартість запасів при надходженні через обмін на неподібний об'єкт формується як:

- а) ринкова вартість на дату прийняття на баланс;
- б) залишкова або справедлива вартість;
- в) балансова вартість;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

45. Первісна вартість запасів при надходженні через обмін на подібний об'єкт формується як:

а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;

б) ринкова вартість на дату прийняття на баланс;

в) справедлива вартість;

г) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита й інші податки, які не підлягають поверненню, та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання.

46. До первинної вартості виробничих запасів не включаються:

а) понаднормові витрати і нестачі запасів;

б) проценти за користування позиками;

в) витрати на збут, загальновиробничі витрати тощо;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

47. До транспортно-заготівельних витрат відносяться:

а) затрати на заготівлю запасів;

б) витрати на оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування запасів;

в) витрати зі страхування;

г) усі наведені варіанти правильні.

48. Транспортно-заготівельні витрати розподіляються між:

а) залишком готової продукції та реалізованої;

б) залишком запасів та сумою запасів, що вибули;

в) залишком готової продукції та залишком запасів;

г) витратами виробництва та витратами діяльності.

49. Джерелами надходження виробничих запасів є:

а) придбання;

б) внески до статутного капіталу, безоплатне одержання;

в) власне виготовлення, обмін;

г) усі наведені варіанти правильні.

50. Первинними документами з надходження запасів є:

а) прибутковий касовий ордер;

б) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, прибутковий ордер, накладна на здачу готової продукції, товарний чек, акт приймання, комерційний акт, податкова накладна;

в) вимога, лімітно-забірна картка, накладна на реалізацію на сторону, рахунок-фактура, товаро-транспортна накладна, накладна, податкова накладна, акт на списання МШП, акт на вибуття МШП;

г) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу.

45. Первісна вартість запасів при надходженні через обмін на подібний об'єкт формується як:

а) сума прямих та накладних витрат, понесених на створення активу;

б) ринкова вартість на дату прийняття на баланс;

в) справедлива вартість;

г) ціна придбання за вирахуванням знижок, мита й інші податки, які не підлягають поверненню, та інші витрати, пов'язані з придбанням та доведенням активу до стану, придатного до використання.

46. До первинної вартості виробничих запасів не включаються:

а) понаднормові витрати і нестачі запасів;

б) проценти за користування позиками;

в) витрати на збут, загальновиробничі витрати тощо;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

47. До транспортно-заготівельних витрат відносяться:

а) затрати на заготівлю запасів;

б) витрати на оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування запасів;

в) витрати зі страхування;

г) усі наведені варіанти правильні.

48. Транспортно-заготівельні витрати розподіляються між:

а) залишком готової продукції та реалізованої;

б) залишком запасів та сумою запасів, що вибули;

в) залишком готової продукції та залишком запасів;

г) витратами виробництва та витратами діяльності.

49. Джерелами надходження виробничих запасів є:

а) придбання;

б) внески до статутного капіталу, безоплатне одержання;

в) власне виготовлення, обмін;

г) усі наведені варіанти правильні.

50. Первинними документами з надходження запасів є:

а) прибутковий касовий ордер;

б) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, прибутковий ордер, накладна на здачу готової продукції, товарний чек, акт приймання, комерційний акт, податкова накладна;

в) вимога, лімітно-забірна картка, накладна на реалізацію на сторону, рахунок-фактура, товаро-транспортна накладна, накладна, податкова накладна, акт на списання МШП, акт на вибуття МШП;

г) платіжне доручення, платіжна вимога доручення, чек, вексель.

51. Первинними документами з вибуття запасів є:

а) прибутковий касовий ордер;

б) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, прибутковий ордер, накладна на здачу готової продукції, товарний чек, акт приймання, комерційний акт, податкова накладна;

в) вимога, лімітно-забірна картка, накладна на реалізацію на сторону, рахунок-фактура, товаро-транспортна накладна, накладна, податкова накладна, акт на списання МШП, акт на вибуття МШП;

г) платіжне доручення, платіжна вимога доручення, чек, вексель.

52. Документом аналітичного обліку запасів є:

а) матеріальний звіт;

б) касова книга;

в) інвентарна картка;

г) картка складського обліку.

53. Звітним документом матеріально відповідальної особи є:

а) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

б) матеріальний звіт та реєстри здачі документів;

в) касовий звіт;

г) виписка.

54. Регістром синтетичного обліку запасів є:

а) відомість обліку запасів;

б) картка складського обліку;

в) Ж 5 та 5а;

г) Ж 7.

55. За якою вартістю оцінюються запаси при вибутті?

а) первісною;

б) за вартістю, визначеною за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, методом нормативних затрат та ціни реалізації;

в) обліковою;

г) первісною або чистою реалізаційною.

56. Метод середньозваженої собівартості базується на:

а) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

а) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

б) оцінці запасів за середніми цінами;

г) платіжне доручення, платіжна вимога доручення, чек, вексель.

51. Первинними документами з вибуття запасів є:

а) прибутковий касовий ордер;

б) накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, прибутковий ордер, накладна на здачу готової продукції, товарний чек, акт приймання, комерційний акт, податкова накладна;

в) вимога, лімітно-забірна картка, накладна на реалізацію на сторону, рахунок-фактура, товаро-транспортна накладна, накладна, податкова накладна, акт на списання МШП, акт на вибуття МШП;

г) платіжне доручення, платіжна вимога доручення, чек, вексель.

52. Документом аналітичного обліку запасів є:

а) матеріальний звіт;

б) касова книга;

в) інвентарна картка;

г) картка складського обліку.

53. Звітним документом матеріально відповідальної особи є:

а) звіт про використання коштів, наданих на відрядження та у підзвіт;

б) матеріальний звіт та реєстри здачі документів;

в) касовий звіт;

г) виписка.

54. Регістром синтетичного обліку запасів є:

а) відомість обліку запасів;

б) картка складського обліку;

в) Ж 5 та 5а;

г) Ж 7.

55. За якою вартістю оцінюються запаси при вибутті?

а) первісною;

б) за вартістю, визначеною за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості, середньозваженої собівартості, ФІФО, методом нормативних затрат та ціни реалізації;

в) обліковою;

г) первісною або чистою реалізаційною.

56. Метод середньозваженої собівартості базується на:

а) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

а) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

б) оцінці запасів за середніми цінами;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

57. Метод ідентифікованої собівартості базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

58. Метод нормативних затрат базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

59. Метод ціни реалізації базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

60. Напрямами вибуття запасів є:

а) використання у виробництві та управлінні підприємством;

б) продаж, безоплатна передача;

в) внески до статутного капіталу;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

61. Залежно від терміну корисного використання МШП класифікують на:

а) короткострокові та довгострокові;

б) оборотні і необоротні;

в) постійні й оборотні;

г) середньострокові та довгострокові.

62. Для обліку зміни запасу МШП (інструментів, пристроїв) призначено такий документ:

а) відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) відомість видачі МШП;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

57. Метод ідентифікованої собівартості базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

58. Метод нормативних затрат базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

59. Метод ціни реалізації базується на:

а) оцінці запасів за середніми цінами;

б) оцінці запасів із застосуванням норм витрат на одиницю продукції;

в) оцінці запасів із застосуванням середнього проценту торговельної націнки;

г) оцінці запасів за фактичними цінами.

60. Напрямами вибуття запасів є:

а) використання у виробництві та управлінні підприємством;

б) продаж, безоплатна передача;

в) внески до статутного капіталу;

г) усі наведені вище варіанти правильні.

61. Залежно від терміну корисного використання МШП класифікують на:

а) короткострокові та довгострокові;

б) оборотні і необоротні;

в) постійні й оборотні;

г) середньострокові та довгострокові.

62. Для обліку зміни запасу МШП (інструментів, пристроїв) призначено такий документ:

а) відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) відомість видачі МШП;

г) виписка складу.

63. Для обліку МШП, які були видані у тривале користування, призначено документ:

а) відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) відомість видачі МШП;

г) акт на вибуття МШП.

64. Для обліку МШП, що передаються на ремонт або заточування, призначено такий документ:

а) замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

65. Для обліку зіпсованих і втрачених МШП призначено:

а) замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

66. Для обліку списання непридатних МШП (інструментів, пристроїв) та обміну їх на придатні призначено такий документ:

а) акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні;

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

67. Для обліку МШП (спеодягу, спецвзуття та запобіжних засобів), виданих в індивідуальне використання, призначено такий документ:

а) картка складського обліку;

б) картка обліку МШП;

в) особова картка обліку спеодягу, спецвзуття;

г) виписка складу.

68. Для обліку списання МШП використовується документ:

а) акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні;

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

69. Для обліку видачі та повернення МШП (спеодягу, спецвзуття та запобіжних засобів) призначено:

г) виписка складу.

63. Для обліку МШП, які були видані у тривале користування, призначено документ:

а) відомість на повернення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) відомість видачі МШП;

г) акт на вибуття МШП.

64. Для обліку МШП, що передаються на ремонт або заточування, призначено такий документ:

а) замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

65. Для обліку зіпсованих і втрачених МШП призначено:

а) замовлення на ремонт або заточування інструментів (пристроїв);

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

66. Для обліку списання непридатних МШП (інструментів, пристроїв) та обміну їх на придатні призначено такий документ:

а) акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні;

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

67. Для обліку МШП (спеодягу, спецвзуття та запобіжних засобів), виданих в індивідуальне використання, призначено такий документ:

а) картка складського обліку;

б) картка обліку МШП;

в) особова картка обліку спеодягу, спецвзуття;

г) виписка складу.

68. Для обліку списання МШП використовується документ:

а) акт на списання інструментів (пристроїв) та їх обмін на придатні;

б) картка обліку МШП;

в) акт на списання МШП;

г) акт на вибуття МШП.

69. Для обліку видачі та повернення МШП (спеодягу, спецвзуття та запобіжних засобів) призначено:

- а) картка складського обліку;
- б) картка обліку МШП;
- в) особова картка обліку спецодягу, спецвзуття;
- г) виписка складу.

70. Лишки запасів, виявлені при інвентаризації, відносяться на збільшення:

- а) кредиторської заборгованості;
- б) фінансового результату;
- в) статутного фонду;
- г) зарплати завскладу.

71. Нестачі запасів, виявлені при інвентаризації, списуються на:

- а) фінансовий результат;
- б) витрати підприємства;
- в) винних осіб;
- г) витрати обігу.

72. Вказати кореспонденцію рахунків: «Безкоштовно одержано виробничі запаси»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 48 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 48;
- г) Дт 311 Кт 48.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси від постачальників»:

- а) Дт 15 Кт 63;
- б) Дт 20 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 63;
- г) Дт 311 Кт 68.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси як внесок до статутного капіталу»:

- а) Дт 46 Кт 40;
- б) Дт 20 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 46;
- г) Дт 23 Кт 22.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси від власного виробництва»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 20 Кт 23;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено лишки виробничих запасів, виявлених при інвентаризації»:

- а) картка складського обліку;
- б) картка обліку МШП;
- в) особова картка обліку спецодягу, спецвзуття;
- г) виписка складу.

70. Лишки запасів, виявлені при інвентаризації, відносяться на збільшення:

- а) кредиторської заборгованості;
- б) фінансового результату;
- в) статутного фонду;
- г) зарплати завскладу.

71. Нестачі запасів, виявлені при інвентаризації, списуються на:

- а) фінансовий результат;
- б) витрати підприємства;
- в) винних осіб;
- г) витрати обігу.

72. Вказати кореспонденцію рахунків: «Безкоштовно одержано виробничі запаси»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 48 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 48;
- г) Дт 311 Кт 48.

73. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси від постачальників»:

- а) Дт 15 Кт 63;
- б) Дт 20 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 63;
- г) Дт 311 Кт 68.

74. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси як внесок до статутного капіталу»:

- а) Дт 46 Кт 40;
- б) Дт 20 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 46;
- г) Дт 23 Кт 22.

75. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси від власного виробництва»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 20 Кт 23;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

76. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено лишки виробничих запасів, виявлених при інвентаризації»:

- а) Дт 947 Кт 20;
- б) Дт 20 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 92 Кт 311.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено витрати з транспортування виробничих запасів»:

- а) Дт 23 Кт 26;
- б) Дт 20 Кт 63;
- в) Дт 15 Кт 685;
- г) Дт 20 Кт 15.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси в обмін на неподібний об'єкт»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 22 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 742;
- г) Дт 311 Кт 36.

79. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси в обмін на подібний об'єкт»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 22 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 742;
- г) Дт 311 Кт 36.

80. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено нестачі виробничих запасів»:

- а) Дт 947 Кт 20;
- б) Дт 20 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 92 Кт 375.

81. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано виробничі запаси на потреби виробництва»:

- а) Дт 23 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 23 Кт 132.

82. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси, придбані підзвітною особою»:

- а) Дт 20 Кт 372;
- б) Дт 20 Кт 23;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

- а) Дт 947 Кт 20;
- б) Дт 20 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 92 Кт 311.

77. Вказати кореспонденцію рахунків: «Відображено витрати з транспортування виробничих запасів»:

- а) Дт 23 Кт 26;
- б) Дт 20 Кт 63;
- в) Дт 15 Кт 685;
- г) Дт 20 Кт 15.

78. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси в обмін на неподібний об'єкт»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 22 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 742;
- г) Дт 311 Кт 36.

79. Вказати кореспонденцію рахунків: «Одержано виробничі запаси в обмін на подібний об'єкт»:

- а) Дт 20 Кт 719;
- б) Дт 22 Кт 15;
- в) Дт 20 Кт 742;
- г) Дт 311 Кт 36.

80. Вказати кореспонденцію рахунків: «Виявлено нестачі виробничих запасів»:

- а) Дт 947 Кт 20;
- б) Дт 20 Кт 719;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 92 Кт 375.

81. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано виробничі запаси на потреби виробництва»:

- а) Дт 23 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 23 Кт 132.

82. Вказати кореспонденцію рахунків: «Надійшли виробничі запаси, придбані підзвітною особою»:

- а) Дт 20 Кт 372;
- б) Дт 20 Кт 23;
- в) Дт 10 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

83. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано вартість реалізованих виробничих запасів»:

- а) Дт 90 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 23 Кт 132.

84. Вказати кореспонденцію рахунків: «Безоплатно передано виробничі запаси іншому підприємству»:

- а) Дт 90 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 949 Кт 20.

85. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено дооцінку виробничих запасів»:

- а) Дт 946 Кт 20;
- б) Дт 423 Кт 10;
- в) Дт 20 Кт 423;
- г) Дт 23 Кт 132.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано транспортно-заготівельні витрати по виробничих запасах, що використані на виробництво»:

- а) Дт 946 Кт 20;
- б) Дт 423 Кт 10;
- в) Дт 20 Кт 423;
- г) Дт 23 Кт 20.

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Нарахована заробітна плата працівникам відділу постачання за розвантаження придбаних виробничих запасів»:

- а) Дт 93 Кт 661;
- б) Дт 661 Кт 301;
- в) Дт 20 Кт 661;
- г) Дт 23 Кт 20.

88. Вказати кореспонденцію рахунків: «Придбано оборотні МШП підзвітною особою»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 153 Кт 63;
- в) Дт 11 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

89. Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі:

- а) сортів виробничих запасів;
- б) однорідних груп виробничих запасів;
- в) найменувань та однорідних груп.

83. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано вартість реалізованих виробничих запасів»:

- а) Дт 90 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 23 Кт 132.

84. Вказати кореспонденцію рахунків: «Безоплатно передано виробничі запаси іншому підприємству»:

- а) Дт 90 Кт 20;
- б) Дт 80 Кт 22;
- в) Дт 943 Кт 20;
- г) Дт 949 Кт 20.

85. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведено дооцінку виробничих запасів»:

- а) Дт 946 Кт 20;
- б) Дт 423 Кт 10;
- в) Дт 20 Кт 423;
- г) Дт 23 Кт 132.

86. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано транспортно-заготівельні витрати по виробничих запасах, що використані на виробництво»:

- а) Дт 946 Кт 20;
- б) Дт 423 Кт 10;
- в) Дт 20 Кт 423;
- г) Дт 23 Кт 20.

87. Вказати кореспонденцію рахунків: «Нарахована заробітна плата працівникам відділу постачання за розвантаження придбаних виробничих запасів»:

- а) Дт 93 Кт 661;
- б) Дт 661 Кт 301;
- в) Дт 20 Кт 661;
- г) Дт 23 Кт 20.

88. Вказати кореспонденцію рахунків: «Придбано оборотні МШП підзвітною особою»:

- а) Дт 22 Кт 372;
- б) Дт 153 Кт 63;
- в) Дт 11 Кт 46;
- г) Дт 301 Кт 311.

89. Аналітичний облік виробничих запасів ведеться в розрізі:

- а) сортів виробничих запасів;
- б) однорідних груп виробничих запасів;
- в) найменувань та однорідних груп.

Контрольні питання

1. Яке Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та її розкриття у фінансовій звітності?
2. Дайте визначення поняття «запаси».
3. За яких умов запаси визнаються активом?
4. Яке значення мають запаси в господарській діяльності підприємства?
5. Що включають у себе запаси для цілей бухгалтерського обліку?
6. Які види запасів є найбільш поширеними?
7. У чому полягає відмінність між виробничими і товарними запасами?
8. Що ви розумієте під поняттям «сировина» і «матеріали»?
9. Які активи не включаються до складу запасів?
10. Який клас передбачений Планом рахунків для обліку запасів підприємства?
11. Які рахунки бухгалтерського обліку використовуються для обліку виробничих запасів, витрат на їх придбання та заготівлю?
12. Основні первинні документи, якими оформлюються операції з руху виробничих запасів.
13. Яким чином організовується аналітичний облік виробничих запасів?
14. У яких випадках, ким і в скількох примірниках виписується товарно-транспортна накладна? У яких випадках допускається оформлення однієї товарно-транспортної накладної?
15. Від яких факторів залежить порядок оцінки запасів?
16. Які способи надходження запасів на підприємство ви знаєте? Яким чином формується їх первісна вартість?
17. Які особливості методу ідентифікованої собівартості? Поясніть його недоліки і переваги.
18. Навести переваги методу середньозваженої собівартості.
19. У яких випадках застосовується метод оцінки за цінами продажу?
20. Дайте визначення малоцінних та швидкозношуваних предметів.
21. За якими критеріями малоцінні та швидкозношувані предмети відносяться до оборотних чи необоротних активів?
22. На якому рахунку ведеться облік МШП?
23. Опишіть порядок списання вартості малоцінних та швидкозношуваних предметів.
24. Наведіть основні документи, якими оформлюється рух МШП.
25. Які особливості інвентаризації МШП, переданих робітникам в індивідуальне користування?

Контрольні питання

1. Яке Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та її розкриття у фінансовій звітності?
2. Дайте визначення поняття «запаси».
3. За яких умов запаси визнаються активом?
4. Яке значення мають запаси в господарській діяльності підприємства?
5. Що включають у себе запаси для цілей бухгалтерського обліку?
6. Які види запасів є найбільш поширеними?
7. У чому полягає відмінність між виробничими і товарними запасами?
8. Що ви розумієте під поняттям «сировина» і «матеріали»?
9. Які активи не включаються до складу запасів?
10. Який клас передбачений Планом рахунків для обліку запасів підприємства?
11. Які рахунки бухгалтерського обліку використовуються для обліку виробничих запасів, витрат на їх придбання та заготівлю?
12. Основні первинні документи, якими оформлюються операції з руху виробничих запасів.
13. Яким чином організовується аналітичний облік виробничих запасів?
14. У яких випадках, ким і в скількох примірниках виписується товарно-транспортна накладна? У яких випадках допускається оформлення однієї товарно-транспортної накладної?
15. Від яких факторів залежить порядок оцінки запасів?
16. Які способи надходження запасів на підприємство ви знаєте? Яким чином формується їх первісна вартість?
17. Які особливості методу ідентифікованої собівартості? Поясніть його недоліки і переваги.
18. Навести переваги методу середньозваженої собівартості.
19. У яких випадках застосовується метод оцінки за цінами продажу?
20. Дайте визначення малоцінних та швидкозношуваних предметів.
21. За якими критеріями малоцінні та швидкозношувані предмети відносяться до оборотних чи необоротних активів?
22. На якому рахунку ведеться облік МШП?
23. Опишіть порядок списання вартості малоцінних та швидкозношуваних предметів.
24. Наведіть основні документи, якими оформлюється рух МШП.
25. Які особливості інвентаризації МШП, переданих робітникам в індивідуальне користування?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

ТОВ «Світ» придбано матеріали (цукор) 1 500 кг на суму 420 грн, витрати на доставку становлять 120 грн. Оплата здійснена з поточного рахунку. Нарахована заробітна плата працівникам за розвантаження цукру в сумі 70 грн.

Необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій на підставі наведених даних;
- визначити фактичну собівартість 1 кг цукру.

Завдання 2

Дані для виконання:

Дані про рух цукру на складі ТОВ «Олімпія» за травень

Дата	Надходження			Витрачання, кількість (кг)
	Кількість (кг)	Ціна	Сума	
Залишок на 01.05	200	2,80	?	
Надходження 06.05 (I партія)	300	2,90	?	
Витрачання 08.05	–	–	–	400
Надходження 12.05 (II партія)	800	3,00	?	
Витрачання 18.05	–	–	–	600
Надходження 26.05 (III партія)	500	2,90	?	
Витрачання 29.05	–	–	–	350
Разом (залишок та надходження)	?		?	
Залишок на 31.05	?		?	

Необхідно: на підставі наведених даних простежити облік виробничих запасів, оцінка яких здійснюється:

- за методом середньозваженої собівартості;
- за методом ФІФО;

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство протягом грудня закупило оліфу у кількості 540 літрів: 01.12 – 190 л за ціною 25 грн за літр, 13.12 – 210 л за ціною 28 грн за літр, 26.12 – 140 л за ціною 30 грн за літр (суми наведені з урахуванням ПДВ). Залишок оліфи на початок місяця становив 185 літрів за ціною 20 грн. Протягом місяця було використано: 03.12 – 200 літрів, 08.12 – 5 літрів, 18.12 – 210 літрів, 30.12 – 95 літрів. Встановлений ліміт відпуску оліфи на місяць – 500 літрів.

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

ТОВ «Світ» придбано матеріали (цукор) 1 500 кг на суму 420 грн, витрати на доставку становлять 120 грн. Оплата здійснена з поточного рахунку. Нарахована заробітна плата працівникам за розвантаження цукру в сумі 70 грн.

Необхідно:

- скласти журнал реєстрації господарських операцій на підставі наведених даних;
- визначити фактичну собівартість 1 кг цукру.

Завдання 2

Дані для виконання:

Дані про рух цукру на складі ТОВ «Олімпія» за травень

Дата	Надходження			Витрачання, кількість (кг)
	Кількість (кг)	Ціна	Сума	
Залишок на 01.05	200	2,80	?	
Надходження 06.05 (I партія)	300	2,90	?	
Витрачання 08.05	–	–	–	400
Надходження 12.05 (II партія)	800	3,00	?	
Витрачання 18.05	–	–	–	600
Надходження 26.05 (III партія)	500	2,90	?	
Витрачання 29.05	–	–	–	350
Разом (залишок та надходження)	?		?	
Залишок на 31.05	?		?	

Необхідно: на підставі наведених даних простежити облік виробничих запасів, оцінка яких здійснюється:

- за методом середньозваженої собівартості;
- за методом ФІФО;

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство протягом грудня закупило оліфу у кількості 540 літрів: 01.12 – 190 л за ціною 25 грн за літр, 13.12 – 210 л за ціною 28 грн за літр, 26.12 – 140 л за ціною 30 грн за літр (суми наведені з урахуванням ПДВ). Залишок оліфи на початок місяця становив 185 літрів за ціною 20 грн. Протягом місяця було використано: 03.12 – 200 літрів, 08.12 – 5 літрів, 18.12 – 210 літрів, 30.12 – 95 літрів. Встановлений ліміт відпуску оліфи на місяць – 500 літрів.

Необхідно:

- відобразити на рахунках бухгалтерського обліку придбання та відпуск оліфи у виробництво;
- провести оцінку витраченої оліфи за методом ФІФО;
- вказати первинні документи при придбанні та відпуску оліфи (у т.ч. при перевищенні встановленого ліміту).

Завдання 4

Дані для виконання:

Дані про рух цукру на складі ТОВ «Світанок» за жовтень

Дата	Надходження			Витрачання, кількість (кг)
	Кількість (кг)	Ціна	Сума	
Залишок на 01.10	20	150,00	?	
Витрачання 01.10	–	–	–	15
Надходження 08.10 (I партія)	25	100,00	?	
Витрачання 10.10	–	–	–	10
Надходження 12.10 (II партія)	4	200,00	?	
Витрачання 20.10	-	-	-	18
Разом (залишок та надходження)	?	-	?	
Залишок на 31.10	?	-	?	

Необхідно: на підставі наведених даних простежити облік виробничих запасів, оцінка яких здійснюється:

- за методом середньозваженої собівартості;
- за методом ФІФО.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство, згідно з договором купівлі-продажу, придбало ліс для виготовлення меблів. Вартість лісу за договором з постачальником – 24500 грн, у т. ч. ПДВ. Сума витрат на придбання становить:

- витрати на вантажно-розвантажувальні роботи, виконані сторонніми організаціями та працівниками підприємства, – 600 грн (у т.ч. ПДВ) і 150 грн відповідно;
- інформаційні послуги з пошуку лісу сторонніми організаціями – 180 грн (у т.ч. ПДВ);

Необхідно:

- відобразити на рахунках бухгалтерського обліку придбання та відпуск оліфи у виробництво;
- провести оцінку витраченої оліфи за методом ФІФО;
- вказати первинні документи при придбанні та відпуску оліфи (у т.ч. при перевищенні встановленого ліміту).

Завдання 4

Дані для виконання:

Дані про рух цукру на складі ТОВ «Світанок» за жовтень

Дата	Надходження			Витрачання, кількість (кг)
	Кількість (кг)	Ціна	Сума	
Залишок на 01.10	20	150,00	?	
Витрачання 01.10	–	–	–	15
Надходження 08.10 (I партія)	25	100,00	?	
Витрачання 10.10	–	–	–	10
Надходження 12.10 (II партія)	4	200,00	?	
Витрачання 20.10	-	-	-	18
Разом (залишок та надходження)	?	-	?	
Залишок на 31.10	?	-	?	

Необхідно: на підставі наведених даних простежити облік виробничих запасів, оцінка яких здійснюється:

- за методом середньозваженої собівартості;
- за методом ФІФО.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство, згідно з договором купівлі-продажу, придбало ліс для виготовлення меблів. Вартість лісу за договором з постачальником – 24500 грн, у т. ч. ПДВ. Сума витрат на придбання становить:

- витрати на вантажно-розвантажувальні роботи, виконані сторонніми організаціями та працівниками підприємства, – 600 грн (у т.ч. ПДВ) і 150 грн відповідно;
- інформаційні послуги з пошуку лісу сторонніми організаціями – 180 грн (у т.ч. ПДВ);

– транспортні витрати на доставку лісу на склад підприємства сторонніми організаціями і транспортом підприємства – 350 грн (у т.ч. ПДВ) і 190 грн відповідно;

– заробітна плата експедитора – 450 грн;

– витрати на розпилювання лісу та його сушіння власними силами підприємства – 900 грн.

Необхідно: відобразити в обліку наведену нижче господарську операцію, враховуючи, що перша подія – одержання сировини, послуг.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

На 01.04 залишок матеріалу «Д» на складі становив 100 кг по 110 грн за 1 кг. Протягом місяця відбулись такі надходження:

– 04.04 – 60 кг по 115 грн за 1 кг;

– 15.04 – 40 кг по 118 грн за 1 кг;

– 28.04 – 55 кг по 120 грн за 1 кг.

Відпущено у виробництво у квітні 205 кг матеріалу «Б».

Необхідно: визначити собівартість витрачених матеріалів та їх залишку за різними методами оцінки (ФІФО, метод середньозваженої оцінки).

Розв'язок:

1. Визначаємо залишок матеріалу «Д» на кінець місяця: $100 + 60 + 40 + 55 - 205 = 50$ кг.

2. Метод середньозваженої собівартості:

Визначаємо середньозважену ціну = $(100 \times 110 + 60 \times 115 + 40 \times 118 + 55 \times 120) : (100 + 60 + 40 + 55) = 115$ грн / кг.

Собівартість витрачених матеріалів = $115 \times 205 = 23575$ грн.

Собівартість залишку = $115 \times 50 = 5750$ грн.

3. Метод ФІФО:

Собівартість витрачених матеріалів = $100 \times 110 + 60 \times 115 + 40 \times 118 + 5 \times 120 = 23220$ грн.

Собівартість залишку = $50 \times 120 = 6000$ грн.

Література до теми: [4, 7, 12, 23, 24, 36, 39, 44, 50, 58, 63, 67, 75, 84].

– транспортні витрати на доставку лісу на склад підприємства сторонніми організаціями і транспортом підприємства – 350 грн (у т.ч. ПДВ) і 190 грн відповідно;

– заробітна плата експедитора – 450 грн;

– витрати на розпилювання лісу та його сушіння власними силами підприємства – 900 грн.

Необхідно: відобразити в обліку наведену нижче господарську операцію, враховуючи, що перша подія – одержання сировини, послуг.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

На 01.04 залишок матеріалу «Д» на складі становив 100 кг по 110 грн за 1 кг. Протягом місяця відбулись такі надходження:

– 04.04 – 60 кг по 115 грн за 1 кг;

– 15.04 – 40 кг по 118 грн за 1 кг;

– 28.04 – 55 кг по 120 грн за 1 кг.

Відпущено у виробництво у квітні 205 кг матеріалу «Б».

Необхідно: визначити собівартість витрачених матеріалів та їх залишку за різними методами оцінки (ФІФО, метод середньозваженої оцінки).

Розв'язок:

1. Визначаємо залишок матеріалу «Д» на кінець місяця: $100 + 60 + 40 + 55 - 205 = 50$ кг.

2. Метод середньозваженої собівартості:

Визначаємо середньозважену ціну = $(100 \times 110 + 60 \times 115 + 40 \times 118 + 55 \times 120) : (100 + 60 + 40 + 55) = 115$ грн / кг.

Собівартість витрачених матеріалів = $115 \times 205 = 23575$ грн.

Собівартість залишку = $115 \times 50 = 5750$ грн.

3. Метод ФІФО:

Собівартість витрачених матеріалів = $100 \times 110 + 60 \times 115 + 40 \times 118 + 5 \times 120 = 23220$ грн.

Собівартість залишку = $50 \times 120 = 6000$ грн.

Література до теми: [4, 7, 12, 23, 24, 36, 39, 44, 50, 58, 63, 67, 75, 84].

Тема 10. ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

План

1. Загальна побудова виробничих витрат
2. Облік витрат виробництва.
3. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції

1. Загальна побудова виробничих витрат

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 16 «Витрати».

Основу побудови обліку витрат виробництва складають такі елементи, як незавершене виробництво, визначення прямих і непрямих витрат, поділ витрат на постійні і змінні, визначення методів розподілу загальновиробничих витрат та готова продукція.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період.

Витрати виробництва – це спожиті у процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва).

Виробничі витрати – це прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, інші прямі витрати та розподілені загальновиробничі.

Собівартість продукції – виражені в грошовій формі витрати підприємства на виробництво продукції (виробнича собівартість).

У виробничу собівартість продукції, згідно з П(С)БО 16 «Витрати», не включаються адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати тощо.

До складу **виробничої** собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні затрати;
- прямі затрати на оплату праці;

Тема 10. ОБЛІК ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

План

1. Загальна побудова виробничих витрат
2. Облік витрат виробництва.
3. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції

1. Загальна побудова виробничих витрат

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються П(С)БО 16 «Витрати».

Основу побудови обліку витрат виробництва складають такі елементи, як незавершене виробництво, визначення прямих і непрямих витрат, поділ витрат на постійні і змінні, визначення методів розподілу загальновиробничих витрат та готова продукція.

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» витрати – це зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які приводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) за звітний період.

Витрати виробництва – це спожиті у процесі виробництва засоби виробництва, які втілюють у собі минулу працю (сировину, матеріали, амортизацію основних засобів, працю працівників, зайнятих у процесі виробництва).

Виробничі витрати – це прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, інші прямі витрати та розподілені загальновиробничі.

Собівартість продукції – виражені в грошовій формі витрати підприємства на виробництво продукції (виробнича собівартість).

У виробничу собівартість продукції, згідно з П(С)БО 16 «Витрати», не включаються адміністративні витрати, витрати на збут, інші операційні витрати тощо.

До складу **виробничої** собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні затрати;
- прямі затрати на оплату праці;

інші прямі затрати;
загально виробничі затрати.

До собівартості продукції включається вартість використаних у процесі виробництва сировини й основних матеріалів, комплектуючих виробів, палива, енергії на оплату праці та відрахування до соціальних фондів, загальновиробничі витрати, інші витрати, пов'язані з виготовленням продукції на рівні виробничих підрозділів (цехів).

Залежно від характеру та призначення виробничих процесів структурні підрозділи підприємства (місця виникнення витрат) поділяються на основні, допоміжні (підсобні).

До **основних** належать виробництва, цехи, дільниці, які безпосередньо беруть участь у виготовленні продукції (заготівельні, механічно-обробні, збиральні тощо).

Допоміжні (підсобні) виробництва призначені для обслуговування основних (енергетичні, ремонтні, транспортні тощо).

Усі витрати виробництва включаються у собівартість окремих об'єктів обміну (окремих виробів, груп однорідних виробів, окремих замовлень).

Одноелементні витрати складаються тільки з одного елемента витрат, а комплексні – з кількох економічних елементів.

Економічний елемент – це економічно однорідний вид витрат; серед них розрізняють:

- матеріальні затрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати.

Склад кожного елемента витрат подається в П(С)БО 16 «Витрати», а групування за елементами показує, що витрачено.

2. Облік витрат виробництва

Будова обліку витрат виробництва здійснюється у такій системі рахунків: 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 25 «Напівфабрикати», 39 «Витрати майбутніх періодів», рахунки класів 8 «Витрати за елементами», 9 «Витрати діяльності», 2 «Запаси».

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції призначено рахунок **23 «Виробництво»**.

За **дебетом** рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загаль-

інші прямі затрати;
загально виробничі затрати.

До собівартості продукції включається вартість використаних у процесі виробництва сировини й основних матеріалів, комплектуючих виробів, палива, енергії на оплату праці та відрахування до соціальних фондів, загальновиробничі витрати, інші витрати, пов'язані з виготовленням продукції на рівні виробничих підрозділів (цехів).

Залежно від характеру та призначення виробничих процесів структурні підрозділи підприємства (місця виникнення витрат) поділяються на основні, допоміжні (підсобні).

До **основних** належать виробництва, цехи, дільниці, які безпосередньо беруть участь у виготовленні продукції (заготівельні, механічно-обробні, збиральні тощо).

Допоміжні (підсобні) виробництва призначені для обслуговування основних (енергетичні, ремонтні, транспортні тощо).

Усі витрати виробництва включаються у собівартість окремих об'єктів обміну (окремих виробів, груп однорідних виробів, окремих замовлень).

Одноелементні витрати складаються тільки з одного елемента витрат, а комплексні – з кількох економічних елементів.

Економічний елемент – це економічно однорідний вид витрат; серед них розрізняють:

- матеріальні затрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація;
- інші операційні витрати.

Склад кожного елемента витрат подається в П(С)БО 16 «Витрати», а групування за елементами показує, що витрачено.

2. Облік витрат виробництва

Будова обліку витрат виробництва здійснюється у такій системі рахунків: 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 25 «Напівфабрикати», 39 «Витрати майбутніх періодів», рахунки класів 8 «Витрати за елементами», 9 «Витрати діяльності», 2 «Запаси».

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції призначено рахунок **23 «Виробництво»**.

За **дебетом** рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загаль-

новиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за **кредитом** – вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26, 27), вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо).

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності.

Продукція, що не пройшла всіх етапів технологічної обробки на даному підприємстві і не відповідає визначеним параметрам та стандартам, а також незавершені роботи, не прийняті замовниками, вважаються незавершеним виробництвом.

Для визначення розміру незавершеного виробництва необхідно врахувати облік руху сировини і матеріалів, деталей, вузлів та напівфабрикатів, ступінь їх обробки та всі витрати на обробку, включаючи накладні витрати.

У виробництвах, що мають постійні залишки незавершеного виробництва, для визначення витрат, що відносяться до готової продукції, їх необхідно постійно щомісяця оцінювати.

Собівартість готової продукції за наявності незавершеного виробництва визначають таким чином: до незавершеного виробництва на початок місяця додають витрати звітного місяця, вираховують повернення запасів, а також незавершене виробництво на кінець звітного періоду. Тому правильна оцінка незавершеного виробництва є важливою.

Визначаючи вартість незавершеного виробництва, необхідно враховувати:

- фактично здійснені прямі витрати (за первинними документами);
- транспортно-заготівельні витрати за середнім відсотком, виходячи з вартості витрачених матеріальних цінностей;
- додаткову заробітну плату за визначеним відсотком;
- витрати на соціальне страхування за відсотками, визначеними, відповідно до вимог чинного законодавства, до основної та додаткової заробітної плати;
- загальновиробничі (накладні) витрати, виходячи з визначеної підприємством бази розподілу.

новиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за **кредитом** – вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26, 27), вартість виконаних робіт і послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо).

Аналітичний облік за рахунком 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами підприємства та центрами витрат і відповідальності.

Продукція, що не пройшла всіх етапів технологічної обробки на даному підприємстві і не відповідає визначеним параметрам та стандартам, а також незавершені роботи, не прийняті замовниками, вважаються незавершеним виробництвом.

Для визначення розміру незавершеного виробництва необхідно врахувати облік руху сировини і матеріалів, деталей, вузлів та напівфабрикатів, ступінь їх обробки та всі витрати на обробку, включаючи накладні витрати.

У виробництвах, що мають постійні залишки незавершеного виробництва, для визначення витрат, що відносяться до готової продукції, їх необхідно постійно щомісяця оцінювати.

Собівартість готової продукції за наявності незавершеного виробництва визначають таким чином: до незавершеного виробництва на початок місяця додають витрати звітного місяця, вираховують повернення запасів, а також незавершене виробництво на кінець звітного періоду. Тому правильна оцінка незавершеного виробництва є важливою.

Визначаючи вартість незавершеного виробництва, необхідно враховувати:

- фактично здійснені прямі витрати (за первинними документами);
- транспортно-заготівельні витрати за середнім відсотком, виходячи з вартості витрачених матеріальних цінностей;
- додаткову заробітну плату за визначеним відсотком;
- витрати на соціальне страхування за відсотками, визначеними, відповідно до вимог чинного законодавства, до основної та додаткової заробітної плати;
- загальновиробничі (накладні) витрати, виходячи з визначеної підприємством бази розподілу.

Для точнішої оцінки незавершеного виробництва підприємства проводять його **інвентаризацію**. В акті інвентаризації залишки незавершеного виробництва відображають за окремими об'єктами обліку витрат, виходячи зі ступеня їх обробки, і порівнюють з даними, отриманими з бухгалтерського обліку. Одержані відхилення аналізують.

Не відображаються у складі незавершеного виробництва: виробничі запаси, які ще не підлягали обробці, втрати від браку, напівфабрикати власного виробництва, своєчасно не списані витрати, пов'язані з готовою продукцією або виконаними замовленнями.

3. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції

Калькулювання собівартості продукції здійснюється за різними методами.

Методи калькулювання собівартості продукції складають сукупність прийомів, що використовують в процесі групування та розподілу виробничих витрат по об'єктах калькулювання (носіях витрат) з метою обрахування собівартості окремих видів та одиниць продукції.

У залежності від виду продукції, її складності, типу, характеру технологічного процесу й організації виробництва на промислових підприємствах можуть застосовуватися різні методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції: простий (однопередільний), нормативний, позамовний, попередільний.

Ці методи відрізняється побудовою аналітичних позицій обліку виробництва, номенклатурою об'єктів калькулювання і прийомами розподілу витрат між окремими видами виробів, а також між готовою продукцією і незавершеним виробництвом. У сукупність прийомів входить також оцінка незавершеного виробництва, відходів виробництва і браку продукції.

На практиці можуть застосовуватися комбіновані методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, що дозволяють максимально використовувати переваги окремих методів для прийняття управлінських рішень.

Простий (однопередільний) метод застосовується на тих виробництвах, де відсутнє незавершене виробництво (наприклад, вироблення електроенергії). Суть цього методу - прямий розрахунок, тобто всі витрати на виробництво за статтями калькуляції діляться на кількість виготовленої продукції.

Для точнішої оцінки незавершеного виробництва підприємства проводять його **інвентаризацію**. В акті інвентаризації залишки незавершеного виробництва відображають за окремими об'єктами обліку витрат, виходячи зі ступеня їх обробки, і порівнюють з даними, отриманими з бухгалтерського обліку. Одержані відхилення аналізують.

Не відображаються у складі незавершеного виробництва: виробничі запаси, які ще не підлягали обробці, втрати від браку, напівфабрикати власного виробництва, своєчасно не списані витрати, пов'язані з готовою продукцією або виконаними замовленнями.

3. Методи обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції

Калькулювання собівартості продукції здійснюється за різними методами.

Методи калькулювання собівартості продукції складають сукупність прийомів, що використовують в процесі групування та розподілу виробничих витрат по об'єктах калькулювання (носіях витрат) з метою обрахування собівартості окремих видів та одиниць продукції.

У залежності від виду продукції, її складності, типу, характеру технологічного процесу й організації виробництва на промислових підприємствах можуть застосовуватися різні методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції: простий (однопередільний), нормативний, позамовний, попередільний.

Ці методи відрізняється побудовою аналітичних позицій обліку виробництва, номенклатурою об'єктів калькулювання і прийомами розподілу витрат між окремими видами виробів, а також між готовою продукцією і незавершеним виробництвом. У сукупність прийомів входить також оцінка незавершеного виробництва, відходів виробництва і браку продукції.

На практиці можуть застосовуватися комбіновані методи обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, що дозволяють максимально використовувати переваги окремих методів для прийняття управлінських рішень.

Простий (однопередільний) метод застосовується на тих виробництвах, де відсутнє незавершене виробництво (наприклад, вироблення електроенергії). Суть цього методу - прямий розрахунок, тобто всі витрати на виробництво за статтями калькуляції діляться на кількість виготовленої продукції.

Нормативний метод застосовується на підприємствах обробної промисловості із масовим виробництвом, де виробляється різноманітна і складна продукція, що складається із великої кількості деталей та вузлів (наприклад, машинобудування, легка, взуттєва, шинна, меблева промисловість та ін.). Метод включає:

систематичний облік змін та відхилень від встановлених норм витрат на одиницю продукції у розрізі причин та винуватців цих відхилень;

складання та періодичне коректування нормативної калькуляції, засновану на діючих нормах витрат;

визначення фактичної собівартості випущеної продукції як алгебраїчної суми її вартості, відхилень від норм та самих норм.

Нормативний метод обліку витрат на виробництво застосовують для щоденного виявлення відхилень від діючих норм на виробництво з метою запобігання надмірних витрат коштів підприємства. Нормативний метод обліку витрат здійснюється аналогічно витратам на утримання та експлуатацію машин і обладнання, тобто зібрані на дебеті рахунка витрати у розрізі елементів витрат та статей кошторису за загальною схемою наприкінці місяця списуються на основі первинного їх розподілу за напрямками та відображаються на рахунках обліку виробництва 23 «Виробництво», 39 «Витрати майбутніх періодів».

Сутність нормативного методу зводиться до того, що витрати на виробництво обліковуються за поділом їх на три елементи обліку: витрати в межах норми (плану, кошторису, квоти тощо); зменшення (економія) або збільшення (перевитрати) витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом тощо) внаслідок зміни норми під впливом технічного прогресу; відхилення витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом, планом тощо) у бік зменшення (економія) або збільшення (перевитрати).

Важливим елементом нормативного методу обліку витрат на виробництво є складання нормативної калькуляції. Нормативна калькуляція складається на основі діючих на початку року норм витрат на конкретний вид продукції в розрізі витрат (елементів собівартості, рахунки класу 8).

Позамовний метод застосовується на підприємствах, що випускають готову продукцію у одиничних екземплярах або дрібними серіями (важке машинобудування, суднобудування, авіаційна, космічна промисловість та інші).

Об'єктом обліку при застосуванні цього методу є окреме виробниче замовлення, що відкривається на один або кілька однорідних готових виробів.

Нормативний метод застосовується на підприємствах обробної промисловості із масовим виробництвом, де виробляється різноманітна і складна продукція, що складається із великої кількості деталей та вузлів (наприклад, машинобудування, легка, взуттєва, шинна, меблева промисловість та ін.). Метод включає:

систематичний облік змін та відхилень від встановлених норм витрат на одиницю продукції у розрізі причин та винуватців цих відхилень;

складання та періодичне коректування нормативної калькуляції, засновану на діючих нормах витрат;

визначення фактичної собівартості випущеної продукції як алгебраїчної суми її вартості, відхилень від норм та самих норм.

Нормативний метод обліку витрат на виробництво застосовують для щоденного виявлення відхилень від діючих норм на виробництво з метою запобігання надмірних витрат коштів підприємства. Нормативний метод обліку витрат здійснюється аналогічно витратам на утримання та експлуатацію машин і обладнання, тобто зібрані на дебеті рахунка витрати у розрізі елементів витрат та статей кошторису за загальною схемою наприкінці місяця списуються на основі первинного їх розподілу за напрямками та відображаються на рахунках обліку виробництва 23 «Виробництво», 39 «Витрати майбутніх періодів».

Сутність нормативного методу зводиться до того, що витрати на виробництво обліковуються за поділом їх на три елементи обліку: витрати в межах норми (плану, кошторису, квоти тощо); зменшення (економія) або збільшення (перевитрати) витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом тощо) внаслідок зміни норми під впливом технічного прогресу; відхилення витрат порівняно з нормою (квотою, кошторисом, планом тощо) у бік зменшення (економія) або збільшення (перевитрати).

Важливим елементом нормативного методу обліку витрат на виробництво є складання нормативної калькуляції. Нормативна калькуляція складається на основі діючих на початку року норм витрат на конкретний вид продукції в розрізі витрат (елементів собівартості, рахунки класу 8).

Позамовний метод застосовується на підприємствах, що випускають готову продукцію у одиничних екземплярах або дрібними серіями (важке машинобудування, суднобудування, авіаційна, космічна промисловість та інші).

Об'єктом обліку при застосуванні цього методу є окреме виробниче замовлення, що відкривається на один або кілька однорідних готових виробів.

Попередільний метод калькулювання застосовується на підприємствах із однорідною вихідною сировиною, де із вихідної сировини шляхом обробки отримують готовий продукт .

Об'єктом калькулювання тут є технологічний переділ, а всередині переділу - певні види продукції, що поєднані в калькуляційні групи за принципом однорідності основних матеріалів, а також за складністю їх обробки.

Котловий метод застосовується на таких самих підприємствах, де може застосовуватись нормативний метод, але при використанні цього методу застосовують планові калькуляції, а витрати між видами продукції, що випускається, розподіляються згідно їх планової собівартості. Цей метод, на відміну від нормативного, не забезпечує постійного оперативного контролю над точністю калькулювання величини собівартості.

На практиці бувають і комбіновані методи, наприклад позамовно – нормативна калькуляція і т.д.

Для визначення фактичної виробничої собівартості необхідно провести її калькулювання. **Калькулювання** – це розмір затрат у вартісному вираженні, які припадають на калькуляційну одиницю. Основна мета калькулювання полягає в тому, щоб одержати достовірні дані про витрати на одиницю продукції, а також обґрунтовані зведені показники собівартості виробів.

За допомогою калькулювання визначають собівартість. Для визначення собівартості конкретного об'єкта калькулювання витрати виробництва групуються за статтями калькуляції.

Номенклатура статей калькуляції залежить від технологічних і організаційних особливостей підприємства (підрозділу підприємства). Статті калькуляції встановлюються самим підприємством у наказі про облікову політику (або рекомендуються органом управління).

Номенклатура статей калькуляції може бути така:

1. Сировина та основні матеріали.
2. Комплектуючі вироби та купівельні напівфабрикати.
3. Паливо й енергія на технологічні цілі.
4. Зворотні відходи (вираховуються).
5. Основна заробітна плата робітників.
6. Додаткова заробітна плата.
7. Відрахування на соціальне страхування.
8. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування.
9. Загальновиробничі витрати.

Попередільний метод калькулювання застосовується на підприємствах із однорідною вихідною сировиною, де із вихідної сировини шляхом обробки отримують готовий продукт .

Об'єктом калькулювання тут є технологічний переділ, а всередині переділу - певні види продукції, що поєднані в калькуляційні групи за принципом однорідності основних матеріалів, а також за складністю їх обробки.

Котловий метод застосовується на таких самих підприємствах, де може застосовуватись нормативний метод, але при використанні цього методу застосовують планові калькуляції, а витрати між видами продукції, що випускається, розподіляються згідно їх планової собівартості. Цей метод, на відміну від нормативного, не забезпечує постійного оперативного контролю над точністю калькулювання величини собівартості.

На практиці бувають і комбіновані методи, наприклад позамовно – нормативна калькуляція і т.д.

Для визначення фактичної виробничої собівартості необхідно провести її калькулювання. **Калькулювання** – це розмір затрат у вартісному вираженні, які припадають на калькуляційну одиницю. Основна мета калькулювання полягає в тому, щоб одержати достовірні дані про витрати на одиницю продукції, а також обґрунтовані зведені показники собівартості виробів.

За допомогою калькулювання визначають собівартість. Для визначення собівартості конкретного об'єкта калькулювання витрати виробництва групуються за статтями калькуляції.

Номенклатура статей калькуляції залежить від технологічних і організаційних особливостей підприємства (підрозділу підприємства). Статті калькуляції встановлюються самим підприємством у наказі про облікову політику (або рекомендуються органом управління).

Номенклатура статей калькуляції може бути така:

1. Сировина та основні матеріали.
2. Комплектуючі вироби та купівельні напівфабрикати.
3. Паливо й енергія на технологічні цілі.
4. Зворотні відходи (вираховуються).
5. Основна заробітна плата робітників.
6. Додаткова заробітна плата.
7. Відрахування на соціальне страхування.
8. Витрати на утримання та експлуатацію устаткування.
9. Загальновиробничі витрати.

10. Втрати від браку.
11. Виробнича собівартість.

Важливим моментом для визначення собівартості є розподіл витрат на прямі та непрямі.

Прямі – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо на конкретний об'єкт витрат (вид продукції і т. д.) економічно можливим способом.

Непрямими є витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо на певний об'єкт обміну витрат. Ці витрати належні до кількох (багатьох) видів продукції, і їх потрібно розподіляти між об'єктами обліку пропорційно вибраній базі (пряма заробітна плата робітників тощо).

Калькулювання собівартості продукції відображається у розділі III «Витрати діяльності» 5-го журналу при журнальній формі обліку по дебету рахунку 23 «Виробництво» і кредиту відповідних рахунків:

- Дт 23 «Виробництво»
- Кт 20 «Виробничі запаси»
- Кт 661 «Розрахунки за заробітною платою»
- Кт 131 «Знос основних засобів»
- Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
- Кт 91 «Загальновиробничі витрати»

Зведений облік витрат виробництва передбачає узагальнення інформації про витрати виробництва (прямих та непрямих витрат) та розрахунок собівартості готової продукції, що надійшла з виробництва на склад.

Зведений **облік витрат виробничої діяльності** підприємства ведеться у **Журналі 5** або **5А**. Для складання журналу 5 або 5А використовуються дані первинних документів, накопичувальних відомостей, листків-розшифровок, інших журналів, бухгалтерських довідок.

У журналі 5 відображаються дані за дебетом рахунку 23 «Виробництво» та всіх рахунків дев'ятого класу у кореспонденції з кредитом рахунків, які формують собівартість продукції (прямі та загальновиробничі витрати), а також тих, які переносяться з інших журналів. На підставі первинних документів, дані про витрати діяльності відображаються в облікових регістрах, інформація яких потім використовується для заповнення Головної книги та фінансової звітності.

До журналу додається **відомість 5.1** аналітичного обліку запасів за відповідними рахунками.

10. Втрати від браку.
11. Виробнича собівартість.

Важливим моментом для визначення собівартості є розподіл витрат на прямі та непрямі.

Прямі – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо на конкретний об'єкт витрат (вид продукції і т. д.) економічно можливим способом.

Непрямими є витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо на певний об'єкт обміну витрат. Ці витрати належні до кількох (багатьох) видів продукції, і їх потрібно розподіляти між об'єктами обліку пропорційно вибраній базі (пряма заробітна плата робітників тощо).

Калькулювання собівартості продукції відображається у розділі III «Витрати діяльності» 5-го журналу при журнальній формі обліку по дебету рахунку 23 «Виробництво» і кредиту відповідних рахунків:

- Дт 23 «Виробництво»
- Кт 20 «Виробничі запаси»
- Кт 661 «Розрахунки за заробітною платою»
- Кт 131 «Знос основних засобів»
- Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
- Кт 91 «Загальновиробничі витрати»

Зведений облік витрат виробництва передбачає узагальнення інформації про витрати виробництва (прямих та непрямих витрат) та розрахунок собівартості готової продукції, що надійшла з виробництва на склад.

Зведений **облік витрат виробничої діяльності** підприємства ведеться у **Журналі 5** або **5А**. Для складання журналу 5 або 5А використовуються дані первинних документів, накопичувальних відомостей, листків-розшифровок, інших журналів, бухгалтерських довідок.

У журналі 5 відображаються дані за дебетом рахунку 23 «Виробництво» та всіх рахунків дев'ятого класу у кореспонденції з кредитом рахунків, які формують собівартість продукції (прямі та загальновиробничі витрати), а також тих, які переносяться з інших журналів. На підставі первинних документів, дані про витрати діяльності відображаються в облікових регістрах, інформація яких потім використовується для заповнення Головної книги та фінансової звітності.

До журналу додається **відомість 5.1** аналітичного обліку запасів за відповідними рахунками.

Таблиця

**Відображення в обліку витрат на виробництво продукції
(робіт, послуг)**

№ п/п	Назва господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Акцептовані рахунки поставальників за електроенергію, за послуги виробництву	23 «Виробництво»	31 «Розрахунки з вітчизняними поставальниками» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
2.	Нараховано знос (амортизацію) МШП, що безпосередньо використовувались у виготовленні продукції та наданні послуг	23 «Виробництво»	132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»
3.	На собівартість продукції віднесено відповідну частку витрат майбутніх періодів	23 «Виробництво»	39 «Витрати майбутніх періодів»
4.	МШП терміном експлуатації менше 1 року обліковується у складі оборотних активів (рах. № 22) і списується на витрати в момент передавання їх в експлуатацію	23 «Виробництво»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
5.	Нарахована основна заробітна плата виробничим працівникам, працівникам допоміжних виробництв	23 «Виробництво»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
6.	Відрахування на соціальні заходи від об'єкта оподаткування	23 «Виробництво»	65 «Розрахунки за страхуванням»
7.	Відображені витрати на виробництво на підставі авансового звіту підзвітної особи	23 «Виробництво»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
8.	Збитки від браку включені до собівартості продукції (робіт, послуг) основного виробництва, допоміжних виробництв; повернення забракованої продукції	23 «Виробництво»	24 «Брак у виробництві»

Таблиця

**Відображення в обліку витрат на виробництво продукції
(робіт, послуг)**

№ п/п	Назва господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Акцептовані рахунки поставальників за електроенергію, за послуги виробництву	23 «Виробництво»	31 «Розрахунки з вітчизняними поставальниками» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
2.	Нараховано знос (амортизацію) МШП, що безпосередньо використовувались у виготовленні продукції та наданні послуг	23 «Виробництво»	132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»
3.	На собівартість продукції віднесено відповідну частку витрат майбутніх періодів	23 «Виробництво»	39 «Витрати майбутніх періодів»
4.	МШП терміном експлуатації менше 1 року обліковується у складі оборотних активів (рах. № 22) і списується на витрати в момент передавання їх в експлуатацію	23 «Виробництво»	22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»
5.	Нарахована основна заробітна плата виробничим працівникам, працівникам допоміжних виробництв	23 «Виробництво»	661 «Розрахунки за заробітною платою»
6.	Відрахування на соціальні заходи від об'єкта оподаткування	23 «Виробництво»	65 «Розрахунки за страхуванням»
7.	Відображені витрати на виробництво на підставі авансового звіту підзвітної особи	23 «Виробництво»	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
8.	Збитки від браку включені до собівартості продукції (робіт, послуг) основного виробництва, допоміжних виробництв; повернення забракованої продукції	23 «Виробництво»	24 «Брак у виробництві»

Продовження таблиці

9.	Випущені з виробництва й оприбутковані на складі готова продукція, напівфабрикати (роботи і послуги)	26 «Готова продукція», 25 «Напівфабрикати»	23 «Виробництво»
10.	Переоцінені у бік зниження (уцінка) суми незавершеного виробництва і сума ПДВ	946 «Втрати від знецінення запасів»	23 «Виробництво» 641 «Розрахунки за податками»
11.	Здійснена дооцінка напівфабрикатів власного виробництва	25 «Напівфабрикати» 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» 746 «Інші доходи»	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю», 746 «Інші доходи», 641 «Розрахунки за податками»
12.	Відображена виявлена нестача матеріальних цінностей	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»
13.	Нарахована амортизація основних засобів і списана на виробництво продукції	23 «Виробництво»	131 «Знос основних засобів»
14.	Собівартість реалізованих робіт і послуг	903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»	23 «Виробництво»

Тести до теми 10

1. Витрати в незавершеному виробництві на кінець звітної періоду відображає:

- сальдо рахунку 23 «Виробництво»;
- сальдо рахунку 25 «Напівфабрикати»;
- дебетовий оборот рахунку 26 «Готова продукція»;
- дебетовий оборот рахунку 23 «Виробництво».

2. За даними якого рахунку визначається залишок незавершеного виробництва:

Продовження таблиці

9.	Випущені з виробництва й оприбутковані на складі готова продукція, напівфабрикати (роботи і послуги)	26 «Готова продукція», 25 «Напівфабрикати»	23 «Виробництво»
10.	Переоцінені у бік зниження (уцінка) суми незавершеного виробництва і сума ПДВ	946 «Втрати від знецінення запасів»	23 «Виробництво» 641 «Розрахунки за податками»
11.	Здійснена дооцінка напівфабрикатів власного виробництва	25 «Напівфабрикати» 710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» 746 «Інші доходи»	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю», 746 «Інші доходи», 641 «Розрахунки за податками»
12.	Відображена виявлена нестача матеріальних цінностей	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»	20 «Виробничі запаси»
13.	Нарахована амортизація основних засобів і списана на виробництво продукції	23 «Виробництво»	131 «Знос основних засобів»
14.	Собівартість реалізованих робіт і послуг	903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»	23 «Виробництво»

Тести до теми 10

1. Витрати в незавершеному виробництві на кінець звітної періоду відображає:

- сальдо рахунку 23 «Виробництво»;
- сальдо рахунку 25 «Напівфабрикати»;
- дебетовий оборот рахунку 26 «Готова продукція»;
- дебетовий оборот рахунку 23 «Виробництво».

2. За даними якого рахунку визначається залишок незавершеного виробництва:

- а) 23 «Виробництво»;
- б) 39 «Витрати майбутніх періодів»;
- в) 26 «Готова продукція»;
- г) 20 «Виробничі запаси».

3. До статті калькуляції «Втрати від браку» включаються:

- а) вартість зворотних відходів;
- б) утримання з винуватців браку;
- в) витрати по виправленню браку;
- г) немає правильної відповіді.

4. Втрати від браку до складу незавершеного виробництва:

- а) не включаються;
- б) включаються тільки до собівартості незавершених замовлень при позамовному методі обліку витрат;
- в) включаються;
- г) немає правильної відповіді.

5. Визначаючи вартість незавершеного виробництва, необхідно враховувати:

- а) фактично здійснені прямі витрати, транспортно-заготівельні витрати;
- б) додаткову заробітну плату за визначеним відсотком та витрати на соціальне страхування;
- в) загальновиробничі (накладні) витрати, виходячи з визначеної підприємством бази розподілу;
- г) всі наведені варіанти відповідей вірні.

6. Допоміжне виробництво — це виробництво, призначене для:

- а) виконання робіт з обслуговування обладнання основного виробництва;
- б) забезпечення безперервної роботи основного виробництва;
- в) задоволення соціально-культурних потреб працівників підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

7. Наявність взаємних послуг (зустрічних послуг) притаманна:

- а) цехам основного виробництва;
- б) обслуговуючим виробництвам та господарствам;
- в) однорідним групам виробничих запасів;
- г) найменуванням та однорідним групам.

8. До прямих матеріальних витрат відносяться:

- а) вартість комплектуючих матеріалів;
- б) основні матеріали;
- в) допоміжні матеріали;
- г) немає правильної відповіді.

- а) 23 «Виробництво»;
- б) 39 «Витрати майбутніх періодів»;
- в) 26 «Готова продукція»;
- г) 20 «Виробничі запаси».

3. До статті калькуляції «Втрати від браку» включаються:

- а) вартість зворотних відходів;
- б) утримання з винуватців браку;
- в) витрати по виправленню браку;
- г) немає правильної відповіді.

4. Втрати від браку до складу незавершеного виробництва:

- а) не включаються;
- б) включаються тільки до собівартості незавершених замовлень при позамовному методі обліку витрат;
- в) включаються;
- г) немає правильної відповіді.

5. Визначаючи вартість незавершеного виробництва, необхідно враховувати:

- а) фактично здійснені прямі витрати, транспортно-заготівельні витрати;
- б) додаткову заробітну плату за визначеним відсотком та витрати на соціальне страхування;
- в) загальновиробничі (накладні) витрати, виходячи з визначеної підприємством бази розподілу;
- г) всі наведені варіанти відповідей вірні.

6. Допоміжне виробництво — це виробництво, призначене для:

- а) виконання робіт з обслуговування обладнання основного виробництва;
- б) забезпечення безперервної роботи основного виробництва;
- в) задоволення соціально-культурних потреб працівників підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

7. Наявність взаємних послуг (зустрічних послуг) притаманна:

- а) цехам основного виробництва;
- б) обслуговуючим виробництвам та господарствам;
- в) однорідним групам виробничих запасів;
- г) найменуванням та однорідним групам.

8. До прямих матеріальних витрат відносяться:

- а) вартість комплектуючих матеріалів;
- б) основні матеріали;
- в) допоміжні матеріали;
- г) немає правильної відповіді.

9. До інших прямих витрат відносяться:

- а) знос спеціального обладнання;
- б) цехові витрати;
- в) непрямі матеріальні витрати та витрати на оплату праці;
- г) немає правильної відповіді.

10. Вибір методу обліку витрат і калькулювання не залежить від:

- а) рішення керівництва;
- б) особливостей технологічного процесу;
- в) кількості облікових працівників;
- г) немає правильної відповіді.

11. Для індивідуальних виробництв характерним є метод обліку витрат і калькулювання:

- а) попередільний;
- б) позамовний;
- в) змішаний;
- г) немає правильної відповіді.

12. Витрати, зібрані на калькуляційних рахунках, розподіляються:

- а) між видами виробництв;
- б) між цехами підприємства;
- в) між готовою продукцією та незавершеним виробництвом щодо кожної аналітичної позиції;
- г) немає правильної відповіді.

13. До собівартості реалізації не включаються:

- а) нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- б) адміністративні витрати;
- в) інші прямі витрати;
- г) немає правильної відповіді.

14. Незавершене виробництво – це:

- а) продукція, яка не пройшла всіх передбачених технологічним процесом стадій обробки;
- б) продукція, яка не прийнята відділом технічного контролю;
- в) сальдо по рахунку 23 «Виробництво»;
- г) усе вищеперераховане.

15. Яким бухгалтерським записом відображається операція: «Нарахована основна заробітна плата виробничим працівникам, працівникам допоміжних виробництв»:

- а) Дт 23 Кт 20;
- б) Дт 23 Кт 66;
- в) Дт 98 Кт 64;
- г) Дт 23 Кт 39.

9. До інших прямих витрат відносяться:

- а) знос спеціального обладнання;
- б) цехові витрати;
- в) непрямі матеріальні витрати та витрати на оплату праці;
- г) немає правильної відповіді.

10. Вибір методу обліку витрат і калькулювання не залежить від:

- а) рішення керівництва;
- б) особливостей технологічного процесу;
- в) кількості облікових працівників;
- г) немає правильної відповіді.

11. Для індивідуальних виробництв характерним є метод обліку витрат і калькулювання:

- а) попередільний;
- б) позамовний;
- в) змішаний;
- г) немає правильної відповіді.

12. Витрати, зібрані на калькуляційних рахунках, розподіляються:

- а) між видами виробництв;
- б) між цехами підприємства;
- в) між готовою продукцією та незавершеним виробництвом щодо кожної аналітичної позиції;
- г) немає правильної відповіді.

13. До собівартості реалізації не включаються:

- а) нерозподілені постійні загальновиробничі витрати;
- б) адміністративні витрати;
- в) інші прямі витрати;
- г) немає правильної відповіді.

14. Незавершене виробництво – це:

- а) продукція, яка не пройшла всіх передбачених технологічним процесом стадій обробки;
- б) продукція, яка не прийнята відділом технічного контролю;
- в) сальдо по рахунку 23 «Виробництво»;
- г) усе вищеперераховане.

15. Яким бухгалтерським записом відображається операція: «Нарахована основна заробітна плата виробничим працівникам, працівникам допоміжних виробництв»:

- а) Дт 23 Кт 20;
- б) Дт 23 Кт 66;
- в) Дт 98 Кт 64;
- г) Дт 23 Кт 39.

Контрольні питання

1. З яких елементів складається собівартість реалізованої продукції?
2. Які витрати відносяться до прямих матеріальних?
3. Що розуміють під прямими витратами на оплату праці?
4. Які витрати не включаються до виробничої собівартості?
5. З якою метою організується облік виробництва?
6. Які етапи визначення собівартості промислової продукції?
7. У розрізі яких статей складається розрахунок собівартості?
8. Які методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції?
9. Яка організація виробництва передбачає застосування попереднього методу обліку витрат?
10. У чому полягають особливості позамовного методу?
11. Розкрийте суть нормативного методу.
12. З яких цехів складається виробнича структура підприємства?
13. Яке призначення основних цехів на підприємстві?
14. Що таке калькулювання собівартості?
15. Перелік статей калькуляції є стандартним для всіх підприємств чи залежить від специфіки діяльності підприємства?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Нарахована заробітна плата: – за виготовлення дверей дубових – за виготовлення дверей соснових – начальнику цеху – адміністрації підприємства	11 400,00 11 250,00 3340,00 6680,00		
2.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням дверей дубових			
3.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням дверей соснових			

Контрольні питання

1. З яких елементів складається собівартість реалізованої продукції?
2. Які витрати відносяться до прямих матеріальних?
3. Що розуміють під прямими витратами на оплату праці?
4. Які витрати не включаються до виробничої собівартості?
5. З якою метою організується облік виробництва?
6. Які етапи визначення собівартості промислової продукції?
7. У розрізі яких статей складається розрахунок собівартості?
8. Які методи обліку витрат та калькулювання собівартості продукції?
9. Яка організація виробництва передбачає застосування попереднього методу обліку витрат?
10. У чому полягають особливості позамовного методу?
11. Розкрийте суть нормативного методу.
12. З яких цехів складається виробнича структура підприємства?
13. Яке призначення основних цехів на підприємстві?
14. Що таке калькулювання собівартості?
15. Перелік статей калькуляції є стандартним для всіх підприємств чи залежить від специфіки діяльності підприємства?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Нарахована заробітна плата: – за виготовлення дверей дубових – за виготовлення дверей соснових – начальнику цеху – адміністрації підприємства	11 400,00 11 250,00 3340,00 6680,00		
2.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням дверей дубових			
3.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням дверей соснових			

Продовження таблиці

4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати начальника цеху			
5.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати адміністрації підприємства			
6.	Відпущено напівфабрикати власного виробництва на виготовлення: – дверей дубових – дверей соснових	2345,00 2556,00		
7.	Списано вартість послуг котельного цеху, наданих для: – основного виробництва – опалення офісу	1259,00 2248,00		
8.	Розподілено та списано загальновиробничі витрати на собівартість: – дверей дубових – дверей соснових			
9.	Оприбутковано на склад готову продукцію: – двері дубові (незавершене виробництво на кінець кварталу – 45 грн) – двері соснові (незавершене виробництво на кінець кварталу – 28 грн)			

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків за наведеними вище операціями, визначити необхідні суми.

Література до теми: [1, 4, 10, 13, 14, 24, 29, 38, 41, 42, 47, 48, 50, 52, 27, 59, 79, 84, 86].

Продовження таблиці

4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати начальника цеху			
5.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати адміністрації підприємства			
6.	Відпущено напівфабрикати власного виробництва на виготовлення: – дверей дубових – дверей соснових	2345,00 2556,00		
7.	Списано вартість послуг котельного цеху, наданих для: – основного виробництва – опалення офісу	1259,00 2248,00		
8.	Розподілено та списано загальновиробничі витрати на собівартість: – дверей дубових – дверей соснових			
9.	Оприбутковано на склад готову продукцію: – двері дубові (незавершене виробництво на кінець кварталу – 45 грн) – двері соснові (незавершене виробництво на кінець кварталу – 28 грн)			

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків за наведеними вище операціями, визначити необхідні суми.

Література до теми: [1, 4, 10, 13, 14, 24, 29, 38, 41, 42, 47, 48, 50, 52, 27, 59, 79, 84, 86].

Тема 11. ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

план

1. Визначення , класифікація та оцінка готової продукції
2. Облік наявності та руху готової продукції
3. Облік браку та напівфабрикатів власного виробництва

1. Визначення, класифікація та оцінка готової продукції

Визначення готової продукції наводиться у стандарті бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та Інструкції до плану рахунків № 291 від 30.11.1999 р.

Готовою називають продукцію, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу, повністю закінчена обробкою, пройшла випробування, приймання, укомплектування і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договорами або іншими нормативно-правовими актами (умовами, стандартами).

Класифікацію готової продукції наведено на рисунку.

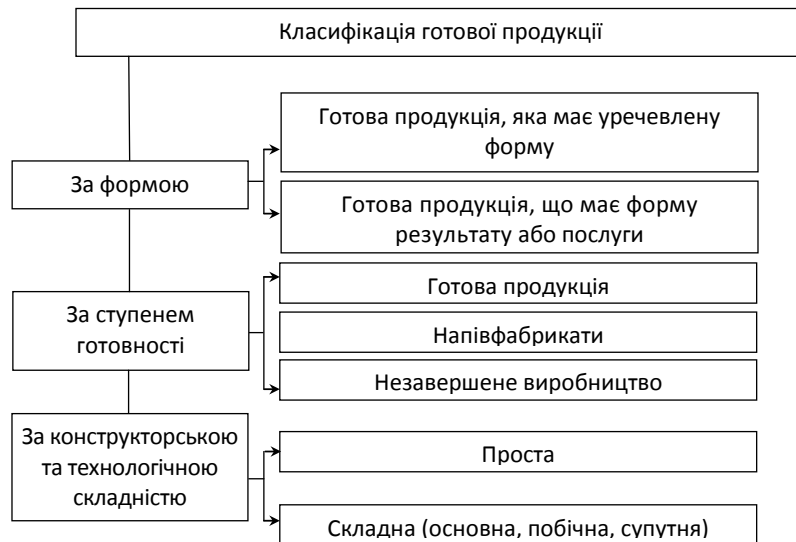

Рис. Класифікація готової продукції

Тема 11. ОБЛІК ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

план

1. Визначення , класифікація та оцінка готової продукції
2. Облік наявності та руху готової продукції
3. Облік браку та напівфабрикатів власного виробництва

1. Визначення, класифікація та оцінка готової продукції

Визначення готової продукції наводиться у стандарті бухгалтерського обліку 9 «Запаси» та Інструкції до плану рахунків № 291 від 30.11.1999 р.

Готовою називають продукцію, яка виготовлена на підприємстві, призначена для продажу, повністю закінчена обробкою, пройшла випробування, приймання, укомплектування і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договорами або іншими нормативно-правовими актами (умовами, стандартами).

Класифікацію готової продукції наведено на рисунку.

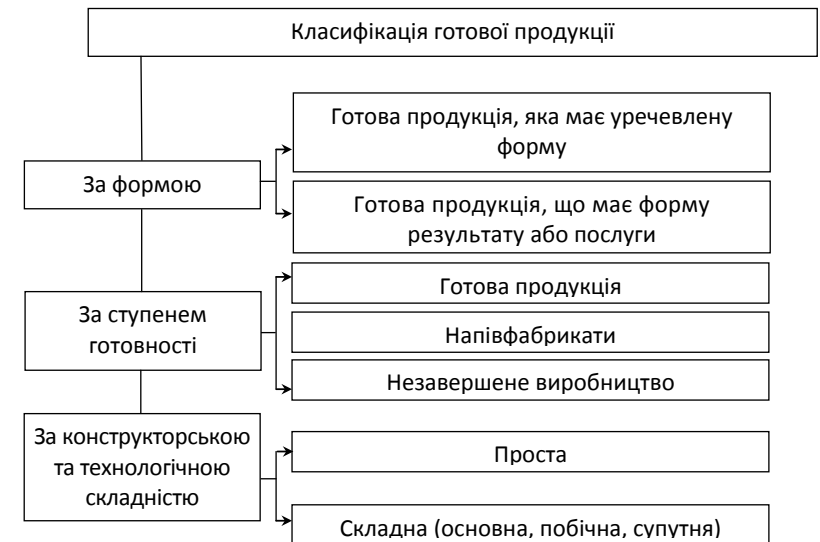

Рис. Класифікація готової продукції

В поточному обліку готова продукція групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту та складну. При цьому вона може бути основною, побічною або супутньою. За своїми технічними й іншими характеристиками побічна та супутня продукція майже не відрізняються від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції.

Супутня продукція – це продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною. За якістю вона відповідає стандартам і призначена для подальшої обробки або відпуску споживачам. Супутня продукція як вихідний елемент виробничого процесу має якісні та кількісні параметри, які повинні одержати вартісну характеристику.

Побічна продукція – це продукція, яка іноді утворюється в комплексних виробництвах при виробництві основної і, на відміну від супутньої, не потребує додаткових витрат. У поточному обліку продукція (роботи, послуги) групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

Готова продукція оприбутковується на склад із виробничих підрозділів на основі **первинних документів** – накладних, актів, відомостей випуску продукції та документів, що засвідчують якість (свідоцтво про якість, сертифікат відповідності державній системі сертифікації).

Оскільки собівартість готової продукції визначається після закінчення місяця або кварталу, а на склад вона надходить протягом поточного місяця (кварталу), то виникає необхідність встановлення **умовної облікової ціни** – планової (з виявленням відхилення між плановою і фактичною собівартістю після того, як буде складена калькуляція фактичної собівартості продукції) або продажною (з виявленням відхилення між продажною і фактичною собівартістю продукції).

У балансі готова продукція **оцінюється за фактичною собівартістю**, а в поточному обліку протягом місяця бухгалтер оприбутковує її за **умовними цінами** – плановими чи продажними. В кінці звітної періоду, при визначенні фактичної виробничої собівартості готової продукції, виникає необхідність визначити відхилення між фак-

В поточному обліку готова продукція групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту та складну. При цьому вона може бути основною, побічною або супутньою. За своїми технічними й іншими характеристиками побічна та супутня продукція майже не відрізняються від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції.

Супутня продукція – це продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною. За якістю вона відповідає стандартам і призначена для подальшої обробки або відпуску споживачам. Супутня продукція як вихідний елемент виробничого процесу має якісні та кількісні параметри, які повинні одержати вартісну характеристику.

Побічна продукція – це продукція, яка іноді утворюється в комплексних виробництвах при виробництві основної і, на відміну від супутньої, не потребує додаткових витрат. У поточному обліку продукція (роботи, послуги) групується за укрупненими позиціями: вироби основного виробництва; товари широкого вжитку, вироблені з відходів; запасні частини; виконані роботи та надані послуги.

Готова продукція оприбутковується на склад із виробничих підрозділів на основі **первинних документів** – накладних, актів, відомостей випуску продукції та документів, що засвідчують якість (свідоцтво про якість, сертифікат відповідності державній системі сертифікації).

Оскільки собівартість готової продукції визначається після закінчення місяця або кварталу, а на склад вона надходить протягом поточного місяця (кварталу), то виникає необхідність встановлення **умовної облікової ціни** – планової (з виявленням відхилення між плановою і фактичною собівартістю після того, як буде складена калькуляція фактичної собівартості продукції) або продажною (з виявленням відхилення між продажною і фактичною собівартістю продукції).

У балансі готова продукція **оцінюється за фактичною собівартістю**, а в поточному обліку протягом місяця бухгалтер оприбутковує її за **умовними цінами** – плановими чи продажними. В кінці звітної періоду, при визначенні фактичної виробничої собівартості готової продукції, виникає необхідність визначити відхилення між фак-

тичною та умовною вартістю готової продукції та скласти виправні проводки (дебет рахунку 26 і кредит рахунку 23 у випадку, якщо фактична собівартість готової продукції перевищує умовну вартість, або сторнувати такий запис, якщо фактична собівартість виявиться меншою від умовної вартості).

2. Облік наявності та руху готової продукції

Готова продукція обліковується на підприємствах за місцями її зберігання й окремими видами у встановлених одиницях виміру: натуральних (характеризують кількість, обсяг і вагу продукції відповідно до їх фізичних властивостей, використовують для кількісного обліку готових виробів); умовно-натуральних (показники, необхідні для одержання узагальнених показників з обліку однорідної продукції).

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях або книзі складського обліку) готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) у сортових картках складського обліку – у бухгалтерії складають та обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом – кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва та руху готової продукції у розрізі складів та інших місць зберігання. При цьому необхідно звернути особливу увагу на збалансованість даних з оприбуткування, відпуску та по залишках продукції. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У картках або книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

Первинні документи на передачу готової продукції (накладні, відомості випуску продукції, акти) з виробничих підрозділів на склад виписуються у двох примірниках. Один з примірників, підписаний завідувачем складу, повертається в цех, який здав продукцію, а другий – залишається на складі.

Працівник складу записує дані про надходження продукції з первинного документа у картки або книги складського обліку. Записи у

тичною та умовною вартістю готової продукції та скласти виправні проводки (дебет рахунку 26 і кредит рахунку 23 у випадку, якщо фактична собівартість готової продукції перевищує умовну вартість, або сторнувати такий запис, якщо фактична собівартість виявиться меншою від умовної вартості).

2. Облік наявності та руху готової продукції

Готова продукція обліковується на підприємствах за місцями її зберігання й окремими видами у встановлених одиницях виміру: натуральних (характеризують кількість, обсяг і вагу продукції відповідно до їх фізичних властивостей, використовують для кількісного обліку готових виробів); умовно-натуральних (показники, необхідні для одержання узагальнених показників з обліку однорідної продукції).

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях або книзі складського обліку) готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) у сортових картках складського обліку – у бухгалтерії складають та обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом – кожен день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва та руху готової продукції у розрізі складів та інших місць зберігання. При цьому необхідно звернути особливу увагу на збалансованість даних з оприбуткування, відпуску та по залишках продукції. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються.

У картках або книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

Первинні документи на передачу готової продукції (накладні, відомості випуску продукції, акти) з виробничих підрозділів на склад виписуються у двох примірниках. Один з примірників, підписаний завідувачем складу, повертається в цех, який здав продукцію, а другий – залишається на складі.

Працівник складу записує дані про надходження продукції з первинного документа у картки або книги складського обліку. Записи у

картки здійснюються в такому ж порядку, як і в картки складського обліку на матеріальні цінності (вказується дата, номер документа, від кого надійшло, кому видано, робиться запис у графу «надійшло» чи «відпущено», виводиться залишок після кожного запису).

Після запису в картки складського обліку первинні документи здаються завідувачем складу в бухгалтерію. На підставі отриманих бухгалтерією документів з оприбуткування готової продукції складається нагромаджувальна відомість її випуску.

Записи в нагромаджувальній відомості здійснюються щоденно з відображенням дати, номера документа й кількості випущених із виробництва окремих видів продукції.

У кінці місяця підраховуються підсумки з надходження готової продукції в розрізі кожного найменування і проставляються планові чи відпускні ціни. Шляхом множення кількості виробів на ціни знаходиться планова (або відпускна) собівартість продукції. Після того, як бухгалтерія визначить фактичну собівартість продукції, дані про собівартість кожного виробу переносяться у нагромаджувальну відомість. Порівнюючи дані про планову і фактичну собівартість оприбуткованої продукції, знаходять відхилення виробництва.

Оскільки в балансі відображують готову продукцію за фактичною собівартістю, то на суму відхилень від планової собівартості складається запис методом додаткової проводки (якщо фактична собівартість виявиться вищою від планової):

Дт 26 «Готова продукція» чи інших рахунків (11, 20, 22, 25, 27, 903);

Кт 23 «Виробництво», або методом червоного сторно (якщо фактична собівартість виявиться нижчою від планової).

Для порівняння даних складського обліку готової продукції з даними бухгалтерського обліку складається книга залишків готової продукції, в яку переносяться дані з карток чи книг складського обліку. У книзі залишків бухгалтерія проставляє облікові (планові) ціни і визначає залишки за кожним видом, сортом готової продукції у сумовому виразі. Методом додавання сум залишків за всією номенклатурою продукції визначається загальна сума залишків продукції. Відповідність знайденої суми даним синтетичного обліку до рахунку 26 «Готова продукція» свідчить про правильність ведення обліку на складі та в бухгалтерії.

Аналітичний облік приймання та відпуску готової продукції ведеться **на підставі прибуткових і видаткових документів**. Якщо облік готової продукції ведеться за обліковими цінами, то в кінці звітної періоду, після визначення фактичної собівартості готової продукції,

картки здійснюються в такому ж порядку, як і в картки складського обліку на матеріальні цінності (вказується дата, номер документа, від кого надійшло, кому видано, робиться запис у графу «надійшло» чи «відпущено», виводиться залишок після кожного запису).

Після запису в картки складського обліку первинні документи здаються завідувачем складу в бухгалтерію. На підставі отриманих бухгалтерією документів з оприбуткування готової продукції складається нагромаджувальна відомість її випуску.

Записи в нагромаджувальній відомості здійснюються щоденно з відображенням дати, номера документа й кількості випущених із виробництва окремих видів продукції.

У кінці місяця підраховуються підсумки з надходження готової продукції в розрізі кожного найменування і проставляються планові чи відпускні ціни. Шляхом множення кількості виробів на ціни знаходиться планова (або відпускна) собівартість продукції. Після того, як бухгалтерія визначить фактичну собівартість продукції, дані про собівартість кожного виробу переносяться у нагромаджувальну відомість. Порівнюючи дані про планову і фактичну собівартість оприбуткованої продукції, знаходять відхилення виробництва.

Оскільки в балансі відображують готову продукцію за фактичною собівартістю, то на суму відхилень від планової собівартості складається запис методом додаткової проводки (якщо фактична собівартість виявиться вищою від планової):

Дт 26 «Готова продукція» чи інших рахунків (11, 20, 22, 25, 27, 903);

Кт 23 «Виробництво», або методом червоного сторно (якщо фактична собівартість виявиться нижчою від планової).

Для порівняння даних складського обліку готової продукції з даними бухгалтерського обліку складається книга залишків готової продукції, в яку переносяться дані з карток чи книг складського обліку. У книзі залишків бухгалтерія проставляє облікові (планові) ціни і визначає залишки за кожним видом, сортом готової продукції у сумовому виразі. Методом додавання сум залишків за всією номенклатурою продукції визначається загальна сума залишків продукції. Відповідність знайденої суми даним синтетичного обліку до рахунку 26 «Готова продукція» свідчить про правильність ведення обліку на складі та в бухгалтерії.

Аналітичний облік приймання та відпуску готової продукції ведеться **на підставі прибуткових і видаткових документів**. Якщо облік готової продукції ведеться за обліковими цінами, то в кінці звітної періоду, після визначення фактичної собівартості готової продукції,

записи з випуску та відвантаження коригуються на суму відхилень фактичної собівартості від її вартості за обліковими цінами шляхом їх співставлення. Від’ємна сума відхилень відображається методом червоного сторно, додатна – звичайним записом.

Аналітичний облік руху готової продукції за окремими групами ведеться у **Відомості 5.1**.

Синтетичний облік готової продукції ведеться в **Журналі 5 або 5А**, де у розділі III наводиться кореспонденція:

Дт 90 «Собівартість реалізації»

Кт 23 «Виробництво», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція».

У цьому ж розділі наводяться дані про загальну суму оприбуткованої готової продукції:

Дт 26 «Готова продукція»

Кт 23 «Виробництво».

Дані аналітичного та синтетичного обліку готової продукції повинні забезпечувати отримання необхідної інформації для складання внутрішньої бухгалтерської звітності.

Списання собівартості наданих послуг і виконаних робіт оформляється записом:

Дт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»;

Кт 23 «Виробництво».

Таблиця

Відображення в обліку випуску готової продукції

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Акт прийому-передачі на склад. Оприбуткована готова	26 „Готова продукція”,	23 „Виробництво”
продукція, випущена основними і допоміжними цехами; напівфабрикати власного виробництва, продукція обслуговуючих виробництв і господарств, призначена для реалізації	25 „Напівфабрикати”	
Передана на склад продукція, одержана від сільськогосподарського виробництва (рослинництва, підрозділів та ін.)	27 „Продукція ькогосподарського виробництва”	23 „Виробництво”

записи з випуску та відвантаження коригуються на суму відхилень фактичної собівартості від її вартості за обліковими цінами шляхом їх співставлення. Від’ємна сума відхилень відображається методом червоного сторно, додатна – звичайним записом.

Аналітичний облік руху готової продукції за окремими групами ведеться у **Відомості 5.1**.

Синтетичний облік готової продукції ведеться в **Журналі 5 або 5А**, де у розділі III наводиться кореспонденція:

Дт 90 «Собівартість реалізації»

Кт 23 «Виробництво», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція».

У цьому ж розділі наводяться дані про загальну суму оприбуткованої готової продукції:

Дт 26 «Готова продукція»

Кт 23 «Виробництво».

Дані аналітичного та синтетичного обліку готової продукції повинні забезпечувати отримання необхідної інформації для складання внутрішньої бухгалтерської звітності.

Списання собівартості наданих послуг і виконаних робіт оформляється записом:

Дт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»;

Кт 23 «Виробництво».

Таблиця

Відображення в обліку випуску готової продукції

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
Акт прийому-передачі на склад. Оприбуткована готова	26 „Готова продукція”,	23 „Виробництво”
продукція, випущена основними і допоміжними цехами; напівфабрикати власного виробництва, продукція обслуговуючих виробництв і господарств, призначена для реалізації	25 „Напівфабрикати”	
Передана на склад продукція, одержана від сільськогосподарського виробництва (рослинництва, підрозділів та ін.)	27 „Продукція ькогосподарського виробництва”	23 „Виробництво”

Продовження таблиці

Акт дооцінки. Здійснена дооцінка готової продукції	26 „Готова продукція”	423 „Дооцінка активів”
Акт уцінки. Здійснена уцінка готової продукції	946 „Втрати від знецінення запасів”	26 „Готова продукція”
Накладна. Готова продукція, використана для власних потреб підприємства, переводиться до складу матеріалів	20 „Виробничі запаси”	26 „Готова продукція”
Накладна. Готова продукція, використана для внутрішніх потреб основних і допоміжних цехів, для загальновиробничих і господарських потреб	23 „Виробництво”, 91 „Загальновиробничі витрати”, 92Адміністративні витрати”	26 „Готова продукція”
Видаткова накладна. Списана виробнича собівартість реалізованої продукції	901 „Собівартість реалізованої готової продукції”	26 „Готова продукція”
Акт прийому-передавання продукції. Готова продукція, передана безкоштовно іншим підприємствам, інтернатам та ін.	949 „Інші витрати операційної діяльності”	26 „Готова продукція”
Накладна. Виготовлені і передані на склад готової продукції напівфабрикати, призначені для реалізації	26 „Готова продукція”	25 „Напівфабрикати”

3. Облік браку та напівфабрикатів власного виробництва

Брак у виробництві – це продукція, напівфабрикати, деталі, вузли й роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням, або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на виправлення.

Залежно від місця виявлення брак продукції поділяється на внутрішній та зовнішній. Внутрішній брак продукції – це брак, виявлений у процесі виробництва. Зовнішній брак продукції – брак, вияв-

Продовження таблиці

Акт дооцінки. Здійснена дооцінка готової продукції	26 „Готова продукція”	423 „Дооцінка активів”
Акт уцінки. Здійснена уцінка готової продукції	946 „Втрати від знецінення запасів”	26 „Готова продукція”
Накладна. Готова продукція, використана для власних потреб підприємства, переводиться до складу матеріалів	20 „Виробничі запаси”	26 „Готова продукція”
Накладна. Готова продукція, використана для внутрішніх потреб основних і допоміжних цехів, для загальновиробничих і господарських потреб	23 „Виробництво”, 91 „Загальновиробничі витрати”, 92Адміністративні витрати”	26 „Готова продукція”
Видаткова накладна. Списана виробнича собівартість реалізованої продукції	901 „Собівартість реалізованої готової продукції”	26 „Готова продукція”
Акт прийому-передавання продукції. Готова продукція, передана безкоштовно іншим підприємствам, інтернатам та ін.	949 „Інші витрати операційної діяльності”	26 „Готова продукція”
Накладна. Виготовлені і передані на склад готової продукції напівфабрикати, призначені для реалізації	26 „Готова продукція”	25 „Напівфабрикати”

3. Облік браку та напівфабрикатів власного виробництва

Брак у виробництві – це продукція, напівфабрикати, деталі, вузли й роботи, які не відповідають за своєю якістю встановленим стандартам або технічним умовам і не можуть бути використані за своїм прямим призначенням, або можуть бути використані тільки після додаткових витрат на виправлення.

Залежно від місця виявлення брак продукції поділяється на внутрішній та зовнішній. Внутрішній брак продукції – це брак, виявлений у процесі виробництва. Зовнішній брак продукції – брак, вияв-

лений споживачем і пред'явлений для відшкодування збитків.

Залежно від характеру відхилень від нормативів брак продукції поділяють на виправний (підлягає виправленню) та остаточний (не підлягає виправленню).

Для обліку та узагальнення інформації про втрати від браку у виробництві призначено рахунок **24 «Брак у виробництві»**.

За **дебетом** рахунку 24 відображаються:

- витрати через виявлений зовнішній і внутрішній брак (вартість остаточного браку та витрати на виправлення браку);
- витрати на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму;
- витрати на утримання гарантійних майстерень.

За **кредитом** рахунку 24 відображаються:

- суми, що списуються на витрати на виробництво як втрати від браку;
- суми зменшення втрат від браку продукції (вартість відходів від бракованої продукції або реалізації її за зменшеною ціною, вартість утримання з винуватців браку);
- суми відшкодувань, що підлягають одержанню від постачальників недоброякісних матеріалів та напівфабрикатів, які спричинили брак продукції.

Аналітичний облік за рахунком 24 ведеться за видами виробництва.

Напівфабрикати – продукція, що не пройшла всіх стадій (етапів) виробництва на даному підприємстві і потребує подальшої обробки.

Облік напівфабрикатів ведеться на рахунку **25 «Напівфабрикати»**. Цей рахунок призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух напівфабрикатів власного виробництва.

Облік напівфабрикатів власного виробництва на окремому рахунку ведуть підприємства, в яких напівфабрикати, крім використання у виробництві, реалізуються на сторону як готова продукція. До напівфабрикатів належить продукція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування. Зокрема, на цьому рахунку можуть обліковуватися виготовлені підприємством напівфабрикати: чавун передільний у чорній металургії; сира гума і клей у гумовій промисловості; сірчана кислота на азотно-туковому комбінаті хімічної промисловості; солод у пивоварній промисловості; пряжа і сирова тканина в текстильній промисловості.

На підприємствах, на яких напівфабрикати власного виробни-

лений споживачем і пред'явлений для відшкодування збитків.

Залежно від характеру відхилень від нормативів брак продукції поділяють на виправний (підлягає виправленню) та остаточний (не підлягає виправленню).

Для обліку та узагальнення інформації про втрати від браку у виробництві призначено рахунок **24 «Брак у виробництві»**.

За **дебетом** рахунку 24 відображаються:

- витрати через виявлений зовнішній і внутрішній брак (вартість остаточного браку та витрати на виправлення браку);
- витрати на гарантійний ремонт в обсязі, що перевищує норму;
- витрати на утримання гарантійних майстерень.

За **кредитом** рахунку 24 відображаються:

- суми, що списуються на витрати на виробництво як втрати від браку;
- суми зменшення втрат від браку продукції (вартість відходів від бракованої продукції або реалізації її за зменшеною ціною, вартість утримання з винуватців браку);
- суми відшкодувань, що підлягають одержанню від постачальників недоброякісних матеріалів та напівфабрикатів, які спричинили брак продукції.

Аналітичний облік за рахунком 24 ведеться за видами виробництва.

Напівфабрикати – продукція, що не пройшла всіх стадій (етапів) виробництва на даному підприємстві і потребує подальшої обробки.

Облік напівфабрикатів ведеться на рахунку **25 «Напівфабрикати»**. Цей рахунок призначений для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух напівфабрикатів власного виробництва.

Облік напівфабрикатів власного виробництва на окремому рахунку ведуть підприємства, в яких напівфабрикати, крім використання у виробництві, реалізуються на сторону як готова продукція. До напівфабрикатів належить продукція, що не пройшла всіх установлених технологічним процесом стадій виробництва й потребує доопрацювання або укомплектування. Зокрема, на цьому рахунку можуть обліковуватися виготовлені підприємством напівфабрикати: чавун передільний у чорній металургії; сира гума і клей у гумовій промисловості; сірчана кислота на азотно-туковому комбінаті хімічної промисловості; солод у пивоварній промисловості; пряжа і сирова тканина в текстильній промисловості.

На підприємствах, на яких напівфабрикати власного виробни-

цтва використовуються тільки для власних виробничих потреб, їх рух і залишки обліковуються на рахунку 23 «Виробництво».

За **дебетом** рахунку 25 «Напівфабрикати» відображається надходження (створених) напівфабрикатів, за **кредитом** – вибуття напівфабрикатів внаслідок продажу, передачі в дальшу переробку, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визначення активу.

Аналітичний облік напівфабрикатів ведеться за їх видами, визначеними виходячи з потреб підприємства.

Тести до теми 11

1. Якщо товари обліковуються за цінами продажу, то різниця між купівельною вартістю і цінами продажу відображається на:

- а) рахунку «Торгова націнка»;
- б) рахунку «Інші доходи операційної діяльності»;
- в) рахунку «Дохід від реалізації товарів»;
- г) рахунку «Інші доходи».

2. До якої групи рахунків належить рахунок 26 «Готова продукція»?

- а) операційної;
- б) основної, ресурсів;
- в) калькуляційної;
- г) розподільної.

3. Яким записом відображається в обліку оприбуткування готової продукції:

- а) Дт 26 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 91;
- в) Дт 26 Кт 92;
- г) Дт 26 Кт 36.

4. За якою оцінкою показується в балансі залишок готової продукції?

- а) планової собівартості;
- б) фактичної виробничої собівартості;
- в) договірними (ринковими) цінами;
- г) найвищої вартості реалізації.

5. Яким записом відображається нестача товарів, виявлена при інвентаризації?

- а) Дт 375 Кт 28;
- б) Дт 93 Кт 28;
- в) Дт 285 Кт 28;
- г) Дт 947 Кт 28.

6. Як відображається в обліку готова продукція, вироблена з да-

цтва використовуються тільки для власних виробничих потреб, їх рух і залишки обліковуються на рахунку 23 «Виробництво».

За **дебетом** рахунку 25 «Напівфабрикати» відображається надходження (створених) напівфабрикатів, за **кредитом** – вибуття напівфабрикатів внаслідок продажу, передачі в дальшу переробку, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визначення активу.

Аналітичний облік напівфабрикатів ведеться за їх видами, визначеними виходячи з потреб підприємства.

Тести до теми 11

1. Якщо товари обліковуються за цінами продажу, то різниця між купівельною вартістю і цінами продажу відображається на:

- а) рахунку «Торгова націнка»;
- б) рахунку «Інші доходи операційної діяльності»;
- в) рахунку «Дохід від реалізації товарів»;
- г) рахунку «Інші доходи».

2. До якої групи рахунків належить рахунок 26 «Готова продукція»?

- а) операційної;
- б) основної, ресурсів;
- в) калькуляційної;
- г) розподільної.

3. Яким записом відображається в обліку оприбуткування готової продукції:

- а) Дт 26 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 91;
- в) Дт 26 Кт 92;
- г) Дт 26 Кт 36.

4. За якою оцінкою показується в балансі залишок готової продукції?

- а) планової собівартості;
- б) фактичної виробничої собівартості;
- в) договірними (ринковими) цінами;
- г) найвищої вартості реалізації.

5. Яким записом відображається нестача товарів, виявлена при інвентаризації?

- а) Дт 375 Кт 28;
- б) Дт 93 Кт 28;
- в) Дт 285 Кт 28;
- г) Дт 947 Кт 28.

6. Як відображається в обліку готова продукція, вироблена з да-

вальницької сировини?

- а) Дт 26 Кт 701;
- б) Дт 26 Кт 206;
- в) Дт 26 Кт 901;
- г) Дт 26 Кт 791.

7. Як відображається в обліку надлишок матеріалів, виявлений при інвентаризації?

- а) Дт 201 Кт 301;
- б) Дт 201 Кт 719;
- в) Дт 201 Кт 422;
- г) Дт 201 Кт 947.

8. Яким записом відображається в обліку оприбутковані напівфабрикати власного виробництва?

- а) Дт 25 Кт 63;
- б) Дт 25 Кт 23;
- в) Дт 202 Кт 63;
- г) Дт 23 Кт 25.

9. Яким записом відображається в обліку сума перевищення облікової вартості готової продукції над її фактичною собівартістю?

- а) Дт 23 Кт 26;
- б) Дт 126 Кт 23 – сторно;
- в) Дт 26 Кт 719;
- г) Дт 949 Кт 26.

10. Відвантаження готової продукції передбачає оформлення документа:

- а) лімітно-забірної картки;
- б) товарно-транспортної накладної;
- в) прибуткового ордеру;
- г) акта виконаних робіт.

11. Готовою продукцією називаються:

- а) вироби, які призначені для подальшої реалізації;
- б) товарно-матеріальні цінності, які не піддаються подальшій переробці;
- в) продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам та пройшла технічний контроль підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

12. За своїм характером готова продукція класифікується за:

вальницької сировини?

- а) Дт 26 Кт 701;
- б) Дт 26 Кт 206;
- в) Дт 26 Кт 901;
- г) Дт 26 Кт 791.

7. Як відображається в обліку надлишок матеріалів, виявлений при інвентаризації?

- а) Дт 201 Кт 301;
- б) Дт 201 Кт 719;
- в) Дт 201 Кт 422;
- г) Дт 201 Кт 947.

8. Яким записом відображається в обліку оприбутковані напівфабрикати власного виробництва?

- а) Дт 25 Кт 63;
- б) Дт 25 Кт 23;
- в) Дт 202 Кт 63;
- г) Дт 23 Кт 25.

9. Яким записом відображається в обліку сума перевищення облікової вартості готової продукції над її фактичною собівартістю?

- а) Дт 23 Кт 26;
- б) Дт 126 Кт 23 – сторно;
- в) Дт 26 Кт 719;
- г) Дт 949 Кт 26.

10. Відвантаження готової продукції передбачає оформлення документа:

- а) лімітно-забірної картки;
- б) товарно-транспортної накладної;
- в) прибуткового ордеру;
- г) акта виконаних робіт.

11. Готовою продукцією називаються:

- а) вироби, які призначені для подальшої реалізації;
- б) товарно-матеріальні цінності, які не піддаються подальшій переробці;
- в) продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів, відповідає затвердженим стандартам та пройшла технічний контроль підприємства;
- г) немає правильної відповіді.

12. За своїм характером готова продукція класифікується за:

- а) формою;
- б) ступенем готовності;
- в) технологічною складністю;
- г) формою, ступенем готовності та технологічною складністю.

13. Супутньою продукцією називається:

- а) продукція, яка вироблена на підприємстві і призначена для реалізації;
- б) продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною;
- в) продукція, придбана для подальшої переробки та реалізації;
- г) немає правильної відповіді.

14. Виявлення лишків при інвентаризації відображається проводкою:

- а) Дт 26 Кт 25;
- б) Дт 23 Кт 23;
- в) Дт 26 Кт 719;
- г) немає правильної відповіді.

15. Списання собівартості реалізованої продукції відображається проводкою:

- а) Дт 901 Кт 26;
- б) Дт 84 Кт 26;
- в) Дт 26 Кт 22;
- г) немає правильної відповіді.

16. Брак у виробництві оформлюється:

- а) актом про брак;
- б) нормативною калькуляцією браку;
- в) лімітно-забірною карткою;
- г) немає правильної відповіді.

17. Втрати від браку до складу незавершеного виробництва:

- а) не включаються;
- б) включаються тільки до собівартості незавершених замовлень при позаомовному методі обліку витрат;
- в) включаються;
- г) немає правильної відповіді.

18. Рахунок 25 «Напівфабрикати» ведуть тільки підприємства, які:

- а) застосовують напівфабрикатний варіант обліку витрат;
- б) реалізують напівфабрикати власного виробництва на сторону;
- в) застосовують безнапівфабрикатний варіант обліку витрат;
- г) немає правильної відповіді.

19. Брак, допущений робітником, буде оплачуватися у випадку:

- а) формою;
- б) ступенем готовності;
- в) технологічною складністю;
- г) формою, ступенем готовності та технологічною складністю.

13. Супутньою продукцією називається:

- а) продукція, яка вироблена на підприємстві і призначена для реалізації;
- б) продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з основною;
- в) продукція, придбана для подальшої переробки та реалізації;
- г) немає правильної відповіді.

14. Виявлення лишків при інвентаризації відображається проводкою:

- а) Дт 26 Кт 25;
- б) Дт 23 Кт 23;
- в) Дт 26 Кт 719;
- г) немає правильної відповіді.

15. Списання собівартості реалізованої продукції відображається проводкою:

- а) Дт 901 Кт 26;
- б) Дт 84 Кт 26;
- в) Дт 26 Кт 22;
- г) немає правильної відповіді.

16. Брак у виробництві оформлюється:

- а) актом про брак;
- б) нормативною калькуляцією браку;
- в) лімітно-забірною карткою;
- г) немає правильної відповіді.

17. Втрати від браку до складу незавершеного виробництва:

- а) не включаються;
- б) включаються тільки до собівартості незавершених замовлень при позаомовному методі обліку витрат;
- в) включаються;
- г) немає правильної відповіді.

18. Рахунок 25 «Напівфабрикати» ведуть тільки підприємства, які:

- а) застосовують напівфабрикатний варіант обліку витрат;
- б) реалізують напівфабрикати власного виробництва на сторону;
- в) застосовують безнапівфабрикатний варіант обліку витрат;
- г) немає правильної відповіді.

19. Брак, допущений робітником, буде оплачуватися у випадку:

- а) якщо робітник працював на пошкодженому верстаті;
- б) якщо матеріал, з якого виготовляється продукція, виявився дефектним;
- в) якщо на підприємстві тимчасово відключили електроенергію під час роботи;
- г) у всіх вищеперерахованих випадках.

20. Вироби або роботи, які не відповідають установленим вимогам і не придатні для використання за прямим призначенням або потребують додаткової обробки, називають:

- а) запасними частинами;
- б) напівфабрикатами;
- в) комплектуючими виробами;
- г) основними засобами.

21. За місцем виникнення брак класифікують на:

- а) зовнішній та внутрішній;
- б) виправний та невиправний;
- в) частковий та комплексний;
- г) власний та зовнішній.

22. Зовнішнім браком вважається брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має ознаки зовнішнього пошкодження;
- г) може бути виправлений шляхом додаткової обробки або заміни непридатних деталей і комплектуючих.

23. Внутрішній брак — це брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має внутрішні пошкодження;
- г) виявлений до відвантаження продукції покупцю на підприємстві.

24. У собівартість внутрішнього браку включаються:

- а) витрати на виправлення;
- б) фактична собівартість продукції;
- в) витрати на заміну та перевезення продукції;
- г) сума сплаченого штрафу за поставку неякісної продукції.

25. У собівартість зовнішнього браку включаються:

- а) сума сплаченого штрафу за поставку неякісної продукції;
- б) фактична собівартість продукції;
- в) витрати на заміну та перевезення продукції;
- г) усі наведені варіанти правильні.

26. За характером дефектів брак класифікують на:

- а) якщо робітник працював на пошкодженому верстаті;
- б) якщо матеріал, з якого виготовляється продукція, виявився дефектним;
- в) якщо на підприємстві тимчасово відключили електроенергію під час роботи;
- г) у всіх вищеперерахованих випадках.

20. Вироби або роботи, які не відповідають установленим вимогам і не придатні для використання за прямим призначенням або потребують додаткової обробки, називають:

- а) запасними частинами;
- б) напівфабрикатами;
- в) комплектуючими виробами;
- г) основними засобами.

21. За місцем виникнення брак класифікують на:

- а) зовнішній та внутрішній;
- б) виправний та невиправний;
- в) частковий та комплексний;
- г) власний та зовнішній.

22. Зовнішнім браком вважається брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має ознаки зовнішнього пошкодження;
- г) може бути виправлений шляхом додаткової обробки або заміни непридатних деталей і комплектуючих.

23. Внутрішній брак — це брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має внутрішні пошкодження;
- г) виявлений до відвантаження продукції покупцю на підприємстві.

24. У собівартість внутрішнього браку включаються:

- а) витрати на виправлення;
- б) фактична собівартість продукції;
- в) витрати на заміну та перевезення продукції;
- г) сума сплаченого штрафу за поставку неякісної продукції.

25. У собівартість зовнішнього браку включаються:

- а) сума сплаченого штрафу за поставку неякісної продукції;
- б) фактична собівартість продукції;
- в) витрати на заміну та перевезення продукції;
- г) усі наведені варіанти правильні.

26. За характером дефектів брак класифікують на:

- а) зовнішній та внутрішній;
- б) виправний та остаточний;
- в) частковий та комплексний;
- г) власний та зовнішній.

27. Виправним вважається брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має ознаки зовнішнього пошкодження;
- г) може бути виправлений шляхом додаткової обробки або заміни непридатних деталей і комплектуючих.

28. Брак, який неможливо виправити або економічно не доцільно виправляти, називають:

- а) внутрішнім;
- б) остаточним;
- в) виправним;
- г) зовнішнім.

29. Винуватцями браку можуть бути:

- а) працівники;
- б) постачальники;
- в) служба постачання підприємства;
- г) усі наведені варіанти правильні.

30. До статті калькуляції «Втрати внаслідок технічного неминучого браку» включаються:

- а) собівартість остаточно забракованої продукції з технічних причин, витрати на усунення технічного неминучого браку;
- б) вартість матеріалів, напівфабрикатів, зіпсованих під час налагодження устаткування, у разі зупинки або простою обладнання через тимчасове відключення енергії;
- в) вартість скляних, керамічних і пластмасових виробів, розбитих під час транспортування на виробництві;
- г) усі наведені варіанти правильні.

31. Втрати від браку зменшуються на:

- а) вартість отриманих матеріалів за ціною можливого використання;
- б) суму претензій до підприємств-постачальників;
- в) суму втрат, віднесених на винних осіб за допущення браку;
- г) усі наведені варіанти правильні.

32. Документальним забезпеченням обліку браку є:

- а) лімітно-забірна картка;
- б) акт про брак, листок про брак, відомість про брак;

- а) зовнішній та внутрішній;
- б) виправний та остаточний;
- в) частковий та комплексний;
- г) власний та зовнішній.

27. Виправним вважається брак, який:

- а) виявлений у покупця;
- б) неможливо виправити;
- в) має ознаки зовнішнього пошкодження;
- г) може бути виправлений шляхом додаткової обробки або заміни непридатних деталей і комплектуючих.

28. Брак, який неможливо виправити або економічно не доцільно виправляти, називають:

- а) внутрішнім;
- б) остаточним;
- в) виправним;
- г) зовнішнім.

29. Винуватцями браку можуть бути:

- а) працівники;
- б) постачальники;
- в) служба постачання підприємства;
- г) усі наведені варіанти правильні.

30. До статті калькуляції «Втрати внаслідок технічного неминучого браку» включаються:

- а) собівартість остаточно забракованої продукції з технічних причин, витрати на усунення технічного неминучого браку;
- б) вартість матеріалів, напівфабрикатів, зіпсованих під час налагодження устаткування, у разі зупинки або простою обладнання через тимчасове відключення енергії;
- в) вартість скляних, керамічних і пластмасових виробів, розбитих під час транспортування на виробництві;
- г) усі наведені варіанти правильні.

31. Втрати від браку зменшуються на:

- а) вартість отриманих матеріалів за ціною можливого використання;
- б) суму претензій до підприємств-постачальників;
- в) суму втрат, віднесених на винних осіб за допущення браку;
- г) усі наведені варіанти правильні.

32. Документальним забезпеченням обліку браку є:

- а) лімітно-забірна картка;
- б) акт про брак, листок про брак, відомість про брак;

- в) нормативна калькуляція про брак;
- г) усі наведені варіанти правильні.

33. Продукт окремих технологічних фаз, який повинен пройти одну або декілька технологічних фаз обробки, перш ніж стати готовою продукцією, називають:

- а) запасними частинами;
- б) виробничими запасами;
- в) напівфабрикатами;
- г) НЗВ.

34. Види напівфабрикатів:

- а) запасні частини, тара, МШП;
- б) невідчужені, частково відчужені, частково невідчужені;
- в) готова продукція та товари;
- г) напівфабрикати та НЗВ.

35. Рахунок 25 призначений для обліку та узагальнення інформації про:

- а) наявність та рух напівфабрикатів власного виробництва;
- б) втрати від браку у виробництві;
- в) матеріальні витрати у звітному періоді;
- г) фінансові результати підприємства.

36. Аналітичний облік напівфабрикатів ведеться за:

- а) матеріально відповідальними особами;
- б) видами напівфабрикатів;
- в) напрямками використання;
- г) місцями зберігання.

37. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оплачено готівкою витрати по виправленню браку»:

- а) Дт 24 Кт 301;
- б) Дт 24 Кт 372;
- в) Дт 301 Кт 311
- г) Дт 372 Кт 23.

38. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оплачено з підзвітних сум витрати по виправленню браку»:

- а) Дт 372 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 372;
- г) Дт 901 Кт 26.

39. Вказати кореспонденцію рахунків: «Акцептовано рахунок поставачальника за надані послуги по виправленню браку»:

- а) Дт 685 Кт 24;

- в) нормативна калькуляція про брак;
- г) усі наведені варіанти правильні.

33. Продукт окремих технологічних фаз, який повинен пройти одну або декілька технологічних фаз обробки, перш ніж стати готовою продукцією, називають:

- а) запасними частинами;
- б) виробничими запасами;
- в) напівфабрикатами;
- г) НЗВ.

34. Види напівфабрикатів:

- а) запасні частини, тара, МШП;
- б) невідчужені, частково відчужені, частково невідчужені;
- в) готова продукція та товари;
- г) напівфабрикати та НЗВ.

35. Рахунок 25 призначений для обліку та узагальнення інформації про:

- а) наявність та рух напівфабрикатів власного виробництва;
- б) втрати від браку у виробництві;
- в) матеріальні витрати у звітному періоді;
- г) фінансові результати підприємства.

36. Аналітичний облік напівфабрикатів ведеться за:

- а) матеріально відповідальними особами;
- б) видами напівфабрикатів;
- в) напрямками використання;
- г) місцями зберігання.

37. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оплачено готівкою витрати по виправленню браку»:

- а) Дт 24 Кт 301;
- б) Дт 24 Кт 372;
- в) Дт 301 Кт 311
- г) Дт 372 Кт 23.

38. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оплачено з підзвітних сум витрати по виправленню браку»:

- а) Дт 372 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 372;
- г) Дт 901 Кт 26.

39. Вказати кореспонденцію рахунків: «Акцептовано рахунок поставачальника за надані послуги по виправленню браку»:

- а) Дт 685 Кт 24;

- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 372;
- г) Дт 901 Кт 631.

40. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано втрати від браку на собівартість продукції»:

- а) Дт 24 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 24;
- в) Дт 23 Кт 24;
- г) Дт 901 Кт 24.

41. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано відходи при виправленні браку за ціною можливого використання»:

- а) Дт 209 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 23;
- в) Дт 22 Кт 372;
- г) Дт 24 Кт 26.

42. Вказати кореспонденцію рахунків: «Пред'явлено претензію поставачальнику, з вини якого виникли втрати від браку»:

- а) Дт 374 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 374;
- г) Дт 902 Кт 23.

43. Вказати кореспонденцію рахунків: «Використано напівфабрикати для загальнопромислових потреб»:

- а) Дт 23 Кт 25;
- б) Дт 91 Кт 25;
- в) Дт 901 Кт 26;
- г) Дт 25 Кт 23.

44. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведена дооцінка напівфабрикатів»:

- а) Дт 25 Кт 719;
- б) Дт 26 Кт 25;
- в) Дт 25 Кт 423;
- г) Дт 946 Кт 25.

45. Вказати кореспонденцію рахунків: «Нараховано заробітну плату робітникам по виправленню браку»:

- а) Дт 23 Кт 651;
- б) Дт 24 Кт 661;
- в) Дт 661 Кт 662;
- г) Дт 661 Кт 24.

46. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано виробничі

- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 372;
- г) Дт 901 Кт 631.

40. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано втрати від браку на собівартість продукції»:

- а) Дт 24 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 24;
- в) Дт 23 Кт 24;
- г) Дт 901 Кт 24.

41. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано відходи при виправленні браку за ціною можливого використання»:

- а) Дт 209 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 23;
- в) Дт 22 Кт 372;
- г) Дт 24 Кт 26.

42. Вказати кореспонденцію рахунків: «Пред'явлено претензію поставачальнику, з вини якого виникли втрати від браку»:

- а) Дт 374 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 374;
- г) Дт 902 Кт 23.

43. Вказати кореспонденцію рахунків: «Використано напівфабрикати для загальнопромислових потреб»:

- а) Дт 23 Кт 25;
- б) Дт 91 Кт 25;
- в) Дт 901 Кт 26;
- г) Дт 25 Кт 23.

44. Вказати кореспонденцію рахунків: «Проведена дооцінка напівфабрикатів»:

- а) Дт 25 Кт 719;
- б) Дт 26 Кт 25;
- в) Дт 25 Кт 423;
- г) Дт 946 Кт 25.

45. Вказати кореспонденцію рахунків: «Нараховано заробітну плату робітникам по виправленню браку»:

- а) Дт 23 Кт 651;
- б) Дт 24 Кт 661;
- в) Дт 661 Кт 662;
- г) Дт 661 Кт 24.

46. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано виробничі

запаси, не використані при виправленні браку»:

- а) Дт 22 Кт 631;
- б) Дт 24 Кт 23;
- в) Дт 24 Кт 20;
- г) Дт 20 Кт 24.

47. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано втрати від браку на собівартість продукції»:

- а) Дт 24 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 24;
- в) Дт 23 Кт 24;
- г) Дт 901 Кт 24.

48. Вказати кореспонденцію рахунків: «Утримано вартість забракованої продукції із заробітної плати осіб, які допустили брак»:

- а) Дт 661 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 661;
- в) Дт 301 Кт 24;
- г) Дт 23 Кт 131.

49. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списані втрати від браку за рахунок винних осіб у нанесенні матеріального збитку»:

- а) Дт 374 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 375;
- г) Дт 902 Кт 23.

50. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано лишки напівфабрикатів, виявлених при інвентаризації»:

- а) Дт 25 Кт 719;
- б) Дт 26 Кт 25;
- в) Дт 901 Кт 26;
- г) Дт 947 Кт 25.

Контрольні питання

1. Що таке напівфабрикати?
2. Що є первісною вартістю напівфабрикатів власного виробництва?
3. До якої групи витрат відносяться втрати від браку?
4. За якими ознаками класифікують брак у виробництві?
5. Які первинні документи засвідчують виникнення браку?
6. Які витрати включаються до статті калькуляції «Втрати від браку»?
7. Як оцінити невиправний брак?
8. Яким чином відшкодовуються втрати від браку?
9. Який брак відноситься до внутрішнього, який — до зовнішнього?

запаси, не використані при виправленні браку»:

- а) Дт 22 Кт 631;
- б) Дт 24 Кт 23;
- в) Дт 24 Кт 20;
- г) Дт 20 Кт 24.

47. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списано втрати від браку на собівартість продукції»:

- а) Дт 24 Кт 23;
- б) Дт 26 Кт 24;
- в) Дт 23 Кт 24;
- г) Дт 901 Кт 24.

48. Вказати кореспонденцію рахунків: «Утримано вартість забракованої продукції із заробітної плати осіб, які допустили брак»:

- а) Дт 661 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 661;
- в) Дт 301 Кт 24;
- г) Дт 23 Кт 131.

49. Вказати кореспонденцію рахунків: «Списані втрати від браку за рахунок винних осіб у нанесенні матеріального збитку»:

- а) Дт 374 Кт 24;
- б) Дт 24 Кт 631;
- в) Дт 24 Кт 375;
- г) Дт 902 Кт 23.

50. Вказати кореспонденцію рахунків: «Оприбутковано лишки напівфабрикатів, виявлених при інвентаризації»:

- а) Дт 25 Кт 719;
- б) Дт 26 Кт 25;
- в) Дт 901 Кт 26;
- г) Дт 947 Кт 25.

Контрольні питання

1. Що таке напівфабрикати?
2. Що є первісною вартістю напівфабрикатів власного виробництва?
3. До якої групи витрат відносяться втрати від браку?
4. За якими ознаками класифікують брак у виробництві?
5. Які первинні документи засвідчують виникнення браку?
6. Які витрати включаються до статті калькуляції «Втрати від браку»?
7. Як оцінити невиправний брак?
8. Яким чином відшкодовуються втрати від браку?
9. Який брак відноситься до внутрішнього, який — до зовнішнього?

Навести приклади.

10. Чим відрізняється остаточний і виправний брак? Якими бухгалтерськими проводками відображаються витрати по виправленню браку?
11. Який брак можна назвати технічно неминучим?
12. Які витрати, пов'язані з операційною діяльністю, не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)?
13. У яких формах звітності відображають витрати періоду, а в яких витрати на продукцію?
14. Які стандарти регламентують облік готової продукції?
15. Що є готовою продукцією згідно з П(С)БО 9?
16. У яких випадках готова продукція не визнається активом?
17. Які витрати включаються до собівартості готової продукції згідно з П(С)БО 16?
18. З чого складається собівартість реалізованої готової продукції?
19. Які відмінності між первісною вартістю, чистою вартістю реалізації, справедливою вартістю готової продукції?
20. У чому полягають відмінності між супутньою та побічною продукцією?
21. У яких вимірниках здійснюється облік готової продукції?
22. Який порядок оприбуткування готової продукції з виробництва на склад та документального оформлення цієї операції?
23. Як обліковується готова продукція на складах і в бухгалтерії?
24. Який порядок документального оформлення відпуску готової продукції покупцям?
25. Як організовується аналітичний облік готової продукції?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відпущено глину в цех № 1 для формування цегли-сирцю	3 200,00		
2.	Нарахована заробітна плата: – формувальникам – заввиробництвом	410,00 200,00		

Навести приклади.

10. Чим відрізняється остаточний і виправний брак? Якими бухгалтерськими проводками відображаються витрати по виправленню браку?
11. Який брак можна назвати технічно неминучим?
12. Які витрати, пов'язані з операційною діяльністю, не включаються до собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)?
13. У яких формах звітності відображають витрати періоду, а в яких витрати на продукцію?
14. Які стандарти регламентують облік готової продукції?
15. Що є готовою продукцією згідно з П(С)БО 9?
16. У яких випадках готова продукція не визнається активом?
17. Які витрати включаються до собівартості готової продукції згідно з П(С)БО 16?
18. З чого складається собівартість реалізованої готової продукції?
19. Які відмінності між первісною вартістю, чистою вартістю реалізації, справедливою вартістю готової продукції?
20. У чому полягають відмінності між супутньою та побічною продукцією?
21. У яких вимірниках здійснюється облік готової продукції?
22. Який порядок оприбуткування готової продукції з виробництва на склад та документального оформлення цієї операції?
23. Як обліковується готова продукція на складах і в бухгалтерії?
24. Який порядок документального оформлення відпуску готової продукції покупцям?
25. Як організовується аналітичний облік готової продукції?

Навчальні завдання

Завдання 1

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відпущено глину в цех № 1 для формування цегли-сирцю	3 200,00		
2.	Нарахована заробітна плата: – формувальникам – заввиробництвом	410,00 200,00		

Продовження таблиці

3.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати формувальників			
4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати заввиробництвом			
5.	Списано вартість використаних електроенергії та пари, виготовлених у допоміжних цехах	12 000,00		
6.	У результаті інвентаризації виявлено лишки напівфабрикатів	12,30		
7.	Виявлено брак напівфабрикатів у цеху № 1	380,00		
8.	Оприбутковано бити цеглу від ліквідації браку	40,00		
9.	Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим виправленням браку	160,00		
10.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виправленням браку			
11.	Утримано суми з винуватців браку	240,00		
12.	Списано втрати від браку на собівартість цегли-сирцю	?		
13.	Оприбутковано на склад цеглу-сирець за собівартістю	?		
14.	Відпущено напівфабрикати на потреби допоміжного виробництва	800,00		
15.	Частину напівфабрикатів передано в цех № 2 для випалювання та сушіння (80 %)	?		
16.	Переведено невикористані напівфабрикати до складу готової продукції	?		

Завдання 2

Дані для виконання

У цеху № 3 заводу ВАТ «Запчастини» виявлено брак 120 шт. деталей № 513 через порушення технології. При виправленні браку:

- витрачено матеріали – 56 грн;
- нарахована заробітна плата – 1,90 грн (за одну деталь);
- здійснено відрахування на соціальні заходи – ?
- акцептовано рахунок фірми «Темп» за послуги при виправленні браку – 46 грн;
- утримано із заробітної плати винних осіб – 32 грн;
- списані втрати від браку на собівартість продукції основного виробництва - ?

Продовження таблиці

3.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати формувальників			
4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати заввиробництвом			
5.	Списано вартість використаних електроенергії та пари, виготовлених у допоміжних цехах	12 000,00		
6.	У результаті інвентаризації виявлено лишки напівфабрикатів	12,30		
7.	Виявлено брак напівфабрикатів у цеху № 1	380,00		
8.	Оприбутковано бити цеглу від ліквідації браку	40,00		
9.	Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим виправленням браку	160,00		
10.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виправленням браку			
11.	Утримано суми з винуватців браку	240,00		
12.	Списано втрати від браку на собівартість цегли-сирцю	?		
13.	Оприбутковано на склад цеглу-сирець за собівартістю	?		
14.	Відпущено напівфабрикати на потреби допоміжного виробництва	800,00		
15.	Частину напівфабрикатів передано в цех № 2 для випалювання та сушіння (80 %)	?		
16.	Переведено невикористані напівфабрикати до складу готової продукції	?		

Завдання 2

Дані для виконання

У цеху № 3 заводу ВАТ «Запчастини» виявлено брак 120 шт. деталей № 513 через порушення технології. При виправленні браку:

- витрачено матеріали – 56 грн;
- нарахована заробітна плата – 1,90 грн (за одну деталь);
- здійснено відрахування на соціальні заходи – ?
- акцептовано рахунок фірми «Темп» за послуги при виправленні браку – 46 грн;
- утримано із заробітної плати винних осіб – 32 грн;
- списані втрати від браку на собівартість продукції основного виробництва - ?

Необхідно:

- визначити суму витрат на виправлення браку;
- знайти суму втрат від браку, яку потрібно списати на собівартість продукції;
- проставити бухгалтерські проводки та первинні документи для кожної операції на підставі наведених даних.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство ВАТ «Карпати» отримало збитки внаслідок землетрусу в сумі 100 тис. грн. Надзвичайні втрати підприємства були частково відшкодовані за рахунок коштів державного бюджету в сумі 20 тис. грн.

Необхідно:

- розрахувати, відповідно до вимог П(С)БО 16 «Витрати», суму надзвичайних збитків, що відображається у звіті про фінансові результати;
- вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи.

Завдання 4

Дані для виконання:

Підприємство придбало товар за грошові кошти з метою подальшого продажу за 64 200,00 грн (у т.ч. ПДВ). На придбання товарів було використано короткостроковий кредит банку, отриманий у розмірі 64 200,00 грн під 16 % річних. Витрати на транспортування товарів становлять 1240,00 грн (у т.ч. ПДВ).

Необхідно: визначити первісну вартість товарів.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство за договором купівлі-продажу отримало від постачальника товар на суму 8 600 грн (у т.ч. ПДВ) з їх наступною оплатою.

Необхідно: відобразити в обліку вказану нижче господарську операцію.

Завдання 6

Дані для виконання:

Підприємство «Лотос» у квітні 20_р. виробило готову продукцію із фактичною виробничою собівартістю 60 000 грн. Протягом місяця вся вироблена готова продукція була реалізована покупцям на суму 75 000 грн (у т.ч. ПДВ – 12 500 грн). У кінці квітня було повернено від

Необхідно:

- визначити суму витрат на виправлення браку;
- знайти суму втрат від браку, яку потрібно списати на собівартість продукції;
- проставити бухгалтерські проводки та первинні документи для кожної операції на підставі наведених даних.

Завдання 3

Дані для виконання:

Підприємство ВАТ «Карпати» отримало збитки внаслідок землетрусу в сумі 100 тис. грн. Надзвичайні втрати підприємства були частково відшкодовані за рахунок коштів державного бюджету в сумі 20 тис. грн.

Необхідно:

- розрахувати, відповідно до вимог П(С)БО 16 «Витрати», суму надзвичайних збитків, що відображається у звіті про фінансові результати;
- вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи.

Завдання 4

Дані для виконання:

Підприємство придбало товар за грошові кошти з метою подальшого продажу за 64 200,00 грн (у т.ч. ПДВ). На придбання товарів було використано короткостроковий кредит банку, отриманий у розмірі 64 200,00 грн під 16 % річних. Витрати на транспортування товарів становлять 1240,00 грн (у т.ч. ПДВ).

Необхідно: визначити первісну вартість товарів.

Завдання 5

Дані для виконання:

Підприємство за договором купівлі-продажу отримало від постачальника товар на суму 8 600 грн (у т.ч. ПДВ) з їх наступною оплатою.

Необхідно: відобразити в обліку вказану нижче господарську операцію.

Завдання 6

Дані для виконання:

Підприємство «Лотос» у квітні 20_р. виробило готову продукцію із фактичною виробничою собівартістю 60 000 грн. Протягом місяця вся вироблена готова продукція була реалізована покупцям на суму 75 000 грн (у т.ч. ПДВ – 12 500 грн). У кінці квітня було повернено від

покупців через наявність браку готової продукції на суму 600 грн.
Собівартість поверненої продукції – 480 грн.

Керівництво вирішило виправити брак і реалізувати продукцію.

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відпущено з цеху на склад готову продукцію			
2.	Реалізовано готову продукцію покупцям			
3.	Відображено собівартість реалізованої готової продукції			
4.	Нараховано ПДВ			
5.	Повернена реалізована готова продукція: – на суму вирахувань з доходу – на суму ПДВ – на суму собівартості поверненої продукції			
6.	Передана готова продукція для виправлення браку			

Необхідно: відобразити операції щодо руху готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Списано сировину і матеріали на виробництво готової продукції	16000	23	201
2.	Списано паливо на виробництво готової продукції	4000	23	203
3.	Нарахована заробітна плата основним виробничим працівникам	8000	23	661
4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням готової продукції:			
5.	Нараховано амортизацію основних засобів виробничого призначення	5000	23	131
6.	Списано частину загальновиробничих витрат на витрати виробництва	7200	23	91
7.	Оприбутковано готову продукцію за фактичною виробничою собівартістю (16 000 + 4 000 + 8 000 + + 2 560 + 232 + 152 + 104 + 5 000 + 7 200)	43248	26	23

покупців через наявність браку готової продукції на суму 600 грн.
Собівартість поверненої продукції – 480 грн.

Керівництво вирішило виправити брак і реалізувати продукцію.

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Відпущено з цеху на склад готову продукцію			
2.	Реалізовано готову продукцію покупцям			
3.	Відображено собівартість реалізованої готової продукції			
4.	Нараховано ПДВ			
5.	Повернена реалізована готова продукція: – на суму вирахувань з доходу – на суму ПДВ – на суму собівартості поверненої продукції			
6.	Передана готова продукція для виправлення браку			

Необхідно: відобразити операції щодо руху готової продукції на рахунках бухгалтерського обліку

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Списано сировину і матеріали на виробництво готової продукції	16000	23	201
2.	Списано паливо на виробництво готової продукції	4000	23	203
3.	Нарахована заробітна плата основним виробничим працівникам	8000	23	661
4.	Проведено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників, зайнятих виготовленням готової продукції:			
5.	Нараховано амортизацію основних засобів виробничого призначення	5000	23	131
6.	Списано частину загальновиробничих витрат на витрати виробництва	7200	23	91
7.	Оприбутковано готову продукцію за фактичною виробничою собівартістю (16 000 + 4 000 + 8 000 + + 2 560 + 232 + 152 + 104 + 5 000 + 7 200)	43248	26	23

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків за наведеними нижче операціями, визначити необхідні суми.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання: підприємство виробило готову продукцію із фактичною виробничою собівартістю 9 000 грн. Протягом місяця вся вироблена готова продукція була реалізована покупцям на суму 12 000 грн (у т. ч. ПДВ – 2 000 грн).

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від реалізації готової продукції;
- визначити суму ПДВ;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Реалізовано готову продукцію вітчизняним покупцям за продажними цінами	12000	361	701
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (12000 : 120)	2000	701	641
3.	Надійшли кошти в оплату за реалізовану готову продукцію на поточний рахунок підприємства	12000	311	361
4.	Відображено собівартість реалізованої готової продукції	9000	901	26
5.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації готової продукції (12000 – 2000)	10000	701	791
6.	Списано на фінансові результати собівартість реалізованої готової продукції	9000	791	901

Прибуток від реалізації готової продукції становить 1 000 грн (10 000 – 9 000).

Література до теми: [4, 10, 14, 23, 24, 26, 33, 46, 47, 52, 61, 70, 80, 87].

Необхідно: вказати кореспонденцію рахунків за наведеними нижче операціями, визначити необхідні суми.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання: підприємство виробило готову продукцію із фактичною виробничою собівартістю 9 000 грн. Протягом місяця вся вироблена готова продукція була реалізована покупцям на суму 12 000 грн (у т. ч. ПДВ – 2 000 грн).

Необхідно:

- визначити фінансовий результат від реалізації готової продукції;
- визначити суму ПДВ;
- вказати кореспонденцію рахунків.

Розв'язок

Журнал реєстрації господарських операцій

№ з/п	Зміст операції	Сума, грн	Дт	Кт
1.	Реалізовано готову продукцію вітчизняним покупцям за продажними цінами	12000	361	701
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ (12000 : 120)	2000	701	641
3.	Надійшли кошти в оплату за реалізовану готову продукцію на поточний рахунок підприємства	12000	311	361
4.	Відображено собівартість реалізованої готової продукції	9000	901	26
5.	Списано на фінансовий результат дохід від реалізації готової продукції (12000 – 2000)	10000	701	791
6.	Списано на фінансові результати собівартість реалізованої готової продукції	9000	791	901

Прибуток від реалізації готової продукції становить 1 000 грн (10 000 – 9 000).

Література до теми: [4, 10, 14, 23, 24, 26, 33, 46, 47, 52, 61, 70, 80, 87].

Тема 12 . ОБЛІК ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

План

1. Облік витрат майбутніх періодів

1. Облік витрат майбутніх періодів

Витрати майбутніх періодів – це витрати, здійснені у звітному періоді, але відносяться до наступного (або наступних) облікових періодів.

До витрат майбутніх періодів відносять:

- витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості;
- витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів;
- сплачену авансом орендну плату;
- наперед сплачену страховку;
- рекламні послуги;
- передплати на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо.

Для узагальнення інформації щодо здійснених витрат у звітному періоді, які підлягають віднесенню на витрати в майбутніх звітних періодах, використовується рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів».

За **дебетом** рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» відображаються понесені витрати майбутніх періодів, за **кредитом** – їх списання (розподіл) та включення до складу відповідних витрат звітного періоду.

Списання частини витрат майбутніх періодів оформляється **розрахунком бухгалтерії**, в якому зазначається сума таких витрат, що відносяться на витрати звітного періоду, а також назва, № документа, на підставі якого було здійснено віднесення таких витрат до витрат звітного періоду.

Затрати на освоєння нових виробництв, цехів та агрегатів, які враховані на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», перераховуються на рахунки затрат виробництва щомісячно протягом нормативного строку освоєння цих потужностей.

З моменту переходу на серійний випуск продукції витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів списуються

Тема 12 . ОБЛІК ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

План

1. Облік витрат майбутніх періодів

1. Облік витрат майбутніх періодів

Витрати майбутніх періодів – це витрати, здійснені у звітному періоді, але відносяться до наступного (або наступних) облікових періодів.

До витрат майбутніх періодів відносять:

- витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості;
- витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів;
- сплачену авансом орендну плату;
- наперед сплачену страховку;
- рекламні послуги;
- передплати на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо.

Для узагальнення інформації щодо здійснених витрат у звітному періоді, які підлягають віднесенню на витрати в майбутніх звітних періодах, використовується рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів».

За **дебетом** рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів» відображаються понесені витрати майбутніх періодів, за **кредитом** – їх списання (розподіл) та включення до складу відповідних витрат звітного періоду.

Списання частини витрат майбутніх періодів оформляється **розрахунком бухгалтерії**, в якому зазначається сума таких витрат, що відносяться на витрати звітного періоду, а також назва, № документа, на підставі якого було здійснено віднесення таких витрат до витрат звітного періоду.

Затрати на освоєння нових виробництв, цехів та агрегатів, які враховані на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», перераховуються на рахунки затрат виробництва щомісячно протягом нормативного строку освоєння цих потужностей.

З моменту переходу на серійний випуск продукції витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів списуються

щомісячно в розмірах, встановлених у спеціальних розрахунках (ці розрахунки складаються для кожного виду продукції виходячи з кошторисів витрат та планового випуску продукції у період, визначений для їх списання). У цих же розмірах витрати на підготовку й освоєння виробництва нових видів продукції та нових технологічних процесів щомісячно перераховуються на рахунки «Витрати майбутніх періодів» та «Основне виробництво» та включаються до собівартості продукції, яка випущена у звітному місяці. **Обліковим регістром** обліку витрат майбутніх періодів є **Журнал 5** (розділ III).

Таблиця

Основні господарські операції з обліку витрат майбутніх періодів

Зміст операції	Дт	Кт
Перераховано кошти всього: в т.ч. за на підписку періодичних видань за рекламну продукцію за орендовані основні засоби оплата телефонних послуг та радіозв'язку	39	311
Списано на витрати майбутніх періодів по освоєнню продукції :		
виробничі запаси	39	20
оплата праці робітникам	39	661
відрахування на соціальні заходи	39	65
по розрахунках з іншими кредиторами	39	685
знос основних засобів	39	131
витрати по відрядженню	39	372
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з освоєння нових виробництв	23	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з сплатою орендних платежів за користування основними засобами	91	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з оплатою телефонних послуг та радіозв'язку	92	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з організацією набору працівників	92	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з рекламною продукцією	93	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з придбанням ліцензії	94	39

щомісячно в розмірах, встановлених у спеціальних розрахунках (ці розрахунки складаються для кожного виду продукції виходячи з кошторисів витрат та планового випуску продукції у період, визначений для їх списання). У цих же розмірах витрати на підготовку й освоєння виробництва нових видів продукції та нових технологічних процесів щомісячно перераховуються на рахунки «Витрати майбутніх періодів» та «Основне виробництво» та включаються до собівартості продукції, яка випущена у звітному місяці. **Обліковим регістром** обліку витрат майбутніх періодів є **Журнал 5** (розділ III).

Таблиця

Основні господарські операції з обліку витрат майбутніх періодів

Зміст операції	Дт	Кт
Перераховано кошти всього: в т.ч. за на підписку періодичних видань за рекламну продукцію за орендовані основні засоби оплата телефонних послуг та радіозв'язку	39	311
Списано на витрати майбутніх періодів по освоєнню продукції :		
виробничі запаси	39	20
оплата праці робітникам	39	661
відрахування на соціальні заходи	39	65
по розрахунках з іншими кредиторами	39	685
знос основних засобів	39	131
витрати по відрядженню	39	372
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з освоєння нових виробництв	23	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з сплатою орендних платежів за користування основними засобами	91	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з оплатою телефонних послуг та радіозв'язку	92	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з організацією набору працівників	92	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з рекламною продукцією	93	39
Списано витрати майбутніх періодів пов'язані з придбанням ліцензії	94	39

Тести до теми 12

1. Витрати майбутніх періодів – це ...
2. До витрат майбутніх періодів відносять:
 - а) витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів;
 - б) сплачену авансом орендну плату, передплати на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо.
 - в) своєчасно невидана заробітна плата працівникам підприємства;
 - г) вірні відповіді наведено в пунктах а) та б).
3. Витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів списуються:
 - а) щомісячно в розмірах, встановлених у спеціальних розрахунках;
 - б) щорічно;
 - в) шоквартально;
 - г) не списується взагалі.
4. Для обліку витрат майбутніх періодів призначено рахунок:
 - а) 15;
 - б) 39;
 - в) 94;
 - г) 98.
5. Регістром синтетичного обліку витрат майбутніх періодів є:
 - а) журнал 2;
 - б) відомість 3.2
 - в) журнал 4;
 - г) журнал 5.
6. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «На собівартість продукції віднесено частку витрат майбутніх періодів»:
 - а) Дт 23 Кт 20;
 - б) Дт 23 Кт 66;
 - в) Дт 98 Кт 64;
 - г) Дт 23 Кт 39.
7. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Сплачено з каси за підписку на періодичні видання»:
 - а) Дт 63 Кт 30;
 - б) Дт 64 Кт 31;
 - в) Дт 79 Кт 95;
 - г) Дт 39 Кт 30.
8. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Нараховано заробітну плату працівникам, які зайняті у виробництві нових видів продукції»:

Тести до теми 12

1. Витрати майбутніх періодів – це ...
2. До витрат майбутніх періодів відносять:
 - а) витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів;
 - б) сплачену авансом орендну плату, передплати на газети, журнали, періодичні та довідкові видання тощо.
 - в) своєчасно невидана заробітна плата працівникам підприємства;
 - г) вірні відповіді наведено в пунктах а) та б).
3. Витрати, пов'язані з освоєнням нових виробництв та агрегатів списуються:
 - а) щомісячно в розмірах, встановлених у спеціальних розрахунках;
 - б) щорічно;
 - в) шоквартально;
 - г) не списується взагалі.
4. Для обліку витрат майбутніх періодів призначено рахунок:
 - а) 15;
 - б) 39;
 - в) 94;
 - г) 98.
5. Регістром синтетичного обліку витрат майбутніх періодів є:
 - а) журнал 2;
 - б) відомість 3.2
 - в) журнал 4;
 - г) журнал 5.
6. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «На собівартість продукції віднесено частку витрат майбутніх періодів»:
 - а) Дт 23 Кт 20;
 - б) Дт 23 Кт 66;
 - в) Дт 98 Кт 64;
 - г) Дт 23 Кт 39.
7. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Сплачено з каси за підписку на періодичні видання»:
 - а) Дт 63 Кт 30;
 - б) Дт 64 Кт 31;
 - в) Дт 79 Кт 95;
 - г) Дт 39 Кт 30.
8. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Нараховано заробітну плату працівникам, які зайняті у виробництві нових видів продукції»:

- а) Дт 66 Кт 65;
- б) Дт 66 Кт 64;
- в) Дт 39 Кт 65;
- г) Дт 39 Кт 66.

9. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Здійснено нарахування до фонду соціального страхування на фонд оплати праці працівників, які зайняті у виробництві нових видів продукції»:

- а) Дт 66 Кт 65;
- б) Дт 66 Кт 64;
- в) Дт 39 Кт 65;
- г) Дт 39 Кт 66.

10. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Витрачено виробничі запаси в процесі підготовки та освоєння нових видів продукції»:

- а) Дт 46 Кт 40;
- б) Дт 20 Кт 63;
- в) Дт 39 Кт 20;
- г) Дт 39 Кт 66.

Контрольні питання

1. Що таке витрати майбутніх періодів?
2. Що відносять до витрат майбутніх періодів?
3. Який порядок списання витрат майбутніх періодів?
4. На підставі яких первинних документів відображаються в обліку витрати майбутніх періодів?
5. Який рахунок призначено для обліку витрат майбутніх періодів?
6. Що є регістром синтетичного обліку витрат майбутніх періодів?
7. В якій формі звітності відображається сума витрат майбутніх періодів?

Навчальні завдання

Завдання 1

Необхідно:

- вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи;
- визначити необхідні суми;
- скласти регістри обліку по рахунках 39 та 31.

Дані для виконання:

- а) Дт 66 Кт 65;
- б) Дт 66 Кт 64;
- в) Дт 39 Кт 65;
- г) Дт 39 Кт 66.

9. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Здійснено нарахування до фонду соціального страхування на фонд оплати праці працівників, які зайняті у виробництві нових видів продукції»:

- а) Дт 66 Кт 65;
- б) Дт 66 Кт 64;
- в) Дт 39 Кт 65;
- г) Дт 39 Кт 66.

10. Яким бухгалтерським записом відображається господарська операція: «Витрачено виробничі запаси в процесі підготовки та освоєння нових видів продукції»:

- а) Дт 46 Кт 40;
- б) Дт 20 Кт 63;
- в) Дт 39 Кт 20;
- г) Дт 39 Кт 66.

Контрольні питання

1. Що таке витрати майбутніх періодів?
2. Що відносять до витрат майбутніх періодів?
3. Який порядок списання витрат майбутніх періодів?
4. На підставі яких первинних документів відображаються в обліку витрати майбутніх періодів?
5. Який рахунок призначено для обліку витрат майбутніх періодів?
6. Що є регістром синтетичного обліку витрат майбутніх періодів?
7. В якій формі звітності відображається сума витрат майбутніх періодів?

Навчальні завдання

Завдання 1

Необхідно:

- вказати кореспонденцію рахунків та первинні документи;
- визначити необхідні суми;
- скласти регістри обліку по рахунках 39 та 31.

Дані для виконання:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
Списання витрат по здійсненню передоплати за оренду приміщення				
1.	Сплачено з рахунку в банку передоплату за оренду службового приміщення адміністративного призначення строком на 12 місяців	50000,0		
2.	Згідно з договором про оренду приміщення № 258 і платіжним дорученням № 125 від 01.09 зроблено розрахунок бухгалтерії про списання передплати за оренду службового приміщення щомісяця			
3.	Сплачено з рахунку в банку підписній агенції вартість періодичних видань на IV квартал	900,0		
4.	Списана частина вартості періодичних видань за III квартал	300,0		

Завдання 2

Дані для виконання:

Машинобудівний завод, який випускає верстати, витрати на освоєння нової продукції становлять 360000 грн. Передбачається списання витрат протягом 3 років, плановий випуск продукції становить 48000 шт.

Необхідно: відобразити на рахунках розподіл та списання витрат майбутніх періодів.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Витрати на освоєння нового виду продукції становлять: вартість сировини та матеріалів – 50000 грн., сума заробітної плати робітників – 60000 грн., сума нарахувань на фонд оплати праці робітників – 10000 грн. Передбачалося списання даних витрат протягом 6 місяців, плановий випуск продукції 30000 шт.

Необхідно:

Відобразити списання витрат майбутніх періодів на рахунках обліку.

Розв'язок:

Журнал реєстрації господарських операцій

№ п/п	Зміст операції	Сума, грн.	Дт	Кт
Списання витрат по здійсненню передоплати за оренду приміщення				
1.	Сплачено з рахунку в банку передоплату за оренду службового приміщення адміністративного призначення строком на 12 місяців	50000,0		
2.	Згідно з договором про оренду приміщення № 258 і платіжним дорученням № 125 від 01.09 зроблено розрахунок бухгалтерії про списання передплати за оренду службового приміщення щомісяця			
3.	Сплачено з рахунку в банку підписній агенції вартість періодичних видань на IV квартал	900,0		
4.	Списана частина вартості періодичних видань за III квартал	300,0		

Завдання 2

Дані для виконання:

Машинобудівний завод, який випускає верстати, витрати на освоєння нової продукції становлять 360000 грн. Передбачається списання витрат протягом 3 років, плановий випуск продукції становить 48000 шт.

Необхідно: відобразити на рахунках розподіл та списання витрат майбутніх періодів.

Приклад виконання практичного завдання

Дані для виконання:

Витрати на освоєння нового виду продукції становлять: вартість сировини та матеріалів – 50000 грн., сума заробітної плати робітників – 60000 грн., сума нарахувань на фонд оплати праці робітників – 10000 грн. Передбачалося списання даних витрат протягом 6 місяців, плановий випуск продукції 30000 шт.

Необхідно:

Відобразити списання витрат майбутніх періодів на рахунках обліку.

Розв'язок:

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
Відображено матеріальні витрати, понесені при освоєнні нового виду продукції	39	20	50000
Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим на виробництві нового виду продукції	39	66	60000
Здійснено нарахування на фонд оплати праці робітників, зайнятих на виробництві нового виду продукції	39	65	10000
Списано понесені витрати за один місяць (за перший місяць випущено 6000 шт.)	23	39	24000*

* Сума витрат за місяць розраховується: $4 \times 6000 = 24000$ грн.

Загальна сума витрат на освоєння нового виду продукції становить: $50000 + 60000 + 10000 = 120000$ грн.

Сума списання витрат за місяць складає: $120000 : 6 = 20000$ грн.

Ставка на один виріб становить: $120000 : 30000 = 4$ грн.

Література до теми: [4, 12, 13, 24, 37, 40, 43, 48, 60, 68, 77].

Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума
Відображено матеріальні витрати, понесені при освоєнні нового виду продукції	39	20	50000
Нараховано заробітну плату робітникам, зайнятим на виробництві нового виду продукції	39	66	60000
Здійснено нарахування на фонд оплати праці робітників, зайнятих на виробництві нового виду продукції	39	65	10000
Списано понесені витрати за один місяць (за перший місяць випущено 6000 шт.)	23	39	24000*

* Сума витрат за місяць розраховується: $4 \times 6000 = 24000$ грн.

Загальна сума витрат на освоєння нового виду продукції становить: $50000 + 60000 + 10000 = 120000$ грн.

Сума списання витрат за місяць складає: $120000 : 6 = 20000$ грн.

Ставка на один виріб становить: $120000 : 30000 = 4$ грн.

Література до теми: [4, 12, 13, 24, 37, 40, 43, 48, 60, 68, 77].

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ДО ТЕМ

А

Автономність підприємства (принцип підготовки фінансової звітності) – підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких в майбутньому призведе до отримання економічних вигід в майбутньому.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Амортизована собівартість фінансової інвестиції - собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, Є яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Асоційоване підприємство – підприємство, на яке інвестор має суттєвий вплив і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора.

Б

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Балансова вартість (відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби») – це сума, за якою актив включається до Балансу після вирахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації).

Банк – кредитно-фінансова установа, яка зосереджує тимчасово вільні грошові кошти підприємців і надає їх у строкове користування у формі кредитів.

Банкрут – неплатоспроможний боржник.

Бартер – товарообмін без участі грошей у розрахунках.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ДО ТЕМ

А

Автономність підприємства (принцип підготовки фінансової звітності) – підприємство розглядається як юридична особа, що відокремлена від власників. Тому особисте майно і зобов'язання власників не повинні відображатись у фінансовій звітності підприємства.

Активи – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких в майбутньому призведе до отримання економічних вигід в майбутньому.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації).

Амортизована собівартість фінансової інвестиції - собівартість фінансової інвестиції з урахуванням часткового її списання внаслідок зменшення корисності, Є яка збільшена (зменшена) на суму накопиченої амортизації дисконту (премії).

Асоційоване підприємство – підприємство, на яке інвестор має суттєвий вплив і яке не є дочірнім або спільним підприємством інвестора.

Б

Баланс – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Балансова вартість (відповідно до П(С)БО 7 «Основні засоби») – це сума, за якою актив включається до Балансу після вирахування будь-якої суми нарахованого зносу (амортизації).

Банк – кредитно-фінансова установа, яка зосереджує тимчасово вільні грошові кошти підприємців і надає їх у строкове користування у формі кредитів.

Банкрут – неплатоспроможний боржник.

Бартер – товарообмін без участі грошей у розрахунках.

Безнадійна дебіторська заборгованість – поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності.

Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) - передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Борг – сума непогашеного фінансового зобов'язання.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

В

Валюта балансу – загальний підсумок балансу, рівний за активом і пасивом.

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Витрати (дохід) з податку на прибуток – загальна сума витрат (доходу) з податку на прибуток, яка обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового активу.

Відсотки – це доходи, пов'язані з платежами позичальника на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених ним на певний термін коштів чи майна.

Відстрочене податкове зобов'язання – сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах із тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податковий актив – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах унаслідок:

- тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню;
- перенесення податкового збитку, який не включений до розрахунку зменшення податку на прибуток у звітному періоді;
- перенесення на майбутні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді неможливо.

Відстрочений податок на прибуток - сума податку на прибуток, що визнана відстроченим податковим зобов'язанням і відстроченим податковим активом.

Безперервність діяльності (принцип підготовки фінансової звітності) - передбачає оцінку активів і зобов'язань підприємства, виходячи з припущення, що його діяльність триватиме далі.

Борг – сума непогашеного фінансового зобов'язання.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

В

Валюта балансу – загальний підсумок балансу, рівний за активом і пасивом.

Валюта звітності – грошова одиниця України.

Валютний курс – установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.

Вартість, яка амортизується – первісна або переоцінена вартість необоротних активів за вирахуванням їх ліквідаційної вартості.

Витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Витрати (дохід) з податку на прибуток – загальна сума витрат (доходу) з податку на прибуток, яка обчислена з облікового прибутку (збитку) і складається з поточного податку на прибуток з урахуванням відстроченого податкового активу.

Відсотки – це доходи, пов'язані з платежами позичальника на користь кредитора у вигляді плати за використання залучених ним на певний термін коштів чи майна.

Відстрочене податкове зобов'язання – сума податку на прибуток, який сплачуватиметься в наступних періодах із тимчасових різниць, що підлягають оподаткуванню.

Відстрочений податковий актив – сума податку на прибуток, що підлягає відшкодуванню у наступних періодах унаслідок:

- тимчасової різниці, що підлягає вирахуванню;
- перенесення податкового збитку, який не включений до розрахунку зменшення податку на прибуток у звітному періоді;
- перенесення на майбутні періоди податкових пільг, якими скористатися у звітному періоді неможливо.

Відстрочений податок на прибуток - сума податку на прибуток, що визнана відстроченим податковим зобов'язанням і відстроченим податковим активом.

Вкладник - особа, що зробила вклад.на в активах підприємства
Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішньогрупове сальдо – сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилося внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Внутрішньогрупові операції – операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Г

Гарант – поручитель; юридична або фізична особа, держава, що дає гарантію (виступає запорукою) в чомусь.

Гарантія – передбачене законом чи окремою угодою зобов'язання, згідно з яким юридична або фізична особа відповідає повністю або частково перед кредиторами у разі невиконання боржником своїх зобов'язань.

Готівка – одна з форм існування грошей (банкноти, монети).

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Група – материнське підприємство та його дочірні підприємства.

Група нематеріальних активів – сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.

Д

Дата балансу – дата, на яку складений баланс підприємства. Датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Дата придбання – дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця.

Дебітори - юридичні або фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебет – ліва частина рахунку бухгалтерського обліку.

Вкладник - особа, що зробила вклад.на в активах підприємства
Власний капітал – частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Внутрішньогрупове сальдо – сальдо дебіторської заборгованості та зобов'язань на дату балансу, яке утворилося внаслідок внутрішньогрупових операцій.

Внутрішньогрупові операції – операції між материнським та дочірніми підприємствами або між дочірніми підприємствами однієї групи.

Г

Гарант – поручитель; юридична або фізична особа, держава, що дає гарантію (виступає запорукою) в чомусь.

Гарантія – передбачене законом чи окремою угодою зобов'язання, згідно з яким юридична або фізична особа відповідає повністю або частково перед кредиторами у разі невиконання боржником своїх зобов'язань.

Готівка – одна з форм існування грошей (банкноти, монети).

Грошові кошти – готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Група – материнське підприємство та його дочірні підприємства.

Група нематеріальних активів – сукупність однотипних за призначенням та умовами використання нематеріальних активів.

Група основних засобів – сукупність однотипних за технічними характеристиками, призначенням та умовами використання необоротних матеріальних активів.

Гудвіл – перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів та зобов'язань на дату придбання.

Д

Дата балансу – дата, на яку складений баланс підприємства. Датою балансу є кінець останнього дня звітного періоду.

Дата придбання – дата, на яку контроль за чистими активами і діяльністю підприємства, що купується, переходить до покупця.

Дебітори - юридичні або фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Дебет – ліва частина рахунку бухгалтерського обліку.

Дебетове сальдо — залишок по дебету рахунка на початок чи кінець звітного періоду.

Дебетові обороти — суми відображених господарських операцій за звітний період.

Дебіторська заборгованість — сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Депозит — гроші або речі, що знаходяться на зберіганні у фінансово-кредитних установах.

Диреватив — документ установленої форми, який засвідчує право та (або) зобов'язання придбати чи продати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти визначених у ньому умовах.

Дивіденди — це доходи, що отримують за корпоративними правами у вигляді частини прибутку, включаючи доходи, нараховані як відсотки на акції, придбані у юридичних осіб, чи на внески до їх статутних капіталів.

Дисконт — сума перевищення вартості придбаних фінансових інвестицій над собівартістю їх придбання, яка підлягає амортизації.

Дисконтування — метод оцінки інвестиційних проектів із застосуванням коефіцієнтів проведення майбутніх значень вартості в поточну вартість.

Довгострокова дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов'язання — усі зобов'язання, які не є поточними.

Дослідження — заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним уперше з метою отримання і розуміння нових наукових та технічних знань.

Доходи — збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Дочірнє підприємство — підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Е

Еквіваленти грошових коштів — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Дебетове сальдо — залишок по дебету рахунка на початок чи кінець звітного періоду.

Дебетові обороти — суми відображених господарських операцій за звітний період.

Дебіторська заборгованість — сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Депозит — гроші або речі, що знаходяться на зберіганні у фінансово-кредитних установах.

Диреватив — документ установленої форми, який засвідчує право та (або) зобов'язання придбати чи продати в майбутньому цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти визначених у ньому умовах.

Дивіденди — це доходи, що отримують за корпоративними правами у вигляді частини прибутку, включаючи доходи, нараховані як відсотки на акції, придбані у юридичних осіб, чи на внески до їх статутних капіталів.

Дисконт — сума перевищення вартості придбаних фінансових інвестицій над собівартістю їх придбання, яка підлягає амортизації.

Дисконтування — метод оцінки інвестиційних проектів із застосуванням коефіцієнтів проведення майбутніх значень вартості в поточну вартість.

Довгострокова дебіторська заборгованість — сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокові зобов'язання — усі зобов'язання, які не є поточними.

Дослідження — заплановані підприємством дослідження, які проводяться ним уперше з метою отримання і розуміння нових наукових та технічних знань.

Доходи — збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників).

Дочірнє підприємство — підприємство, яке перебуває під контролем материнського (холдингового) підприємства.

Е

Еквіваленти грошових коштів — короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат (матеріали, заробітна плата, амортизація та ін.).

Емісія цінних паперів – випуск в обіг цінних паперів.

Емітент – юридична особа, що випускає цінні папери.

Ефект економічний – визначається шляхом порівняння витрат, доходів і отриманих результатів.

Ефективна ставка процента – ставка процента, що визначається шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості її погашення.

Ж

Журнал бухгалтерський – реєстр бухгалтерського обліку для відображення кореспонденції рахунків з однорідних операцій.

Журнал господарських операцій – реєстр господарських операцій, який ведеться у хронологічному порядку із зазначенням сум.

З

Заборгованість – сума фінансового зобов'язання чи грошового боргу, який необхідно погашати протягом певного періоду.

Запаси – активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;

- перебувають у поєднанні з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Елемент витрат – сукупність економічно однорідних витрат (матеріали, заробітна плата, амортизація та ін.).

Емісія цінних паперів – випуск в обіг цінних паперів.

Емітент – юридична особа, що випускає цінні папери.

Ефект економічний – визначається шляхом порівняння витрат, доходів і отриманих результатів.

Ефективна ставка процента – ставка процента, що визначається шляхом ділення суми річного відсотка та дисконту (або різниці річного відсотка та премії) на середню величину собівартості інвестиції (або зобов'язання) та вартості її погашення.

Ж

Журнал бухгалтерський – реєстр бухгалтерського обліку для відображення кореспонденції рахунків з однорідних операцій.

Журнал господарських операцій – реєстр господарських операцій, який ведеться у хронологічному порядку із зазначенням сум.

З

Заборгованість – сума фінансового зобов'язання чи грошового боргу, який необхідно погашати протягом певного періоду.

Запаси – активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;

- перебувають у поєднанні з метою подальшого продажу продукту виробництва;

- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством.

Збитки – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Звичайна діяльність – будь-яка основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують або виникають внаслідок її проведення.

Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

Звіт про фінансові результати – звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

Зменшення корисності — втрата економічної вигоди, в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Знос необоротних активів — сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання.

Зобов'язання — заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

I

Ідентифіковані активи та зобов'язання — придбані активи та зобов'язання, які на дату придбання відповідають критеріям визнання статей балансу, встановлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс».

Інвентаризація — фактичне виявлення активів (запаси, основні засоби, гроші та ін.) на певну дату.

Інвестиції — вкладення вільного капіталу в статутні фонди підприємств або у цінні папери з метою отримання доходу.

Інвестиційна діяльність — придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Інвестори — суб'єкти, які здійснюють інвестиції.

Індексація — перерахування вартості майна в зв'язку з інфляцією.

Іноземна валюта — валюта інша, ніж валюта звітності.

Інфляція — знецінення активів внаслідок випуску в обіг надмірної кількості грошових знаків або скорочення товарної маси.

Історична (фактична) собівартість (принцип підготовки фінансової звітності) — визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

K

Капітал — загальна вартість активів за вирахуванням зобов'язань.

Капіталізація — перетворення прибутку в капітал (розширення виробництва за рахунок збільшення активів).

Каса — готівка; рахунок бухгалтерського обліку; підрозділ банку; приміщення для зберігання готівки.

Консолідована фінансова звітність — звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Зменшення корисності — втрата економічної вигоди, в сумі перевищення залишкової вартості активу над сумою очікуваного відшкодування.

Знос необоротних активів — сума амортизації об'єкта необоротних активів з початку їх корисного використання.

Зобов'язання — заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

I

Ідентифіковані активи та зобов'язання — придбані активи та зобов'язання, які на дату придбання відповідають критеріям визнання статей балансу, встановлених Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс».

Інвентаризація — фактичне виявлення активів (запаси, основні засоби, гроші та ін.) на певну дату.

Інвестиції — вкладення вільного капіталу в статутні фонди підприємств або у цінні папери з метою отримання доходу.

Інвестиційна діяльність — придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Інвестори — суб'єкти, які здійснюють інвестиції.

Індексація — перерахування вартості майна в зв'язку з інфляцією.

Іноземна валюта — валюта інша, ніж валюта звітності.

Інфляція — знецінення активів внаслідок випуску в обіг надмірної кількості грошових знаків або скорочення товарної маси.

Історична (фактична) собівартість (принцип підготовки фінансової звітності) — визначає пріоритет оцінки активів, виходячи з витрат на їх виробництво та придбання.

K

Капітал — загальна вартість активів за вирахуванням зобов'язань.

Капіталізація — перетворення прибутку в капітал (розширення виробництва за рахунок збільшення активів).

Каса — готівка; рахунок бухгалтерського обліку; підрозділ банку; приміщення для зберігання готівки.

Консолідована фінансова звітність — звітність, яка відображає фінансовий стан і результати діяльності юридичної особи та її дочірніх підприємств як єдиної економічної одиниці.

Контрольні учасники – учасники спільної діяльності зі створення юридичної особи (спільного підприємства), які здійснюють контроль за її діяльністю.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Кредитове сальдо – залишок по кредиту рахунка на початок чи кінець звітного періоду.

Кредитові обороти – суми відображених господарських операцій за звітний період.

Кредитор – фізичні та юридичні особи, яким внаслідок минулих подій підприємство заборгувало певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Кредиторська заборгованість – сума заборгованості підприємства кредиторам на певну дату.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Л

Лізинг – орендувати, здавати в аренду; довготермінова оренда машин, обладнання, споруд виробничого призначення та ін.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Ліквідність – спроможність підприємств сплачувати борги, виконувати зобов'язання.

М

Материнське (холдингове) підприємство – те, яке здійснює контроль дочірніх підприємств.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходом та фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод участі у капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансована вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Контрольні учасники – учасники спільної діяльності зі створення юридичної особи (спільного підприємства), які здійснюють контроль за її діяльністю.

Користувачі звітності – фізичні та юридичні особи, що потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Кредитове сальдо – залишок по кредиту рахунка на початок чи кінець звітного періоду.

Кредитові обороти – суми відображених господарських операцій за звітний період.

Кредитор – фізичні та юридичні особи, яким внаслідок минулих подій підприємство заборгувало певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів.

Кредиторська заборгованість – сума заборгованості підприємства кредиторам на певну дату.

Курсова різниця – різниця між оцінками однакової кількості одиниць іноземної валюти при різних валютних курсах.

Л

Лізинг – орендувати, здавати в аренду; довготермінова оренда машин, обладнання, споруд виробничого призначення та ін.

Ліквідаційна вартість – сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від реалізації (ліквідації) необоротних активів після закінчення строку їх корисного використання (експлуатації), за вирахуванням витрат, пов'язаних з продажем (ліквідацією).

Ліквідність – спроможність підприємств сплачувати борги, виконувати зобов'язання.

М

Материнське (холдингове) підприємство – те, яке здійснює контроль дочірніх підприємств.

Метод ефективної ставки відсотка – метод нарахування амортизації дисконту або премії, за яким сума амортизації визначається як різниця між доходом та фіксованою ставкою відсотка і добутком ефективної ставки та амортизованої вартості на початок періоду, за який нараховується відсоток.

Метод участі у капіталі – метод обліку інвестицій, згідно з яким балансована вартість інвестицій відповідно збільшується або зменшується на суму збільшення або зменшення частки інвестора у власному капіталі об'єкта інвестування.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Н

Нарахування та відповідність доходів і витрат (принцип підготовки фінансової звітності) – для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження сплати грошей.

Негартована ліквідаційна вартість – частина ліквідаційної вартості об'єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов'язаною з ним стороною.

Негативний гудвіл – перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання.

Негрошові операції – операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

Немонетарні активи – усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.

Немонетарні статті – відмінні від монетарних статті балансу.

Необоротні активи – усі активи, що не є оборотними.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені без посередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій – прибутки та збитки, які виникають внаслідок (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства.

Норматив – впорядкування; економічний, технічний або інший показник норм.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей або їх еквівалентів.

Н

Нарахування та відповідність доходів і витрат (принцип підготовки фінансової звітності) – для визначення фінансового результату звітного періоду потрібно зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження сплати грошей.

Негартована ліквідаційна вартість – частина ліквідаційної вартості об'єкта оренди, отримання якої орендодавцем не забезпечується або гарантується лише пов'язаною з ним стороною.

Негативний гудвіл – перевищення вартості частки покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів і зобов'язань над вартістю придбання на дату придбання.

Негрошові операції – операції, які не потребують використання грошових коштів та їх еквівалентів.

Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований та утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік) для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам.

Немонетарні активи – усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей.

Немонетарні статті – відмінні від монетарних статті балансу.

Необоротні активи – усі активи, що не є оборотними.

Непрямі витрати – витрати, що не можуть бути віднесені без посередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом.

Нереалізовані прибутки та збитки від внутрішньогрупових операцій – прибутки та збитки, які виникають внаслідок (продажу товарів, продукції, виконання робіт, послуг тощо) і включаються до балансової вартості активів підприємства.

Норматив – впорядкування; економічний, технічний або інший показник норм.

О

Обачність – принцип підготовки фінансової звітності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати зниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Об'єкт витрат - продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Облікова оцінка – попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Овердрафт – форма короткострокового кредиту, який видається клієнту при відсутності у нього коштів за оплату рахунків поставальників.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційна оренда – оренда відмінна від фінансової.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операція в іноземній валюті – господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.

Опціон – означає зафіксоване біржовою угодою (контрактом) право купувати або продавати цінні папери, товари чи валюту на певних умовах з

фіксацією ціни на час укладання угоди або на час придбання цінностей (за рішенням сторін).

Орендна ставка відсотка – ставка відсотка, за якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок строку оренди.

О

Обачність – принцип підготовки фінансової звітності, згідно з яким методи оцінки, що застосовуються в бухгалтерському обліку, повинні запобігати зниженню оцінки зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства.

Об'єкт витрат - продукція, роботи, послуги або вид діяльності підприємства, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом (виконанням) витрат.

Облікова оцінка – попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Овердрафт – форма короткострокового кредиту, який видається клієнту при відсутності у нього коштів за оплату рахунків поставальників.

Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

Операційна оренда – оренда відмінна від фінансової.

Операційний цикл – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отримання коштів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг.

Операція в іноземній валюті – господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.

Опціон – означає зафіксоване біржовою угодою (контрактом) право купувати або продавати цінні папери, товари чи валюту на певних умовах з

фіксацією ціни на час укладання угоди або на час придбання цінностей (за рішенням сторін).

Орендна ставка відсотка – ставка відсотка, за якою теперішня вартість суми мінімальних орендних платежів та негарантованої ліквідаційної вартості дорівнює справедливій вартості об'єкта фінансової оренди на початок строку оренди.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більший одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Оцінка – процес визначення грошових сум, за якими повинні визнаватися й відображатися елементи фінансової звітності.

П

Пасиви – всі офіційні вимоги до підприємства чи фізичної особи.

Первинна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінка – зміна оцінки, нова оцінка вартості активів (дооцінка, уцінка).

Періодичність (принцип підготовки фінансової звітності) – припускає розподіл підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

План рахунків бухгалтерського обліку – систематизований перелік рахунків за однорідними групами.

Пов'язані сторони – особи, стосунки між якими обумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових й оперативних рішень іншою стороною.

Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні й потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Податковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку), визначена за податковим законодавством об'єктом оподаткування за звітний період.

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Основна діяльність – операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу.

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більший одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Оцінка – процес визначення грошових сум, за якими повинні визнаватися й відображатися елементи фінансової звітності.

П

Пасиви – всі офіційні вимоги до підприємства чи фізичної особи.

Первинна вартість – історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів.

Переоцінка – зміна оцінки, нова оцінка вартості активів (дооцінка, уцінка).

Періодичність (принцип підготовки фінансової звітності) – припускає розподіл підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності.

План рахунків бухгалтерського обліку – систематизований перелік рахунків за однорідними групами.

Пов'язані сторони – особи, стосунки між якими обумовлюють можливість однієї сторони контролювати іншу або здійснювати суттєвий вплив на прийняття фінансових й оперативних рішень іншою стороною.

Повне висвітлення (принцип підготовки фінансової звітності) – фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні й потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі.

Податковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку), визначена за податковим законодавством об'єктом оподаткування за звітний період.

Подія після дати балансу – подія, яка відбувається між датою балансу і датою затвердження керівництвом фінансової звітності, підготовленої до оприлюднення, яка вплинула або може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства.

Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) - передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності.

Постійна різниця – різниця між податковим й обліковим прибутком (збитком) за певний період, що виникає в поточному звітному періоді та не анулюється в наступних звітних періодах.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточний податок на прибуток – сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Превалювання змісту над формою (принцип підготовки фінансової звітності) – операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише на підставі з юридичної форми.

Премія – це сума перевищення продажної ціни облігацій над її номіналом.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Придбання – об'єднання підприємств, у результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким необхідно керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій, відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Проценти – плата за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані підприємству.

Р

Рахунок – документ у комерційних розрахунках за отримані активи.

Рахунок бухгалтерський – спосіб групування фактів господарської діяльності за однорідними ознаками.

Послідовність (принцип підготовки фінансової звітності) - передбачає постійне (із року в рік) застосування підприємством обраної облікової політики. Зміна облікової політики повинна бути обґрунтована і розкрита у фінансовій звітності.

Постійна різниця – різниця між податковим й обліковим прибутком (збитком) за певний період, що виникає в поточному звітному періоді та не анулюється в наступних звітних періодах.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Поточний податок на прибуток – сума податку на прибуток, визначена у звітному періоді відповідно до податкового законодавства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

Превалювання змісту над формою (принцип підготовки фінансової звітності) – операції повинні обліковуватись відповідно до їх сутності, а не лише на підставі з юридичної форми.

Премія – це сума перевищення продажної ціни облігацій над її номіналом.

Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Придбання – об'єднання підприємств, у результаті якого покупець набуває контроль над чистими активами та діяльністю інших підприємств в обмін на передачу активів, прийняття на себе зобов'язань або випуск акцій.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Принцип бухгалтерського обліку – правило, яким необхідно керуватися при вимірюванні, оцінці та реєстрації господарських операцій, відображенні їх результатів у фінансовій звітності.

Проценти – плата за використання грошових коштів, їх еквівалентів або сум, що заборговані підприємству.

Р

Рахунок – документ у комерційних розрахунках за отримані активи.

Рахунок бухгалтерський – спосіб групування фактів господарської діяльності за однорідними ознаками.

Регістр — особливий обліковий формуляр для відображення згрупованих даних в розрізі кореспондуючих рахунків обліку (журнали, відомості, книги тощо).

Реєстр — перелік будь-чого, список, опис.

Ринкова вартість фінансової інвестиції — сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Роялті — платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Рух грошових коштів — надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

С

Спільна діяльність — господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Справедлива вартість — сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Стаття — елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим цим Положенням (стандартом).

Строк корисного використання (експлуатації) — очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Строк оренди — період дії невідмовної орендної угоди, а також період впродовження цієї угоди, обумовлений на початку строку оренди.

Суборенда — угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Сума очікуваного відшкодування — сума, яку підприємство очікує до відшкодування вартості необоротного активу під час його майбутнього використання, включаючи його ліквідну вартість.

Сума погашення — недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Сумнівний борг — поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої немає впевненості її погашення боржником.

Регістр — особливий обліковий формуляр для відображення згрупованих даних в розрізі кореспондуючих рахунків обліку (журнали, відомості, книги тощо).

Реєстр — перелік будь-чого, список, опис.

Ринкова вартість фінансової інвестиції — сума, яку можна отримати від продажу фінансової інвестиції на активному ринку.

Роялті — платежі за використання нематеріальних активів підприємства (патентів, торговельних марок, авторського права, програмних продуктів тощо).

Рух грошових коштів — надходження і вибуття грошових коштів та їх еквівалентів.

С

Спільна діяльність — господарська діяльність зі створенням або без створення юридичної особи, яка є об'єктом спільного контролю двох або більше сторін відповідно до письмової угоди між ними.

Справедлива вартість — сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Стаття — елемент фінансового звіту, який відповідає критеріям, установленим цим Положенням (стандартом).

Строк корисного використання (експлуатації) — очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде виготовлено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

Строк оренди — період дії невідмовної орендної угоди, а також період впродовження цієї угоди, обумовлений на початку строку оренди.

Суборенда — угода про передачу орендарем орендованого ним об'єкта в оренду третій особі.

Сума очікуваного відшкодування — сума, яку підприємство очікує до відшкодування вартості необоротного активу під час його майбутнього використання, включаючи його ліквідну вартість.

Сума погашення — недисконтована сума грошових коштів або їх еквівалентів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Сумнівний борг — поточна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, щодо якої немає впевненості її погашення боржником.

Т

Табель – первинний документ з обліку відпрацьованого часу .

Тариф – розмір оплати за різні послуги транспортних і комунальних підприємств, послуг зв'язку.

Теперішня вартість – дисконтова на сма майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Тимчасова різниця – різниця між оцінкою активу або зобов'язання за даними фінансової звітності та податковою базою цього активу або зобов'язання відповідно.

Тимчасова різниця, що підлягає вирахуванню – тимчасова різниця, що призводить до зменшення податкового прибутку (збільшення податкового збитку) у майбутніх періодах.

Тимчасова різниця, що підлягає оподаткуванню – тимчасова різниця, що включається до податкового прибутку (збитку) у майбутніх періодах.

Ф

Факт господарської діяльності – подія, випадок, явище, яке зафіксоване в документі і відображається в обліку.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності й рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова оренда – оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом.

Фінансовий результат – прибуток чи збитки, отримані в результаті господарської діяльності.

Фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансові інструменти – різноманітні види ринкового фінансового продукту – цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Форвардний контракт – документ, що засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) у майбутньому цінні папери, товари чи ва-

Т

Табель – первинний документ з обліку відпрацьованого часу .

Тариф – розмір оплати за різні послуги транспортних і комунальних підприємств, послуг зв'язку.

Теперішня вартість – дисконтова на сма майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), яка, як очікується, буде необхідна для погашення зобов'язання в процесі звичайної діяльності підприємства.

Тимчасова різниця – різниця між оцінкою активу або зобов'язання за даними фінансової звітності та податковою базою цього активу або зобов'язання відповідно.

Тимчасова різниця, що підлягає вирахуванню – тимчасова різниця, що призводить до зменшення податкового прибутку (збільшення податкового збитку) у майбутніх періодах.

Тимчасова різниця, що підлягає оподаткуванню – тимчасова різниця, що включається до податкового прибутку (збитку) у майбутніх періодах.

Ф

Факт господарської діяльності – подія, випадок, явище, яке зафіксоване в документі і відображається в обліку.

Фінансова діяльність – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності й рух грошових коштів підприємства за звітний період.

Фінансова оренда – оренда, що передбачає передачу орендарю всіх ризиків та вигод, пов'язаних з правом користування та володіння активом.

Фінансовий результат – прибуток чи збитки, отримані в результаті господарської діяльності.

Фінансові інвестиції – активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигод для інвестора.

Фінансові інструменти – різноманітні види ринкового фінансового продукту – цінні папери, грошові зобов'язання, валюта, ф'ючерси, опціони, депозитні свідоцтва, кредитні договори, страхові поліси тощо.

Форвардний контракт – документ, що засвідчує зобов'язання особи придбати (продати) у майбутньому цінні папери, товари чи ва-

люту з фіксацією цін на момент виконання сторонами контракту зобов'язань.

Ф'ючерсний контракт - засвідчує зобов'язання придбати (продати) в майбутньому цінні папери, товари чи валюту з фіксацією цін на момент виконання сторонами контракту зобов'язань.

Ц

Ціна – грошове вираження вартості товару.

Цінні папери – документи, що засвідчують право власності (акції) або відносини позики (облігації), які вільно продаються й купуються, приносять дохід власнику.

Ч

Частка меншості – частина чистого прибутку (збитку) та чистих активів дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства).

Чек – грошовий документ, що містить наказ власника про виплату пред'явнику чека вказаної у ньому суми.

Чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

Ш

Шифр рахунка – умовне цифрове позначення бухгалтерського рахунка.

Шкода матеріальна – зменшення, знищення майна чи інших благ внаслідок необережних або навмисних дій.

Штраф – адміністративне або судове покарання винних осіб у вигляді грошового стягнення.

Штрафна санкція – плата у фіксованій сумі або у вигляді процентів від суми зобов'язання податковим органам, постачальникам, кредиторам та ін.

люту з фіксацією цін на момент виконання сторонами контракту зобов'язань.

Ф'ючерсний контракт - засвідчує зобов'язання придбати (продати) в майбутньому цінні папери, товари чи валюту з фіксацією цін на момент виконання сторонами контракту зобов'язань.

Ц

Ціна – грошове вираження вартості товару.

Цінні папери – документи, що засвідчують право власності (акції) або відносини позики (облігації), які вільно продаються й купуються, приносять дохід власнику.

Ч

Частка меншості – частина чистого прибутку (збитку) та чистих активів дочірнього підприємства, яка не належить материнському підприємству (прямо або через інші дочірні підприємства).

Чек – грошовий документ, що містить наказ власника про виплату пред'явнику чека вказаної у ньому суми.

Чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію.

Чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості – сума поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з вирахуванням резерву сумнівних боргів.

Чисті активи – активи підприємства за вирахуванням його зобов'язань.

Ш

Шифр рахунка – умовне цифрове позначення бухгалтерського рахунка.

Шкода матеріальна – зменшення, знищення майна чи інших благ внаслідок необережних або навмисних дій.

Штраф – адміністративне або судове покарання винних осіб у вигляді грошового стягнення.

Штрафна санкція – плата у фіксованій сумі або у вигляді процентів від суми зобов'язання податковим органам, постачальникам, кредиторам та ін.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі та нормативні документи

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № VI - із змінами і доповненнями.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 (згідно зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 27.06.2014 р. №627) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/2cid010281.html>.
3. Інструкція із статистики заробітної плати: затв. наказом Державного комітету статистики України від 13 січня 2014 р. №5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 січня 2014 р. за № 114/8713 // www.liga.net
4. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України, затв. постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 22, із змінами і доповненнями від 15.05.09 р. № 296.
5. Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах», затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. №492, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2003 р. за № 1172/8493 зі змінами та доповненнями від 22.12.10 р. № 572. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://liga.net/>.
6. Інструкція (методичні рекомендації) щодо заповнення звіту про рух грошових коштів підприємства (форма № 3) викладено в методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Мінфіну України № 433 від 28.03.2014 р. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
7. Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей, затв. наказом Міністерства фінансів України від 16.05.96 № 99, із змінами і доповненнями від 5.05.08 р. № 647.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі та нормативні документи

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № VI - із змінами і доповненнями.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291 (згідно зі змінами, внесеними наказом Мінфіну від 27.06.2014 р. №627) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dtk.com.ua/show/2cid010281.html>.
3. Інструкція із статистики заробітної плати: затв. наказом Державного комітету статистики України від 13 січня 2014 р. №5, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 27 січня 2014 р. за № 114/8713 // www.liga.net
4. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України, затв. постановою НБУ від 21.01.2004 р. № 22, із змінами і доповненнями від 15.05.09 р. № 296.
5. Інструкцією «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах», затвердженою Постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 р. №492, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 17 грудня 2003 р. за № 1172/8493 зі змінами та доповненнями від 22.12.10 р. № 572. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://liga.net/>.
6. Інструкція (методичні рекомендації) щодо заповнення звіту про рух грошових коштів підприємства (форма № 3) викладено в методичних рекомендаціях щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджених Наказом Мінфіну України № 433 від 28.03.2014 р. – Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
7. Інструкція про порядок реєстрації виданих, повернутих і використаних довіреностей на одержання цінностей, затв. наказом Міністерства фінансів України від 16.05.96 № 99, із змінами і доповненнями від 5.05.08 р. № 647.

8. Інструкція про службові відрядження в межах України і за кордоном, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59, із змінами і доповненнями від 17 березня 2011 року №362. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
9. Кодекс законів про працю України від 11.05.2004 р. № 1703-IV, зі змінами і доповненнями від 19.04.11 р. № 3231 — VI.
10. Конституція України від 28.06.1996 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Велес, 2008. — 50 с.
11. Методичні рекомендації щодо облікової політики затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 р. №635
12. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ МФУ від 07 лютого 2014р. №73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.99, затв. Постановою ВР України із змінами і доповненнями від 02.12.2010 р. № 2756 — VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. N 2755 - VI.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 року № 137, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. № 92. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року № 246, із змінами і доповненнями від 11.12.06 р. № 1176. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року № 237, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000

8. Інструкція про службові відрядження в межах України і за кордоном, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59, із змінами і доповненнями від 17 березня 2011 року №362. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
9. Кодекс законів про працю України від 11.05.2004 р. № 1703-IV, зі змінами і доповненнями від 19.04.11 р. № 3231 — VI.
10. Конституція України від 28.06.1996 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К.: Велес, 2008. — 50 с.
11. Методичні рекомендації щодо облікової політики затверджені наказом Мінфіну від 27.06.2013 р. №635
12. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ МФУ від 07 лютого 2014р. №73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV від 16.07.99, затв. Постановою ВР України із змінами і доповненнями від 02.12.2010 р. № 2756 — VI. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
14. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. N 2755 - VI.
15. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 року № 137, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затв. наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. № 92. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
17. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
18. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затв. наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 року № 246, із змінами і доповненнями від 11.12.06 р. № 1176. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
19. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. наказом Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 року № 237, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
20. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 січня 2000

- року № 20, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затв. наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року № 91, із змінами і доповненнями від 23.05.03 № 363. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затв. наказом Міністерства фінансів України від 23 травня 2003 року №363, із змінами і доповненнями від від 27.06.13 р. № 627. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 року № 181, із змінами і доповненнями від від 8.07.08 р. № 901. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 року № 290, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
 25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затв. наказом Міністерства фінансів України від 23 травня 2003 року №363, із змінами і доповненнями від від 27.06.13 р. № 627 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 року № 163, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 року № 193, із змінами і доповненнями від 25.11.02 р. № 989. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 29. П(С)БО 22 «Вплив інфляції» Наказ МФУ №147 від 28.02.2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.

- року № 20, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
21. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затв. наказом Міністерства фінансів України від 26 квітня 2000 року № 91, із змінами і доповненнями від 23.05.03 № 363. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти», затв. наказом Міністерства фінансів України від 23 травня 2003 року №363, із змінами і доповненнями від від 27.06.13 р. № 627. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 липня 2000 року № 181, із змінами і доповненнями від від 8.07.08 р. № 901. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 року № 290, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
 25. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 року № 318, із змінами і доповненнями від 18.03.11 р. № 372. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 26. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток», затв. наказом Міністерства фінансів України від 23 травня 2003 року №363, із змінами і доповненнями від від 27.06.13 р. № 627 — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 27. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств», затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 липня 1999 року № 163, із змінами і доповненнями від 25.09.09 р. № 1125. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 28. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 10 серпня 2000 року № 193, із змінами і доповненнями від 25.11.02 р. № 989. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
 29. П(С)БО 22 «Вплив інфляції» Наказ МФУ №147 від 28.02.2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18 червня 2001 року № 303, із змінами і доповненнями від 24.09.03 р. № 549. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію», затв. наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2001 року № 344. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.00 р. № 39, із змінами і доповненнями від 24 лютого 2001 року № 101.— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
33. П(С)БО 26 «Виплати працівникам» Наказ МФУ №601 від 28.10.2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримані для продажу і діяльність, що припиняється», затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 листопада 2003 року № 617 із змінами і доповненнями. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 11 грудня 2006 року № 1176, із змінами і доповненнями від 9 грудня 2011 р. № 1591. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2006 року № 415, із змінами і доповненнями. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
37. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637.
38. Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 19 квітня 2014 р. № 137// Відомості Верховної Ради України. - 2014. -№ 12.-С. 101-152.
39. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 Наказ Міністерства фінансів України від

30. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін», затв. наказом Міністерства фінансів України від 18 червня 2001 року № 303, із змінами і доповненнями від 24.09.03 р. № 549. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
31. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 24 «Прибуток на акцію», затв. наказом Міністерства фінансів України від 16 липня 2001 року № 344. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
32. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.02.00 р. № 39, із змінами і доповненнями від 24 лютого 2001 року № 101.— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
33. П(С)БО 26 «Виплати працівникам» Наказ МФУ №601 від 28.10.2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 27 «Необоротні активи, утримані для продажу і діяльність, що припиняється», затв. наказом Міністерства фінансів України від 7 листопада 2003 року № 617 із змінами і доповненнями. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 28 «Зменшення корисності активів», затв. наказом Міністерства фінансів України від 11 грудня 2006 року № 1176, із змінами і доповненнями від 9 грудня 2011 р. № 1591. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28 квітня 2006 року № 415, із змінами і доповненнями. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://liga.net/>.
37. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.2004 р. № 637.
38. Положення про порядок емісії платіжних карток і здійснення операцій з їх застосуванням, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 19 квітня 2014 р. № 137// Відомості Верховної Ради України. - 2014. -№ 12.-С. 101-152.
39. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 Наказ Міністерства фінансів України від

- 19.12.2014 за № 1214. — // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2014 р. за № 1365/261426 // Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
40. Постанова Правління Національного банку України 30.03.2014 N 122 «Про зміни до Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті» // ІАЦ «Ліга»
41. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: Наказ Міністерства статистики України № 145 від 22.05.96.
42. Про затвердження типових форм первинного обліку бланків суворої звітності: Наказ Міністерства статистики України № 99 від 16.03.96.
43. Постановою НБУ «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» від 06.06.2013 № 210
44. Постанова НБУ «Про виконання інкасового доручення (розпорядження)» від 15.04.2015 р. № 257
45. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.1996.№116.
46. Про затвердження Положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)» постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 1996 р. N 473.

Підручники, навчальні посібники, монографії та періодичні видання

47. Бабаев Ю.А. Бухгалтерский учет / Ю.А. Бабаев — М.: «Юнити», 2003.
48. Бабич В.В. Фінансовий облік (облік активів) / В.В. Бабич В.В., Сачова С.В. — Київ: КНЕУ, 2006. — 281 с.
49. Берге Йорг. Балансоведение / Й. Берге — М.: Бухгалтерский учет, 2000. — 454 с.
50. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський (фінансовий) облік / Ф.Ф.Бутинець — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 723 с.
51. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / Ф.Ф. Бутинець. — Житомир: ЖІТІ, 2002. — 687 с.
52. Вербицкая Л.В. Организация бухгалтерского учета на предприятиях малого бизнеса в Украине: Учебное пособие / Л.В.Вербицкая - К.: МАУП, 2000.—116 с.

- 19.12.2014 за № 1214. — // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 жовтня 2014 р. за № 1365/261426 // Режим доступу: <http://search.ligazakon.ua>.
40. Постанова Правління Національного банку України 30.03.2014 N 122 «Про зміни до Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті» // ІАЦ «Ліга»
41. Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів: Наказ Міністерства статистики України № 145 від 22.05.96.
42. Про затвердження типових форм первинного обліку бланків суворої звітності: Наказ Міністерства статистики України № 99 від 16.03.96.
43. Постановою НБУ «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» від 06.06.2013 № 210
44. Постанова НБУ «Про виконання інкасового доручення (розпорядження)» від 15.04.2015 р. № 257
45. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» від 22.01.1996.№116.
46. Про затвердження Положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг)» постановою Кабінету Міністрів України від 26 квітня 1996 р. N 473.

Підручники, навчальні посібники, монографії та періодичні видання

47. Бабаев Ю.А. Бухгалтерский учет / Ю.А. Бабаев — М.: «Юнити», 2003.
48. Бабич В.В. Фінансовий облік (облік активів) / В.В. Бабич В.В., Сачова С.В. — Київ: КНЕУ, 2006. — 281 с.
49. Берге Йорг. Балансоведение / Й. Берге — М.: Бухгалтерский учет, 2000. — 454 с.
50. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський (фінансовий) облік / Ф.Ф.Бутинець — Житомир: ПП «Рута», 2003. — 723 с.
51. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник / Ф.Ф. Бутинець. — Житомир: ЖІТІ, 2002. — 687 с.
52. Вербицкая Л.В. Организация бухгалтерского учета на предприятиях малого бизнеса в Украине: Учебное пособие / Л.В.Вербицкая - К.: МАУП, 2000.—116 с.

53. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально – практичний посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. - К: Центр учбової літератури, 2010. – 536с.
54. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.
55. Горицкая Н.Г. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность в Украине с 2000 года: Практическое пособие / Н.Г.Горицкая – К.: Редакция газеты «Бухгалтерия. Налоги. Бизнес», 2000. – 256 с.
56. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / Н.М.Грабова – К: А.С.К., 2007. – 227 с.
57. Грабова Н.М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: Навчальний посібник / Н.М.Грабова, Ю.Г. Кривоносів – 3-є вид., допов. – К.: А.С.К., 2001. – 416 с.
58. Гуцайлюк Л.О. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: первинні документи та облікові реєстри: Навч. Посібник / Л.О. Гуцайлюк, В.В. Сопко, Ю.М. Іванченко – Київ: Центр навч. л-ри, 2006.- 160 с.
59. Жадько К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: Навч. пос. / К.С. Жадько, В.В. Семенюта, Л.І. Олійник– Київ: ЦУЛ, 2008. – 112 с.
60. Завгородній В.П. Настольная книга бухгалтера малого бизнеса / В.П. Завгородній – К.: ВИРА – Р; Дакор, 2000. – 608 с.
61. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. пос. – 4-те вид., доп. / В.П.Завгородній – К.: А.С.К., 2002. – 256 с.
62. Кириленко В. Сучасні банківські платіжні інструменти // Облік і аудит. – 2001. – № 4.
63. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: Навч. посібник .-2-е вид., перероб. та доп. / Г. Кім , В.В. Сопко., С.Г. Кім - Київ: Центр навч. літ-ри, 2006.-480 с.
64. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік і прийняття рішень в банках: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.М. Кіндрацька – К.: КНЕУ, 2000. – 404 с.
65. Кляцький М. Журнально – ордерна форма обліку: потрібні зміни // Облік і аудит. – 2000. – № 4.
66. Коблянська О.І. Фінансовий облік / О.І. Коблянська. – К.: Знання, 204. – 473 с.
67. Коваль П.Ф. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: Навчальний посібник / А.Є. Кисленко, Т.М. Корнієнко – Ірпінь: НАДПСУ, 2006.- 250 с.

53. Верхоглядова Н.І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: Навчально – практичний посібник / Н.І. Верхоглядова, В.П. Шило, С.Б. Ільїна та ін. - К: Центр учбової літератури, 2010. – 536с.
54. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами / С.Ф. Голов, В.М. Костюченко. – Х.: Фактор, 2007. – 976 с.
55. Горицкая Н.Г. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность в Украине с 2000 года: Практическое пособие / Н.Г.Горицкая – К.: Редакция газеты «Бухгалтерия. Налоги. Бизнес», 2000. – 256 с.
56. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Навчальний посібник / Н.М.Грабова – К: А.С.К., 2007. – 227 с.
57. Грабова Н.М. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: Навчальний посібник / Н.М.Грабова, Ю.Г. Кривоносів – 3-є вид., допов. – К.: А.С.К., 2001. – 416 с.
58. Гуцайлюк Л.О. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: первинні документи та облікові реєстри: Навч. Посібник / Л.О. Гуцайлюк, В.В. Сопко, Ю.М. Іванченко – Київ: Центр навч. л-ри, 2006.- 160 с.
59. Жадько К.С. Бухгалтерський облік у схемах і таблицях: Навч. пос. / К.С. Жадько, В.В. Семенюта, Л.І. Олійник– Київ: ЦУЛ, 2008. – 112 с.
60. Завгородній В.П. Настольная книга бухгалтера малого бизнеса / В.П. Завгородній – К.: ВИРА – Р; Дакор, 2000. – 608 с.
61. Завгородній В.П. Бухгалтерський облік в Україні: Навч. пос. – 4-те вид., доп. / В.П.Завгородній – К.: А.С.К., 2002. – 256 с.
62. Кириленко В. Сучасні банківські платіжні інструменти // Облік і аудит. – 2001. – № 4.
63. Кім Г. Бухгалтерський облік: первинні документи та порядок їх заповнення: Навч. посібник .-2-е вид., перероб. та доп. / Г. Кім , В.В. Сопко., С.Г. Кім - Київ: Центр навч. літ-ри, 2006.-480 с.
64. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік і прийняття рішень в банках: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Л.М. Кіндрацька – К.: КНЕУ, 2000. – 404 с.
65. Кляцький М. Журнально – ордерна форма обліку: потрібні зміни // Облік і аудит. – 2000. – № 4.
66. Коблянська О.І. Фінансовий облік / О.І. Коблянська. – К.: Знання, 204. – 473 с.
67. Коваль П.Ф. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: Навчальний посібник / А.Є. Кисленко, Т.М. Корнієнко – Ірпінь: НАДПСУ, 2006.- 250 с.

68. Коваль П.Ф. Бухгалтерський облік і прийняття управлінських рішень: Навч. пос. / П.Ф. Коваль, С.М. Шкарлет, О.С. Мосійчук – Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ, 2006. – 267 с.
69. Костюченко В. Реформа бухгалтерського обліку в Україні // Облік і аудит. – 2000. – № 8.
70. Кочетов В.А. Основы бухгалтерского учета / В.А. Кочетов, Э.С. Гейер. – Донецк: Дон ГУЕТ, 2004. – 270 с.
71. Кужельний Н.В. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях: Уч. пособие для студентов вузов / Н.В. Кужельний, Н.М. Грабова, В.Н. Добровський – К.: А.С.К., 2000. – 624 с.
72. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / В.М. Кужельний, В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2002. – 234 с.
73. Кузьмінський Ю. Організація внутрішнього оперативного обліку і контролю за здійсненням зовнішньоторговельної діяльності // Облік і аудит. – 2000. – № 3.
74. Кушіна О. Коли необоротні активи стають оборотними / О. Кушіна // Бухгалтерія. – 2008. - № 4. – с. 61 – 64.
75. Лавінська Л.Г. Оцінка у бухгалтерському обліку: Монографія / Л.Г. Лавінська – К.: КНЕУ, 2006. – 256 с.
76. Лишиленко О.В. Фінансовий облік: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О.В.Лишиленко – Київ: Центр навчальної літератури, 2008. – 556 с.
77. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія і методологія, перспективи розвитку: Монографія / Н.М. Малюга – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.
78. Мельник П.В. Бухгалтерський облік в Україні (за національними положеннями): Навч. – практич. посібник. / П.В. Мельник – Ірпінь: НАДПСУ, 2002. – 215 с.
79. Мисака Г.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / Г.В. Мисака, В.М. Шарманська – Київ: ЦУЛ, 2007. – 400 с.
80. Михайлов М.Г. Бухгалтерський облік (теорія): Навчальний посібник / М.Г.Михайлов, А.І. Глушаченко, В.П. Гончар, Г.А. Болмат – Київ: ЦУЛ, 2007. – 248 с.
81. Горлов Д.О. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: Закон. Положення. Інструкції: Збірник контрольно-правових актів / Д.О. Горлов, І.В. Шпак. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 232 с.
82. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік / Г.В. Нешкерська. – К.: Центр учбової літератури, 2004. – 464 с.

68. Коваль П.Ф. Бухгалтерський облік і прийняття управлінських рішень: Навч. пос. / П.Ф. Коваль, С.М. Шкарлет, О.С. Мосійчук – Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ, 2006. – 267 с.
69. Костюченко В. Реформа бухгалтерського обліку в Україні // Облік і аудит. – 2000. – № 8.
70. Кочетов В.А. Основы бухгалтерского учета / В.А. Кочетов, Э.С. Гейер. – Донецк: Дон ГУЕТ, 2004. – 270 с.
71. Кужельний Н.В. Бухгалтерский учет в производственных и торговых предприятиях: Уч. пособие для студентов вузов / Н.В. Кужельний, Н.М. Грабова, В.Н. Добровський – К.: А.С.К., 2000. – 624 с.
72. Кужельний М.В. Теорія бухгалтерського обліку: підручник / В.М. Кужельний, В.Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2002. – 234 с.
73. Кузьмінський Ю. Організація внутрішнього оперативного обліку і контролю за здійсненням зовнішньоторговельної діяльності // Облік і аудит. – 2000. – № 3.
74. Кушіна О. Коли необоротні активи стають оборотними / О. Кушіна // Бухгалтерія. – 2008. - № 4. – с. 61 – 64.
75. Лавінська Л.Г. Оцінка у бухгалтерському обліку: Монографія / Л.Г. Лавінська – К.: КНЕУ, 2006. – 256 с.
76. Лишиленко О.В. Фінансовий облік: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. / О.В.Лишиленко – Київ: Центр навчальної літератури, 2008. – 556 с.
77. Малюга Н.М. Бухгалтерський облік в Україні: теорія і методологія, перспективи розвитку: Монографія / Н.М. Малюга – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 548 с.
78. Мельник П.В. Бухгалтерський облік в Україні (за національними положеннями): Навч. – практич. посібник. / П.В. Мельник – Ірпінь: НАДПСУ, 2002. – 215 с.
79. Мисака Г.В. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник / Г.В. Мисака, В.М. Шарманська – Київ: ЦУЛ, 2007. – 400 с.
80. Михайлов М.Г. Бухгалтерський облік (теорія): Навчальний посібник / М.Г.Михайлов, А.І. Глушаченко, В.П. Гончар, Г.А. Болмат – Київ: ЦУЛ, 2007. – 248 с.
81. Горлов Д.О. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні: Закон. Положення. Інструкції: Збірник контрольно-правових актів / Д.О. Горлов, І.В. Шпак. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 232 с.
82. Нашкерська Г.В. Бухгалтерський облік / Г.В. Нешкерська. – К.: Центр учбової літератури, 2004. – 464 с.

83. Павлюк І. Бухгалтерський облік вибуття та амортизації нематеріальних активів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – с. 2 – 8.
84. Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посібник / Г.О.Партин – К.: Товариство «Знання» КОО, 2000. – 245 с.
85. Пархоменко В.М. Реформування бухгалтерського обліку в Україні: план рахунків. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку / В.М.Пархоменко, П.П.Барабанцева – Луганськ: «Промдрук» ЛСД «Лугань», 2000. – 272 с.
86. Сахарцевої І.І. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник з виконання практичних завдань / І.І.Сахарцева – Київ: Кондор, 2005. – 556 с.
87. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. пос. / В.В.Сопко – Київ: КНЕУ, 2006. – 526 с.
88. Стельмашук А.М. Бухгалтерський облік: Навч. пос. / А.М.Стельмашук, П.С.Смоленко – Київ: ЦУЛ, 2007. – 528 с.
89. Сук Л.К. Бухгалтерський облік - II: Навч. посіб. для дистанційного навчання. / Л.К. Сук, П.Л. Сук – Київ: Ун-т «Україна», 2005. – 701 с.
90. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 3-тє вид. доп. і переробл./ Н.М.Ткаченко – Київ: Алерта, 2008. – 926 с.
91. Трофименко В. Бухгалтерський облік операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України // Вісник Національного банку України.- 2007. №4. – С.46-52.
92. Хміль Ф.І. Управління персоналом: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Ф.І.Хміль – К.: Академвидав, 2006. – 327 с.
93. Цветкова Н. Бухгалтерський облік інформації за сегментами: методологія, організація, звітність: Закінч. почат. у № 6, 2006 р.// Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. – №7. – С.29 – 37.
94. Чацкіс Ю.Д. Фінансовий облік, ч. I і ч. II: навч. пос. / Ю.Д. Чацкіс, О.М. Лисюк, Т.М. Михайлова. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2005. – 320 с.
95. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку. Навч. посіб. / Ю.Д. Чацкіс, Е.С. Гейер, О.А. Наумчук, І.О. Власова – К.: - Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.
96. Чебанова Н.В. Бухгалтерский учет торговой, посреднической и производственной деятельности предприятий различных форм собственности: в. 2 ч. / Н.В. Чебанова, Л.Н. Котенко. – Харьков: ООО «Олант», 2004. – 456 с.

83. Павлюк І. Бухгалтерський облік вибуття та амортизації нематеріальних активів // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – с. 2 – 8.
84. Партин Г.О. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: Навч. посібник / Г.О.Партин – К.: Товариство «Знання» КОО, 2000. – 245 с.
85. Пархоменко В.М. Реформування бухгалтерського обліку в Україні: план рахунків. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку / В.М.Пархоменко, П.П.Барабанцева – Луганськ: «Промдрук» ЛСД «Лугань», 2000. – 272 с.
86. Сахарцевої І.І. Бухгалтерський облік: Навчальний посібник з виконання практичних завдань / І.І.Сахарцева – Київ: Кондор, 2005. – 556 с.
87. Сопко В.В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. пос. / В.В.Сопко – Київ: КНЕУ, 2006. – 526 с.
88. Стельмашук А.М. Бухгалтерський облік: Навч. пос. / А.М.Стельмашук, П.С.Смоленко – Київ: ЦУЛ, 2007. – 528 с.
89. Сук Л.К. Бухгалтерський облік - II: Навч. посіб. для дистанційного навчання. / Л.К. Сук, П.Л. Сук – Київ: Ун-т «Україна», 2005. – 701 с.
90. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 3-тє вид. доп. і переробл./ Н.М.Ткаченко – Київ: Алерта, 2008. – 926 с.
91. Трофименко В. Бухгалтерський облік операцій з готівковими коштами та банківськими металами в банках України // Вісник Національного банку України.- 2007. №4. – С.46-52.
92. Хміль Ф.І. Управління персоналом: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Ф.І.Хміль – К.: Академвидав, 2006. – 327 с.
93. Цветкова Н. Бухгалтерський облік інформації за сегментами: методологія, організація, звітність: Закінч. почат. у № 6, 2006 р.// Бухгалтерський облік і аудит. - 2006. – №7. – С.29 – 37.
94. Чацкіс Ю.Д. Фінансовий облік, ч. I і ч. II: навч. пос. / Ю.Д. Чацкіс, О.М. Лисюк, Т.М. Михайлова. – Донецьк: Дон ДУЕТ, 2005. – 320 с.
95. Чацкіс Ю.Д. Організація бухгалтерського обліку. Навч. посіб. / Ю.Д. Чацкіс, Е.С. Гейер, О.А. Наумчук, І.О. Власова – К.: - Центр учбової літератури, 2011. – 564 с.
96. Чебанова Н.В. Бухгалтерский учет торговой, посреднической и производственной деятельности предприятий различных форм собственности: в. 2 ч. / Н.В. Чебанова, Л.Н. Котенко. – Харьков: ООО «Олант», 2004. – 456 с.

97. Юровский Б.С. Современный бухгалтер / Б.С. Юровский. – Харьков. – 2004. – № 47. – 64 с.
98. Юровський Б.С. Основные средства: налоговый и бухгалтерский учет. – В 2 ч.: Справочно-методическое пособие / Б.С. Юровский – Харьков: Консульт, 2000. – 206 с.
99. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / В.Г. Швець – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 535 с.

97. Юровский Б.С. Современный бухгалтер / Б.С. Юровский. – Харьков. – 2004. – № 47. – 64 с.
98. Юровський Б.С. Основные средства: налоговый и бухгалтерский учет. – В 2 ч.: Справочно-методическое пособие / Б.С. Юровский – Харьков: Консульт, 2000. – 206 с.
99. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник / В.Г. Швець – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 535 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку
І «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Дата (рік, місяць, число) _____
 Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
 Територія _____ за КОАТУУ _____
 Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ _____
 Вид економічної діяльності _____ за КВЕД _____
 Середня кількість працівників¹ _____
 Адреса, телефон _____
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку _____
 за міжнародними стандартами фінансової звітності _____
 Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 20__ р.

Форма № 1 Код ДКУД за 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Додаток 1
до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку
І «Загальні вимоги до фінансової звітності»

Дата (рік, місяць, число) _____
 Підприємство _____ за ЄДРПОУ _____
 Територія _____ за КОАТУУ _____
 Організаційно-правова форма господарювання _____ за КОПФГ _____
 Вид економічної діяльності _____ за КВЕД _____
 Середня кількість працівників¹ _____
 Адреса, телефон _____
 Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)
 Складено (зробити позначку «v» у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку _____
 за міжнародними стандартами фінансової звітності _____
 Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31 грудня 20__ р.

Форма № 1 Код ДКУД за 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001		
накопичена амортизація	1002		
Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Основні засоби	1010		
первісна вартість	1011		
знос	1012		
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130		
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Пасив			
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
За одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Керівник
Головний бухгалтер

Інша поточна дебіторська заборгованість	1155		
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Гроші та їх еквіваленти	1165		
Витрати майбутніх періодів	1170		
Інші оборотні активи	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Пасив			
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		
Додатковий капітал	1410		
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420		
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615		
розрахунками з бюджетом	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
розрахунками зі страхування	1625		
розрахунками з оплати праці	1630		
За одержаними авансами	1635		
Поточні забезпечення	1660		
Доходи майбутніх періодів	1665		
Інші поточні зобов'язання	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Керівник
Головний бухгалтер

Підприємство _____ (найменування)
 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 за рік 20__р.

Дата (рік, місяць, число) _____ за ЄДРПОУ _____

КОДИ _____

Форма № 2 Код за ДКУД

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Валовий: прибуток	2090		
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Доходи від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
збиток	2295 () ()		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
збиток	2355 () ()		

Підприємство _____ (найменування)
 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
 за рік 20__р.

Дата (рік, місяць, число) _____ за ЄДРПОУ _____

КОДИ _____

Форма № 2 Код за ДКУД

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Валовий: прибуток	2090		
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122		
Адміністративні витрати	2130		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Доходи від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182		
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190		
збиток	2195		
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240		
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290		
збиток	2295 () ()		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300		
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350		
збиток	2355 () ()		

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник
Головний бухгалтер

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500		
Витрати на оплату праці	2505		
Відрахування на соціальні заходи	2510		
Амортизація	2515		
Інші операційні витрати	2520		
Разом	2550		

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник
Головний бухгалтер

Підприємство

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 20__ р.

Форма № 3-н Код за ДКУД 1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500				
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505		X		X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515				
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520				
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550				
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560				
Грошові кошти від операційної діяльності	3570				
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195				
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		X		X
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих: відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X		X	
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	

Підприємство

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		

Звіт про рух грошових коштів (за непрямим методом)
за 20__ р.

Форма № 3-н Код за ДКУД 1801006

Стаття	Код рядка	За звітний період		За аналогічний період попереднього року	
		надходження	видаток	надходження	видаток
1	2	3	4	5	6
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності					
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3500				
Коригування на:					
амортизацію необоротних активів	3505		X		X
збільшення (зменшення) забезпечень	3510				
збиток (прибуток) від нереалізованих курсових різниць	3515				
збиток (прибуток) від неопераційної діяльності та інших негрошових операцій	3520				
Зменшення (збільшення) оборотних активів	3550				
Збільшення (зменшення) поточних зобов'язань	3560				
Грошові кошти від операційної діяльності	3570				
Сплачений податок на прибуток	3580	X		X	
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195				
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності					
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		X		X
необоротних активів	3205		X		X
Надходження від отриманих: відсотків	3215		X		X
дивідендів	3220		X		X
Надходження від деривативів	3225		X		X
Інші надходження	3250		X		X
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	X		X	
необоротних активів	3260	X		X	
Виплати за деривативами	3270	X		X	
Інші платежі	3290	X		X	

Додатки

1	2	3	4	5	6
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295				
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			X		X
Надходження від: Власного капіталу	3300				
Отримання позик	3305		X		X
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X		X	
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X		X	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395				
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400				
Залишок коштів на початок року	3405		X		X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415				

Керівник

Головний бухгалтер

Додатки

1	2	3	4	5	6
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295				
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			X		X
Надходження від: Власного капіталу	3300				
Отримання позик	3305		X		X
Інші надходження	3340		X		X
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	X		X	
Погашення позик	3350	X		X	
Сплату дивідендів	3355	X		X	
Інші платежі	3390	X		X	
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395				
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400				
Залишок коштів на початок року	3405		X		X
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410				
Залишок коштів на кінець року	3415				

Керівник

Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)
Підприємство

за ЄДРПОУ

КОДИ		

(найменування)
Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 20__р.

Форма № 3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
--------	-----------	-------------------	---

1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100		
Праці	3105		
Відрахувань на соціальні заходи	3110		
Зобов'язань з податків і зборів	3115		
Інші витрачання	3190		
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255		
необоротних активів	3260		
Виплати за деривативами	3270		
Інші платежі	3290		
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345		
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355		
Інші платежі	3390		

Дата (рік, місяць, число)
Підприємство

за ЄДРПОУ

КОДИ		

(найменування)
Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за 20__р.

Форма № 3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
--------	-----------	-------------------	---

1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000		
Повернення податків і зборів	3005		
у тому числі податку на додану вартість	3006		
Цільового фінансування	3010		
Інші надходження	3095		
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100		
Праці	3105		
Відрахувань на соціальні заходи	3110		
Зобов'язань з податків і зборів	3115		
Інші витрачання	3190		
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195		
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200		
необоротних активів	3205		
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215		
дивідендів	3220		
Надходження від деривативів	3225		
Інші надходження	3250		
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255		
необоротних активів	3260		
Виплати за деривативами	3270		
Інші платежі	3290		
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295		
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300		
Отримання позик	3305		
Інші надходження	3340		
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345		
Погашення позик	3350		
Сплату дивідендів	3355		
Інші платежі	3390		

Додатки

1	2	3	4
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

Керівник

Головний бухгалтер

Додатки

1	2	3	4
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395		
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400		
Залишок коштів на початок року	3405		
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410		
Залишок коштів на кінець року	3415		

Керівник

Головний бухгалтер

Дата (рік, місяць, число)
Підприємство

за ЄДРПОУ

КОДИ		

(найменування)
Звіт про власний капітал
за рік 20__ р.

Форма № 4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
--------	-----------	------------------------	---------------------	--------------------	-------------------	---	---------------------	-------------------	--------

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000								
Коригування: Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095								
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100								
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників: Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення	4260								

Дата (рік, місяць, число)
Підприємство

за ЄДРПОУ

КОДИ		

(найменування)
Звіт про власний капітал
за рік 20__ р.

Форма № 4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
--------	-----------	------------------------	---------------------	--------------------	-------------------	---	---------------------	-------------------	--------

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000								
Коригування: Зміна облікової політики	4005								
Виправлення помилок	4010								
Інші зміни	4090								
Скоригований залишок на початок року	4095								
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100								
Інший сукупний дохід за звітний період	4110								
Розподіл прибутку: Виплати власникам (дивіденди)	4200								
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205								
Відрахування до резервного капіталу	4210								
Внески учасників: Внески до капіталу	4240								
Погашення заборгованості з капіталу	4245								
Вилучення	4260								

Додатки

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
капіталу: Викуп акцій (часток)									
Перепродаж вкуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання вкуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін у капіталі	4295								
Залишок на кінець року	4300								

Керівник

Головний бухгалтер

Додатки

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
капіталу: Викуп акцій (часток)									
Перепродаж вкуплених акцій (часток)	4265								
Анулювання вкуплених акцій (часток)	4270								
Вилучення частки в капіталі	4275								
Інші зміни в капіталі	4290								
Разом змін у капіталі	4295								
Залишок на кінець року	4300								

Керівник

Головний бухгалтер

ІНСТРУКЦІЯ
ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАНУ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АКТИВІВ, КАПІТАЛУ, ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І
ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

ІНСТРУКЦІЯ
ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ПЛАНУ РАХУНКІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ АКТИВІВ, КАПІТАЛУ, ЗОБОВ'ЯЗАНЬ І
ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ І ОРГАНІЗАЦІЙ

{ІЗ ЗМІНАМИ, ВНЕСЕНИМИ ЗГІДНО З НАКАЗАМИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ

№ 1012 ВІД 09.12.2002
№ 671 ВІД 12.12.2003
№ 591 ВІД 24.09.2004
№ 717 ВІД 20.10.2005
№ 1176 ВІД 11.12.2006
№ 1213 ВІД 19.12.2006
№ 353 ВІД 05.03.2008
№ 1238 ВІД 14.10.2008
№ 1125 ВІД 25.09.2009
№ 664 ВІД 31.05.2011
№ 1204 ВІД 26.09.2011
№ 1591 ВІД 09.12.2011
№ 658 ВІД 31.05.2012
№ 627 ВІД 27.06.2013
№ 48 ВІД 08.02.2014
№ 573 ВІД 18.06.2015}

{ІЗ ЗМІНАМИ, ВНЕСЕНИМИ ЗГІДНО З НАКАЗАМИ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ

№ 1012 ВІД 09.12.2002
№ 671 ВІД 12.12.2003
№ 591 ВІД 24.09.2004
№ 717 ВІД 20.10.2005
№ 1176 ВІД 11.12.2006
№ 1213 ВІД 19.12.2006
№ 353 ВІД 05.03.2008
№ 1238 ВІД 14.10.2008
№ 1125 ВІД 25.09.2009
№ 664 ВІД 31.05.2011
№ 1204 ВІД 26.09.2011
№ 1591 ВІД 09.12.2011
№ 658 ВІД 31.05.2012
№ 627 ВІД 27.06.2013
№ 48 ВІД 08.02.2014
№ 573 ВІД 18.06.2015}

Таблиця

План рахунків бухгалтерського обліку

Рахунки першого порядку (Синтетичні рахунки)	Рахунки другого порядку (субрахунки)
	1 клас. Необоротні активи
	100 «Інвестиційна нерухомість»
10 Основні засоби	101 «Земельні ділянки»
	102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»
	103 «Будинки та споруди»
	104 «Машини та обладнання»
	105 «Транспортні засоби»
	106 «Інструменти, прилади та інвентар»
	107 «Тварини»
	108 «Багаторічні насадження»
	109 «Інші основні засоби»
11 Інші необоротні матеріальні активи	111 «Бібліотечні фонди»
	112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»
	113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»
	114 «Природні ресурси»
	115 «Інвентарна тара»
	116 «Предмети прокату»
	117 «Інші необоротні матеріальні активи»
12 Нематеріальні активи	121 «Права користування природними ресурсами»
	122 «Права користування майном»
	123 «Права на комерційні позначення»
	124 «Права на об'єкти промислової власності»
	125 «Авторські права та суміжні з ними права»
	127 «Інші нематеріальні активи»
13 Знос необоротних активів (амортизація)	131 «Знос основних засобів Амортизація основних засобів»
	132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»
	133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»
	134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів»
	135 «Знос інвестиційної нерухомості»
14 Довгострокові фінансові інвестиції	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»
	142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»
	143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»

Таблиця

План рахунків бухгалтерського обліку

Рахунки першого порядку (Синтетичні рахунки)	Рахунки другого порядку (субрахунки)
	1 клас. Необоротні активи
	100 «Інвестиційна нерухомість»
10 Основні засоби	101 «Земельні ділянки»
	102 «Капітальні витрати на поліпшення земель»
	103 «Будинки та споруди»
	104 «Машини та обладнання»
	105 «Транспортні засоби»
	106 «Інструменти, прилади та інвентар»
	107 «Тварини»
	108 «Багаторічні насадження»
	109 «Інші основні засоби»
11 Інші необоротні матеріальні активи	111 «Бібліотечні фонди»
	112 «Малоцінні необоротні матеріальні активи»
	113 «Тимчасові (нетитульні) споруди»
	114 «Природні ресурси»
	115 «Інвентарна тара»
	116 «Предмети прокату»
	117 «Інші необоротні матеріальні активи»
12 Нематеріальні активи	121 «Права користування природними ресурсами»
	122 «Права користування майном»
	123 «Права на комерційні позначення»
	124 «Права на об'єкти промислової власності»
	125 «Авторські права та суміжні з ними права»
	127 «Інші нематеріальні активи»
13 Знос необоротних активів (амортизація)	131 «Знос основних засобів Амортизація основних засобів»
	132 «Знос інших необоротних матеріальних активів»
	133 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»
	134 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів»
	135 «Знос інвестиційної нерухомості»
14 Довгострокові фінансові інвестиції	141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»
	142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»
	143 «Інвестиції непов'язаним сторонам»

Додатки

15 Капітальні інвестиції	151 «Капітальне будівництво»
	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
	153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»
	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»
	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»
16 Довгострокові біологічні активи (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю»
	163 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»
	165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»
166 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю»	
17 Відстрочені податкові активи	За видами відстрочених податкових активів
18 Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»
	182 «Довгострокові векселі одержані»
	183 «Інша дебіторська заборгованість»
	184 «Інші необоротні активи»
19 Гудвіл	За видами об'єктів інвестування
	191 «Гудвіл при придбанні»
	193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)»
	2 клас. Запаси
20 Виробничі запаси	201 «Сировина й матеріали»
	202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»
	203 «Паливо»
	204 «Тара, тарні матеріали»
	205 «Будівельні матеріали»
	206 «Матеріали, передані в переробку»
	207 «Запасні частини»
	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»
	209 «Інші матеріали»
21 Поточні біологічні активи (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»
22 Малоцінні та швидкозношувані предмети	За видами предметів
23 Виробництво	За видами виробництва
24 Брак у виробництві (Для галузей матеріального виробництва)	За видами продукції
25 Напівфабрикати (Для промисловості)	За видами напівфабрикатів
26 Готова продукція (Для промисловості, сільського господарства та ін.)	За видами готової продукції
27 Продукція сільськогосподарського виробництва (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	За видами продукції

Додатки

15 Капітальні інвестиції	151 «Капітальне будівництво»
	152 «Придбання (виготовлення) основних засобів»
	153 «Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів»
	154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»
	155 «Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів»
16 Довгострокові біологічні активи (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	161 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	162 «Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю»
	163 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	164 «Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»
	165 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю»
166 «Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю»	
17 Відстрочені податкові активи	За видами відстрочених податкових активів
18 Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи	181 «Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду»
	182 «Довгострокові векселі одержані»
	183 «Інша дебіторська заборгованість»
	184 «Інші необоротні активи»
19 Гудвіл	За видами об'єктів інвестування
	191 «Гудвіл при придбанні»
	193 «Гудвіл при приватизації (корпоратизації)»
	2 клас. Запаси
20 Виробничі запаси	201 «Сировина й матеріали»
	202 «Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби»
	203 «Паливо»
	204 «Тара, тарні матеріали»
	205 «Будівельні матеріали»
	206 «Матеріали, передані в переробку»
	207 «Запасні частини»
	208 «Матеріали сільськогосподарського призначення»
	209 «Інші матеріали»
21 Поточні біологічні активи (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	211 «Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	212 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю»
	213 «Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю»
22 Малоцінні та швидкозношувані предмети	За видами предметів
23 Виробництво	За видами виробництва
24 Брак у виробництві (Для галузей матеріального виробництва)	За видами продукції
25 Напівфабрикати (Для промисловості)	За видами напівфабрикатів
26 Готова продукція (Для промисловості, сільського господарства та ін.)	За видами готової продукції
27 Продукція сільськогосподарського виробництва (Для сільськогосподарських підприємств, підприємств інших галузей, здійснюючих сільськогосподарську діяльність)	За видами продукції

8 Товари	281 «Товари на складі»
	282 «Товари в торгівлі»
	283 «Товари на комісії»
	284 «Тара під товарами»
	285 «Торгова націнка»
	286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»
3 клас. Кошти, розрахунки та інші активи	
0 Готівка	301 «Готівка в національній валюті»
	302 «Готівка в іноземній валюті»
1 Рахунки в банках	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
	312 «Поточні рахунки в ін. Валюті»
	313 «Інші рахунки в банку в нац. валюті»
	314 «Інші рахунки в банку в ін. валюті»
	315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»
	316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті»
3 Інші кошти	331 «Грошові документи в національній валюті»
	332 «Грошові документи в іноземній валюті»
	333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»
	334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»
	335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»
4 Короткострокові векселі одержані	341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»
	342 «Короткострокові векселі, одержані в ін. валюті»
5 Поточні фінансові інвестиції	351 «Еквіваленти грошових коштів»
	352 «Інші поточні фінансові інвестиції»
6 Розрахунки з покупцями та замовниками	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
	362 «Розрахунки з іноземними покупцями»
	363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»
	364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням»
7 Розрахунки з різними дебіторами	371 «Розрахунки за виданими авансами»
	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»
	374 «Розрахунки за претензіями»
	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»
	376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»
	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»
	378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»
	379 «Розрахунки за операціями з деривативами»
8 Резерв сумнівних боргів	За дебіторами
9 Витрати майбутніх періодів	За видами витрат
4 клас. Власний капітал та забезпечення зобов'язань	
0 Зареєстрований (пайовий) капітал	Заа видами капіталу
1 Капітал у дооцінках	За видами капіталу
	421 «Емісійний дохід»
2 Додатковий капітал	422 «Інший вкладений капітал»
	423 «Накопичені курсові різниці»
	424 «Безоплатно одержані необоротні активи»
	425 «Інший додатковий капітал»
3 Резервний капітал	За видами капіталу
4 Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)	441 «Прибуток нерозподілений»
	442 «Непокріті збитки»
	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»
	451 «Вилучені акції»

8 Товари	281 «Товари на складі»
	282 «Товари в торгівлі»
	283 «Товари на комісії»
	284 «Тара під товарами»
	285 «Торгова націнка»
	286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»
3 клас. Кошти, розрахунки та інші активи	
0 Готівка	301 «Готівка в національній валюті»
	302 «Готівка в іноземній валюті»
1 Рахунки в банках	311 «Поточні рахунки в національній валюті»
	312 «Поточні рахунки в ін. Валюті»
	313 «Інші рахунки в банку в нац. валюті»
	314 «Інші рахунки в банку в ін. валюті»
	315 «Спеціальні рахунки в національній валюті»
	316 «Спеціальні рахунки в іноземній валюті»
3 Інші кошти	331 «Грошові документи в національній валюті»
	332 «Грошові документи в іноземній валюті»
	333 «Грошові кошти в дорозі в національній валюті»
	334 «Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті»
	335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті»
4 Короткострокові векселі одержані	341 «Короткострокові векселі, одержані в національній валюті»
	342 «Короткострокові векселі, одержані в ін. валюті»
5 Поточні фінансові інвестиції	351 «Еквіваленти грошових коштів»
	352 «Інші поточні фінансові інвестиції»
6 Розрахунки з покупцями та замовниками	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
	362 «Розрахунки з іноземними покупцями»
	363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»
	364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням»
7 Розрахунки з різними дебіторами	371 «Розрахунки за виданими авансами»
	372 «Розрахунки з підзвітними особами»
	373 «Розрахунки за нарахованими доходами»
	374 «Розрахунки за претензіями»
	375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»
	376 «Розрахунки за позиками членам кредитних спілок»
	377 «Розрахунки з іншими дебіторами»
	378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»
	379 «Розрахунки за операціями з деривативами»
8 Резерв сумнівних боргів	За дебіторами
9 Витрати майбутніх періодів	За видами витрат
4 клас. Власний капітал та забезпечення зобов'язань	
0 Зареєстрований (пайовий) капітал	Заа видами капіталу
1 Капітал у дооцінках	За видами капіталу
	421 «Емісійний дохід»
2 Додатковий капітал	422 «Інший вкладений капітал»
	423 «Накопичені курсові різниці»
	424 «Безоплатно одержані необоротні активи»
	425 «Інший додатковий капітал»
3 Резервний капітал	За видами капіталу
4 Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)	441 «Прибуток нерозподілений»
	442 «Непокріті збитки»
	443 «Прибуток, використаний у звітному періоді»
	451 «Вилучені акції»

	452 «Вилучені вклади й паї»
	453 «Інший вилучений капітал»
46 Неоплачений капітал	За видами капіталу
47 Забезпечення майбутніх витрат і платежів	471 «Забезпечення виплат відпусток»
	472 «Додаткове пенсійне забезпечення»
	473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань»
	474 «Забезпечення інших витрат і платежів»
	475 «Забезпечення призового фонду (резерв виплат)»
	476 «Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї»
	477 «Забезпечення матеріального заохочення»
	478 «Забезпечення відновлення земельних ділянок»
48 Цільове фінансування і цільові надходження	481 «Кошти, вивільнені від оподаткування»
	482 «Кошти з бюджету та державних цільових фондів»
	483 «Благодійна допомога»
	484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень»
49 Страхові резерви (для страхової діяльності)	491 «Технічні резерви»
	492 «Резерви із страхування життя»
	493 «Частка перестраховиків у технічних резервах»
	494 «Частка перестраховиків у резервах із страхування життя»
	495 «Результат зміни технічних резервів»
	496 «Результат зміни резервів із страхування життя»
	5 клас. Довгострокові зобов'язання
50 Довгострокові позики	501 «Довгострокові кредити банків у нац. валюті»
	502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті»
	503 «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті»
	504 «Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті»
	505 «Інші довгострокові позики в національній валюті»
	506 «Інші довгострокові позики в іноземній валюті»
51 Довгострокові векселі видані	511 «Довгострокові векселі, видані в нац. Валюті»
	512 «Довгострокові векселі, видані в ін. Валюті»
52 Довгострокові зобов'язання за облігаціями	521 «Зобов'язання за облігаціями»
	522 «Премія за випущеними облігаціями»
	523 «Дисконт за випущеними облігаціями»
53 Довгострокові зобов'язання з оренди	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
	532 «Зобов'язання з оренди цілих майнових комплексів»
54 Відстрочені податкові зобов'язання	за видами зобов'язань
55 Інші довгострокові зобов'язання	за видами зобов'язань
	6 клас. Поточні зобов'язання
60 Короткострокові позики	601 «Короткострокові кредити банків у нац. валюті»
	602 «Короткострокові кредити банків в ін. Валюті»
	603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у нац. валюті»
	604 «Відстрочені короткострокові кредити банків в ін. Валюті»
	605 «Прострочені позики в наці. Валюті»
	606 «Прострочені позики в іноземній валюті»
61 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті»
	612 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в ін. Валюті»
62 Короткострокові векселі видані	621 «Короткострокові векселі, видані в нац. валюті»
	622 «Короткострокові векселі, видані в ін. Валюті»
63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»
	633 «Розрахунки з учасниками ПФГ»
64 Розрахунки за податками і платежами	641 «Розрахунки за податками»
	642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»
	643 «Податкові зобов'язання»

	452 «Вилучені вклади й паї»
	453 «Інший вилучений капітал»
46 Неоплачений капітал	За видами капіталу
47 Забезпечення майбутніх витрат і платежів	471 «Забезпечення виплат відпусток»
	472 «Додаткове пенсійне забезпечення»
	473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань»
	474 «Забезпечення інших витрат і платежів»
	475 «Забезпечення призового фонду (резерв виплат)»
	476 «Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї»
	477 «Забезпечення матеріального заохочення»
	478 «Забезпечення відновлення земельних ділянок»
48 Цільове фінансування і цільові надходження	481 «Кошти, вивільнені від оподаткування»
	482 «Кошти з бюджету та державних цільових фондів»
	483 «Благодійна допомога»
	484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень»
49 Страхові резерви (для страхової діяльності)	491 «Технічні резерви»
	492 «Резерви із страхування життя»
	493 «Частка перестраховиків у технічних резервах»
	494 «Частка перестраховиків у резервах із страхування життя»
	495 «Результат зміни технічних резервів»
	496 «Результат зміни резервів із страхування життя»
	5 клас. Довгострокові зобов'язання
50 Довгострокові позики	501 «Довгострокові кредити банків у нац. валюті»
	502 «Довгострокові кредити банків в іноземній валюті»
	503 «Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті»
	504 «Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті»
	505 «Інші довгострокові позики в національній валюті»
	506 «Інші довгострокові позики в іноземній валюті»
51 Довгострокові векселі видані	511 «Довгострокові векселі, видані в нац. Валюті»
	512 «Довгострокові векселі, видані в ін. Валюті»
52 Довгострокові зобов'язання за облігаціями	521 «Зобов'язання за облігаціями»
	522 «Премія за випущеними облігаціями»
	523 «Дисконт за випущеними облігаціями»
53 Довгострокові зобов'язання з оренди	531 «Зобов'язання з фінансової оренди»
	532 «Зобов'язання з оренди цілих майнових комплексів»
54 Відстрочені податкові зобов'язання	за видами зобов'язань
55 Інші довгострокові зобов'язання	за видами зобов'язань
	6 клас. Поточні зобов'язання
60 Короткострокові позики	601 «Короткострокові кредити банків у нац. валюті»
	602 «Короткострокові кредити банків в ін. Валюті»
	603 «Відстрочені короткострокові кредити банків у нац. валюті»
	604 «Відстрочені короткострокові кредити банків в ін. Валюті»
	605 «Прострочені позики в наці. Валюті»
	606 «Прострочені позики в іноземній валюті»
61 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	611 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті»
	612 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в ін. Валюті»
62 Короткострокові векселі видані	621 «Короткострокові векселі, видані в нац. валюті»
	622 «Короткострокові векселі, видані в ін. Валюті»
63 Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»
	632 «Розрахунки з іноземними постачальниками»
	633 «Розрахунки з учасниками ПФГ»
64 Розрахунки за податками і платежами	641 «Розрахунки за податками»
	642 «Розрахунки за обов'язковими платежами»
	643 «Податкові зобов'язання»

	644 «Податковий кредит»
65 Розрахунки за страхуванням	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «Виключено» 654 «За індивідуальним страхуванням» 655 «За страхуванням майна»
66 Розрахунки за виплатами працівникам	661 «Розрахунки за заробітною платою» 662 «Розрахунки з депонентами» 663 «Розрахунки за іншими виплатами»
67 Розрахунки з учасниками	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами» 672 «Розрахунки за іншими виплатами»
68 Розрахунки за іншими операціями	680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу» 681 «Розрахунки за авансами одержаними» 682 «Внутрішні розрахунки» 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки» 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
69 Доходи майбутніх періодів	розбивається за видами доходів
7 клас. Доходи і результати діяльності	
70 Доходи від реалізації	701 «Дохід від реалізації готової продукції» 702 «Дохід від реалізації товарів» 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг» 704 «Вирахування з доходу» 705 «Перестраховування»
71 Інший операційний дохід	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів» 713 «Дохід від операційної оренди активів» 714 «Дохід від операційної курсової різниці» 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» 716 «Відшкодування раніше списаних активів» 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості» 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» 719 «Інші доходи від операційної діяльності»
72 Дохід від участі в капіталі	721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства» 722 «Дохід від спільної діяльності» 723 «Дохід від інвестицій в дочірні підприємства»
73 Інші фінансові доходи	731 «Дивіденди одержані» 732 «Відсотки одержані» 733 «Інші доходи від фінансових операцій»
74 Інші доходи	740 «Дохід від зміни вартості фінансових інструментів» 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій» 742 «Дохід від відновлення корисності активів» 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» 746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
76 Страхові платежі (для страхової діяльності)	за видами страхування
79 Фінансові результати	791 «Результат операційної діяльності» 792 «Результат фінансових операцій» 793 «Результат іншої звичайної діяльності»

	644 «Податковий кредит»
65 Розрахунки за страхуванням	651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» 652 «За соціальним страхуванням» 653 «Виключено» 654 «За індивідуальним страхуванням» 655 «За страхуванням майна»
66 Розрахунки за виплатами працівникам	661 «Розрахунки за заробітною платою» 662 «Розрахунки з депонентами» 663 «Розрахунки за іншими виплатами»
67 Розрахунки з учасниками	671 «Розрахунки за нарахованими дивідендами» 672 «Розрахунки за іншими виплатами»
68 Розрахунки за іншими операціями	680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу» 681 «Розрахунки за авансами одержаними» 682 «Внутрішні розрахунки» 683 «Внутрішньогосподарські розрахунки» 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками» 685 «Розрахунки з іншими кредиторами»
69 Доходи майбутніх періодів	розбивається за видами доходів
7 клас. Доходи і результати діяльності	
70 Доходи від реалізації	701 «Дохід від реалізації готової продукції» 702 «Дохід від реалізації товарів» 703 «Дохід від реалізації робіт, послуг» 704 «Вирахування з доходу» 705 «Перестраховування»
71 Інший операційний дохід	710 «Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю» 711 «Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти» 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів» 713 «Дохід від операційної оренди активів» 714 «Дохід від операційної курсової різниці» 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» 716 «Відшкодування раніше списаних активів» 717 «Дохід від списання кредиторської заборгованості» 718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів» 719 «Інші доходи від операційної діяльності»
72 Дохід від участі в капіталі	721 «Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства» 722 «Дохід від спільної діяльності» 723 «Дохід від інвестицій в дочірні підприємства»
73 Інші фінансові доходи	731 «Дивіденди одержані» 732 «Відсотки одержані» 733 «Інші доходи від фінансових операцій»
74 Інші доходи	740 «Дохід від зміни вартості фінансових інструментів» 741 «Дохід від реалізації фінансових інвестицій» 742 «Дохід від відновлення корисності активів» 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» 746 «Інші доходи від звичайної діяльності»
76 Страхові платежі (для страхової діяльності)	за видами страхування
79 Фінансові результати	791 «Результат операційної діяльності» 792 «Результат фінансових операцій» 793 «Результат іншої звичайної діяльності»

	8 клас. Витрати за елементами
80 Матеріальні витрати	801 «Витрати сировини й матеріалів»
	802 «Витрати купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів»
	803 «Витрати палива, енергії»
	804 «Витрати тари, тарних матеріалів»
	805 «Витрати будівельних матеріалів»
	806 «Витрати запасних частин»
	807 «Витрати матеріалів сільськогосподарського призначення»
	808 «Витрати товарів»
	809 «Інші матеріальні витрати»
81 Витрати на оплату праці	811 «Виплати за окладами, тарифами»
	812 «Премії та заохочення»
	813 «Компенсаційні виплати»
	814 «Оплата відпусток»
	815 «Оплата іншого невідпрацьованого часу»
	816 «Інші витрати на оплату праці»
82 Відрахування на соціальні заходи	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
	822 «Виключено»
	823 «Виключено»
	824 «Виключено»
83 Амортизація	831 «Амортизація основних засобів»
	832 «Амортизація інших необоротних матеріальних активів»
	833 «Амортизація нематеріальних активів»
84 Інші операційні витрати	за видами витрат
85 Інші затрати	за видами затрат
	9 Клас. Витрати діяльності
90 Собівартість реалізації	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»
	902 «Собівартість реалізованих товарів»
	903 «Собівартість реалізованих робіт, послуг»
	904 «Страхові виплати»
91 Загальновиробничі витрати	за видами витрат
92 Адміністративні витрати	за видами витрат
93 Витрати на збут	за видами витрат
94 Інші витрати операційної діяльності	940 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»
	941 «Витрати на дослідження, розробки»
	942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти»
	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»
	944 «Сумнівні та безнадійні борги»
	945 «Втрати від операційної курсової різниці»
	946 «Втрати від знецінення запасів»
	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»
	948 «Визнані штрафи, пені, неустойки»
949 «Інші витрати операційної діяльності»	
95 Фінансові витрати	951 «Відсотки за кредит»
	952 «Інші фінансові витрати»
96 Втрати від участі в капіталі	961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства»
	962 «Втрати від спільної діяльності»
	963 «Втрати від інвестицій в дочірні підприємства»
97 Інші витрати	970 «Витрати від зміни вартості фінансових інструментів»
	971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій»
	972 «Втрати від зменшення корисності активів»
	974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»

	8 клас. Витрати за елементами
80 Матеріальні витрати	801 «Витрати сировини й матеріалів»
	802 «Витрати купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів»
	803 «Витрати палива, енергії»
	804 «Витрати тари, тарних матеріалів»
	805 «Витрати будівельних матеріалів»
	806 «Витрати запасних частин»
	807 «Витрати матеріалів сільськогосподарського призначення»
	808 «Витрати товарів»
	809 «Інші матеріальні витрати»
81 Витрати на оплату праці	811 «Виплати за окладами, тарифами»
	812 «Премії та заохочення»
	813 «Компенсаційні виплати»
	814 «Оплата відпусток»
	815 «Оплата іншого невідпрацьованого часу»
	816 «Інші витрати на оплату праці»
82 Відрахування на соціальні заходи	821 «Відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування»
	822 «Виключено»
	823 «Виключено»
	824 «Виключено»
83 Амортизація	831 «Амортизація основних засобів»
	832 «Амортизація інших необоротних матеріальних активів»
	833 «Амортизація нематеріальних активів»
84 Інші операційні витрати	за видами витрат
85 Інші затрати	за видами затрат
	9 Клас. Витрати діяльності
90 Собівартість реалізації	901 «Собівартість реалізованої готової продукції»
	902 «Собівартість реалізованих товарів»
	903 «Собівартість реалізованих робіт, послуг»
	904 «Страхові виплати»
91 Загальновиробничі витрати	за видами витрат
92 Адміністративні витрати	за видами витрат
93 Витрати на збут	за видами витрат
94 Інші витрати операційної діяльності	940 «Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю»
	941 «Витрати на дослідження, розробки»
	942 «Витрати на купівлю-продаж іноземної валюти»
	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»
	944 «Сумнівні та безнадійні борги»
	945 «Втрати від операційної курсової різниці»
	946 «Втрати від знецінення запасів»
	947 «Нестачі і втрати від псування цінностей»
	948 «Визнані штрафи, пені, неустойки»
949 «Інші витрати операційної діяльності»	
95 Фінансові витрати	951 «Відсотки за кредит»
	952 «Інші фінансові витрати»
96 Втрати від участі в капіталі	961 «Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства»
	962 «Втрати від спільної діяльності»
	963 «Втрати від інвестицій в дочірні підприємства»
97 Інші витрати	970 «Витрати від зміни вартості фінансових інструментів»
	971 «Собівартість реалізованих фінансових інвестицій»
	972 «Втрати від зменшення корисності активів»
	974 «Втрати від неопераційних курсових різниць»

	975 «Уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій»
	976 «Списання необоротних активів»
	977 «Інші витрати звичайної діяльності»
98 Податок на прибуток	981 «Податок на прибуток від звичайної діяльності»
	982 «Податок на прибуток від надзвичайних подій»
	0 клас. Позабалансові рахунки
01 Орендовані необоротні активи	За видами активів
	021 «Устаткування, прийняте для монтажу»
	022 «Матеріали, прийняті для переробки»
02 Активи на відповідальному зберіганні	023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні»
	024 «Товари, прийняті на комісію»
	025 «Матеріальні цінності довірителя»
03 Контрактні зобов'язання	з розбивкою за видами зобов'язань
04 Непередбачені активи і зобов'язання	041 «Непередбачені активи»
	042 «Непередбачені зобов'язання»
05 Гарантії та забезпечення надані	з розбивкою за видами гарантій та забезпечень наданих
06 Гарантії та забезпечення отримані	з розбивкою за видами гарантій та забезпечень отриманих
07 Списані активи	071 «Списана дебіторська заборгованість»
	072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»
08 Бланки суворого обліку	ведеться за видами бланків
09 Амортизаційні відрахування	

	975 «Уцінка необоротних активів та фінансових інвестицій»
	976 «Списання необоротних активів»
	977 «Інші витрати звичайної діяльності»
98 Податок на прибуток	981 «Податок на прибуток від звичайної діяльності»
	982 «Податок на прибуток від надзвичайних подій»
	0 клас. Позабалансові рахунки
01 Орендовані необоротні активи	За видами активів
	021 «Устаткування, прийняте для монтажу»
	022 «Матеріали, прийняті для переробки»
02 Активи на відповідальному зберіганні	023 «Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні»
	024 «Товари, прийняті на комісію»
	025 «Матеріальні цінності довірителя»
03 Контрактні зобов'язання	з розбивкою за видами зобов'язань
04 Непередбачені активи і зобов'язання	041 «Непередбачені активи»
	042 «Непередбачені зобов'язання»
05 Гарантії та забезпечення надані	з розбивкою за видами гарантій та забезпечень наданих
06 Гарантії та забезпечення отримані	з розбивкою за видами гарантій та забезпечень отриманих
07 Списані активи	071 «Списана дебіторська заборгованість»
	072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»
08 Бланки суворого обліку	ведеться за видами бланків
09 Амортизаційні відрахування	

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Євгенія Юріївна Шара
Ірина Євгенівна Соколовська-Гонтаренко

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК I

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Підписано до друку 02.11.2015 р. Формат 60x84 1/32.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Nweton C.
Ум. друк. арк. 19,47. Тираж – 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176
тел./факс 044-425-01-34
тел.: 044-425-20-63; 425-04-47; 451-65-95
800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4162 від 21.09.2011 р.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Євгенія Юріївна Шара
Ірина Євгенівна Соколовська-Гонтаренко

ФІНАНСОВИЙ ОБЛІК I

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Підписано до друку 02.11.2015 р. Формат 60x84 1/32.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Nweton C.
Ум. друк. арк. 19,47. Тираж – 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176
тел./факс 044-425-01-34
тел.: 044-425-20-63; 425-04-47; 451-65-95
800-501-68-00 (безкоштовно в межах України)

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4162 від 21.09.2011 р.

